

roman

Yarın Yarın

Pınar Kür

EVEREST

PINAR KÜR

Bursa'da doğdu, ama hiç orada oturmadı. Çocukluğu Anadolu'nun çeşitli kentlerinde ve Londra'da geçti. On üç yaşında gittiği ABD'de beş yıl kaldı. Ortaöğrenimini New York'ta tamamladı, yükseköğrenimine yine orada başladı. İstanbul'da Robert Kolej Yüksek Okulu'nu bitirdikten sonra beş yıl Paris'te yaşadı. Sorbonne Üniversitesi'nde, Karşılaştırmalı Edebiyat Kürsüsü'nde doktora yaptı. Yurda döndükten sonra Devlet Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı. Çeşitli gazete ve dergilerde tiyatro eleştirileri yazdı. 1984'te *Akışı Olmayan Sular* adlı öykü kitabıyla Sait Faik Öykü Ödülü'nü kazandı. Halen İstanbul Bilgi Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Artık evli değildir. Bir oğlu vardır.

Pınar Kür'ün yayımlanmış kitapları:

Yarın Yarın	(1976)	(roman)
Küçük Oyuncu	(1977)	(roman)
Asılacak Kadın	(1979)	(roman)
Bir Deli Ağaç	(1981)	(öykü)
Akışı Olmayan Sular	(1983)	(öykü)
Bitmeyen Aşk	(1986)	(roman)
Bir Cinayet Romanı	(1989)	(roman)
Sonuncu Sonbahar	(1993)	(roman)
Hayalet Hikâyeleri	(2004)	(öykü)
Cinayet Fakültesi	(2006)	(roman)

PINAR KÜR

Yarın Yarın

§

Türkçe Edebiyat **57**

Yarın Yarın
Pınar Kür

Kapak tasarım: Utku Lomlu
Dizgi: Çiğdem Dilbaz

© 2004, Pınar Kür
© 2004; bu kitabın tüm yayın hakları
Everest Yayınları'na aittir.

1. Basım: 1976, Bilgi
2-3. Basım: 1980-1981, Yazko
4-9. Basım: 1985-1994, Can
10-11. Basım: Haziran 2004, Everest Yayınları
12. Basım: Ekim 2007, Everest Yayınları
13. Basım: Şubat 2013, Everest Yayınları
ISBN: 975 - 289 - 123 - 3

EVEREST YAYINLARI
Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL
Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76
e-posta: info@everestyayinlari.com
www.everestyayinlari.com
www.twitter.com/everestkitap

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık
Matbaa Sertifika No: 12088
Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa/İstanbul
Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

YARIN YARIN

Esas No. : 1984/155
Karar No. : 1984/193

kişilerle ve olayların sanatsal eşi çerçevesinde değerlendirildiği eserde; TCK.nun 142/1.maddesinde tanımı yapılan suçun unsurlarının oluşmadığı belirtildiği gibi bu nun aksinede dosyada sanığın mahkûmiyetini gerektirecek nitelikte başkaca bir delilde bulunmadığı cihetle; mahal mahkemesince beraat kararı verilmesi hususunda bu itibarla bir isabetsizlik görülmemiştir.

SONUÇ : Yukarıda açıklandığı üzere direnme hükmünün tebliğnameye uygun olarak ONANMASINA, 4.10.1984 tarihinde OYBİRLİĞİ ile karar verildi.

Üye Başk.Vekili M.[illegible]	Üye Mak.Alb. Y.[illegible]	Üye Mak.Alb. M.[illegible]	Üye Mak.Alb. Ş.[illegible]	Üye Mak.Alb. İ.[illegible]
Üye Mak.Alb. O.[illegible]	Üye Mak.Alb. Ş.[illegible]	Üye Mak.Alb. A.[illegible]	Üye Mak.Alb. B.[illegible]	Üye Mak.Alb. B.[illegible]
Üye Mak.Alb. B.[illegible]	Üye Mak.Alb. M.[illegible]	Üye Mak.Alb. [illegible]	Üye Mak.Alb. H.[illegible]	Üye Mak.Alb. A.[illegible]

1

İskele çevresinin bulanık, pis sularına atlayıp duran çocuklara takılıp kalmıştı gözleri. Koltuk altlarından sızan tere, beynini delmeye çalışan güneşe karşın onların yerinde olmayı istemedi. On-on iki tane vardılar. Sıska kıçlarından sarkan, kirden renkleri gitmiş uzun donlarını hepten düşmesinler diye bollaşmış lastiklerinden tuta tuta atlayışlarında, gösteriş adına salladıkları kocaman sövgülerde yaşlarının getirdiği domuzluk, yoksulluklarının getirdiği kurnazlığa, küstahlığa zorlayan çekingenlik ile çaktırmadan üstüne su sıçratmaya kalkışlarında en ufak bir sevinç sezemedi. Su serinletmeyecek kadar pisti şüphesiz; sırf inat olsun diye -neye inat?- bir tür hınçla atlıyorlardı. Sevinç değildi aradıkları. Sevinç nedir biliyorlar mıydı? Kendi çocukluğu-

nu anımsadı uzaktan – özlemsiz, acısız bir anımsama. Tüm başka bir çocukluk, ama hep aynı sevinçsizlik. Mutluluğu bilmediği için mutsuz olmayan, ama gene de gülemeyen bir çocukluk. Bir yerlerde sevinçli çocuklar vardı herhalde. Mutsuzluğu bilmedikleri için mutlu olan, bilinçsizce gülüp duran çocuklar... Ama söz konusu olan onlar değildi aslında. Selim'in gerilerde bıraktığı öz çocukluğu da değildi. Çocukluk denilen şey – yalnızca bir kavram mı bu, yoksa bir çağ mı gerçekten? İleri geri, yalan yanlış, çabucak yaşanılan, elden geldiğince tez unutulan, sonra, çok sonra, birtakım yalanlarla anımsanan? Yoksa...

"Memeeet! Memet! Neredesin gözü kör olasıca? Memet diyorum! Tablayı ortalık yerde bırakmış da nereye cehennem olmuş gene? Allah belasını veresice."

Çocuklar bir anda iskelenin altına sığındılar. Sanki topunun adı Memet'ti, topu da bir yerlerde bir işporta tablası bırakıp gelmişlerdi, topu da Tanrı belasından çok daha korkunç bir bela gibi iskeleden haykıran kara giysili kadından kaçmak zorundaydılar.

Selim, parmak dibini yakmak üzere olan sigarasını atacak bir yer aradı. İzmariti iskele önündeki çöplerin -ve gizlenmeye çalışan çocuk başlarının- arasına atıvermek aşırı bir aşağısama, mutsuzluklarıyla çok açıkça alay etmek olacaktı sanki. Bir an duraksadı. Kara giysili kadın Memet'in sudan hiç çıkmamasını, bir ömür boyu çöplerin arasında saklanıp kalmasını sağlamak istercesine bağırıyordu:

"Çık dışarı, elimle geberteyim seni! Gözü çıkasıca!"

Birden yanan elini suya doğru silkeledi Selim. Çöplerin arasına düşen izmarite bakmadı bile. Baksaydı da görebileceği şüpheliydi. Döndü, yürüdü. İskelenin altındaki çocukları, kara giysili kadını çöplü yazgılarıyla baş başa bı-

raktı. Yazgı değiştirecekti günün birinde ama, mutluluk denilen kavramı yadsıyan bir adamın mutsuzluğa yalancıktan saygı göstermesiyle değil.

Denizden uzaklaştıkça yollar tozlandı, sıcak çoğaldı. İstanbul'u yeniden görmek için böylesine sıcak bir günü seçtiğinden kendi kendine yakınmadı Selim. Dayanılacak, katlanılacak bunca şeyin arasında öğle güneşine dayanamamak gülünç olurdu.

Çocuklar, çocuklar, çocuklar... Kentin her yanı çocuk dolu. İşporta tablasını sokak ortasında bırakıp iskelede yüzmeye kaçmamış olanlar, kaldırım kıyısında bir camdan misket için birbirini dövenler, sıska sırtlarında boylarından büyük küfe taşıyanlar, tek kolu, iki bacağı kesilmiş olup bir köşeden inleyerek dikkatini çekmeye çalışanlar... Dişini sıkmış yürüyor Selim. Acımıyor hiçbirine. Acımamak için sıkmış dişlerini. Acımanın ötesinde ya artık. Duygusallıktan uzaklaştı ya sözde... Sahipsiz çocukların, aynı şekilde, sahipsiz kedi köpeklerin sokaklarda başıboş dolaşmaları geri kalmışlığın bir simgesidir -hayır, belirtisi-. Geri kalmışlığın çaresi acımak değildir! Ve -Selim gülüveriyor burada- acımaya böylesine yatkın olmayan bir kişi, duygularıyla böylesine çetin bir savaşa girmez... Bir de acımayı aşağısamak saymaz çoğu kişi. Oysa acımalı çocuklara. Sırf çocuk oldukları için acımalı. Her türlü minik silahlarını güçlü sandıkları için; çabucak unutulabildikleri, her türlü politik, toplumsal, ruhbilimsel kavramın örneği oluverip gerçek dışına itilebildikleri için; bugün var yarın anı oldukları için; Marksist ideolojide yerleri olmadığı için.....

Döndü, dolaştı, yeniden deniz kıyısında buldu kendini. Denizden kurtuluş yok mu şu İstanbul kentinde? Doğma büyüme İstanbullu, doğma büyüme sahipsiz bir kişi olarak, kafasını her kaldırışında maviliği görmek değil, göre-

memek garip gelmişti bir zamanlar. Sonraları, asıl büyümesi, gerçek insanlığını tanıması denizi olmayan bir kentte olduğundan mıdır, alışmıştı mavisizliğe. Denizi olmayan kentler, denizin yumuşatıcı, yatıştırıcı, uyutucu bir yerde, etkisinden uzak bulunduklarından daha bir zorluyorlar kişiyi, dürtükleyip uyandırıyorlar belki de. Oysa... Uzatmayalım deniz edebiyatını. Gerçekte denizi algılayan kaç kişi var İstanbul'da? Dört bir yanı deniz de, kaç kişi kafasını kaldırdığında maviliği görüyor? Giderek İstanbul da denizsiz bir kent olmaya başlıyor. Ya da denizsiz İstanbul ilgilendiriyor Selim'i artık. Birkaç işsiz güçsüzden, bir-iki ozandan, bir de, Selim gibi hâlâ yerini arayanlardan başka kimin vakti var deniz üstüne uzun uzun felsefe kurmaya?

Gözlerini şu maviden ayırabilse dönüp gidecekti. Ama bu kez martılara takılmıştı. Bir de çok uzaklarda, tıpkı martılar gibi su yüzünden bir yükselip bir konan ufak motora. İçindekini ya da içindekileri seçemiyordu durduğu yerden. Her an iki yanında meydana geliverip yiten sudan tepecikler gerçekten göz alıcıydı.

Suların iki yanından yarılı yarılıvermesi çocuğun hoşuna gitmişti önce. Uzaktan gördüğünde hep pamuk sandığı o ak şeylerin aslında minik su taneciklerinin toplamı olduğunu öğrenmek onu hem şaşırtmış hem de sevindirmişti. Bu tanecikler çıplak gövdesine sıçradıkça kıkır kıkır gülüyordu. Ne var ki, motor hızlandıkça, burnu gittikçe havaya kalkıp önündeki denizi kapadıkça mutluluğu ürküntüye dönüştü. Annesinin bacakları arasında oturmuş, iki çıplak bacağa iki eliyle sıkı sıkı yapışmıştı. Bacakları bırakıp ona doğru dönmek, beline sarılmak için zorlandı, ama beceremedi. Yalnızca omzunun üstünden kuşkulu gözlerle bakabildi. An-

nesinin kıpırdamasını önlemek için olacak, bacaklarını sanki bilmeyerek biraz daha sıkılaştırmaktan öte, kendini tüm unutmuş olduğunu gördü. Fena halde korktu.

Kadın gerçekten de unutmuştu oğlunun varlığını. Her yanını saran sersemletici rüzgârı içine doldurmak, yiyip yutmak istercesine ağzını açmış gülüyor, gözlerini bir kapayıp bir açıyordu. Başını geriye atmış, sarhoşum hava sarhoşu, diye geçiriyordu kafasından. Öğrenciyken pek sevdiği bir Amerikalı kadın ozanın bu konuda yazmış olduğu dizeleri anımsamaya çalışıyordu. Kapkara, kısacık saçları vardı; oğlununkilerden daha kısa. Tuzlu suyun etkisiyle ağırlaşmış olduklarından mıdır, çok kısa olduklarından mı, rüzgâr dağıtamıyordu saçlarını. Neredeyse geometrik bir yusyuvarlaklığı olan başı, ince uzun boynunun üzerine bir an için konmuş bir topu andırıyordu. Hele arkadan bakıldığında, her an yeniden zıplayacakmış duygusunu uyandırmaktaydı. Yüzü, topun bir yanına çok inceden inceye yontulmuş gibiydi. Şu anda, rüzgârın, hızın verdiği mutlulukla yumuşamış olmakla birlikte, gene de sertti çizgileri. Bu çizgiler yüzünün değişik planlarını belirliyorlardı. Pek çok, sanki yüzlerce plan vardı yüzünde. Anlayan biri, örneğin bir yontucu baksa, bir tek yüzde bunca değişik plan görmekten deliye dönebilirdi. Anlamayanları ise, yani çoğunluk, aşırı bir güzelliği olmayan bu yüzün neden böylesine ilgi çekici olduğuna şaşardı. Kapkara denilebilecek kadar koyu yanmıştı teni. Gövdesine sıçrayan su tanecikleri, kızgın güneşin altında, kara tenin üstünde yıldız yıldız parlıyorlardı.

Uçmak, uçmak böylece sonsuzluğa dek... Özgürlük bu olsa gerek. Kafam hep böyle hafif, hep böyle havadan sarhoş. Yemek, yutmak, sindirmek rüzgârı... ve sonunda rüzgâr olmak. Rüzgâr gibi -

hayır, gibi değil, rüzgâr olarak- esmek, esmek, esmek... Özgürlük dedikleri...

Bunları düşündüğü anda sona erdi kadının özgürlük dediği şey. Birden hızını kesti motorun. Bacaklarının arasına sıkıştırdığı çocuk ağlamaya başlamıştı çünkü. Belki çoktandır ağlıyordu da, kendisi yeni işitmişti.

Motorun burnu yeniden değdi suya. Kadın kaygıyla çocuğa eğildi.

"Nen var, Gil? N'oldu oğlum?"

Gil annesinin erişebileceği kadar yakınlaşmış olan ince uzun boynuna sarılıp ağlamasını sürdürdü. "Ne olduğunu" söyleyecek durumda değildi. Başı dönüyor, midesi bulanıyordu. Annesi, korkudan, belki aynı zamanda soğuktan, tir tir titrediğini ayrımsadı yalnızca.

"Tatlım, canım benim, n'oldun?"

"Eve gidelim," dedi hıçkırıklarının arasından. Motorun havaya kalkmış burnunun ufkunu kapamaktan öte, üstüne üstüne gelmeye başladığını, her ardına bakışta, annesinin gözlerinin biraz daha delilendiğini gördükçe fena olduğunu açıklayamadı. Her şeyden çok annesinden, annesinin bu uzaklığından, başına buyrukluğundan korktuğunu bilinçli olarak bilmiyordu ki.

"Dönelim, peki, dönelim elbet..." dedi kadın. Çocuğun kollarını boynundan açıp yüzüne baktı, gözlerinin çevresinde parıldayan yaşları sildi. Rahat edebileceği bir biçimde oturttu kucağına, burnunun ucunu öptü. Şaşılacak bir benzerlik vardı aralarında. Oysa oğulun burnu, tüm çocuklarınki gibi yuvarlak ve kalkık, çenesi, babasının çenesi gibi, yarıktı. Yalnızca başın yuvarlaklığı, gözlerinin biçimi, rengi annesininkinin aynıydı.

Kadın yavaş yavaş işletti motoru, kıyıya çevirdi. Ağır

gittikleri için oldukça uzun sürdü yol. Ve yol boyunca, bir eliyle annesinin beline, bir eliyle de bacağına tutunan çocuk, bir tek söz söylemedi.

Biraz önce özgürlüğünü yakalayamayışının, ya da, yakaladığı anda yitirişinin sorumluluğunu oğluna yükleyemeyeceğini düşündü kadın. Oğlu yokken de kıvıramamıştı o işi... Hiçbir zaman kıvıramamıştı. Hep yarım kalmıştı özgürlük düşleri. Yarım kalan düşlerin suçlusu kimdi? Ya da, düş kurmak mıydı suç olan?

Kafasında -bir zamanlar "bilimsel" olan kafasında- tam açıklığa kavuşmamış o kadar çok şey vardı ki... Bir kez daha ulaşabilse o bilimselliğe... Yarım kalmış, hep yarım kalmaya yargılı, düşlerden kurtulup kişinin içine erinç getiren bir rahatlıkla yerli yerine oturuveren formülleri yakalayabilse bir kez daha...

Motor bir yalının iskelesine yanaştı.

"Geldiiik... Geldik işte," dedi kadın. "Ne varmış ağlayacak?" Ve, iskele boyunca koşup gelen hizmetçi kıza uzatırken oğlunu, "Korktu küçükbey, biraz hızlanınca korktu," dedi, sinirli olduğunu ayrımsamadığı bir gülüşle.

Eli hizmetçinin elinde, annesinin motoru bağlayışını, iskeleye tırmanışını sessiz seyretti çocuk. Boşta olan elini annesine uzattı sonra. Üçü birden eve doğru yürümeye başladılar.

Hizmetçi kızın, Gil'in korkaklığı üzerine sürdürdüğü konuşmayı yarıda kesti kadın:

"Arayan oldu mu?" diye sordu.

"Olmadı ablacığım."

"Uçuyorduk," dedi çocuk. Ve birden, ikisinin de elini bırakarak denizden yana döndü. "İşte orada," diye gösterdi, "hep sular vardı..."

Kadın oğlunun gösterdiği yöne bakakaldı.

Yolunu iyice şaşırmış olduğunu anladı Selim. Bunda korkutucu bir yan yoktu. Kişinin ayağı kaldırımlara, başı da sıcağa dayandığı sürece yolunu bulmaması söz konusu olamazdı. Yabancı kentlerde, dilini doğru dürüst konuşamadığı kentlerde öğrenmişti kaldırım arşınlamayı, yolunu şaşırıp şaşırıp yeniden bulmayı. Şimdi İstanbul'dan korkacak değildi ya... Gene de nerede olduğunu bilmek isterdi. Çok garip bir yerdi çünkü bulunduğu yer. Buraya ne yoldan vardığını anımsamaya çalıştı. Daha biraz önce kentin göbeğindeydi, uçarak gelmiş olamazdı ya bu uzak, köy gibi yere... Durdu. Çevresine bakındı. Bir süreden beri onu izlemekte olan irili ufaklı çocuklar, kıkırdaşarak sardılar dört yanını. Beyoğlu caddesinden, bunca kısa süre içinde nasıl gelebilmişti buraya? Öyle ya, arada bir zaman kopukluğu, uyurgezerlikle geçirdiği unutulmuş bir süre yoksa - ki yoktu, artık bu kadarını bilemeyecek miydi yani?- en çok on beş dakika önce İstiklâl Caddesi'nde yürüyordu. Derken yapışkan kalabalıktan sıkılmış, yan sokaklardan birine sapmıştı... Yürümüştü aşağı doğru. Oralarda sandığından uzun bir süre geçirmiş olabilirdi. Nedense sevmişti oraları. Daracık sokakların birinden çıkıp birine girmişti. Sokaklar dar, yapılar yüksek olduğundan mıdır, gölgelik, gezdiği öteki yerlere oranla serin olduğu için hoşuna gitmişti belki... Yüzleri iyice kararmış Fransız tipi yapıların -Eski Pera değil miydi buralar öyle ya- arasında durup dururken, nedensiz yere çivit mavisine, acı yeşile boyanmış yapılara rastlamış, gülümsemişti... "Pitoresk" dedikleri, resmi çekilesi yerler... Neden işi bu gibi yerleri bulup çıkarmak olanların dikkatini çekmemişti hiç acaba? Belki de çekmişti de, Selim bilmiyordu. En şaştığı, hoşlandığı ise kapkara taş duvarların arasından arada uzanan, sokağın karşı yanındaki bir başka taş yığınına dek kol atabilen as-

malardı. Nasıl oluyordu da taşların arasında yeşermeyi becerebiliyordu üzüm asmaları? Sokağın birinde bir incir ağacı bile gördü. Üzüm... İncir... Meyvesizdiler, kısırdılar kuşkusuz, ama gene de doğanın inatçılığını örnekliyorlardı. Sevinmişti Selim. Dostlukla bakmıştı toza, ise karşın özünü savunmaya çalışan yeşillere. Birazdan bir başka caddeye çıkmıştı, gene kalabalık, gene gürültülü. Arabaların aralıksız akıp gittikleri bir cadde: Tarlabaşı Caddesi. Bir süre yürümüştü burada. Ufak, tıkış tıkış dükkânlara baka baka. Oto parçalarından buzdolaplarına, parlak renkli kadın giysilerinden perukalara değin her şey vardı dükkânlarda. Sonra kahveler, berberler, kasap, manav, radyocu, ayakkabı tamircisi, büfeler, ucuz aşçı dükkânları... Mahalle içiyle genel çarşı, işyeri karışımıydı cadde. Aslında cadde sayılmamasını gerektirecek denli dardı ya, en az üç cadde dolusu araba yüklendiğinden midir, bir ana cadde kalabalığına, karışıklığına sahipti. Buradan tez sıkılmıştı Selim, yeniden sapmıştı bir sokağa, gene aşağı doğru uzayan. Ve orada yürümüş, yürümüş, yapıların azaldığını, özelliklerin değiştiğini göremeden bir garip yere varmıştı.

Bir yamacın eteğinde, tümseklerle dolu toprak bir yoldaydı şimdi. Çevresinde bir sürü çocuk ve sinek. Sağında hendek denmeyecek kadar derin, uçurum sayılmayacak kadar alçak bir iniş, onun ötesinde de alabildiğine uzayan boş bir alan vardı. Solunda yamacı tırmanırmışçasına ya da yamaçtan yuvarlanırmışçasına tepeye doğru dizilmiş, üst üste, iç içe bir sürü irili ufaklı ev... Nerede olduğunu çocuklardan sormayı düşündü. Vazgeçti. Çocuklar gülmediklerinde garip garip bakıyorlardı suratına. Görebildiği öteki kişilerde -pek azdı bunlar, kapı içlerinde, cam arkalarındaydılar- de, sanki yapılarda da, sokak yerine kullanılan dar, geniş patikalarda bir gariplik, bir dünyadan kop-

muşluk, kendi içine dönmüşlük vardı. Gözleniyor, gözetleniyordu sanki... Gördüğü başka gecekondu mahallelerini hiç andırmıyordu burası. Ona yabancılığını duyuran, yabancılığından ötürü onu tutuklaştıran bir havası vardı.

Birden çocuklar gene güldüler – adamakıllı alaylı bir gülüş, biraz da sinirli gibi, şaşkın gibi. Deminden beri durmadan elini kolunu oynatmakta olduğunu ayrımsadı Selim. Bilinçsiz bir sinek kovalama çabasıydı bu. Binlerce, sanki milyonlarca sinek vardı çevresinde. Bunca sineği ömründe bir arada görmemiş, hele hele üstünde hiç duymamıştı. Oysa çocuklar hiç gocunmuyorlardı şuralarına buralarına saniyede belki yüz kez konup kalkan sineklerden. Kendisine deli diye baktıkları bundandı belki. Gülümsedi birden. Tanıdığı tanımadığı hemen herkesin bir anda ona ısınıvermesini sağlayan içten, sevecen gülümsemesini çocukların her birine ayrı ayrı sundu. Gülüşmeler kesildi. Ne var ki çocukların ancak bir-iki tanesi sırıtarak karşılık verdiler ona. Ötekiler çok şaşırmışlardı anlaşılan. İyice baktı onlara. Kızlı erkekli, en büyükleri en çok on yaşında olabilecek bir küme... Entarili, entarinin altında pijamalı kızlar; yalnızca pijamalı ya da kısa, uzun, yırtık, yamalı, yırtıksız yamasız pantolonlu oğlanlar.. Hepsinin ortak özelliği akıl almayacak kadar pis ve tozlu olmaları, bir de saçlarının hiç tarak yüzü görmemişçesine, bundan sonra taransalar bile hiç açılmayacakmışçasına karışık olması. Bir de... Bir de... Selim'in gülümsemesi dudaklarında donar gibi oldu. Değişik renkli, değişik biçimli gözlerin hepsinde aynı bakış vardı. Çocuklar kıkır kıkır gülerlerken bile gözleri gülmüyordu. Gülmemekten öte, canlanmıyorlardı sanki. Çocuk gözleri değil de, büyüklerinki gibi kuşkulu, daha da beteri, fiyat biçici, hesap sorucu gözler... Bir süreden beri duyduğu garipliğin bu gözlerden,

bakışlardan yansıdığını anladı... Bir tuhaf oldu Selim. Diyecek bir şeyler aradı, bulamadı. Özellikle tam karşısında duran, gülümsemesine dargın bir gülüşle karşılık veren sekiz yaşlarındaki kızın gözlerine takıldı kaldı. Çok kocaman, çok güzel, açık yeşil gözlerdi bunlar. Yüzünde kapanmamış yaralar vardı, kumral saçları darmadağınıktı, gene de çok güzel olarak nitelenebilecek bir çocuktu.

"Okula gidiyor musun?" diye sordu Selim.

Kız bu saçma soru karşısında omuz silkti, dudak büktü.

"Okul yok ki," dedi.

Öteki çocuklar gülüştüler.

"Onlar Çingene," dedi biri.

"Sensin Çingene!"

"Anan da orospu!"

"Ben şimdi sana!.."

"Öööööö, pis göçmen!"

Selim bir an ne yapacağını şaşırdı. Çocuklar birbirlerine girmek üzereydiler. "Durun, durun," diyerek onları ayırmaya çalıştı. Son derece güçsüz hissetti kendini. Tanrı yardım etti de çocuklardan birinin gözü yamaçtan inen patikadaki alacalı lekeye ilişti.

"Melek'e bakın!" diye bağırdı çocuk.

Herkes, bu arada Selim de, başını kaldırdı yamaca doğru.

Güneş aşırı keskin olduğundan mıdır, titreyen, arada sanki zıplayan, kesin sınırları belli olmayan alacalı lekenin ne olduğunu kestiremedi ilk başta. Derken yokuştan aşağı doğru gelenin bir kız olduğunu seçti. Titrediği, arada zıplar gibi olduğu çok tehlikeli bir iniş yaptığındandı. Tehlikeli, çünkü çok dikti yokuş ve kızın ayağında çok yüksek topuklu ayakkabılar vardı. Ayrıca, kısacık minicik kırmızı eteği çok dardı. Selim'in çevresindeki çocuklar bu tehlikeli inişi büyük bir keyifle izlemeye koyuldular. Kızın

üstünde kolsuz, yakası alabildiğine açık bir bluz vardı; belinde kalın, alabildiğine sıkılmış izlenimi uyandıran bir kemer... Gecekondu mahallelerinde kolu uzun pazen giysili, başörtülü kadınlar görmeye alışmıştı Selim. Şaşırdı. Kız biraz yaklaşıp, yokuşun asıl zor bölümünü atlattıktan sonra az buçuk diklendi. Omzuna astığı çantanın askısını düzeltti; kafasını şöyle bir sallayıp, kulaklarına astığı uzun küpeleri şakırdattı. Çocuklar da, sanki alaya başlamak için yokuş tehlikesinin bitmesini beklermiş gibi kıkırdadılar, ona yöneldiler.

"Heeeey Melek," diye bağırdı biri, "Türkân Şoray mı güzel, sen mi?"

Soruya da gülüşlere de aldırmayarak yolunu sürdürdü kız.

Yaklaştıkça, kızın güzel ama aşırı boyalı, aşırı süslü olduğu belirlendi. Modaya uygun olması gereken, uyumsuz renkli giysileri ucuz ama göz alıcıydı. Saçları çok düzgündü – peruk takmış olduğunu anlayamadı Selim. Başını eğdiğinde kirpiklerinin gölgesi ta yanaklarının ortasına düşüyordu. Sağ salim yokuş dibine varınca bir an durdu, düzgünce olan alt yolda kırıtarak yürüyebilmek için vaziyet alıyordu sanki. Selim'in yanından ayrılıp kıza yaklaşmış olan büyükçe oğlanlardan biri,

"Filme mi gidiyorsun, Meleeeeek?" diye sırıtarak sordu.

Kız birden ona dönüp son derece cırlak bir sesle, "Sen işine baksana orospu çocuğu!" diye haykırdı. "Yakalarsam bacaklarını cart diye ayırırım valla!"

Kızın o etekle, o ayakkabılarla kimseyi, özellikle kaçmaya alışkın çevik bir çocuğu yakalayamayacağını çok iyi bilen oğlan bir-iki adım gerilemekle yetindi. Aynı sırıtkan suratla,

"Senin bacaklarını kim ayırıyor, Meleeeek?" diye sordu.

"Pis, adi, ahlaksız göçmen, ne olacak?"

Sesi, kolunu çocuğa doğru sallayışı, en önemlisi, ufacık çocuklarla sokak kavgasına girişmesindeki kolaylık kızın da çok küçük olduğu kanısını uyandırıyordu. Dikkatlice baktı Selim. Gerçekten on dört-on beşten fazla değildi. Kız birden Selim'in dikkatli bakışını mı fark etti, yoksa sokak piçleriyle didişmenin çok ötesinde bulunduğunu mu anımsadı bilinmez, küçümseyen bir tavırla dudaklarını büktü, başını kaldırıp küpelerini sallayarak saçlarını arkaya itti, takma kirpiklerini kırpıştırarak soylu sandığı bir davranışla kalabalığa arkasını dönmeye girişti. Girişti, evet. Çünkü üçlü bir devinmeydi bu. Önce kalçasıyla gövdesinin alt bölümünü, sonra belden yukarısını, en son da omzunu çevirdi öte yana. Kırıtarak yola koyuldu. Gözden yitmeden önce birkaç kez kafasını döndürüp Selim'e baktı.

Çocuklar yılışık gülüşmelerini sürdürdüler.

"Melek! Melek! Artiz Melek!" diye tempo tutarak bağırdılar ardından.

Selim'in biraz önce gözlerini beğendiği güzel küçük kız bağırmalara katılmadı.

"Hıh!" dedi dudak bükerek. "Artizmiş! Figiran!"

Olanların, söylenenlerin anlamını kavrayamayacak denli küçücük olan bir oğlan çocuğu gözlerini uzaklaşan Melek'ten ayırmadan konuştu:

"Babandır!"

Öğle sonrasının bunaltıcı sıcağının hiç duyulmadığı (perdeler sabahtan beri sıkı sıkıya kapalıydı) loş, serin bir odada, sarışın bir kadın aynanın önünde çırılçıplak oturmuş saçlarını tarıyordu. Filmlerde yüzlerce kez yapmıştı aynı işi – aynı biçimde. Tutmuştu numara. Yönetmenin

biri -kendisinden başka herkes unutmuştu hangisi olduğunu şüphesiz- kamerayı arkaya alıp kadının "nefis" sırt inişini, "yuvarlak omuzlarını," "dünya güzeli" yüzüyle "ham ipek çilelerini andıran" saçlarını hep bir arada, tüm görkemiyle göstermeyi akıl etmişti filmin birinde, ya da kimbilir, Brigitte Bardot'nun eski filmlerinden birinden çalmıştı. Bir tutmuştu bir tutmuştu ki, artık Aysel Alsan'ın ayna önünde çıplak saç taramadığı film çıkmaz olmuştu piyasaya. Şimdilerde kendi yatak odasında bile aynı sahneyi oynayıp duruyordu o da. Odanın içinde sinirli sinirli dolaşan adam hiçbir filmini görmediği halde, ya da o yüzden, fena halde tutuyordu numarayı besbelli.

Kadın, yüzünde alaycı bir anlam, gözlerini iyice kısarak bir süre aynadan izledi adamın gidip gelişlerini. Birazdan gelip omuzlarına yapışacağını, filmlere yakışır bir ateşle saçlarını öpmeye koyulacağını biliyordu. Yeniden sevişmek düşüncesi midesini bulandırdı hafifçe. Adam bir an önce giyinsin, defolup gitsin istiyordu. Biri çıksa da, şu erkeklere çıplak gövdelerinin ne denli yakışıksız olduğunu açıklasa ne iyi olurdu. Günün birinde kendisi yapardı belki bunu. Ama bugün değil. Şimdi herifin geniş omuzlu, göbeksiz, erkek gövdelerince kusursuz biçiminin yakışıksızlığından söz açıp konuşmayı uzatmanın gereği yoktu. Onu bir an önce savmanın tek yolu... Tuvalet masasının camına yapıştırmış olduğu çiğnenmemiş sakızı ağzına attığı gibi olanca şakırtısıyla çiğnemeye koyuldu. Adamın sinirlerinin daha da gerildiğini gördü. Sevindi. Daha da belirginleşti yüzündeki alay. Bir keresinde sakızı dilinin altına saklamış, saklamış, tam öpüşürken adamın ağzına itivermişti. Öylesine sinirlenmişti ki aptal herif, sevişmeyi yarıda kesmek zorunda kalmıştı. Oysa, kolay değildi Aysel Alsan'ı yarıda bırakmak. Hele bunun gibi delisi olursa...

Hele bunun gibi, kimi zaman haftalarca bekletilmişi olursa. Şimdi de aynı şeyi yapabilirdi. Yani sakızı şaklata şaklata çiğneyeceğine dilinin altında saklayıp... Ne var ki, bir tek yarım öpücüğe bile katlanamayacaktı şu anda. Kurtulmuş olduğunu düşünerek sırıttı. Sonunda gözlerini aynadan ayırdı, döner sandalyeyi ufak bir ayak itişiyle adamdan yana çevirdi. Arsız arsız güldü.

Adam dişlerini sıktı. Gözünü ayırmadı kadından. Derinden içini çekti yalnızca.

"Nen var Oktay'cığım?"

Alay ettiğini kesinlikle belirten, yapmacık bir sesle konuşmuştu.

"Hiçbir şeyim yok. Şunu şaklatmasan olmaz mı?"

"Olmaz! Hayattaki tek zevkim bu."

"Sakız şaklatmak mı?"

"Sakız şaklatmak."

... Dolayısıyla seni çıldırtmak ve de, bu seferlik hiç değilse, başımdan savmak... Temelli savamayacağımı biliyorum.

Allah belanızı versin, son üç-beş yıldır, atsan atılmaz satsan satılmaz kesildiniz hepiniz. Sıkılıyorsun, kızıyorsun bana bakarken. Ama ne kadar adileşsem, ve bile bile döküyorum ortaya bildiğim tüm adilikleri, gidemiyorsun gidemiyorsun. Bırakamıyorsun beni. Nedir bu erkek milletinden çektiğim? En gencinden en yaşlısına, en yoksulundan -öylesini pek gördüğüm yok ya- en varlıklısına değin tümü bayılıyor adiliğime. Sen de bayılıyorsun. Bayıldığın için kızıyorsun ya... Adi bir kadını sevmek yakışmıyor soyluluğuna, değil mi, cicim? Soylu cicim benim! Ama ne iyi oldu senin bu özelliğini öğrendiğim. Öylesine

kolay kullanılabilecek, öylesine etkili bir silah verdin ki elime. Hiç kendimi yormadan, rahat rahat okuyabiliyorum canına. Artık hiçbir şey için kendimi yormuyorum ya zaten. Geçti o günler... Didinmeler, şunu başaracağım, şu ya da bu olacağım diye uğraşmalar... Yapamayacağım şey yok artık. Neyi istesem, kimi istersem avucumun içinde. Hatta istesem, şu kadarcık istesem, karı diye alırsın beni. Adiliğimden bir dirhem bile yitirmeden karın olurum hem de. İstemiyorum ki. Ne yapayım senin karın olup da. Aldattığın kadına, o şımarık, aptal, kendini beğenmiş sosyete züppesine yaraşır kocasın sen. Bana koca gerekli değil. Hiçbiriniz gerekli değilsiniz aslında. Ne de verdiğiniz pırlantalar, önüme döktüğünüz paralar. Topunuzu birden alıp satarım rahat. Param pulum yerinde artık... Özüm kazandım hem de, alnımın ve de kıçımın teriyle. Onun için istediğim gibi şaklatırım sakızımı. Var mı bir diyeceğin?..

"Ben gidiyorum öyleyse."

"Güle güle..."

"Akşama görüşeceğiz, tamam mı?"

"Bilmem artık. Belki de gelmem."

"Neden? Niçin gelmeyecekmişsin?"

"Yorgunum. Yarın çekim var üstelik. Boş vereyim diyorum."

"Hayır. Boş verme. N'olur gel, Aysel. Ben senin için geliyorum."

"Karının yanında dans edecek misin benimle?"

Oktay durakladı. Kılçıklı bir sorundu bu. Karısından çekindiği yoktu. Hatta kimi zaman, Aysel Alsan'la sevişti-ğini karısına söylemek için can atardı; özellikle canını yak-

mak istediği anlarda. Asıl sorun, Aysel'le olan ilişkisini çevresine açıklayıp açıklamamaktı. Utanıyordu kısacası. Orospu olduğunu saklamayan (gecesi 7500 liradan kiralandığı söyleniyordu her yerde, ama bu konuda kendisine bir şey sormaktan kaçınmıştı şimdiye dek) bir kadını, ciddi bir sevgili olarak koluna takıp şurada burada gezerse alaya alınacağından korkuyordu. Bu yüzden gizli tutmuştu ilişkisini; karısından çekindiği için değil. Arkadaşları arasında Aysel Alsan'ın sözü geçtiğinde, yarı alaylı, yarı istekli konuşmalar, bol abartmalı iç çekmeler, kahkahalar olurdu hep. Yedi bin beş yüz kâğıdı bastırıp onunla yattığını açıklayanlar da çıkardı arada bir. Böyle durumlarda çok bozulurdu adam. Sevdiği kadını -sevdiği mi, hayır, yalnızca istediği, anlayamadığı bir biçimde çok, pek çok istediği... sevgi sözcüğü yanlıştı burada, sevdiğini yadsıyordu şimdilik- savunmak için çırpınır, ama genellikle pek ses edemezdi. Ara sıra yaptığı çıkışlar bile, "yok canım, o kadar da değil," "dediğiniz gibi salak olsa böylesine çabuk yükselebilir miydi?" ya da "herif onca parayı verecek kadar enayiyse o da alır elbet" şeklinde, yarım ağızlı çabalar olurdu. Ve biliyordu ki, bu geceki toplantıda Aysel'le bir kez dans etmesi bile, hemen oracıkta birtakım göz kırpışmalara, birkaç gün sonraki kumar masasında ise gevrek, biçimsiz kahkahalarla açık saçık yakıştırmalara yol açacak, üstelik Seyda bile durumu ciddiye almayacak, yüzünde belli belirsiz, küçümseyen bir gülümseme, yanındakilerle konuşmayı sürdürecekti. Hatta belki, karısına yanaşmak için fırsat kollayan serserilerden biri, Aysel'le ilgili açık saçık bir olay anlatacak ve Seyda, çevresindekilerle birlikte dans eden çifte gülecekti.

Bütün bunlar kafasından geçerken bile sıkıntı bastı adamı. Belli etmemeye çalıştı.

"Neden olmasın?" dedi ceketini giyerken. "Yeni tanışıyormuşuz gibi yapacağız zaten... Dans da ederiz..."

Aysel, sakız çiğnemeyi sürdürürken tembel tembel gülümsedi. Ses çıkaramadı.

"Geleceksin, değil mi?"

İlişkilerinin ortaya çıkması tehlikesini bile, sırf kadını o akşam bir kez daha görebilmek için göze alması şaşılacak şeydi aslında. Neden üstüne düştüğünü kendisi de bilmiyordu.

"Bakalım artık... Gelirsem, sırf seninle dans etmek için gelirim..."

Bu kez açık açık güldü.

Gerçekten çok güzel olan yüzünün kusurlu sayılabilecek tek yanı dişleriydi. Düzgün olmasına düzgün ve apak ve parlaktılar, ama ayrık ayrıktılar. Ölçülecek olsa, bir-iki milimetre tutardı her dişin yanındakiyle uzaklığı. Güldüğünde, bu ayrık dişler yırtıcı bir hava veriyordu ona, ve isteyerek arsızlaşmadığı anlarda bile hafifçe bayağılaştırıyordu.

Giyinmeyi bitirmiş olan adam son bir öpücük almak için yaklaştı Aysel'e. Ayrık dişlerin görünüşü her zaman coşkulandırırdı onu. Ama bugün çok geciktiği için, eve gidip hazırlanmaya başlamazdan önce bürosuna uğraması gerektiği için, kendini tutmak istedi. Bu yüzden kadının şakağından öpmekle yetindi ve,

"Akşama görüşürüz öyleyse," diyerek hızla çıktı odadan.

Aysel, genellikle derin bir soluk alırdı sevgilileri odadan çıktıklarında. Ama bu sefer kaşları hafifçe çatıldı. Adamın böylesine acele, böylesine yarım yamalak ayrılışına bir anlam vermeye çalışıyordu. Ne demek oluyordu böyle kaçar gibi gitmek, öpmeye bile çalışmadan? Çok uzun sürmedi kaşının çatıklığı. Omzunu silkti, aynanın önünden kalkıp yatağa yöneldi. Başkalarının önünde çıplak yürümekten

kalma alışkanlıkla ağır ağır, salına salına yürüyordu. Ama yatağa ulaşınca, davranışlarının ince ya da iç gıcıklayıcı olup olmadığını hiç aldırmadan, pat diye attı kendini.

Saati merak etmek ancak parasını gişedeki adama uzatıp turnikeden geçtikten sonra geldi Selim'in aklına. Kadıköy vapurunun yanaşmasını bekleyenlerin çok fazla, çok birbirine tıkışık olması zamanın akşama yaklaştığını, iş çıkışı saatine varıldığını göstermişti ona. Akşam serinliği dedikleri şeyi -bir vakitler akşamları hava serinlermiş demek- duymamıştı ki, hava kararmamıştı ki, akşam olduğunu anlayabilsin. Kalabalığa bakıp da, değil her zaman oturduğu dışarıdaki sıralarda, içeride bile yer bulamayacağını anladığı anda yorgunluğunu duydu. Sabahtan beri sokaklarda dolaşıp duruyordu. Bir tek kez, o da beş-on dakikacık oturmuştu – neresi olduğunu hâlâ kestiremediği o garip mahallede yokuşu tırmanıp da sokağa biraz daha çok benzeyen üst yolda bulduğu çardaklı (yaprakların tozdan yeşilliğini yitirdiği bir çardaktı bu) kahveye girdiğinde. O zaman bile yorgunluk duyduğu için değil, kahvecinin çardağın altına dizdiği üç masadan birinde oturan adamlarla konuşmak istediği için... Pek konuşamamıştı ama. Sorularına yanıt vermekten kaçınmış olan çocuklar, yolda rastlayıp da gülümseyerek başıyla verdiği selamların karşılığını vermeyen yemenili kadınlar gibi kahvede zaman öldüren erkekler de uzak, kuşkulu, belki de düşmanca yabancılıklarını sürdürmüşlerdi. Masanın çevresinde beş kişiydiler. Selim'i ta uzaktan görüp gelişini izlemiş oldukları belliydi. Selamına karşılık vermişlerdi hiç değilse. Ama o kadar. Selim arada bir boş masa bırakarak oturduktan, kahveciye limonata söyledikten -açık, içine her türlü sineğin, pisliğin

bulaşmış olabileceği bir içecek söylemekle onlardan biri olduğunu belirtmek istemişti- sonra, havanın sıcağından, kuraklıktan, belki de yağmur getirecek olan sıkıntıdan söz etmiş, adamları daha uzun, daha değişik konuşmalara zorlamaya çalışmıştı. Boşuna. Her türlü kişiyle konuşabilme, her türlü kişiyi konuşturabilme yeteneği dolayısıyla tutulur, övülürdü çevresinde. Burada neden başarısız olduğunu anlayamadı uzun süre. Yurttaşlarının geleneksel sıcaklığından yoksun muydular, ne? Her yerde, iyi niyetini kanıtladıktan sonra ona açılıveren yürekler, dökülen dertler, uzun uzadıya yakınmalardan hiçbiriyle karşılaşmamıştı. Sorularına yalnızca bir kişi, ötekilerin sözcüsüymüşçesine, kısa kısa yanıtlar vermişti. Bir tek soru sormuşlardı ona:

"İstanbul'dan mı geldiniz?"

Avrupa'dan, Amerika'dan, hatta Ay'dan mı geldinizcesine bir soruydu bu. Peki ama, Beyoğlu'nun bunca yakınında bulduğu bu yer İstanbul'dan böylesine uzak mıydı ki? Aradaki yabancılığı daha da çoğaltmamak için mahallenin adını sormaktan kaçınmıştı.

"Dolaşıyordum da," demişti.

Şimdi vapurun yanaşmasını beklerken, gerçekten de gün boyu dolaşmaktan başka bir şey yapmadığını düşünüyordu. Bir sürü yol yürümüş, bir sürü insan görmüştü. Ama hiç kimseyle gerçek bir iletişim kurmayı başaramamıştı bugün. Sokaktaki adamı ille de çok yakından tanımanın, her bir derdini öğrenmenin gerekliliğini kendi kendine tartışmak istemedi canı bunca yorgunluğun üstüne. Bunun tartışılabilir bir konu olduğunu öteden beri savunmuştu. Kişi işin özünü, temel derdi bildikten sonra kişisel ayrıntılarla uğraşmamalıydı artık. Şu son günlerde kendisine yöneltilen ülkesinin insanlarını tanımama suçlamaları yüzünden çıkmıştı bugünkü yolculuğa ve bildikle-

rinden, sandıklarından başka bir şey öğrenememişti. Turistik bir gezi de olabilirdi bu. Ama öz yolculuğunu tamamlamış biri olarak, turistik bakışı çoktan yitirmiş olduğuna göre... Tartışılacak asıl konu, tek konu -bunu şimdi değil, yanı başındaki yaşlı, şişman kadının üstüne ha yıkıldı yıkılacakmış gibi dururken değil; sağlam kafayla, Doğan'la tartışmalıydı- ayrıntıya inmenin gerekliliğiydi... İşin içinde ayrıntılara boğulup kalmak da vardı çünkü.

Elinde viski bardağı, odanın içinde dolanıp duruyordu Oktay. İkide bir saatine bakıp dişlerini sıkıyordu. Saatine bakmadığı, bardağını kafasına dikmediği anlarda ise yüzünü buruşturarak çevresine göz gezdiriyordu. Evinden olan hoşnutsuzluğu yeni değildi. Hiç mi hiç sevmemişti bu salonu, hiç mi hiç rahat edememişti içinde. Başlangıçta alışabileceğini sanmıştı. Alışamamıştı işte. Kendi evinde rahat edememek, konuk gibi uzaktan görmek her şeyi! Olacak iş miydi yani? Evin döşenmesi işini Seyda'ya bıraktığı, daha doğrusu bir zamanlar, her yaptığını, her dediğini beğenecek kadar sevdiği için onu, kızıyordu kendine. Şu eve karşı en ufak bir ilgim, bir isteğim kalmış olaydı her şeyi baştan aşağı değiştirirdim, diye düşündü. Seyda'nın da gık demesine izin vermezdim.

Ama sevmiyordu işte, isteksizdi. Yabancısı olduğu, gitgide daha da yabancılaştığı bu yeri kendine uygun bir biçime sokmak için bile uğraşmaya değmezdi. Üstelik, son bir-iki yıldır moda olmaya başlamıştı bu tür döşemeler. Beş yıl önce, Seyda Kapalıçarşı'nın, Bedesten'in en kuytu köşelerinden bir sürü bakır topladığı, güney ilçelerinden satın alıp getirdiği kilimleri, alacalı yazmaları en çağdaş - ama, ne yalan söylemeli?- rahat çağdaş eşyalarla karıştırdı-

ğı zaman kimsenin aklına gelmezdi böyle şeyler yapmak. Yavaş yavaş; güney ilçeleri "turistik"leşip kilimler pahalılandıkça, bakırlar Kapalıçarşı'nın her bir yanına dökülüp fiyatları arttıkça, bir yolculuk dönüşü duvarlarına kilim asan, ya da salonlarının bir köşesine bakırdan abajur koyan arkadaşlarının sayısı çoğalmıştı. Şimdilerdeyse, mobilyacı dükkânlarına kadar düşmüştü, bir zamanlar yalnızca Seyda'nın evinde bulunan nesnelerin kötüsü.

Artık moda oldu ya, yakında kendi değiştirmeye kalkar bunları, diye geçirdi kafasından Oktay. Sinirli sinirli salladı başını. Karısının birçok özentisi olduğu kanısındaydı. Kendi özentisi, giyimde, döşemede, hatta içkide bile, modaya harfi harfine uymaksa örneğin, Seyda'nınki modanın tam tersine gitmekti. Yedi yıldır tanıyordu şu kadını. Yedi yıl içinde milletin saçı uzamış, kısalmış, gene uzamış, atkuyruğu olmuş, topuz olmuş, iyice kabarmış, dümdüz bırakılmış, binbir biçime girmişti. Seyda'nınkiyse hep erkek gibi kısacık kalmıştı. Hemen hiçbir kadının pantolon giymediği yıllarda ayağından pantolonu çıkarmazdı da, bu yaz bir kez olsun giymemişti. Herkesin etekleri dizin altındayken, hanım, dizinden bir karış yukarıda eteklerle gezerdi. Saymakla bitecek gibi değildi canım özentileri! Ama başlangıçta Oktay bütün bunların özenti olduğunu çakamamış, Seyda'nın "değişikliğine" tutulmuştu salaklar gibi. Hatta, o canım stereo'yu, şimdi dişlerini gıcırdatarak baktığı eski zaman sandığının -"hazine sandığı" derdi karısı, ve Oktay eve ilk gelen her konuğa plak çalmak zorunda kalıyordu eski püskü sandığın neden odanın ortasında durduğunu belirtmek için- içine yerleştirdiğinde bile, karısının "özgünlüğü" ile övünmüştü. Ne enayilik, ne körlük Tanrım! Seyda'ya tutulduğunda gerçekten de körleştiğine, sağırlaştığına, hatta dilsizleştiğine inanıyordu şimdi.

Yoksa, yenip yutulacak kız mıydı Seyda, ilk tanıştıklarında bile? Aklı başında mıydı? Hayır! Oysa yıllar yılı, onu bir zekâ, zevk ve güzellik harikası olarak görmüştü. Şımarıklıklarını, ukalalıklarını, evet evet ukalalıklarını bile, sevmişti.

Annesinin antikalarla, altın varaklı koltuklarla dolu konağında bunalıp, koleji bitirir bitirmez iki odalı bir yer -garsoniyer sözü ne büyük gelirdi kulağa o vakitler- tutmuş, tam kendi zevkine göre döşemişti Oktay. Bugün bile içi giderek anımsardı orasını. O sıralar pek moda olan aşırı çağdaş, aşırı rahatsız, parıl parıl eşyalar doldurmuştu içine. Bir de amerikanbar atmıştı ki köşeye, ancak en kaliteli filmlerde bulunabilirdi eşi! Seyda'yı, kendisiyle yatmayacağını bile bile, sırf gösteriş olsun diye götürmüştü oraya bir gün. Ve kız, o çok beğendiği, o beş yıldır içinde mutlu yaşadığı, o varlıklısından yoksuluna, namuslusundan orospusuna bir sürü kızın pek hayran kaldığı salona şöyle bir göz atmış, "Bekleme odasına benziyor burası," demişti. "Aslında da bekleme odasından başka bir şey değil herhalde." Ve Oktay bu ukalalığa bile kızmamıştı, iyi mi? İlk kez zeki bir kızla karşılaşmış olmanın kıvancı içinde, ama aslında kızın zekâsını değil, hatta o zekânın aynası olduğuna inandığı acayip yeşil gözlerini bile değil, minicik memelerini düşünerek gülmüştü. Ceviz gibi, derdi o zamanlar. Ceviz gibi memelerin nesi güzeldi acaba? Şimdi sorsalar bilemezdi. Aysel'in dolgun ama dik, ama hafif yumuşakça -çürümeye yüz tutmuş şeftali mi dese; kantalup kavunu mu dese?- memeleri geldi gözünün önüne. Sabırsızca, hırçın hırçın soluyarak saatine yeniden baktı. Seyda, Gil'in odasına gireli yarım saat oluyordu neredeyse. Daha ne kadar bekletecekti? Nedense hep babasının işi acele olduğu zaman tutardı oğlanın huysuzluğu. Hoş, o huysuzluk yapmasa bile Seyda bir neden bulurdu ya, iki

saat başında beklemek için. Bıkıp usanmıştı karısının çocuğa olan düşkünlüğünden. Zaten... daha ötesini düşünmedi. Bu konunun ötesini düşünmekten her zaman kaçınmıştı. Çocuğu sevmediğini, Seyda'yı da artık sevmediğini biliyordu ama, bu iki sevgisizliği bilinçli olarak birbirine bağlamayı aklına getirmek istemiyordu.

Hızla çıktı salondan. Üst üste içtiği viskilerin, bir de Aysel'in memeleri düşüncesinin bulandırdığı gözleri olabileceğine kararlı, gürültüyle Gil'in odasına doğru yürüdü. Yarı yolda, eski garsoniyerini süsleyen aşırı çağdaş koltukların şimdi yazıhanesinin bekleme odasında durdukları geldi aklına. Bir kat daha arttı kızgınlığı, hırçınlığı. Sertçe, elinden geldiğince patırtıyla açtı çocuğun kapısını.

Kapının açılmasıyla birlikte, Seyda oğlunun başucunda oturduğu yerden fırladı. Aynı anda elini dudaklarına götürdü. Öylesine kesin bir devinmeydi ki bu, Oktay tasarladığı gibi bağırmaya fırsat bulamadan olduğu yerde kalakaldı. Öfkesi, ağzından bağırtı olarak çıkacak yerde gözlerinden -sanki kulaklarından da- korkunç bir ısı olarak fışkırdı. Karısı bir kez daha lafını ağzına tıkamıştı işte - bir kez daha Gil yüzünden! Ayaklarının ucuna basa basa yürürken gülümsüyordu bir de... Dışarı çıkınca koluna hafifçe dokunarak fısıldadı:

"Kapama..."

Beyefendinin kapısı geceleri açık kalırdı, öyle ya. Bir şey isteyecek, bağıracak olursa tüm mahalle işitebilsin diye... Oktay, koridorda karısının peşinden yürürken bilmeden onun gibi yaptığını, yani ayaklarının ucuna bastığını fark ediverdi. Sövdü kendine ve hemen olağandan biraz daha patırtıyla yürümeye koyuldu.

Seyda gene fısıltıyla,

"Bugün sinirlendi biraz da..." dedi. "Bir türlü uyuyamadı." Oysa, kocası kapıyı açtığında Gil uykuya dalalı on

dakikadan fazla olmuştu. Uzun süre gözlerini oğlunun yüzünden ayıramadığı ve bu arada onunla ilgili olmadığını sandığı bir sürü şey düşündüğü için çıkamamıştı odadan.

"Çok geciktik," diye söylendi Oktay, gene olağandan yüksek bir sesle. "Her seferinde böyle oluyor."

"İyi ya, çıkalım hemen. Ben hazırım."

Ve, sokak kapısının eşiğinde eline çantasını tutuşturan hizmetçi kıza, Gil'e bir şey olursa ne yapması gerektiğini kırk birinci kez anlatmaya başladı. Oysa artık hizmetçi kız da ezbere biliyordu ne yapılacağını, Oktay da. Üstelik, hiçbir şey olduğu da, olacağı da yoktu...

Selim başını yastıktan kaldırdı, gözlerini kırpıştırarak başucunda duran kadına baktı. Uykudan uyanmış değildi. Yani, aslında, gözlerini kırpıştırması için hiçbir neden yoktu. Olsa olsa kadının güzelliğinden gözleri kamaşmış olabilirdi. Bildiği kadarıyla yirmi yıldır, ama herhalde yirmi üç yıldır içi burkularak sevdiği şu kadının güzelliği buncadır hiç mi hiç yıpranmamıştı. Ya da ona öyle geliyordu belki. Hesaba göre kırk beşine yaklaşmış olmalıydı, eğer ilk ve son doğumunu gerçekten yirmisinde yaptıysa... Gene de yirmi yıl öncesinde olduğunca körpe, yumuşacık ve her an kırılacakmışçasına narindi. Bunca sert vuruşa karşın kırılmadığına göre, yumuşacıklığı koruyor olmalı onu, diye düşündü delikanlı. Ya da, gerçekten kalın kafalı, duygusuz, çok derinlerde, çok sert olduğu için böylesine dayanıklıydı. Onun kalın kafalı ve duygusuz olduğunu düşünmek, düşündüklerinin doğru olduğunu bilmesine karşın, içinde suçluluk duygusu uyandırdı.

Kadının başucunda dikildiğinde söylediği söze karşılık

olarak,

"Şart mı yani?" dedi.

"N'olur Selim'cim, hatırım için..."

Bu kadının ağzından çıkan "hatırım için" sözleri yüzünden kimbilir kaç adam ne olmadık işler yapmışlardı. Selim, bu güruhun içinden yalnızca on - on beş kişiyi adlarıyla tanıdığını düşündü. Görüntüler hep birbirine karışmıştı. Kendi babasından, bir de çok sonradan gördüğü Apollo heykellerini andıran sarışın İsveçliden başka hiçbirinin suratını adına uyduramayacağından kuşkusuzdu.

"Peki, peki, kalkıyorum," dedi. Aşırı uzun bacaklarını kaldırıp karyoladan aşağı sarkıttı. Oturduğu yerden, annesinin yakut gerdanlığı boynuna takarken karşılaştığı ufak tefek, anlamsız güçlükleri izlemeye koyuldu.

Şimdi kalkıp kulübe gitmek, annesinin eski ve yeni sevgilileri, eski ve yeni kocaları -yok canım, yeni kocası yok iki yıldır- ve bu sevgili ve kocaların eski ve yeni karıları ile tanışıp konuşmak, karşılarında Avrupa'dan tatile dönmüş terbiyeli oğul rolü oynamak ne gereksiz, ne anlamsız, yaşantısına ne denli aykırı, ama bunu annesi istediği için, ve Selim aptal olduğunu çok iyi bildiği bu anneyi sevmekten hâlâ vazgeçemediği, ona karşı gelmeye hâlâ kıyamadığı için, ne denli olağandı. Hâlâ yırtamadığım bir şeyler var, diye düşündü Selim. Doğan haklı şüphesiz. Ama bu kadını sırf anam olduğu için sevmiyorum ki, belki de bana hiçbir zaman analık yapmamış olduğu için seviyorum. Daha kötü ya, onu ana olduğu için değil, güzel olduğu için kıramıyorsun! Hani gereksiz güzelliklere karış dirençlenmiştin? Hani Baudelaire'i sevmiyordun artık? Ah Josette, Josette, insan akıllandığı için Baudelaire'i sevmekten vazgeçemez, Baudelaire'i akıllıca sevmeye başlar... Ama insan anasını akıllıca sevemez ki... Hele insanın anası böylesine

zavallı, böylesine en yoksul köylü kızından daha acınacak durumdaysa...

Kalktı. İstemeyerek gidiyordu onunla, bu önemliydi herhalde. Onunla gitmek büyük bir tür ceza oluyordu. Katlanıyordu anasına... İçi, Doğan'a gitmek, Doğan'ın türkü söylercesine yanık bir sesle okuduğu şiirlerini dinlemek özlemiyle dolu olarak banyoya doğru yürüdü.

Yüzüne soğuk su çarparken kendisinden başka kimsenin anasının acınacak durumda olduğunu düşünmediğinden kuşkusuzdu. Ama acınacak durumdaydı işte. Onun gibi milyonlarca kadın vardı dünyada, aç olmayan, yoksul olmayan, güzel ama aynı zamanda zavallı olan... Gerçi onlarla uğraşmaya niyeti yoktu Selim'in; annesiyle bile uğraşmıyordu. Ona katlanıyordu, evet, ama uzun sürmeyecekti bu katlanma; yakında çıkıp gidecekti ve bunu anası da biliyordu galiba. Oğlunu her an yanında tutma çabası bundan olabilirdi. Selim kendi kendine gülümsedi. Zavallılığın daniskası değil miydi, yani, kadının kırk yılda bir uyanan analık duygularını sürdürme çabasını, kulüpten bir gece bile uzak kalamama alışkanlığı ile uzlaştırmaya çırpınması? Yalnız, bu arada, onun bu çırpınmalarına boyun eğdiği için Selim de zavallılar arasına girmiyor muydu? Bugün gördüğü yarı aç, yarı çıplak çocuklardan esirgediği acıma duygusunu neden şu süslü bebekliği elden bırakmamak için çırpınan süslü kadına harcıyordu? Acımayı aşağısamak saydığı için belki. Çocuklara daha çok saygı duyduğu için ya da... kendi geçip gitmiş çocukluğuna acımaktan bir türlü kurtulamadığı için... Kulübe gitmemekte dirense analık duygularının baskın çıkamayacağından, anasının onsuz gideceğinden mi korkuyordu? Yoksa onu gerçekten çetin bir seçme zorunluluğuyla karşı karşıya bırakmaya mı kıyamıyordu? Her neyse, ikisi de aynı kapıya çıkar. Selim ana-

sına katlanmasının nedeninin onun tarafından biraz daha uzun sevilmek, analık duygularını, evet, biraz daha yaşatmak olduğunu bilmiyor değildi. Kurtulamayacak mıyız duygusallıktan? Dönüp dolaşıp hep aynı noktaya mı geleceğiz? Sivri akıllının biri çıkıp öteki başkaldırmasını da ana sevgisinden yoksun büyümüş olmasına bağlayabilir. Sınıf değiştirmenin etken nedenlerinden biri, devrimciliğin birinci koşulu, ana sevgisinden yoksun yetişmektir! Ha, ha! Doğan'a söylese bunu güler. Ama ötekiler, Kemal ve yardakçıları gene olmadık kasdilik çıkarırlar bu sözden...

Selim elinde olmadan yüzünü buruşturdu. Kemal ile yardakçılarının hep yanlış şeyleri ciddiye almak gibi gerçekten sinirlendirici bir huyları vardı. Doğan başkaydı ama, Doğan gereken şeylere gereken değeri vermesini çok iyi biliyordu. Bir yerde ozan olmak kesinlikle gerekli, güzeli sevmek, güzeli aramak mutlaka gerekli...

"Boyunbağı falan da takmak gerekiyor mu yoksa?" diye sordu.

Anası, ayna karşısında yakutlarını süzüyordu. "Sevgilim, alay etme benimle," dedi. "Üç yıl içinde dünyanı bu kadar unutmuş olamazsın!" Dünyamı unutmadım, ama dünyamı değiştirdim, küçükhanım, demek geldi Selim'in içinden. Anasına "küçükhanım" diyecek kadar olgun hissediyordu kendini... Kemal'i, arkadaşlarını, Doğan'dan başka herkesi küçümseyen bir mutluluk içine girmişti birden. Kulübe gitmenin hiç de fena olmayacağını düşündü. Canı birileriyle matrak geçmek istiyordu.

2

Döşemelerin, bezemelerin, ışıklandırmanın hatta, aşırı bir özentiyi en çirkin, en açık seçik biçimde örneklediğini koca salondakilerin hiçbiri biliyor, görüyor muydu acaba? Herhalde hayır. Özenti'yi kendilerine hiç mi hiç yakıştırmayan kişilerin toplandığı bir yerdi burası. Her şeyin aslına, hasına, en güzeline, en pahalısına sahip kişiler... Gerçek diye belledikleri şeylerin yalancısını bir bakışta seçen, ayırt eden, kınayan kişiler... Kadınların boyunlarındaki, parmaklarındaki taşlar hep gerçek... Giysiler Avrupa'dan alınmış ya da getirtilmiş. Yerli olanlar varsa, ülkenin en ünlü terzilerinin elinden çıkmış... Sırtında Dior'un aslından daha pahalıya oturmuş bir Dior taklidi olan kadına özentiden söz etmek gülünç olmaz mı? Çakıldıklarında

ağızlarından fırlayan alevlerin ışığını sönük bırakan parlaklıktaki altın Dupontlar da gerçek.

Her yandan çınlayan kahkahalar da gerçek... Gülüşlerde sahte tizlikler aramaya kalkacak budalalar boşuna beklemesinler, eğleniyor millet. Gerçekten gülmelerini, gerçekten eğlenmelerini engelleyecek hiçbir şey yok ki... Bu kişilerin birbirlerini yemek yutmak için can attıklarını, birbirlerini ezmek, kırmak için hiçbir fırsatı kaçırmadıklarını, türlü kıskançlıklar, bunalımlar içinde kıvrandıklarını söyleyenlere inanmak öylesine zor ki bu görünüm karşısında. Şu kadının, koluna yaslandığı adamın değil de karşısındakinin metresi olduğuna, şu mavilinin gülümseyerek baktığı yeşilli kadının saç biçimini delice kıskandığına, şu kır saçlı, yakışıklı adamın, sigarasını yakan şişko heriften daha birkaç gün önce yüz binler dolandırdığına inanası gelmiyor kişinin... Hem varsın öyle olsun, ne çıkar? Geçici, uçucu şeyler bunlar. Saç biçimleri sevgililer gibi her gün yenilenebilir, her gün yeni yüz binler kazanılabilir. Değer mi tasalanmaya, içiyor millet. Kaynaşmış bir kitle bu üstelik. Birbirini bilen kırk kişi... Gerektiğinde birbirlerini yeseler de gerektiğinde ortak düşmana karşı birleşmesini çok iyi bilirler. Çıkar kaygısının her şeyin üstünde olduğunu bilmeyen, bunun tam bilincine varmasa bile, sezmeyen var mı? Oyunun kurallarını pek iyi bilen kişilerin kendi aralarında tasasızca eğlenmeleri olağan değil mi yani? Kuralları şaşıranlar çok durmaz aralarında zaten, tez belli olur, tez silinir, kovulurlar. Kalanlar eğlenirler işte böyle; hem varlıklı hem mutlu olmanın tadını alabildiğine çıkarırlar...

Yemek salonunun en gözde, en göze batan masası yuvarlak masadır. Ne dans pistine, ne de denizin, olduğunda ay ışığının, görülebileceği geniş camlara yakındır bu masa. Gene de, nedense, böyle büyük toplanmalarda en

çok dikkati çeker. Genellikle kulübün "hızlı çiftleri" sayılan genç evliler grubu oturur burada. Öteki masalara, çalınan müziğe, söylenen şarkılara hiç aldırmadan, hep kendi aralarında gülüp eğlendikleri, şenlendikleri için dikkat çekerler belki de. Kulüp içinde bir kulüp gibidir bu grup. Pek ender gelirler yemeğe, denize hiç gelmezler. Hepsinin yalıları vardır çünkü. Yalnızca oyuna gelirler genellikle, ve kadınlar olsun erkekler olsun çok büyük oynarlar. Onların masalarında bir gecede dönen para, kimi masalarda bir haftada dönmez. Ama bu gece bir durgunluk var yuvarlak masada. Gülen az mı ne? Şaşırtıcı konuklar yüzünden mi bu tutukluk gibi şey?

Yuvarlak masada oturanlardan Seyda, çevre masalardan arada bir yönelen, özellikle kendisine yönelen bakışları görmüyordu. Masasında herhangi bir durgunluk varlığından da habersizdi. Sulhi Gebzeli ile karısının öteki arkadaşlarını durultabilecekleri aklına gelmemişti hiç. Düşünmüyordu bile onları. Ferit'in çevirmeyi aklına koyduğu filme Gebzeli'nin para yatırmayı düşündüğünü, filmin yıldızını Ferit'in bu akşam getirip ona tanıştıracağını söylemişlerdi. Pek üstünde durmamıştı Seyda. Ferit'in babası pes deyip de oğluna verdiği parayı kestiğinden bu yana para bulmak için çevirdiği türlü dümenler arkadaşları arasında arada bir anlatılacak, gülünüp geçilecek serüvenler olmuştu artık. Film çevirme hevesini ciddiye alan da yoktu. Bu nedenle, Ferit de daha gelmediği için, Seyda da, masadakilerin çoğu da unutmuştu asık suratla yemek yiyen Sulhi Gebzeli ile karısını ve de soluk yüzlü küçük kızları Ayşe Nur'u... Seyda, yuvarlak masaya oturmuş olmasının tek nedeni yemeğini tezelden bitirmekmiş gibi, çevresine pek bakmadan yiyip duruyor, iki yanında oturan iki erkeğin sanki birbirleriyle yarışırcasına kendisine yönelt-

tikleri sözlere tek tük sözcüklerle ya da kısa gülüşlerle karşılık veriyordu. İki adamın tam bir yarış içinde olduklarını bilmiyor değildi aslında. Ama, yarışı kimin kazanacağını şimdiden bildiğinden midir, kazananın kapmaya çalışacağı ödül olmak hiç de keyiflendirmiyordu onu. Bu arada, başını tabağından pek az kaldırdığı için, tam karşısında oturan kocasının gözlerinin gittikçe bulandığını, kendisine bakan bu gözlerdeki nefretin durmadan büyüyüp gizlenemez duruma geldiğini de görmüyordu. Çevresine olan ilgisizliği öylesine derindi ki, bu aldırmaz görünüşünün başkalarının ilgisini çektiğinden bile habersizdi. İnsan içinde oldu mu kendi kendini unuturdu Seyda; nerede olduğunu, neye benzediğini... Öyle ki, beklemediği anlarda karşısına bir ayna çıktığında irkilir, nereden tanıdığını çıkaramadığı biri karşısındaymışçasına şaşırırdı... Oysa kendi kendini, kendi güzelliğini seven bir kişiydi. Evinde, aynasının karşısında saatlerce oturduğu, sırf kendi kendine baktığı olurdu. Bu akşam bile, Gil'in odasına gitmeden önce uzun uzun, kendini dehşetli beğenerek bakmıştı aynaya... Ak giysisini seçerken, kulaklarına zümrüt küpeleri takarken, göz kapaklarına gümüşlü boyayı sürerken, bütün bunların bir zenciyi anımsatacak kadar koyu yanmış tenine ne denli yakışacağını düşünmüştü. Tırnakları gene gümüşlü cilayla boyanmış elinin işaretparmağına kocaman zümrütü taktıktan sonra, ince uzun, kemiksizmişçesine yumuşak ellerine dakikalarca bakmıştı. Ama daha Gil'in odasına girerken unutmuştu bunların tümünü. Hele şimdi, kalabalık içinde, bir yandan yemek yer, bir yandan iki yanındaki "spritüel" delikanlılara söz yetiştirirken, hiç mi hiç düşünmüyordu görünüşünü. Yüzüne pek yakışmayan, hatta gereksiz yere çizgilendiren mimikler yapması bundandı herhalde. Unutkanlık, gittikçe ciddileşen bir hasta-

lık gibi, sıklığı gittikçe artan krizler halinde, ama yalnızca başkalarının yanındayken geliyordu üstüne.

Oktay karısına bakarken gözlerinde beliren, durmadan artan nefreti gizleyemiyor, üstelik gizlemek için en ufak bir çaba gösteremiyordu. Seyda'yı sevmediğini ne kendisinden ne de başkalarından saklamaya niyeti vardı. Şaştığı şey, Seyda'nın böyle istemeden, aldırmadan, kimsenin suratına bile bakmadan, tüm baştan savmalığıyla çevresindekilerin ilgisini çekebilmesiydi. Kendi sevgisi geçti geçeli, başkalarının karısında ilgilenecek bir yan bulmalarını anlayamıyordu. Unutmuştu onu eskiden nasıl sevdiğini, bu şimdi başkalarını çeken yanlarıyla hem de.

Birdenbire geçmemişti sevgisi. Sevgisizlik yavaş yavaş, Aysel'den çok önce, içini sarmaya başlamıştı. Evliliklerinin bir dönemine dek nasıl büyümüşse içindeki sevgi, bir yerden sonra öylesine küçülmüş, sonunda tümüyle yok oluvermişti. Eskiden karısının her yaptığını nasıl beğendiyse, şimdilerde her yaptığı öylesine batıyordu. Gene de, hiçbir zaman bu akşamki kadar patlamamıştı sevgisizlikten. Düpedüz nefretti duyduğu. Sevgisizlikten, isteksizlikten öte bir nefret. Aysel'e tutulup da Seyda'yı hiç aramaz, istemez olduğundan beri içine gömüldüğü sonsuzmuşçasına derin ilgisizliğin arada bir alevlenip yakıcı bir nefrete dönüşüvermesi bir yerde tedirgin ediyordu onu. Karısını hepten unutuvermek dururken ona kafa yormak ne kadar sıkıcı, boğucuydu. Şu anda duyduğu nefrete bir iğrenme duygusu karıştırmak için uğraştı. İyice temellendirmek istiyordu aralarındaki soğukluğu. Seyda'yı her düşünüşte midesi bulansa onu iyi ya da kötü düşünmekten kurtulabilirdi belki.

Seyda görmüyordu Oktay'ın nefret dolu bakışlarını. Görse de yorumlayamazdı. Oysa onun hemen solunda oturan Erdem arada gözlerini genç kadından ayırdı mı

dümdüz Oktay'a baktığından çok iyi görüyordu. Kendince yorumunu da yapıyordu kötü kötü bakışların. Anlaşılan kocalık damarları kabarmış, karısını kıskanmaya başlamıştı Oktay. Çaktırmadan sırıttı Erdem. Sayısız deneyimlerinden biliyordu çünkü: Koca kıskanmaya başladı mı, karı tava gelmiş demektir! Üstelik, Seyda'nın yumuşamaya başladığının tek kanıtı Oktay'ın davranışları da değildi. Sofraya oturduklarından beri Seyda'nın kendisine bakmaktan çekindiği gözünden kaçmamıştı. Korkuyordu demek... Korkuyorsa işi ha bitti ha bitecek demekti. Karşı koymanın sonu ha gelmiş ha gelecekti. Alışık değildi kadınların kendisine karşı koymaya çalışmalarına. Gülünç, anlamsız bulurdu bu tür çabaları, gene de bu kez hoşuna gidiyordu. Kolaylıklardan bıkmışlığın ötesinde bir şeydi bu. Seyda onu beceriksizce itse, aptalca ondan kaçmaya çalışsa ya da sırf namus kaygısından kendini tutsa, üstüne düşmeye bile değmezdi. Gülüp geçiverirdi Erdem, yeşermeye daha yatkın çayırlara yönelirdi. Ne var ki, ne aptal, ne beceriksiz, ne de namusluydu yanındaki kadın. Onun da oyun oynadığından şüphesi yoktu Erdem'in. Hem de çok usta, çok ince bir oyuncuydu. Korkusu, anlamazlıktan gelmesi, en anlamaz göründüğü anda, en türlü anlamlara çekilecek bir sözle onu alevlendirivermesi oyun değil de neydi? Üstelik işin en güzel yanı, kadının bu oyunu naz adına, sözde değerini artırmak adına değil de, salt oyun zevki için oynuyor olmasıydı. Erdem, işin böylesine özüne varmış pek az kadına rastlamıştı ömründe. Her seferinde dehşetli coşkulanmış, o gibilerle kurduğu ilişkileri yaşamanın doruk noktaları olarak geçirmişti defterine. Seyda da bir doruk olacaktı. Oyunun kurallarını çok iyi bilen, çok iyi uygulayan, karşılıklı blöf yapan iki usta kumarbaz gibiydiler. Dehşetli eğlenmekteydiler...

İskemlesinde kıpırdanıp sırtını yasladı Erdem. Bacağını yanlışlıklaymışçasına Seyda'nınkine değdirdi. Bacağını çekmedi Seyda. Erdem öylesine keyiflendi ki, dalgınlığından yararlanıp Seyda'yı lafa tutmaya çalışan Kerim'in sözünü hemen ağzına tıkmadı. Çok eski, çok bilinen bir gülünç öyküyü en güldüremeyecek biçimde anlatıyordu Kerim. Seyda gülmüyordu. Sıkıldığı açıkça belliydi. Varsın biraz daha sıkılsın, kendisinden yardım istemek zorunda kalsındı. Erdem gene sırıttı.

Sonunda Seyda bacağını çekti. Hemen çekmediği, çekemediği için kendi kendine kızarak. Oyun oynamıyordu; Erdem'in düşündüklerini bilebilse şaşırırdı. Oyun oynamasını bilmezdi. Beceriklice, akıllıca kaçmanın yollarını da bilmiyordu üstelik. Erdem'in varlığına içinden inandığı ustalığın binde biri yoktu onda. Sofraya oturur oturmaz, idare edilmesi gereken bir durumun tam ortasına düştüğünü, iç sıkıntısından çok daha karışık işlerle uğraşması gerekeceğini anlamıştı. Ne var ki, oldum olası durum idare etmekte yeteneksizdi. Hemen her şeyi zahmetsizce elde etmeye alışmışlığından mıdır, kendiliğinden fışkırmayan hiçbir davranışı yok gibiydi. Her aklına eseni yapmanın -ya da yapamamanın- üzüntüsü içindeydi hep. Aslında işini bilen bir kadının idare edemeyeceği bir durum yoktu ortada. Oysa Seyda işini bilmezdi -buna karşın, dışardan bakanları imrendirecek kadar rast gitmişti işleri bugüne dek- ve Erdem'den korkması nedensiz değildi. Oktay'ın bu eski okul arkadaşıyla tanışalı altı ay olmuştu. Avrupa dönüşü ortalığı epey kasıp kavurmuştu adam. Seyda, daha ilk karşılaşmalarında aralarında güçlü bir cinsel çekim olduğunu ayrımsamıştı. Her bir araya gelişlerinde biraz daha artmış, biraz daha açıklığa kavuşmuş, onu biraz daha korkutmuştu bu. Hele bu gece, içindeki istek artık

belirgin bir biçimde sanki gövdesinin her yanından taşarken ne yapacağını bilemiyor, adamın yüzüne bile bakamıyordu. Bir yandan da, bunun gerçek bir istek olmadığına, Oktay'la aralarına giren soğukluğun sonucu, gittikçe artan cinsel açlık olduğuna inandırmaya çalışıyordu kendisini. Ama sırf açlık olsa, belirli bir nesneye yönelmeyen, kuru ekmeğe bile razı olacak açlık olsa, neden sağındaki Kerim'i değil de sözgelimi, Erdem'i çekiyordu canı? Üstelik yakışıklı da sayılmazdı. Sarışın, mavi gözlü, al yanaklı - Seyda'nın hiç tutmadığı bir tip. Yalnızca güldürme yeteneği miydi onu böylesine çekici yapan? Canı istediğinde - ki bu gece istiyor olmalıydı- domuz gibi güldürürdü insanı. Tüm insafsız bir zekâsı vardı. Seyda gülmesine gülmüştü bu gece de, ama korkudan bir türlü kurtulamamıştı. Altı ay gibi kısa bir süre içinde kulüpte ondan başkasından söz edilmez olmuştu. Kimlerin karısını baştan çıkarmamıştı ki? Ancak, Seyda öyle kolayca baştan çıkıveren, bir yana bırakıldıktan sonra da aynı kolaylıkla başka âşık bulabilenlerden değildi. Erdem'e kendini bıraktığı anda başının belaya gireceğini biliyordu. Beş yıl önce aynı tür bir cinsel istekle, anlayamadığı, hâlâ çözemediği bir biçimde, başka hiçbir şeyini beğenmediği halde Oktay'a nasıl tutulduğunu anımsıyordu. Seyda, kolay tutulmazdı ama, bir tutuldu mu da kolay kolay kurtulamazdı. Oktay'dan önce, gene tüm yanlış bir adama gene aynı anlamsız, ama yırtıcı bir istekle bağlanmıştı. Ömründe "sevgi" diye bildiği bu iki garip tutkudan başka bir şey yoktu zaten. Faruk -Tanrı yardım etmiş- kendiliğinden çıkıp gitmişti. Yoksa Seyda'nın onu bırakabileceği şüpheliydi. Arkasından nasıl gözyaşı döktüğünü anımsadıkça gülümsüyordu artık. Kapanmıştı o yara. Ağır ağır, sancılı sancılı kapanmıştı. Oysa, Oktay'ın açtığı, bir sevda yarası olmaktan

çıkıp da, tüm yaşamını kapsayan, delik deşik eden bir cüzzam olayına dönüştüğünden bu yana, ikide bir yenilenen krizler halinde her yanını acıtmaya devam ediyordu. Üçüncü bir yaraya gerek yoktu şimdi; istemiyordu Seyda. Bu yüzden kurtulmak istiyordu Erdem tutkusundan. Sağ yanında oturan Kerim'e dönmeye çalıştı. Onun korkutucu bir yanı yoktu çünkü. Şu adamın zavallılığını bilebilecek daha kaç kişi var Türkiye'de acaba, diye merak etti. Şişkoluğunu, dazlaklığını, soluk benizliğini herkes görüyordu şüphesiz. Kafasının, başkalarında saçla kaplı bölgesinde pırıl pırıl parlayan ter taneciklerini de görebilenler olabilirdi. Ama onu eskiden tanıyan, bir vakitlerki durumuyla şimdiki durumu arasında kıyaslama yapabilecek olan kaç kişi vardı? Bir vakitler şişko değil sıskaydı Kerim. Şimdi ter taneciklerinin parladığı yerde dalgalı kumral saçları vardı. Bir vakitler şiirler yazardı. Gene soluk benizliydi. Gene gülünçtü, evet. Yazdığı şiirler, şimdi patlatmaya çalıştığı "espriler"den daha bile gülünçtü kuşkusuz. Gene de içten bir şeyler olmuş olmalıydı bir zamanlar Seyda'ya olan sevgisini şiirle dile getirmeye çalışan bu adamda. Baba parasına konan, o çevrenin hemen hemen tüm erkekleri gibi, babanın kazandığı parayı çoğaltan, babanın kurduğu işi -bozulması olanaksız olduğu için- geliştiren bu adamcağız bir zamanlar -kolejdeyken- Seyda'yı sevmiş -nasıl, niçin?- onun için "sevda" ile Seyda'yı kafiyeleştirmeye çalışan şiirler yazmıştı -nasıl, niçin?-. Şiiri anımsamaya çalıştı Seyda. Okuyuversem de, ikimiz de adam gibi gülsek, diye düşündü bir ara. Ama ansızın, o günlerin artık gülünç olamayacak kadar gerilerde kaldığını kavrayıverdi. Acımaya benzer bir şeyler duydu içinde. Tam acımak da değil de, işte, bir tür acı. Adamın gözlerinde şiire yakın, şiiri duyan bir şeyler aradı; kötü de olsa şiir söylemeyi ge-

rektiren güdüden bir iz... Umutla, gerçekten bir şeyler bulmak isteğiyle baktı yüzüne. Hiçbir şey bulamadı. Kabul etmek gerekti kısaca: Geçen zamanın semirttiği ama renklendiremediği bu adam için şiir söylemek de, Seyda, ve hatta şimdiki güldürme çabaları da yersiz birer özentiden başka bir şey olamazdı. Gülümsedi gene. Acıyla değil de bu kez, kendi kendine dönük bir alayla.

Oktay, karısının oburca sayılabilecek biçimde yemek atıştırmasından bile iğrenemeyeceğini anlayınca gözlerini Seyda'nın iki yanında oturan adamlara çevirdi. İğrenerek onları süzdü birer birer. Birlikte okuduğu, zamanında birlikte çapkınlığa çıkmış olduğu bu adamların kafasından geçen pislikleri kendi kafasının içindekilerce iyi bilirdi. Heriflerin kendisine nasıl baktıklarını, nasıl sulu sulu güldüklerini gerçekten görmüyor muydu Seyda? Neden kaşlarını çatıp -pek de iyi bilirdi kaşlarını çatmasını- bir son vermiyordu bu yılışıklıklara? Kime yutturuyordu yani, o hiçbir şey anlamaz, bilmez, çevresinden habersiz görünüşünü? Kıskandığından değil, elbet. Oktay karısının nesini kıskanacaktı ki? Heriflerin her biriyle yattığını görse kılı kıpırdar mıydı acaba? Hah! Gülesi geldi. Gülemedi ama. Aysel'in Seyda'nınkiyle kıyaslanamayacak kadar üstün güzelliğine sığınmaya çalıştı karısını görmekten, düşünmekten kurtulmak için.

Kapıya baktı sabırsızca. Kapıyı görebileceği bir yere özellikle oturmuştu; yanı başındaki sandalyelerin boş kalmasını sağlamıştı. Yanında istiyordu Aysel'i. Bunca şeyi göze aldıktan sonra, arada bir, hiç değilse, ayağına dokunabilmeyi istiyordu. Gecikmesi sinirini bozuyordu bir yandan da. Yoksa o Ferit olacak aşağılık herif, gelmezden önce kızı becermeye mi kalkmıştı? Yapar yapardı hani. Aysel de boyun eğer mi eğerdi. Bugün olmazsa yarın, kulü-

be gelmezden önce olmazsa sonra, er geç nasıl olsa boyun eğmeyecek miydi sanki? Kafası zonklamaya başladı. Aysel'in bir başkasıyla yatağa girdiğini düşünmek, böyle sinirli, böyle içkili anlarında çıldırtabilirdi onu. Neden olduğunu kendisi de bilmiyordu. Kızgınlığını yeniden Seyda'ya aktarmak istercesine karısına döndü bir kez daha. Garipti, bildiği kadarıyla kendisinden başkasıyla yatmamış olan, yani bir yerde tümüyle onun olan şu kadını kıskanmıyordu da, herkesle yatan, yatmadıklarıyla da her an yatabilecek olan bir kadını kıskanıyordu. Hiçbir zaman onun olamayacak bir kadını.

Bunun nedenini bulmak hiç de güç değildi oysa. Aysel'i başka bir erkekle, başka yüzlerce değişik erkekle sevişirken gözünün önüne getirebiliyordu. Hem de korkunç, acı verici bir canlılıkla. Seyda'yıysa o durumda canlandırmak şöyle dursun, aklına bile gelmemişti başka bir erkekle. Zorladı kendini. Karısının iki yanında oturan adamların önce birini, sonra ötekini soydu. İkisinin de yanına yakıştırmaya çalıştı kadının parlak, kara, çocuksu gövdesini. Olmadı. Ve, her nedense, tümüyle anlamsız bir sahne belirdi gözünün önünde. Seyda'nın bir saat önce Gil'in başucundan ayağa fırlayışı, kocaman zümrütlü işaretparmağını dudaklarına götürüşü...

"Geldiler," dedi birisi.

Ama Oktay, sabırsızlıkla beklediği kadına hemen bakmadı. Gözlerini Seyda'nın yeşil taşlı yüzüğünden kurtarıp Aysel'e çevirdiğinde, yeni gelenler masaya iyice yaklaşmışlardı. O zaman bile, ancak turuncu bir leke olarak görebildi Aysel Alsan'ı. Yeniden Seyda'ya baktı. Uzun, ince boynunu döndürmüş, yıldızın gelişini izliyordu o da. Olağanüstü uzun, olağanüstü ince, koparılması çok kolay görünen bir boyun. Ve boyun uzadıkça uzadı, yılan gibi kıv-

rılmaya başladı. Kendi çevresinde dönüyor, dönüyor, sanki uzaklarda bir yere atılmaya hazırlanıyordu. Korkulu bir düşten uyanmak istercesine silkindi Oktay. Hafifçe sallanarak ayağa kalktı.

Tanışmalar, karşılıklı gülümsemeler bittikten, herkes yerine oturduktan, konuşmalar, bu kez Aysel'e dönük olarak yeniden başladıktan bir süre sonra ancak toparlanabildi. Başına geleni anlamamıştı. Ne kadar içtiğini anımsamaya çalıştı. Çoktu herhalde. Oysa çok içmeye de alışkındı. Kolej günlerinden beri içkiden kendini yitirdiğini hiç bilmiyordu. Ama biraz önce basbayağı yitirmişti kendini işte. Beklenilmedik bir şey yapıp yapmadığını öğrenebilmek için çevresine göz gezdirdi belli belirsiz. Herkes Aysel'le ilgilenmekteydi; ona değil tuhaf tuhaf, göz ucuyla bile bakan yoktu. Rahat bir soluk olarak Aysel'e döndü; sevimli sevimli gülümsedi.

Kadın beklediğinden, düşlediğinden çok daha güzeldi bu gece. Biner mumluk farları andırıyordu yuvarlak kara gözleri. İncecik kalkık burnuna, çıkık elmacık kemiklerine, alçak sesli bir kahkaha ile aralanmış dudaklarına bakarken yüreğinin sıkışır gibi olduğunu hissetti. Ve, tanıştıklarından beri ilk kez o an, bu kadına karşı duyduklarının cinsel istekten öte bir şeyler olduğunu anlayıverdi. Son derece yumuşak, ve sanki her an kırılabilecek, binbir billur parçaya ayrılıverecek bir inceliği vardı bu gece. Ve Oktay, onu korumak, kırıcı yıkıcı her şeye karşı savunmak gibi sevecen bir istekle doldu. Şimdiye dek kimse bu isteği uyandıramamıştı onda. Seyda'yı en sevdiği yıllarda bile, onu korumak şöyle dursun -Seyda'yı herhangi bir nedenle, herhangi bir biçimde, herhangi bir şeyden korumak aklına gelir miydi adamın?- kendisini ondan koruması gerektiğine inanmıştı. O zamanki sevgisi üstün gelmiş, ken-

di kendisini yeterince savunmasına engel olmuşsa, tüm kişisel tehlikeleri göze alıp Seyda'ya teslim olmuşsa, zamanı geldiğinde bu gereksiz ataklığından dolayı az mı yerinmiş, kendisine az mı sövmüştü? Şu anda Aysel'e karşı duydukları çok başkaydı. Kadının görünüşteki başına buyrukluğuna, güvenine karşın, sanki korku içinde olduğunu seziyordu. Yalnız kaldıkları zamanki adiliklerinden, çıngıraklı, edepsiz kahkahalardan en ufak bir iz yoktu bu geceki davranışlarında. Masadaki kadınların tümünden daha "hanımefendi" olma çabasındaydı belli ki. Oktay "hanımefendi"liğin ondan ne denli uzak olduğunu çok yakından bildiği, üstelik bu çabanın yalnızca kendisi için harcandığını sandığı için, gözleri yaşaracak kadar duygulanmıştı. Birkaç saat önce, Aysel'in kulüpte birtakım aşırı davranışlarda bulunmasından, aralarındaki ilişkiyi apaçık ortaya koyuvermesinden korktuğu için utandı kendinden. Öyle bir şeyler yapmaya kalkışmaması ne kadar "soylu" olduğunu gösteriyordu. Kumaşında bu soyluluk varken, namlı bir orospu olması -onu bırakın, ünlü bir sinema yıldızı olması bile-, zamanında gereken koruyucuyu, elinden tutacak, doğru yolu gösterecek adamı bulamamasındandı şüphesiz. Yalnızlığını, zavallılığını kendi çıkarları için kullananlar arasına düştüğünden böyle olmuştu. Oysa bir yerde üstündü hepsinden. Bir an onu gerçekten sevdiğini sandı. Onu kurtarmak isteği bir saman alevi gibi parladı içinde. Aysel'e açıkça sahip çıkmak... Onu herkeslerden korumaya kalkmak... Seyda'ya tutulurken gösterdiği ataklıktan çok daha büyüğü gerekecekti bunun için belki. Ama çok daha başka, çok güzel bir ataklık bu kez. Kendini öldürmek için gösterilen değil de, örneğin, yaşamayı sürdürmek için gösterilen...

Düşündüklerinin gerçek olması, ancak Seyda'nın da

bunları görmesine, bunlara inanmasına bağlıymış gibi, utku dolu, mutlu gözlerle baktı karısından yana. Ve donup kaldı.

İnce, uzun, yılan boyuna dalıp kendini yitirme olayından beri ilk kez bakıyordu Seyda'nın yüzüne. Daha önce bakmamaya özellikle dikkat etmişti. Aysel'in ışığında karısının şimdiye dek erimiş bitmiş olacağından emindi. Onu kıskanç kadınların yapmacıklığı içinde bulacağını sanıyordu. Belki gereğinden daha yüksek sesle gülüyor, konuşuyordu. Yitirdiği ilgileri yeniden toplamak amacıyla birtakım numaralara başvuracak kadar aşağılaşmıştı belki de... Ya da, yanındaki adamların şimdi Aysel'e dönük bakışlarını yeniden kendisine çevirmek için, dudak büken, kusur bulucu bir fısıltıyla birinden birine eğilmiş olabilirdi... Bütün bunları, daha da beterini umarak bakmıştı karısına. Aysel'i yüceltmeyi, soyluluğun doğruğuna çıkartmayı nasıl istiyorsa, Seyda'yı küçültmeyi, adilik çukurunun en dibine itmeyi de öylesine istiyordu. Umutla, utkuyla bakmıştı. Ve donup kaldı.

Aysel'e bakıyordu Seyda da. Gerçek bir ilgiyle. Ve yüzünde, "domuzca" olarak nitelenemeyecek kadar hafif bir gülümseme. Meraklı yalnızca, ve içten, tüm yapmacıksız. Gerçekten incelemeye değer, gerçekten alışılmamış bir şeye bakar gibi... Ve gözlerinde, kadın kısmının ancak kıskanılmayacak kadar küçük ya da çirkin kadınlara gösterebildikleri iyi niyet...

İyi niyetli, yumuşak bakışlar... Hiçbiri olmasa bu çıldırtabilirdi Oktay'ı. İlk şaşkınlığı geçtikten sonra, içine dolan kızgınlığı körüklemeye koyuldu. Mutluluk ilk anda yok olmuştu zaten. Ama utkuyu, utkuyu kesinlikle geri istiyordu, her ne pahasına olursa olsun. Seyda'nın sandığından da yaman bir düşman, bir şeytan olduğuna iyice inan-

mıştı artık. Aysel'i herkesten, her şeyden çok ondan koruması gerekiyordu.

"Aysel Hanım, dans eder misiniz?"

Olanca tatlılığıyla gülümsedi kadın.

"Çok isterim," dedi genizden gelen bir sesle... "Ama biraz sonra... olur mu? Siz yemeğinizi bitirmişsiniz ama ben daha yeni başladım."

Aysel, hiçbir zaman plansız davranışlarda bulunmayan kişilerin temkinliliği içinde, yeni girdiği çevreyi iyice bir kolaçan etmeyi uygun bulmuştu her şeyden önce. Bu gece neler yapacağını inceden inceye planlamamış değildi elbet. Ancak, planın çevresine gerçekten uyup uymayacağını kestirmeden uygulamaya geçmek hiç yapmadığı bir şeydi. Geldiğinden beri, hiç renk vermeden, olabildiğince yansız davranışlarını sürdürmüş, masadaki salakları adamakıllı incelemişti. Ve kararını verdi. Evet, evet, "hanımefendi" pozu tam anlamıyla uygundu duruma. Yapmacık, ya da özentili görünmeden, kolaylıkla kıvıracağı bir işti üstelik. Çünkü, bir zamanlar, çok eskiden yani, daha Halûk'un mankenliğini yaptığı sıralarda, gerçekten özenmişti ortalıkta salınışına küçümseyen bakışlarla bakan hanımefendi müşterilere. Gerçekten istemişti onlar gibi olmayı. Gerçekten istediği her şeyi olduğu gibi, bunu da becermişti. Ve ancak tıpatıp, ayırt edilemeyecek kadar benzediğinde onlara, yaptığının ne denli gereksiz, ne denli saçma olduğunu kavramış, vazgeçmişti hemen. Hiç de boş kafalı olmadığını Halûk bile anlamıştı o zaman.

Ama bak, şimdi işe yarayacaktı işte, o eski, disiplinli çalışma. Sofrada esaslı bir etki yarattığını hemen kavradı. Şaşmışlardı her şeyden çok, kendi davranışlarını ayarlamak

gereğini duymuşlardı. Zaten, yeni girilen bir çevreyi beklenilmedik bir biçimde, gerçekten şaşırtabilmek değil miydi asıl ustalık? Güzelliğinin, orospuluğunun yaygın olarak bilindiği bir yerde, şüphesiz kendisine tepeden bakan kişilerin karşısına, kolej çıkışlı kızlara taş çıkartan, kusursuz bir görgülülük içinde çıkmak en iyisiydi. Koskoca Aysel Alsan'ın, bu karıların -heriflerin de- hepsini cebinden çıkaracak kadar kurnaz olan Aysel Alsan'ın bunu bileceğini kestirememiş miydi inekler? İçin için güldü. Aslında Sulhi Bey olmasaydı işin içinde, herhangi bir çabaya girişeceği bile şüpheliydi. Başka türlü de okuyabilirdi canlarına. Oktay'ı rezil ederek örneğin, ya da kulübün ileri gelen bir üyesiyle nasıl yattığını en ince ayrıntılarına değin anlatarak. Utanması sıkılması yoktu. Her şeyi yapabilirdi, yararlı olacağını, ya da hiçbir biçimde zararlı olmayacağını bildikten sonra. Bu gece yararlı olan Sulhi Bey'i ayarlamaktı ama; Sulhi Bey önemliydi. Ferit, bu adamın kendisine karşı duyduğu ilgiyi birkaç kez çıtlatmıştı. Söylemiyordu ama, yapacağı filme Aysel'i seçmesi bile Sulhi Gebzeli'nin üstü kapalı uyarısı sonucu olmuştu besbelli. Ferit'in filmine aldırdığı yoktu Aysel'in. Hatta, Avrupa özentisi, sıkıcı bir şey olacağı apaçık olan bu filmi çevirmeye hevesli bile değildi. Ama, Gebzeli'yi kaç haftadır aklına koymuştu. Geçici süreler için peşinden koşan varlıklı piçlerden -hepsinin de cebinde baba parası!- ya da göbekli, iğrenç taşra para babalarından çok daha önemli bir avdı bu Sulhi Gebzeli denilen kişi. Oktay'ı on kez alıp satacak güçteydi sözgelimi. Çok varsıldı, ve yeni varsıl değildi. En çok, uçsuz bucaksız varlığının sonradan edinilmiş olmamasıyla, eski ve soylu ailesiyle övündüğü biliniyordu. Adı hiçbir serüvene karışmamıştı üstelik. Görünüşte örnek bir aile babasıydı. Üç yetişkin kızından biri şu günlerde bir paşa torunu

doğurmak üzereydi. Onurlu geçmişinin, toplum içindeki yerinin, kendisine duyulan istekle çeliştiğini biliyordu Aysel. Ferit'i belli belirsiz sorguya çekmekten öte hiçbir kesin girişimde bulunmayışının nedenini de buna bağlıyordu. Ve ona göre hazırlanmıştı. Masaya oturduktan kısa bir süre sonra planının yerinde olduğunu çakmış, uygulamaya geçmişti. Nerede, nasıl davranılacağını bilen, görgülü, ölçülü bir kadına, hakkında uydurulan dedikodularla uzak yakın hiçbir ilgisi görünmeyen, sinema oyuncularına hiç mi hiç benzemeyen, güzelliğinden başka aşırılığı olmayan, edepli, terbiyeli, belki kendi kızlarından daha da terbiyeli bir kadına yaklaşmakta bir sakınca göremezdi Sulhi Bey. Aysel az konuşmaya, konuştuğu zaman da, fazla akıllı görünmemenin yanı sıra, aptal olmadığını belli etmeye çalışıyordu. Sulhi'nin yüzündeki şaşkınlığın ve dolayısıyla, hoşnutluğunun her an biraz daha arttığını da görmüştü. Adam, bu temiz, bu görgülü iyi aile kızının nasıl olup da birtakım dedikodulara konu olabileceğini merak etmeye başlamıştı bile belki. Kızcağızı bu tür karalamalara karşı korumak için kanadının altına almaya karar verecekti sonunda. Aysel, morukta bu koruma isteğini uyandırabilmek için ta başlangıçta fena halde kırılıp dökülmeye koyulmuştu. Bu, üç kız babası, soylu kişiyi baştan çıkarmak büyük bir zevk olacaktı. Ve başaracağından emindi.

Nice Dündar efendiler becermişim ben. Seni mi ayarlayamayacağım moruk?

Sulhi Bey yerine Dündar efendiyi düşündüğünü fark edince bir an afalladı Aysel. Ama çabucak toparlandı. Dil sürçmesi gibi bir şeydi bu - kafa sürçmesi... Önemsizdi.

"Aysel Hanım, dans eder misiniz?"

Oktay bu sözleri gereksiz yere yüksek, hatta cırtlak bir sesle söyleyinceye dek onu da, öğleden sonra yapmış ol-

dukları konuşmayı da unutmuş gitmişti Aysel. Zaten, erkekleri, sevişmelerini, onlardan uzakken yeniden yaşamak, anımsamak gibi kara düşlere bırakmazdı kendini hiç. Sulhi Bey gibi önemli bir "iş"in olduğu yerde, Oktay'ı yanı başında otururken bile, unutmasından olağan bir şey yoktu. Onun dans isteğine karşılık verirken de tek düşüncesi Sulhi Bey'i etkilemek, güldürmekti.

"Siz yemeğinizi bitirmişsiniz, ama ben daha yeni başladım," derken sanki yardım dilenen bakışlarını, belli belirsiz bir alayla bükülen dudaklarını Sulhi Bey'e çevirmişti. Ama aynı zamanda, Oktay'ın karısının kim olduğunu merak etmek geldi aklına. Şu züppe karılardan hangisiydi acaba, zavallı enayiyi canından bezdirip kendi kollarına atan? Adamın öteki yanında oturan soluk sarışın mı? Yoo, onu Sulhi Bey'in en küçük kızı olarak tanıtmışlardı galiba... Yoksa, şu parlak kızıl saçlarını tepesinde kuş yuvası gibi kabartmış olan acı yeşil giysili kadın mı? Çevresine yüz metreden bir adım daha yakın gelecek herhangi bir erkeği bir lokmada yutabilecekmiş gibi duruyordu bu da. Öylesine kocaman ve kırmızıydı ağzı, ve gözleri yırtıcı, aç... Aysel'in alaycı gözleri yuvarlak masanın çevresindeki kadınlar üzerinde birer birer, kısa kısa durdu. Hepsi az çok güzel, hepsi önemsizdi. Yalnız, zenciye benzeyen, beyazlar giymiş biri çekti dikkatini. Rengi koyu olmasına çok koyuydu ama yüz çizgileri yayvan, kalın değil, tersine, çok ince, sivriydi. Çirkin, diye düşündü Aysel. Burnu pek büyük sayılmazdı ama ucu kalem ucunu andıracak kadar sivrilmiş olduğundan oldukça uzun görünüyordu. Adamakıllı inceydi dudaklar. Hem zencilerin saçları kıvırcık olmaz mı? Hoş, bunun gibi neredeyse sıfır numara kestirilirse olmazdı belki. Belki de melezdi kadın. Zencilerin gözleri yeşil mi olur ki?

İki kadın göz göze geldiler.

Yeşil gözlü zenci, kara gözlü sarışına, rahat, tatlı gülümsedi.

Önceden düşünülmemiş, dikkatle hazırlanmamış hemen hiçbir tepkisi yoktu Aysel'in. Doğrusu, tepki bile denemezdi bunlara; depoda bekleyen, yeri geldikçe sanki kendiliğinden firlayan birtakım hazır ve bilinçli davranışlar... Halûk'un eğitiminden geçtiğinden beri hiçbir yerde, hiçbir durumda açık vermemesi, bu hazır tepkilerin çok iyi ayarlanmış, çok yerinde sıralanmış olmalarındandı. En basit bir gülümsemeye karşılık verirken bile ne yaptığını bilmeliydi Aysel; bilirdi de. Ve, Aysel, Aysel Alsan olalı iki tür kadın gülümsemesiyle karşılaşmıştı; bir, açıktan açığa yapmacık, bilerek yapmacık olanlar; iki, pek küçüklerden, yani hizmetçi kızlardan, kuaför, terzi çıraklarından, prodüktör sekreterlerinden gelen, her biri binbir art düşünceyle parıldayanlar. Aysel'in her iki türe dc verdiği karşılık -eşit oranda yapmacık, eşit oranda art düşünceli- yıllardan beri değişmemişti. Ömründe ilk kez olarak bu gece, kendisine yukarıdan bakması, kendisini küçük görmeye, delice bir kıskançlığı dudak bükerek gizlemeye çalışması gereken bir kadın tatlı tatlı, hem de rahat, gülümsüyordu ona. Gene de ne yapacağını şaşırmamalıydı Aysel. Gene de çabuk düşünme yeteneğini kullansaydı, ya da, hiç değilse, o gece için hazırladığı planı uygulamayı sürdürseydi, yapmacıklığı hiç belli olmayan tatlı bir gülüşle karşılık verip işin içinden sıyrılabilirdi. Ama öyle yapmadı. Yıllardan beri ilk kez olarak, yapılması gerekeni değil de, içinden geleni yaptı. Seyda'nın gülümseyen suratına bir an, buz gibi gözlerle baktıktan sonra, kibirle başını çevirdi.

Başını çevirir çevirmez kavradı yaptığı sersemliğin büyüklüğünü. Hiç gereği yokken ölçüyü şaşırmış, çirkin bir

karı kendisini kıskanmadı diye dengesini yitirmişti. Aysel gibi usta bir kadına yaraşır mıydı böylesine bir davranış? Bir an için bile olsa dengesini yitirmiş olmak öylesine kızdırdı ki onu, daha beter şaşaladı. Çok iyi bildiği, aylardır kusursuz oynadığı bir rolü sahnede unutuveren oyuncular gibi, durumu kurtarmayı bile düşünmeden bir an bomboş kaldı kafası. Bir anlık bir bomboşluk - ama oyunu aksatmaya yeter de artar bile... Ve toparlandığı zaman, bir anlık dalgınlık nasıl saatlerce sürmüş gibi gelirse oyuncuya, oyuna hemen yeniden girmezse nasıl daha beter bocalarsa, Aysel de öyle oldu. Aslında, tecrübeli oyunculardaki bulunan acil kurtarma tepkileri vardı dağarcığında, ama tam toparlanacakken, masanın altında bacaklarına dolanmaya çalışan sarhoş bir ayak -Oktay'ındı ayak, ama bunu nereden anlayabilirdi Aysel o dakika- iyice tersyüz etti dengesini. Ve, sinirli bir davranışla uzandığı şarap bardağını devirdi.

Sofrada kopan sarhoş-kaygılı gürültünün arasında birtakım kısık gülüşmeler ayrımsadı hemen. Bardak devirme olayının şu karılar arasında bir süre alay konusu olacağını da biliyordu. Gene de iyi olmuştu. Oktay ayağını çekti; koşuşan garsonlar, ayağa kalkan bir-iki erkek, gülmeyi sürdürmeye çalışan bir-iki kadın, Aysel'in kendini toparlayabilmesine yardımcı oldular. İlk gittiği baloda büyük bir pot kıran küçük kızların utangaçlığına gömüleceklerden değildi genç kadın. Önemsiz kazaların düzeltilmesini önemsiz kişilere bırakan, kendinden kuşkusuz kişilerin rahatlığı içinde, Sulhi Bey'den yana hafifçe güldü. Ve ortaya konuştuğu zaman bile aklı ondaymış duygusunu uyandıracak biçimde, gözlerini belli belirsiz ona kaydırarak,

"İçkiye alışkın olmamanın sonu bu," dedi, "ya da cezası! Ben kaçamak yapmaya kalksam bile, Tanrı izin vermiyor, baksanıza."

Sulhi Gebzeli memnun, babacan sırıtmakla yetindi. Söyleyecek eğlenceli bir şey gelseydi aklına susmazdı ama, oldum olası konuşması kıt ve, kendi fikrince, oldum olası anlaşılamamış olduğu için, şüphesiz kendi gibi anlaşılamamış olduğundan kötü yola düşmüş olan şu cici, şu efendi kızın -daha doğru dürüst içmesini bile bilmiyordu yavrucak, baksanıza- günün birinde onu anlayabileceğini düşünüyordu şu anda. Gerçekten de adamın kafasından geçenleri çok iyi anladı Aysel; ve Seyda'ya çok görmüş olduğu tatlı gülümsemeyi ona yöneltti. Beklenilmedik, tatsız bir olayı bu kadar iyi değerlendirmiş olmanın verdiği başarı duygusuyla mutluydu. Kendisini beklenilmedik, tatsız bir biçimde etkileyen, afallatan yeşil gözlü zenciyi unuttu.

Seyda, sıkıntıdan patlayacağını sanarak gelmişti o gece. Kulübe her gelişinde sıkılacağını düşünürdü zaten. Ama bak sıkılmıyordu işte. Bir kez daha unutkanlığı yetişip kurtarmıştı onu. Erdem'in güldürme yeteneğinin boşa gitmesini istemezcesine gülüp duruyor, basbayağı eğleniyordu. Hele Aysel Alsan geldikten sonra iyice uyandı. İlk kez gerçekten ilgisini çeken biriyle karşı karşıyaydı çünkü. Epeydir merak ettiği bu kadını yakından görebileceği için sevinmişti. Onun, renkli dergi resimlerinde pek belli olmayan şaşırtıcı güzelliği karşısında çarpıldı ilk önce. Başka kadınların güzelliğini kıskanmak hiçbir zaman aklına gelmediği için de hayranlığını gizlemeden ona bakmaya, davranışlarını izlemeye koyuldu. Kadının inceliğine diyecek yoktu. Ondan aslını gösterecek basit ya da adi bir davranış beklemenin boşuna olduğunu hemen anladı Seyda, ve hayranlığı bir kat daha arttı. Gerçekten de söylendiği kadar basit miydi acaba aslı? Biraz daha dikkatli bakınca, kadının güzelliğinde, alımlılığında, Oktay'ın dans çağrısını

geri çevirişindeki ustalıkta bile, mekanik, hatta madeni bir hava sezdi. Bütün yumuşak görünüşüne karşın, acayip bir katılığı vardı sanki... Sanki dokunsa gövdesine, gergin derisinde bir plastik sertliğine, soğukluğuna değecekmiş gibi geldi. Daha da çoğaldı ilgisi bunu fark edince. En ufak bir yapmacıklığı olmamasına karşın yapaydı bu kadın. Kusursuz bir robotla karşı karşıya olduğunu fark etti.

"Sen bunu kolunu bacağını takmadan, ağzının üstüne burnunu vidalamadan önce göreceksin," dedi Erdem yanı başında. "Hiçbir şeye benzemez."

Seyda, büyük bir şaşkınlık içinde döndü adama. Kadının yapaylığını, makinemsiliğini onun da görmesinden coşkulanmıştı nedense.

"Her bir şeyi yalancı," diye sürdürdü Erdem, "kirpiklerinden memelerine..."

"Hayır, hayır," diye kesti Seyda. "Yalancı değil. Yani... makineler yalancı değil ki..."

Yeniden döndü Aysel'den yana. Çağdaş dünyanın kadını, diye geçirdi içinden. Çağın gerçeği makine olduğuna göre, belki de masadaki tek gerçek insan oydu. Makine kadın...

O anda göz göze geldiler!

Seyda, karşısındakinin gerçekliğine inanmışçasına, bu gerçekliği kutlarcasına gülümsedi. Gerçek kadın gülümsemesine karşılık vermedi. Anlayışsız gözlerle bir süre baktı yalnızca. Ve saçlarını hafifçe silkeleyerek başını çevirdi. Birkaç saniye sonra da önündeki şarap bardağını devirdi.

Makine'nin böyle beklenilmedik, böyle anlamsız bir biçimde aksaması içini sıktı Seyda'nın. Ne güzel bir kuramdı oysa, şarap bardağıyla birlikte devrilen... Bir süre ak örtünün üzerinde genişleyen lekeye baktı. Sonra, masada görmek istediği başka bir şey ya da kişi kalmadığından, sa-

lonun içinde dolaşmaya başladı gözleri. Bu gürültülü, bulanık kalabalığın içinde kişileri ayrı ayrı seçemiyordu bile. Devinen, duran, yeniden devinen birtakım değişik renkli lekelerdi gördüğü. Üstelik bunları yan yana koyan ressam her kimse, besbelli renk uyuşumlarından hiç çakmıyordu. Salondaki renkler bile, kısacası, yüksek perdeden çınlayan sesler kadar çirkince çarpışıyorlardı birbirleriyle. Derken, o bulanık lekeler arasında bir yüz beliriverdi. Çevresindeki gölgelerin içinden bir anda sıyrılıp birdenbire netleşiveren, çevresindeki kafalardan en az bir karış yüksekte duran, kıvırcık saçlı bir erkek başı Seyda'nın tüm dikkatini topladı. İki boyutlu biçimler arasından fırlayan üç boyutlu bir cisimdi sanki bu baş ve sanki uçar gibi -gözlerini yüzünden ayırıp altındaki gövdeyle taşıdığı baş arasında bir bağıntı kuramamıştı daha genç kadın- Seyda'ya doğru geliyordu.

Oktay, Aysel'i ikinci bir kez dansa kaldırmaya hazırlanmaktaydı ki, karısının ağzı açık ayran budalası gibi, kendi sol omzunun üstünden bir yerlere bakmakta olduğunu gördü. İrkildi. Seyda'nın böyle dalgın, böyle hayran, böyle büyülenmiş gibi baktığını ilk kez görüyordu. Korktu bayağı. Seyda gibi bir kadın, ancak patlamak üzere olan bir bombaya bu türlü bakabilirdi, ya da saldırmak üzere olan yırtıcı bir hayvana, ya da... hızla çevirdi başını. Sol omzunun üstünden arkaya baktı. Aynı anda birkaç kişinin daha o yana döndüğünü ve sofradaki seslerin sustuğunu ayrımsadı.

Masaya yaklaşan adamın olağanüstü uzunluğuydu ilk gördüğü. Bu uzaklıktan bile yüzünü görebilmek için başını kaldırması gerekiyordu insanın. Gülümsemekteydi adam, daha doğrusu delikanlı, daha doğrusu, yaklaştıkça, çocuk. Yüzü, gülümsediğinde neredeyse kapanan gözleri,

hiç de yabancı değildi. Ama Oktay, kızgın, şaşkın, sarhoş, bir türlü çıkaramıyordu onu nereden tanıdığını.

Dev gövdeli, kıvırcık saçlı çocuk iyice yakına geldi, Oktay'ın sersemlemiş, bir süreden beri sararmış yüzüne eğildi,

"Merhaba Oktay ağbi," dedi, gözlerini yok eden gülümsemeyle.

Ve hemen Seyda'ya çevirdi gülümsemesini.

Oktay'ın gözleri de, hâlâ kim olduğunu çıkaramadığı bu delikanlınınkilerle birlikte Seyda'ya yöneldi, geri döndü.

"Tanıyamadınız mı yoksa, ağbi? Kaç yıl oldu görüşmeyeli?"

"Kaç yıl?"

"Ben... Selim!"

Selim... Oktay kaşlarını çattı hafifçe. Kolejde, en sükseli olması gereken son yılda, "göz kulak ol" diye başına sarılan, baş belası çocuğu anımsadı birden. O zamanlar da çok uzundu boyu, yaşına göre... Sıskacık, afacan, ikide bir yaralanan, ya da yöneticilerle başı derde giren, top oynarken bacaklarına dolanan, her hafta sonu eve götürülmesi gereken..... Bu iç sıkıcı anıları hiçbir biçimde yansıtmayan bir kahkahayla yerinden fırladı Oktay.

"Vay Selim! Sen ha! Ulan tanıyamadım, yahu! Bu ne hal be! Kazık gibi olmuşsun!"

Ve geçmişteki soğuk, uzak akraba ilişkisiyle bağdaşmayacak bir içtenlikte kucaklaştılar.

"Eee, anlat bakalım, nerelerdesin?"

"Buralardayım işte. Tatile geldim."

"Neredeydin ki?"

"Fransa'da... Paris'te."

"Deme yahu! Orada mı okuyorsun, yoksa?"

"Öyle..."

"Kaç yıl oldu görüşmeyeli?"

"Eh, beş yıl oldu herhalde... En son sizin düğünde..."

İlk konuşmaya başladıklarından beri, sarmaş dolaş olurken de, olduktan sonra da, durmadan Seyda'ya kaymıştı ikisinin de gözleri. Daha doğrusu, Selim'inkiler kaymıştı; Oktay, onun bakışlarını izleyerek görmüştü karısını. Şimdi açıkça döndü ondan yana. Selim'e hâlâ alık alık bakmakta olan kadından öç alırcasına yüksek ve neşeli bir sesle,

"Seyda ablanı tanıdın mı?" diye sordu, "abla" sözcüğünün üzerine basarak.

"Seyda abla" toparlandı. Hafifçe silkinmiş miydi bir düşten uyanır gibi? Yoksa Oktay'a mı öyle gelmişti? Ne mutlu, ne de tatlı olan, tüm yansız, kuru hatta, ağzı kapalı bir gülümseyişle baktı iki adama. Başını hafifçe yana eğmiş, kendi gözlerindeki anlamı -ya da anlamsızlığı, şaşkınlığı- saklamak istercesine indirmişti göz kapaklarını.

"Tanımaz olur muyum," dedi Selim. "İlk onu tanıdım zaten. Sizi görmeden önce..."

"Merhaba Selim," dedi Seyda, alçak, tembel bir sesle. "Ben seni tanıyamadım doğrusu."

"Görüştüğümüzde çocuk sayılırdım."

"Öyleydin."

Oktay, gene olağandan yüksek bir sesle,

"Ee, Selim, görüşelim," dedi. "Çok kalacak mısın?"

"Yaz sonuna kadar..."

Gözlerini Seyda'dan ayırmadan sürdürüyordu konuşmasını.

"Eh, oldu öyleyse, nasıl olsa görüşürüz."

"Elbette."

Çocuğun yüzüne bakmadan konuşmasına bayağı sinirlendiğini belli etmek istemiyordu Oktay. Yerine otururken, gene ahbapça söylendi:

"Eve de bekleriz. Adresi biliyorsun ya?"

Oysa düğününden beri suratını görmemiş olduğu uzak akrabasının evini bilmemesinden olağan bir şey olamazdı.

"Annemden öğrenirim."

"Annenden mi? Öyle ya... tabii... annenden. Eh....."

Selim, Oktay'ın yerine iyice yerleşmesini bekledi. Sonra ağır adımlarla masanın çevresini dolandı. Boyunu kısaltmak istercesine, hafifçe kamburlaştırmıştı gövdesini. Tüm gözlerin kendi üstünde olduğunu bildiğinden olacak, hiçbir yana bakmadan yürüdü. Seyda'nın tam arkasına dikildi.

"Dans edelim mi, Seyda?"

Kadın hiç şaşırmadan, hatta Oktay'a sorarsanız, sevinçle kaldırdı başını. Biraz önceki uyuşukluğundan en ufak bir iz kalmamıştı gülümseyişinde. Hemen kalktı. Boyu delikanlının omzuna bile varamıyordu. Görünüşü gülünç geldi Oktay'a. Onlar uzaklaşırken, alaylı bir sesle,

"Çocuk âşık mı ne, bizim karıya..." dedi.

İşitenler güldüler.

Oktay, Aysel'e döndü bu kez, ve kavga eder gibi,

"Yemeğiniz bitti mi?" diye sordu.

Tüm sofrayı ilgilendirmiş olan bu son olayda Aysel'in ilgisini çeken tek şey, yeşil gözlü zencinin Oktay'ın karısı oluşuydu. Bu adam ne istiyor benden, diye geçirdi kafasından. Ömründe ilk kez soruyordu bu soruyu.

"Bitti," diye karşılık verdi. "Ama inanın, ve de bağışlayın, dans etmek istemiyorum. Hiç mi hiç istemiyorum..."

Gerçekten de istemiyordu. Üstelik, Sulhi Bey'den başkasıyla dans etmemeye karar vermişti. Ve Sulhi Bey kaldırmazsa -ki bu gidişle kaldırmayacağı belliydi, karısıyla kızının arasında oturuyordu çünkü- oturacaktı oturduğu yerde. Boy göstermeye gelmemişti buraya. Aysel Alsan'ın

dans etmemesi, etmesinden daha etkili olabilirdi bir yerde.

"Bir gün sokakta gidiyordum," diye anlatmaya başladı Selim, "İki kız geçti yanımdan. *Charmant* dedi bir tanesi, suratıma baka baka. Pek hoşlandım bundan. Kasıldım ki sorma. Yanımdaki arkadaşa, işittin mi dediklerini, diye sordum. İşittim, dedi hoşuna mı gitti yani, *Chameau*'ya benzemek? Meğer *Chameau*, yani deve, demiş kız..."

"Rahatsız mı oluyorsun boyundan dolayı?"

"Ben değil de. Başkaları genellikle..."

"Ben hiç olmuyorum, üzülme..."

"Anlamıştım zaten... Bilmem neden anlattım o olayı. Kızların durmadan benimle ilgilendiklerini mi açıklamak istedim, ne?"

Belki hep yukarı bakmaktan boynu ağrıdığı için, belki de delikanlının, gülmediği zamanlar, pek bir kötü parlayan gözlerinden ürktüğü için, başını indirdi Seyda.

"Ne okuyorsun Fransa'da?" diye sordu.

Selim dansı bırakıverdi.

"Oturalım," dedi. "Yarın eve geldiğimde sorarsın bu tür soruları."

"Efendim?"

"İnsan ancak can sıkıcı kimselerle dans ederken sorar böyle şeyler."

Masaya böylesine hızlı dönmelerine en çok Oktay şaştı.

3

Aysel, Ferit'i koynuna almadan kapıdan savmış olmanın verdiği hoşnutlukla odasına attı kendini. Yorgundu. Zorlu bir gece geçirmişti, yalan mı? Üstelik yarın sabah erkenden çekim vardı. Set çalışmaları mı, sevişmek mi daha yorucu kestirememişti bir türlü. Film çevirmek daha az iç sıkıcıydı şüphesiz. Hele başlangıçta, bundan dört-beş yıl önce yorucu bile değildi film çekimleri. Şimdilerde yoruluyordu. Tuhaf bir bıkkınlık gelmişti üstüne. Bu gece kazandığı başarı bile umduğunca etkilememişti onu. Sulhi Bey çantada keklikti, orası kesin. Harekete ne zaman, hangi yolla geçecekti acaba? Sekreterine telefon ettirip randevu mu alacaktı? Düzinelerce gül mü yollayacaktı, yoksa yekten bir pırlanta mı? Bu gibi işlerin nasıl yürütü-

leceğini bilir miydi o hımbıl iyi aile babası, büyük işadamı? Bilmiyorsa damatlarından birinden öğreniversindi canım, zor mu yani?

Aysel arsız arsız sırıttı, Sulhi Bey'in damatlarıyla yatıp yatmadığını anımsamaya çalışarak yatağının altındaki düğmeye bastı. Hizmetçi kız çoktan uyumuştu şüphesiz, ama zararı yok, zil tam başının ucunda çalardı. Gece erkeklerle geldiğinde rahatsız olmamak için hizmetçinin odasını koca apartmanın ta öteki ucuna koymuştu. Ama bu gece, Tanrı'nın da yardımıyla, yalnız olduğuna göre, soyunmasına, banyosuna yardım etmeliydi kız. Bir de ertesi sabah erken uyandırmasını söyleyecekti.

Amaaan, sabahın köründe kalkıp çekime gitmek yerine öğlene dek uyuyabilseydi ne olurdu sanki? Babamın sözüne uyup namusumla evde oturmak da vardı, diye düşündü. Güldü. Dündar efendi, "orospu" diye tanımladığı kızının orospu olmasında başrolü oynadığını çakabilmiş miydi acaba geberip gitmeden önce? Hiç sanmıyordu Aysel. Kendisi bile yeni yeni anlamaya başlamıştı bir yerde her şeyini babasına borçlu olduğunu. Keşke Dündar efendinin yüreğine böylesine tez inmeseydi de, kızının Sulhi Gebzeli'nin metresi olacağı günleri görebilseydi. Belki o zaman, sırf Sulhi Bey'in adına olan saygısından dolayı kızını orospuluktan bağışlardı! Bak Dündar efendi bak, sokak ortasına atıverdiğin sıska kız nerelere geldi! Allah senden razı olsun cehennem ateşlerinde kavrulasıca!

Zavallı, dünyasını şaşırmış bir kızcağız sokak ortasında! Zaten öteden beri dünyadan haberi olmayan bir kızcağız... On beş yaşına kadar birkaç kadın akrabadan başka insan yüzü görmemiş, on yaşına varıp, babasının düşüncesine göre çocukluk çağını kapadıktan sonra, ilkokula gidip gelmek, anası çok sıkıştığında bakkala koşmak dışında so-

kağa bile çıkmamış bir kızcağız sokak ortasında... İçinde kinden, hırstan başka bir şey yok. Ama ikisinden de bol bol, çok bol var... Bir de ufacık bir umut, çaresizliğin, gerçek bir ölüm korkusunun doğurduğu minicik umut... Dündar efendinin yüz karası ve en büyük eseri, ortanca kızı Aysel!..

Aysel'in içini korkunç bir öfke kapladı birden. Hemen her şeye karşı duyduğu bezginlik daha Dündar efendiye, yaşamının ilk yıllarına karşı geçerli değildi demek. O küçük kızın kini bir türlü yatışmamıştı. Şu anda bile dişlerini biliyordu eski günleri anımsarken. Bir zamanların başefendisi, emekli olduktan sonra evini jandarma karakolu gibi yönetmeyi sürdüren Dündar efendinin evinde kadınların sokağa çıkması kesinlikle yasaktı. Burnunu kapıdan dışarı uzatanı nasılsa öğrenir, akşam hepsine sıradan jandarma dayağı çekerdi. Yaz akşamlarında tüm mahallenin gittiği bahçe sinemasına bile götürmez, bırakmazdı. Fotoroman okuyup, ne olduğunu doğru dürüst bilmedikleri erişilmez bir yaşamın düşünü kurmakla geçirirlerdi günlerini kızlar. Nerden haberleri olacaktı dünyadan? Aysel'den beş yaş küçük olan Günsel on yaşına varıp da iki ablası gibi eve kapatılıncaya dek, başkaldırmak kimsenin aklına gelmemişti. Günsel'inki de tam bir başkaldırma sayılmazdı ya... Şımarıklıktı işte. Şunu isterim, bunu isterim, sinemaya gidelim, denize gidelim türünden istekler. Ne de olsa hepsinden çok İstanbullu sayılırdı Günsel. Okula burada başlamıştı. Ablaları içinde sözde yaşadıkları büyük kenti ancak fotoromanlardan tanımaya çalışırken o, okula gidip gelerek, sokaklarda oynayarak tanımıştı. Ve sonunda Dündar efendiyi o yumuşatmıştı yavaş yavaş. Adamın "hayır" diyemediği tek kişi, ellisinde doğan bu en küçük kızdı çünkü. Önceleri, ayda yılda bir, ailece giderlerdi sinemaya. Bir başta

baba, bir başta ana, ortalarında üç kız... Babanın yanında Günsel, anasının yanında Nursel, en ortada da Aysel. Nursel on sekizine basmıştı o sıralar. Rahat rahat annesinin koluna girer, bir yandan sakızını çiğner, bir yandan da pencereden görüp beğendiği mahalle delikanlılarıyla kaçamak bakışırdı yürürken. Günsel babasının elinden tutar, artık şımarır da şımarırdı ona. Başı önünde yürürdü Aysel. Ellerini ceplerine sokar, cepsiz bir şey giymişse nereye koyacağını şaşırırdı. Ne annesinin koluna girmek, ne babasının elini tutmak, ne de iki yanındaki kızlardan birine yapışmak isterdi. Hatta Nursel onun koluna girecek olsa sıkılırdı. Bir an önce sinemaya varmak olurdu tek düşüncesi. Orada, karanlıkta, ve gene beş kişinin en ortasında yalnız, başını yerden kaldırır, perdedeki eşsiz dünyaya dalardı. Kendisiyle hiçbir zaman kıyaslayamayacağı kadar güzel kızlar, akıl almaz giysiler, geniş omuzlu, yakışıklı delikanlılar... Sevişmeler, ayrılmalar, yeniden buluşmalar... Birbirinden üstün, varlıklı evler, çılgınca sürülen arabalar... Aysel'in hiçbir zaman erişemeyeceği, yanından bile geçemeyeceği, uzak, mutlu, inanılmaz dünyalar...

Bir keresinde bir öpüşme sahnesinde bozulan Dündar efendi, filmin ortasında kaldırmıştı ailesini. Aysel yol boyu hüngür hüngür ağlamıştı ama, gene de babasına yalvarmayı göze alamamıştı. Günsel'in yalvarmaları bile işe yaramamıştı zaten o gün. Bu olaydan sonra Dündar efendi, "Öpüşme var mı?" diye sorar olmuştu bilet almadan önce – biletleri gidecekleri akşamın gündüzünden alırdı yerleri iyi olsun, bir de, sinema kapılarında, elâlemin içinde beklemek olmasın diye. Hoş, kızların istedikleri filmlerde öpüşme olmuyordu ya genellikle. İnsanlar öpüşmeden seviyorlardı birbirlerini, öpüşmeden ölüyorlardı veremden ve, yıllar yılı süren ayrılıklardan sonra, gene öpüşmeden

kavuşuyorlardı sevdiklerine. Dündar efendi bile öğrenmişti sonunda. Türkân Şoray'ın, Filiz Akın'ın, Hülya Koçyiğit'in perdede öpüşmeleri kocaları tarafından yasaklanmıştı. Yılmaz Güney'e de ancak bu yıldızlardan biriyle oynuyorsa gidilebilirdi. Ama gene de dikkatli davranmak gerekiyordu. Bazen kötü kadınlar oluyordu filmlerde; en beklenmedik anda erkek yıldızı öpüveriyorlardı. Bu yüzden, bilet alırken her seferinde sorardı: "Öpüşme var mı?"

Başlangıçta pek sık olmayan bu sinema gezintileri yaz gelince sıklaşmıştı. Bir süre sonra, bahçe sinemasına gelen filmlerin hiçbirini kaçırmaz olmuşlardı. Üstelik, Dündar efendi ailesiyle birlikte sinemaya gitmekten sıkılmaya başlamıştı. Kadınları kapıdan içeri sokup, çay bahçesine gitmeyi yeğ tutar olmuştu. Filmin bitiminden on dakika önce kapının önüne gelir, "aile" çıkar çıkmaz doğruca eve götürürdü. Bazen, Günsel'in arsızlığı tutarsa, yirmi beşer kuruşluk birer dondurma alırdı.

O yıl çok sıcak geçiyordu yaz. Sıcaklar arttıkça da, on yaşındaki Günsel'in denize gitme istekleri gerçek bir baskı halini almaktaydı. Yemek yememeye kalkıyor, aksilikler yapıyor, yerli yersiz ağlamalar tutturuyor, hatta babası kendine bir şey söylemedikçe konuşmamaya, o zaman bile somurtuk karşılıklar vermeye kadar vardırıyordu işi. İlle de deniz diyordu. İki büyük kız, babalarının yanında ağız açmak ataklığını gösteremiyorlardı ama, başka her yönden destekliyorlardı kardeşlerini. Gündüzleri ne kumpaslar kuruluyor, babayı faka bastırmak için ne planlar hazırlanıyordu. Analarını da almışlardı aralarına. Gerçi pek yardımı dokunmuyordu kadıncağızın... Bunca yıllık kocasından bir tek isteğini koparabilmiş miydi ki, kızlara akıl verebilsin, kurnazlık öğretsin? Yalnızca onlarla birlikte derin derin iç çekiyor, ikide birde,

"Baban dünyada razı gelmez," diyordu, "Sen ne dersin anne?" diye sorduklarında.

Gene de umudu kırılmıyordu kızların. Eski fotoromanlar, pazar gazetelerinin gizlice saklanmış renkli ekleri bir bir gözden geçiriliyor, filmlerdeki yalı sahneleri anımsanıyor, her gün bir başka mayo modeli seçiliyordu. Günsel'in mayo modellerine aldırdığı yoktu pek. Onun bütün derdi, bir türlü üçüncü sınıfından öteye geçemediği ilkokulundaki tüm arkadaşlarının yüzme bilmeleriydi. İstanbulluydu o, ablaları gibi sonradan gelme değildi. Bir İstanbul çocuğu olarak, hem de Kadıköylü, yüzme bilememek ağırına gidiyordu. Onur sorunuydu bu onun için.

Evde akşamları esen gergin havanın Dündar efendi için de bir onur sorunu durumuna geldiğini ilk Aysel anladı. Babasının bir süreden beri, "Ne o, neden suratını astın gene?" ya da, "Ne zırlıyorsun kız?" diye sormaktan vazgeçtiğini, Günsel'le hemen hemen hiç konuşmadığını fark etti. Sevgili kızının böyle somurtup dolaşmasına dayanamıyordu dayanmasına ama, bu tür bir baskıya boyun eğerse babalık onur ve otoritesinin sıfıra ineceğini düşündüğünden direniyordu besbelli. Aysel taktik değiştirmek gerektiğini kavramıştı. Kurnazlığın, içinde ilk uyanışıydı bu. Bütün bir gün düşündü. Taktik değişikliğini kendisi mi uygulamalıydı -ki bu durumda babasının gözünde temelli Günsel'in yerini almak olasılığı doğabilirdi- yoksa gene küçük kardeşini mi kullansındı? Babasıyla arasında hiçbir yakınlık yoktu. Soğukluk öylesine işlemişti ki ikisinin de içine, gereken biçimde, gereken dozda yumuşaklık, cilvelilik gösterebilecek miydi? Sırf Günsel'e inat kendisini sevme numarasına yatar mıydı babası? Kuşkuluydu Aysel... Günsel'in yerini almak ilerisi için yararlı olabilirdi ama, şu anda önemli olan denize gitme izni koparabil-

mekti. Ya başarısız olursa? O zaman hem denize gitme olanağını yitirirlerdi, hem de Aysel bir daha babasına yanaşma denemesine girişmeye korkardı. İki fırsatı birden kaçırma tehlikesini göze almaktansa, Günsel'i kullanmayı daha uygun buldu. Küçük kızın haftalarca surat astıktan sonra birdenbire gene güler yüzlü oluvermesi babanın son derece hoşuna gidecekti; Aysel'in durduğu yerde kendisine yanaşmasından daha da olağan karşılayacaktı üstelik.

Böylece, Dündar efendinin yok yere herkese bağırıp çağırdığı, üstüne, Nursel'e hiç gereksiz bir tokat yapıştırdığı akşamın ertesi günü yeni planını açıkladı Aysel.

"Bana bak, kız," dedi Günsel'e. "Bu akşam babam geldiğinde suratını asma. Koş terliklerini sen getir bi kere. Sona, bi istediğin var mı babacığım, diye sor. Sona, yaltaklan işte, eskiden nasıl yapardın hani, öyle..."

Tasarının uygunluğuna, gerekliliğine ötekileri inandırmak kolay olmadı başlangıçta. Hiçbiri, hele hele küçük Günsel, durup dururken güler yüz göstermekle, buncadır esirgenen denize ulaşabileceklerini anlayamıyordu. Aysel'se kolay anlaşılır bir açıklama yapmıyordu. Bir kere, planın neden başarılı olacağını kendisi de kesinlikle bilemiyordu. Henüz tanımlayamadığı bir sezişti onunkisi. Sonra, o belli belirsiz sezişi bile açıklamaması gerektiğini kavrayıvermişti kardeşleriyle konuşurken. Deneme başarılı olursa babasına karşı bir silah bulmuş olacaktı ve bu silahı ötekilerle paylaşmamakta yarar vardı. O anda bilinçli olarak yapabilmiş miydi bu hesabı Aysel? Yoksa bu da birincisi gibi yalnızca bir seziş miydi? Kimbilir? Gerçek şu ki, kafasındakilerin tümünü söylemeden kardeşlerini razı etmeye çalışmıştı.

Aysel'in hesaplarına göre, asıl mesele Dündar efendiye kızgınlığını unutturmaktı. Bunu da Günsel'den iyi yapa-

cak yoktu elbet. Bir süre sonra, Dündar efendi iyice yumuşadığında, deniz konusu yeniden açılacak; ama bu sefer Günsel değil, Hayriyanım konuşacaktı. Böylece, küçük kızın baskısına boyun eğmeyi kendine yediremeyen eski başefendi, kırk yıllık karısına, onun işine yaramayacak bir lütufta bulunacak; ve aslında küçük kızın istediğini yerine getirecekti.

Günsel'in istediğini yapacak, ama belli etmeden, diye düşünüyordu Aysel; kimselere çaktırmadan, gururunu kırmadan sevgili kızının isteğini yerine getirecek... Açık açık değil, gizli gizli, kendinden bile gizli belki... Bir tutarsa şu numara, artık yapacağını bilirdi genç kız. Bir tutarsa şu numara...

Ve tutmuştu elbet. Hemen ertesi gün, koyu renkli çirkin desenli basmalar alınmıştı. Sümerbank'tan ve gazetelerden seçtikleri modellere hiç benzemeyen mayolar dikilmişti kızlara.

Aynalarla süslü, camgöbeği rengindeki yatak odasında, uçuk pembe çarşaflar üzerine uzanmış olan sarışın kadın yüksek sesle güldü. Hem de ne tutmak... Hiçbirinin beklemediği kadar iyi sonuç vermişti Aysel'in tasarladığı numara. Böylece o da, kendisini günün birinde bu yatak odasına getirecek kurnazlığın ilk dersini almıştı babasından...

> Ana aptal baba aptal, ben nasıl böyle akıllı çıkmışım Allah bilir. Nursel'le Günsel de aptal. Benden özenip film yıldızı olmaya kalktı da rezil kepaze oldu o Günsel enayisi. Elbet olur ya, kolay mı? Bir de bana suç buluyor yardım etmedim diye. Etmem elbet, neden edeyim? Bana yardım eden mi oldu? Her şeyimi kendim yaptım ben, tek başıma. Babamı kandırma işlerinde bile kimsenin yardımı olmamış-

tı. Ama nasıl şaşmışlardı hepsi... Ben bile şaşmıştım o ilk numara o kadar kolay söktüğünde... Ah Dündar efendi, ah... Seni o kolaylıkla kafese koyan, hem de o tecrübesizlikle... Daha neler neler yapamaz... Demek ki doğuştan varmış bende bir şeyler...

Aysel gerine gerine kalktı uzanmış olduğu yataktan. Aynanın karşısında, biraz daha gerdi güzel gövdesini. Yüzünde hep o alaycı gülümseme vardı. Saçlarını gelişigüzel firketelemeye başladı tepesine. İçeri giren hizmetçi kıza banyoyu hazırlamasını söyledi... Önce yüzünü, sonra da gövdesini kremlemeye koyuldu. Kendi gövdesini kremlerken, hiçbir erkeğin okşamasından duymadığı bir haz duyardı hep. Şüphesiz vardı bir şeyler Aysel'de. Ama o bir şeylerin filizlenmesine, gelişmesine, deniz konusunda kazanılan o ilk başarı yol açmıştı.

Bir kere küçük kız aptal olmadığını anlamıştı -ya da çevresindekilerin kendinden daha aptal olduğunu-. Sonra insanın sırf oturduğu yerde düşünerek bir sürü şey yapabileceğini... Bir de, en korkunç, en güçlü kişilerin bile -örneğin babasının- zayıf yanları olduğunu ve bu zayıf yanlar gerektiği gibi kullanılırsa güçlüklerin yenilebileceğini. Ama bütün bunları bir tür kuram, bir ilkeler listesi biçiminde geliştirmemişti kafasında daha o zaman. Bir şeyler seziyor, sezgileri üstünde oynuyor, oyunları başarı kazandıkça güçleniyordu... Gene de günlerden bir gün Halûk'un usta ellerine düşmemiş olsaydı, pek övünç duyduğu şu yatak odasına varamayabilirdi.

Halûk, evet Halûk... Ama Moda deniz hamamına ilk gitmeye başladığım günlerde görmüş olsaydı beni, yüzüme bile bakmazdı. Küçük memeli sıska

Aysel... Soluk kumral saçlı, kimselerin dönüp bakmadığı sessiz sedasız Aysel... Kimin aklına gelirdi bir-iki denize gitmeyle böylesine sükse yapacağım? Önceleri plajda da kimse başını çevirip bakmamıştı ya... Tenim yandıkça, güneş saçlarımın rengini açtıkça, "Aman bu ne güzel kız" demeyen kalmamıştı kuru tahtalar üzerinde güneşlenen şişko karılar arasında. Gene de pek inanamazdım işittiklerime. Hele Nursel hiç... Başlangıçta, karılar, "hanım teyze kızın pek güzel, Allah bağışlasın" dediklerinde üstüne alınırdı Nursel aptalı. Koca memeleri, tombul, ak kollarıyla kendini pek bir şey sanırdı. Güneşin altında kızardıkça kızardı, pancara döndü mü üstelik! Suratına bakılacak hali kalmamıştı da, gene güzel diye bir kendini bilirdi. Derken sokakta bile, denize gidip gelirken yani, ona değil de bana laf atmaya başlayınca millet, uyandı. "Bu kızda ne var acaba" diye bakar oldu bana. Ay, hiç unutmam, babamdan gizli gizli kıvırdığı saçlarını kıvırmamaya başladı benimkiler gibi olsun diye. Aman onun saçlarıyla benimkiler bir mi? Hiçbir şeye benzeyemedi de düttürü Leylâlara döndü sonunda.

Aynanın önünden kalktı Aysel. Banyo odasına geçti. Burası da camgöbeği ile pembe tonlarda döşenmişti. Bütün bir duvar ayna kaplıydı gene. Köpüklü suyun içine girerken sevinerek, beğenerek baktı kendine, çevresine... Kendi güzelliğiyle olduğu kadar yatak odasının, banyosunun, tüm evinin güzelliğiyle de övünürdü. Ne öteki film yıldızlarının evlerindeki uyumsuz, beceriksiz, gösterişli zenginlikten bir iz vardı burada, ne de yabancı filmlerde görülen "yıldız" evlerinin bir örneğiydi. Hepsinden daha

sade, daha güzeldi, dolayısıyla da son derece şaşırtıcı... Kendisi döşememişti elbet. Ona giyinmekten tutup da bir yerde yaşamaya değgin her şeyi öğreten Halûk, evini döşemeyi de üstüne almıştı. Halûk yoktu artık. Zaten ona gerek de kalmamıştı. Aysel iyi bellemişti verilen dersleri, öğrenmesi gereken her şeyi çok iyi öğrenmişti. Giyinmekte üstüne yoktu örneğin. Öteki yıldızların çoğu gibi, terzilerin, butiklerin elinde kukla, sonunda da parasıyla rezil kepaze olmuyordu. Sonra, çocukluk düşlerine hiç uymayan bu evi sevmeyi, içinde rahat etmeyi de öğrenmişti. Kendisine kalsa, camgöbeği ile şafak pembesinin cinsel isteği artırıcı renkler olduğunu bilemezdi; fotoroman güzelleri gibi siyah şifon geceliklerle dolaşırdı ortalıkta. Ama işin inceliklerini bir bir öğretmişti Halûk; her bakımdan çok iyi yetiştirmişti onu. İstese hiçbir zaman adi olmayabilirdi Aysel. Gerçi, adiliğin de, bilinçli adiliğin yani, yerinde yararlı olduğunu anlatan gene Halûk'tu...

"Deli ibne..." dedi, yüksek sesle güldü. Az çok sevecenlikle anımsadığı tek erkek oydu.

Güzellik yarışmasında üçüncü geldiği gün tanışmıştı Halûk'la. Ne korkunç bir geceydi o! Birinci olacağına söz vermişti Ali Alsan olacak o pis fotoğrafçı. Seni kraliçe yapacağım diye cır cır ötmüştü de, Aysel ola ola üçüncü olmuştu. Üçüncü olarak adı okunduğunda öylesine şaşırmıştı ki -çünkü, birkaç hafta önce tüm umutsuzca girıştiği bu işten, umutlanmaktan da öte, kuşkusuz olmayı öğretmişti Ali- donup kalmıştı bir an. Ağlamaya, ancak üçü birden sahneye çıkıp da, taç başka bir kızın başına oturtulduğu zaman başlamıştı. Bir yandan ağlıyor, bir yandan da kendisine yalan söylemiş olan Ali'ye sövüyordu içinden. Adamla yatmamakta direndiği, "yarışmadan sonra" diye inat ettiği için Allahına şükrediyordu. Gözyaşları, üzerine

çevrilmiş olan ışıklar, herhangi bir şey görmesini engelliyordu. Neredeydi o domuz acaba? Karşı karşıya geldikleri anda ona ne türlü aşağısamalar yağdıracağını düşünüyor, böyle yaptığı takdirde Ali'den babasından yediğince kötü bir dayak yiyebileceğini aklına getirmiyordu. Erkeklerin ne denli pis yaratıklar olduklarını tam anlamıyla öğrenememişti daha. Üstelik, Ali'nin, sözünü yerine getirmemekten daha beter şeyler yapabileceğini bilmiyordu. Başlangıçta nasıl da güvenmiş, inanmıştı ona... İnandığı, güvendiği için zaten, babası tarafından evire çevire dövülüp sokağa atıldığında ona gitmişti.

İki yaz boyu deniz hamamında, "sen ne güzelsin", "neden yarışmaya girmiyorsun?" gibisinden sözlerle pohpohlanmaktan, evdeyse kadınların kayıtsız şartsız önderi seçilmiş olmaktan, Nursel'in bir teğmenle gizli gizli buluşmasını sağlamaktan tutun, Günsel'in ortaokula yazılmasına önayak olmaya dek tüm çetrefilli işlerde babasını kolayca yönetecek kadar ustalaşmaktan kazandığı güvenle güzellik yarışması için ilk resimlerin çekileceği fotoğraf stüdyosuna gitmeyi göze almıştı. Ama daha stüdyoya varmadan kırılmaya başlamıştı güveni. Merdivenleri tırmanırken tir tir titriyordu. Babasını kandırmakta ne kadar ustalaşmış olursa olsun, hemen her istediğinde sokağa çıkabilme işini ne kadar başarıyla ayarlamış olursa olsun, Bağlarbaşı'ndan Beyoğlu'na gelmek gene de büyük bir yolculuk sayılırdı onun için. Hele stüdyoya girdikten sonra bayağı yitirmişti ataklığını. Resim çektirmek için bekleyen kızlar çok parlak, çok güzel görünmüştü gözüne. Yüzlerinde kilolarca boya bulanan, kuaförde spreylenip kaskatı kesilmiş saçlı, şık giyimli kızların yanında dümdüz saçları, boyasız yüzü, biçimsiz giysileriyle pek soluk kalmıştı Aysel. Üstelik fotoğrafçı olacak adam da çok kötü davranmıştı başlangıçta. Adını ya-

zarken şöyle bir baştan aşağı süzmüş, sonra hiç suratına bakmamıştı. Öteki kızlarla şakalaşıp duruyordu oysa. Hepsini kırk yıldır tanıyormuş gibi bir tutumu vardı. Derken, Aysel'den sonra gelenleri de içeri almaya başladı. Arada bir gözü Aysel'e takılsa da hiç duraklamadan başını çeviriyor, varlığını unutuyordu. Hakkının yenmekte olduğunun farkındaydı kızcağız. Ama bunu nasıl önleyeceğini bilmiyordu. Hiç kimseyle rahat konuşamazdı zaten; nerede kaldı ki, böyle yabancılar arasında sesini çıkarabilsin? Babası ile bile doğrudan doğruya konuşmaz, genellikle Günsel ile annesini kullanırdı ince planlarını uygularken. Stüdyonun bir köşesine sıkışıp kalmıştı bu yüzden. Sessizce bekledi. Belli etmemeye çalışarak çevresine bakındı. Önce çekine çekine, sonra şaşkınlığı arttıkça, çekinmeyi unutarak inceledi ortalığı. Filmlerde gördüğü varlıklı evleri andıran aşırı bir lüksle, bununla hiç bağdaşmayan bir karmakarışıklık vardı odada. İpek döşemeli, altın yaldızlı koltuklar örneğin ve bunların yanı sıra boyanmamış tahtadan bir sürü raf... Raflara tıkabasa sokuşturulmuş bir yığın sarı kutu... Koyu renkli, ağır kadife perdelerin hemen yanında, kırık toprak bir vazonun içinde, krepon kâğıdından yapılmışa benzeyen, kocaman, renkli çiçekler... Yaldızlı takımın bir parçası olduğu anlaşılan çok büyük, şahane yazı masasının üzerinde, kül tablası olarak kullanılan eski bir konserve kutusu...

Baktıkça, anlaşılmaz bir biçimde rahatsız olmaya başlamıştı. Üstelik, beklemekten fenalıklar gelmişti içine. Sonuncu kız da içeri girip, bu garip odada yalnız başına kaldığında sanki saatlerce beklemiş gibi geliyordu. Bir ara kaçıp gitmeyi düşündü. Odada başkası varken kalkıp gitmeyi kendine yedirememişti ama, hazır yalnız kalmışken basıp gidebilir, çok güç görünmeye başlayan bu işten yakasını kurtarabilirdi.

Ama gitmedi. Zamanla bütün kapıları açacak olan inadı tuttu. Bunca yol gelmeyi, böylesine uzun beklemeyi göze aldıktan sonra beş-on dakika daha sabretmenin yerinde olacağına karar verdi. Saat beşe geliyor olmalıydı, fotoğrafçı son kızı da uğurlayıp kendisine döndüğünde,

"Bir sen kaldın öyle mi, küçükhanım?" dedi ve masasının üzerinden bir kâğıt alıp baktı. "Deniz Alaylı... Öyle mi?"

Karşılık vermezden önce boğazını temizlemesi gerekti Aysel'in.

"Evet..."

"Gerçek adın mı bu... Deniz Alaylı?"

Bir an durakladı kız; adamın yalanını çakmasına şaşmıştı.

"Değil," dedi. "Ama asıl adımı söylemem. Babam duyarsa öldürür."

Adam iriyarı cüssesinden bile beklenmeyecek kadar gür bir kahkaha savurdu.

"Bir de baba var, ha? İşimiz iş... Sen söyle bana adını kızım, kimseye bir şey çaktırmam..." dedi, göz kırptı.

Aysel kendisiyle alay edildiğinin farkındaydı, ama ne yapacağını bilemiyordu. Durdu öylece.

"Nedir adın, ha?"

"Aysel..." dedi kız, kızgın kızgın.

"Memnun oldum, Aysel Hanım. Benimki de Ali... Ali Alsan..."

Uzanan eli sıktı Aysel, şaşkınlığı her an biraz daha artarak.

"Burası da Alsan Fotoğraf Stüdyosu..."

"Biliyorum, kapıda yazıyor."

"Haaa... Okuma yazma var demek ki?.. İyi. Çok iyi!.."

Bir kahkaha daha savurdu Ali Alsan. Gülerken ağzını iyice açıyor, başını arkaya atıyor, karmakarışık saçlarıyla sakalının da yardımıyla tam bir yırtıcı hayvana benziyordu.

Bayağı korktu Aysel. Sesini çıkarmadı. Onun bu ürkek haline, eğlenerek, hafif hafif gülmeyi sürdürerek baktı adam.

İç kapılardan biri açıldı. Aysel ilk geldiğinden beri ortalıkta dolaşan, girip çıkan delikanlı uzattı kafasını.

"Tamam mı ağbi? Daha var mı?"

"Bir bu kaldı. Ama sen öbürlerinin banyosuna başla istersen. Bunun işi uzun."

"Neden uzunmuş benim işim?"

Hiç beklemediği bir anda kendi sesini, hem de her zamankinden cırtlak çıkan sesini işitince irkildi Aysel. Ama belli etmemeye çalıştı.

Adam sırıttı:

"Şu haline baksana bir kere."

"Ne varmış halimde?"

Adam güldü. Hep o gök gürlemesini andıran hayvansı kahkaha...

"Gelen öteki kızları görmedin galiba..."

Kız sustu. İki cümlelik ataklığı yok olmuştu birden. Öteki kızları görmüştü elbet; ve işte, fotoğrafçı olacak bu adam da kendi kuşkularını doğruluyordu. Keşke başlangıçta kalkıp gitseydim, diye düşündü. Deniz hamamındaki karılar ne bilir? Kenar mahalle delikanlıları ne anlar güzellikten?.. Kandırdılar beni. Rezil oldum... Ağlamaklı oldu. Boşanıvermeden bir kendini atabilseydi şu pis sakallının karşısından!..

Ama gene inadı tuttu. Hiç değilse şu herife bir güzel sövmeden, bunca beklettiği, sonra da böyle alay ettiği için haddini bildirmeden gitmeyecekti. Biraz önce, adamın gözlerinden kaçmak için eğdiği başını kaldırdı.

"Gördüm," dedi. "N'olmuş?"

"Hiç benzemiyorsun onlara."

"Benzemiyorsam seni ilgilendirmez. Sana resim çek diye para veriyorlar. Elin kızlarıyla alay et diye değil!"

Bu seferki kahkaha hepsinden daha büyük bir patlamaydı. Kapının dibinde dikilmiş, sırıtarak konuşmaları izleyen delikanlı da başladı gülmeye. Ve Aysel, artık dayanamayıp arkasını döndü. Gözleri yaşlı, çıkış kapısına yöneldi.

"Dur, dur, nereye gidiyorsun?"

Gülmesi yarıda kalmıştı adamın. Kızın kapıyı açmasına fırsat vermeden kolundan yakaladı. Kendine çevirdi, kurtulma çabalarına hiç aldırmadan. Çenesinden tutup kaldırdı eğik başını. Neredeyse birbirlerine sarılmış gibi duruyorlardı, ama Aysel hiçbir şeyin farkında değildi. Gözyaşlarını tutmaya bile çabalamıyordu artık.

Ali Alsan, daha hafif, belki de biraz sevecen bir gülüşle baktı kızın yüzüne bir süre. Sonra,

"Onlara benzemiyorsun ama, hepsinden güzelsin, aptal kız!" dedi.

Aysel'in yaşlı gözlerinin büyüyüşüne, yüzüne şaşkınlık dolu bir mutluluğun yavaş yavaş yayılışına, acayip, hayran, hiç de hayvansı olmayan, coşkulu, biraz da üzgün gözlerle baktı. Ve birden, derin bir soluk alışıyla bırakıp kızı, arkasındaki gence döndü.

"Makine olacaktı elimde," dedi hayıflanan bir sesle. "Bir göreydin yüzdeki değişimi! Nefisti, nefis! Bir daha yakalanamaz böyle bir şey!.."

Bu son sözlerden bir şey anlamamıştı Aysel. Gözyaşlarının arasında bile, adamın yüzünde beliren değişmeyi ayırmsamıştı ama. O değişmeyi de anlamamıştı pek. Tam bir delinin eline düştüm galiba, diye geçirdi içinden... Ve aynı anda, daha deliden korkmaya bile zaman bulamadan adamın söylediklerini anımsadı. "Hepsinden güzelsin" demişti. Hepsinden güzelsin! Gene alay mı etmişti acaba?

Ama hayır. Son derece ciddiydi yüzü o sözleri söylerken. Ciddi, hem de bir tuhaf... Belki alaydan da beter bir şeydi ama, kesinlikle alay değildi bu seferki...

Ali hızla iç odaya doğru yürürken ardına bakmadan "Gel bakalım, küçükhanım," diye seslendi. Hâlâ sırıtarak oracıkta dikilip duran delikanlıya da, gene yüzüne bakmadan, "Sen de gel," dedi. "Madem banyoya başlamadın, bize yardım et bari."

Ali'nin geçebilmesi için kapının önünden çekilip yol vermiş olan delikanlı, Aysel'in de geçmesini bekledi. Kızın ürkek yürüyüşünü aynı sırıtkan suratla seyrettikten sonra, peşi sıra stüdyoya girip kapıyı kapattı.

Hem bomboş, hem de dopdolu bir yerdi burası. Boş olduğu duygusunu uyandıran, duvarların çırılçıplak, hem de badanasız olmalarıydı galiba. Yoksa bir sürü şey vardı içerde. Spotlar, projektörler, Aysel'in adlandıramayacağı bir yığın ışık aracı... Duvarlardan biri boyunca, dış odadaki yaldızlı takıma ait olduğu belli olan iki koltuk, bir-iki tahta iskemle, üstüne renkli bir örtü atılmış bir sandık, küçük bir sehpa ve içinde gene o dev çiçeklerin bulunduğu kocaman toprak bir vazo sıralanmıştı. Bir yanda, koyu renk perdeyle ayrılmış bir bölme vardı. Şimdi açık olan perdenin gerisinde aynalı, beyaz bir tuvalet masasıyla açık bir askılığa asılmış rengârenk giysiler görünüyordu.

Ali, bu bölmeyi işaret ederek, "Geç bakalım masanın başına!" dedi kıza. Ötekine de bütün ışıkları yakmasını söyledi.

Aysel masanın başına ilişti. Bütün ışıklar yanınca apak bir aydınlığa kavuşmuştu oda. Kız, sapsarı yüzünde gözyaşlarının bıraktığı izleri bile açık seçik görebiliyordu aynadan. Ali yanına gelmiş, masanın gözünden bir sürü renkli kalem, küçük kutular içinde renkli tozlar, fırçalar, kocaman bir de krem kavanozu çıkarmıştı.

"Önce temizleyelim bakalım yüzünü. Şu kremi sür."

Aysel güçlükle açtı kavanozun kapağını. Beceriksiz parmaklarla yüzünü sıvamaya koyuldu. Bu arada, Ali gözlerini kısmış, bir ona bir önündeki renk yığınına bakıyor, birtakım kalemler, fırçalar, renkli tozlar ayırıyordu arasından. Birden:

"Dur kız!" diye bağırdı gür sesiyle. "Bitireceksin kavanozu. Öyle çok sürülmez bu nesne. Yüzündekileri yay şimdi, iyice yay..."

Kız aynadan izliyordu adamın suratını, davranışlarını... O koca cüsse, aynadan bakınca daha az korkunç olacaktı sanki. Gözlerini iyice açarak kremi yaymaya koyuldu. Onun bu çekingen davranışları yeniden, kocaman kocaman güldürdü adamı. Dış kapının önünde, çenesini avucuna aldığından beri sürmüş olan yarı dalgınlığı, aklı başka yerdeymiş gibiliği geçti. Yeniden rahatlamıştı sanki; gülüşü olsun, konuşması olsun, yeniden ramazan topları gibi gürlemeye başladı.

"Sil bakalım şimdi," ve masanın üzerindeki, üstünde yabancı dil birtakım yazılar olan kutudan bir kâğıt çekti. Onun çekmesiyle birlikte, başka bir kâğıdın yarısı fırladı kutudan. Onu da çekip aldı adam, bir üçüncüsü fırladı. Aysel, birbiri ardından kâğıt fışkırtan bu kutuya şaşkınlıkla baktı. Adam, bu şaşkınlığın farkında bile olmadan tutuşturdu kâğıtları eline.

"Çabuk ol biraz," dedi.

Bez gibi yumuşak olan kâğıtlarla, bastıra bastıra sildi yüzünü kızcağız. Seçeceği boyaları seçmiş olan Ali, dikkatle izliyordu hareketlerini. Eğleniyordu da üstelik.

"İlk kez kremliyor yüzünü inan olsun," dedi... "Eşsiz valla!"

Eğilip daha yakından baktı kısarak gözlerini. "Ama kaşlar yolunmuş... Öyle de bir yolunmuş ki, düşman başına!.."

Kızı omuzlarından tutup sola, kendine doğru çevirdi ve önüne diz çöküp yüzünü boyama işine başladı. Bir güzel pudraladı önce, beyaz talkla. Sonra, gene o bezi andıran kâğıtlardan çekip kutudan, pudranın fazlasını sildi. Gözlerle uğraşmaya koyuldu. Aysel az çok kendini toparlamış, adamın hareketlerini dikkatle izlemeye çalışmaktaydı. Kolay değildi ama; akıl almaz bir hızla fırçaların birini alıp birini bırakıyor, tozları anlaşılmaz biçimde birbirine karıştırıyordu. Konuşmayı da sürdürüyordu bu arada.

"Kapa gözlerini kapa... Açıp durma ikide bir... Titretme gözkapaklarını kızım... oynatmasana... Güzelliğin yüzde doksanı boyanmasını, giyinmesini bilmektir, unutma bunu... Bugünkü karılar gibi yüz kilo boya sür yüzüne demiyorum ama, Allah vergisini de bu denli ziyan etmek..."

Arada bir başını geriye alıp yaptığı işi gözden geçiriyor, o sırada susuyordu.

"... olmaz. En iyi yanlarını çıkaracaksın ortaya... Kız, ne güzel yüzün var senin... Şu çizgilerin inceliğine bak, Veli... Dur dur, sen değil... Sen kıpırdama..."

Yüz çizgilerinin güzelliğine bakmak için adamın bir an durmasından yararlanıp aynaya bir göz atmak istemişti kız. Boyaların kendisini nasıl değiştirdiğini merak ediyordu. Ama izin çıkmadı. İşini bitirene dek, en ufak bir kaçamak yan bakışa bile meydan vermedi adam. Dikkatle, özenle, bir tür sevinçle sürdürdü işini. Gözlerden sonra yanakları, dudakları kızarttı boy boy fırçalarla. Sonunda, son fırçayı da masanın üzerine fırlatıp kızın omuzlarından tuttu, bir kol boyu uzaklaştırdı kendinden. Gülerek baktı yeniden yarattığı yüze.

"Nefis oldun, nefis," diye bağırdı. Ve dayanamayıp yeniden kendine çekerek iki yanağından öptü. Kız, erkek dudaklarının ıslaklığını ömründe ilk kez duydu yanaklarında. Adam yerinden kalkmadan aynaya döndürdü onu.

Aysel'in aynada ilk gördüğü şey, kara saçlarıyla sakalı birbirine karışmış, yırtıcı gözlü, büyük ağızlı, sırıtan bir surattı. Kendini seçememiş, belki de tanıyamamıştı bir an. Ama çok kısa bir andı bu. Ondan sonra kendinden başka bir şey göremez oldu. Ağır ağır, ne yaptığını bilemiyormuşçasına, güzel yüzünü ayırdı sırıtan çirkin yüzden. Gene çok ağır, sanki bir düş içindeymiş gibi dalgın, gözlerini kendi gözlerinden ayırmadan itti adamı, iyice uzaklaştırdı.

"Dünya güzeli oldun kız," diyen sesi bile işitmemişti belki.

Artık kimsenin bunu söylemesine gerek yoktu ki. Karşısındaydı dünya güzeli. Eskisinden daha kocaman, daha parlak, sanki daha kara gözler. Eskisinden daha çıkık elmacık kemikleri... Şaşkınlıktan olacak, aralanmış, tam gerektiğince aralanmış pembe dudaklar... Bakmakla bitecek gibi değildi güzelliği.

Adamın her zamanki kahkahası bile tamamen uyandıramadı Aysel'i.

"Yeter kız... Tutulacaksın kendine. Kuyuya düşeceksin..."

Gözlerini kendinden ayırıp aynadaki iki adama baktı. İkisinin de ağzı kulaklarındaydı. Onların neden orada olduklarını, son söylenen sözlerin ne anlama geldiğini kavramaya çalıştı.

"Hadi bakalım, giy şunu sırtına," yerden aldığı siyah mayoyu sallıyordu elinde... "Saçlarını da tara, tepesini biraz kabartsan yeter..." dedi Ali. Hâlâ sırıtarak kızı seyreden delikanlıyı çekti kolundan.

"Haydi Veli, yürü..."

Veli istemeye istemeye döndü. Ali, bölmenin koyu renkli perdelerini sıkıca örttükten sonra peşinden gitti.

Aynadaki güzelle yalnız kalmıştı Aysel. Çevresinde bir başka ayna arandı; bu kızla şu kızın aynı kız olduğunu gösterecek üçüncü bir tanık istiyordu sanki. Yerinden kalkması, bir an önce mayoyu giyip resim çektirmesi ve evine dönmesi gerektiğini ancak Ali'nin sesini bir daha işitince hatırladı.

"Elini çabuk tut biraz," diye sesleniyordu adam. "Gecikirsen karışmam bak. Baban öldürür."

Yerinden fırladı. Çabuk çabuk giyinmeye koyuldu. Devindikçe de, kendisini sarmış olan düş havasından kurtuldu. Aynadaki kızın kıpırdaması, elini kolunu oynatabilmesi onun gerçekliğinin bir tanıtıydı sanki. İlk başta en ufak bir çizgisini bile oynatmaya çekindiği yüzü güldü. Sevinçle, rahatlıkla güldü hem de. Böyle canlanınca daha da bir güzelleşti. Gözler daha da bir parladı. Kendi büyüsünden kurtulmuş, güvenli, başkalarını büyülemeye hazır bir durumda çıktı perdenin arasından.

Ali'nin hayran ıslığına, az önceki ürkekliği ile hiç ilgisi olmayan tatlı, mutlu bir gülümsemeyle karşılık verdi yalnızca. Işıkların en ortasındaki en aydınlık yere yürüdü.

Öteki kızların resimleri nasıl çekilmişti bilemiyordu ama, hiçbiri içerde pek uzun süre kalmamış olduğuna göre, biriki pozdan sonra sepetlenmişlerdi herhalde. Oysa kendisinin, uzaktan, yakından, önden, yandan, arkadan boy boy fotoğrafi çekildi. Birkaç değişik makine kullandı adam, ışıkların yerini değiştirdi, kimini söndürdü, kimini yaktı. Kimi zaman iyice burnunun dibine geldi, kimi zaman geriledi... Bir yere çöktü, bir iskemlenin üstüne çıktı...

"Oooo de... Eeee de, iiii de, uuu de... arkanı dön şimdi, bana çevir yüzünü... gül... hah şöyle..." diye emirler veriyor, makineyi durmadan çalıştırıyordu.

Yarım saat mi geçti böylece... İkisi de yoruldular. Sonunda, "Yeter artık," dedi Ali... "Neredeyse üç film harcadık."

"Çok güzel şeyler çıktı, ağbi," dedi Veli.

"Göreceğiz bakalım. Hadi sen de giyin Aysel!.."

Aysel giyinip, istemeye istemeye yüzündeki boyaları sildikten sonra bekleme odasına çıktığında, Veli ortalıkta yoktu. Yaldızlı masanın başında yalnız oturuyordu adam. Her zamanki gibi sırıtıyordu ya, bir değişiklik sezdi bu sırıtışta kız. Korkuyla değil de, başka, bilemediği bir duyguyla irkildi. Adamın, kolu koltuğun sırtlığına atılmış, yayık oturuşu mu, yoksa gözlerindeki anlam mı, yoksa ikisi birden mi bilinmez, o gün karşılaştığı yepyeni olaylar dizisinin sona ermediğini düşündürdü. Tüm deneysizliğine karşın, hem bu sonuncu olayın ne olacağını, hem de ne yapıp yapıp işin içinden sıyrılması gerektiğini kestiriverdi bir anda.

Ali arkasına biraz daha efece yaslanarak gözkapaklarını indirdi. Anlamlı sırıtışını biraz daha yaydı yüzüne.

"Gel bakalım küçükhanım," dedi, "dünya güzeli küçükhanım..."

Aysel yutkundu. Çabuk çabuk konuşmaya başladı:

"Yaptıklarınız için nasıl teşekkür edeceğimi bilemiyorum..."

"Öğrenirsin," dedi adam duruşunu hiç bozmadan. "Hepsini öğrenirsin yavaş yavaş... Cin gibi göz var sende."

"Yalnız... O kadar geç kaldım ki... Babam..."

Güldü Ali.

"Bunca bekledi, az daha bekleyebilir baban. Ben adamı..."

"Dayaktan öldürür," diye sözü kesti kız. "Hemen gideyim."

Kapıya doğru davranmasıyla birlikte yerinden hızla doğruldu adam. Koca cüssesi çevikçe fırlamasını önlemişti.

"Dur bakalım, kaçmak yok öyle..."

Tam zamanında açıldı dış kapı. Ali büyük bir sıkıntıyla, Aysel'se sevinçle durakladılar. İçeri giren, son derece şık, yaşlıca bir kadındı. Kadını görür görmez, az önce gösteremediği çeviklikle masanın çevresini dolaştı Ali, bir çırpıda ulaştı kapıya.

"Hanımefendi, hoşlar geldiniz," diye gürledi. "Bu kadar erken beklemiyordum." Ve elini öptü.

"Merhaba," dedi kadın. "Çalışıyor musunuz hâlâ?"

"Buyrun hanımefendi, oturun lütfen. Şimdi bitirebildik işi..."

Ve kayıtsız bir tavırla Aysel'e döndü, yüzüne bile bakmadan, "Peki küçükhanım, mademki istiyorsunuz..." masanın üzerinden bir kart alıp ilgisizce uzattı, "işte kartım. Gelmeden bir telefon edin ki boşuna gelmeyin. Resimler hazırsa gelir bakarsınız," dedi. Bu arada kadına, "nelerle uğraşıyorum baksanıza" anlamına gelebilecek bir baş ve omuz işareti yaptığını da gördü Aysel. Ve kızın varlığını yeniden unutarak yeni gelen kadının çevresinde dönmeye koyuldu Ali. Kızcağız biraz duralayacak olsa, "daha ne bekliyorsun?" diye azarlayacaktı belki de.

"Ne içersiniz, hanımefendi? Kahve, çay, konyak?"

Aysel, avucunun içine sıkıştırdığı kartla kapıdan çıkarken, kadının "konyak" dediğini işitti.

"Köpekoğlu köpek," dedi Aysel dişlerinin arasından. Köpüklü sudan çıkmış, sık tüylü, yumuşacık havlusuna uzanmaktaydı.

Şimdilerde viski sunuyordur elin kart karılarına. Gençlere gücü yetmez ki serserinin... Beni o aptallığımla beceremedikten sonra... Ulan ben de amma aptalmışım. Bayağı iyi bir bok sanmıştım o günlerde enayiyi... Herkesin "palavra Ali" dediğini nereden bilebilirdim? Doğrusu bu ya, fotoğrafçılığına o zaman da diyecek yoktu, şimdi de yok. Ama palavracılığı hastalık kertesinde... Gerçi bana artık sökmeyeceğini biliyor... Geçenlerde, epeyi de oldu galiba, ne zamandı o bana telefon edip "Aysel Hanım bir dizi resminizi çekmek isterim. Hatırlarsanız ilk fotoğraflarınızı da ben..." diye yaltaklandığı? Üstüne bir de çiçek mi yollamıştı ne? Unuttum şimdi... Neyse, geçenlerde konuştuğumuzda hava falan atmadı bana. Kuyruk acım olmasa çektirirdim bile resimleri belki. Ama kendi iyiliğim için bile iyilik etmem o köpeğe. Süründüğünü görsem bir tekme de ben atarım...

Şafak rengi havlusunu banyoda, yerde bırakıp yatak odasına döndü. Hizmetçi kız giysilerini toparlamış; hanımına pek yaraşan turuncu renkli geceliği çıkarmıştı. Yalnız yattığında güzel gecelikler giymeyi severdi Aysel. Gene de aynanın karşısına çıplak oturdu. Suratını temizlemeye koyuldu. Yüzünü boyamaya, hem de büyük bir ustalıkla boyamaya alışmıştı artık. Tıpkı, her şeyin yalan olduğu bir dünyada yaşamaya alışmış olduğu gibi. Ama o ilk büyük yalanı, Ali'nin yalanını yani, çok çocukça, çok umutla, kendi bir sürü yalanına hiç benzetmeden inandığı için olacak, hiçbir biçimde bağışlayamıyordu.

O gün, Ali'nin yanından kazasız belasız ayrıldıktan, babası dönmeden eve varmayı başardıktan sonra sabırsız-

lıkla resminin gazetede basılmasını beklemiş, fotoğrafçıyı aramaya falan kalkmamıştı.

Derken işte, o korkunç, o akıl almaz, o bugün bile etkisinden tam olarak kurtulamadığı olaylar oldu. Deniz Alaylı'nın resminin gazetede çıkmasının sevincini daha içine sindiremeden, babasının deli gibi eve gelişi, bir tek söz söylemeden, bir tek soru sormadan, kimseye herhangi bir şey söyleme fırsatı bırakmadan, çılgın bir hayvan gibi üstüne saldırışı... Kendi ciğer sökücü çığlıkları ve, tıpkı korkulu düşlerde olduğu gibi, bu çığlıkları bir türlü kulaklarıyla duyamayışı.

Hiç beklemediği anda doluya tutulmuş gibi olmuş, fena halde sersemlemişti. Anasının, kardeşlerinin kendininkilere katılan çığlıklarını bile, konu komşu yetişip babasını güçbela üstünden çektiklerinde işitebilmişti. Aysel yerde kıvrılmış ağlarken, üç erkek tarafından zor tutulan babası hâlâ tekmeler savuruyordu uzaktan. Bir yandan da,

"Alçak orospu!" diye bağırıyordu. "Beni rezil edersin, ha? Gazetelere çıplak resimler yollarsın, ha? Kaltak seni! Köpek, eşşoğlu eşşek, orospu... Kemiklerini kıracağım... Bırakın beni, ulan. Size n'oluyor ulan!"

Aysel kemiklerinin gerçekten kırılmış olduğunu sanıyordu yerde ağlarken. Ama bir ara babası kendisini tutanların elinden kurtulacak gibi olduğunda, sızlayan kaslarından ummayacağı bir çeviklikle fırladı yerinden ve, "Yapma Dündar efendi", "Dur Dündar efendi", "Yüreğine inecek Dündar efendi" sesleri arasında, sokak kapısından dışarı attı kendini. Allah acımış da, içeri giren konu komşu kapıyı açık bırakmıştı. Kapının önüne, sokağa boylu boyunca yayılmış mahalleliyi yararak koşmaya başladı. Hiçbir şeyi görmüyordu gözü. Bir çift kol onu sararak durdurunca başını kaldırdı ancak ve Cevriye ablayı gördü. Küçük kız -dayak-

tan küçülmüş, büzülmüştü sanki- külçe gibi bırakıverdi kendini bu kollara. Yarı baygın taşıdılar onu, Cevriyelerin evine.

Cevriye yeni evlenmişti. Döşemeleriyle pek övündüğü, ufacık, aydınlık bir evi vardı. Dündar efendinin gelip her şeyi yerle bir etmesinden, ak örtüleri kirletip yırtmasından korkmakla birlikte, Aysel'ciği sokak ortasında bırakmaya, o yırtıcı hayvanın eline teslim etmeye kıyamamıştı. Yarım saat kadar sonra, Dündar efendinin yatıştığı, ama "o orospu bir daha evime adım atamaz" dediği haberi gelince ferahladı. Birkaç gün sonra Dündar efendi nasıl olsa yumuşar, kızının eve dönmesine izin verirdi...

Ama Aysel birkaç gün bile durmadı Cevriyelerin yanında. İki gün sonra, gövdesindeki çürüklerin iyileşmesini bile beklemeden, Cevriye'nin çeyizlik yaptığı giysilerden birini sırtına geçirip çantasından da on lira alıp, kayboldu ortalıktan. Olayı işiten Dündar efendi, "Ne cehenneme giderse gitsin orospu," dedi. "Bunun böyle olacağı belliydi zaten." Ve karısını, büyük kızı Nursel'i bir temiz dayaktan geçirdikten, küçük kızı Günsel'e iki tokat attıktan sonra, bir daha denize gitmelerini, hatta kapıdan dışarı kafalarını uzatmalarını yasakladı.

Aysel, kendisine biraz kısa, biraz da bol gelen kırmızılı karalı emprime entari sırtında, kendi sivri topuklu, siyah rugan pabuçları ayağında -babasına her istediğini yaptırabilmekle övündüğü günlerde aldırmıştı bu ayakkabıları-, on liradan artakalan bozukluklar nemli avucunda Alsan Fotoğraf Stüdyosu'ndan girdiğinde, Ali yaldızlı masanın başında oturmaktaydı. Başını kaldırdı. Gözlerini önce kısarak, sonra kocaman açarak baktı kıza. Derken, gülümseme niyetine olacak, koca ağzını da açtı. Hiçbir şey söylemeden bir süre öyle kaldı. Aysel de kapının eşiğinde diki-

lip durmuştu. Adamın kendisini unutmuş olabileceği bir kez bile gelmemişti aklına ama, bu karşılaşmanın iyi mi kötü mü olduğunu kestiremiyordu.

"Vay vay vay, Aysel Hanım gelmiş... Güzellik kraliçesi Aysel Hanım..." Ve inanmıştı Aysel işte, inanmıştı deliler gibi, delice bir umutla. İnanmıştı bu adamın kendisini kraliçe yapacağına. "Kraliçelik yalnızca güzellikle olmaz. Gerekli kişileri tanımakla olur," dediğinde inanmıştı. Kendine göre giydirip kuşattığında, yüzünü boyamasını öğrettiğinde, çürüklerinin yarışma gecesinden önce geçmesi için elinden geleni yaptığında inanmıştı. Hele hele, öpüp sevdikten sonra, "yatmam seninle" diye direttiğinde ses çıkarmayınca adam, gerçekten inanmıştı içtenliğine. Belli bir hesap yoktu direnişinde. O sıralar gerçekten pek saftı Aysel. Bildiği tek şey, fotoromanlarda, ilk gördükleri adama kendilerini pat diye teslim eden kızların sonunun kötü olduğuydu. Bir de korkuyordu elbet. Ali ise, kızın bu gerçek saflığını anlamış, zorla saldırırsa kaçıp gideceğinden korkmuştu. Böylece birtakım aşk oyunlarından ileri gitmemişti sevişmeleri. Ali, kızı er geç razı edeceğini biliyor, bir yandan da hoşlanıyordu bu ürkekliğinden. Aysel'in yarışmadan başka düşündüğü yoktu. Adamın okşayışlarından hoşlanmayışını tuhaf karşılamıyordu. Boyanmak, giyinmek, yarışmaya hazırlanmak çok daha önemliydi onun için. Kraliçe olmak... Kraliçe olmak her şeyi çözümleyecekti. Evren ayaklarının altında olacaktı o zaman. Kendisini sokakta koyan, arkasından arayıp sormayı bile düşünmeyen ailesi gelip yalvaracaktı o zaman. Ve Aysel, tam bir kraliçe edasıyla başını çevirecek, tanımayacaktı onları... Ağlaya ağlaya "bağışla kızım" diyecek olan babasının suratına tükürüp tükürmeme konusunda karar verememişti yalnızca. Şöyle ağzında ne kadar tükürük varsa toplayıp veryansın etmek mi

daha iyiydi, tanımamazlıktan gelmek mi, onu düşünüyordu Ali kendisini sulu sulu öperken.

Yarışma gecesi, artık alıştığı parlak ışıkların altında, alkışlayan yüzlerce kişinin önünden salına salına geçmişti. Neşeli gülüşler, gerçek gülüşler yağdırmıştı çevresine. Güvenliydi, mutluydu. Güvenle, alayla bakıyordu iki-üç hafta önce kendisini korkutmuş olan kızlara. Hepsinden ayrı duruyordu soyunma odasında. Başı dik, daha içine çekmesini bilemediği sigarayı tüttürüyordu. Herkesten güzel olduğu belliydi, bir de Ali vardı, bütün jüri üyelerinin kulağını bükmüş olan Ali... Neden kuşkulansın, umutsuzlansındı? Nerden bilecekti palavra Ali'nin kraliçeliği kıvıramayacağını?

Üçüncülük ve tüm umutların yıkılışı... Üçüncülük ve durmadan akan, yüzündeki boyaları birbirine karıştıran gözyaşları... Üçüncülük ve kısa bacaklı, kalın belli, esmer bir kızın taç giyişi... Üçüncülük ve Ali'den deli gibi nefret eden Aysel... Boynunda yaldızlı bir kurdele, kolları arasında bir buket çiçek, boğulur gibi ağlayan genç kız, bir yandan da bu üçüncülükle ne yapacağını düşünüyordu. Bir hiçti üçüncü güzel. Herkes kraliçenin çevresine toplanacak, kraliçenin resimlerini çekecek; dünya gezisine çıkan, türlü armağanlara boğulan, gazetelere boy boy uzanan kraliçe olacaktı. Üçüncünün yüzüne kim bakardı? Bir köşede unutulup gidecek, hiç yarışmaya girmemişten beter olacaktı. Gülecekti herkes ona, babası, anası, kardeşleri, mahalledekiler, deniz hamamındakiler. Ve her şey Ali'nin suçuydu. Dediğini yapmamış, yalan söylemişti. Onun yüzünden sürünecekti Aysel, unutulacaktı, kimse yüzüne bakmayacaktı...

Ama nasıl olmuşsa olmuş, birinci güzelden çok üçüncü güzele bakacak biri çıkıvermişti ortaya... Soyunma

odasında, masaya kapanmış ağlayan Aysel'in omuzlarını ilk tutan Ali değil Halûk olmuştu.

Zamanın en ünlü kadın terzisiydi Halûk. Caddelerin boydan boya "butik"lerle dolu olmadığı, terzilerin "Elegance" ya da "Vogue"den bakarak giysi dikmekten pek ileri gidemediği o yıllarda bile "modacı" olarak tanınırdı. Paris'ten döneli birkaç yıl olduğu halde, varlıklı çevrelerin biricik gözdesi durumuna gelmişti. Yarışma gecesi jüri masasında oturmuş, Türk kızlarının neden güzel olmadıklarını düşünüyordu sıkkın sıkkın. Yalnızca, "güzellik" iddiasıyla yarışmaya girmiş, çoğu zavallı kızlar değildi bir şeye benzetemediği. Nice namlı sosyete güzeli geçmişti elinden, nicesinin gövdesindeki biçimsizlikleri saklamak için ter dökmüştü. En paralısında bile gerekli ***alım*** yoktu, en görgülüsü bile giyimin "g"sini bilmezdi... Nerede kaldı ki bu zavallılar, yarışmadan bir şeyler uman bu çarpık bacaklı mahalle kızları adama benzesin! En iyisinin bile "güzelliği," anlamsız bir bebek suratından öteye gidemiyordu. En iyisine bile kimse iki kez bakmazdı Avrupa'da... Tam o sırada Aysel'in ince uzun gövdesine çarptı gözü ve birden dikkat kesildi. Boyuyla, posuyla, biçimli bacaklarıyla, arayıp arayıp, bulamayacağına inandığı bir güzeldi gördüğü. Kızın kalçaları yanlara doğru genişleyerek düşmüyor, geriye doğru yuvarlaklaşıyorlardı. En çok buna şaştı Halûk. Bu tür bir gelişme, belirli bir kemik oluşumu gerektiriyordu çünkü, ve hemen hiçbir Türk kadınında görmemişti bunu.

Sonra kızın o rahat yürüyüşü, saçlarını bir yandan bir yana fırlatışı, yüzündeki o güvenli gülüş... Bir an gözlerine inanamamıştı. Sonra, kadınlar tarafından hiçbir zaman büyülenmemiş, onları her zaman bir iş aracı olarak görmüş olan kişilerin düşünsel çevikliğiyle, önündeki listeye

çevirmişti gözlerini ve on altı numaralı Deniz Alaylı'nın yanına kocaman bir x koymuştu. Yarışma sonuçlandığında birinciliği elden kaçıran kızcağızın çok içten bir üzüntüyle ağlayışındaki saflık, sahipsizlik de ayrıca hoşuna gitmişti. İlk fırsatta kızların soyunma odasına atmıştı kendini ve bir masaya kapanmış ağlayan üçüncü güzeli omuzlarından tutup,

"Hakkınız yendi küçükhanım, orası kesin," demişti. "Ama ağlayacak zaman değil..."

Aysel, suratındaki kremi silerken gülümsedi. Halûk aklına geldiğinde gülümsemeden edemezdi genellikle. Bir bakıma yaşamının en güzel günlerini onun yanında geçirmişti. Birtakım kişilerin mutlu çocukluk yıllarını anımsadığı gibi anımsardı Aysel Halûk'la geçen yılları. Bir yerde, gerçek çocukluğu Halûk'un yanında geçirdiği çıraklık dönemi değil miydi zaten? Hele başlangıçta... Her şeyin yeni, coşkulandırıcı ve akıl almayacak kadar güzel olduğu zamanlar... Yıllardır özlediği, düşlediği yaşam, alışılmış ve olağan bir duruma gelmeden, giderek çekilmeze yaklaşmadan önce...

4

Sonunda motorun burnunu karaya çevirdi Seyda. Nedense hızın, rüzgârın, rüzgâr olup esmenin, özgürlük dedikleri -ya da işte, kendisinin özgürlük dediği- şeyin tadı yoktu bu sabah. Gil'siz açılmıştı denize. Ama bir türlü istediği, özlediği gibi yitirememişti kendini suları delice hızıyla yarıp uçarken. Dünkü gibi havadan sarhoş olup her şeyi unutamamıştı. Garip bir tedirginlik vardı içinde. Kıyıya doğru ilerlerken farkında olmadan motoru yavaşlattı. Yok canım, olacak iş miydi bu yani? Davranışlarının gerçek nedenini kendi kendinden saklamaya çalışmayacak kadar dürüst bilirdi kendini. Hemen her davranışını, her duygusunu ince eleyip sık dokumadan, elinden geldiğince derinden eleştirmeden edemezdi istemese bile. Bugün-

kü duygularını, daha kafasında düşünmeye dönüşmeden silkip atmaya çalışması, en ufak bir incelemeden geçirmeden içinden itmeye kalkması da yalancılık olmasa gerekti, Kendi kendini kandırmak çabasında değildi ki. Tersine, kafasında biçimlenmeye çalışan birtakım düşünceleri itmek isteyişi gerçeğe -gerçekse eğer- bir türlü inanamadığındandı. İnanamıyordu tedirginliğinin, uçarken bile yerinde duramazlığının dün geceki çocuk yüzünden olduğuna. Dün geceki çocuğun, bir süre, kafasını kurcalaması olağan sayılabilirdi. Kendisini dansa kaldırışındaki şaşırtıcı kararlılık, dansı orta yerinde bırakışındaki gene şaşırtıcı kesinlik; sonra gece boyu gözünü yüzünden ayırmayışındaki gene gene şaşırtıcı inat... Elbette şaşırmakta, şaşırmakta, şaşırmakta, ilgilenmekte, bir süre bu çocuğun ne menem bir deli olduğunu merak etmekte haklıydı Seyda. Bir ara da, beş yıl önceki düğününde ortalığı birbirine katan çok gençler grubu arasında onun yüzünü, herkesin tepesinden bakması gereken kıvırcık başını görmeye çalışmış, görememişti. Düğün gecesi çok fazla içtiğini, birçok olayları ertesi gün bile anımsayamadığını düşününce de, bu delikanlıyı -on altı-on yedi yaşlarında olmalıydı o sıralar, bilemedin on sekiz- o gürültülü kalabalığın arasından çıkaramayışını olağan saymıştı. İyi hoştu bütün bunlar. Bir adam, saatler boyu gözünü suratınızdan ayırmazsa, siz de bu adam konusunda bir şeyler düşünürdünüz herhalde. Ama sabah uyanır uyanmaz gene onun yüzüyle karşı karşıya gelmek, üstelik genç kızlar gibi içi içine sığmaz bir durumda yataktan fırlayıp "acaba gerçekten gelecek mi?" diye sormak aynaya... Bu kadarı fazlaydı artık... Seyda bu konuda daha fazla kafa yormayı reddetmiş, yirmi yedi yaşının tüm olgunluğunu toparlayıp, tüm anneliğini takınmış, Gil ile kahvaltıya oturmuştu. Daha sonra, gene Gil ile

kıyıya inmiş, denize girmiş, çocuğu kurulayıp gölgeye yolladıktan sonra motora atlayıp, rüzgâr olup esme denemesine bir kez daha girişmişti. Ama Selim'i kafasından atmaya çalıştıkça, içindeki coşkuyu başka şeylere yorma zorunluluğunu duydukça, artıp durmuştu tedirginliği. Sonunda, dönmeye karar vermişti işte.

Ağır ağır, isteksiz, sıkıntılı başladı dönüş yoluna. Evde ne yapacağını bilmiyordu. Oktay'ın hâlâ uyanmamış olmasını istedi canı. Sabah kalkarken kocasının yanında olup olmadığına bile bakmadığını anımsadı birden. Ne garip... Yanında yatan adama başını çevirmeden fırlayıvermek... İlk kez mi oluyordu bu acaba? Yoksa artık her sabah unutuyor muydu kocasını? Oktay'ın varlığı ile yokluğu bir olmaya başlayalı çok olmuş muydu? Çözemedi. Bundan böyle dikkat etmeye karar verdi. Eğer gerçekten birbirlerinden bu denli uzaklaşmışlarsa, bu uzaklaşmayı fark edemeyecek kadar birbirlerine aldırış etmez olmuşlarsa, birlikte yaşamayı sürdürmenin ne anlamı vardı? Kendi kendine güldü. Şimdi durup dururken birlikte yaşamayı sürdürmenin anlamı olup olmadığını araştırmaya kalkması gerçekten de gülünçtü. Birlikte yaşamaya başlamalarıydı asıl anlamsız olan. İşin kötüsü, en başından beri biliyordu bunu Seyda. Bile bile evlenmişti; o hiç istemediği, o koskocaman, o mide bulandırıcı, o ancak gereğinden çok fazla içmekle dayanabildiği kulüp düğününe "Düğün yapmak ya da yapmamakta direnmek, ancak evlenmek kadar anlamsız," diye düşündüğü için razı olmuştu. Öyleyse ne demek oluyordu şimdi, anlamsızlık üzerine kurulmuş bir düzende, tüm anlamsızca sokağa atılmış, hayır, denize atılmış, Chris Kraft bir motora konulup denize atılmış bir yaşamda anlam aramak? Ya da sıradan bir anlamsızlığa hayıflanmak?.. Ama sıradan bir şey değildi bu sabah ya da farkında olmadan

uzun süredir yaptığı, öyle ya. Oktay'la evlenmesinin tüm nedeni Oktay'ın koynuna girmek isteği olduğuna göre, Oktay'ın koynunda olduğunu unutuvermek günün birinde... Özellikle bir şey satın almak için çarşıya çıkıp da, o özellikle istenen şeyi satın almayı unutmak gibi... İşte buydu yeni yitirdiği anlam. Yitirdiyse eğer...

> Yitirdim mi? Yitirdim mi? Anlamsızlık çukurunun en dibine düştüm mü? Başlangıçta, ilk yıllarda, sevdim Oktay'ı canım... Biraz, biraz olsun sevmedim mi? İlk karşılaştığımızda...

Oysa, ilk karşılaştıklarında hiç mi hiç sevmemiş, hiç mi hiç önemsememişti Oktay'ı. Koynunda yatarken yatarken unuttuğu adamla olan geçmişi konusunda kendi kendine yalan atmanın gereği yoktu. Durup dururken, nasıl olduğunu kendisi de anlayamadan, ilk karşılaşmalarından çok sonra tutulmuştu ona. İlk karşılaşmalarını anımsamaya çalıştı... Evet, Gülten'in partisinde... Saçlarını çok kısacık keseli daha iki ay olmuştu. Sokakta görenler kız mı erkek mi olduğunu ayırt edemiyorlardı ilk bakışta. O zamanlar daha erkeklerin saçı uzamamıştı. Seyda birden eski uzun saçlarını özledi, yedi yıldır uzatmadığı parlak kara saçlarını... Bir gün aynanın karşısında kendinden sıkılıvermişti. Aslında saçlarını kesmek, Faruk'u unutma harekâtının son olayıydı. Faruk en çok saçlarını severdi, her buluşmalarında uzun uzun okşamadan edemezdi. Seyda bir yıldır her attığı adımla Faruk'u biraz unutmuş, ama saçını her tarayışta onu yeniden anımsamıştı. Sonunda aynanın karşısına geçip kendi eliyle kesmişti saçlarını. Görenler önce çığlıklar atıp gözyaşı dökmüşler, sonra sonra alışmışlardı. Hatta kısacık saçların ona ayrı bir hava verdiği düşüncesinde

birleşmişlerdi. Yüz çizgilerinin sertliğini daha bir ortaya çıkarıyordu kısa saç, burnunu daha ince, daha uzun, kulaklarını daha kocaman, dudaklarını ip gibi ince gösteriyordu. Daha güzel olmamıştı Seyda ama, daha dikkat çekici olmuştu. Avrupalı kızlarınkine benzeyen bir havası vardı artık.

Gülten'in partisinde belki bu Avrupalı hava çekmişti Avrupa'dan yeni dönmüş olan Oktay'ı. Bir de kızın kendisine hiç önem vermemesi. Avrupa'dan geleli koca piyasasının en değerli mallarından biri olmuştu genç adam. Yalnızca kızlar değil, analar da çevresinde fir dönüyorlardı. Oktay bunlara karşı kendini korumaya kararlıydı. Bu tür niyetleri karşısındakinin gözünden anlayacak kadar geniş bir çapkınlık deneyi vardı. Seyda'nın numara yapmadığı, koca düşünmekten gerçekten pek uzak olduğu öylesine belliydi ki, hoşuna bile gitmişti Oktay'ın. En hoşuna giden şeylerden biri de, çevresindeki herkesin parlak saydığı eğitimine kızın dudak bükmesi olmuştu.

"Science politique, ha? Hem de Lozan'da! Zengin çocuklarının öğrenim merkezinde... İşe yaramayacak her türlü eğitim en kısa, en pahalı yoldan verilir!"

"Ben Lozan'dan çok yararlandığıma inanıyorum."

"Öyle mi? Şimdi de babanızın fabrikasında satış müdürlüğü yaparak bu yararlı eğitimi değerlendireceksiniz, herhalde?"

"Hayır, kendi işimi kuracağım, kuruyorum hatta."

"İthalat, ihracat mı?"

"Nereden bildiniz?"

"Kuşlar söyledi. Gerçekten yararlı bir eğitim görmüşsünüz, sonunda çaktım."

"Bence de öyle. Şu anda politikaya atılmayı düşünmüyorum ama, belki ilerde..."

Seyda kendini tutamayıp gülüvermişti. Ama öyle Oktay'ı bir saat içinde yatağa yuvarlamayı, bir ay içinde de nikâh masasına oturtmayı amaçlayan şuh bir kahkaha değildi bu. Ayıp olmasın diye dizginlenen bir öğrenci kıkırdamasıydı. Derken başını kaldırıp Oktay'ın yüzüne dikkatlice bakmış, onun da gözlerinin güldüğünü görmüştü. O anda bozuntuya vermemişti ama, bozulmuştu bal gibi; bundan böyle onunla alay ederken daha ince davranması gerektiğini anlamıştı.

Oktay'ın, okul çevresinde tanıdığı delikanlılardan daha az aptal, ya da daha uyanık oluşu, daha yaşlı ve de, ne yalan söylemeli, daha varlıklı oluşu genç kızın onunla yeniden yeniden görüşmesinde, zamanla okul ve ders dışındaki bütün saatlerini ona ayırmasında önemli etkenlerdi elbet. İyi gezdiriyor, iyi eğlendiriyordu insanı. Sonra harcadığı para kendi kazancıydı, babasının verdiği harçlık değil. Gerçi Oktay işini baba parasıyla kurmuştu; en belli başlı ihracatı babasının fabrikasında yapılan boyalar, en önemli ithalatı ise babasının fabrikasında kullanılan hammaddelerle teknik araç ve gereçlerdi, ama olsun. Bunları dikkate almayı fazla ayrıntıya inmek sayıyordu Seyda. Oktay'a tutulmakta olduğunu sezememişti. Beraberliklerinin sürekli bir ilişkiye dönüşebileceğini bir kez bile aklına getirememişti. İlerisi için kesin tasarıları vardı çünkü. Üniversiteyi bitirecek, Amerika'ya gidecek, atom fiziği okuyacaktı. Bu arada Oktay'ın kendisine tutulmuş olması onu hiç düşündürmüyordu. Kendisi bu yaşında ne yaptığını biliyordu da, koskoca adam ne yaptığını bilmeyecek, sonuçlara katlanmayacak mıydı yani? Aslında ufak bir hesap yapsa, aralarındaki yaş farkının yalnızca beş olduğunu ve bu beş yaşlık farkın Oktay'ı "koskoca adam" yapamayacağını anlar-

dı ama, hiçbir hesap yapmamıştı Seyda. Oktay'ı ona bağlayan da bu hesapsızlığı, bu aldırmamazlığıydı işte.

Oktay Seyda'ya tutulduktan sonra eski uyanıklığı kalmadı; gözlerinde zekâ ışığı falan görmez oldu kız, ve kırmızı spor arabanın içinde geçirdikleri karanlık saatler dışında ondan sıkılmaya başladı. Böylece, birlikte oldukları saatlerin çoğunluğunu arabada, daha sonra da Oktay'ın "bekleme odası"nı andıran garsoniyerinde geçirmeye alıştılar. Birkaç ay içinde, âdet yerini bulsun diye bir yemek yiyip, ayıp olmasın diye bir sinemaya ya da birinin verdiği partiye şöyle bir uğradıktan sonra soluğu karanlıklarda alır oldular. Oktay'ın Lozan'da en iyi öğrendiği şeylerden biri sevişmekti kuşkusuz. Seyda'yı hiç alışkın olmadığı, anlayamadığı bir biçimde etkiliyordu. Seyda, o zamanların deyimiyle "genç kızlığını" korumak niyetinde olduğunu hiçbir zaman açıklamamıştı ama, Oktay bilirmiş gibi hiç zorlamamıştı onu. Şimdi düşünüyordu da Seyda, belki başka bir bildiği vardı. Evlenme önerilerini ciddiye almamayı sürdürerek aylarca sevişti Oktay'la, sevişmeleri hep yarım kaldı. Gittikçe kızışan, kızışan ve hep en istekli anında bitiveren bu sevişmeler sinirlerini fena halde yıpratıyordu. Öyle ki, derslerinde bocalamaya bile başlamıştı. Derken bir sabah, başarısız bir sınavın sonucunu aldığı bir sabah, Oktay'la evlenmeye karar vermişti. Onu sevmediğini bile bile, sırf şu kendisini deli eden yarım sevişmeler sonuçlansın diye: Ya da...

Şimdi, buz gibi bir isteksizlik içinde motorda oturan kadın eski yakıcı isteğini yeniden yaşayamıyor, yalnızca uzaktan uzağa anımsıyordu... Oktay zorlamış olsaydı onu... Ne olurdu zorlamış olsaydı? Zorlamadığı bir yana, nişanlandıktan sonra bile doğru dürüst sevişmemişlerdi.

Karı numarasıyla tavladı beni, en eski karı numarasıyla... Ne diye evlenmek istedi acaba? Ne istiyordu benden? Nasıl yuttum yüz yıllık karı numarasını? Nasıl düştüm çukurun en dibine? Anlamsızlık çukurunun en dibinde olmanın bir anlamı var mı acaba?

Anlamsızlık çukurunun en dibinde bile başlı başına bir anlam aramaya çalışması boşuna değildi. Evlenerek içine düştüğü kötü duruma düşecek kızlardan değildi çünkü, kendisine sorarsanız. Her taşın altında bir anlam aramayı, olabilir ki doğduğu günden beri öğrenmeye başlamıştı. Her davranışın anlamını bilmek, her an, her şeyin bilincine varmak baş koşuldu bir kere. En bilinçsiz davranışları bile düşüne düşüne bilinçlendirmek zorunluluğu vardı Seyda'nın yetiştiği evde. Ancak, herhangi bir nesnel ölçüsü yoktu; hiçbir bilimsel (ya da hiç değilse, bilimsel olmayan) bir esasa, Freudien, Marksist ya da dünyaca tanınan başka bir yönteme dayanmıyordu bu özeleştiri; ya da, daha doğrusu, anlam arayışı. Kişinin kendi kendisini ve üçlünün öteki iki kişisini şu ya da bu biçimde inandırması yeterliydi. Yeterli ve zorunlu! Bu zorunluluk Seyda'nın anımsayabildiği en küçük yaşlarda bile duyurulmuştu kendisine. En eski anılarından biri annesinin yusyuvarlak vazosunu kırdığı gündü. Üç yaşında mıydı o sırada? İki mi? Yoksa, daha mı sonra, dört yaşında falan mı olmuştu?

Belli belirsiz birtakım sahneler, renkler, sesler anımsıyordu; bir de annesinin sert bakışları, kalkan sol kaşı, kendi içini kaplayan anlamsız korku... Yusyuvarlak bir vazoyu yere atıp kırmıştı. Düşürmemişti hayır, isteyerek atmış, yere dağılan parıl parıl parlayan binlerce parçaya sevinçle bakmıştı. "Kristal" sözcüğünü anımsıyordu. Demek ki vazo kristaldi, anasının ya da babasının varlıklı akrabalarından

birinden düğün armağanı olarak gelmişti. Görünüşte, pek sevdiği topundan pek bir farkı yoktu. Elini sürünceye dek, girintili çıkıntılı kristalin soğuk sertliğini, üzerine birtakım çizgiler çizilmiş olan topunun kayganlığından ayırt etmemişti... Yoksa hiçbir şey düşünmemiş, iki nesne arasında hiçbir karşılaştırma yapmamıştı da, sonradan uydurduğu anlamın ışığında mı ekliyordu bu gözlemleri? Vazoyu görmüş, vazoya göz koymuş, günün birinde de eline alıp yere atmıştı işte... Annesi de, herhangi bir anne gibi onu döveceğine, hiç değilse paylayacağına, ya da değerli kırılacakları çocuğun uzanamayacağı yerlere kaldırmayı akıl edeceğine, el kadar çocuğu karşısına almış, "Düşün bakalım, Seyda," demişti. "Neden yaptın bunu?" Seyda bilmiyordu. Ve, annesinin, büyüklerin o her şeyi bilirlikleriyle, vazoyu yanlışlıkla değil de isteyerek kırdığını anlamış olması kadar, vazoyu neden kırdığını bilmemek korkutuyordu onu. Anlamıştı çünkü, anasının gözünde vazonun kırılmasından çok bunun anlamsızca yapılmış olabileceği önemliydi, korkunçtu. Bir süre sessizce bakıştılar. Annesinin soluk, soğuk, coşkusuz, minicik bir kızdan mantık bekleyen, akıllıca bir yalan bekleyen yüzü... Ve bu akıllıca yalanı becerememek korkusu. Anne bağırsa, çağırsa, tartaklasa onu, dövse, karanlık bir banyo odasına kapatsa... Bütün bu ceza biçimlerinden haberi yoktu küçük Seyda'nın ama, olsaydı kimbilir ne büyük bir hevesle isterdi yaptığı kötülüğün bedelini en ağır biçimde ödeyip suçluluktan kurtulmayı. Ama hayır, bu ufacık yaşta, yaşam üzerindeki bilgisi böylesine kıtken, bir kötülüğü iyiliğe dönüştürmek, ona anlam kazandırıp iyiymiş gibi göstermek zorunda, dolayısıyla suçluluktan kurtulamama durumundaydı. "Söyle bakalım," diye yinelemişti annesi, "neden? Bir nedeni olmalı değil mi? Bilirsin, her şeyin bir nedeni vardır..." Küçük kız, "bil-

miyorum, kırdım işte" diye omuz silkemezdi. "Yanlışlıkla düşürdüm, elimden kaydı" da diyemezdi. Anne babalara yalan söylenemeyeceği, onların her şeyi bildikleri, yalanın ancak onu uyduranı küçülteceği daha önceden öğretilmişti kendisine anlaşılan. Küçültücü olmayan bir yalan, doğruya yakın, ilerde kendiliğinden doğrulaşabilecek bir yalan bekleniyordu ondan. Ve anlaşılan bebek olayı da daha önceden geçmişti... Yıllar yılı o iki olayı birbirine bağlamış, ikisinin sırasını şaşırmış, ikisine de aynı değeri vermişti Seyda. Sonunda hangisinin daha önce geçtiğini unutmuştu. Ama sonraları düşünüp anımsamıştı: Elbette bebek olayı daha eskiydi. O anda, annesinin sorucu, delici bakışları karşısında, çocukluğundan beklenmeyecek bir kurnazlıkla -ya da belki her çocukta vardır bu kurnazlık, ama bunu nerden bilebilirdi Seyda?- bebek olayını yakalayıvermişti.

"Kırılacağını bilmiyordum," diye kekelemişti.

"Ama nasıl bilmezsin? Cam bu, camın kırıldığını bilmiyor musun?"

"Topa benziyordu tıpkı... Top yere atılınca kırılmıyor ki..." Annesinin yüz çizgileri gevşemişti. Sol kaş, hemen değilse bile, yavaş inmeye başlamıştı. Korkunç, sessiz baskı yok oluvermişti birden.

Bir süre önce, balkondan bir sopa atmıştı küçük kız. Ve sopa kırılmamıştı. Öte yandan, taş suratlı bebekleri sık sık kırılıyordu. Kırılmayan sopanın, bebeklerin kırılmasını da önleyebileceği gelmişti aklına, ve en sevdiği bebeğini bir sopaya bağlayıp, balkondan aşağı fırlatmıştı. Bebeklerin kırılması olağan sayıldığından mıdır, yoksa Seyda bu deneyi yaptığında annesi evde olmadığından mıdır, üstünde durulmamıştı. Annesinin gözle görülür yumuşamasından güç alan küçük Seyda daha büyük bir ataklıkla sürdürmüştü konuşmasını:

"Topu yere atınca zıplıyor ya... Bu da top gibi zıplayacak sandım..."

Annesi gülümseyerek sarılmıştı yavrusuna, "Ama şimdi bunun böyle olmadığını anladın, değil mi? Cisimler sırf birbirlerine benzedikleri için aynı özelliklere sahip değildirler, önemli olan hangi maddeden yapılmış olduklarıdır. Cam kırılır, top lastiktendir zıplar... Anladın değil mi? Bak top ne kadar hafif, oysa vazo ağır... Görüyorsun ya..."

Ve Seyda birden hıçkıra hıçkıra ağlamaya başlamıştı. Vazoyu bile bile kırdığı için mi? Önceden yaptığı, sonucunu aldığı bir deneyi, o anda paçayı kurtarmak için kullandığından mı? Ya da vazoyu neden kırdığını hâlâ bilmediği, olasılıkların hangisinin gerçek olduğunu anlayamadığı, yani aslında anlamı yakalayamadığı için mi?

"Ağlama güzelim, ağlama yavrum. Benim kristal vazo gitti ama, sen de önemli bir gerçek öğrendin."

O gerçeği önceden biliyordum, biliyordum...

Vazonun öyküsü yıllar yılı, sorana sormayana Seyda'nın zekâsının bir belirtisi olarak anlatıldı; önceleri çok önemli bir olay, sonraları eğlenceli bir anı olarak.

"Çocuk, ilkel insanın en önemli deneyini kendi kendine yaptı. Biçim benzerliğinin davranış benzerliği yaratıp yaratmadığını araştırdı..."

Zamanla kendi yalanına kendi de inanmıştı Seyda. İki olayı birbirine karıştırmıştı.

Zaten, anlam ve bilinç peşinde gelişigüzel koşan, doğru yanlış her türlü yöntemle bunu gerçekleştirmeyi başlı başına bir başarı, bir zorunluluk sayan; çevreye uymayı kesinlikle reddettikleri için, çevreyi kendilerine uydurmayı bir türlü toplumsal görev sayan iki kişinin, çocuklarını bu tür aldatmacalara yöneltmeleri olağan değil miydi? Bütün

yaşamaları büyük bir aldatmacadan başka bir şey olmamıştı, olmayacaktı aslında... Ama ne dürüst, ne içten, ne iyi niyetli bir aldatmaca!.. Bir yerde kendilerinden başka hiç kimseye zararı olmayan bir yalan yaşam, doğru doğru dosdoğru bilinmiş...

Ve bu doğru doğru dosdoğru bilinmiş düzende büyük bir özenle, öz değerinden başka hiçbir değeri önemsemeyecek biçimde yetiştirilmişti Seyda. Büyüdüğü evde ne para, ne çevre, ne geleneksel ahlak kuralları saygıdeğer sayılmıştı. Tüm evrende sayılacak, sevilecek yalnızca üç kişi vardı; gerisi yardımcı öğe, süs öğesi, ya da kısa bir süre için, o da güçlükle katlanılabilecek geçici gerekli öğelerdi. Titizlikle, aşırı titizlikle, izlenen birtakım kurallar vardı ama (anlam arayışı gibi), yalnızca o üç kişiye özgüydü bunlar; ve o çok önemli, o her şeyin üstünde tutulan "öz değer"i geliştirecek, büyütecek, pekiştirecek nitelikteydiler.

Görgülülüğü bir yandan Abdülhamit'in sarayına, öte yandan da Gaziantepli toprak ağalarına dayanan, parasız, dış görünüşüyle savruk, ufacık bir ailenin tek çocuğuydu Seyda. O doğmadan önce aile küçüle küçüle iki kişiye inmişti. Yani, bir karı bir koca; saraydan gelme ailesine sırt çevirmiş bir genç kadınla, küçük yaşta anasız babasız kalmış bir ağa oğlu. Bir yerlerde, birtakım akrabalar vardı, ara sıra ortaya çıkan, ama adamdan sayılmazlardı. Yoksullaşma işlemi, Seyda doğmadan çok önce, anasıyla babası daha karşılaşmadan tamamlanmıştı iki yanda da. Gazientepliler ağabeylerinin yetimi özel Fransız lisesini bitirene dek dayanmışlardı. (Ya da daha sonra çocukla uğraşmayı gereksiz saymışlar, ne türlü dalaverelerle bilinmez -Mehmet Bey zahmet edip araştırmayı bile küçüklük saymıştı- onu paradan, mirastan uzaklaştırmışlardı.) Saraylıların parası daha

da tez bitmiş, mücevherlerin antika halıların, Şam ipeklilerinin birer birer elden çıkarılmasıyla sağlanan geçim, Seyda'nın annesi pek küçük bir kızken başlamıştı. Sonunda, öğretmen okulunun parasız yatılı iki öğrencisi olarak tanışmış, sevişmişlerdi. Okulu bitirdikten sonra, pek iyi tanımlayamadıkları bir ülkücülükle Anadolu'ya göçmüşlerdi; köklü, soylu ailelerden olmanın getirdiği ayrıcalığı, Mustafa Kemal'in yeni kurduğu Türkiye'ye yararlı kılmak amacıyla... Saraylıların bellettiği görgü ile Gaziantep çocukluğu - Frerler gençliği karmasının meyvesi olan görgü hiçbir zaman bağdaşamamış, ikisinin karışımı ya da her ikisine karşı gösterilen tepki, her şeyi küçümseyen bir savrukluğa, bir tür "Asya tipi bohem"liğe dönüşmüştü. Karı koca her gittikleri yerde çok tez sivrilmişlerdi. Herkesten başka olduklarına inançları öylesine derin, öylesine köklüydü ki, bunu hiç düşünmeden, duyurmaya hiç çalışmadan duyurmuşlardı çevrelerine her yerde. Göze batmışlar, daha da ötesi, batıcı olmuşlardı. Herkesi tedirgin etmişti sivrilikleri. Öyle ki, örneğin, ırkçılığın suç olduğu yıllarda ırkçılıkla, hemen arkasından, komünist avının başladığı yıllarda komünistlikle suçlanmışlar, oradan oraya sürülmüşlerdi. Oysa ırkçılıkla, bir süre ünlü bir ırkçıyla aynı okulda öğretmenlik etmekten öte hiçbir ilgileri olmamış; solculukları ise, pembe pelür kâğıtlardan, alçak sesle, Nâzım Hikmet'in şiirlerini okumaktan ileri gitmemişti. Seyda'nın çocukluğunun ilk anımsadığı yıllarında evin içinde dolaşmıştı o pembe pelür kâğıtlar ve küçük kız, daha okula bile başlamadan kendi kendine ezberlemişti şiirlerden birkaçını.

Bu marifet, yalnızca Nâzım'ı değil, Yahya Kemal'i de, hatta divan şiirlerini bile (anası edebiyat öğretmeni, üstelik edebiyatı seven bir edebiyat öğretmeni olduğu için her türlü şiir okunurdu evde) bir-iki duyuştan sonra ezberle-

yiverme, hem de oldukça güzel okuma yeteneği, Seyda için hiç de yararlı olmamıştı bir yerde. Ana - babası kızlarının bu üstün zekâ örneğini, her gelen gidene açık etmeyi, sanki görev bilmişlerdi. Artık her konuğun önünde, gelenin politik inançlarına göre, ya "Salkım Söğüt"ü ya da "Deniz Türküsü"nü ezberden okuması gerekiyordu. Ne denli küçük olmalıydı ki o zamanlar, birçok sözcükleri doğru dürüst kıvıramaz, utanırdı. Oysa, bunları kıvıramaması bile ayrı bir övünç nedeniydi ana - babası için. Neydi o dörtlük, bugün bile aklından çıkmayan, "bile" demesini beceremezken okutup okutup alkışladıkları? "Gittin amma ki kodun hasret ile cânı mile... İstemem sensiz olan sohbeti yarânı mile..." "Cânı, canânı, yarânı" sözcüklerini dosdoğru, tam vurgularıyla söyleyebilmesindeki ustalık "mile" demesindeki şirinliği bir kat daha artırmıyor muydu? Daha sonra okula başladığında, şiir okuma konusundaki ustalığı ilkokulun müdürüne de duyurulmuştu. Bu yüzden, adamcağız aklına estikçe, ders ortası, ders arası demeden, ikide bir Seyda'yı çağırtır, "Deniz Türküsü"nü okutturdu. Başlangıçta dersin ortasında sınıftan çıkarılmak Seyda'nın canını sıkardı. Kızarır, bozarır, bayağı utanırdı onca çocuğun arasından geçip gitmekten. Zamanla bunun kendi üstünlüğüne tanınan bir ayrıcalık olduğunu anlayıp kıvançlanmaya başladı. Hatta bir süre sonra, 29 Ekim, 10 Kasım, 23 Nisan gibi günlerde kendisinin yanı sıra başkalarına da şiir okuma fırsatı tanınmasını garip karşılar oldu. Aradan zaman geçip de, müdür kendisini çağırmak alışkanlığından kurtulunca bayağı bozuldu. Bilmiyordu ki, okul müdürünün sık sık, hem de gündüz vakti, hem de okul saatlerinde kafa çektiği, İstanbul özlemini gidermek için küçücük bir çocuğa, dansöz oynatırcasına şiir okuttuğu öğrenilmiş, buna son vermesi istenmişti. Oy-

sa "insan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar" değil mi? Zavallı adamcağız, küçük Seyda'ya bakıp bakıp kimbilir ne hayaller kurmuştu, şu hayal kurma işlemini okul saatleri dışına aktarması söyleninceye dek.

Bu geçici edebiyat yeteneğinin yanı sıra, Seyda'nın kendince çok daha fazla önemsediği matematik yeteneği, nedense öğretmenlerinin dışında kimseyi ilgilendirmiyor gibiydi. Öğretmenleri bile, her işlemi herkesten önce anlayıp yaptıkça, başarısını sık sık göstermesine engel olmaya, "Seyda, sen nasıl olsa biliyorsun, bırak arkadaşların söylesin" diye onu susturmaya başlamışlardı. Buna karşılık Seyda, daha sınıfta öğretilmeyen işlemleri, ileri sınıfların kitaplarından (hatta babasının lisede öğrettiği kitaplardan), problemler çıkarıp yapmak, kendi öğretmenine bunlara ilişkin şaşırtıcı sorular sormak huyunu edindi. Kalabalık sınıflarda, çoğunluğu ortanın altında zekâya sahip ya da zekâsı gelişmemiş çocuklara toplama çıkarma belleteceğim diye didinen, bunalan kızcağızların, ya da zaten çoktan canından bezmiş yaşlı kadıncağızların (ilkokul yılları boyunca bir sürü kent, okul, dolayısıyla öğretmen değiştirmişti Seyda), bu beklenmedik sorular karşısında bocalamaları, kimi zaman, sırf kafaları çarpım tablosunda olduğu için yanlış açıklamalar yapmaları küçük kızın pek hoşuna giderdi. Yanlışları yakaladığında bilgiçliğini pek iyi saklayamayan utangaç bir tavır takınır, alçak sesle, "Ama öğretmenim, acaba şöyle olmayacak mı?" diye işlemin doğrusunu açıklardı. Öğretmenlerin çoğu çocuğun domuzluğunu anlamış, ya da bundan kuşkulanmış bile olsalar, lisede öğretmen olan, üstelik kısa süre içinde kentin ileri gelenleri arasına giren bir ana - babanın kızını sırf aşırı akıllı olduğu için paylamak kimsenin aklından geçmezdi. Böyle durumlarda genellikle överlerdi onu, kızgınlık-

larını hiç değilse öteki çocuklardan saklamak için "Aferin Seyda, çok akıllısın. Bak benden bile iyi bildin. Ama arkadaşların bunları öğrenmediler daha, sen hepimizden akıllı olduğun için..."

Seyda'nın böyle durup dururken okulda gösteriş, daha doğrusu düpedüz domuzluk yapmasının nedeni, matematikteki başarılarının evde pek alkış almamasından ileri geliyordu belki de. İki satır şiir okudu diye yere göğe koyamıyorlardı da onu; tertemiz defterlerine büyük bir özenle sıraladığı, en ufak bir karalama, en hafif bir silgi izi olmadan inci gibi dizdiği sayıları, işlemleri babasına yüreği çarparak gösterdiğinde, "Aferin kızım, hepsini doğru yapmışsın. Ama doğru yapacaksın elbet, senin gibi akıllı bir kız yanlış yapar mı hiç?" gibisinden başka karşılık alamıyordu. Herkesten akıllı, herkesten üstün, herkesten iyi olduğunu biliyordu zaten küçük kız, öğrenmişti. Daha başka türlü bir değerlenme, bir yücelme bekliyordu bu başarılarından. Alkışa alışmıştı bir kez. Her seferinde daha büyük bir alkış istiyordu. Oysa babası, tersine, onu zora koşuyordu sanki: Çözümlediği her problemden sonra, daha çetin bir problem sürüyordu üstüne. Sanki ille de bir yanlış yapmasını istermiş gibi... Üstelik, matematik bir gösteri sanatı olmadığından mıdır nedir, başarılarından Hüsamettin amcalara, Hayrünnisa teyzelere hiç söz edilmiyordu.

Ama günlerden bir gün, beklediği alkışı, hiç de beklemediği bir biçimde aldı Seyda. Sonunda ana-babası matematiği de bir gösteri sanatı haline getirmeyi başardılar. Mehmet Bey, yıllar yılı, kendine özgü bir biçimde kızının zekâsını ölçmüş, denemişti. O sıralar dünyada pek yaygınlaştığı halde Anadolu'nun uzak kentlerine henüz ulaşmamış olan zekâ ölçme yöntemlerinden yararlanmadan, ken-

di bildiği, uydurduğu yöntemlerle yapmıştı bunu. Ve, kız ilkokulu pekiyi ile bitirdiği gün (ama orta halli bir Anadolu kentinin orta halli bir ilkokulunu pekiyi ile bitirmek neydi ki Seyda için? Olağandan, çok kolaydan başka ne olabilirdi?) okuldaki önemsiz törenden sonra, evde çok daha önemli bir tören yapıldı. Ana - baba çocuklarını karşılarına oturttular. Âdet yerini bulsun diye geleneksel bir armağan (bir kol saati) alınmıştı ama, asıl armağan, büyük bir kıvançla, coşkuyla, verilen haberdi. Seyda'ya çok üstün, akıllara sığmayacak kertede üstün bir zekâsı olduğunu söylediler. Karı kocanın gözleri yaşlanmıştı bunu söylerken. Öylesine harikaydı ki Seyda, bunu sözcüklerle anlatmaya kalkmak olanaksızdı. Bu durumda ancak ağlanabilirdi. Karşılıklı ağlaştılar, kıvançtan, sevinçten. Ve küçük ailenin İstanbul'a taşınacağı açıklandı, Seyda üstün zekâsına, yeteneğine uygun, bu zekâyı ve yeteneklerini geliştirecek bir eğitim görebilsin diye. Ancak, yıllar yılı Anadolu kentlerinde süründükten sonra İstanbul'a çifte atama sağlamak kolay değildi. Önce Ankara'ya gidilip "Vekil"le görüşülmesi gerekti. Gerçi o sıradaki vekil Melâhat Hanım'ın yıllar önce sırt çevirdiği akrabalarından birinin yakın dostuydu ama, başka zaman bu yakınlıktan yararlanıp bir ayrıcalık istemek aklından bile geçmezdi. Oysa şimdi... çocuğun geleceği, söz konusu olduğu için...

On bir yaşındaki Seyda bir sürü şiir biliyordu, matematikte lise öğrencilerinin düzeyine ulaşmıştı ama, "Vekil"in kim olduğunu bilmiyordu. Birkaç hafta sonra onu da öğrendi. Ak saçlı, al yanaklı, tostoparlak bir adamdı vekil. Koskocaman bir odada, koskocaman bir masanın gerisinde tek başına oturuyordu. Seyda, en cici giysilerini giymiş olarak, ana babasının arasında, yuvarlak suratlı vekilin tam karşısında oturmuş, kendi hakkındaki övgü sözlerinin bit-

mesini bekliyordu. Övülmeye onca alışmıştı ki artık, ne utanıp sıkılıyor, ne de kıvançlanıyordu. Yalnızca, biraz sonra kendisine yöneltileceğini bildiği soruların bir an önce başlamasını istiyordu. Her şeye, her şeyden çok kendine olan büyük güvenine karşın çocukça bir korku vardı içinde. Avuçları hafiften terlemişti. Ellerini çaktırmadan eteğine silip açık renkli entarisini pisletmekten çekiniyordu. Şu vekil denen adamın, kendisine herhangi bir şey sorabileceği söylenmişti. Şiir okuması istendiği takdirde, neyi okuyup neyi okumayacağını da biliyordu. "Salkım Söğüt", "Mehmetçik Memet", "Denize Hasret" okunmayacaklar arasındaydı. "Denize Hasret"le "Deniz Türküsü"nü karıştırmamasını özellikle tembihlemişti annesi. Oysa dünyada Seyda'nın birbirine karıştıramıyacağı iki şiir varsa, bunlardı kuşkusuz. "Deniz Türküsü"nde sözcükler birbiri ardına öylesine ukala bir biçimde sıralanmıştı ki, kişi ne denli uğraşsa, istediği sözcüğün üstüne basamıyordu bir türlü. Sözgelimi, "insan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar" derken, Seyda her seferinde "müddetçe"yi vurgulamak ister, ama son anda elinde olmadan hep "hayal" güçlü çıkardı. Oysa, öteki şiirde istediği sözcüğün üstünde durabiliyordu. "Mavi aynasında suların boy verip görünmek istiyorum... Denize dönmek istiyorum..." Bir de, bu ikinci şiiri daha bir iyi anlıyordu galiba. Her ikisi de bol bol "mavi"den söz ediyorlardı ama, Nâzım'ın mavisi daha mı maviydi ne? Her neyse, bebekliğinde gördüğü denizi bilinçli olarak anımsayamayan bu çocukta, denize değilse bile maviye gerçek bir özlem uyandırıyordu.

"Vekil"in karşısında elleri terleyedururken sıkıntısı şiir değildi Seyda'nın. Ne okuyacağını kararlaştırmamıştı ama, bir şeyler okurdu nasıl olsa ve nasıl olsa beğenilirdi. Asıl korkusu matematikti. Babasıyla lise birin kitabını bitirmiş-

lerdi. Ya şu şişko herif lise ikiden bir şey sorarsa? Ya Seyda bilemeyip ana babasının yüzünü kara çıkarırsa? Ona bağladıkları bunca umudu, bunca güveni boşa çıkarırsa? Öyle ya, bu adam nereden bilebilirdi, bitirdiği okulun çocuklarının değil lise bir, değil lise iki, ilkokul beş problemlerini bile doğru dürüst yapamadıklarını?

Sonunda korkuları yersiz çıktı. "Vekil" yalnızca bir şiir istedi kendisinden. Şu büyükler nasıl da birbirinin aynıydılar! Ve Seyda, bağırıp çağırmadan, el kol sallamadan, yerinden bile kalkmadan, alçak, anlamlı bir sesle, "Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik" diye başladı. Milliyetçi bir şiirle vekili tavlamak gibi politik bir düşünce yoktu kafasında. Olamazdı. Yalnızca, suların mavi aynasında boy vermek isteyen adamın dev gibi biri olabileceğini, olması gerektiğini düşünmüştü hep nedense. Ve, "dev gibi bir orduyu yendik" derken, dev sözcüğünün üstüne basabiliyordu.

Vekille yapılan görüşmeden birkaç gün sonra Seyda'yı büyük, tatil zamanı olduğu için boş bir okula götürdüler. Koca bir sınıfa tek başına oturttular. Delikanlının biri bir sürü kâğıt getirip koydu önüne. Bir sürü acayip, anlamsız soruya karşılıklar yazması gerekti. Delikanlı arada bir gelip, kâğıtlardan bitmiş olanları alıyor, her seferinde "Aaa, bitirdin mi, aferin," diyordu. Arada bir babası da kapıdan başını uzatıp göz kırpıyordu. Amerika'dan yeni getirilmiş zekâ testlerinden birini ya da birkaçını veriyorlardı küçük kıza.

Sonuç çok başarılı oldu. "185, anlıyor musun 185," diye Mehmet Bey'le Melâhat Hanım birbirlerine sarıldılar. (Neden Seyda'ya değil de birbirlerine?) "Yani, deha... Deha üstü bir zekâ." Deha üstü bir çocuktu Seyda, ve sayesinde annesi İstanbul'da bir liseye atandı. Mehmet

Bey'in atama kararı çıkmadı bir türlü. Seyda bunun nedenini uzun yıllar anlayamadı. Seyda daha bebekken oturdukları bir kentte babasının şapka yerine kasket giymesinin, maden işçileriyle ahbap olan Rıfkı adında bir adamla yakın arkadaş olmasının bunda bir rolü olmuştu anladığı kadarıyla ama, kasket giymekle İstanbul'a atanamama arasında geçerli bir ilişki kuramadı bir türlü.

İstanbul, küçük ailenin yaşamına birtakım değişiklikler getirdi elbet. Ama bunlar daha çok biçimsel, yüzeyde kalan, "Öz"ü etkileyemeyecekmiş gibi görünen değişikliklerdi. Özü, o her şeyden önemli olan öz değeri, değil İstanbul, tüm evren bir araya gelse yıkamazdı ki... En belli başlı değişiklik, birdenbire ortaya çıkan "para sıkıntısı"ydı. Seyda, havadaki hafif gerginlikten, babasının sık sık iş değiştirme zorunluluğundan seziyordu bunu; yoksa bu konuda uzun uzun konuşulduğu, yakınıldığı yoktu. Eskiden her şey kendiliğinden olurdu sanki; giysileri, ayakkabıları, tüm istedikleri, tam zamanında, daha Seyda istemeye vakit bulamadan alınırdı. Şimdilerdeyse, çocuğa ayakkabı gerektiği, çocuğa palto gerektiği, ya da eve yeni bir şey alınması gereği önce bir süre, bazen haftalarca, konuşuluyor, alışverişe sonra çıkılıyordu. Ama gene de her istediği alınıyordu Seyda'nın; giysilerini kendi kendine seçmesine izin veriliyordu; hiçbir şeyine "olmaz" demiyorlardı. İsteklerini kısıtlaması gerektiğini küçük kız kendi kendine kavradı günün birinde. Alışverişe çıkıldığında beğenisini belli etmezden önce, çaktırmadan fiyatlara bakar, her şeyin en ucuzunu değilse bile, daha ucuzunu seçer oldu. Ana - babası onun bu inceliğini fark etmediler hiçbir zaman. Onların bu dalgınlığı Seyda'nın kıvancını, kendi üstünlüğüne, iyiliğine olan inancını bir kat daha artırdı. Para sıkıntısının yanı sıra, çevreyle olan yeni ilişkiler de ger-

ginleştiriyordu havayı. Artık başkalarından yalnızca küçümsemeyle söz edilmiyor, ara sıra, kızgınlıklar, hatta patlamalar oluyordu. Sözgelimi Melâhat Hanım, çalıştığı lisenin müdürüyle yaptığı bir tartışmayı evde yüksek sesle, yanakları öfkeden al al olarak anlatabiliyor, ya da Mehmet Bey falancadan yediği kazıktan Seyda'nın o zamana dek babasında görmediği bir acılıkla söz ediyordu.

Öteden beri adamdan saymadıkları kişiler kendi kendilerini adam saymaya başlamışlardı anlaşılan. Ya da onların üstünlüklerini ilk bakışta kavrayamıyordu İstanbullular!

Ama gene de mutluydular. Üçü bir araya geldiler mi, gülünecek o kadar çok şey buluyorlardı ki... Bebek sırtlarında bir eve yerleşmişlerdi. Epey yokuşu vardı ama, görünüm eşsizdi ve de Seyda'nın okuluna yakındı. İstanbul'a geldiklerinden beri tüm çabalar (eskisinden de çok) Seyda'ya yönelmişti. Karı - koca hep onu yüceltmek için uğraştılar. Gene yönsüz yöntemsiz bir uğraşıydı bu. Hâlâ savruktular çünkü. Bir türlü kurtulamamışlardı savrukluktan. Ve para sıkıntısı hiç bitmedi; hiçbir zaman bol para kazanamadılar. Ama erek hiçbir zaman bol para kazanmak olmamıştı ki; erek her istediklerini, her istedikleri vakit yapabilmek olmuştu yalnızca; bir de Seyda'ya üstün zekâsına yaraşır bir eğitim sağlamak... Kendilerine göre başardılar da bunu. Her istediklerini her vakit yaptılar, kimi zaman birtakım temel yaşam gereklerinden kısmak, hatta yerine göre vazgeçmek pahasına... Elektrik parasını ödemedikleri için elektrikleri kesildiği gece, mum ışığında havyar yediler ve gerçek bir mutlulukla durumlarına güldüler... Aşırı, yersiz bir lüksle, gereksiz yoksulukların, önemli maddi eksikliklerin karışımıydı yaşamları. Ekmek yerine pasta, ıspanak yerine kuşkonmaz yediler, et yemedikleri de oldu.

Bu arada yoruldular ama. Yorgunlukları ara sıra yüzlerinden okunurdu. Seyda'yı doğru bildikleri biçimde eğitmek, sürdürdükleri yaşamı anlamlı kılmak çabası içinde yoruldular hep. Gene de mutluydular, evet. Birbirlerini sevmişlerdi çünkü -ya da birbirlerine layık olduklarına inanmıştılar- ki, sevginin en ileri biçimiydi bu onlar için. Özel çabaları sonucunda Seyda hep en iyi özel okullara gitti, yaşıtlarının adını bile işitmediği bir sürü kitap okudu, iki yabancı dili çok iyi öğrendi... Kısacası, üstün zekâ ve yeteneklerinden beklenen her şeyi yerine getirdi koleji bitirinceye dek. En önemlisi, öz benliğini saymayı ve özüne olan saygısının her şeyin üstünde bir yeri olduğunu belledi. Okul yılları boyunca hiçbir yakın arkadaşı olmadı ama, hiç yalnız da kalmadı. Kendisini göstermek için, özel çaba harcamayacak, çevresindekileri ezmeye kalkmayacak kadar güvenliydi artık. Bu güvenin verdiği canlılık, içten rahatlık, çevresine bir sürü kişi toplamasına yetiyordu. Kuru, ukala, yalnızca matematikten anlayan bir kız değildi ki... Her türlü yaramazlığa (genç kızlık çağına gelince de ufak tefek çılgınlıklara) katılıyor, çoğu zaman öncülük ediyordu. Ama hiçbir arkadaşı "sırdaş" katına yükselemedi. Çünkü dış dünyayla kurduğu hiçbir ilişki, merkezi olduğu asıl dünyanın -üç kişilik dünyanın- sınırlarını zorlayamazdı. En başta kendi izin vermezdi buna.

Büyüdükçe güzelleşti Seyda. Hiçbir zaman okul güzeli, hatta sınıf güzeli bile seçilemezdi ama, bakanı bir daha baktıracak bir çekiciliği vardı. Buna karşın, uzun süre erkek arkadaşı olmadı. Okulda kızların birbirlerine anlattıkları sevda öykülerinin dışında kaldı hep. Herkesin gittiği çaylara, partilere o da gidiyordu ama; nedense kendisini beğenen oğlanların hiçbirini beğenemiyor, kendi beğendiği çocuklar da ona yaklaşmıyorlardı.

Peki Oktay? Oktay neden yaklaştı bana? Hadi, bir sersemlik yapıp yaklaştı, neden aklını başına toplayıp kaçmadı Faruk gibi? Ne istedi benden? Ben ondan ne istedim? Koynuna girmek istedim, evet. İstedim de neden girmedim? Giremezdim, benim zamanımda kızlar şimdiki gibi rahat değildi... Öyle ama ben rahattım sözde... Ben her istediğimi yapardım. Ama hiçbir şeyi, hiç kimseyi Oktay'ı istediğim gibi istememiştim o güne dek. Oktay'ı istedim... sevdim diyemiyorum hâlâ, neden? O denli kötü mü Oktay'ı sevmiş olmak?..

Motorun hızını biraz daha kesti Seyda. Eve dönmek istemiyordu. Kocasının şiş, asık suratını görmek istemiyordu. Soluk kesen bir bunaltı gibi çökecekti üstüne Oktay'ın varlığı bu sabah... Hiç böylesine kötü olmamıştı şimdiye dek. Neden?

Kötü olan Oktay'ı sevmiş olmak değil, sevgiyle cinsel isteği ayırt edememek... Ah, Melâhat Hanım, Mehmet Bey, ne büyük bir özenle yetiştirdiniz beni, ama bu arada nasıl olduysa oldu, cinsel eğitimim unutuldu, değil mi? Ben, ilk kez on sekiz yaşında Faruk'la öpüştüğüm zaman sınıf arkadaşlarımın her biri kaçar erkeği deneyden geçirmişlerdi dersiniz? İlk öpücük ve on sekiz yaş! Gülünç. Hangi çağda olursa olsun gülünç! Hayır suç Oktay'ı sevmek değil. Sevmemek. Şu duyduğum istekten, sabırsızlıktan, açlıktan öte, daha büyük ne olabilir, diyecek kadar bilgisiz olmak... Sırf aklım Oktay'da olduğu için matematik sınavını başaramadım diye, Oktay'ı matematikten önemli sayacak kadar şaşkın olmak... Suç bu işte, bu, bu! Bunların hepsi... Keşke sevmiş

olsaydım Oktay'ı. Hiç değilse... Ama sınav sonucunu aldığım gün delice nefret etmiştim ondan!

Çok iyi anımsıyordu o günü. Haziran sonuydu, sıcaktı. Fen fakültesinin ikisinden üçüne geçmesi gerekiyordu. Oktay'la tanışalı bir buçuk yıl kadar olmuştu. Son altı ay içinde, Oktay yanında değilken onunla birlikte olmak, Oktay'la birlikteyken de onunla bir an önce yalnız kalmaktan başka bir şey düşünmez olmuştu Seyda. Sınavın sonucunu öğrenmek için fakülteye giderken, sonucun kötü olacağını da biliyordu üstelik. Ama, gene de, sınavı geçenler listesinde adını göremediği ana dek, tüm başarısız olabileceğine taa içinden inanamamıştı. Oysa hiç çalışmadan girmişti sınava. Gerçi pek fazla çalışmadan başarılı olmaya öteden beri alışıktı -her zaman herkesten çok iyi bilmemiş miydi her şeyi?- ama gene de, her sınavdan önce birkaç gün eve kapanır, bir sıkı çalışırdı genellikle. "Seyda bütün yıl çalışmaz, sınavlardan önce üç gün odasına kapanır, sınıfını birincilikle geçer," diye övünürlerdi anası babası. Ama bu sefer, değil üç gün, üç saat bile kapanmamıştı odasına. Geçemeyeceği aklına bile gelmemişti. Gene, hiç çalışmadan geçebilirdi belki sınavını, o gün -sınav günü yani- Oktay'ın yeni kotrasıyla Ada'ya gitmek üzere sözleşmiş olmasalardı. Oktay, saat on birde, fakültenin kapısında bekleyecekti onu. Ve Seyda'nın iki saat içinde bitiremeyeceği beş saatlik bir sınav yoktu! Alelacele, problemleri sonuna dek okumaya bile katlanamadan, a yerine c yazıp yazmadığını fark etmeden işlemleri şişirmiş, kâğıdını vermiş, on biri çeyrek geçe Oktay'ın spor arabasına kurulmuştu. Ondan sonra dört-beş saat sınav mınav düşünmemişti... Taaa ki... Alçalan güneşin serinliği çamların altına uzanmış gövdelerinin serinliğine ayak uydurmaya çalışırken, Oktay'ın kolların-

dan ufak bir çığlıkla fırlayıp dimdik oturduğu ana dek...

"Hay Allah! Differensieli almadım! Deli miyim ben? Bu ne salaklık!"

Oktay, mutlu bir tembellikle kapanmış olan gözlerini şaşkınlıkla açtı.

"Nen var sevgilim, n'oldu?.. Seyda, Seyda, neyin var?"

"Differensiel..." diye başladı Seyda, ama sonunu getiremedi. Çünkü birden, matematik sınavının bütün ayrıntıları gözlerinin önünde canlanmıştı. Yalnız differensiel değil, falancanın kare kökü, sonra... Yaptığı bütün yanlışlar, X'ler, A'lar, C'ler, B'ler koca koca taşlar gibi kafasına yağmaya başladı...

Biraz önce seviştiklerinde ilk kez olarak tam bir doyuma erişmişti Seyda. Gövdesi kıvranmış, kıvrılmış, inlemiş, sonra birden rahatlamış, gevşemiş, Oktay'ın yanına yayılıvermişti. Ve bu ilk rahatlamanın, aklına ilk matematik sınavını getirmesi, ilerisi için önemli bir işaretti. Ama bunu nasıl anlayabilirdi Seyda? Oktay onu bu doyuma parmaklarıyla, ağzıyla eriştirmişti. Seyda'nın kafasındaki "gerçek sevişme"yi yapmamışlardı daha. Ve küçük kız, ergenlik zarının yırtılmasıyla duyması gereken acıyı duymadığı, görmesi gereken kanı görmediği için, işin içinde başka bir şeyler var sanıyordu. Duyacağı en son ve keskin zevkin bu olacağından habersizdi. "Gerçek sevişme"den daha başka bir şeyler bekliyordu hâlâ... Oktay'ın ona verebileceği her şeyi vermiş olduğunu, kafasının bu yüzden matematiğe dönebildiğini bilmiyordu, bilemezdi... O an, sınavda yaptığı aptalca yanlışlardan başka hiçbir şeyin bilincinde değildi.

Oktay'sa bozulmuştu. Biraz önce altında kıvranan kızın, şimdi mutlu mırıltılarla kollarına sığınması gerekirken, kalkıp dimdik oturması, çam iğneleri arasına dağılmış

giysilerini bile toparlamayı düşünmeden bağdaş kurup, "kare kök"lerden söz etmeye koyulması şüphesiz sinir bozucuydu. Duyduğu kızgınlık, haklı kızgınlık üstelik, ilerisi için bir işaretti ama, o da bunu anlayamadı. Evli olduğu bir kadının benzer davranışı karşısında sövüp sayacağını, arkasını dönüp söylene söylene uykuya dalacağını düşünmeden, bozuntusunu sakladı. Yeniden sevgilisine uzandı.

"Seyda, canım benim... Düşünme bunları şimdi... Sırası mı şimdi? Gel sevgilim, gel bana Seyda'cığım... Seyda'm benim..." Ve kızın cevizi andıran ufak, dik, sert memelerini yeniden öpmeye koyuldu...

Seyda listeye yeniden, yeniden baktı... Baştan aşağı bir kez daha okudu. Hayır, adı yoktu listede. Çevresini sarmış olanlar en az onun kadar, aslında ondan daha çok şaşırmışlardı bu işe. Çevresindekiler, arkadaşları, sayısız sınava çalıştırmış olduğu, sayısız sınavda kopya vermiş olduğu, ya da, ondan hiçbir yardım, hiçbir kopya istemeden, ondan daha iyi olmaya çalışmış, onunla yarışmış olan kişiler... Hiçbirinin yüzünde en ufak bir domuzluk, gizli, açık en ufak bir mutluluk izi, bir "oh olsun" havası göremedi Seyda. Hepsi de öylesine şaşırmışlardı ki...

"Sekreter yanlışlıkla adını atlamış olmasın?"

"Bana bak, Seyda, böyle saçmalık olmaz, kâğıdını çıkarttır!"

"Hangi enayi, nasıl bir yanlışlık yapmışsa..."

"Dekana çık!"

"O şımarık asistana yüz vermedin ya, onun namussuzluğudur."

Seyda suçu şımarık bir asistana yüklemenin; dekana çıkmanın, kâğıdını çıkarttırıp yeniden okutmanın ne büyük saçmalıklar olduğunu bilmez miydi? Başarısızlığını,

açıkça aptallığını, gözler önüne serip de daha bir küçülmenin ne gereği vardı? Suçun kimde olduğunu biliyordu Seyda ve herkesin içinde ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Kimseye bir şey demeden listenin asılı olduğu yerden uzaklaştı; kimsenin yüzüne bakmadan; gözlerinde biriken, güçlükle geriye itmeye çalıştığı yaşları kimseler görmesin diye... İçindeki büyük kızgınlığı, nefreti kendisiyle Oktay arasında eşit olarak paylaştırmaya çalışarak yürüdü gitti. Lâleli'den aşağı, Aksaray'a vurdu. Beyazıt'a doğru yokuş çıkacak hali yoktu. Hava öylesine sıcaktı; öylesine bitkin, öylesine bitmişti ki Seyda... Aksaray'dan Yenikapı'ya döndü. Nereye, neden gittiğini bilmiyordu aslında. Gözyaşlarını ortalık yere akıtmamaktı tüm çabası – bir de eve gidip ana-babasının şaşkın yüzleriyle karşılaşmamak. Bir ara, başını kaldırdığında kıyıya varmış olduğunu gördü. Denizi görmeden, uzun süre bakakaldı maviliklere "Mavi aynasında suların..." Kıyı kayacıklarla doluydu, kişi kendini göremezdi bu sularda... İyi ki göremezdi... Kayalıkları aşıp sulara bıraksa bile kendini... Öylesine sığdı ki kıyı... Ancak denizin ortasında bir kotradan atacaksın kendini, ve kış olacak, ve dalgalar olacak, ve dalgalar seni bu parçacıklara çarpa çarpa... Başka türlü bir ölüm yoktu bu sularda... Derken güldü Seyda; bir sınavı geçemedi diye kendini öldürmenin, ya da öldürmeye kalkıp da beceremeyip gazetelere geçmenin gülünçlüğünü düşündü. Dönüp sahil yolu boyunca yürümeye koyuldu. Ağaçsız, gölgesiz, hiçbir güzelliği, en ufak bir sevecenliği olmayan asfalt boyunca kimbilir kaç saat yürüdü. Hep Oktay'ı, Oktay'dan nasıl nefret ettiğini düşündü. Ömründe ilk kez başarısızlığa uğramıştı. İlkokula herkesten bir yıl önce başladığından bu yana değil sınıfta kalmak, değil bütünlemeye kalmak, bir tek "kırık" bile getirmemiş bir

kızın bir aptal, bir züppe, bir zibidi yüzünden sınıfta kalması; bir atom fizikçisinin matematik sınavında çuvallaması!.. Aynı sınavı, eylülde, hatta o gün bile başarıyla verebileceğini, çok büyük bir şey yitirmemiş olduğunu düşünemiyordu. Düşünseydi belki daha da çok kızardı kendine...

Birden kendini Sirkeci'de, araba vapuru iskelesinin kalabalığı, itiş kakışı içinde buldu. Sanki bir kara düşten uyandı. Beynini delmekte olan güneşin ısısını, alnından, ensesinden, sırtından, koltuklarının altından fışkıran terleri algıladı. Sımsıkı kenetlemiş olduğu dişlerini gevşetti, ama hemen yeniden sıktı. Bir tek damla gözyaşı akıtmamıştı daha. Dişlerini biraz daha sıkmazsa yaşların akabileceğini duydu. Sirkeci Garı'nın serinliğine attı kendini. Genel telefonlardan birinden Oktay'ın numarasını çevirdi. O anda en nefret ettiği kişiyi görmek istemesi nedendi? Utanmadan, yerin dibine geçmeden bakabileceği tek surat Oktay'ınki miydi?

"Çok fenayım, Oktay, gelip seni görebilir miyim?"

"N'oldu, sevgilim? Nen var?

"Gelince anlatırım. Oradasın, değil mi?"

"Elbette, elbette buradayım. Hemen gel... Yemeğe çıkarız." Telefonu kapayıp, yeniden güneşin alnına çıkınca, müthiş bir gövdesel yorgunluk duydu Seyda. Ve Oktay'ın çok yakında olan bürosuna gitmek için taksiye bindi.

Bekleme odasında hiç bekletilmeden genç patronun odasına alındı. Oktay, şaşkın, tedirgin, ayakta bekliyordu onu. Sevgilisinin bitkin yüzünü görünce sarardı, kollarını açtı.

"Seyda'cığım, nen var Allah aşkına? Ne oldu, söyle. Delireceğim." Seyda açılmış bekleyen kollarına kendini bıraktığı an hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Öyle ya, baş-

ka kimin yanında ağlayabilirdi? Ana-babasının şaşkın, suçlayan, bağışlamayan bakışları altında mı? Küçücük dünyasını kuran; onu sürdürme, dış saldırılara karşı koruma çabası içinde bir ömür harcayan kişilerin karşısında mı? Hayır! Onu bu zavallı, utanç verici duruma düşüren, dehasını hiçe indiren, ağlamasına neden olan adamın yanında? Evet!

Oktay bu büyük üzüntünün neden olduğunu anlayamadı elbet. Bir an kızın gebe olabileceğini düşündü. Olamazdı ama, nasıl olurdu? Olabilirdi de. Olabileceğini söylemişlerdi... "Hemen evlenirim" diye yiğitçe bir düşünce geçti kafasından! Gene de, birkaç dakika sonra işin aslını öğrenince bayağı rahatladı. Hatta, ömründe bütünlemesiz sınıf geçmenin ne demek olduğunu bilmediği için, kızın bu yersiz üzüntüsü ona gülünç geldi. Bunu belli etmedi elbet. Seyda'yı öptü, sevdi, saçını okşadı, onu yatıştırmak için elinden geleni yaptı. Aralarındaki sevgiye benzer ilk yakınlaşmaydı bu. Seyda bile duydu; içi bir an burkuldu. İlk ve tek duygusal anlarını yaşadılar. Seyda'nın kafasında bir düşünce dönüp duruyordu: Acımı paylaşıyor bu adam, suçlamıyor beni... "Seyda, sen ha? Nasıl yapabildin? Nasıl başaramadın?" diye sanki bağrına bıçak saplamışım gibi bakmıyor suratıma... Salaklığımı tokat gibi çarpmıyor yüzüme, önemsemiyor bile... Yalnızca ben üzülüyorum diye üzülüyor... Yalnızca beni düşünüyor, acımı paylaşıyor... Yatıştırmaya çalışıyor beni... Oysa ben onun hiçbir acısını paylaşmadım, acın var mı diye sormak bile aklıma gelmedi hiç. Beni ne denli seviyor olmalı ki...

Hemen o gün ne zaman evleneceklerini kararlaştırdılar.

O günü izleyen beş ay içinde Seyda her gün kararından dönebilirdi. Ama dönmedi. O ilk başarısızlığının acısı küllendikten, bu başarısızlığın onarılamayacak bir şey olmadı-

ğını en beklemediği kişilerin -ana – babasının yani- ağzından işittikten sonra bile; o tek duygusal an geçip gittikten sonra Oktay'la aralarında sevgi diye bir şey olmadığını -hiç değilse kendi yanından- pekâlâ anladığı, verdiği kararın ilerisi için kurduğu düşleri, kendisi için hazırladığı geleceği tüm silip süpüreceğini, yok edeceğini çok iyi bildiği halde, kararından dönmedi. Neden? Neden? Neden? Doğru dürüst bilemiyordu Seyda. O ilk başarısızlığın bir kez, iki kez, birçok kez yenilenebileceğinden, yaptığı yanlışların günün birinde çoğalıp herkesin gözleri önüne serilebileceğinden mi korkuyordu? Kimbilir? Oktay'ın yanında herhangi bir başarısızlığa uğramasına olanak yoktu, kesinlikle yoktu. Üstünlüğünün, deha üstü zekâsının, her an karşısında görebileceği canlı bir kanıtı olacaktı Oktay küçüklüğüyle... Onun yanında başarısızlık diye bir şey söz konusu değildi; başarılı olup olmamak kaygısı bile kalmayacaktı. Oysa bir atom fizikçisi... Oysa deha üstü bir zekâ... Zayıf anında yakalandı mı ne olacağını görmemiş miydi Seyda? Belki bunların hiçbirini düşünmemişti – şimdi motorda düşünüyordu. Belki de yalnızca, verilmiş bir karardan, hiçbir neden yokken dönmenin, o kararı -ne denli aptalca olursa olsun- vermiş olmaktan daha kötü, daha çocukça olacağını düşünmüştü. O beş ay içinde en ufak bir yanlış davranış, en küçük bir aksama gösterseydi Oktay, her şey bitebilirdi belki. Ama göstermedi. Öylesine mutlu, öylesine sevgi dolu görünüyordu ki... Sevişmeleri her geçen gün daha iyiye, daha güzele gidiyordu üstelik. Gene de kendi kendini tümüyle aldatmamıştı Seyda hiçbir zaman. Oktay'ı sevmediğini, onsuz pekâlâ yapabileceğini, hatta onsuz daha da iyi yaşayacağını biliyordu. Bitip tükenmez bir tartışmadır sürüyordu kafasında... Kendi kendine dediklerini bir başkası söyleyecek olsa, sanki deliye dönüyor,

hemen savunmaya geçiyordu. Sonunda bile bile - ama başkasının aynı şeyi bilmesini kesinlikle engellemek çabaları içinde evlendi. Bile bile attı kendini anlamsızlık çukuruna, bir tek anlama - ya da anlam saydığı şeye sıkı sarılıp. İlerisi için umduğu her şeyden bilinçli olarak vazgeçti... Ve aldatmadı kendini, evlendikten sonra da okurum, milyoner karısı olduktan sonra da fizikçi olabilirim diye... Bir yerde, kafasının gerilerinde bir yerde, oraya kakıla kakıla yerleştirilmiş bir inanç parıldıyor, belki de yol gösteriyordu ona: Yaptığı hiçbir şeyin, bu Oktay gibi bir züppeyle evlenmek bile olsa, okumayı yarıda bırakmak bile olsa, tümüyle yanlış olamayacağı inancı. Öyle ya, yaptığı işin yanlışlığını yüzde doksan dokuz bilse bile, yapıyorsa eğer o işi, yanlış olamazdı. Çünkü yüzde yüz yanlış olduğunu bilse, o işi yapmazdı Seyda. Değil mi ki içinde, doğuştan getirdiği ve kendisini herkesten ayıran ve davranışlarını doğru kılan o cevher vardı? Yanılmazdı Seyda; ucundan bucağından bir yerden çıkacaktı bir gün bu işin doğruluğu. Onun için ana babasının şaşkın, çaresiz, gözü yaşlı karşı çıkışlarına aldırmadı. Onun için evlendi, sevmeden, sevmenin ne olduğunu öğrenemeden tutulduğu bu adamla. Zibidiyle, zibidiyle... Gizli yanılmazlığına güvendi.

Ama yanılmıştı işte. Tez anladı bunu. Şık bir balayı otelinde gözlerini açar açmaz... Yapmış olduğu işin korkunç gereksizliği, pencereden görünen denizin kocaman dalgalarıyla birlikte, uğuldayarak devrildi üstüne. Bir gece önce büyük bir istekle sarıldığı adamdan ve de duyduğu istekten utandı. Aslında o "gerçek sevişme" dedikleri şey, kanlı manlı, acılı macılı, eski sevişmelerinden ne daha iyi ne de daha kötü olmuştu. Birbirlerine zevkten başka verecek bir şeyleri olmayan kişilerin erişebilecekleri en yüksek noktaya erişmişlerdi işte – üstelik çoktan erişmişlerdi de

Seyda yeni anlıyordu bunu... Bundan ötesi sürekli bir yineleme, yinelemenin zamanla getireceği bıkkınlıktan başka ne olabilirdi?

O günden sonra olan oldu Seyda'ya. Her geçen gün daha da örtülmez bir açıklıkla görmeye başladı yanlışını. Gizli yanılmazlığı bir kez oyun oynamıştı ya ona, bir daha oynamadı. Ya da, daha büyük bir oyun oynamış oldu, bir daha hiç şaşmamakla... Kendi kendini aldatmasına izin vermedi bir daha. Ve Seyda'nın saygı diye bellediği tek şey, özüne olanı yani, onarılmaz biçimde kırıldı. Ve Seyda değer diye bildiği tek şeyi, özdeğerini yani, yitirdi. Bunu benimsemek çok çetin bir şeydi. İnsanüstü bir güç istiyordu. Ana-babasının yıllar yılı ona vermek için yırtındıkları bu iç gücü kullandı. Uzun, yırtıcı, yıkıcı savaşlardan sonra yenilgiyi benimsedi. Ama aynı yenilgiyi dünyaya açıklamak için gerekli gücü gösteremedi. Hani o çok önemsiz olan dış dünya var ya, o işte hiçbir başarısızlığını görmemişti Seyda'nın. Görmemeliydi de... Matematik sınavındaki başarısızlık, akıl almaz bir yanlışlık olarak yazılmıştı tarihine. Tek yanlışlık – belki de başkasının yanlışlığı. Ama ikinci bir yanlışlık? Bilerek, isteyerek, direnerek verdiği bir karardan dönmek? "Evet, hakkınız varmış, ben bu adamla evlenmekle halt etmişim" diyebilmek? Yapamadı. Yepyeni bir yol çizdi kendine. İkincil isteklere, ikincil sevinçlere yöneldi. Kocasının parasının, cinsel gücünün tadını çıkarabilirdi hiç değilse. Ne yoksulluk çekmiş, ne de gerçek varsıllığı bilmiş olduğundan mıdır, ana-babasından geçen savrukluktan mıdır, paranın değerini doğru dürüst öğrenememişti hiçbir zaman. Ve paraya hiç önem vermeyen kişilerin umursamazlığı içinde, Oktay'ı şaşkına çeviren bir rahatlık, bir aldırmazlıkla, en azılı orospulardan daha çok para harcamaya; aşırı bir savurganlık içinde güzelliği-

ne, giyimine her şeyden çok önem vermeye başladı. Yeni çevresinde zekâsını -Allah'tan kimse bilmiyordu ne deha üstü bir zekâya sahip olduğunu- küçültüp körletmeye, güzelliğinin bir süsü olarak kullanmaya çalıştı. Ve elbette çok çabuk sivrildi. Seyda'ya çok yanlış nedenlerden dolayı hayran olanlar, onu çok yanlış nedenlerden dolayı deli gibi kıskananlarla doldu çevresi. Her şeyin, herkesin, tüm yaşamının ne denli anlamsız olduğunu bilmenin verdiği gizli üstünlük, uzun süre onun tek yaşam gücü oldu. Zamanla, bu üstünlük de anlamsızlaştıkça, evlenmekle yitirdiği tek şey özgürlükmüş gibi, özgürlük nedir bilirmiş gibi, özgürlük özlemini kendine iş edindi. Eski anlam arayışının yerine geçen bu özlemi Gil bile, zaman zaman anasını oyalamaktan öte, dizginleyemiyordu.

Peki ama şimdi ne oluyordu? Rüzgârla bir olup esmek varken. Neden durup dururken yüzyıllardır kapalı duran defterleri açmak, Allahın pazarında, Allahın denizinin ortasında yaşamını yeniden delip deşmek gereğini duyuyordu? Dün geceki çocuk yüzünden mi? Dün geceki çocuk, dürtükleyici bir inanç, kuşkulandırıcı bir istekle, gözünü kırpmadan suratına bakıp durmuş olduğu için mi? O inandı, o istedi diye kendisine inanılacak, istenilecek bir şeyler bulmak zorunluğunu mu duyuyordu Seyda? Anlamsızlık çukurunun en dibinde olmak daha rahat değil miydi artık? Derin, derin, çok derin, gittikçe derinleşen bir çukurun dibinde olmak... Debelenmek ya da, belki de, debelenmemek...

Gözlerini ta uzaklardan görünen beyaz boyalı iskeleye takmış, yolun ortasındaki ak çizgiyi izleye izleye, gözü açık uyuyakalan kamyon sürücüleri gibi dalmış gitmişti. İskelenin ta uzaklarda değil de, çok yakında olduğunu görerek uyandı birden, hemen dümeni ayarladı. Chris Kraft'ı çizmeden yanaştırmak işine çevirdi tüm dikkatini.

Motoru sıkıca bağlayıp başını kaldırdığında önce karışık renkli bir leke halinde Gil'i gördü – kendisine doğru iskele boyu koşan, güneşin altında, şapkasız. Sonra terasa kaydı gözü; masada karşılıklı iki biçim seçti. Bunların kim olduğunu anlayamadı önce. Güneş öylesine keskindi ki, birkaç metre ötedeki hiçbir şeyin, hele insan gövdesi gibi yumuşak, yuvarlak şeylerin, kesin sınırları belli olmuyordu. Ama gözlerini kısıp dikkatlice bakınca terastaki iki erkek biçimini tanıdı. Oktay ile... yüreği hop etti. Ve bu kez kendisine kızmayı da, coşkusunu başka bir şeye yormayı da unuttu. Büyük bir sevinçle, durup incelemeye kalksa kesinlikle anlayamayacağı, ama işte, anlamaya da çalışmadığı bir sevinçle yanı başına gelmiş olan oğluna sarıldı. Onu kucağında taşıyarak ilerledi uzun iskele boyu. Gözünü bir an çocuktan ayırsa, tam karşısına gelen terasa bakmaması, masadakileri görmemesi olanaksızdı. Onun için ayırmadı gözünü çocuktan. Onları son ana dek görmezlikten gelmek istemesi, kendini toparlamak, yüreğinin genç kızlara yaraşır çırpıntısını dindirmek, bir yandan da ilk bakışmada söylemesi gereken *yerinde* sözü, kafasında bulup hazırlamak çabası içinde olduğundandı. Bunu bile yapamıyordu oysa. Düzenli aralıklarla hep aynı sözcük heceleniyordu kafasında: Gel-miş, gel-miş, gel-miş, gel-miş! Oğluyla konuşmaya zorladı kendini. Aşırı bir neşeyle sordu:

"N'aptı benim oğlum? Annesini özledi mi?"

"Evet," dedi çocuk. "Ben seni ta uzaktan gördüm zaten, el salladım." Üç yaşından beklenmeyecek kadar düzgün ve annesininkinden çok daha ciddi bir anlamla konuşuyordu.

"Ne diyorsun! Hay Allah! Ben seni görmedim."

"Ben küçüğüm de ondan."

"Tatlım benim. Küçücüksün!"

İskelenin bitimiyle teras merdivenleri arasındaki üç-dört adımlık kumsala ulaşınca çocuğu yere bıraktı Seyda. Başını kaldırdı.

"Aaaa!" dedi, tatlı -ve yerinde!- bir şaşkınlık içinde.

"Kim gelmiş?!"

"Selim," dedi Gil. "Sen Selim'i biliyor musun, anneciğim?"

"Bilmez olur muyum? Hoş geldin Selim."

Ayağa kalkmış olan delikanlının çok uzun, çok biçimli bacaklarına baktı teras merdivenlerini çıkarken.

"Merhaba," dedi Selim.

"Otur, otur allasen. Görgü kurallarını takmayız biz. Kocama baksana, kılı kıpırdıyor mu?"

Oktay, her yanından uyku taşan suratını biraz daha ekşitti.

"Ooo," dedi, "başım çatlıyor zaten!"

Kocasının koltuğunun koluna ilişen Seyda, ikisinin de umursamadığı, alışılmış bir davranışla onun başını şöyle bir okşarken gözlerini Selim'den hiç ayırmadı. Sanki çocuğun geleceğini bilirmiş gibi -sanki bilmiyor muydu?- o sabah kendisine en yakışan, güneşin koyulttuğu ama sertleştiremediği derisinin kızıl karanlığını, yumuşacıklığını bir kat daha güzelleştirerek gözler önüne seren tığ işi bikinisini giymiş olduğuna sevindi.

"İyi ki geldin," dedi. "Gelmeyeceksin de Fransa'da ne okuduğunu öğrenemeyeceğim diye ödüm kopuyordu."

Selim'in gözlerinde belli belirsiz bir şaşkınlık parladı.

"Ekonomi politik..."

"Ne diyorsun? Tevekkeli ayakta söylemeye çekindin dün."

"Bazı şeyler ayakta söylenmez."

İkisi de içlerindeki garip sevinci gizlemeden, ama bu sevincin yalnızca ikisinin bildiği gizli bir nedeni varmış gibi, uzun uzun güldüler. Oktay bile ortalıkta gereksiz, acayip bir neşenin dönüp dolaştığını sezinledi. Uyku sersemliğine, başının ağrısına, dün geceki dans olayını doğru dürüst anımsayamamasına karşın, önünde aşk sahnesine çok benzeyen bir sahnenin oynandığını kavrar gibi oldu.

"N'oluyoruz be?" dedi. "Nedir gülünç olan?"

Seyda kocasının yanı başından kalkıp, iki adamın arasındaki koltuğa oturdu.

"Selim ekonomi politik okuyormuş," diye resmen güldü. Yüksek, coşkulu bir sesle, olağanüstü bir canlılıkla konuşuyordu. İçinin içine sığmadığını saklamak için en ufak bir çaba göstermiyordu.

"Eeee?" dedi. Oktay, kaşlarını çatarak.

"Gizlenecek bir şey görüyor musun sen bunda?"

Ve gene, Selim'le birlikte kahkahayı bastı.

"Ve bunda gülünecek," diye güldü Selim, "hiçbir şey yok."

"Hiç yok hem de!" diye güldü Seyda.

Karşılıklı gülmeden edemiyorlardı bir türlü.

Oktay'ın şiş gözleri alabildiğine ciddileşti. Matrağa alındığından değildi kızgınlığı. Zaten matrağa alındığını sanmıyordu. Bu piçlerin haddine mi düşmüştü kendisini matrağa almak? Parmağını tam üstüne basamadığı bir şeyden, karşısındaki iki kişinin arasında esen havadan sinirleniyordu. Onun bile işitebileceğince çatırtılı bir elektriklenme vardı havada... Sanki her an patlama olabilirdi ve sanki bu patlamayı önlemek için kendilerini güç tutuyorlardı karşısındakiler. Ya da, daha beteri, patlamanın olup olmayacağını, patlamayı önlemek gerekip gerekmediğini düşünemeyecek kadar birbirlerine dalmışlardı. Aslında birbirleriy-

le konuşmuyorlar, daha çok Oktay'la konuşuyorlardı. Ama birbirleriyle konuşmamalarında bile, sanki buna gerek duymadıklarını gösteren yakınlık, bir çiftleşme vardı. Oktay kendini beklenmedik bir konuk, istenmeyen, zorla katlanılan bir yabancı gibi duymaya başlamıştı bile. Ve beş dakikadan kısa bir süre içinde bunun nasıl olup oluşabildiğini anlayamıyordu. Piç kuruları! Gerçekten de çocuklara özgü bir bağımsızlık, bir aldırmazlık içindeydiler. Karısıyla Selim'in arasında "ilişki"ye benzer bir şeyler doğabileceği gelmiyordu Oktay'ın aklına. Belki de, ikisine birden "piç" diyebilmek, ikisini de yaşça aynı sınıfa koyabilmek bozmuştu sinirini. Selim ondan en az on yaş küçüktü. Seyda'yıysa, canı gittikçe daha, daha körpe kızları çekmeye başladığından beri, kendisiyle yaşıt saymaya alışmıştı. Anlayamıyordu, bir türlü çıkaramıyordu neye kızdığını ama, Seyda'yı Selim'den değil; Seyda'nın anlaşılmaz bir kolaylıkla Selim'den çaldığı gençliği kıskanmıştı galiba. Bu yaşta bir kadının, hem de ana (Seyda'nın analığını, işine geldiği zaman anımsar, işine geldiği gibi kullanırdı hep) böyle zibidi bir yeniyetmeye uyup çocuklaşması, yok yere kıkır kıkır kıkırdaması hiç de yakışık almıyordu doğrusu!

"Hıh!" dedi, soğuk, küçümseyen bir tavırla, başını denizden yana çevirdi.

Ötekiler, alçak perdeden kıskıs güldüler. Oktay'a mı gülüyorlardı? Yoksa ondan hâlâ habersizdiler de, aralarında sözcüklere dökülmeden gelişen bir şeylerden dolayı duydukları mutluluktan mı gülüyorlardı? Gülmek her türlü gerilimi toplum içinde "ayıp kaçmadan" gevşetebilen, bir yandan da açık seçik ortaya dökmeyen tek eylemdi, öyle ya...

Seyda ayağa kalktı.

"Denize girdin mi Selim?"

"Hayır," diye yerinden fırladı delikanlı. "Girelim mi?"

"Sen gir. Ben gidip Gil'in yemeği hazır mı bakayım. Sonra gelirim."

Oktay, kendisine bu konuda bir şey söylememelerini ancak bir tek biçimde açıklayabildi. Kendi evinde, kendi denizine girmesi için çağrıya gerek var mıydı yani? Birbirlerinin tersi yönlerde ilerlerken ikisini de görebiliyordu. Seyda, zaten bir çocuğunkine benzeyen ince, kıvrak gövdesiyle -ama kalça düşük işte, gereğinden iri değil ama bal gibi düşük, eskiden de böyle miydi, evlendikten sonra mı oldu?- neredeyse hoplaya zıplaya – hadi o kadar değilse bile son derece hafif, sevinçli adımlarla, utanmasa koşacakmış gibi, evden içeri girdi. Uzun boylu delikanlı ise, başı önünde, ağır ağır uzaklaştı. Kendi kendine gülümsediğini arkasından bile sezebiliyordu Oktay. Sinirli bir davranışla, masanın üzerindeki sigara paketine uzandı.

Selim, Seyda ile aralarında bir şeyler olacağını, olması gerektiğini hatta, uzun süredir biliyordu. On yedi yaşının tüm içtenliğiyle ilk görüşte vurulduğu güzel gelini dansa kaldırmasına annesi engel olduğu andan beri... Araya giren beş yıl içinde o çocukluk tutkusunu da, Seyda'yı da unutmuştu elbet. Ta ki, dün gece, aynı gelini, sanki aynı ak gelinlik içinde görüp, daha kim olduğunu bile anımsamadan, "şu kıza sarılmalıyım" diye düşündüğü ana dek. Bu sarılma isteğinden sonra canlanmıştı gözünde eski düğün sahnesi, ve sanki beş yıl önceki çocuğun inadıyla, o zamanki engellemenin acısını birden şaşırtıcı bir keskinlikle duyarak içinde, hemen Seyda'yı dansa kaldırmak için fırlamıştı. Oktay'ı ancak yarı yola geldikten sonra görmüştü.

Aralarında geçmesi yazgılı olan şeylerin böylesine tez, böylesine derinden başlayabileceğini düşünmemişti yalnız. Oysa, Seyda'nın bu sabahki sevinci, canlılığı, hepsin-

den önemlisi, yakınlığı, mutluluğu, hiç şaşırtmamıştı onu. Birbirlerinin yaşamına bunca kolaylıkla girebilmeleri olağandı sanki. Hiç aklına gelmemiş olmasına karşın, olağan... Kimbilir, belki başından beri, yıllardan beri yani, olağan saydığı için düşünmemişti bu konuyu. Seyda'yı baştan çıkarmak için hiçbir çaba harcamayışı, baştan çıkarmayı düşünmeyişi hatta, bundandı kuşkusuz. Dün gece dansı pat diye bırakması, bugün kalkıp pat diye geleceğini bildiğindendi. Gene de en ufak bir ön tasarı, en küçük bir art düşünce olmamıştı davranışlarında; aklına geleni yapmıştı. Sevdiği kadını -sevdiği mi? Evet, yıllardır bilinçsiz olarak sevmişti onu anlaşılan- ikinci bir kez yitiremeyeceğinden öylesine emindi ki, onu elde etmeye çalışmak gereksizdi.

Elde etmek! Seyda'nın adıyla (ya da, daha doğrusu, kişiliğiyle) yan yana gelince nasıl da gülünçleşiyor, bayağılaşıyordu bu deyim! Nerden gelmişti aklına? En yepyeni, en alışılmadık olayları bile alışılmış sözcüklerle, deyimlerle düşünmek ne pis bir zorunluluktu! Yalnızca düşünmeye değil, anlatmaya kalksa kişi, daha uygun bir şeyler bulabilirdi belki. En azından, yıllardır içinde taşıdığı bir kadını eline, avucuna, "elde etmek" deyimine kısacası, sığdıramayacağını bilirdi. Yeni kavramlar, yeni teknik araçlar gibi, yeni duygular da, önceden kullanılmamış sözcükler gerektiriyordu işte. Bunca sevgiliden sonra, Seyda kişinin "sevgilisi" bile olamazdı. Olsa olsa... alınyazısı olabilirdi. Evet, alınyazısı! Ve alınyazısı Seyda olan kişi...

Yüzmeyi bırakıp suyun üstüne sırtüstü uzandı Selim. Güneşe karşı gözlerini yumdu. Alınyazısı ile tam şu sıra karşılaşmış olmanın doğuracağı sorunları düşündü. Tüm sorumsuzca yaşadığı günlerde, örneğin Fransa'ya gitmeden önce, ya da hiç değilse, geçen yıl yeniden karşılaşmış

olsalardı, herhangi bir sorun çıkmayacaktı ortaya. Aralarındaki ilişki gereken yola girmiş olacaktı şimdiye dek; kendisi de çizdiği yaşam çizgisini sürdürebilecekti – birlikte sürdürebileceklerdi belki de. Oysa, şimdi... Seyda yaşamının olağan, ayrılmaz bir parçası durumunda değildi daha. Öte yandan yüklenmiş olduğu birtakım sorumluluklar vardı ki, onları da bir an için bile unutması söz konusu olamazdı. Asıl sorun her iki ilişkinin de yeni, hemen hemen aynı sırada başlamış olmasıydı belki. Şu anda çelişkili olabilecek bu iki ilişkinin birinden vazgeçmesi, birinden birine öncelik tanıması hatta, olanaksız gibiydi. Kişi Seyda gibi bir kadına vaktinin yalnızca bir bölümünü, başka işlerden artakalan zamanını verebilir miydi? Ama bir başka yola çıkmıştı bir kez. O yoldan dönemezdi. Ömrü boyunca sürdürmek kararında olduğu o yolun başındaydı daha. Seyda'yı aynı yola sokmak için zaman gerekliydi. Elinde olmayan da zamandı işte. Herhangi bir uğraş değildi ki, yaşamına yön veren uğraş – gündüzleri belirli saatlerde katlanılacak, iş saatlerinden sonra unutulmaya çalışılacak bir uğraş değildi ki... Tüm yaşamını içine alıyordu... Ama Seyda da yaşamının içinde olduğuna ya da olacağına göre?.. Bir yerlerde ikisini birleştirmesi gerekiyordu. Ama nerde? Ve ne zaman? Öf be! Kafasını suya daldırıp çıkardı Selim. Of! Bugün toplantıya gideceğine kalkıp buraya gelmesi, Kemal'le arkadaşlarının sık sık, gereksiz yere yineledikleri suçlamalara, "sorumsuz varlıklı piç" tanımlamasına tıpatıp uyuyordu. Üstelik bunu en ufak bir suçluluk duygusuna kapılmadan, kendi kendini bugünkü görüşmenin önemsizliğine inandırmaya çalışmadan yapmıştı. İşin doğrusu, Seyda'ya doğru yola çıktıktan sonra aklına gelmişti toplantı; yarı yolda yön değiştirmeye kalkmamıştı. Demek ki, tehlikeliydi durumu. Seyda'nın hiç değilse şimdilik, önce-

lik kazanması olasılıydı... Öf! İkisinden birini seçmesi gerekiyordu yani. Annesi bir gece zorla kulübe sürükledi diye yaşam çizgisini değiştiremezdi ki kişi!.. Üstelik, Seyda aslında yaşam çizgisinin dışında değildi. İstese de dışında kalamazdı. Günün birinde, belki de çok kısa bir süre sonra, ister istemez girecekti işin içine. Selim'in seçtiği yolda birlikte yürüyeceklerdi. (Sevdiği kadın hakkında doğrusu hiçbir şey bilememesine karşın nedense bundan şüphesi yoktu.) Ama şimdi? Hemen şimdi? Her şeyden çok bir zaman sorunuydu bu. İki yaşamı birleştirinceye dek, iki ayrı yaşam sürdürme zorunluğu! Seyda, Seyda olmasa durumun hiçbir güçlüğü olmazdı. Ama Seyda, Seyda olmasa Selim istemezdi ki onu. Ne yapmalı? Ne yapmalı?

Ağır ağır kulaç atmaya başladı kıyıya doğru. Ne yapmalı? Ha, bir de koca vardı işin içinde, değil mi? Koca ve de çocuk? Ama onlar kadın kısmının çözümleyeceği şeylerdi artık. Onlarla da Selim uğraşamazdı ya... Kendi sorunu yeterliydi. Artıyordu bile... Ne yapmalı? Kıyıya ulaştı. Denizden çıkınca çevresine baktı. Seyda yoktu görünürde.

Yapılacak tek şey vardı. Tam bilincine varmadan vermişti kararını. Ya da, bilincinin derinlerinde bir yerde, Seyda'yı yıllarca görememenin bile onu yitirmek olmayacağını anlamıştı.

Terasta kurulan sofraya oturduklarında saat ikiydi. Aradan geçen süre içinde Seyda'nın canlılığı azıcık eksilmemiş, mutlu şamatası hiç dinmemişti. Apaydınlık, sıcaktı; kendi güneşini içinde taşıyormuş gibi. O sıra, Selim'in verdiği karardan haberi olsa, onun geldiği gibi gidiveregeğini bilmiş olsa bile sevincini yitirmeyecekti... Gerçekten de öyle oldu; Selim birkaç gün sonra kentten ayrılacağını söylediği zaman bile sönmedi yüzündeki ışık.

"Neden?" diye sordu yalnızca. "Eylül sonuna dek değil mi tatilin?"

Gerçek bir açıklama yapamazdı Selim. Ne de, o anda yakaladığı "İstanbul'dan ayrılma" yalanını başka bir yalanla süsleyebilirdi.

"Evet ama, sıkılıyorum burada... Üstelik... Üstelik gitmem gerek."

Seyda çok belli belirsiz bozuldu.

"Neden," dedi, "neden sıkılıyorsun yani? Ve neden gitmen gerek?"

Seyda'dan uzak kalmasının nedenini değilse bile, yaşamının Seyda'nın bildiği yönlerinden sıkılmasının nedenini kolayca açıklayabilirdi Selim. Başını tabağına eğdi, önündeki mezeleri çatalıyla iteleyip kakalamaya başladı. Gülümsemesi acılı mıydı, alaylı mı? İkisinin karışımıydı galiba.

"On gün annemde, on gün babamda kaldım. Hepimize yetti de arttı bu kadarlık beraberlik..."

"Yok yahu," dedi Oktay ağzındaki yemeği çiğneyerek. "Amma da dayanıksızmışsın. Ben Lozan'dan tatile geldiğimde aylarca katlanırdım bizimkilere."

"Onun için ayrı ev tutmuştun kendine!"

Tersler gibi konuşmuştu Seyda. Selim,

"Kendimden çok onları düşünüyorum," diye sürdürdü. "Ben hemen her yerde, hem her koşul altında, hemen hemen herkesle oturabilirim. Öteden beri alışkınım buna... Ama annem, zavallı kadın, birtakım şeyleri yapmadan yaşayamıyor. Sözgelimi, her Allahın günü kulübe gitmeden edemiyor. Eh, buncadır görmediği oğlunu bırakıp gitmeye de kıyamıyor. Sonuç olarak beni de sürüklemeye çalışıyor oralara. Oysa benim için korkunç bir işkence bu, kendisi de biliyor. Ne yapacağını şaşırıyor kadıncağız. Sıkıcı bir durum kısacası."

"Zavallıcık," dedi Seyda. Yeniden gülmüştü yüzü.

"Annen ne zamandan beri böyle duygulu olmuş?" diye sordu Oktay. "Hatırlarım, sen çocukken..."

"Öyle ya, ortaokuldayken her hafta sonu sizin başınıza bela olurdum, değil mi?"

"Bize gelirdin, evet."

Oktay senin kurulaştığının farkına varmadı. Yıllar önce, okulda süksesini bozduğu için nefret etmiş olduğu bu çocuktan, hâlâ nefret ettiğini -ve hâlâ aynı nedenle- bilmiyordu ki...

"Kendine sorarsan duygusuzluktan değil, duygularını saklamak zorunda olduğundan varlığımı unutmayı yeğlermiş kadıncağız. Ankara'da oturmak zorundaymış o sıralar. O zamanki kocası milletvekili miydi neydi..."

"Evet, öyle bir şey. Hepsini birbirine karıştırırım ben."

"Ben de öyle. Ve sanırım kendisi de. Neyse, dediğine göre, asıl suç babamdaymış, İstanbul'da olduğu halde ilgilenmemiş benimle."

"Onun da o zamanki karısı artist miydi, neydi?"

"Şarkıcı," diye güldü Selim. "O vakit de benim gibi koca bir oğlu olmasından yakınırdı, şimdi de..."

Seyda, aslında hiçbir ilginç yanı olmayan bu konuşmayı sırf Selim konuştuğu için belki, belki de Selim'in geçmişi söz konusu olduğu için, kocaman gözlü bir çocuk ilgisiyle izliyordu.

"Nerelerde baban, kuzum?" diye sordu Oktay. "Epeydir görmedim suratını..."

"Florya'daki köşkünde bu yaz. Evlenme hazırlıkları içinde."

"Deme yahu! Gene mi?"

"Gene ya. Hem de bu seferki pek genç bir şey. Benden küçük değilse en çok benim kadardır."

Oktay gevrek gevrek güldü.

"Harika herif şu baban! Ellisini çoktan aştı, değil mi?"

"Evet ama, söylemiyor elbet. Kızın da sırf parası için kendine vardığını bilmezden geliyor." Sıkıntıyla ağzını büktü Selim. "Bu durumda benden tedirgin olması olağan. Kazık kadar bir oğul, çıtı pıtı minicik karısının karşısında! Genç görünme çabaları da beni tedirgin ediyor nedense. İkide bir, 'ben senin yaşındayken üç yıllık babaydım' demek gereğini duyması sözgelimi... Düşün ki, otuz yaşındaymış ben doğduğumda – yani bir kalemde yaşamından nerdeyse on yılı silmeye kalkıyor... O utanmasa da ben utanıyorum."

Oktay, domuzluğunu gizlemeye çalışmadığı bir gülüşle Seyda'ya bakarak, "Kadınlar gibi yaş saklamak erkekliğe yaraşır mı?" diye sordu. Sonra yeniden delikanlıya döndü. "Dur bakalım, sen de onun yaşına gel, utanıyor musun, utanmıyor musun, görürüz..."

"Erkekliğe ne yakışır, ne yakışmaz bilemem ama," diye başladı Selim. Seyda'ya fırlatılan bakışı görmemişti bile. "Bu yaştan sonra el kadar kızı ancak parayla satın alabileceğini kendisi de bilmiyor olamaz. Benimsese durumunu da rahat etse, gencim diye didinip durmaktan vazgeçse daha iyi değil mi?"

Oktay sırıtmasını sürdürdü. "Yaşlılığı benimsemek hiçbirimiz için kolay değil... Hele baban gibi eski ve namlı bir çapkın için! Adamın yaşamı bunun üstüne kurulmuş, oğlum. Seni karşısında görmek istememesi bence son derece olağan."

Seyda atıldı:

"Anlaşıldı. Kalacak yerin olmadığı için gitmeye kalkıyorsun, öyle mi?"

"Biraz öyle. Biraz da... gitmem gerekli."

Seyda'dan uzaklaşmaktan başka hiçbir şey yapması gerekli değildi aslında. Hiçbir yere gideceği yoktu şimdilik. Doğan'ın küçük, ama ikisini alamayacak kadar küçük olmayan evine taşınacaktı yalnızca. Gene de, "gitmek" gerekçesiyle anlattıklarının hiçbiri yalan değildi. Tersine, böyle yarı alaylı yarı acıklı bir biçimde içini dökmesini zorunlu kılacak kadar gerçektiler. Ve demek ki, sandığından çok daha fazla etkilenmişti bunlardan. Ailesi konusunda böylesine uzun, böylesine açık seçiklikle konuşabildiğine şaşıyordu. Silkip attığını sandığı dünyadan tam anlamıyla kurtulamamıştı daha demek... O dünyanın kişilerine de söyleyebilecek sözü, anlatabilecek dertleri vardı hâlâ. Şu anda karşısında oturan kişilere açıklayamayacağı, açıklasa bile anlayamayacaklarını bildiği nice uğraş, nice çaba içindeyse, ötekilere, hatta Doğan'a bile anlatamayacağı, anlatmaya çalışamayacağı onca şey vardı. Hemen hemen. Ne zaman kurtulacaktı bu çelişkilerden? Kurtulabilecek miydi?

"Eğer tek derdin kalacak bir yerse. Gitmen kesinlikle gerekli değilse yani, bizde kalabilirsin!"

Selim gözlerini açtı.

Oktay'ın ağzına yemek götürmekte olan çatalı havada kaldı.

İki adam da büyük bir şaşkınlık içinde baktılar kadına.

Oktay öylesine afallamıştı ki, kızmak bile aklına gelmedi ilk anda.

Tüm başka türdendi Selim'in şaşkınlığı. Kendi kafa yorup da çözümleyemediği sorunu kadının bir anda, hiç düşünmeden, sorunun ne olduğunu bile bilmeden, ama sanki biliyormuş gibi, göz kırparcasına ortadan kaldırışına şaşıyordu. Öyle ya, Doğan'ın değil de Seyda'nın evinde oturması her şeyi nasıl da kolaylaştıracaktı. Güçlük diye bir şey kalmayacaktı ortada. Gizli buluşmalara, sözleşme-

lere; gizli buluşmalardan sözleşmelerden önce gelmesi gereken gidip gelmelere, kur yapmalara vakit ayırması gerekmeyecekti. Asıl önemli çabalarına ayırdığı vakitten çalmayacaktı Seyda böylelikle. Akşamları işinden karısına dönen bir adam rahatlığıyla, gerektiğinde dönmediği zamanlar hesap vermek zorunluğu olmadan Seyda'yla birlikte olabilecekti. Kurulmasında aşırı güçlükler gördüğü için kurmaktan vazgeçtiği ilişkiyi, Seyda bir cümleyle kuruvermişti. Her şeyin, tüm güzelliklerinin dışında, bir de akıllı olduğunu kabul etmek gerekliydi galiba...

Seyda, hiçbir şey düşünmeden, Selim'in geldiği gibi sessiz ve habersizce gidivereceği korkusuyla, aklına ilk geleni söylemişti. Ama birden, bu ataklığının bedelini Oktay'ın büyük bir terbiyesizlik yaparak ödetebileceği geldi aklına. Kıpkırmızı kesildi. Allah'tan esmerliği kızarıklığını saklayabiliyordu. Gene de belirli bir bocalama, duraklama geçirdi bir an. Kocasına bakmıyordu ama, onun herhalde kızgınlık dolu olan gözlerini kendi üstüne dikmiş olduğunu sezebiliyordu. Bocalamasını örtbas etmek için çabuk çabuk konuşmaya koyuldu:

"Elbette, neden olmasın. Dünya kadar yerimiz var. Koskoca ev. Hem bizde kalırsan bir sürü istemediğin şey yapmak zorunda kalmazsın. Bizim için de bir güçlük olmaz ayrıca. Yer bol. İstediğin gibi gel, git. Karışanın olmaz. Herkes kendi..."

Karısının konuşması Oktay'ın kulaklarında uğultuya dönüştü. Elbette ya, neden olmasın? Şimdiye dek başka bir şey mi olmuştu sanki? Yer bol. Bir kişi fazlası ne değiştirecek? Bitmez tükenmez hafta sonları canlandı gözünün önünde. Uzun boylu, sıska bir çocuk... Her hafta sonu biraz daha uzayan, biraz daha sıskalaşan sanki. Omuzlarına gereksiz sinir bozucu bir "ağabey"lik zorunluluğu

yükleyen... Anasını çalan, elinden alan. Hem de hiçbir şey istemeden, bir şey demeden... Bir köşede oturarak yalnızca. Ne uslu, ne sessiz çocuk! Antika vazoları kırdığında paylanmayan. Evde yeniden çocuk varlığı ne hoş. Vallahi bu yaştan sonra utanmasam bir tane daha doğururdum. Selim geldi de anladım çocuk özlediğimi. İçeri girilmesi yasak sanılan kitaplığı darmadağın eden... Çok akıllı çocuk, okumaya meraklı... Ve hep o hafif şaşkın, üzgülü surat! Yaptığı kötülüklerin farkında değilmişçesine, hiçbir şeyi bilerek yapmıyormuşçasına saf! Şimdi de hep aynı saflık, aynı kendini bilmezlikle gelip evine yerleşecek; anasından sonra karısını da elinden alacak, ha? Ve hep aynı nedenle. Hep ne anasında ne babasında barınamadığı için, gelip başkalarının evini altüst edecek. Zavallı bir öksüz-yetim olduğu için. Neden? Neden hep Oktay çekmeli Selim'in sıkıntısını?

"Ne dersin ağbi?"

Ne diyecek Oktay? Ağbin yerine dibine batsın – diyecek söz bırakıldı mı ona? Seyda'nın da evi burası. Herkesten çok onun evi. Kendisi için akşamları istenilmeden gelinen bir yer ancak. Şimdiden sonra daha da istenilmeden gelinecek olan...

"Topağacı'ndaki ev de boş. Orada kalabilirsin istersen."

"Ne yapacak çocuk Topağacı'nda. Allahın bu sıcağında? Burada denize falan girer."

"Doğru." Başka ne diyebilir Oktay?

"Elbette. Rahatsız olmayacağınızdan eminseniz yani..."

Seyda'nın biraz önceki sevinci tümüyle geri gelmişti.

"Ne rahatsızlığı, deli!" dedi gülerek. "Tersine, gündüzleri sıkıntıdan kurtarırsın beni. Paris'i anlatırsın."

"Oldu," dedi Selim.

"Neden olmasın," dedi Oktay. "Hippilerle doldurma burasını ama."

"Hippilerden hiç tanıdığım yok."

"Bir sürü ye-yeci piç de istemem."

"Hâlâ var mı öyleleri? Benim çocukluğumdaydı ye-yecilik."

"Senin çocukluğun öyle pek eski değil."

Seyda sinirli sinirli güldü. Kocasının şaka havasına büründürmeye çalışmadığı çiğliğini hafifletmek, kötü ciddilikten kurtarmak isteğiyle,

"Sakıncalı bulduklarının listesi tamamsa," diye başladı...

"Tamam değil," diye kesti Oktay, ciddiliği sürdürerek. "Daha beter olanlar da var. Solcular örneğin. Ama Selim'in o gibilerle ilişkisi olamaz herhalde."

Selim hiç sesini çıkarmadan Oktay'ın yüzüne baktı bir süre.

"Her kimse o solcu dediklerin," dedi, "beni burada arayacaklarını hiç sanmam."

Seyda çocuğun sesindeki güçlükle bastırılmış kızgınlığı duydu. Kocasının açık isteksizliğinden dolayı olduğunu sandı. Kızmakta haklıydı elbet; Oktay'ın şimdiki davranışı ilerde ortaya çıkabilecek tatsızlıkların bir işaretiydi. Ama gene de... Tatsızlıkları göze alabilecek kadar kalmak istiyorsa Selim, çok çok iyi olacaktı.

Oktay gözlerini, Selim'in neden sertleştiğini anlayamadığı bakışlarından kaçırdı.

"Anlaştık öyleyse," dedi.

Selim istenmediği yerlerde yatıp kalkmaya alışıktı. Üstelik burada kendisini isteyen kişi istemeyenden çok daha önemliydi. Başka bir kurttu içine düşen. Ne biliyordu Oktay acaba? Bir gece öncesine dek İstanbul'da olduğundan

bile habersizken, ne bilebilirdi? Devrimci bir ozanla arkadaşlık ettiğini bilse bile -ki nereden bilecekti?- buna ne gibi bir anlam verebilirdi? Ayrıca olamazdı da; ozan arkadaşını değil sokakta ya da meyhanede görmekle, adını işitmekle, kitaplarını kendi şık kitaplığında bulmakla bile tanıyacaklardan değildi Oktay. Öyleyse Selim'in kuşkusu boşunaydı. Yeni giriştiği eylemleri kendi kendine önemseme, dramatize etme özlemi içindeydi, kimbilir? Ama... Gene de bir ama vardı kafasında. Eğer gerçekten boşunaysa kuşkusu, Oktay'ın kaygısı karısını kıskanmaktan öteye gitmiyorsa, neden arkadaşlar konusunu karıştırmıştı işin içine? Şimdiyle öylesine doluydu ki Selim, ve bu doluluk öylesine geleceğe dönüktü ki, Oktay'ın davranışını açıklamak için geçmişten bir neden aramak aklına gelmedi.

5

Kuşkuyla bakıyorlardı ona. Çoğunlukla yani. Zengin çocuğu olduğu için -hem öyle az buz değil- büyük zengin; ülkeye nice hariciyeciler, nice paşalar vermiş, soylu zengin; bu arada nice orospuların son durağı olmuş soysuz zengin... Oysa Selim, kendi elinde tuttuğu kerpetenle kendi dişlerini söker gibi bir bir çekip atmıştı varlıklı çocuk alışkanlıklarını. Acıyla, kanla, az biraz gözyaşıyla ilkin, ama acımadan. Ve sonraları acıyı bile duymadan. Anlatmak istiyordu onlara. Bilmiyorlardı çünkü ve bilmeleri gerekti. Bir tek kişi vardı bilen. Arkadaşı, ozan. Uzun uzun konuştuğu, her şeyini anlattığı, her şeyi anlayan, kara kavruk bir ozan. Ötekiler kişiliğiyle, kuşkulanmaktan öte, hiç ilgilenmemeye, onu yerleştirdikleri sınıftan hiç çıkarmamaya kararlıydılar

sanki. '68 olayları üzerineydi hep sordukları, ilgiyle dinledikleri... Mayıs 1968 ve kaldırım taşlarının sökülüşü ve otomobillerin ateşe verilişi, ve havada uçuşan gaz bombalarının genizleri yakan, gözleri yaşartan kokusu ve polis coplarının şakağa, hemen hemen yalnızca şakağa inmesini sağlayan talim... Sonra irdelenmesi isteniyordu bütün bunların. Neden? Dokuz milyon işçi direnişe geçmişken, bunca öğrenci ayaklanmışken, neden? İşçi sendikalarının ihaneti, partilerin tutumu, sonunda sağın sağladığı başarı... Anlatıyordu Selim istediklerini; üzerinde ateş yakıp asfaltı yumuşattıktan sonra koca kaldırım taşlarını nasıl yerinden çıkardıklarını, St. Michel Bulvarı'nda yüzyıllık çınar ağaçlarını nasıl devirdiklerini, nasıl cayır cayır yandığını cânım arabaların. Bu arada bir-iki gülünç öykü de karıştırıyordu işin içine; gülünç ama anlamlı. Arabasını St. Germain Meydanı'nda park edip giden İtalyan turistin hali örneğin. Tam arabası yakılmak üzere sıraya konduğunda alı al, moru mor yetişmişti herif. Öğrenciler de haline acıyıp "al arabanı git" demişlerdi; "yabancısın madem, yazık sana." Ama adamcağız, binbir teşekkür sıralayıp, daha 200 metre gitmeden polis kordonu tarafından çevrilmişti. Polis bu, yabancılık, turistlik dinler mi? Dili dönmüyor diye daha da beter binmişlerdir zavallının üstüne. Apar topar indirip arabadan salata sepetine (parmaklıklı, zırhlı polis arabalarına bu adı takmıştı gençler) tıkmışlardı. Eh, artık prefectürü -karakol yani, sizin anlayacağınız- boyladıktan sonra en ucuzundan -diplomat falan değilse elbet- sıkı bir dayakla kurtulmuştur. Fransızlar kendi kirli işleriyle uğraşırken ortalık yerde dolaşmanın tekin olmadığını bir güzel öğretmişlerdir ona.

Acıklı olaylar da vardı elbet anlatılacak, korkunç olaylar da. Bir bir sıralıyordu Selim, aklına geldikçe. Evinde öğrencileri sakladığı gerekçesiyle polisler tarafından kapısı

kırılıp, merdivenlerde -tavan arasından zemin katına dekçırılçıplak sürüklenen genç kızın -kapı kırıldığında anadan doğma mıydı yoksa hemen oracıkta mı paralanmıştı üstü başı Tanrı bilir- bir kaputa sarılıp salata sepetine atılışı... Kalabalık bir dört yol ağzında. "Ne vuruyorsunuz çocuklara? Canavar mısınız siz?" diye haykıran titrek sesli yaşlı kadının -elinde pazardan yeni aldığı sebzelerle dolu bir file- tekme tokat yere yıkılışı, tekmelerin kadıncağız yere yıkıldıktan sonra da sürüp gidişi. Göz yaşartıcı bombalardan biri yüzünde patladığı için kör olan delikanlı.. Kendi gözüyle tanık olduğu olayların yalnızca birkaçıydı bunlar... Daha neler... Vahşetin kaç türlüsü...

"Ama hiç ölen olmadı, değil mi? Hani, bunca dövüş, bunca vahşet ama ölü yok." Evet, bir aydan fazla süren geceli gündüzlü çarpışmaların, yangınların sonucu, bunca yürüyüşün, grevin, bunca gerçeğe benzeyen ayaklanmanın sonucu yalnızca iki ölü olmuştu. Polisten kaçacağım diye kendini ırmağa atıp boğulan bir lise öğrencisiydi biri. Öteki işçiydi. Renault'da grev gözcüsü. Vurulmuş, kim vurduya gitmişti. Yüzlerce yaralı, evet, kafası gözü yarılmış, dayaktan şurası burası şişmiş; ama iki ölü yalnızca. Neden derseniz, herifler talimli. Talimli, evet. Bir şey bildiklerinden değil, ama iyi talim görmüşler. Bir kere öğrenciye ateş açmak diye bir şey yok kitapta. Ne de olsa, çoğunluğu burjuva çocuğu onların da. "Benim çocuğumu öldürmeye mi kalktın köpek!" derler adama sonra. Vur, kır, döv-evet. Piçleri yola getirmekte yardım et bize, ama öldürmek haddine düşmemiş. Talim iyi yaptırılmış onun için. Ne denli kudursalar -ki kudurmalarına izin var, kışkırtma var hatta- ne denli azgın boğaya dönseler saldırırken, eller gitmiyor bele. Coplar sallanıyor yalnız ve tekmeler. Ve göz yaşartıcı bombalar atılıyor. Hem öylesine

talimli ki eller, coplar kalktı mı nereye ineceğini kendiliğinden bilmekteler sanki. Öyle kafanın, gözün neresine olursa olsun değil. Şakağın biraz önüne, biraz da yukarısına, kafa kemiğinin en sağlam olduğu yere yani. Anında kan boşanıyor oraya vurulduğunda, acıtıyor da, korkutuyor, geriletiyor da, ama öldürme tehlikesi yok. O kemik sağlam çünkü ve anatomi bilen kişiler bunlar ve ona göre yetiştiriyorlar adamlarını. Evet, çapulcu takımından seçiliyorlar, her yerde olduğu gibi. Ama o çapulcu takımı da bir eğitimden geçiyor, beli tabancalı, eli coplu sokaklara salıverilmeden önce. Gülünçtür bir yerde, resmi çekilecek şeydir, yaraları sarılıp hastane kapısında beliren başların hepsinin, sanki aynı makineden çıkmış, aynı seri imalat şeridinden geçmiş gibi, hep aynı yerden sargılı olmaları.

Karşıdaki öğrenci değil de işçiyse, daha rahat saldırılır silaha elbet. Ama o zaman bile tüm rahat değil. Gelişmiş bir sanayi ülkesi ne de olsa. Ancak gerektiğinde ve, asıl önemlisi, gerektiği gibi harcanır oralarda insan. Havaya ateş eder korkutursun, yerlere ateş eder zıplatırsın, bilemedin bacağından yaralarsın. Ama alnından vurup yiğit katına çıkarmazsın adamı. En fazlası, arkadan vurup kaza dersin adına. Ya da, o olayda yaptıkları gibi, CRS silah kamyonunun yağma edildiğini açıklarsın kamuoyuna, kimin eline ne silahın geçtiğinin bilinmediğini. Üstüne bir de, çok istiyorlarsa eğer, koskocaman, istendiğince görkemli, bir gömme töreni düzenlersin. Bütün mesele, kişi onuruna değer verilmese bile, kişi canına değer verildiğini göstermek. Göstermek ama yalnızca, dikkat edin. Yani, biçim meselesi. Yani bir gömme töreni kadar biçimsel bir değerdir söz konusu olan. Bir o kadar da oyalayıcı, avutucu. Alışkın değil herifler, bir futbol maçı sonrasında bile, gazoz şişesi kırıkları arasında ölüleri saymaya.

Bütün bunları, daha ötesini, daha gerisini defalarca anlatmıştı Selim. Anlatıyordu hâlâ, daha da anlatacaktı. Yeni yeni sorulara karşılık bulacak, yeni yeni yorumlara katılacaktı... Oysa, asıl anlatmak istedikleri başkaydı. Kendi gelişimiydi gözler önüne sermek istediği, bir yerde, çok önemli saydığı. 1968 Mayısı'na, yüzünde bomba patlayıp kör olan delikanlının yanına nasıl geldiğini anlatmak istiyordu. Çok uzun bir yol kat etmişti çünkü oraya gelene dek. Büyük bir uyanışın, kendine gelişin ve de -korkmayalım çok kullanılan sözcükleri yerinde kullanmaktan- bilinçlenişin öyküsüydü onunkisi. Anlatmak istiyordu, ta en başından. Hani, ozan arkadaşı Doğan'a anlattığı gibi. Hani, o yüzyıldan biraz daha uzun bir süreden beri Boğaz tepelerinde ülkenin beylerini, efendilerini yetiştiren okulu taze bitirmiş, parlak görünüşlü bir genç olarak kurşuni-soğuk Paris sabahına inişinden başlayarak anlatmak.

Ilık, tatlı bir havada, aynı gün dünyanın başka yerlerinde karakış olabileceğini düşündürmeyen bir güneşin altında, paltosuz binmişti uçağa İstanbul'dan. Ekimin dokuzunda. Anası, çok güzel, çok ince, çok genç kadın, gözyaşları içindeydi gene. Ona el sallarken düşündüklerinden dolayı belli belirsiz bir suçluluk duymuştu Selim. Ta en küçüklüğünden beri annesiyle ne zaman karşılaşsalar ve her ayrılışlarında gözyaşları içinde görmüştü onu. Ayrılmalarla karşılaşmalar arasında en azından aylar, karşılaşmalarla ayrılmalar arasında da en çok bir hafta geçmişti kendini bildiğinden beri. Ve daha on yaşına bile gelmeden anlamıştı ki Selim, anası analığını her anımsayışta ağlamaktadır. Korkunç bir hüzün kaplamıştı içini. O günden sonra, annesini ne denli özlerse özlesin, uzun, çok uzun ayrılıklara katlanmayı kendine görev saymıştı. Unutulmuşluğundan çok, anımsanışında neden olduğu üzüntüy-

dü ona acı veren. Ve o güzel kadını üzmemek için çırpınmıştı. Ancak o sabah, Paris'e doğru yola çıkmaya hazırlandığı dokuz ekim sabahı, yıllardır sürüp gelen bu ilişki içinde haksızlığa uğrayan biri varsa, o da benim, diye düşünmüş, aynı anda ayıp ettiğini anlamış, utanmıştı. Şimdi bu kafayla, bu bir şeyler bildiğini sanan 20 yaş kafasıyla, ömründe hiçbir şey bilmemiş olan anasını suçlamak iş miydi yani? Zaten çok çekmişti kadıncağız. Çok güzel olduğu için çok çekmişti. Öyle ya, çirkin bir kadın tek kocadan çeker en fazla. O ise, dört kocadan, sayısız sevgiliden çekmişti, kadın olmanın, kafasız olmanın cezasını.

> Anamı anlatmadım Doğan'a. Oysa anlatmalıydım. Anamı bilmeyen, benim gibi bilemez Paris'i. Yalnızlık dedim, sadece. Ama onun gibi bir ozanın bile kolay kolay anlayamayacağı bir yalnızlıktı benimkisi. O soğukta, insanın yüzüne çarpan, bir anda iliklerine dolan soğukta, ceketsiz dolaşırken sokaklarda, tanıyacak konuşacak bir tek kişi bulamamaktan öte, özleyecek kimsen bile olmadığı için derinleşen, dibi görünmeyen, uçurumsal bir yalnızlık... Eskiden kalma bir sevginin, anımsanan bir sıcaklığın avuntusu olmaksızın göğüs germek buz gibi rüzgârlara...

Oysa alışkındı yalnızlığa. Yabancılığa da. 57 Rue de Seine'deki eski yapının olağanüstü yüksek tavanına bakarken çekilen yalnızlık, neden çeşitli akraba evlerinin çeşitli tavanlarına bakarken çekilen yalnızlıktan beter olsundu? Ta en küçüklüğünden beri akraba evlerinin genellikle en küçük, en manzarasız odasında, ya da babasının geniş ama bomboş "fazla odasında" ya da annesinin, prensesler için hazırlanmışa benzeyen cicili bicili, tüllü, dantelli "oğlu-

mun odasında" tek başına kaldığında aşırı bir yalnızlıktan yakındığını anımsamıyordu. Yalnızca, büyük bir iç sıkıntısı kaplardı içini bu odalara kapandığında. Bir de, en ufak bir gürültü çıkarmaması, varlığını belli etmemesi gerektiğini duyardı sanki. Çevresini rahatsız etmemek kaygısıyla dolu olurdu tüm davranışları. Burada öyle bir dert de yoktu işte, fena mı? Her şeyin üstüne, bir de özgürlük vardı burada... Sıkılmaması gerekti. Ne yaparsa yapsın kimsenin tınmayacağı, yani, rahatsız bile olmayacağı düşüncesi miydi içini karartan?

57 Rue de Seine... Paris'teki ilk adresi değildi bu. Ama şüphesiz en önemlisiydi. Başlı başına bir yaşam biçimi halini alan bir adresti. Önceleri daha göze batan yerlerde, St. Michel Bulvarı'na açılan turistik sokakların, kendilerini ak duvarlar, parlak camlar ve koca tabelalarla ilan eden otellerinde kalmıştı. Buralarda kaldığı sürece bir anlamda turistlikten, turist yabancılığından yani, turist iğretiliğinden kurtulamamış, gerçek yalnızlığı bilememişti. Bu koca kenti tanıdıkça, ona alıştıkça, birtakım alışkanlıklar edindikçe daha doğrusu, artmıştı yalnızlığı. Garipsememişti bunu Selim. İlk kez başına gelmesine karşın, garipsememişti. Tez anlamıştı Paris'i çünkü. Daha doğrusu, tez duymaya başlamıştı iliklerinde. Turistler için her türlü kolaylığın düşünüldüğü bir yerdi burası. Örneğin anasının, babasının, tüm o çevrenin, İstanbul'dan kalkıp yılda bir aylığına Paris'e gelenlerin yani, hiç yabancılık çekmeyecekleri bir yerdi. Yerlileşmeye başladıktan sonra başlıyordu güçlük, yabancılık. Zor olan yaşamaktı çünkü; gezmek, eğlenmek değil, parıl parıl dükkânların birinden çıkıp birine girmek değil. Bütün bunların tükendiği bir yer vardı; bütün kahvelerin birbirine benzemeye, kitap sergileri önünde dikil-

menin yorucu olmaya başladığı, kentin parlak ışıklarının donuklaştığı bir yer.

Ve daha bir ay dolmadan o yere vardı Selim. Okula kaydolurken, ortak dertleri yüzünden -ve yalnızca Fransızca'yı kıvırma zorluğuydu bu ortak dert- ahbap olduğu iki Amerikalı, bir İspanyol ile kahve kahve gezmekten bıktı. Champ - Elysées'nin (Long Champ, George V., bir keresinde de, yanlışlıkla La Fouquet), Montparnasse'ın (Le Sélect, La Coupole, Le Dome), St. Germain'in (Lipp, Les Deux Magotts, La Flore, bazen de Old Navy) tadı kaçtı; turistik tadı yani, gerçek tadını almaya başlamasına daha zaman vardı. Paris'in ortasında, sabah akşam dır dır İngilizce konuşmanın anlamsızlığı sardı içini. Parası da tükenmek üzereydi üstelik. Bundan böyle, ayda eline geçecek paranın iki katından fazlası vardı cebinde uçaktan ilk indiğinde ve daha bir ay dolmadan, ay sonunu çıkaramayacağını anladı. Oysa, babasından para istememeye, aylık dövizden bir kuruş fazla getirtmemeye kararlıydı. Kısası, birden fazla nedeni vardı romanların Paris'inden ayrılması için. Sonunda Lipp'i Hemingway'e, Le Dome'u Miller'e bırakıp yeniden, birtakım yan sokaklara, karanlık sayılabilecek caddelere daldı ve 57 Rue de Seine'i buldu.

Ünlü bir sokak olduğunu bilmeden, kuytumsu, eski ve dolayısıyla, otantik görünüşlü olduğu için sapmıştı buraya. Yüz adım sonra gürültülü, renkli bir pazara rastladı. Ama oyalanmadı pek. Çevresine baka baka ilerlerken, buranın bir bakıma, İstanbul'da pek seyrek yoluna çıkan pazaryerlerine benzediğini, bir bakıma da çok farklı olduğunu sezinledi yalnızca. Pazarı geçtikten (Rue de Seine üzerinde devam etmiyordu, başka bir sokağa sapıyordu pazar, onun için fazla izleyemedi) biraz sonra, gerçekten dökün-

tü bir otel çarptı gözüne. Kendisininkinden daha ucuz olabileceği düşüncesiyle girdi içeri. İstanbul'dayken az çok idare edecek kadar iyi sandığı, ama bir Paris yerlisini, hele otel kâtibi, kahve garsonu gibi insan -ya da yabancı-sarrafi yerlileri hiçbir zaman kandıramayacak olan Fransızcasıyla oda ve fiyat sordu. Ancak, Hotel de Seine'in içi hiç de dışı kadar dökümtü değildi. (Bir süre sonra, yazar Arthur Adamov'un burada oturduğunu öğrenecekti Selim ve yanlışlıkla kendisine gelen bir mektubu açmadan sahibine verip vermemek konusunda uzun boylu düşünecekti.) Kâtip, delikanlının ucuz otel ararken buraya düştüğünü anladığı için, ve bu gibi adamlarda pek az görülen bir yardımseverlikle, "Karşıya sorun," demişti, "57 numaraya."

Karşı kaldırımda otele benzer bir şey görememişti Selim. 57 numara ise, kocaman, karanlık bir pasaj girişinden başka bir şey değildi.

Dipte, gene karanlık, kirli camekânlı, üzerinde IMPRIMERIE yazılı dükkânımsı bir şey vardı. (Birkaç yıl sonra, parlak, renkli son moda mini etekler satan bir genç kız butiği olacaktı burası; Selim'in canı sıkılacaktı, "eski Paris'ini" özleyecekti niceleri gibi.) Derken, biraz içerde, sol yanda gene karanlık, gene pis bir kapı daha gördü ve yaklaştı. Evet, ufacık yazılarla Hotel Louis XV yazıyordu bu kapıda. İçeri girdi. Bir "antre" bile denemezdi buraya. İki kişinin ancak karşılıklı dikilebileceği ufacık boşluk hemen merdivene dönüşüyordu. Halısız, eski, şüphesiz çatırdayan tahta bir merdiven. Sağda ise, gene karanlık, camları içerden tül perdeyle örtülmüş bir kapı daha vardı. Sokağa otelliğine değgin en ufak bir işaret koymayan, içerdeyse olabildiğince belirsiz bir biçimde, bunu açıklayan bu yer garibine gitti Selim'in. Otelden başka her şey olabilirdi burası. Örneğin bir batakhane, türlü karanlık işlerin çev-

rildiği bir in... Ama bu olasılıkları biraz da doğru olmalarını isteyerek kafasından geçirirken bile, gerçekle ilgileri olmayacağını biliyordu. Paris'te kendilerini böyle uzun uzadıya gizlemezlerdi batakhaneler. Sonra, dünyanın her yerinde olduğu gibi bu kentte de, en karanlık işler, görünüşte en aydınlık olan yerlerde çevrilirdi şüphesiz. İçerden tül perdeyle örtülü, camlı kapıyı tıkırdattı. Bir süre sonra karşısına çıkan kısa boylu, dağınık ak saçlı ve pek asık suratlı kadından oda sordu.

Daha üçüncü kattaki geniş odaya sandığından çok düşük bir aylık kirayla yerleşmeden önce, 57 Rue de Seine'deki otelin koca Paris'te değil bir eşi, uzak yakın bir benzeri olmadığını öğrenmişti Selim. Yaşlı kadının adı Madam Drevet'ydi. On beşinci Louis'nin metresi olduğu için, duygusal nedenlerle oteline bu kralın adını koyduğu izlenimini uyandıracak kadar yaşlı ve kimsesizdi. İlk ağızda, karısı, nişanlısı ya da bir "petite amie"si olup olmadığını sordu Selim'e. Varsa eğer, kendisine başka bir yer araması gerekecekti. Madam Drevet'nin oteline kadınların girmesi yasaktı çünkü. Bütün müşteriler bekâr erkeklerdi. Kız arkadaşlarını ise yalnız gündüzleri, o da bir saatten fazla kalmamak üzere getirebilirlerdi. Gece saat 10.00'dan sonra içerde yakalanan kadının vay haline. Onu saklayan erkeğin de tabii. Daha dün gece böyle bir olay olmuştu. Üçüncü kattaki odanın böyle zamansız, böyle sokaktan geçen herhangi bir yabancının tutabileceği biçimde boş kalmasının nedeni de o olaydı zaten. Yoksa, sık sık müşteri değiştirmezdi Madam Drevet'nin odaları. Biri çıkacak oldu mu da, yerini almak isteyen bir arkadaşını getirirdi kesinlikle. Hiç boş yer olmazdı aslında, olmazdı ya, üçüncü kattaki genç adamla ara sıra "sevgilim" diye getirdiği kız çok uygunsuz durumda yakalanmışlardı dün ge-

ce. Zaten epeydir kuşkulanmaktaydı Madam Drevet. Hep aynı kızı getiriyordu çünkü üçüncü kattaki genç adam. Madam Drevet'nin isteklerinde doğaya aykırı bir yan olmamıştı hiçbir zaman. Genç adamların genç kızlara karşı sürekli ilgisiz kalamayacaklarını bilmiyor muydu o da, herkes gibi? Ama aylarca hep aynı kız, hep aynı kız geldi mi, işin içinde bir bit yeniği olduğunu sezmek için üstün zekâlı olmak gerekmezdi, değil mi? Evet, sezmişti bir şeyler elbet, kuşkulanmıştı kuşkulanmasına ya, gerçeğin bu denli "enorme" olabileceği aklına gelmemişti doğrusu. İster inanın ister inanmayın, delikanlının ikide bir getirdiği kız, "petite amie"si falan değil, düpedüz nikâhlı karısıydı. Bunu yanlışlıkla, tamamen bir rastlantı sonucu öğrenmişti Madam Drevet. Öğrenmiş, ama renk vermemiş, pusuya yatmıştı. Ve dün gece, saat tam 12.00'yi vurduğu sırada, ikisini birden kıstırmıştı üçüncü kattaki 18 numarada. Kanıtlar karşısında yadsıma yoluna gidememişlerdi elbet. Ve gece yarısından sonra, birkaç pırtılarıyla birlikte kapının önünde bulmuşlardı kendilerini. O saatten sonra, ancak karşı otelde yer bulmuşlardı herhalde. Karşıdakilerdi değil mi, Selim'i gönderen?

"Anlaşıldı ya, Mösyö, bu tür numaralar çevirmeye kalkmayınız. Nasıl olsa sürdüremezsiniz. Er geç meydana çıkar her şey. Dertsiz başıma dert aramıyorum ben. Odaları çok ucuza veriyorsam ondandır. Zengin olmayayım ne çıkar? Ama belalılarla da uğraşmayayım. Kadınlar insanın dertsiz başına dert açarlar."

"Haklısınız Madam, çok iyi anladım," deyip kadının peşinden merdivenleri tırmanmaya başlamıştı Selim, 18 numarayı görmek için. Kadının bitmez tükenmez dırdırını dinlerken, korkunç bir gevezenin eline düştüğünü sanmıştı. Ama, aradan zaman geçip de Madam Drevet'nin

ancak ay başından ay başına iki sözcükten fazla söylemediğini görünce, o ilk konuşmanın kendi gözünü korkutmak için yapıldığını anlamıştı. Öyle uzun uzadıya korkutulmasına gerek yoktu oysa. Hele koskoca 18 numarayı ayda yalnızca 250 franga kiralayabileceğini öğrendikten sonra, Selim ömür boyu rahip yaşamı sürdürmekte bir sakınca görmeyecekti. Üstelik, sevgililerin birlikte yatmalarına göz yumulan, ama evli kişilerin enselendikleri anda kapı dışarı edildikleri bir yerde oturmak -davranış, alışageldiğinin çok dışında, ama gene de çok sağlam bir mantığa dayandığı için olacak- son derece hoşuna gidecekti.

Yerleşti 57 Rue de Seine'e ve gerçek yalnızlığı, gerçek yabancılaşmayı öğrenmeye koyuldu.

Katıksız bir boşluğun içinde sürdürmeye başladı yaşamını. Varlığı ile yokluğunun sözgelişi değil de, gerçekten bir olduğu bir dünyada. Haftalık temizlik gününün akşamı ölse, örneğin, cesedinin en az bir hafta yatakta öylece yatacağını bile bile... Yanındaki, altındaki, üstündeki odalarda birtakım insanlar vardı, doğru; ne var ki onların da varlığıyla yokluğu birdi. Bir tanesine bile bir tek kez rastlamamıştı merdivende, koridorda. Yalnızca, arada sırada ufak bir müzik sesi gelirdi yandaki odadan, bazen de, yasağa karşın, bir kadın kahkahası gecenin geç saatlerinde. Önemini henüz bilmediği bu odaya kapanmış kalmıştı tam anlamıyla. Yerleştikten kısa bir süre sonra, dil derslerini izlemekten vazgeçmişti zaten. Yemek saatleri dışında hemen hiç dışarı çıkmıyordu. Öğlenleri öğrenci lokantasında iyi kötü -genellikle kötü- karnını doyurduktan sonra ayın 15'inden önceyse -cebinde biraz para varsa yani- kaldırım kahvelerinden birinde oyalanıyordu bir-iki saat. Ayın 15'inden sonraysa, yürüyordu şuraya buraya, kentin bilmediği sokaklarını arşınlıyordu. Ama çok uzun boylu

değil. Yoruluyordu, hava da korkunç soğuk oluyordu genellikle, ya da yağmurlu. Tez dönüyordu eve. Okuyordu, durmadan, ne olursa olsun. Sokağa çıkarken bile cebine kitap almak alışkanlığını edinmişti. Polis romanlarından felsefe kitaplarına, politik yapıtlardan en son dilbilim irdelemelerine dek bir yığın kitaba yatırıyordu parasının hemen tümünü. Karman çorman, birinden birine atlayarak okuyordu bunları. Zaman öldürmek ya da zaman kazanmak için belki. Okuduklarının beyninde yavaş yavaş yeni oyuklar meydana getirdiğini fark etmeyerek. Düşünme payı, zamanı ayırmamıştı kendine hiç. Hatta, düşünmemek üzerindeydi tüm çabası. Düşünürse sıkılmaktan, sıkılırsa, çevresiyle arasına giren boşluktan korkmaktan korkuyordu. Çok bunalırsa -bunaldığı oluyordu, yalan değil- kalkıp sinemaya gidiyordu ayın 15'inden önceyse eğer. Akşam 10.30 matinesine Rue Champoillon'daki küçük, ucuz "sanat sinemaları"na. Hiç görmediği, o güne dek varlığından haberli olmadığı, ve herhalde Paris'ten başka hiçbir yerde göremeyeceği filmler görüyordu. Eski filmler, doğumundan önce çevrilmiş... Ya da en yeni filmler... Bütün bir sinema tarihi, kısacık, daracık bir sokağın içinde...

Sinemadan sonra, genellikle sabaha dek okuyordu. Sonra öğlene dek uyku. Öğle yemeği öğrenci lokantasında. Az biraz yürüyüş, yeni yeni sokak adları. Gene 57 Rue de Seine... Tam bir tekdüzelik.

İçinde yaşadığı odanın önemini ancak birkaç ay sonra öğrenebildi. Telefonsuzluğunun, banyosuzluğunun -sağlık müdürlüğüne göstermelik bir banyo odası vardı gerçi ama, kapısı hep kilitliydi ve herhalde suları akmıyordu- pisliğinin yanı sıra bir de tarihsel değeri vardı anlaşılan Hotel Louis XV'in. Madam Drevet'nin büyük korkusu, günlerden bir gün Kültür Bakanlığı'nın "restorasyon" ka-

rarıyla gelip oteli boşaltmaya kalkabileceğiydi. Ay başı konuşmalarından birinde dert yanmıştı Selim'e – Selim'in kadınla kızla ilgisi olmayan, gürültü etmeyen, kirasını zamanında ödeyen örnek bir müşteri olduğuna iyice inandıktan sonra.

"Ama," diye eklemişti, "hakları yok buna. Ben yaşarken hiçbir şey yapamazlar. Kapı dışarı edemezler beni restorasyon mestorasyon laflarıyla." Selim, yapının tarihsel değerinin mimarisinden ötürü olduğunu sanmıştı önce. Mimariden anlamazdı ama, yüksek tavanların, dış duvarlardaki bezemelerin geçmiş yüzyıllardan birinin en az bozulmuş örneklerinden biri olabileceğini düşünmüştü. Pek de üzerinde durmamıştı; yalnızca, Madam Drevet ile birlikte kendisinin de sokakta kalacağını geçirmişti kafasından. Hem de tazminat falan almadan.

Kadının bu yakınmasından sonraki ay başıydı galiba. Zaman kavramını hemen hemen tümüyle yitirmişti, hele hele takvimsel ilerleyişleri hiç özlemiyordu. Lokantaya giriş biletlerinin tükenmesiyle anlıyordu ay sonunun geldiğini; parası çok daha önce bitmiş oluyordu genellikle ve ay başında toptan aldığı biletlerin sonuncusunu sıranın başındaki kadına verdiği akşamın sabahı, erken kalkıp Opera Meydanı'ndaki Osmanlı Bankası'na gidiyordu yürüyerek. Dönüşte, Madam Drevet'nin kirli tül perdeli kapısını tıkırdatıyordu. Ve elinde 250 frank, ya da kapının hemen içindeki ufak masanın üzerinde 250 frank, üç-dört dakika ayaküstü konuşuyorlardı. Ve bu üç-dört dakikalık konuşma Selim'in bir ay boyunca yaptığı en uzun konuşma oluyordu.

Bu ayaküstü konuşmaların birinde, restorasyon konusunun açıldığı ay başından bir sonrakinde galiba, evet evet, öyle olmalı, söz arasında, belki de söyleyecek başka bir şeyi olmadığı için, sırf gevezelik olsun diye yani, ve

odaya kız çıkarma konusunun onda biri kadar bile önemsemeyerek bir açıklama yaptı Madam Drevet: "Biliyor musunuz Mösyö," dedi. "Sizin kaldığınız 18 numarada vaktiyle Baudelaire oturmuş."

Ve, tüm Fransızlar gibi, tüm yabancıları, odasında yüzlerce kitap bulunanları bile, kara cahil bellediği için ekledi:

"Şair Baudelaire... Hakkında konuşulduğunu duymuşsunuzdur belki."

"Baudelaire mi? Evet, elbette... Yani, tanırım kendisini."

Madam Drevet az biraz kuşkuyla baktı kekeleyerek Baudelaire'i tanıdığını savunan yabancı delikanlıya.

"Çok eskiden ölmüş..." dedi.

"Elbette Madam, şiirlerini tanırım demek istedim."

"Çok büyük bir şairmiş evet... Çok tanınmış... Sonra... dokuz numarada, sizin yanınızdaki odanın altında yani, Picasso ile Braque birlikte kalmışlar bir süre."

"Picasso ile Braque ha?"

"Çok daha yakın bir geçmişte tabii. Baudelaire'den çok daha sonra."

"Siz o tarihlerde burada mıydınız Madam?"

Madam Drevet güldü. Karşısındakinin aptallığına iyice inanmışların, birtakım hafifletici nedenlerden ötürü bu aptallığı hoş gören edasıyla,

"Baudelaire zamanında mı?" dedi. Son derece ciddi karşılık verdi Selim. Kendisini aptal yerine koyanın gerçek aptallığıyla uğraşamayacak kadar tarihe dönmüştü ilgisi.

"Hayır Madam. Picasso zamanında."

"Yoktum. Kocam anlattıydı, çok sonra. Benimle evlenmezden önce de işletirdi burayı kocam."

Garip bir coşkuyla, yüreği her zamankinden daha hızlı atarak tırmandı merdivenleri Selim, yeni odasının kapısını

açtı. Yeni bir odaya girer gibiydi, evet. Her şey yenilenivermişti gözünde. İçeri adımını atmadan önce bir an saygıya benzer bir şeyler duyarak durdu. Sonra, çabucak içeri girip kapıyı kapadı – Baudelaire ile yalnız kalmak istercesine. Bir süre yalnızca çevresine bakındı. Ozanın nerede, nasıl bir iz bırakmış olacağını çıkarmaya çalıştı. Üstünde kitaplarının yığılı durduğu ve başka hiçbir işe yaramayan şöminenin tozlu mermerine dokunmak istedi. Sonra, Baudelaire'den beri kimbilir kaç kez değişmiş olan kirli duvar kâğıdının üzerinde bir-iki dize, bir şiir taslağı bulunup bulunamayacağını merak etti. Sonra bütün bu düşüncelerin son derece çocukça olduğunu düşündü. Ama elinde değildi, dehşetli coşkulandırıyordu onu bu gibi şeyler. Sokaklarda dolaşırken, adım başında değilse bile sık sık, bir otelin, pansiyonun, hatta bazen kocaman bir apartman yapısının kapısının hemen yanına asılmış, ufak ama göze batıcı levhalara rastlardı. "Filanca kişi şu tarihler arasında burada yaşamıştır." Her seferinde iyice yaklaşarak levhayı dikkatlice okur, sonra gerileyip yapıyı uzun uzadıya inceler, söz konusu ünlü kişinin -Strindberg, Hemingway, St. Simon ve daha birçokları- burada nasıl bir yaşam sürdürdüğünü düşlemeye çalışırdı. Müthiş bir yakınlık, acayip bir özlemle karışık bir yakınlık duyuyordu bu kişilere karşı. Paris'ten bir şeyler alabilmiş, çalmış belki, zorla koparmış ve bir yerde de Paris'i Paris yapmış olan kişilerdi bunlar. Yani yaşamışlardı burada, Selim'in yapamadığı biçimde. İçindeki özlem de bundandı zaten. Hepsi ölüp gitmiş oldukları için, köşe başında karşılaşmaları olanağı olmadığı için belki, belki köşe başında karşılaşabileceklerine karşı kendini korumak için bu adamların bitmiş yaşamlarıyla, kendi başlamamış yaşamını birleştirmişti bir yerde.

Ama aylarca bilmeden Baudelaire ile koyun koyuna yatmış olmak (otelin adını bile olabildiğince saklayan Madam Drevet kapıya bir de Baudelaire bir de Picasso bir de Braque levhası asacaklardan değildi elbet, müşteri istemiyordu ki o, turist çekmek istemiyordu ki, dertsiz başına dert sarmak istemiyordu ki) çok daha çarpıcı, sarsaklayıcı hatta, bir etki yarattı Selim'in üzerinde. Jeanne Duval'in bu odada geçirmiş olabileceği saatleri düşündü. Kadın yasağı yoktu herhalde o zamanlar.

"Tigre adoré," dedi yüksek sesle. Ve aylardır kadınsız -yalnızca kadınsız mı? İnsansız- geçen günlerini düşündü. Neden? Müthiş bir fırsat geçmişken eline, neden bunu görmezlikten gelmişti? Dünyanın belki de en önemli ve şüphesiz en yaşanacak kentine gelmişken, neden dağ başında oturanlar gibi kapanmıştı bu odaya? Bir şeyler yapmak, Paris'ten bir şeyler koparmak, Paris'i zorlamak varken ne diye anlamsız bir köşeye çekilmeyi, bir tür uyuklamayı yeğ tutmuştu? Seine kıyılarında dolaşmak, birtakım sokak adları bellemek, birtakım yapılara uzaktan, birtakım antikacı dükkânlarının camlarına yakından bakmak mıydı Paris? "Paris by night" ile "Paris Combiné" gezilerinin dışında turistik neonların yanıp söndüğü Paris ile toptan köşeye çekilmenin, kabuğuna kapanmanın, saklanmanın, her şeyden, en çok da belki kendinden saklanmanın arasında, iki ucun ortasında yani, yaşanılabilecek, duyulabilecek bir başka Paris, gerçek Paris vardı şüphesiz. Neden aramamıştı onu? Ne diye kaçmıştı yalnızca? Saklanmıştı, yorganı çekmişti başına... Çevresini -sokakta, kahvede, lokantada gördüğü insanları yani, ve Hotel Louis XV'in koridorlarında göremediklerini, uzaktan müziklerini, kahkahalarını işittiklerini- yabancılığa, duygusuzluğa, kendisini de yalnızlığa yargılamıştı bir bakışta. Bir tek şans tanımamıştı, ne

kendisine ne onlara. Sokakta yalnız yürüyen, lokantada yalnız yemek yiyen, kahvede yalnız oturan, sinemaya yalnız giden bir sürü insan görmüş, bunların yalnızlıklarını paylaşmak istemeyen kişiler olduğuna karar vermişti çabucak, hiç düşünmeden. Belki de haklıydı. Belki de doğruydu tanılaması. Kendisi, kendi yalnızlığını, bir tür sorumluluk gibi, çok ağır, çok yorucu, ve kimseyle paylaşılamayacak kadar utanç verici, ya da -gününe göre- başkalarının anlayamayacağı, paha biçemeyeceğince değerli, bir yük gibi taşımamış mıydı aylarca sırtında? Neden? Ürktüğü için değil mi? Yalnız olmayanlardan, grup halinde şarkı söyleyerek penceresinin altından geçenlerden, gürültülü kahkahalarla gülenlerden, ikişer ikişer kahve köşelerinde oturanlardan, kaldırım köşelerinde öpüşenlerden ürktüğü için duygusuzluğu, aldırmazlığı yakıştırmıştı onlara. Oysa yeterince aldırmayan, yalpalayarak taşıdığı yükü insan milletine yeğ tutan kendisiydi.

Ama işte bütün bu vurdumduymazlığına karşın, elindeki fırsatı değerlendirememekteki inadına karşın, bir uyarı gelmişti. Tanrı'dan -Tanrı varsa eğer; bu konuda hiç düşünmemişti Selim, dinsel etkilerden tüm uzak büyütülmüşlerin rahat, kaygısız, inançsızlığa eşit inancı vardı içinde o zamana dek- ya da yazgıdan, ya da yalnızca yaşamdan. Bir uyarı... Yaşamdan saklanmak için seçtiği oda, Baudelaire'in odasıydı. Soluk aldığı her anı değerlendirmek, yeryüzünün tüm acılarıyla tüm güzelliklerini tatmak çabasından hiçbir zaman vazgeçmemiş bir adamın, dört koldan ve hiç durmadan ve bilerek ve isteyerek yaşamayı başarmış ve bu yüzden ölmüş olan bir ozanın odasına düşmüştü.

Ayağa kalktı birden. Bir şeyler yapması gerekti. Artık, kalkmanın, yaşama yeniden katılmanın zamanı... Baudelaire'den altta kalmamak değildi söz konusu olan. Tan-

rı'nın ya da yazgının, ya da yaşamın, ya da karşı otelin kâtibinin, ya da gece yarısı karısıyla yatakta yakalanıp sokağa atılan delikanlının ya da ne yaptığını bilmeden, sırf gevezelik olsun diye gerçeği açıklayan Madam Drevet'nin kendisine verdiği armağana layık olmaktı.

Fırladı dışarı. Sanki yaşamaya başlamakta bir dakika daha gecikirse her şey son bulacakmış gibi koşarak indi merdivenleri. Ama, nehre inen Seine Sokağı'nın 57 numarasının önünde, birden gözlerini kamaştıran soğuk 1 Mart güneşinin altında durdu. Nasıl, nereden başlamalıydı işe? Gidecek hiçbir yeri yoktu ki, öteden beri arşınladığı sokaklardan başka... Başını önüne eğdi çaresiz, ellerini ceplerine sokup öğrenci lokantasına yöneldi. Yarım saat daha erteleyebilirdi işi, öğle yemeğinden sonra düşünebilirdi ne yapacağını.

Rue Mazet ve Mazet lokantası birkaç dakikalık uzaklıktaydı. Her zamanki gibi ağır ağır çıktı merdivenleri. Her zamanki gibi bir buçuğu geçe gelmişti, büyük kalabalık dağılmış olsun, sırada beklemek zorunluluğu olmasın diye. Her zamanki gibi çabuk çabuk, söver gibi, tatsız yiyeceklerini suratına atar gibi doldururlar tepsisini. Ama elinde tepsi koca salonun ortasına geldiğinde durdu. Her zamanki gibi gördüğü ilk boş yere oturmadı. Çevresine iyice bir bakındı önce ve pencere yanındaki uzun masada tek başına oturan sarışın kızın karşısına geçmeye karar verdi. Tepsiyi masaya koyduğunda kız kocaman, mavi mavi baktı ona, gülümsedi. Yüzü hiç de yabancı gelmedi Selim'e. Birdenbire içinin içine sığmadığını, konuşmak, olanları anlatmak isteğiyle tutuştuğunu fark etti.

"Biliyor musunuz, Matmazel," dedi oturur oturmaz ve ataklığına şaşmaya fırsat bile bulamadan. "Oturduğum odada vaktiyle Baudelaire kalmış."

Kızın yüzündeki tek şaşkınlık ifadesi, hafifçe yükselen kaşları oldu.

"Demeyin," dedi. "Bu cümleyi bulmak için mi beklediniz buncadır?"

Selim hiçbir şey anlamadı önce. Sonra, birden anımsadı kızın yüzünün neden yabancı gelmediğini. Çok görmüştü onu burada. Yüzlerce kez belki de. Ve kızın gözleri çok kocaman, çok maviydi. Ve yüzünün çizgileri çok düzgün, saçları çok parlaktı. Kimbilir kaç kez, uzun bir masanın bir ucundan öteki ucuna, ya da birkaç masa öteden, dalıp gitmişti bu yüze. Ama kafası tüm, başka yerde olarak, Paris'te, adım başı rastladığı taştan sanat yapıtlarından birine bakar gibi bakmış, onunla konuşmayı aklından bile geçirmemişti. Oysa -görünüşe göre- o anlamsız bakışlarına, kendine göre bir anlam vermişti kız.

"Hayır," dedi Selim. "Uzun uzun düşünmedim. Yani, yeni öğrendim ben de. Bir saat bile olmadı. Öylesine coşkulandım ki, sizinle paylaşmak istedim."

"Ne güzel," dedi kız. Gülümsedi. Neyin güzel olduğunu açıklamadan elmasını soymaya koyuldu.

"Size de göstermek isterdim odayı. İsterdim ya. Bizim otele kadınların girmesi yasak."

Kızın kaşları gene kalktı.

"Desenize, Baudelaire'in odasını görmeden öleceğim."

Bir an ne diyeceğini bilemedi Selim. Ama çabuk toparlandı. Yasak düşünmenin sırası mıydı şimdi? Üstelik gündüzdü de. Yani aslında kızın ilgisini çekmek için söz etmişti yasaktan, ve beceremişti. "Ama," dedi, "Madam Drevet, otelin sahibesi yani, öğlen uykusuna yatar."

Sunturlu bir yalan... Sunturlu çünkü gereksiz, çünkü gerçeğin tersi ya da bir sapması değil de tüm uydurma,

tüm ilgisiz. Gökten düşme. Bir çeşit esin, Tanrı'dan, yazgıdan ya da yalnızca yaşamdan.

"Kaçta yatar uykuya bu Madam Drevet?"

Selim saatine baktı.

"Yarım saat oyalanırsak, bir kahvede falan, tam zamanında girebiliriz içeri."

"Oyalanalım bari," dedi kız. "Başka çare olmadığına göre."

Gülümsedi.

Josette'di kızın adı. On sekiz yaşındaydı. Sorbonne'da, "Felsefenin birinci yılında" okuyordu. Ve gerçekten çok derin bir mavisi vardı gözlerinin. Selim kolej tepesinden Boğaz'ın sularına bakarken, o da ancak birkaç kez, görmüştü böylesine bir mavi. Sevişirken de, inadına koskocaman açıyordu gözlerini. Sevişirken... Son derece canlı, içten, 18 yaşına karşın şaşılacak kadar ustaydı. Daha sonra düşündüğünde bu "usta" sözcüğünü uygun bulmadı Selim. Hele kendisine hiç yakıştırmadı. "İçten" ve "usta" bir arada düşünülecek sözcükler değildi gerçekte. Usta dendi mi, Selim'in o güne dek tanıdığı pahalı orospular gelebilirdi akla ancak. Josette'i onlarla aynı sıraya nasıl koyardı?

Şimdiye dek orospulardan başkasını tanımamışsa ve bu yüzden söz dağarcığında onlardan başkasını tanımlayacak bir sözcük yoksa, suç kızcağızın değildi elbet. Üstelik, söz dağarcığını zorlamaktan öte, çok daha temel bir sarsıntı getirmişti Selim'in yaşamına. Asıl önemi, özelliği, ne pahalı ne de orospu olmayışıydı çünkü. Kollarında gerçek bir sevinç duyduğu öylesine belliydi ki... Cinsel deneyleri yalnızca orospulara dayanan ve 17 yaşından beri bu tür sevinçlerin yapmacıklarını göre göre öykünmelere alışmış olan genç bir adamın bile hemen sezebileceğince içten bir

sevinçti kızınki. Doruk anında baygınlık geçirircesine kendini türlü inlemelere bırakacak yerde gözlerini dört açıp kahkahalarla gülmesi bu içtenliğin en şaşırtıcı ama belki de en belirgin tanıtıydı.

18 numaralı oda aynı gün içinde ikinci kez değişti Josette'in gelişiyle. Sarışın başı, mavi gözleriyle, eskisinden daha yüksek vatlı yeni bir ampul, ya da duvara asılan bir Matisse röprodüksiyonu gibi birden aydınlatmadı odayı, hayır. Ama bir yerde, Baudelaire'in, Selim'in de elinden aldı orasını. Boşluk içinde bir durak yeri olmaktan, başlı başına bir yaşam biçimi olmaktan çıkardı. Yalnızca yatağı değil, her şeyi, odanın tümünü kendine mal ediverdi. Çıplaklığından hiç utanmadan, daha önemlisi, en ufak bir üşüme belirtisi göstermeden, odanın içinde şöyle bir dolanması, kitapları karıştırması, pencereden dışarı bir göz atması, gardırop aynasının önünde durup üstündeki tozları tek eliyle silmesi yetmişti.

"Amma pis burası," demişti, koskoca Baudelaire'in koskoca odası hakkında ilk söz olarak. Ve hâlâ yataktan çıkmamış olan Selim bu sözleri ne karalama ne saygısızlık saymış ne de "yüzeysel" olarak nitelemişti. Yalnızca kadın müşterilerin, Madam Drevet'nin dertsiz başına ne gibi dertler açabileceklerini anlamaya başlamıştı.

Sonra, gelip yatağın ayakucuna oturdu kız ve gülümsedi. Zor bir andı. Bir şeyler söylemenin zamanıydı. Ama kızın giyinip gitmesini önlemek için ne söylemesi gerektiğini bilmiyordu Selim. O da gülümsedi.

Çok çok sonra, Josette ile olan ilişkileri süreklileştikten, bu yüzden Madam Drevet'nin otelinden kovulduktan (kendinden bir önceki kiracınınki kadar gürültülü olmamıştı bu kovulma. Otelci kadın bir gün merdivenlerde karşılarına çıkıp ay başında odasını boşaltmasını istemiş,

Josette'in bu arada söylediği birtakım yarı alaylı yarı edepsiz sözlerine karşılık ise, ciddi ve namuslu delikanlıları işte bu biçim kadınların yoldan çıkardığını açıklamıştı), derken, günün birinde Josette de çıkıp gittikten ve Selim yaşamını yeni baştan tek başına, ama eskisinden çok daha başka bir biçimde sürüklemeye başladıktan sonra, bir gün oturmuş, başından geçenleri anlam ve önem sırasına göre dizip incelemeye, çözümlemeye çalışmıştı.

Bu arada Josette'in ilk gelişini, kendisini birtakım sözcüklere, açıklamalara zorlamadan kalmaya karar verişini bir devrim olarak nitelemişti. Evet, evet, bir devrimdi kızın odada yarattığı. Düzeni değiştirmişti.

Hem de öyle yavaş yavaş, aşamalı bir biçimde değil, birdenbire fırtına gibi, ya da işte, devrim gibi, tersyüz etti Selim'in kurmuş ya da benimsemiş olduğu düzeni. Odanın pisliğinden, havalandırılmadığını belli eden kokusundan şöminenin üzerinde yığılı kitaplara, oradan da bu odada sürdürülen yaşamın genel anlamsızlığına atlayıp her şeyin altından girip üstünden çıktı bir-iki saat içinde, bir rastlantı sonucu yatağına girdiği delikanlının yaşantısını altüst etti.

"Şuna bak. Tee Türkiye'den kalkıp gelmiş, Paris budur deyip tıkılmış dört duvarın arasına! Yok Baudelaire'in odasıymış, yok daha bilmem neymiş. Bir kere yalandır bütün bunlar. Otelcinin müşteri çekmek için neler uydurabileceklerini bilmeyecek kadar safsın anlaşılan. Sonra, gerçek olsa bile ne çıkar yani? Dört duvar işte, herhangi bir dört duvar. *Merde.* İçinde sevişmek yasak üstelik. Ne denli sağlıksız bir yer olduğu bu yasaktan belli. Yüzlerce kokmuş adam yaşamış olabilir içinde. Sana ne? Kim oluyor Baudelaire? Esrarı çekip çekip, zenci karıyı düzemedim diye hayıflanan bir serseri."

Çok çabuk konuşuyordu kız. Ağzından çıkan her sözcükten yüzde yüz kuşkusuz olan genç Fransızların ivecenliğiyle... Selim söylenenleri eksiksiz anlamak için kulak kesilmiş, tüm dikkatini toplamıştı. Baudelaire'i bu kadar aşağılamasına dayanamadı. Atıldı hemen:

"Amma da yaptın! Böylesine büyük bir ozan hakkında nasıl söylersin bunu?"

"Büyük ozan! Büyük ozan! Anladık! Bilmiyor değilim, okulda okuttular bize de. Gerçi ben Hugo ile Baudelaire'i hep birbirine karıştırırım."

"Ne diyorsun? Dünyada karıştırılmayacak iki ozan varsa..."

"Yok bir de hangi ozanın hangisiyle karıştırılmayacağını belleyecektim, bunca önemli işin arasında! Bana bak. Hadi bize, kafamıza kaka kaka, veriyorlar bu burjuva eğitimini. Zorunlular çünkü. Başka türlü koruyamazlar kendilerini. Ama sana n'oluyor? Sen ki geri kalmış bir ülkenin çocuğusun, ne işin var böyle şeylerle? Nasıl yutarsın bu martavalları?"

"Geri kalmış bir ülkenin geri kalmamış bir çocuğuyum!"

Kızın, bu yarı ciddi, yarı alaylı övünmeyi pek yersiz bulduğu belliydi.

"Anlaşıldı," dedi soğukça ve kitapları karıştırmaya başladı. "Geri kalmamışlığını kanıtlayan da bunlar, öyle değil mi? Nietzsche! Schopenhauer! Aman Allah! Fransız ahlaksızlığının yanı sıra, bir de Alman karamsarlığı ha? Olacak iş değil. Sen bitmişsin be oğlum. Vay, bu da ne? Nasıl okursun bu aptalı? Marksizmin en beş para etmez, en yanlış yorumudur bu. Neden Marx'ın kendisini okumuyorsun da bu zevklere vakit harcıyorsun, be?"

"O da var."

"Ne diyorsun? O da var demek? Her yemekten bir lokma, desene... Bir lokmadan fazla yersen midene oturur diye mi korkuyorsun? Hani nerde? *Manifesto*, ha? İyi be! Beşiklerde sallanan bebekler bile ezberledi bunu. Başka yok mu?"

"Olacak galiba..."

"Galiba! Ne okuduğunu bile bilmiyor bu çocuk... Haa, Lévi-Strauss da var. *Tristes Tropiques* elbet... Moda çünkü, ayağa düştü artık. Her kendini bilmez entelektüel taslağının elinde bu şimdi. Hiçbir temel yapıt okumadan alırlar ellerine, sonra? İşin aslını anlamazlar tabii. Eminim turistik bir yolculuğa çıkar gibi dalmışsındır sen de, zavallı tropiklere. Çok böyle kişiler. Hindistan'a giderler, sokaklardaki ineklerden, öküzlerden başka şey görmezler... Güney Amerika'ya giderler, rumba öğrenirler..."

Yarı çıplak, odanın ortasına dikilmiş kendisini paylayan bu küçücük kıza, şaşkınlıkla karışık bir sevgiyle bakıyordu Selim, bütün bu ukalalıkları neden sevimli bulduğunu anlamadan. Çıplaklığını unutacak, daha önemlisi, unutturacak kadar ciddi ve içten olduğu için sevimliydi belki de.

"Bu ne bu? Haa, tabii, Baudelaire. Hem de ciltli, iyi mi? Kitapların içine değil de, cildine para veriyor beyzadem. İngiliz soyluları gibi!"

Ve kırmızı cildi rasgele açıp, son derece abartmalı bir romantizmle okumaya koyuldu:

"Un éclair... puis la nuit! -Fugitive beaute
Dont le regard m'a fait soudainement renâitre,
Ne te verrai-je plus que dans l'éternité?"

Elinde olmadan kahkahayı bastı Selim.

"Yeter," diye güldü. "Bitti artık. Canına okudun Baudelaire'in."

"Okurum elbet, ne sandın: Amma kolay iş be, kaçan bir güzelin tek bakışıyla yeniden doğmak! Güzellerin bakışından doğa doğa sürekli bir ölüm içine girmiş bu serseriler, haberleri yok... Haa ama, bak, şiir dedik de aklıma geldi. Geçenlerde bir Türk ozanının şiirlerini okudular bana. Neydi adı? Dilimin ucunda... Onu beğendim bak, iş var onda. Neydi adı be? Sen söyle, hatırlarım..."

Kaşlarını çattı Selim... Şaşırmıştı gerçekten. Fransızların tanıyabileceği bir Türk ozanı?

"Bilmem ki," dedi. "Kim acaba?"

"Esaslı bir şeyler söylüyor hem de... Nasıl unuttum? Özellikle sordum adını oysa. Oyuncu bir arkadaşım var, bir şiir gecesinde okumak için hazırlıyordu şiiri... Sonra, bütün gece, kitabı baştan sona okuduk... Hah buldum. İkmet! Nâzım İkmet..."

"Nâzım Hikmet," dedi Selim.

"Hah, o işte. Tamam. Biliyor musun şiirlerini?"

"Biraz..."

"Birazmış. Baudelaire'i ezbere bilir! Kendi ülkesinin gerçek ozanını, biraz. Utan, utan... Sen, hepten ayırmışsın kendini dünyadan, be! İstanbul'dayken de böyle dört duvar arasına tıkılıydın galiba..."

"Onun gibi bir şey," dedi Selim yavaşça; birtakım gerçeklere belki de ilk kez, az çok bilinçli olarak varıyordu.

"Evet, onun gibi bir şey," diye sürdürdü. "Yüksekler-de, Boğaz'ın en yüksek tepelerinden birindeydim. Geniş bir futbol alanının çevresinde, koca koca yapılar vardı taştan. Güzel yapılar, hem de... Öyle severdim ki... Baudelaire'in odasını sevdiğim gibi belki... Ve o güzel yapıların pencerelerinden, bahçelerinden baktığımızda, evrenin en akıl almaz, en olağanüstü görünümüyle karşılaşırdık. Öyle ki... O görünüm karşısında şiir söylemek bile yetersiz-

di... Gereksizdi daha doğrusu... Onun için göremedik çevremizdeki duvarları belki de... Yüksek, aldatıcı duvarları... Boğaz'ın güzelliği kamaştırdı gözlerimizi..."

"Laf bunlar... Bağışlatıcı, hatta hafifletici nedenler bile değil... Buraya geldin de, ufkun genişledi mi sanki? Gene kapandın bir köşeye. Paris'i bile tanımıyorsun daha."

"Tanıyorum. Gezip görmediğim yeri kalmadı."

"Hoppala, al, bir tane daha! Siz görünüm meraklısısınız galiba dostum. Başka bir şey bilmez misiniz? Senin için, birtakım sokaklardan, bistrot'lardan başka bir şey değil mi yani Paris? Bir de Seine Nehri belki, Notre-Dame, Pont Neuf, öyle değil mi? İnsanlardan ne haber, peki? Tiyatro maketi değil bu kent. İnsanlar yaşıyor içinde... Tanrı'nın günü toplantılar, yürüyüşler oluyor. Katılıyor musun? Haberin bile var mı, hatta? Ufacık bir ilgin var mı çevrenle? Birtakım insanlar boğazlarını parçalıyorlar kalın kafana bir şeyler sokmak için; gazeteler çıkarıyorlar ya da; konuşuyorlar, anlatıyorlar, yazıyorlar, bir şeyler söylemek için sana. İşitiyor musun onları? Şu kadarcık haberin var mı içinde yaşadığın, suyunu içtiğin dünyadan? Schopenhauer'desin hâlâ, Baudelaire'desin... Beşikteki bebeklerin bile bildiği şeylerden haberin var mı? Vietnam Savaşı'ndan örneğin, Biafra'dan? Ne bileyim... Çin'den? Brezilyalı milyonerlerin spor diye, uçakla Kızılderili avına çıktıklarını biliyor musun?"

"Bilmiyorum," dedi Selim alçak sesle. "Nasıl av yani?"

"İngiliz soylularının çıktığı tavşan avı gibi!" diye bağırdı kız. Sonra birden, büyük bir yorgunluk içinde yatağın üzerine attı kendini.

"İyi be," dedi tavana bakarak, "beşikteki bebeklerden de saf bir delikanlıya çatmışız. İşimiz var demek..."

Bir süre sustular.

Sonra kız başını Selim'den yana çevirdi yattığı yerde. Gülümseyiverdi, söylenecek her şey söylenmiş gibi.

"Hadi kalk giyin, tembel adam," dedi. "Çıkalım da iki lokma bir şeyler yiyelim. Akşam oldu."

Sersemlemiş bir durumda doğruldu Selim.

Kalabalık bir ailenin kızıydı Josette. Ve daha söyleyecek çok şeyi vardı. Paris'in banliyölerinden birinde oturuyordu ailesi. Josette aklına estiğinde eve gider, keyfi istemediğinde gitmez ve anlaşılan, hesap vermek zorunda tutulmazdı. Babası ile büyük ağabeyi Renault oto fabrikasında işçiydiler. Partiliydi ağabeyi ve militan bir sendikacı. Küçük ağabeyi okuyordu, Josette gibi. Gene okuyan -lisede- bir kardeş ile, ilkokul çağında bir erkek kardeş vardı.

"Anlayacağın bizimkilerin doğum kontrolü denilen şeylerden haberleri yokmuş," demişti Josette.

Ailesinden yalnızca fizik okuyan küçük ağabeyini adam yerine koyardı. Selim'le ikisini en kısa zamanda tanıştırmak hevesindeydi. Parti üyesi olan büyük ağabeyisini "uyutulmuş bir salak" olarak nitelerdi. Fransız Komünist Partisi'nin gerçek komünizmle, Marksizm-Leninizmle en ufak bir ilgisi yoktu çünkü Josette'e sorarsanız. "Hâlâ Stalin devri özlemi içinde olan, Moskova'daki revizyonistlerin dümen suyundan bir santim bile ayrılmayan bir sürü köpek"ti partililer fikrince.

"Cezayir Savaşı'ndaki tutumlarıyla belli ettiler ne mal olduklarını. Daha önceden de belliydi ya, sen Cezayir Savaşı'nı bilirsin, hatırlarsın diye söylüyorum.."

Selim, Cezayir Savaşı hakkında en ufak bir fikri olmadığını belli etmemeye çalışarak dinliyordu.

"Benim salak ağbime gelince, kendine özgü bir tek düşüncesi yoktur. Sabahları *l'Humanité*'de okuyup ez-

berlemediği bir tek söz çıkmaz ağzından. Bir de utanmadan bana kızar. *La Voix Ouvriere* satıyorum diye örneğin, onun göremediği gerçekleri görüyorum diye... Geri zekâlı zavallı... Yalnızca o mu? Daha bir sürü var. Bunlar, Lenin'in gerçek kalıtçısının Troçki olduğunu kabul etmezler. Gerçek komünizmin Troçkizm olduğunu bilmezden gelirler.. Otuz yıllık Stalin propagandasını yutmuşlar, tamam mı? Beyinleri yıkanmış, kör olmuşlar. Açamıyorlar gözlerini. O hainee Stalin propagandası bitti sanma. Hâlâ sürüyor. Hatta son yıllarda güçlendi bile. Şimdiki Moskova yöneticileri hep Stalinist... PCF'nin yöneticileri de öyle... Bak bu Ekim Devrimi'nin ellinci yılı. Sonbaharda bunu bir törenle kutlayacaklar. Ama Kızıl Ordu'nun kurucusu, Lenin'in silah arkadaşı, Lenin'in ölürken devrimi emanet ettiği kişi olan Troçki'den söz edilecek mi, dersin? Hayır... Çünkü o alçak katil, o geri zekâlı *assasin*, dünyaya gelmiş en büyük komünistin -Lenin'in yanı sıra elbet, onu yadsıyacak değilim- canını almakla kalmadı yalnızca. Şanını da aldı.. Adının, yaptıklarının belleklerden silinmesi için bütün ömrünü harcadı. Ama gene de başarılı sayılmaz. Yaşamının en büyük isteğini gerçekleştiremeden geberdi... Çünkü biz Troçkistler azınlıkta olmakla birlikte güçlüyüz ve günün birinde dünya Troçkizmin utkusunu görecektir..."

Güzel güzel konuşurken birden bir söylev coşkusuna kapılıp elini kolunu sallayarak Troçkizmin utkusunu müştulayan, bunu bir derme çatma masanın üstüne indirdiği tehlikeli yumrukla vurgulayan -tehlikeli, çünkü masa kırılabilirdi- bu minicik kızı dinlerken güleceği geliyordu Selim'in. Ama gülmedi. Sevecenlikle gülümsedi yalnızca. Böyle ukala ukala konuşurken bile akıl almaz bir sevimliliği vardı kızın. Gerçek içtenliğinden belki; dediklerinin

yüzde yüz doğruluğuna yüzde yüz inandığından. Gülüp geçeceğine etkilendi Selim. Kitapçılarda dizili kitapları karıştırırken bazılarının üstünde sakallı gözlüklü resmine rastlamaktan öte hiç mi hiç tanımadığı bu Troçki denilen adamın böylesine güzel ve genç bir kızı nasıl ve neden böylesine coşkulandırabildiğini merak etti. Öğrenmeye karar verdi. Hem de hemen, kızın gizemli ve önemli bir hava içinde, "Bir konuşayım bizimkilerle, sen de götürürüm bir toplantıya..." demesinden önce hatta; ve o "toplantı" günü -uzak ya da yakın- gelmeden adam hakkında gereken her şeyi bilmesi, ona inanması şartmışçasına sarıldı bir sürü kitaba.

Nedenini kendisi de tam olarak bilmiyordu açıkça; politik alanda Josette ile yarışmak, daha doğrusu ona yetişmek değildi kaygısı. O güne dek en ufak bir politik ilgi olmamıştı ki kafasında. Bu alanda okuduklarını -ki pek azdı bunlar- hiçbir biçimde bağlayıcı olmayan, neredeyse "ilgisiz" denebilecek bir merakla okumuştu. Etkilenmişti Josette'den, doğru. Ama bu etkilenmenin nedeni de pek açık seçik değildi. Kızın coşkusundaki bulaşıcılıktı belki Selim'i de işin aslını öğrenmeye, bir yerde yaşama dönmeye, ve, yaşamı kavrayabilmek için, eksikliklerini tamamlamaya iten. Hoşlanmakla sevgi arasında bir şeydi kıza karşı duyduğu. Ve de bu ikisinin arasındaki şey, ya da bu ikisinden de daha derinde, daha önemli, daha içten olan şey büyük bir şükran duygusuydu. Şükran, evet. Geldiği için, yatağına girdiği için, sonra gitmediği, ona gövdesinden öte, kendinden bir şeyler vermekten çekinmediği için... Oturup ciddi ciddi Selim'in o güne dek bildiği sevişme olayları ile hiç ilgisi olmayan konularda konuştuğu için... Yani, yani -biraz düşündükten sonra çıkardı bunu- insan yerine koyduğu için Selim'i. Paris'e geldiğinden, belki de

doğduğundan beri onu insan yerine koyan tek kişi olduğu için... Ve de -biraz daha düşününce- kendisinin de Paris'te gördükleri arasında, insan yerine koyduğu tek kişi Josette olduğu için... Kız onu yalnızca insan yerine koymakla kalmamış, insan olmaya zorlamıştı. Buydu Josette'in devrimi asıl. Belki de bu yüzden Selim kendini birtakım kitaplar okumaya, onlara Josette'in inandığı gibi inanmaya zorunlu duyuyordu.

Josette'in inandıklarına inanmak çok kolay, Josette'in inandığı gibi inanmak çok güç oldu. Daha önceden bellemiş, doğruluğuna inanmış olduğu şeylerin tersini yazmıyordu ki Josette'in kitapları (daha doğrusu, delikanlının Josette'den gizli alıp, o yanında değilken okuduğu, çok eskiden okumuşmuş gibi yapmaya çalıştığı kitaplar). Benimsenmeyecek, karşı konulacak bir şey yoktu ki içlerinde... Her şey öylesine matematiksel bir açık seçiklikle anlatılmıştı ki... Mantık açısından en ufak bir uyumsuzluk yoktu. En azından akılsız olmak gerekirdi yazılanların doğruluğunu yadsımak için. Ancak, bu doğrular Selim'in içinde herhangi bir duygu, yani hiçbir coşku, hiçbir kızgınlık doğurmuyordu. Sarmıyordu benliğini, bir şeyler ayaklandırmıyordu içinde. İnanç denilen şeyin önce güçlü bir duygu, sonra da güçlü bir eylem olduğunu daha öğrenememişti. Kafası her şeye açık olan, mantığa aykırı gelmeyen her şeyi aynı kolaylıkla kabul eden, tipik bir aydın ilgisizliğiyle kavrıyordu düşünceleri. Usunun dipsiz deposuna atı atıveriyordu doğruluklarını saptadıktan sonra, inanıyor ama inançlanmıyordu kısacası. Kafasından yüreğine yol açılmamıştı daha. O güne değin yalnızca güzellikler karşısında titremişti yüreği. Kendisi bilmiyordu ama, anasının az bulunur güzelliğiydi bunun nedeni. Boğaz'ın görünümünde, ya da Baudelaire'in dizelerinde bulduğu

coşku, annesinin o hiç kavuşulamayan, o sık sık bile görülemeyen güzelliği ile eşdeğerdi aslında. Yirmi yıllık ömrü boyunca hep güzeli aramış, güzelin en güzelini bulamadığında çok tasalanmamış, ya da tasalandığını kendi kendine belli etmemişti ama, bulduğunda, bulduğunda hep deli gibi mutlu olmuştu.

Ömrünün herhangi bir döneminde, gönülden, derinden benimsediği bir inanç olmuş olsaydı, onu zorla söküp yerine yeni, belki de eskisinin tam karşıtı bir inanç yerleştirmek güç olurdu şüphesiz. Ama sağlam olurdu sonunda, daha tutarlı. Şimdiki gibi soğuk, tutkusuz, inançsızlığa eşit bir inanış olmazdı.

Sonra sonra gelecekti tutku. Önce Josette'in tutkusu, içtenliği geçecekti delikanlıya. Daha sonra, kendi tutkusunu kendisi geliştirecekti. Zaman vardı daha. Şimdilik, birtakım şeyleri anlamaya başlamıştı. Bu bile önemliydi Selim gibi biri için.

Örneğin, Josette, Nâzım Hikmet'i Baudelaire'den daha iyi tanıyordu; kendisi ise Baudelaire'i Nâzım Hikmet'ten daha iyi biliyordu. Öz yaşantısından bulduğu bu örnek çok anlamlı geldi Selim'e.. Şiir gibi çok öznel bir sanatın algılanmasında bile, işin içinde dil benzemezliği gibi çok önemli bir engel olduğu halde bile, sınıf ayrılıkları ulusal ayrılıklardan daha önemli rol oynuyordu demek. Çocukluk yılları boyunca, Hugo, Baudelaire ezberlemek zorunda bırakılmış şiir sevmez bir kız, on sekizine geldiğinde, yabancı bir ozanın dizelerini işitiyor, şiir sevmezliğine karşın onu duyuyor, ona ısınıveriyordu. Çünkü o yabancı ozanın dedikleri, Hugo'nun yiğitlemelerinden, Baudelaire'in sevda sözcüklerinden daha yakındı özüne. Sınıflı bir toplumun sınıf bilincine ermiş bir kızıydı Josette. Kendisini doğrudan doğruya ilgilendiren şeylerle, kendi-

sini ilgilendirenleri görmemesi için ortaya atılanları ayırt etmesini öğrenmişti. Oysa Selim, sınıf bilincinden öylesine yoksun büyümüştü ki, burjuvalığını bile bilememişti. Ülkesinde, kendisininkinden çok farklı yaşamlar sürdüren kişiler bulunduğunu ayrımsamıştı şüphesiz. Ama nedenini kesinlikle tanımlayamadığı bir acıma duygusundan öte üstünde durmamıştı bu durumun. Farklı yaşayanların neden farklı yaşadıklarını hiç düşünmemişti. Arada sırada dikkatini çeken birtakım ufak tefek olaylara ilgisizce şaşırdığını anımsıyordu yalnızca. Lise ondayken kendisine özel matematik dersi veren teknik üniversitelinin evinde yemek yediği gün örneğin, bütün ailenin aynı salata tabağından atıştırdığını görerek şaşmıştı.. Teyzelerinden birinin evine dikişe gelen kızın ayağında kaçık çoraplar olması tuhafına gitmişti. Ama, kendince olağana aykırı saydığı bir şeyleri yalnızca görmekten ileri gitmemişti. Bu ufak tefek ayrımların ardında daha büyüklerinin yatabileceğini hiç düşünmemişti. Dikkat çeken ama önemsenmeyen tuhaflıklardı bunlar onun için. Annesinin, babasının, çeşitli akrabaların evlerinden hiç eksik olmayan hizmetçi, uşak, şoför takımını dikkate değer kişiler, hatta düpedüz kişiler olarak bile görmemişti. Kendini bildiğinden beri yaşamının geri perdesini oluşturan bu gölgeleri antika abajurlardan, bilmem hangi Lui stili koltuklardan ayırt etmemişti. Ev yaşantısı hemen hemen tümüyle hafta sonlarından oluştuğundan, fazla bir alışverişi de olmamıştı onlarla. Yalnızca çevresini tanıyabilmiş, ama bu çevreyi "sınıf" olarak nitelendirmeyi bilememişti. Kendi sınıfının en ilkel kurallarını bile kitaplardan öğrenmek zorunluluğuydu onu Josette'den böylesine geri bırakan. Kıza (kıza derken çağdaş düşünce düzeyine) yetişmek için harcadığı çabalar sonucunda birçok şeyi kuramsal olarak öğrendi. Bunları gerçekten bilebilmesi

için biraz da yaşaması gerekiyordu elbet. Kafası, yüreği birtakım hazırlıklara girişmişti. Uyanmıştı ama daha ayağa kalkmamıştı. Yaşamaya yeni başlıyormuş gibi bir duygu vardı içinde. Gene de Baudelaire haklıydı. Bir güzelin bakışıyla (daha doğrusu, iteleyivermesiyle) yeniden doğabiliyordu kişi.

6

Selim pazar günkü konuşmadan iki gün sonra eline iki çanta alıp gelmişti ya, bu gelişten hiçbir şey anlamamıştı Seyda. Geldiği gibi yeniden firlayıp gitmişti çünkü. Çok acele bir işi olduğunu, akşama görüşeceklerini söylemişti. O kadar. Kapıdan çıkmadan önce de, ilk coşkusu şaşkınlığa dönüştüğü için orta yerde aptal aptal dikilen Seyda'yı kırk yıllık kocası, ya da yalnızca yakın bir arkadaşıymış gibi iki yanağından öpmüştü. Önce bozulmak aklına gelmemişti Seyda'nın. Gününü türlü hazırlıklar ve hiç hazırlık yapmama çabası içinde geçirmişti. Olağandan fazla süslü giyinmeyi; yazın hemen hiç boyanmadığı halde o gece boyanmayı saçmalık sayıyordu. Yemek konusunda aşçının işine hiç karışmadığı, önemli konuklar olduğu zamanlar dışında yemek

listesini bile sormadığı halde, şimdi durup dururken mutfaklara gidip akşamın balığıyla salatasıyla uğraşmak yersiz kaçacaktı şüphesiz. Ya evi baştan başa çiçeklerle donatmak? Ya Selim'in yatacağı oda hazırlanırken hizmetçi kızın başından ayrılmamak? Çalışma odasındaki meşin koltuklardan birini oraya taşıtmak, masa lambasının tozunu kendi eliyle almaya kalkmak? Olacak şeyler değildi bütün bunlar, ama Seyda hepsini yapmıştı. Akşama ille de balık istediğinden, balık seçme konusunda da en ufak bir bilgisi olmadığından, öğle yemeğinden sonra aşçı kadını arabaya atıp ta Kadıköy pazarına götürmüştü. Kadıncağız balık seçedursun, arabanın arkasını yüzlerce uzun saplı gülle doldurmuştu. Kendi bahçesinde güllerin en âlâsı bulunduğu halde pazarlardan çiçek almak saçmalık değildi de neydi yani? Eve döndükten sonra da bir türlü yerinde duramamış, gülleri belki elli kez yerleştirip bozmuştu. Akşamüstü aynanın karşısında oturmuş, yıllardır göstermediği bir özenle, boyandığı ilk bakışta anlaşılmayacak biçimde boyamıştı yüzünü. Her şey hazır olduktan sonra beklemek dehşetli güç olmuştu. Ve sonunda hepsi, tüm hazırlıklar, tüm beklemeler boşa çıkmıştı. Selim'i gül kokularıyla dolu loş bir salonda tek başına karşılayamamıştı. Oktay daha önce gelmişti. Selim, Seyda'nın coşkusu, sevinci sinir bozukluğuna dönüştükten çok sonra, yeşilliklerle bezenmiş balıklar yenilip içki şişesi boşaldıktan sonra, gece yarısına doğru gelebilmişti.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, Seyda'nın hiç değilse ertesi sabah onunla kalabileceği umudu boşa çıkmıştı. Çünkü Selim sabah erkenden Ortay'la birlikte denize girip çıktıktan sonra, gene Oktay'la birlikte çıkıp gitmişti. İki günden beridir de ortalıkta yoktu. Oktay konuya ancak bir kez değinmişti. Selim çarşambadan sonra perşembe akşamı da görünmeyince,

"İyi, senin konuk başımıza fazla bela olacağa benzemiyor," demişti. "Ama madem yanında kalabileceği arkadaşları varmış neden pılısını pırtısını bize taşıdı?"

Seyda karşılık vermemişti, ama şimdi -yani, cuma günü öğleden sonra- o da hemen hemen aynı şeyi düşünüyordu. Madem kalacak başka yeri vardı, değil de, madem Seyda'yla aynı çatı altında olmaya öyle pek hevesli değildi, ne diye buraya taşınmıştı?

Tedirgindi Seyda. Kendini bildi bileli beklemekten tedirgin olmuştu. Hele böyle sürekli beklemek... Her an kulağı kapıda, telefon zilinde, gözü yolda, aylak aylak dolaşmak evin içinde. Ya gelir de gidiverirse diye evden dışarı adım atamamak, korkudan denize bile açılamamak... Sabahları gene az çok kolay geçiyordu. Gil ile oynuyor, denize giriyordu hiç değilse. Kulağı gene tetikte oluyordu ama, Gil uykuya yattığı zamanlardaki gibi yoğun bir bekleyiş içinde olmuyordu sabahları. Akşamları, Oktay'ın karşısında, beklediğini belli etmemeye çalışarak beklemek şüphesiz en zoruydu. İşte o zamanlar afakanlar basıveriyordu. Oktay'ın her davranışı, her sözü her zamankinden daha saçma, daha anlamsız görünüyordu. O ağzını açtığı anda, sanki Seyda'nın dört bir yanına iğneler batmaya başlıyordu. Çoğu kez Oktay'ın en basit, en alışılmış bir saçma ya da gereksiz sözü -saçma, gereksiz söz mü ararsın Oktay'da?-, örneğin "havalar da bunaltıcı sıcak" demesi yalnızca, Seyda'yı çileden çıkarmaya yetiyordu. "Sordum mu havanın nasıl olduğunu? Ben bilmiyor muyum, herkes bilmiyor mu? Neden aptalca sözler edip duruyorsun? Konuşmak zorunda değilsin sersem, böyle salak salak konuşacağına hiç konuşma!" diye bar bar bağırmaktan, yanındaki içki şişesini -son birkaç yıldır Seyda'nın yanında ya da yakınında hep bir içki şişesi bulunurdu- kocasının kafasına

geçirmekten zor tutuyordu kendini. Bu böyle sürüp gidemezdi. Sinirleri yıpranıp duruyordu. Bu saçmalığa -ve Seyda asıl saçmalığın kendinde olduğunu bilmiyor değildi- bir son vermesi gerekti...

Peki ama nerdeydi bu çocuk? Ölmüş müydü? Kaza mı geçirmişti? Kız peşine mi düşmüştü? Bu evde oturduğunu hepten unutmuş muydu?

Seyda oturduğu kocaman meşin koltukta bacaklarının yerini değiştirdi. Bu koltukları iyice rahat edebilmek, ayaklarını altına alabilmek için böyle geniş, yumuşak yaptırmıştı. Zamanının büyük bir bölümünü bu koltukların üstünde, bu odada geçireceğini daha başlangıçta hesaplamıştı. Öyle de oluyordu. Topağacı'ndaki kata, bir türlü ısınamadığından, hiçbir zaman da ısınamayacağını bildiğinden olacak, burayı döşediği gibi büyük bir özenle döşememişti. Oldum olası sevmezdi Topağacı'nı. Bir de, oradaki kat düğün armağanı olarak verildiğinden midir, nedir, sanki düğünün, evlenmenin bir uzantısı olarak kafasına yerleşmiş, hiç mi hiç şirin görünmemişti. Oysa, Oktay'ın evde kalmış teyzesi ölüp de, bu köşkü Oktay'a bıraktığını öğrendikleri gün, buranın döşenmesini, hem de büyük bir sevinçle tasarlamaya başlamıştı. Topağacı'ndaki katı boşaltıp satmak, hiç değilse kiraya vermek istemişti ama, Oktay için yazın "karşı tarafa" taşınmak ne denli önemliyse, kış gelince "karşı tarafta" kalmamak, Afrika "yerli"lerinden ayırt etmediği Kadıköylülerle kışın birlikte olmamak o denli önemliydi. Hep burada oturmak önerisini kesinlikle reddetmişti. Gene de Seyda elinden geldiğince uzun süre kalıyordu bu evde. Kasım başından önce Topağacı'nda kaldığı hemen hiç görülmemişti. Arada, kaçabildiği her hafta sonu, Gil'i aldığı gibi buraya geliyordu. Her şeyiyle seviyordu bu evi, ve her şeyinden çok bu odasını.

Evin sol yanındaki ağaçlıklı bahçeye bakan, uzun camlı kapıları gene aynı bahçeye açılan geniş bir odaydı burası. Yazın en sıcak günlerinde bile serin olurdu. Seyda çalışma odası derdi buraya ve her deyişinde gülerdi. Ad gülünçtü çünkü: İçerde çalışan kimse yoktu. Ama buraya "kütüphane" demek de pek İngiliz romanlarına özenti geliyordu. Ana-babasının evinde oturduğu yıllarda ayrı bir çalışma odasının olmasını öylesine istemişti ki, şimdi çalışacak bir şeyi olmadığı halde bir çalışma odasına sahip olmak hoşuna gidiyordu bir yerde. Genç kızlığından beri düşlediği camlı kitaplıklarla doldurmuştu burasını. Ana-babasının evinde kitaplar her yerdeydi: yatak odalarında, oturma odasında, yemek odasında, açık kitaplıklar ya da kapalı kutular, sandıklar içinde. Ve ailenin her bireyi günde en az üç kez, para bulup camlı kitaplıklar yaptırmanın gereğinden, açık raflarda kitapların toz yuvası haline geldiğinden söz eder, kapalı kutulardaki kitapların sessizce çürüdüğünden, istendiğinde el altında bulunmayışlarından yakınırdı. İşte artık camlı kitaplıkları vardı Seyda'nın; kitapları dizi dizi, parıl parıl, hiç okunmamışçasına tertemiz (çünkü yarısından çoğu okunmamıştı) duruyorlardı karşısında.

Başlangıçta kocasının varlıklı olmasının Seyda için en iyi yanı, canının istediği her kitabı alabilme olanağıydı. Yalnızca Türkiye'de bulunanları değil, İngiltere'de, Fransa'da, Amerika'da her çıkan yeni kitabı getirtebilirdi istediğinde. Ve ilk yıllarda pek çok getirtmişti. Son birkaç yıldır tavsatmıştı bu işi, çünkü okuyamıyordu. Şimdilerde, çok merak ettiği ya da çok kolay bir şey değilse, yeni bir kitaba başlamaya üşeniyordu. Eskiden okuyup sevdiklerini yeniden okur olmuştu vakit öldürmek için.

Kafam yeni bir şey istemiyor mu acaba? Yakında polis romanlarından başka bir şey okuyamaz duruma düşeceğim, kimbilir?

Varlıklı kişilerin neden çok kitap okumadıkları sorusunu da, varlıklı kişilerin neden Topağacı gibi zevksiz bir yerde oturdukları sorusu gibi, evlendikten, varlıklı olduktan sonra çözümlemişti kafasında. Bir vakitler para demek, istediği kitabı istediği zaman satın alabilmek, manzaralı ama çok geniş, ama yokuşsuz bir evde oturabilmek demekti onun için. Sonra öğrenmişti: Kişi varlıklı olmakla zevkli, kitaba ve manzaraya meraklı olamıyordu ki. Tüm ayrı şeylerdi bunlar; ölçüler bambaşkaydı. Belli nedenlerden dolayı para sahibi olmak isteyen kişi bile para sahibi olduktan sonra o istediklerini unutuyordu - ya da istediklerinin eski anlamı kalmayıveriyordu. Öteden beri okumayı her şeyden çok seven Seyda artık okuyamıyorsa eğer, onu engelleyen ne Oktay, ne Oktay'ın parası, ne de kitap yokluğuydu aslında; Oktay'ın parasıyla birlikte getirdiği yaşam biçimi ve bu yaşam biçiminin akıl almaz körletme yeteneğiydi. Seyda'nınki gibi bir kafayı bile körletmişti bu yaşam - ya da körletmiş kadar olmuştu.

Şu anda, elindeki bir polis romanı olduğu halde, dikkatini veremiyordu kitaba. Ama şu an başkaydı, değil mi? Şu an Selim bekleniyordu. Gelmeyecek miydi yani şu çocuk? Gelmeyecektiyse, başından, daha o ilk pazar günü gelmemeliydi! Birden, içi sanki acıyarak, Selim'in hemen o an gelmesini, bu sessiz serin odada, dışarının sıcaklığını uzaktan uzağa duyarak, bu yumuşak, serin koltuğun içinde onu uzun uzun, tembel tembel sevmesini istedi. Çok çok derinden istedi. Bir sevişme sahnesi canlandırmaya çalıştı gözlerinin önünde, uzun, tembel. Beceremedi.

Selim'i çok istemesine karşın, onu sevişirken düşleyemiyordu. Aşırı irileşmiş bir okul öğrencisi gibi eğilip iki yanağından öpmüştü yalnızca... Belki de aşırı irileşmiş bir okul öğrencisinden başka bir şey değildi Selim...

İçini çekti, yeniden Hercule Poirot'nun gri beyin hücrelerine döndü. Ama olayın başlangıcını unutmuş olduğunu fark etti. İşte Hercule Poirot'nun alışılmış numaralarını bile izleyemez duruma gelmişti sonunda, kendisini en olmadık sıralarda, en olmadık biçimlerde ortada bırakmayı marifet sayan bir piç yüzünden! Uzanıp bir sigara aldı, yaktı. Romanını yeni baştan okumaya koyuldu.

Başını kitaptan kaldırmama kararını epey sürdürdü bu kez. Gene de yirmi sayfadan fazla dayanamadı. Bu sefer geçerli bir nedeni vardı okumayı bırakmasının. Pencerelerden birinde bir kıpırtı mı ne olmuştu. O yana bakınca birden sersemledi. Bu saatlerde güneş almayan loş bahçe bir şimşekle aydınlanmıştı sanki! Odaya da ışık dolmuştu birden. Oysa ne şimşek çakmış ne herhangi bir ışık yanmıştı. Camdan kapının önünde koskocaman bir demet uçan balon vardı yalnızca. Kırmızı, yeşil, mavi, alacalı sanki yüzlerce balon bir araya toplanmış, görünmez bir el tarafından güneş niyetine sunuluyordu. İlk anda olayı kavrayamadı Seyda. Gördüklerinin düş mü gerçek mi olduğunu bile anlayamadı. Yerinden kıpırdamaya korkarak, gözlerini daha bir açtı. Bekledi. Görünmeyen el ipi biraz gevşetmiş olacak ki, balonlar ağır ağır odanın içine doğru süzülmeye başladı. Bütün demet içeri girdikten sonra da, Seyda tam yerinden doğrulacakken, görünmez elin sahibi göründü kapı çerçevesinin içinde, çerçeveye hemen hemen yaklaşan boyuyla. Öylece durdu. Öylece durdular. Hiçbir şey söylemeden öylece bakıştılar bir süre. Sonunda

Selim gülümsedi. İçeri girdi. Doğru Seyda'nın oturduğu koltuğa gelip önünde diz çöktü. Kollarını beline doladı.

"Çok bekletmedim ya?" dedi.

Selim'i her görüşte Seyda'nın içine dolan, içinden taşacakmışçasına dalgalanan sevinç, konuşmasını engelliyordu. Gülmek istiyordu yalnızca ve güldü. Karşılıklı güldüler. Selim, olağanüstü uzun kolunu uzatıp balonları bir arada tutan ipi yeniden yakaladı, demeti Seyda'ya yaklaştırdı.

"Bağışlar mısın?"

Seyda hiçbir şey demeden koltuğun üstünde ayağa kalkıp demeti kollarıyla sarmak istedi, beceremedi. Çok kocamandı demet. Tuttu, balonları birer birer ana ipten kurtarmaya koyuldu. Kurtulan balonlar odanın her bir yanına uçuşarak yükseldiler. Sonunda tavan bir uçtan bir uca rengârenk balonlarla kaplanmış oldu. Seyda yeniden yerine oturdu. "Gel şimdi," diye uzandı Selim'e. Ona sımsıkı, incecik kollarının tüm gücüyle sarıldı.

Uzun, tembel sevişmenin bir yerinde koltuktan kaymışlardı anlaşılan. Ne zaman olduğunu anımsamıyordu Seyda. Ama Selim'in o akıl almaz uzunluktaki bacaklarının en geniş koltuğa bile uzun süre sığamamaları olağandı. Selim'in omzuna bırakmış olduğu yüzünü kıpırdattı biraz, başını çevresini görebilecek biçimde yeniden yerleştirdi. Tavandaki balonların birkaçının alçalmış olduğunu gördü. Böyle değişik düzeylerde daha güzel duruyorlardı ya, vakit de epey ilerlemiş olsa gerekti, bazılarının gazı azalıp düşmeye başladıklarına göre. Saat kaç olmuştu kimbilir. Gil uyanmamış mıydı? Oktay'ın dönme zamanı yaklaşmamış mıydı? Birden bunları düşünmenin çirkinliğini kavradı. Neden en güzel şeyleri bile çirkinleştiren öğeler vardı dünyada, ya da kişinin kendi içinde? Şu balonlar neden ilk anda vaktin ilerlediğine uyarmışlardı onu? Şimdi

saati sormanın bile Selim'i, sevişmelerini aşağısamak olacağını düşündü. Zamandan tüm ayrı, tüm kopuk bir şey olamıyordu, olamazdı... Öyleyse, belki de sevmek zamana aykırıydı. Kimbilir?

Üstünde yattıkları halı, yavaş yavaş batmaya, Seyda'nın çıplak gövdesini acıtmaya başlamıştı. Gövdesinin yer yer kızarmış olacağını düşündü. Gene hemen utandı düşüncesinden. Şu kısacık zaman içinde sevgisine ikinci kez saygısızlık etmişti işte. Tüm güzelliklerin doruğuna ulaştığı vakit bile ufak tefek gövdesel rahatsızlıklar duymak bir basitlik belirtisi değil miydi? Gerçek sevgiye yaraşık olmadığını göstermiyor muydu bu? Ya da sevmek maddeye de mi aykırıydı acaba? Şimdi şurada, azıcık gülme yeteneğine sahip biri olsa, uygun bir saatte, doğru dürüst bir yatakta sevişseydin, sevmek ne zamana ne de maddeye aykırı olurdu, der çıkardı işin içinden. Güldü Seyda. Gülme yeteneği vardı çünkü. Ne var ki, gülmekle de geçiştiremedi kafasının içindekileri. Sevgi hiçbir sınır tanımamalıydı... Ve gizlenmek zorunda olan en yüce güzellik bile güzelliğinden de, yüceliğinden de yitiriyordu.

Seyda'nın durup dururken gülmesi Selim'in hoşuna gitti. Mutluluğun en açık belirtisiydi çünkü gülmek. Seyda'nın mutlu olduğuna sevindi. Kendisi çok, pek çok mutluydu çünkü. Mutluluk denilen şeyin en ortasındaydı. Evet, mutluluk buydu işte; iki gövdenin böylesine severek, isteyerek, böylesine kolayca anlaşabilmeleriydi. Gerisi palavra. İnsanoğlunu, başka şeyler düşünmesin, kafasını daha önemli, daha gerekli konularda yormasın, olur olmaz işlere burnunu sokmasın diye yüzyıllarca önce anlamsız bir mutluluk avına çıkarmışlardı. Hâlâ sürüp gidiyordu bu av. Birtakım serseriler, "mutluluk", "özgürlük" gibi birtakım doğru dürüst tanımlanmamış kavramları (tanımlanmala-

rında yarar vardı çünkü) ortaya atıp, gerçekleri saklamayı başarmışlardı şimdiye dek. Mutluluk hiç bulunmayan ama hep aranması gereken bir cevher, bir Zümrüdüanka kuşu olup çıkmıştı. Oysa herkesin her an yakalayabileceğince yakın, dümdüz, güzel bir şeydi mutluluk. Bu serin, sessiz odada Seyda ile sevişmek ve onun sevgi denilen şeyi herhangi bir açıklamayı gereksinmeden anlaması... Daha ötesi yoktu bunun, olması da gerekli değildi.

"Kızımız olursa adını Elvan koyalım," dedi.

Seyda gözlerini yumdu bir an. Doğabilecek herhangi bir çocuğu değil de Gil'i düşündü. "Olur" ya da "olmaz" diyemeyeceği için,

"Neden?" diye sordu.

"Şu balonlardan aklıma geldi. Rengârenk bir kızımız olur, ne güzel!"

Seyda hiç ses çıkarmadı.

"Her şey güzel," diye sürdürdü Selim. "Sen, ben, şu oda. Kitaplıkların dibinde sevişmemiz..."

"Ben de onu düşündüm," dedi Seyda... "Düşündüm ki, gizlemek zorunda olduğumuz bir şey, tam anlamıyla güzel olamaz."

"Gizlediğimiz bir şey yok ki. Ne gizliyoruz biz? İstersen böyle olduğumuz gibi yatalım. Oktay gelip bizi bulana dek."

Seyda yerinden fırladı.

"Oktay'dan önce Gil gelebilir," dedi. "Ne yazık ki o, bu güzelliği anlayamayacak kadar küçük."

Uzandığı yerden biraz acımtırak gülümsedi Selim.

"Bence öyle değil. Ama sen nasıl istersen tabii."

Seyda giyinmeye koyuldu. Selim'e "sen de kalk giyin, çocuğa yakalanmayalım" demek istemiyordu ama, davranışlarıyla bunu demiş kadar olmuştu. Selim de kalktı. Ok-

tay bu gece gelmese ne iyi olur, diye düşünüyordu Seyda, Selim'le yalnız olmak istiyorum. Birleşmemizi sürdürmek istiyorum. Oktay'ın karşısında birtakım aldatmacalara girişip ikimizi de utandırmak istemiyorum. Fransız romanlarındaki kadınlar gibi öğleden sonra sevdalımın, gece kocamın koynuna girmek istemiyorum. Selim'den başka kocam yok benim. Selim'in koynunda uyumak istiyorum. N'olur Tanrım, n'olur. Oktay gelmesin.

Oktay o akşam gelmedi ve Seyda dehşetli bir korkuya kapıldı. O gün tüm istedikleri olmuştu. Tüm istedikleri, en güzel, istediğinden de güzel biçimde gerçekleşmişti, hem de büyük bir kolaylıkla. Bütün bu kolaylıkların sonunda bir uğursuzluk olacağına inanıyordu. Şimdiye dek kaç kez başına gelmişti. İşleri ne zaman rast gitse, ne zaman her istediği olsa, sonunda bir kötülük gelip tüm iyilikleri silip süpürürdü. Sanki Tanrı bağışladığı güzelliklerin bedelini ister, ya da bağışladıklarını yararsız kılmak amacıyla iyi, güzel şeylerin kötü bir sonuca bağlanmasını sağlardı. Her seferinde Seyda'yı istediğine isteyeceğine pişman etmişti. Aslında çok tatlı geçen akşam yemeği boyunca hep bu korkuyla tedirgin oldu. Kulağı kapı zilinde, Oktay'ın gelip, Seyda, Selim, Gil arasında kurulan şaşırtıcı uyumu bozmasını bekledi.

Oktay gelmedi.

Daha sonra, Selim'in konuk odasındaki yatağında uyuyamadı Seyda. Sırf, birkaç saat önce Selim'le birlikte uyumak istemiş olduğu için. Sevgilisinin ince uzun gövdesine sarılıp yattığı süre boyunca Oktay'ın gelip onları öylece yakalamasını, ilişkilerindeki tek uğursuzluğun bu olmasını diledi. Korkularını Selim'e açsaydı, şüphesiz çocuk güle-

cek, bu gibi saçmalıklarla mutluluğunu bozmamasını söyleyecekti. Seyda ciddiye alınmayacağını bildiği için bir şey söylemedi zaten. Sabaha karşı da kalkıp kendi yatağına gitmek zorunda kaldı. Oktay'ın baskın falan yapmaya niyeti yoktu anlaşılan. Gil ise sabahları annesinin yatağına gelmek alışkanlığını edinmişti son günlerde. Seyda çocuğun gelip yatağı boş bulmasını, korkmasını istemiyordu.

Sabahleyin, balonların birçoğunun iyice alçalmış, yerden bir-iki karış uzaklığa gelmiş olduğunu gördüler. Gil, sevinç içinde çalışma odasında dört dönüyor, "Bak anneciğim, bak. Balonlarım oturmuş," diye kıkır kıkır gülüyordu. Balonlar konusunda bir gece önce yalan söylemişlerdi ona. Daha doğrusu Seyda söylemişti. "Bak Selim sana ne çok balon getirmiş," deyivermişti hiç düşünmeden, yalanını önceden tasarlamadan. Selim başını önüne eğmiş, ses çıkarmamıştı. Seyda da ille Selim'e teşekkür etsin diye zorlamamıştı çocuğunu bu durumda. Selim'in her ikisi adına bu yalandan duyduğu utancı, Gil'in bunca balona kavuşmaktan duyduğu sevinç hafifletememiş miydi? Seyda, sevgisi ile ilgili şeylerde bir daha hiç kimseye, Gil'e bile yalan söylememeye çok kesin karar verdi.

Oktay sabah çok erken telefon etmiş, hizmetçiye hayatta olduğunu haber vermişti. Bir kumar partisinde gecelediğini sanmıştı Seyda. Kumar partisinde değil de Aysel Alsan'ın koynunda olduğunu öğrenseydi, çok derin bir soluk alırdı oysa; gerçekten sevinirdi.

Kahvaltıdan sonra, artakalan balonlarla kumsalda top oynadılar. Gil'in mutluluğu belki Selim'inkinden de, Seyda'nınkinden de çoktu. Sonunda erkek erkeğe oyun oynayabileceği birini bulmuşluğun sonsuz sevinci içindeydi. Babasıyla değil oyun oynamak, onun kucağına bile şöyle keyifle tırmanmasına izin verildiğini görmemişti ki çocuk.

Bir ara Selim'le ikisinin güreşmesini seyreden Seyda, Gil'in babasının neden Selim olmadığını sordu kendine. Sonunda hep birlikte yoruldular. Gil, gölgeye, kumdan "dağlar" yapmaya çekildi. Seyda ile Selim de yan yana kumsala uzandılar.

"Sahiden Seyda, biz, ikimiz de bir çocuk yapalım. Ne dersin?"

"Gil var ya işte. Gil yeter bana."

"Hayır ama, ikimizin de bir çocuğu olsa?"

"Seni Gil'in babası gibi görmeye başladım bile."

"Garip değil mi? Kadın için çocuk başlı başına yeterli."

"Neresi garip bunun?"

"Yani, erkek, sevdiği kadından çocuğu olsun ister. Önemli olan kadındır yani, kadına olan sevgisi. Çocukla kadını ayıramaz birbirinden. İki sevgi birbirine bağlıdır. İki sevgi bile değil hatta. İki yanlı tek sevgi... Ben on kadın sevsem, ama gerçekten sevsem, onuyla da çocuk yapmak isterim."

"On çocuk doğur da göreyim seni."

"Demek istediğim o değil. Yani, siz kadınlar babayla çocuğu çok kolay ayırıyorsunuz birbirinden. Daha doğrusu başlangıçta birleştirmiyorsunuz bile. Bak işte, keyfinizin istediğini baba diye yakıştırıveriyorsunuz çocuğunuza. Çünkü sizin için önemli olan çocuk. Baba hiç önemli değil, kim olursa olsun... Çocukla arasında bir bağ bile yok sizin için..."

"Çocukla baba arasındaki bağ, senin biraz önce Gil'le kurduğun, Oktay'ınsa hiçbir zaman kuramadığı bağ aslında. Attığınız tohumların elbette önemi yok. Herkes bilir bunu."

Acımtırak güldü Selim.

"Herkes değil," dedi. "Kadınlar bilir. Bir de belki salt kadınlarla uğraşan düşünürler. Erkekler öğrenir, tamam

mı? Her erkek yaşamının bir noktasında öğrenir bunu ve bombok olur."

"Her erkek bombok olmaz canım. Oktay, örneğin... Değil çocukla bir bağ kurmak, zevk için attığı bir tohumun yanlışlıkla çocuğa dönüşmesi bile onu çileden çıkarmıştı."

"Atma şimdi. Bu dediğin düpedüz doğaya aykırı bir şey olurdu."

"Doğaya aykırı mı değil mi bilmem ama, gerçek. Daha gebe kaldığımı öğrenir öğrenmez, -nasıl diyeyim?- iğrenmeye başladı benden."

"İşte bu olmaz! İnsan senden nasıl iğrenir?"

"Onun orasını Oktay'a sor... Aslında gebe kaldığımda değil de, çocuğu doğurmak istediğimi anlayınca demek gerekir. Önceleri anlamadım. Gebe kalmak beni nasıl mutlulandırmıştı bilemezsin. Onun da sevineceğini düşündüm. Hani filmlerde nasıl olur bilirsin, kadın 'bir yavrumuz olacak, sevgilim' der demez erkek nasıl delilere döner, havalara uçar, gidip herkeslere içki ısmarlar; öyle olacak sanmıştım..."

"Peki ama, neden öyle olmadı acaba?"

"Baştan anlatması öyle uzun ki..."

"Anlat, n'olursun. Seviyorum seni dinlemeyi..."

"Diyelim ki yaşamımın bir noktasında... Hatta diyelim ki Oktay'la evlendikten çok kısa bir süre sonra, tüm anlamımı yitirmiştim. Yani, benim için hiçbir şeyin anlamı kalmamıştı. Önce biraz debelendim, bir süre bocaladım, sonra yavaş yavaş alıştım anlamsızlığa - ya da alıştığımı sandım. Derken yanlışlıkla gebe kalıverdim. Yanlışlıkla diyorum, çünkü aklımın köşesinden bile geçmemişti çocuk doğurmak. Öylece sürüklenip gidiyordum. Ama işte, gebe kalınca birden toparlandım sanki. Anlamlandım ya da

anlamlanmadımsa bile, yeniden anlam aramaya başlayabileceğimi kavradım. Öyle mutlulandım, öyle mutlulandım ki, sevinçten uçacak gibi oldum... Oktay'a haber verdiğimde... çok bozuldu. Önce dikkatsizliğimize sövdü saydı. Sonra, kendisince çok düzgün bir mantıkla, bu dikkatsizliğin sonucunu hemen ortadan kaldırma işlemlerine girişmeye kalktı. On-on beş güne dek Avrupa'ya gidecektik. Her şeyin bir an önce olup bitmesini, yolculuğun aksamamasını istiyordu. Ama benim çocuğu aldırmak niyetinde olmadığımı öğrenince... Şimdi bile gözümün önüne geliyor suratı... Şimdi bile gülerim anımsadıkça..."

Sinirli sinirli güldü Seyda. Yattığı yerden doğruldu. İçini sıkıntılar bastığı belli oluyordu. Güneşin aşırı sıcağından mı, sıkıntıdan mı ne, ter içinde kalmıştı. "Bana bir sigara versene," dedi çok hafifçe titreyen bir sesle; alnında, boynunda biriken terleri silmeye koyuldu.

Sigarasından bir-iki çektikten sonra, "İşte böyle," diye sürdürdü konuşmasını, "ilk önce çok büyük, çok gerçek bir şaşkınlıktan başka bir şey yoktu Oktay'ın suratında... Evlendiğimde delidolu kızın biriydim. Sonraları, o demin sözünü ettiğim anlamsızlığın içinde daha da arttı delidoluluğum, şımarıklığım, zıpırlığım... Anlaşılan Oktay o serseri, çılgın Seyda'yı seviyormuş. Analığı yakıştıramıyordu bana. Hele benim bunu kendime yakıştırmamı iğrenç buluyordu. Bir süre kandırmaya çalıştı, yalvardı hatta, 'Ama nasıl olur Seyda, sen... senin gibi bir kadın, nasıl çocuk doğurur?' dedi durdu. Niyetimin ciddi olduğunu anlayınca vazgeçti uğraşmaktan, beni doğru yola sokmaya çalışmaktan. Sırtını çevirdi, soğudu, nefret etti benden ve elbette, içimde büyümekte olan dirim parçasından... Gene de kalkıp Avrupa'ya gittik o yaz... Eski gidişlerimizde yaptığım gibi *bistrot*'larda sabahlara dek içmediğim, St. Tro-

pez'de gece yarısı denize girmeye kalkmadığım, gündüzleri o dükkândan bu dükkâna koşup ortalığı talan etmediğim için daha da nefret etti benden. Bir akşam Paris'te rezalet çıkardı. Hep bebek üstüne alışveriş yapıyordum. Nerde cici bir şey görsem alıyordum. Kız istiyordum o zaman, öyle tatlı şeyler vardı ki kızlar için... Ama ne olur ne olmaz diye, gerekli her şeyden çift alıyordum, hem pembesinden, hem mavisinden... Bir gece Oktay oteli birbirine kattı... Sözde yirmi çocuğa yetecek mal almışım, parasını böyle sorumsuzca harcamaya hakkım yokmuş. Oysa, bir yıl önceki gelişimde aldığım kürk, yalnızca kürk için, bütün bebe eşyasına verdiğim paradan daha çok vermiştim... O gün bu gündür hiçbir konuda düşünce birliğine varmaya kalkışmadık..."

Selim bir süre sessiz kaldı. Bu arada Seyda'nın sıkıntısı da yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştı. Sonunda Selim,

"Aklım almıyor," dedi.

Seyda oğluna gülümsüyormuş gibi sevgiyle gülümsedi ona.

"Almaz elbet... Ben de seni böyle şeyleri aklın almayacağı için seviyorum... Ama n'olur başka çocuk isteme benden... Bunu büyütelim, yeter. Bazı bazı düşünüyorum da... Oktay... haklı değildi elbet ama, bir yerde... bir yerde ne yaptım yani Gil'i doğurmakla?.. Kendime tüm bencilce bir anlam yaratmaya kalktım, sonunda çocukcağızı da anlamsızlık çukurunun içine attım, ya da düşürdüm."

"Saçmalama şimdi..."

"Kendi özgürlüğümü Gil uğruna feda etmeye razıydım... Hâlâ da razıyım... Ama bunun karşılığında hiç değilse ona özgürlük sağlayabilseydim..."

"İşte şimdi iyice saçmaladın."

"Neden? Neden saçma özgürlük istemek?"

"Senin o özgürlük dediğin neymiş, onu söyle bakalım."

Seyda güldü, "İşte onu tam bilebilseydim eğer..."

"Tamaaam, tamam işte. Dur orada bakalım. Daha öteye gitmeye hiç gerek yok. Ne olduğunu bilmediğin ve de ne olduğunu birtakım nesnel, bilimsel -istersen somut diyelim- yollarla öğrenemeyeceğin şeyleri arama. Yoktur öyle şeyler! Fizikçi olacaksın, bunu bilmen gerekir."

Seyda bu kez gülmedi. "Fizikçi olacaktım," dedi. "Olamadım."

"Canım, diplomalı fizikçi olamadın diye bilimsel kafanı da yitirmedin ya..."

"Kimbilir? Belki de yitirdim," dedi Seyda. Yüzünü kırıştırdı, gözlerini kıstı. Çok güç bir şeyler anlatma çabası içindeydi belli.

"Yani... Özgürlük dediğim şeyin ne olduğunu duyuyorum aslında, ama doğru dürüst anlatamıyorum... Sözgelimi bir sabah gözümü açmak ve çok derin bir soluk alabilmek..."

"Al işte, ne duruyorsun... Fabrika çevresinde oturmadığına göre alacağın derin soluk ciğerlerini karartmaz..."

"Öylesi değil, Selim. Alay etme benimle... Yani, dediğim öyle bir soluk ki, tüm havayı doldursun içime... Yalnızca kişisel sınırlamalardan değil, bir yerde doğanın sınırlamalarından da kurtulmak... Buncası olası değil biliyorum, ama başka türlü... Başka türlü boğuluyorum..."

"Peki ama, nedir seni boğan asıl? Onu düşündün mü?"

"Elbette, elbette düşündüm... Tümüyle kafadan mı atıyorum söylediklerimi sanıyorsun? Bağlar, bağlar... Ama her türlü bağ, anlıyor musun? Genç kızlığımda özgür sanırdım kendimi... Her istediğimi yapardım sanki. Sözde tüm önemli kararlarımı kendim verirdim... Ama o zaman da

bağlıymışım... Yani, nasıl diyeyim, kararlarımı o bağlara göre verirmişim aslında. Şimdi daha da beter, şimdi daha da çok bağlarım. Her yanımdan bağlıyım ufacık ufacık bağlarla, Güliver gibi... Küçücük bağları koparması kolay sanıyor insan, ama öyle değil... Koparamıyor, koparamıyor..."

Seyda konuşurken bayağı coşkulanmıştı. Dizlerinin üstüne oturmuş, hâlâ yatmakta olan Selim'in yüzüne doğru eğilmişti. Kendisini anlaması için çırpınıyordu.

Selim bir an sustu, kaşlarını çattı.

"Bağları koparsan ne yapacaksın?"

"Belki de hiçbir şey!" diye bağırdı Seyda. "Ama bağımsız olduğumu duyacağım, özgür olduğumu... Her istediğim an her istediğimi yapabileceğimi..."

"Bağımsız olmak mı yani özgürlük? Her istediğini yapmak mı?"

"Ya da hiçbir şey yapmamak, anlamıyor musun? Hiçbir şey yapmama özgürlüğünü istiyorum."

"Zaten hiçbir şey yapmıyorsun. Ömrümde senin kadar az iş yapan kadın görmedim. Annem bile, bir sürü boş şeylerle uğraşır ama, iş edinmiştir onları kendine, zorunluluk edinmiştir."

"Benim de zorunluluklarım var... Hem de senin zıpır annenden..."

Selim doğruldu. "Dur şimdi," dedi, "işi aile kavgasına dönüştürüp konudan uzaklaşmayalım. Önce şunu bil ki, hiçbir özel durumun yok senin. Yüzyıllardan beri tüm işsiz güçsüzlerin yakalandığı hastalığa yakalanmışsın. Kişisel özgürlük peşinde koşuyorsun, ya da koşamadığın için yakınıyorsun, çünkü başka derdin yok. Daha doğrusu hayır, var başka derdin, var da, onun ne olduğunu bilemiyorsun. Zaten o kişisel özgürlük kavramını ortaya çıkaran, geliştirip duran hıyarlar da sen asıl derdini göremeyesin için yapmış-

lar bunu... Şu anda ayda bir gün et yiyebilmek, çocuğuna ayakkabı satın alabilmek özgürlüğüne sahip olmayan, daha da ötesi, yaşama -yaşama derken aç kalmama, iş bulup çalışma- özgürlüğünden yoksun olan milyonlarca kişi var yeryüzünde... Onların kafasındaki özgürlük kavramı seninkinden bambaşka... Ama oturup bu konuda kafa yoramayacak kadar korkunç bir didinme içindeler... Nedir özgürlük öyleyse? Hiçbir anlamı olmayan, binbir tanımı olan bir uydurma. Uydurma, anlıyor musun, uydurma! Her derde deva sihirli bir macun! Bilirsin böyle merhemler satarlar ve de bilirsin, bu merhemler hiçbir işe yaramaz. Senin biraz önce yaptığın tanıma göre özgürlük demek, düpedüz sorumsuzluk demek oluyor. Ne var ki, sorumsuzluğun doruğuna çıktığın anda, bu kez evreni çevreleyen tüm havayı ciğerlerine dolduramadığından, doğanın koyduğu sınırlamalardan yakınacaksın. Nitekim yakınıyorsun da... Çünkü asıl derdin sorumsuzluk! Dinle bak, ille de özgürlük sözcüğünü kullanmak gerekiyorsa, gerçek özgürlük nedir biliyor musun? Birtakım sorumlulukları bilinçli olarak yüklenmek, yüklendiğin bu sorumluluklar adına eyleme geçebilmek. Bağlardan kurtulmak, bağımsız olmak, değil yani. Tersine bağlanmak, bilinçli olarak, her şeyinle bağlanmak..."

Seyda biraz düşündü... "Yani," dedi dersini belleyen bir çocuk havasıyla, "benim durumumu ele alacak olursak... Gil'in sorumluluğunu tümüyle yüklenmek, onu en iyi biçimde yetiştirmek..."

"Kendi bildiğin en iyi biçimde yetiştirirsen onu, kendin gibi bir kişi çıkarırsın ortaya... Ve zavallı çocuk bundan yirmi yıl sonra da bu ya da başka bir kumsalda oturup kişisel özgürlüğü yakalayamadığından yakınır."

Seyda kızar gibi oldu. "Ne olacak peki öyleyse? Nedir çözüm?"

Selim gülümsedi. Bir akşam öncesinden beri yavaş yavaş oluşagelmekte olan rol değişimi tamamlanmıştı. Seyda yaşının, kadınsı olgunluğunun ona ilk bakışta tanıdığı anacan üstünlükten sıyrılmış, Selim sevilen çocuk durumundan öğüt veren, çözüm getiren babalığa yükselmişti.

"Kendini unut bir kere," dedi. "Kendini dünyanın merkezi saymaktan vazgeç. Çevrene bak. Seni sorumsuzluğa iten çevrendir öteden beri..."

"Başkaldırmak, çevreye karşı çıkmak öyle mi?" diye sordu Seyda.

"Tam o da değil... Yani, yalnız o değil."

Bu kez Selim yüzünü kırıştırdı. Anlatmak istediği şey çok yakındı kendisine; başından geçmişti, bütün güçlüklerini, acılarını hatta, çekmişti. Aynı aşamayı yapmamış, aynı olayı yaşamamış kişilere -Kemal'le arkadaşlarına olsun, Seyda'ya olsun- olanları, olması gerekenleri nesnel bir biçimde anlatmak çok güçtü.

"Asıl sorun karşı çıkmak değil," diye başladı. "Karşı çıkmak, yalnızca karşı çıkmak ya da başkaldırmak yetersiz bir yerde. Her çocuk çevresine, hiç değilse ana babasına karşı çıkar ömrünün bir döneminde – ya da karşı çıkmak ister. Ama genellikle bu, 'yap' denileni yapmamaktan ya da sırf inat olsun diye tersini yapmaktan ileri gitmez... Benim dediğim bundan öte bir şey... Benim dediğim, çevreyi aşmak... Asıl sorun çevreyi aşabilmek. Çevreyi aşmanın, hep aynı çevre içinde yaşamayı sürdürerek ileri geri konuşmak, sonunda anlamsızlığa yargılı çıkışlar yapmak olmadığını anlamam için çok uzaklara gitmem gerekti benim... Bir süre tüm yabancılar arasında, tüm çevresiz yaşamam gerekti. Uzaktan gördüğümüz, uzaktan anlamaya çalıştığımız bir dünyaya girebilmek, o dünyayı kendine mal etmektir söz konusu olan. Bak anlatayım sana." Birden du-

rakladı Selim, dikkatle Seyda'nın yüzüne baktı. "Dinlemek istiyorsun, değil mi?"

"Elbette, elbette, dinliyorum," dedi Seyda. Bir an Gil'in ne yaptığını görmek için öte yana çevirdiği başını yeniden Selim'e döndürdü.

"Öteden beri yufka yürekliyimdir," diye başladı Selim. "Çocukluğumu her türlü duyguyu yenmeye, körletmeye uğraşmakla geçirmiş olmama karşın, acıma duygusundan hiç kurtulamamışımdır. Küçükken sokakta gördüğüm yoksullara, işçisini, dilencisini, işportacısını ayırt etmeden acırdım... Sonraları daha da gelişti bu acıma duygusu, genişledi. Başkalarının acımadığı kimselere, örneğin, çalmak zorunda oldukları için hırsızlara, durmadan para saymak zorunda oldukları için çok varlıklılara, beni doğru dürüst sevemediği için anneme... ve bunlar gibi işte birçok kişiye acır oldum. Hâlâ da tümüyle kurtulmuş sayılmam bu aşırı acıma duygusundan... Herkeste acınacak bir yan bulurum... Bir zamanlar, kendimi bu acıdığım kişilerin yerine aynen koyabildiğimi sanırdım. Sanki paylanan arkadaşım kadar utanır, yakalanan hırsız kadar korkar, yalınayak soğukta dolaşan çocuklar kadar üşürdüm... Şimdi, o zamanki beni düşündükçe gülerim... Kızamam kendime, acıyamam da, n'apayım, gülerim. Çünkü gün geldi, açlığın, yalnızlığın, üşümenin, çaresizliğin ne olduğunu, gerçekten ne olduğunu anladım..." Gene güldü Selim. "Hiç de uzaktan göründüğü gibi değilmiş..." dedi.

"Nasıl, nerden anladın yani?" diye sordu Seyda. "Başından mı geçti yani?"

"Başımdan geçti, canım... Çevreme ilk başkaldırışımın sonucu.... Paris'e gidişimin beşinci mi altıncı mı ayında bir kız tanıdım... Sevdim... Yaşantıma en önemli etkileri yapanlardan biridir Josette. Küçücük bir şeydi aslında..."

"Güzel miydi?"

Selim güldü. "Yaşamımı bir kadına anlatmanın başka tadı var canım," dedi. "Kızın güzel olup olmadığını sormak başka kimin aklına gelebilirdi?"

"Karşılık versene. Güzel miydi?"

"Güzeldi. Sapsarı upuzun saçları vardı," diye gülümsedi Selim, Seyda'nın kırpılmış kara saçlarına domuz domuz bakarak.

"Upuzun sapsarı saçlı kadınların yaşam üzerindeki etkisi bambaşka olur şüphesiz," dedi Seyda.

"Yok, sarışın kadınlar sınıfına koyma onu... Ufacık, on sekiz yaşında bir kızcağızdı... Ama hiç şüphem yok senin o yaşta olduğundan da bu yaşta olduğundan da daha ileriydi... Benden daha ileri olduğu kesin... Neyse, o epey tartakladı beni... Uyanmama, biraz gerçeklere gözümü açmama yardım etti. Birçok kitap okumaya, okuduklarımı anlamaya zorladı... Kısacası, sayın akrabam -sizin de eşiniz oluyor galiba- Oktay Bey'in deyimiyle beni solcu yaptı..."

Seyda kıkırdadı. "Ne diyorsun? Hani o hepsinden beter solculardan, ha?"

"Gülmene kızabilirim, ama kızamıyorum. Oldukça gülünç bir solcuydum çünkü başlangıçta. Çevrende gördüğün pek çokları gibi çok konuşan, hatta konuşmaktan başka bir şey yapmayan cinsten... Bildiklerini, daha doğrusu öğrendiklerini öğretmeye bile değil ve satmaya kalkan hani... Yazın o hızla Paris'ten koptuğum gibi İstanbul'a tatile geldim... Babamın Florya'daki köşküne yerleştim. O yaz ne karısı ne de evde kalan bir sevgilisi vardı. Nedenini sonradan öğrendim. Meğer Aysel Alsan mı ne, hani bir sinema oyuncusu var ya, ona tutkunmuş... Kızcağız yeni üne kavuşuyormuş o sıralar, gene de nedense babama fazla yüz vermiyormuş... Resmi metresi olmayı ka-

bul etmediği gibi, yalnızca kendi keyfi istediği zamanlar, o da parayı peşin alarak giriyormuş pederin koynuna. Kendi çapında esaslı bir karıymış galiba..."

"Öyle, öyle," dedi Seyda... "Geçen akşam kulüpte bizim masadaydı, görmedin mi?"

"Görmedim. Sizin masada senden başkasını görmedim galiba o akşam..."

"Bayağ çok güzel bir kadın... İnsanı şaşırtıyor gerçekten..."

"Eh, sen bile bunca beğendikten sonra, zavallı babamın o yazki durumunu bir düşün... Bunun üzerine bir de ben gelip günde en az üç öğün, daha doğrusu adamcağızı her yakalayabildiğim an, sınıf ilişkileri, artık değerler, efendime söyleyeyim üretim araçları üretici hakları, işçi sınıfının ilerdeki utkusu ve daha buna benzer bir sürü şey üzerine kafasını ütülüyordum. Öylesine azmışım ki, o yıl kasım ayında Moskova'da yapılacak ellinci yıl törenlerini yerinde görebilmek için beni Moskova'ya yollamasını, gereken parayı vermesini yani, bile istedim. Bu arada meğer fabrikada da başı dertteymiş. İşçiler toplusözleşme isterlermiş, grev tehdidi savururlarmış... Anlayacağın, adamı Aysel, ben ve işçileri dört bir yandan fena bunaltıyormuşuz... O sıra aklını kaçırmadığına ben de şaşıyorum... Neyse uzatmayalım, ben fabrikadaki durumu öğrenir öğrenmez, durumu yerinde incelemek hevesiyle kalktım oraya gittim. İşçi önderleriyle tanıştım, birtakım taktikler öğütledim... Kısacası, babamın fabrikasında yapılacak grevi ben örgütlemeye koyuldum. İşçiler önce kim olduğumu bilmediklerinden, sonra da kim olduğumu öğrendiklerinden, bana pek güvenmiyorlardı. Onları içtenliğime inandıran gene babam oldu. Bir gün fabrikanın ortasında, herkesin içinde öyle bağırdı çağırdı, öyle ağza alınmadık sözlerle kovaladı ki beni,

milletin şaşkınlıktan ağzı açık kaldı. Adamcağızı en çok çileden çıkaran, kendi kanından canından birinin düşmanlarıyla birlik olmasıydı. O akşam bunu açıkladım kendisine. Sırtından milyonlar kazandığı, alınterini sömürdüğü işçilere 'Düşman' demekle, maddi çıkarları söz konusu oldu mu öz oğlunu bile feda etmeye hazır olmakla, dediklerimi kendi kendine kanıtladığını söyledim. Büsbütün çıldırdı. 'Yıkıl karşımdan, defol!' diye bağırdı. 'Bu kafayı değiştirinceye kadar da gözüme görünme. Akıllanıncaya kadar bir kuruş bekleme benden. Biraz sürün de aklın başına gelsin, sersem herif!' Bunun gibi şeyler söyledi işte..."

"Ne diyorsun? Sen ne yaptın peki?" diye korkuyla sordu Seyda.

Selim gülümsedi. "Ne yapacağım, tası tarağı toplayıp çıktım. Doğrusunu istersen, babamın başkalarını sömürerek kazandığı parayı geri çevirmek o güne değin aklıma gelmemişti. Babamın parasını yemeyi en doğal hakkım saymıştım hep. Hâlâ da öyle sayarım. Kişinin ömrü boyunca oğluna, karısına, ne bileyim, tüm çevresindekilere, verecek paradan başka bir şeyi olmamışsa, bal gibi para vermek zorunluluğundadır değil mi? Ha? Sence de öyle değil mi?"

"Herhalde... Bilmem ki, hiç düşünmemiştim... Sonra ne yaptın peki?"

"Biraz ortada kalır gibi oldum... O yaz annem kiminle evlenmek ya da boşanmakla vakit geçiriyordu bilmiyorum, ama İstanbul'da yoktu. Hemen hemen beş parasızdım. Akrabalara, tanıdıklara gitmek de istemedim. Sonunda babamın işçilerinden birinin yanına sığındım..."

Selim gözlerini denizden ayırmadan, o eski, ilk çıraklık günlerini yeniden yaşamaya başlamıştı sanki... Zeytinburnu'nda toprak tabanlı bir gecekondu... Odaya giren çıkan,

koşuşan bağrışan sanki binlerce çocuk... Köşedeki kerevetin üstüne tek ayağını altına alarak oturmuş tespih çeken, arada bir söze karışan nemrut yüzlü yaşlı adam ve masa başında kendisini dinleyen, anlamaya çalışan, tartışan iki delikanlı.

Asık suratlı yaşlı adam Selim'in gelip evine yerleşmesinden, bu iş kıtlığında iyi kötü birer iş bulmuş iki oğluna akıl öğretmeye kalkışmasından hiç mi hiç hoşlanmamıştı. Bacaklarında derman olsa kalkıp fabrika sahibine gidecek, o haylaz oğlanın kendi çalışkan oğullarını nasıl doğru yoldan saptırmaya çalıştığını bir bir anlatacaktı. Ne var ki, bunca yıllık didinmeden sonra, köşesinde oturup tespih çekmekten, ikide bir söze karışmaktan başka bir şey yapacak hali yoktu.

"Oturup kalkıp halinize şükredeceğinize ortalığı karıştırmaya bakıyorsunuz. Allah'ın gücüne gidecek de hepten aç bırakacak sizi!"

Delikanlıların büyüğü, Memet, kendi derdini anlatmaya savaşıyordu bu arada...

"Hayır, demem o değil, Selim ağbi... O da para kazansın, kazanacak elbet... Ama benim hakkımı versin, değil mi ya?"

"Senin hakkım hakkım dediğin ne ki Memet? Saatte üç kuruş zam istiyorsun. O üç kuruşu babam verecek vermesine. Sizi iyice süründürdükten sonra, büyük bir iyilik yapıyormuşçasına verecek, buna zorunlu çünkü. Ne var ki, para gene senin cebinden çıkacak..."

"Benim cebimden mi? Zam alacağız ağbi, ayrıca sigorta hakkı, ücretli izin..."

"Ve bütün bunlar maliyeti artıracağı için babam da ilk iş fiyatlara zam yapacak... Sen de -siz de- ödeyeceğiniz yüksek fiyatlarla aldığınız zammı yeniden babamın cebine boşaltacaksınız..."

"İyi ama, ben fabrikada yapılan mallardan zaten satın almıyorum ki..."

Selim sabırsızlandı:

"Canım ben genel olgulardan söz ediyorum sana. Diyelim ki, lüks giyim eşyası yapan bir fabrikada değil de, temel maddeler yapan bir yerde çalışıyorsun ve grev yapıp zam istedin. Ya da öyle bir fabrikada çalışan herhangi bir işçi grubu zam aldı... İşveren de hemen fiyatlara zam yaptı elbet... Biliyorsun, temel maddelere yapılan her zam, başka birtakım maddelerin fiyatlarında artış yaratır..."

"Bilmiyorum, nerden bileyim? Ben karnımı doyuracak parayı, ayrıca hakkım olan parayı, kazanmaya çabalıyorum..."

"Evet ama, bu gibi şeylerle daha geniş süreç içinde düşünmek gerek... Buna zorunlusun."

"Ne için dedin ağbi?"

"Yani, davranışlarının belli bir süre içinde doğuracağı sonuçları, sonra bu sonuçların doğuracağı başka sonuçları düşünmeden, göz önüne almadan bir şeyler yapmamalısın, diyorum..."

"İyi ama, öyle olunca... Senin dediklerin doğruysa eğer... Yani hiçbir şey yapamam, öyle değil mi? Zam bile istememek gerekir..."

"Şu durumda zam istemek zorundasın... Düzen şimdiki gibi sürüp gittikçe... Ama nasıl yapılacak şey başka..."

"Nedir asıl yapılacak şey?"

"Üretim araçlarına el koymak! İşçi sınıfının egemenliğini sağlamak!"

"Anlamadım."

"Ne var anlamayacak, canım? Bu fabrika senin ve senin gibilerin emeğiyle çalışmıyor mu? Siz olmasanız işler mi? İşlemez! Öyleyse fabrikanın asıl sahibi de sizler olmalısınız. Babam değil..."

"İyi ama, olur mu öyle şey? O zaman baban ne yapacak?"

Bu sefer iyice kızmıştı Selim,

"Ne yaparsa yapsın be! Sana ne!" diye bağırmıştı.

"Eee? Sonra ne oldu?" diye sordu Seyda. "Böylesine dalıp gittiğine göre onun da uzun sarı saçlı bir kız kardeşi vardı herhalde..."

Selim güldü, "Yok," dedi. "O günlerdeki şapşallığımı düşündüm de bir an. Şimdi anlatması uzun. Memet'le bir türlü anlaşamıyorduk... Duyduklarımı, bildiklerimi adam gibi, anlaşılır gibi anlatacak yeteneğim yoktu o sıralar. Tüm deneysizdim, doğrudan doğruya kitaptan, kuramdan konuşuyordum. Ve elbette Memet en uyanıklarından biri olmasına karşın, dediklerimden bir şey anlamıyordu... Şimdi daha iyi anlıyor..."

"Hâlâ ahbaplık ediyor musunuz?"

Selim birden toparlandı. "Yoo!" dedi. "Daha iyi anlıyordur herhalde, demek istedim. Neyse uzatmayalım, grevi yaptık, zammı aldık. Peder de bizi tamamen defterden sildi. Kalakaldım mı sana orta yerde?"

"Vah zavallıcım... Kaç yaşındaydın?"

"Yirmi birinci baharımda... Ve de ukala mı ukala..."

Seyda kıkırdadı... "Aklımda yanlış kalmadıysa -o kadar uzun süre geçti ki aradan- yirmi birinci baharımda ben de ukala mı ukalaydım galiba... Çok bilmişin biriydim..."

"Çok bilmiş, az yaşamış... Hepimizi öyle yetiştirmediler mi?"

"Öyle," dedi Seyda. İçini çekti. "Eee, ne yaptın, peki? Yirmi birinci baharında orta yerde kalakalınca?"

"Hayata... Nasıl derler?.. Atıldım! İlk adımımı attım. Büyük güçlükler beklemiyordum. Şaşkındım ama, korku diye bir şey yoktu içimde. Biraz para da buldum. Ellinci yıl törenlerini izlemek için Moskova'ya gidemeyecektim ama Paris'e dönebilecektim. Orada Josette bekliyordu be-

ni. Nasıl olsa yardım eder bir iş bulur bana, diye düşünüyordum. Sonra kalacak yerimiz de vardı. Otelden kovulduktan sonra bir oda tutmuştuk..."

"Otelden mi kovuldunuz? Neden?"

"Doğru ya nerden bileceksin? Kadınların girmesi yasak olan bir otele Josette'i götürdüm diye kapı dışarı edilmiştim..."

"Aa aa! Ciddi mi söylüyorsun? Paris'te mi?"

"Paris'in siz turistlerin bilmediği ne özellikleri vardır, bilsen!" diye dalga geçti Selim. "Bir gün vakit ayır da, Gizli Paris'i anlatayım sana..."

"Aman Tanrım! *Paris Secret,* ha? Şimdiden tüylerim ürperiyor."

"Bugünkü program başka ama, bugün Yoksul Paris'i dinleyeceksin... Ne diyordum? Tavan arasında bir odamız vardı... Tavan arası dedimse, sekizinci katta bir hizmetçi odası anla... Ama o bildiğin hizmetçi odalarından değil, bayağı lüks sayılırdı. Oldukça genişti hem de... Kendine göre bayağı bir şarmı vardı..."

"Anladık, inandım... Nerdeyse özleyeceksin orayı!"

"Özlüyorum bir yerde belki..."

"Keşke ben de Sultan'ın odasında yatırsaydım seni... Koskoca on odalı evi emrine verdik de halt ettik."

"Ömrümün en önemli günleri geçti o odada," dedi Selim. "Ama belli olmaz, bakarsın burada..." Durdu, Seyda'ya bir an dikkatle baktı... "Daha da önemli günler geçiririm..."

Seyda'nın yüreği birden hızlanıp yavaşladı. Selim'in sevdasından söz ettiğini sanmıştı.

"Neyse," diye sürdürdü Selim, "kendimden son derece kuşkusuz bir durumda gittim ki, kapı duvar... Daha doğrusu, kapı açık da oda boş!"

"Nasıl yani?"

"Nasıl olacak, filmlerdeki gibi... Oda boş da değil aslında, eşyalar duruyordu. Benim kitaplarımı da ellememişti ama, kendisi gitmişti kızın, tasını tarağını toplamış, anahtarı da kapıcı kadına bırakmış, çekip gitmiş..."

"Nereye gitmiş peki? Neden gitmiş?"

"Nereye gittiğini hiç öğrenemedim. Aylar sonra yeniden karşılaştık ama sormadım o zaman. Neden gittiğine gelince, başka birini bulmuş elbet... Onunla tüymüş. Gene de iyi kız olduğu için..."

"Nesi iyi bunun?" diye parladı Seyda.

"Elbette. Beni kovalayabilirdi. Eşyalarımı kapının önüne koyup kendisi yeni sevgilisiyle yerleşebilirdi odaya. Paris gibi bir yerde, birine oda bırakmanın ne büyük bir iyilik olduğunu bilemezsin sen!"

"Ama öyle habersiz kalkıp gidilir mi?" Aldatılmış olan Selim değil de kendisiymiş gibi bozulmuştu Seyda. "Buna düpedüz şey derler..."

"Hiçbir şey demezler. Ne yapacaktı kızcağız? Benim dönmemi bekleyecek değil ya... Başkasının koynuna girmek için benden izin mi alsaydı yani?"

"Girmeyiverseydi başkasının koynuna!"

Selim gerçek bir şaşkınlık içinde güldü. İşittiklerine inanmıyormuş gibi baktı Seyda'ya.

"Neden? Canı başkasını çektiyse, sırf ben eskiden vardım diye bana... Nasıl diyeyim? Öncelik hakkı mı tanımalıydı yani? Başkasını istediği halde beni beklemesi asıl, ayıp olurdu herhalde... Yani, yalancılık olurdu..."

Seyda belirli biçimde sarsıldı. Sanki Selim kendisini suçluyormuş gibi geldi... Dünden beri ne çok yalan söylemek zorunda kalmıştı... Selim'le seviştikten sonra, Oktay'ın evinde oturmayı sürdürmesi, şimdiki tanıma göre

yalancılık oluyordu öyle ya... Bunu daha açık nasıl söyleyebilirdi Selim? Peki ama, o da burada kaldığına göre? Sabah uyanır uyanmaz, "hadi gidelim, artık burada oturamayız" demediğine göre? O da suçlu sayılmaz mıydı? Ama o Oktay'ın karısı değildi ki... Ayrıca, belki kalmaya da niyeti yoktu! İşte bundan gerçekten korktu Seyda. Selim pat diye gelip pat diye gitmeyi nasıl da doğal sayıyor, kişinin canı istemediği birinin yanında bir an bile durmamasını nasıl da olağan karşılıyordu! Günün birinde, belki de bugün, hiç ardına bile bakmadan çıkıp gidecekti demek! "Kusura bakma, canım artık seni hiç çekmiyor" demeyi bile gereksiz sayacaktı belki de. Seyda onun için günlük bir olaydan başka bir şey değil miydi? Sevmiyor muydu?

"Ama gene de," diye başladı. Sesi belli belirsiz titremişti. Kuruyan dudaklarını yaladı, sesinin titrekliğinin geçmesini bekledi. "Gene de... Sevgi diye bir şey var, değil mi?"

"O başka," dedi Selim. "Kişi birini sevdi mi, zaten canı başkasını istemez ki..." Birden durdu. Seyda'nın bozulmuş, sararmış olduğunu gördü. Kaşlarını çatıp bir süre baktı kadına, sonra, "Seni seviyorum, Seyda," dedi. "Biliyorsun, değil mi?"

Seyda önüne baktı. "Biliyorum herhalde," dedi. "Hiç söylemedin ama, biliyorum elbette..."

"Söylemeye gerek olduğunu düşünmedim... Her şeyi öylesine iyi ve çabuk anladın ki... Bunu da anlayacağını sandımdı..."

"İyi ya, anlamıştım," dedi Seyda hırçınca... "Gene de, karşısındaki ne denli anlayışlı olursa olsun, bu gibi şeyleri arada bir yinelemekte yarar vardır... Bilesin..."

"Az domuz karı değilsin sen, ha... Şurada yaşamımızın kısa bir özetini verelim dedik, aşk ilan ettirdin zorla!"

Seyda gülümsedi. "Evet, artık gerekeni yaptığına göre, anlatmaya devam edebilirsin..."

"Yok, geçti artık. Karnım aç. Seni özledim. Acıklı yaşam öykümü anlatmak istemiyorum. Seni özledim. Seni istiyorum. Hemen, şimdi."

Seyda gövde ısısının birden yükseldiğini duydu. "Deli," diye güldü. Keyfi iyice yerine gelmişti.

"Gözlerin... Öyle derin..." diye başladı Selim ve hınzır hınzır güldü. "Öyle bir şiir vardı, değil mi: Bir zamanlar şiir falan okurdum ben, biliyor musun? Baudelaire falan paralardım... Gençlik işte... Ama, gözlerin gerçekten bir tuhaf güzel... Kedi gözü mü desem, balık gözü mü desem..."

"Alay etme sersem!"

"Kirpiklerin takma mı? Ömrümde hiç böyle, çok ve yoğun kirpikli göz görmedim. Sinema oyuncusu olmayı hiç düşündünüz mü, küçükhanım? Bu gözlerle inanın, sizi bir anda taçsız kraliçe yapabilirim."

"Bana bak, dayak yersin. Valla döverim!.." diye saldırmaya çalıştı Seyda. Selim kıskıvrak yakaladı onu.

"Etme ablacığım etme... Bir cahillik ettik, bağışla!" Gülerken gülerken birden ciddileşti Selim.

"Sahi dur bi dakka... Kıpırdama," diyerek Seyda'nın yüzünü tuttu. Uzunca baktı. "Güzelliğine hiç dikkat etmeden sevmiştim seni... Vaktim mi oldu, desene! Gerçekten bir tuhaf senin yüzün... Birden çarpıyor, sarıveriyor adamı! Sonra, derin bir soluk alıp, şunu iyice bir inceleyelim, diyorsun... Teker teker bakıyorsun... Sanki gözlerinden başka güzel bir yerin yokmuş gibi duruyor... Burun sivri... çene sivri... kulaklar kepçe... dudaklar ince... alın

açık... gözler kuyunun dibinden parlıyor sanki... Derken, bunların hepsini yeniden bir araya getiriyorsun... Dayanılmaz oluyor... öylesine şaşırtıcı bir uyum var ki yüzünde, yeniden soluğu kesiliyor adamın..."

Seyda kuruyan gırtlağını ıslatmak için yutkunmak zorunda kaldı.... "Şiir okumuş kadar oldun," dedi.

"Seyda, hadi n'olursun içeri girelim, Seyda. Çok özledim seni."

"Olmaz şimdi, deli misin? Çoluk çocuk ayakta..."

"Yemek yiyelim öyleyse," diye gülümsedi Selim. "Oğlanı yatır, sonra görüşürüz. Kim deliymiş bakalım."

Çalışma odasının serinliği, Selim'in sıcaklığı bırakılacak gibi değildi. Öğle yemeğinden sonra Gil uykuya yatalı beri buradaydılar. Saat ilerlemişti gene şüphesiz; ama bugün Seyda zamanın geçtiğini fark etmiyordu. Kocaman koltuklardan birinde, Selim'in kucağında tortop oturmuş, onun anlattıklarından çok sesini; bir yerde, sesinden çok gövdesini dinliyordu. Konuşurken coşkulandıkça Selim'in gövdesi geriliyor, sonra yeniden gevşeyip yumuşuyordu. Bu gerilip gevşemeleri kendi gövdesiyle duymak yeterliydi Seyda için; söylediklerini işitmiş kadar oluyordu. Anlattıkları da önemliydi elbet, ama Seyda için asıl önemlisi onun varlığıydı. Yanında, bir şeyler anlatıyor olmasıydı. Büyük bir erinç içindeydi. Ömründe böylesine derin bir erinci ilk kez tadıyor olduğundan mıdır, iyice tadını çıkarmak istiyordu. Hiç susmasın, anlatsın, anlatsın, anlatsın istiyordu. İsterse masal olsun anlattığı... Ama masal değildi. Gerçek yaşamını anlatıyordu Selim... Ya da yaşamının gerçeğini... ya da yaşamını gerçek yapan şeyleri... Seyda'nın sabahleyin sorduğu sorunun karşılığını veriyordu. Oysa Seyda, sabahki ders belleyen kız niteliğinden sıyrılmıştı ar-

tık. Sanki bir düş içindeydi ve bu düşü sürdürmekten başka çabası yoktu. Selim'i daha iyi duyabilmek için gözlerini kapamıştı.

"Açlık kapıyı çalıyordu anlayacağın," diye sürdürüyordu Selim. "Ne çalması, düpedüz kırmak üzereydi... İş bulma çabalarımın hepsi boşa çıkmıştı... Josette olsaydı, bana kolayca yarım günlük bir iş bulabilirdi, biliyordum... Hem çalışıp hem okumak gibi soylu bir çabanın içine girebilirdim onun yardımıyla... Ama yoktu işte... Tek başıma kalmıştım... Beş parasız... Çevremi gerçekten aşabilmem için tüm yabancılar arasında, tüm çevresiz yaşamam gerekiyormuş... Uzaktan gördüğüm, uzaktan anlamaya çalıştığım bir dünyanın içine girmiştim -tam ortasına düşüvermiştim yanlışlıkla-. Babamın uzaktan ve sanıyorum ki içten acıdığım işçinin yaşadığı odadan daha küçük bir odada yaşamak, en az onun kadar yiyecek sıkıntısı çekmek... En az onun kadar dört gözle beklemek ay başını. Üstelik bekleyecek ay başım da yoktu o sıralar... İşsizdim çünkü... Ama ne olursa olsun durumum ondan -Memet'ten diyelim- daha kötüydü... O gecekondusunu şuradan buradan topladığı çalı çırpıyla ısıtabilirdi hiç değilse... Paris'te çalı çırpı yok ki. Ağaçlar, parklarla cadde yanlarını süslüyor... Dal koparmak yasak... Gece yarısı, gizlice koparsan bile nasıl yakarsın tavan arasındaki odanda?.. Çok yaşlı ama, cin gibi bir kapıcı kadın vardı. Hemen alır kokusunu, görür dumanı, 'evi ateşe vereceksin?' diye atardı beni sokağa... Hayır, beni aç karnına sekiz kat merdiven tırmanmam, tırmanırken de elimde bakkaldan alınmış bir şişe yakıt taşımam gerekti ısınabilmem için. Ve bakkaldan yakıt alacak param yoktu... Sonra o, Memet yani, ay başında ödemek üzere bakkaldan çakkaldan veresiye alabiliyordu şüphesiz... Bende o da yok. Param olmadı mı, gök-

yüzünden başka sığınacak yerim yok! Sonunda bir iş buldum. Son derece güvensiz, bugün var yarın yok bir iş... İlerlemiş, sanayileşmiş bir kapitalist ülke olduğundan işçi hakları genellikle iyi korunur Fransa'da... Düzenin sürüp gitmesinin bu temel gereği yerine getirilir... Güçlü sendikalar vardır, cici bir Komünist Partisi vardır... Gene de bazı işler güvenlik altına alınmaz, koruma kapsamına girmez... Bu işlerde genellikle yabancılar çalışır elbet... Oy hakkı olmayan yabancılar da korunacak değil ya! Ben de işte, öyle işlerden birini buldum. Geceleri hallerde hamallık etmeye başladım. Çok zor, çok ağır bir iş... belin kırılıyor sanırsın... Bütün gün belinin ağrısı geçmez... Parası iyidir ama, bulabileceğin herhangi bir işten çok daha iyidir. Yalnız, her gidişte iş çıkacağına güvenemezsin... Bir gidersin, buyur gel derler, ertesi gece gidersin, bu gece bir şey yok derler... Anlayacağın, Memet babamdan toplusözleşme hakkı koparana dek ne kadar güvensizdiyse, ben de orda güvensizdim. Üstelik yaptığım iş çok daha ağırdı... Burada kendimi daha üstün görmeye çalışıyorum sanma... Çok çetin günler geçirdim, çok güçlükler çektim ama, daha üstün ya da daha zayıf olduğumdan değil... Sırf böylesi bir yaşama hiç mi hiç hazırlıklı olmadığım için... Hak verirsin, hamal olmak üzere yetiştirilmemiştim... Günün birinde alınteriyle yaşamımı kazanmam gerekeceğini düşünmüştüm belki, ama gövdemin teriyle kazanmak zorunda kalacağım hiç mi hiç aklıma gelmemişti. Tüm beklenmedik bir şeydi bu. Üstelik tüm yorgunluğum içinde yapayalnızdım. Ana, baba, kardeş, çocuk, dost, arkadaş, bana biraz olsun güç verecek, ya da hiç değilse çektiğim güçlükleri zorunlu kılacak kimsem yoktu. O güne değinki yaşamımı düşünürsen, bu durumda benim çalışmam değil ölmem çok daha olağandı... Ölmediğim gibi, okula

gitmekte de direniyordum. Kimi zaman halden çıkıp doğruca fakülteye giderdim. Dinlenmeye uzandım mı uyuyuveriyordum çünkü, bir-iki saatlik uyku da yetmiyordu. Uyudum mu öğlene dek kalkamadığım oluyordu, ders kaçırıyordum. Ders kaçırmamak, okumak, ne olursa olsun sınıf geçmek bir zorunluluk olmuştu artık. Ölesiye çalışmamın tek nedeni olmuştu sanki... Kendi kendime bir şeyler mi kanıtlamaya çalışıyordum? Bilmem... Bunu düşünecek, kendi kendime ne kanıtladığımı, ne gibi bir bağımsızlığa kavuştuğumu anlamaya çalışacak vaktim de yoktu, halim de... Böylesi bir gövde yorgunluğunun üstüne bir de kafa yorgunluğu eklenince kişinin neye dönebileceğini bilemezsin sen... Ama inan ki büyük bir başarıdır bencileyin yetişmiş bir kişi için. Bizimkinden kat kat insafsız, kat kat kıyıcı, kat kat uyanık bir toplum içinde, hiç bilmediğin, belki uzaktan görüp de iyice dikkat etmediğin, varlığından çok belli belirsiz haberin olan bir yaşam sürdürüyorsun, düşün... Başlangıçta sürüklüyorsun bu yaşamı, sızlanıyorsun, kısa süreli olduğunu yineliyorsun kendi kendine... Derken günün birinde kendine de babanın işçisine de acımayı unutuyorsun... Aradaki benzerliği ironik bir şey olarak değil de, sıradan bir şey olarak görüyorsun. Artık 'bu ne kadar sürecek,' diye sormuyorsun... İşte sürükleme dönemi başlıyor. Bambaşka bir adam olmuşsun bu arada, bambaşka bir çevrenin adamı... Doğduğun çevreden kurtuluş bu, doğduğun çevreyi aşmanın ilk aşaması... Sonra yavaş yavaş, öz çevreni, yakın çevreni kurmaya başlıyorsun. Doğduğun özel kliniğin, hatta daha da öncesinden, babanın ananla evlendiği büyük otelin, sonra seni yolladığı okulların, üye olduğu kulüplerin sana hazırladığı çevre değil bu... Bilerek, isteyerek, uğraşarak hatta, zorlayarak, kendi kendine, kendi alnının teri, bileğinin gücü

ile yarattığın... kapıcı kadına, lokanta sahibine, paran olduğunda girdiğin, parasızken önünden geçtiğin kahvelerdeki kişilere her gün 'günaydın' diyerek; birlikte hamallık ettiğin, sınıflarda birlikte oturduğun, öğrenci lokantalarında karşılaştığın kişilerle konuşmaya, dayanışmaya çalışarak kurduğun çevre... Sonra o çevreyi de aşmak çabası başlıyor... İkinci aşama yani... Yoksul, yabancı bir işçi-öğrenci karışımının ancak Paris'te olabileceğine yalnız, bir o kadar da birleşmeye hazır durumdayken eriştiğin bilinç, yakaladığın yaşam gücüyle, kendi kendinin dışında, kendi kendinden çok daha büyük değişikliklere katkıda bulunmak... Birtakım kitaplar okuyarak değil de, yaşayarak anladığın bir düzene karşı çıkmak... Evet, karşı çıkmak ancak o zaman yararlı olabilir işte. Çevreni aşmakla başlayacaksın işe. Yalan yanlış karşı çıkmakla başlarsan orada kalırsın... Sıkıntılı ve sıkıcı bir entelektüel karşı çıkışı olur öylesi ve hiçbir işe yaramaz. Ben entelektüel kişinin, yani yalnızca entelektüel olan kişinin gerçekten bilinçli olabileceğine inanmıyorum. Acımaktan, ve de, her şeyden çok kendine acımaktan öteye gidemez o kişi. Biliyorum, çünkü ben de öyleydim başlangıçta... Paris'te açlıkla savaşmasaydım gene öyle kalacaktım... Çevresini aşmak isteyen herkes yaban ellere mi gitsin diyorum? Değil elbet. Benim için gerekliydi. Bizim gibilerin Türkiye içinde kaldıkları sürece sınıf değiştirebilmeleri hemen hemen tüm olanaksız. Yoksulluğu, yabancılığı nasıl yaşardım babamın milyonları kümelenmiş dururken? Ya da bunları yaşamaya kalkmak çirkin bir özenti olurdu. Yazın sıcağında denize girmek dururken halde hamallık yapmayı nasıl göze alırdım? Yapsaydım bile, entelektüel bir deneme olurdu benimkisi; kaçınılmaz bir gerçek, bunaltıcı bir yaşam zorunluluğu olmazdı. Paris'teyken bile kolay olmadı pahalı lo-

kantalara uzaktan bakmaya, soğukta taksilere el etmemeye, aklına estiği anda sinemalara dalmamaya alışmak... Ne diyorsun sen, kaç kez aç kaldım cebimdeki parayı adam gibi hesaplamayı öğrenene dek... Ama başka şeyler de öğrendim bu arada. Sözgelimi nefreti... Saf, katışıksız, yapyalın nefret ne demekmiş onu... Ben, yufka yürekli, yumuşak başlı, duygulu oğlan, şöyle sapsağlam, sağlıklıca, insan gibi nefret etmeyi öğrendim... İşten atan ya da işe almayan patrondan, yemek vermeyen lokantacıdan, kira isteyen ev sahibinden nefret etmek güç bir iş değil, doğru ama ben... Bir gün ne oldu biliyor musun? Bir gece, ben hallerde yük taşırken... Sabaha karşı, bir çorbacının önünde -hani şu hallerin ünlü çorbacıları vardır ya, nefis soğan çorbası yaparlar- işte onlardan birinin önünde koca bir Citroën durdu... Ben de soluk almak için durmuşum bir an, duvara yaslanmışım. Arabadan kürklü, çok güzel bir sarışın inmişti... ve birden, ona gerçekten büyük bir kinle bakmakta olduğumu fark ettim. Hem de babamın işçilerine karşı duyduğum acımadan çok daha derin bir duyguydu bu... Güzel bir kadına beğenerek, ya da istekle bakmak değil de, kinle bakmak... Hem de cinsel isteğin hiçbir rol oynamadığı bir kin!.. Sırf onun kürklü oluşundan, arabalı oluşundan, ben çalışırken eğleniyor oluşundan doğan bir kin... Ben bir yandan ellerim donar, bir yandan alnımdan ter boşanırken sırtımdaki yükü taşıyayım da, o iki kolunda iki züppe çıngıraklı kahkahalar atsın ha? Olacak şey miydi bu? Nasıl nefret etmezdim ondan? Bir de, Türkiye'de kalmış olsaydım, nasıl erebilirdim böyle bir kine?.. Biliyor musun, o kadın sen de olabilirdin. Belki de sendin, başına sarı bir peruk geçirmiştin... Bir kolunda Oktay vardı, bir kolunda da o zamanki sevdalın! Ama bak, her şeye karşın nefret etmiyorum senden... Bütün başımdan ge-

çenlere karşın. Bir güzel soyup seviyorum seni... Uzun uzun öyküler anlatıyorum... Dinliyor musun bari?"

Seyda öylesine uzun süredir konuşmamıştı ki, ilk davrandığında sesi çıkmadı. Önce boğazını temizlemesi gerekti:

"Dinliyorum," dedi.

"İyi, aferin. Ama sırf seni seviyorum diye beni doğru yoldan döndüreceğini sanma... Senden nefret etmiyorsam, kinimi, o güzel, sağlıklı kinimi hepten unutmuş değilim. Daha başka türlü değerlendiriyorum yalnızca... Nefretin nasıl kullanılacağını, nasıl yararlı olabileceğini öğrendim artık..."

Seyda başını Selim'in omzundan kaldırdı. Delikanlının bu son dediklerinden hiçbir anlam çıkaramamıştı.

"Neler saçmalıyorsun, allasen?" diye sordu. "Seni bir yerlerden döndürmeye niyetim yok!"

"Olsa da bir işe yaramaz zaten," diye güldü Selim. "İşin işindeyim, artık, orta yerindeyim..."

"Hangi işin?"

"Çok önemli birtakım işlerin güzelim... Ömrümde ilk kez olarak gerçek bir coşkuyla sarıldığım birtakım işlerin... Çıraklık dönemi bitti artık. Altmış sekizde, Mayıs olaylarına bulaştığım zaman..."

Seyda birden sözünü kesti:

"Ay, sen 68 olaylarına da mı bulaştın yoksa?"

"He ya, ablacığım, bulaştım... Sloganlar haykırdım, taşlar sopalar fırlattım, gaz bombaları karşısında bol gözyaşı döktüm... Kaç kez zor bela kurtuldum zalim Frenk polisinin elinden!"

"Anlatsana biraz..."

"Ne var anlatılacak? Yiğitlik süsü verdiğimiz, tehlikeli bir eğlenceydi aslında... Şimdi anlıyorum bunu... O sıra

kendimizi müthiş ciddiye almıştık ama... Az can yakmadık, kendi canımız da yandı bu arada... Arabaları ateşe verdik, kaldırım taşlarını söktük, ağaçları devirdik... İkinci bir komün yaşadığımızı sandık... Sonuç? Sıfır... Bütün bir gençlik azdı azdı, bütün bir kuşak kurtlarını döktü, sonunda baştakilerin ekmeğine yağ sürüldü gene... Şimdi oralar bir güllük gülistanlık ki sorma... Para babalarının durumu her zamankinden daha iyi... Baskı desen her zamankinden çok... De Gaulle'e rahmet okutuyorlar... Adam gibi tasarlanıp düzenlenmeyen... bilimsel olmayan yani, her çıkışın sonu aynı olur zaten..."

Seyda ses çıkarmadı. Söyleyecek bir şey gelmiyordu aklına.

"Aslında," diye yeniden başladı Selim. Kaşlarını çatmış, gözlerini kırıştırmıştı. Altmış sekiz olaylarının uzun uzadıya bir irdelemesine girişecekti belli. Ama birden vazgeçti, daha önemli bir şey gelmişti aklına. "Saat kaç, yahu?"

Seyda dudağını ısırdı. Bir gün önce, sevgilisine saygısızlık olmasın diye saati sormadığını, ya da hiç değilse aklına geldiği anda sormadığını düşündü. Selim'in böyle inceliklere aldırdığı yoktu anlaşılan.

"Bilmem, beşe geliyor olmalı... herhalde..."

Selim hemen, yerinden davrandı. Daha doğrusu davranmak üzere Seyda'yı kucağından kaldırdı. "Ne diyorsun, o kadar olmuş mudur?"

Gidip masanın üstündeki saate bakınca bir ıslık çaldı...

"Oooo, beş buçuk. Çok geç kaldım."

Bir yandan aceleyle giyinirken, koltukta oturakalmış olan Seyda'ya,

"Hadi sen de giyin, güzelim. Gil damlarsa rezil olursun," dedi.

"Peki ama, nereye geç kaldın? Anlamıyorum ki..."

"Söylemeyi unuttum mu? İşim var bu akşam... Hatta belki de dönmem. Çok geç kalabilirim... Mamafih, gene de fazla bir anahtar varsa ver... Bakarsın gelirim de, kimseyi uyandırmadan girerim içeri..."

Selim öylesine çabuk giyiniyordu ki, sözlerini bitirdiğinde ayakkabılarından başka her şeyini giymişti. Seyda hâlâ çırılçıplaktı. Öylesine şaşırmıştı ki, üşümeye başladığını bile duymuyordu.

"Ne işin var?" diye sordu.

Selim sabırsız bir davranışla başını ayakkabı giyme işinden kaldırdı. Sonra birden durdu. Ağır ağır doğruldu, ağır ağır yürüyerek Seyda'nın yanı başına geldi. Gene ağır ağır ayağa kaldırdı onu, kollarını çıplak beline doladı.

"Bak yavrum," dedi. "Bugüne bugün bir devrimci karısısın artık. Öyle ikide bir 'nereye gidiyorsun, ne işin var?' diye sormamayı öğren..."

Ve onu öpmek için yüzünü eğdi.

Seyda, sıcak olması gereken bu öpüş sırasında üşüdüğünü, buz kestiğini duydu. Kafası da buz kesmişti sanki. Hiçbir şey düşünemiyor, yalnızca donuyordu. Selim ona bir kez daha baktığında, ağlamaklı yüzünden ayrılık sahnesinin uzayacağını sezdi. Oysa geç kalmıştı, gerçekten vakti yoktu. Gülmeye sığındı. Seyda'yı kendinden uzaklaştırıp baştan aşağı bir süzdükten sonra,

"Bakıyorum üzerinde anahtar yok, hanımefendi," dedi. "N'apalım, üzmeyin canınızı, bir daha gelişe alırım..."

Ve odanın bahçeye açılan camlı kapısından fırlayıp gitti.

Seyda olduğu yerde duruyordu. Titremesini geçirmek için giyinmeyi akıl etmedi de, kendi kendine sarılıp öylece kaldı. Selim'in biraz önceki uzun konuşmasını anımsa-

maya çalıştı. O son, o garip devrimci sözünü hazırlayan bir şeyler var mıydı Selim'in konuşmasında? Onda birini bile işitmemişti belli, hiçbir şey gelmiyordu aklına... Paris'te parasız kalmış... Hal'de hamallık... Sarışın bir kadından nefret etmiş... Sarışın bir kadın ama, Josette değil... Sonra birden devrimcilik... Devrimci karısı... Devrim...

Peki ama, ne devrimi?

7

Evimde otursaydım, kaçmasaydım hiç. Babamın sözünden çıkmasaydım, onun bir yerlerden bulup seçeceği adama varsaydım ne değişecekti? Yine aynı şey. Hep aynı şey. Her yerde aynı. Yine tanımadığım, yine iğrenç bir adamın koynuna girecektim. Yine korkacaktım. Üstelik beş kuruş para girmeyecekti cebime. Öyle ya, bu Adanalı'nın "Halûk'un bakiresini bozmak" için, bir tek gece için vereceği parayı, daha da azını, kimbilir Gül Düğün Salonu'nda, konu komşunun limonata içip kuru pasta yiyeceği, güzelliğimi olabileceğince saklayan ucuz gelinlikle "pek şeker" göründüğümü söyleyeceği

can sıkıcı bir toplantı için harcayacaktı öteki – o babamın seçeceği adam. Hatta böylesi zavallı bir düğünü bile çok görecekti belki. Bir radyo, bir halı, üç-dört çirkin koltuğu, duvarlarında nem izleri bulunan küçük odalı bir kata yerleştirmeyi yeterli görecekti ömrü boyunca karı diye kullanmak için beni. Oysa bu Adanalı yarın sabah çıkıp gidecek. Bir gece için bile sayılmaz, birkaç saat için ödüyor bunca parayı. Halûk'un dediğine bakılırsa o kadar bile sürmeyecekmiş. Sen onun domuz gibi görünmesine bakma, içi koftur, dedi Halûk. Başından sonuna yarım saatte pes demezse şaşarım. Yarım saatçik için tasalanmaya değer mi? Biraz canın acıyacak elbet, nasıl olsa, kiminle olsa acıyacaktı, dedi.

Öyle ya, nasıl olsa, kiminle olsa... Ali Alsan'la yatmış olsaydım daha mı iyi olacaktı sanki?

Yine iğrenç, yine istemediğim bir adam. Güzellik yarışmasında üçüncü olmakla kalacaktım bir de. Halûk'un yaptıklarından hiçbirini yapamazdı ki bana Ali. Palavracının biri! Bir tek soyadı vardı işe yarayacak, Aysel'in ardından uygun gelecek; onu da aldık zaten. Beceriksiz herifin teki yoksa... İki resim çektim diye adamdan sayıyor kendini. Halûk öyle mi? Halûk'un yapamayacağı şey yok. Adam edecek beni. Etti bile sayılır. Altı ayda nasıl da değiştim. Yarışmaya girdiğim günden daha güzel olabileceğimi sanmazdım. Oysa oldum işte. On kat daha güzelim. İlk defileye çıktığım gün ağzı açık kaldı herkesin. Gözlerimle gördüm. Hem bu kadarla da kalmayacak. Yapacaklarının yanında hiçbir şey değil şimdiye dek yaptıkları. Ondan öğrendiklerim sayesinde Türkiye'nin en ünlü kadını olacağım. Seviyor da beni...

İyi bakıyor. Aylardır yedirip içirdiği, giydirip gezdirdiği yetmiyormuş gibi, paranın yarısını da verecek bana. Az mı beş bin lira? Demek herif on bin veriyor. Yarım saat için on bin! Babam bunca parayı bir arada görmüş müdür acaba? Üç aylık emekli maaşı iki bin yüzdü galiba... Hem bu gece kulüplere de götürecek bizi... O kulüp senin bu kulüp benim gezeceğiz, eğleneceğiz... Oralarda harcayacağı para da cabası...

Gene de elleri titriyordu Aysel'in, aynanın karşısında incecik giysisinin minik düğmelerini iliklemeye çalışırken. Sabahleyin Halûk, bu gece Adanalı ile yatması gerektiğini söylediğinden beri geçmemişti titremesi. Elleri ya da dudakları titremediği zaman bile beyninin içi titriyordu sanki. Kendi kendini yüreklendirmek için durmadan aynı şeyleri geçiriyordu kafasından ama boşunaydı çabası. Adanalı'yı görmüştü. "Kızıma giysi alacağım" uydurmasıyla kaç kez gelip gitmişti moda salonuna. Aysel karşısında belki yüzlerce değişik giysiyle salınmıştı. "Kumaşı yakından göreyim" diye durmadan bacaklarını ellemişti herif. Çirkindi, şişkoydu, kocaman, sarı sarı dişleri vardı, hep tükürük içinde olan pos bıyıklarının altında kalın ve etliydi dudakları. Öylesine yılışıktı ki gülüşü, öylesine mide bulandırıcıydı ki hızlı hızlı soluması... Ama on bin lira veriyordu işte bir gece için. Ne bir gecesi? Yarım saat için... Yarım saat gözlerini sıkı sıkı kapayabilir, dişlerini sıkabilirdi Aysel.

Düğmeler bir türlü iliklenmek bilmiyordu. Halûk'un itliğiydi bu da... O kadınsı havasıyla kıkır kıkır gülmüştü giysiyi yaz koleksiyonunun asılı durduğu dolaptan seçtiğinde.

"Düğmeleri çözünceye kadar imanı gevreyecek enayinin," demişti. "Aslı'nın kaftanından beter... Çöz çöz bitmez!"

Aslı'nın kaftanının hiçbir zaman çözülmediğini bilmiyordu Aysel. Bilseydi belki kendine geçici bir avuntu bulabilirdi.

Bildiği tek şey, düğmeler çözüldüğünde Adanalı'nın karşısında çırılçıplak kalacağıydı. Bu Allahın soğuğunda, bu yazlık ipeklinin altına hiçbir şey giymemesini tembihlemişti Halûk. Donacaktı bütün gece. Donuyordu şimdi bile. Ama belki de üstünün inceliğinden değil de içinin üşümesindendi bu. Beyni üşüyordu sanki. Döl yolu, yatağı, yumurtalıkları, böbrekleri, bağırsakları üşüyordu.

Giysinin rengi için de bir simge uyduruvermişti Halûk: "Gelin oluyorsun bu gece, kızım," demişti. "Günahsızlığına, saflığına yaraşır bir aklık içinde olmalısın... El değmemiş bir zambak!"

Oysa Aysel pekâlâ biliyordu ki -öğrenmişti yani- ak ipek, koyu renklilerden daha çok, daha iyi gösterir içini... Gece boyu, kulüplerdeki öteki kişilerle birlikte, ak erdenlik giysisinin içindeki çıplak gövdeye bakıp duracaktı Adanalı. Sonra kırk beş minik düğmelik bir engel çıkacaktı karşısına. Sonra o engel aşılacak, saatlerdir sezinlenen incecik, diri gövde hiç korunmasız kalacaktı erkeğin karşısında... Hem bu kadarla da bitmiyordu Halûk'un hesabı. Giysiyi seçerken yalnızca Adanalı'yı düşünmemişti.

"Avrupa'da bile yeni çıkıyor bu moda," demişti. "İstanbul'da ilk sen giyiyorsun. Bir-iki aya kalmaz tüm sosyete karıları doluşurlar buraya. Sarkık memelerini sütyensiz yüksek göstermenin yollarını aramaya başlarlar... Nerde herkeste seninki gibi memeler? Şu uçlara bak, üç kat kumaşın altında bile açık seçik görünür bunlar... Senin üstünde gören sersem karılar kendilerinde de böyle durur sanırlar."

Sonunda düğmeleri ilikleme işini bitirebildi Aysel. Şöyle bir döndü aynanın karşısında. Etekleri havalandı. Gerçekten de çok güzeldi. Bakanın içini burkacak kadar körpe ve korumasız görünüyordu ak erdenlik giysisinin içinde. Bakan varlıklı bir Adanalı değilse elbet, ya da Halûk, ya da Tarık değilse...

Tarık, Tarık, Tarık... yüzünü elleriyle kapadı Aysel. Güzelliğini sakladı aynadan. Altı aydır her aynaya bakışta kendisini Tarık'ın gözleriyle görmeye çalışmıştı. Oysa Tarık onu hiç görmemişti. Kızcağız umudunu kesmişti artık. Hele bugün olandan sonra tümüyle kesmişti.

Aysel'i Halûk eve getirdiğinde şöyle bir süzmüştü kızı yalnızca. Yüzünü buruşturmuş, "Nerden buldun bunu?" diye sormuştu. "Karılarla mı uğraşmaya başladın birdenbire?"

"Ben öteden beri karılarla uğraşırım, güzelim," diye gülmüştü Halûk. "Unuttun mı cicim, yoksa buncadır fark etmemiş miydin?"

"Sululuk etme, ulan! Kim bu karı? Ne diye getirdin gece vakti?"

"Oyuncak, canım... Beğenmedin mi?"

Ayağa kalkmıştı Tarık. Bağırmıştı birden:

"Ne oyuncağı? Neler saçmalıyorsun gene?"

"Kızma be güzelim, kızma be canım. Yarışmada buldum bunu. Zararsız bir kızcağız. Güzel hem de. Baksana şuna bebek gibi..."

İki erkeğin arasında geçen konuşmadan hiçbir şey anlamamıştı Aysel. Tarık'a bakakalmıştı: çok açık mavi gözlerine, kumral dalgalı saçlarına, geniş güçlü omuzlarına, upuzun boyuna, Cüneyt Arkın'a tıpatıp benzeyen yüzüne... Ve yarışmanın üzüntüsüne, bitkinliğine karşın, yabancı bir evde yabancı iki adamın yanında olmanın verdi-

ği korkuya karşın, galiba ilk görüşte vurulmuştu bu yakışıklı, bu kaba, bu dövecekmiş gibi Halûk'un üstüne yürüyen delikanlıya.

"N'apalım bebek gibiyse ulan? Gene başlamayacağız üçlü oyunlara. Geçen sefer de söyledim sana. İstemem dedim."

Üstüne yürüyen iriyarı adamın karşısında bir adım bile gerilememişti Halûk. Yüzünde alaycı bir gülümseme vardı. Tarık'ın daracık, düğmeleri beline dek açık mavi gömleğinin içinden görünen sarı kıllara takılmıştı Aysel'in gözü.

"Dur bakalım, coşma öyle birdenbire," demişti Halûk kılı kıpırdamadan. "Öyle bir niyetim yok. Şimdilik! Kızın adı Aysel. Sık bakalım Aysel'in elini. Mankenim olacak. Umutluyum Aysel'den. Çok umutluyum. Türkiye'nin bir numaralı kadını yapacağım onu... Aysel, yavrum, bu terbiyesi kıt herifin adı Tarık. Korkma, ondan zarar gelmez sana..."

Tarık kızın elini falan sıkmaya gerek görmeden arkasını dönmüş, kapıyı çarparak odadan çıkmıştı. İnce sesiyle gülmüştü Halûk.

"Gel bebek, yatacak bir yer bulalım sana," diyerek hâlâ hiçbir şey anlamadan, şaşkın bakan Aysel'in kolundan tutmuştu.

Çok geçmeden anlamıştı her şeyi elbet. Zaten kimsenin bir şey saklama çabası yoktu. Tüm isteğine, tüm tutkusuna karşın Tarık'ın ilgisini kazanamayacağını anlamıştı. Adam onunla hemen hiç konuşmuyordu. Arada bir kötü kötü bakmak, Halûk vaktinin çoğunluğunu kıza harcadığında kavga çıkarmak dışında, onun varlığından habersiz görünmeyi yeğ tutuyordu. Halûk hemen çakmıştı durumu oysa. Hatta bir keresinde, Aysel eve yerleştikten biriki ay sonra, kendi eliyle provasını yaparken kızıl bir ipek-

linin, "Tarık'ı sana vereyim çok istiyorsan," diye göz kırpmıştı. "Şöyle birkaç günlüğüne hem de! Sen cici kız olursan ben de arada bir kolaylık gösteririm elbet. Ama cici kız olacaksın. Hem daha vakit var... Çok daha önemli işlerimiz var önce..."

Tarık, Halûk zorlamadıkça kadınlara el sürmezdi. Hiçbir biçimde saklamaya çalışmadığı bir nefret vardı içinde kadın kısmına karşı. Halûk'un kadınları alaya alan, küçümseyen, adam yerine koymayan ama çok ince bir kurnazlıkla onları kullanmasını, etkilemesini bilen tutumunun tam karşıtı, açık seçik bir tiksintiydi Tarık'ın gözlerinden okunan. Çok şey görmüştü Aysel altı ay içinde. Nice kavgalara, itişip didişmelere, nice sarhoş kıskançlık sahnelerine, kendisinin katılamadığı sevişme olayları ile sonuçlanan içki âlemlerine tanık olmuştu. Kimi geceler uyumayıp, iki erkeğin paylaştığı yatak odasından gelen sesleri dinlemişti. Gene de vazgeçmemişti Tarık'ı istemekten... Gene de umudunu tümüyle kesmemişti – bugüne dek...

"Bana bak," demişti Halûk sabahleyin, "şimdiye dek yalan söyledinse, doğru söylemeye başlamanın tam zamanıdır. Akşam rezil olmayalım herife. Gerçekten hiç kimseyle yatmadın mı buraya gelmeden önce?"

"Yatmadım."

"Bak kızcağızım, baban değilim ben, tamam mı? Ne döveceğim ne öldüreceğim seni. Ona göre önlem alacağız... El değmemiş dedik herife. Bozuk çıkarsan parasını geri ister valla... Başımıza bela olur bir şey değil..."

"Yatmadım Halûk."

Uzandığı yerden, yarı kapalı gözlerini açmadan, tembel tembel konuşmuştu Tarık:

"O Ali puştuna güven olmaz. Çaktırmadan becermiştir, kesin. Bu aptal nerden bilecek?"

"Yalan!" diye bağırmıştı Aysel, karalamaya uğramış yeni gelinler gibi.

"Bir bakalım," diye doğrulmuştu Halûk. Tarık da kalkmıştı yerinden, "Bir kere yaptıysa bakmakla anlaşılmaz ya, neyse," demişti. Kızıl kürk örtülü divanın üstüne yatırmışlardı kızı, bacaklarını iyice açıp büyük bir dikkatle incelemeye koyulmuşlardı.

"Şunu zamanında bir hekime baktırmayı neden akıl etmedin, bilmem."

"Biz bile çakamazsak o geri zekâlı herif nerden anlayacak?"

"Kan görmezse öyle bir anlar ki!"

Gövdesinin yattığı yerden göremediği bölümlerine dokunan parmakların Halûk'un değil de Tarık'ınkiler olduğunu umarak, delice bir coşkuya kapılmıştı Aysel. Bir an sevinçle kapanan gözlerini açıp, onun yüzüne dikmişti. Onun, uysal, önemsiz bir hayvanı -bir süs köpeğini örneğin- inceleyen bir baytar soğukluğu, hatta keyifsizliği içindeki yüzüne!..

Ağlamaya başladı Aysel, aynanın önünde. Yüzü hâlâ avuçlarının içinde saklı, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Umudu yoktu artık. Hiçbir umudu kalmamıştı Tarık'tan yana...

Halûk aralık kapıdan içeri girdi.

"Nen var, şekerim? Ne diye ağlıyorsun?"

Şaşkındı sesi, kızgın değil. Ve Aysel'in umamayacağınca yumuşak...

"Aaaah, bu gelinlik kızlar," diye gülerek yaklaştı. "Hem koca koca diye tepinirler, hem de ağlarlar böyle. Ne var korkacak ayol? Hepimizin başından geçti. Az mı canım yandı benim de ilk seferinde? Onun da başka tadı var, a deli kız!"

İstediğinde büyük bir ustalıkla unuttuğu "ibne numaraları"nı genellikle gülünç öğe olarak kullanırdı Halûk – ya da Tarık'ın damarına basmak için. Bu kez, tek amaç kızın yüzünü bir an önce güldürmekti besbelli.

"Ay niçin böyle yapıyorsun, şekerim? Erkek değil mi, hepsi bir! Ha Ali, ha Veli ayolcum. Hem bu senin Veli baya esaslı valla. Hem moruk, hem milyoner... Beni istese bi dakka durmazdım inan!"

Aysel gülmek ağlamak arası sesler çıkararak Halûk'un boynuna sarıldı. Çok kısa bir süre sonra, çok belli belirsiz itti onu adam, uzaklaştırdı kendinden.

"Gelinliğin buruşacak," dedi.

Aysel Halûk'un omzundan başını kaldırdığında kapıya dayanmış onlara bakan Tarık'ı gördü. Her zamankinden daha buz gibiydi soluk mavi gözleri. Her zamankinden daha kin doluydu... İlk kez o an düşündü Aysel, bu adamın katil olabileceğini.

Ak erdenlik giysisinden hayır kalmadı. Dövündü durdu Halûk ertesi sabah, "Ulan ne vahşi herif... Hiç acımadı mı ayol? Halis Avrupa ipeklisi..." diye söylendi.

Gece boyunca, çeşitli kulüplerde dans ettikleri, içtikleri süre boyunca, Adanalı'nın terli elleri mıncıkladı durdu ak ipekliyi.

Kusacak gibi oluyordu Aysel, adam pistin ortasında sıktıkça sıkarken gövdesini. Tek koluyla belini sarmıştı iyice; gövdesini, kıpırdamalarını bile engelleyecek biçimde yapıştırmıştı kızınkine. Bir yandan da öteki eliyle -belini çimdikleyip duran el değil de, öteki eliyle- memesini sıkıştırıyordu. Hem de son derece acımasız bir güçle, canını acıtmaktan hoşlanarak besbelli. Oysa Aysel'in, can acısına

aldırdığı yoktu o sırada. Boğulmak üzere olduğunu duyuyordu yalnızca. Öylesine pislenmiş buluyordu ki gövdesini, o dakika, kırk katıra bağlayıp kırk parçaya bölseler acı falan duyacağı yoktu. Tersine, arınır, rahatlardı belki. Kulağının içinde bir gölcük meydana getiren tükürüklerden, saçlarını, yanağını ıslatan dilden, dudaklardan, ve ıslak, yumuşak derisini korkunç dalayan sert bıyıklardan kurtulurdu hiç değilse... Ah, kusmak, kusabilmek... Kırk parçaya bölünebilmek ya da... Üstelik bu işin başlangıcıydı daha, ötesi de vardı. Adanalı başlangıç bölümünü çok uzatmak niyetinde değildi anlaşılan. Bunca parayı kızı dans pistlerinde sıkıştırmak için vermiyordu, öyle ya. Aysel sevindi buna bir yerde, arkasından neler geleceğini bilmediği için. "Yarım saat kaldı, yarım saat kaldı," diye kendi kendine yineliyordu taksiyle eve yollanırken. Taksinin karanlığında daha da ateşlenmişti Adanalı. İçtikçe açılmış, dirilmişti üstelik, Aysel sızacağını umarken.

Sonuç olarak, Aslı'nın kaftanı çözülmedi gerçekte de. Adanalı, Halûk'un ince kurnazlığının çok ötesindeydi çünkü – ya da gerisinde. Bir yerde, ilk sofraya oturduklarından beri hızlı soluması hiç kesilmemiş, gözü dönmüşlüğü her geçen dakika biraz daha artmış olan bir adamın kırk beş minik düğmeye saygı göstermesini beklemek, Halûk'a yakışmayacak bir saflıktı zaten.

Bir tek düğmeyi, ilk düğmeyi çözdü Adanalı, o da yakayı iki yanından gerektiği gibi kavrayabilmek için. Bir çekiş çekti. Ak ipekliyi küçücük bir hayvanın bacaklarını ayırır gibi ortadan ayırıverdi. Düğmelerin bir bölüğü yere döküldüler. İkinci çekişten sonra giysinin ayakta duracak hali kalmadı. Sıyrılıp yere düştü. Buruşuk bir yığın olarak kaldı orada, on saat sonra Halûk ağlamaklı bir suratla kaldırıncaya dek.

Bu on saat içinde ancak birkaç saatlik uykusu vardı Aysel'in. Belki o kadar bile değil. Sözde içi kof olan Adanalı sanıldığından çok daha zorlu çıkmıştı çünkü. Belki de ödediği paranın büyüklüğünden gayrete gelmişti... Bir tek geceye birçok geceler sığdırmak kararlılığıyla çullandı kızın üstüne. Yatağa sırtüstü yuvarlandı Aysel.

Ondan sonrası korkulu bir düş – korkulu düşten de öte, çok öte, çok daha derinden duyulan bir acılar dizisiydi, bitmek bilmeyen. Işıklar yanıyordu çünkü. Ve Aysel, en korkulu düşte bile kişiye elle tutulur gerçeğin dışında bir yerde bulunduğunu unutturmayan uyku bulutundan yoksundu. Işıklar yanıyordu çünkü. Ve Aysel, sıkı sıkı kapadığı gözlerini açışlarında koruyucu, örtüp saklayıcı, sıcak bir karanlığa sığınmak olanağından yoksundu. Işıklar yanıyordu. Çünkü Adanalı, ister korkulu olsun, ister güzel, bir düş gibi yaşanmasından yana değildi gecenin. Elle tutulur gerçeği, altındaki ufacık, körpecik kızı yani, tüm duyularını kullanarak kendine mal etmek, son damlasına dek sömürmek çabasındaydı. Onun için didindi gece boyu. Hiç durmamacasına değil elbet. Arada uyuyarak; doğum sancısı çeken kadınların, iki sancı arasında geçen altmış saniye içinde dalabildikleri derin uykulara dalıp, gene bir sancı keskinliği ile geri gelen istekle uyanarak... Gençliğini çalmak çabasıyla hırpaladığı körpe gövdenin kendisini canlandıramayacağını, tersine tüketmekte olduğunu bilmeden. Asıl istediğinin gençliği çalmak, ya da, çoktan yitirdiği gençlikten, bu kızın gövdesi aracılığı ile öç almak olduğunu bilmeden. Her istediğine tepkisiz boyun eğen, dönen, çevrilen, ama hep kaskatılığını sürdüren "el değmemiş" kız gövdesinden zevk aldığını sanarak.

Aysel'e gelince... Halûk'un öğrettiklerinin tümünü unutmuş Aysel. Acı ile tiksintiden başka tüm duyguları

körelmiş olan gövdesini gerip uzatmış adamın ellerine, dudaklarına. İşte o kadar. Yapması gereken bir sürü şeyin hiçbirini yapmıyor, dişlerini sıkmış işkencenin bitmesini bekliyor. Üzerine tırmanıp tepinen erkeğin umursanılmayabileceğini, hatta yerine göre, uzak, isteksiz bir ilgiyle seyredilebileceğini bilmiyor daha. Öğrenmedi. Ancak, çektiği işkencenin öyle kolay kolay bitmeyeceğini tez anlıyor. Yarım saatte olacak iş değil bu; aldanmış Halûk, ya da bile bile yalan söylemiş. Belki bir saat, belki biraz daha çok. Avutmuyor bu düşünce onu. Avunmak için düşünmüyor zaten. Belki adamdan biraz olsun kaçabilmek için, belki olayın sonsuzluğa dek sürüp gitmesini önlemek için zaman kavramını yitirmemesi gerektiğini sandığı için.

Dans pistinde kulaklarını yalayan dil gövdesinin her yanında dolaşmaya başlamış. Adamın akıttığı salyalar sanki hemen donup katılaşıyor, ikinci bir deri gibi kaplıyorlar gövdesini. Sonra bir süre önce yalnızca yanağını dalamış olan bıyıklar, dalayıp duruyor her yanını... Acı değil duyduğu. Yalnızca önüne geçilmez bir mide bulantısı. Sıcak suyun altına girmek, salyalardan meydana gelen ikinci derisini, gövdesini yapış yapış kaplayan o ince zarı keseleye keseleye, kopara kopara sıyırıp atmak istiyor. Ama ne denli yıkansa, paklansa, kurulansa, bacaklarının arasındaki o en tiksindirici ıslaklıktan kurtulamayacakmış gibi geliyor. Çocukluğunda, ilkokulun birinci sınıfında başına gelen bir kazayı anımsıyor nedense. Kaza da değil aslında. Şimdiki gibi bile bile, ama başka ne yapacağını bilemediği için, korkudan, çekingenlikten yaptığı bir şey: Küçük bir ataklığı göze alamadığı için büyük bir cezayı göze almış, en arka sıradan (boyu uzun olduğu için okul yılları boyunca hep en arka sıralarda, işleri güçleri saçını çekmek, yumruk, çimdik atmak, çelme takmak olan erkek öğrencilerin yanında oturmuştu)

çişini bırakıvermişti. Bacaklarını birbirine sıkı sıkı yapıştırmıştı, çişin yere akıp kendisini hemen ele vermesini önlemek için. Tümüyle önleyememişti bunu elbet: Ama çişin büyük bir bölümünün donunda, kara önlüğünün eteklerinde kalmasını sağlayabilmiş, bir- iki sıra önündeki çocuklar akıp gelen suyu fark edip öğretmene söyleyinceye dek, on dakika kadar, pis bir gölün içinde oturmuştu. İş ortaya çıkınca, ıslak ıslak en arka sıradan öğretmen kürsüsüne dek yürümek (gene bacaklarını olabileceğince yakın tutarak birbirine) ve en önde, karatahtanın yanında, herkesin gözlerini üstünde duyarak, ders sonuna değin ayakta dikilmek zorunda bırakılmıştı. Aynı utanç verici, kaşındırıcı, kahredici ıslaklık şimdi bacaklarının arasında duyduğu. O zaman, kara okul önlüğüne, hiç çıkmayacakmış gibi sinen sidik kokusunun sıcaklığıyla bunalıyor şimdi de.

Derken, birdenbire, hiç beklemediği bir sırada, o ana dek duyduklarını bir çırpıda unutturuveren bir acı duymaya başlıyor. Başlıyor, evet; acının sürüp gittiğini, yenilendiğini, çoğaldığını fark edince şaşkınlıktan dört açıyor gözlerini. Üstüne abanmış olan adamın al suratı, yerlerinden fırlayacakmış gibi duran patlamış gözleriyle karşılaşıyor. Acı sürüyor, evet; gittikçe çoğalıyor. Demek sandığı gibi birkaç saniye içinde olup bitiverecek bir iş değil bu. Demek bir bıçak keskinliği ile gelip, hemen diniverecek bir acı değil söz konusu olan. Zorlandıkça zorlanıyor apışarası, gerildikçe geriliyor ama bir türlü yol vermiyor durmadan yenilenen saldırılar karşısında. Yirmi - otuz kişinin ancak taşıyabildiği, koskocaman, en az sekiz - on köşeli kalasların demirden bir kale kapısına vuruşları canlanıyor gözünün önünde. Birtakım gözü dönmüş adamlar geriliyorlar geriliyorlar, yeniden güm diye yükleniyorlar sallanan, sarsılan ama açılmayan demir kapıya. Böyle birkaç

denemeden sonra açılacak kapı elbet; adamlar kalasları attıkları gibi kılıçlarını yakalayıp, bağıra haykıra dalacaklar içeri... İki-üç yıl önce gördüğü bir filmden bu sahne... Tarık'a tıpatıp benzeyen Cüneyt Arkın başroldeydi, hiç unutmuyordu Aysel. Sekiz köşeli kalasın vuruşlarını yalnızca bacaklarının arasında değil, gövdesinin her yanında, ta beyninin içinde bile duyuyor şimdi.

Adam gerçekte birkaç dakika süren, ama kıza yüzyıllarca uzun gelen saldırısını birden kesip yanı başına yıkılınca ne azalıyor ne de çoğalıyor Aysel'in acısı. Gövdesi, beyni zonklayıp duruyor. Adam, "Zorluymuşsun ama ben kolay kolay yılmam," diye inlediğinde, iki eliyle parçalayacakmışçasına yapıştığı çarşafı bile bırakmamış daha. Ve kurtulduğunu sanıp sevinemeden kurtulamadığını anlıyor. "Ben kolay kolay yılmam..." Dahası var demek?.. Saatlerdir akıtmamakta direndiği yaşlar boşanıveriyor birden. Saatlerdir kaskatı tuttuğu gövdesi umusuzlukla gevşiyor. Sarsıla sarsıla ağlamaya başlıyor...

Dahası var, evet. Dahası var, elbet. Ve, gencecik, incecik bir kızın gözyaşlarıyla yumuşayacak soydan değil Adanalı. Tersine. Yenilenen istekle, yuvarlak, ağır gövdesinden beklenilmeyecek bir çeviklikle, hemen çullanıyor üstüne. Bu çullanmalar kaç kez yenilecek? Sayıyı falan unutuyor Aysel artık. Bilebildiği tek şey, acısının, dinecek gibi olmadığı, her sefer biraz daha, birçok daha çoğaldığı. Adam, hele kanı gördükten sonra çılgına dönüyor sanki. Olağanüstü, insanüstü bir güç kazandırıyor ona, binbir zorlukla dökebildiği erden kanı. Kızın artık tutmadığı, tutmayı düşünmediği, hiç aralıksız akan gözyaşlarıysa yumuşatmak şöyle dursun, büsbütün kamçılıyor onu. Uyuyor, uyanıyor, yatağın en uzak köşesine büzülmüş olan Aysel'i, "Hâlâ mı ağlıyorsun?" diye gülerek yeniden çekiyor kendine.

Bir an geliyor, Aysel, döl yolunun cam kırıklarıyla dolu olduğuna inanıyor. Adanalı'nın her girip çıkışında biraz daha derine batıyor bu cam kırıkları... Kızın, "daha beterine dayanamam" sandığı her acının ardından daha keskini geliyor. Birden, ne yaptığını bilemeden, avaz avaz bağırdığını bile fark etmeden hatta, tam bir deli gibi haykırıyor:

"Yeter, yeter artık! Ölüyorum!"

Kapkaranlık odada korkuyla açtı gözlerini Aysel. Bayağı yüksek çıkmıştı sesi. Boğazını kurutan, yüreğinin atışlarını sanki durduran bir korkuyla, soluk bile almamaya dikkat ederek, sessiz bekledi bir an. Yanı başında horlayan Sulhi Gebzeli'yi uyandırmak değildi korkusu. Aklını böyle birdenbire başından alan, yılların, sanki yüzyılların ötesinden gelen anıydı. Düş müydü bu? Ne biçim düş? Yıllardır bir tek kez bile aklına getirmediği, bilinçaltının en derinlerine itip sakladığı, unutmaya çabalamasına gerek kalmadan, kendiliğinden, tümüyle unutmuş olduğu bu olayı, nasıl oluyor da, böyle birdenbire, hem de en ufak bir nedeni yokken, durup dururken anımsıyor, anımsadığı yetmiyormuş gibi, en ince ayrıntılarına, en korkunç acılarına dek, bir bir yeniden yaşayabiliyordu? Kim olduğunu, nerede olduğunu nasıl ve niçin unutmuş, beş yıl öncesinin zavallı Aysel'ine neden böylesine yakınlaşmış, onunla nasıl özdeşleşivermişti? Sulhi Bey'in biraz önceki soluksuz, çirkin çabalamaları mıydı o eski, o ilk ve son, o anlatılmaz ve anımsanmaz Adanalı'yı akıl almaz bir açık seçiklikle yüreğine, gövdesine dolduran? Olamazdı. Uzak yakın en ufak bir benzerlik yoktu iki adam arasında – erkek olmaktan, varlıklı olmaktan başka... Ve ikisinin arasında ne erkekler, ne varlıklar geçirmişti Aysel... Geçiştirmiş-

ti daha doğrusu; Adanalı'dan sonraki bütün erkekleri geçiştiri geçiştirivermişti, biraz önce Sulhi Bey'i yaptığı gibi... Acı duymamıştı bir daha... Hiçbir şey duymamıştı. Bütün erkeklere, dünyanın bütün erkeklerine bedel olmuştu Adanalı.

Ertesi gün, Halûk'un kadınsı çığlıkları ile uyandığında koynundaki adam çoktan çıkıp gitmişti. Bir gece öncesinin korkunç olaylarından gerçek olarak kala kala bacaklarının arasındaki sancı kalmıştı bir tek. Gerisi unutulmuş, ya da kafadan, yürekten kovulmuş, ya da özümlenmiş, benimsenmiş, Aysel'in hiçbir zaman anlayamayacağı bir kesinlikle uzak geçmişin geri gelmezliğine itilmişti. Olanları korkulu bir düş gibi bile anımsamayacaktı bir daha... Oysa, karabasan görmüşlerin terli yürek çarpıntısı içinde açmıştı gözlerini. Pembe duvara bir an baktıktan, pembe duvarın neresi olduğunu kavrayıp, aynı an içinde her şeyi unuttuktan sonra da, karabasandan uyanmışların rahat gevşekliği sarmıştı gövdesini.

Halûk, "Ulan ne vahşi herif... hiç mi acımadı ayol... halis Avrupa ipeklisi..." diye söylenedursun, Aysel gülümsedi. Duvara dönük yatıyordu. Bu yüzden Halûk görmedi gülümsediğini. Görmüş olsaydı bile "acı" olarak niteleyemezdi. Acılık falan yoktu çünkü kızın dudak büküşünde. Şaşırtıcı bir kaygısızlık, bir boş veri, aldırmazlığın ta kendisi vardı. Ağır ağır gerinerek döndü Halûk'a doğru, "Günaydın," dedi alçak sesle.

"Günaydın güzelim... Şu hale bak allasen, canına okumuş canım modelin."

"Ödet bari," diye sırıttı kız.

"Valla, bilseydim böyle bir halt edeceğini, ödetirdim köpoğluna... Eee sen nasılsın? Çok canını yakmadı ya puşt herif?"

Aysel'in yüzü çok belli belirsiz karardı. Sonra yeniden büküldü dudaklar.

"Yok canım, biraz işte... Hâlâ da acıyor biraz..."

"Eeee olacak o kadar... Geçer ama, çabuk geçer... Geçmeyecek olsaydı, ne zorumuz yatardık heriflerin altına!"

Aysel güldü.

"Hadi kalk artık. Şampanyalı bir kahvaltı hazırlamışım ki şerefe! Halis Avrupa şampanyası hem de..."

"Her şeyin halisi sende be Halûk..."

İncelemekte olduğu ak giysiden ayırdı gözlerini Halûk. Hafif bir şaşkınlıkla Aysel'e baktı. Altı aylık ortak yaşamları süresince kızın böylesine rahat konuştuğunu işitmemişti. Rahatlıktan da öte bir şey, bir tür kabadayılık vardı sesinde. Hoşuna gitti Halûk'un.

"Kalk hadi, yıkan," dedi. "At şu herifin pisliğini üzerinden."

Aysel, bir gece önce gövdesini ikinci bir deri gibi kaplayan salyalardan kurtulmak için nasıl kıvrandığını, ne delice bir yıkanma isteği duyduğunu unutmuştu. Gece kendiliğinden eriyip gitmişti belki ikinci deri. Ya da, iyice yapışmış, gövdesine karışmış, tümüyle onun olmuştu. Ağır ağır doğruldu. Çıplaklığını Halûk'tan, belki de koridorda bulunan Tarık'tan sakınmak gereğini duymadan, tembel adımlarla odadan çıktı.

Yıkanıp sofraya geldiğinde, "Kız, gelin olmak yaradı sana," diye sırıttı Halûk. "Yanakların al al olmuş..."

"Çok sıcaktı banyo..."

"Hadi, hadi, numara yapma bana... Bayağı hoşuna gitmiş düzülmek besbelli..."

Olduğu yerde durdu Aysel. İlk kez olarak gözlerini kısarak baktı Halûk'a soğuk soğuk... O ana dek hep yuvar-

lak yuvarlak bakan gözlerini kısmayı bir alışkanlık haline getirecekti kısa zamanda; dokunulmazlığının, gerçek dokunulmazlığının, dünya ile, Halûk ile bile, arasına giren boşluğun simgesi olacaktı bu bakış... Uzun sürmedi. Bir anlık duraksama. Halûk'un bilincine varmadan boyun eğdiği bir komut... ve Aysel masada kendisi için ayrılmış olan yere doğru döndü... Tabağının içinde yığınla para vardı.

"Ne bunlar be?"

"Erdemlik hakkı... Namusunu bugüne dek korumuş olmanın ödülü ya da... Adanalı'dan sevgilerle..."

"Ne kadar çok!"

"5 bin kâğıt... Çok görünsün diye bozdurdum..."

Paraları toparlayıp istif etmeye koydu Aysel. Çaktırmadan sayıyordu üstelik...

"Sahi on bin verdi mi enayi?"

"Elbet... Kız oğlan kız verdik eline. Kolay mı bu zamanda?"

"Ben de onun için soruyorum ya... Allah bilir daha çok vermiştir... Kız oğlan kızlar çok daha pahalıya gidiyormuş işittiğim..."

"Aa, şuna bak hele! Paraları görünce zihnin nasıl açıldı bakıyorum," diye alaya başladı Halûk. Ama sesi birden sert bir paylamaya dönüştü. "Başkası olsa bu kadar da vermezdi sana. Eline iki yüz lira sıkıştırdığı gibi kapının önüne koyardı sabah karanlığında..." Sesi, sinirlendiği zamanlarda olduğu gibi tizleşerek yükseldi... "Biz oturup şampanyalı kahvaltı hazırlıyoruz küçükhanıma!"

"Benden iyisini bulamayacağını biliyorsun da ondan," dedi Aysel, gözlerini kısarak.

"Kız sahiden iş var sende!" Sinirlenme numarasını bırakıp gülümsedi Halûk... "Umduğumdan da iyi çıktın, edepsiz karı!"

"Sensin edepsiz," dedi Aysel paraları sabahlığının cebine yerleştirirken. "Bundan sonra yüzde elli, yüzde elli, tamam mı?"

"Yiyip içtiğin, giyip çıkardığın n'olacak? Prensesler gibi donatıyorum seni, şampanyalarla besliyorum!"

"Senin bileceğin iş. Kazandığımı boğazıma harcayacak olsam, kendime ayrı ev tutardım."

"Bok tutardın! Sokaktan elli kâğıda adam toplardın ondan sonra!"

Bir an durakladı Aysel.

"Acaba mı?" dedi.

"Acaba değil, kesin... Bak kızım, demin ne akıllı konuşuyordun, şimdi ne türlü saçmalıyorsun... Senden iyisini bulamam doğru, ama sen de benim gibisini bulamazsın. Sen gidersen ben aç kalmam güzelim. Zararı sana olur. Ne sandın beni? Resmen pezevenk mi belledin? Bir sürü şey düşünüyorum senin için, biliyorsun. Küçük hesapları, pazarlıkları bırak da uzun süreli hesap yap. Kazançlı çıkarsın!"

Bir süre düşündü Aysel.

"Haklısın bey abi," dedi sonunda. "Zaten verdiğin paraları harcayacak vaktim olmaz herhalde. Yeni müşteri var mı?"

"Hoppala... al bir tane daha! Kız, ben pezevenk değilim demiyor muyum sana? Senin gibi kızı alıp da üç gün içinde sokak orospusu mu yapacağım, ha? Çok başka işler, büyük işler bekliyor seni... Bu yan numaramız, süsümüz bir yerde... gereken yerde, gerektiği gibi kullanılacak bir silah olacak senin kadınlığın... Öyle her parayı basana satılacak pazar malı değil... Yalnızca para için de değil ayrıca -para ne ki?- türlü kapılar açmak, türlü işler çevirmek için kullanacağız... Ve gittikçe artacak bedelin... Nasıl ar-

tacak? Değerleneceksin de ondan... Nasıl değerleneceksin? Orasını bana bırak... göstereceğim sana, öğreteceğim... Tamam mı?"

"Tamam..."

"Ha, ama bak dersen ki, canım istiyor. Keyfim için yatacağım, ona eyvallah. Buluruz bir şeyler... Al istersen Tarık'ı vereyim sana... Onunla oyna biraz... Geldiğinden beri gözün var, biliyorum..."

Tarık'ın değil yüzünü görmek, adını, ayak sesini bile işitince hoplamaya alışmış olan yürek, düzenli atışlarını sürdürdü Aysel'in göğüs boşluğunda.

"Yok be," dedi yüzünü buruşturarak. "Toylukmuş benimkisi... O puştla mı uğraşacağım şimdi? Ne diye yorayım kendimi?"

Kahkahayı bastı Halûk.

"Yaşa be kız!" dedi. "Aferin be! İstediğimden de iyi olacaksın!"

Oysa Halûk'un istediğinden iyi olamamıştı Aysel. Sulhi Bey'in horultuları arasında sıkıntıyla bir o yana, bir bu yana dönerken şüpheleniyordu kendinden... Evet, iyi başlamıştı, bir süre de iyi gitmişti ama, Halûk'u yitirdikten sonra bozulmamış mıydı biraz? Yalnız kaldıktan sonra, amaçsız kalmıştı sanki. Halûk onu nerede, nasıl kullanacağını çok iyi bilirdi. Şimdilerde -her şeye sahip olduğu için mi acaba- kendi kendini kullanmaya üşeniyordu çoğu kez... Hem de ne için? Yeni bir şeyler elde etmek, daha yükseklere varmak için değil. Vardığı yerde kalabilmek, bu güne değin elde ettiklerini koruyabilmek için...

Bu yüzden sıkıntılar basıyor ikide bir herhalde... İstek kalmadı içimde. Erişeceğim yer kalmadı. Çıktım tepeye... İlk zamanlar ne iyiydi. Yepyeniydi her

şey... En kötüsünün bile iyi yanları vardı. Ulaşmaya çalışıyordum çünkü. Coşkusu vardı işin. Bir şeyler becermenin sevinci vardı... Her istediğimi becerdim... Bundan sonra da her istediğimi becerebileceğimi biliyorum. Eee, ne zevki kaldı? Yaşamım bitti mi ne? Yirmi üç yaşında biter mi insanın yaşamı? Yazık değil mi bana? İlerisi için hiçbir umudum, isteğim olmaması acı değil mi? Acı bile değil belki de. Sıkıcı yalnız, bıktırıcı... Oyunculuksa oyunculuk, yıldızlıksa yıldızlık, orospuluksa... Ha işte burada karışıyor işler biraz, öyle ya... Bedel... Ne oldu bedel? Düştü. Nasıl oldu, ne zaman oldu, bilmiyorum bile; anımsayamıyorum. Ama düştü işte; günlerden bir gün, ben farkına bile varmadan, kendiliğindenmiş gibi sanki, düşüverdi. Bir sabah, açtım ki gözlerimi, herifin biri yastığımın altında 7500 kâğıt sıkıştırmış. 7500 Türk Lirası, bana, Aysel Alsan'a... Ve de çekip gitmiş. Paraları atacak, sövgüler sıralayacak olanağını da alıp elimden... Peki nasıl oluyor bu iş? Kıçı kırık bir taşralı nasıl oluyor da bana fiyat biçmek, hem de 7500 lira fiyat biçmek küstahlığına erişebiliyor karşımda? Sallapati mi oldum, salak, sarsak mı oldum Halûk gidince? Ben olmasam sokaktan elli kâğıda adam toplarsın, demişti. Ama başlangıcıydı o... Sonra çok şey öğrendim. Ünlendim de üstelik. Yüz binlere çıktı fiyatım. Aysel Alsan'ın koynuna girmek, herhangi bir orospunun koynuna girmek gibi değil ki... Herhangi bir orospu... İyi ki görmedi Halûk, herhangi bir orospuya dönüştüğümü. Dayanamazdı. Onun kadar iyi satamadım Aysel Alsan'ı... Belki de artık yeteri kadar aldırmadığımdan Aysel Alsan'lığa... Ah, Halûk, ah... Her şeyin

halis Avrupa'sını isterdi. Oysa ben halis Avrupa değilim ki. Hepsi hepsi iyi bir taklit... Üstelik o gideli iyi taklitle kötüsünü ayırt edemeyenler arasında kaldım. Değerimi bilemedikleri için düşürdüler değerimi. Ne yapmalı şimdi? Sulhi Bey'in resmi metresi mi olmalı, ne? Zaten oldum gibi bir şey. Kaç aydır göz açtırmıyor bok herif. Ama olamaz, olmamalı... İlişki kurduğum adamın değeri -onlarca değeri, hem de- dolayısıyla kendi değerimi artırmaya nasıl kalkarım? Sonra nasıl meydan okurum onlara? Nasıl alay edebilirim onlardan biri olduktan sonra?.. Gitmeyecektin Halûk, gitmeyecektin, yalnız bırakmayacaktın beni...

Titremeye başladı Aysel. Titrerken terlemeye başladı, tıpkı Halûk'u kanlar içinde bulduğu günkü gibi. Hiç ummadığı bir sahneydi bu... Sık sık gözlerinin önünde canlanı canlanıverirdi Halûk'un ölüsü. Aysel, Aysel Alsan olmaya yüz tuttuğunda Halûk ona yeni bir kat döşemişti. Herhangi bir dekoratörün yardımına başvurmadan, antikacılardan, Kuledibi'nin o sıralar moda olmayan köşelerinden topladığı gerçekten çok değerli eşyalarla bezemişti burasını. Aysel önceleri yadırgayan bir hayranlıkla sanki gözetlediği eşyalardan çekinirmişçesine, içinde ürkek dolaştığı odalara zamanla alışmıştı. Şimdilerde babasının evindeymişçesine rahat dolaşıyordu bir zamanlar düşlerine bile giremeyen bu evde. Gene de her şey, Halûk'un beş yıl önce yerleştirdiği gibi duruyordu. Aysel'in bütün çabası bu düzene uyabilmek olmuş, bu düzeni kendine göre değiştirmeyi düşünmemişti. Bu gün bile hizmetçinin biri toz alırken en ufak bir şeyi yerinden oynatsa fark eder, kadına uzun uzun söylenirdi.

Aysel yeni evine çıktıktan sonra da, hâlâ birlikte oturuyorlarmışçasına sık görüşürlerdi. Kızın işlerini Halûk yönettiği için, çalışmadığı tüm saatleri modaevinde geçiriyordu. Partiler dışında evine pek gitmezdi ama, Tarık'a sinir oluyordu. Aysel'in ünü, kendine güveni arttıkça Tarık'ın geçimsizliği, aksiliği, terbiyesizliği de aynı oranda artmaktaydı. Bir gün Aysel film seti dönüşü Halûk'u modaevinde bulamamış, o gün hiç gelmediğini söylediklerinde meraklanıp eve telefon etmişti. Saatlerdir bekleyen müşteriler, manken kızlar, kalfalar sabahtan beri telefon edip duruyorlardı oysa. Ev karşılık vermiyordu. Kötü bir şeyler olduğunu hemen anlamıştı Aysel. Halûk öyle aklına estiği zaman ortadan kaybolacak kişilerden değildi. Milyoner müşterilerini bir-iki saatten çok bekletmezdi. Bir arabaya atladığı gibi evin yolunu tuttu. Daha taksideyken avuçları terlemeye başlamıştı. Ne olabilirdi? Neredeydi Halûk? Neden ses vermiyordu? Eve ilk yerleştiği günlerde edinmiş olduğu ama uzun süredir kullanmadığı anahtarıyla kapıyı açtı. İçeri girer girmez "Halûk, Halûk!" diye seslendi. Sesi titrek çıkıyordu. Salonun ortasında durakladı. Ortalıkta çıt yoktu. Çevresinde kirli bardaklar, dolu küllükler, boş içki şişeleri – olağan bir sabah dağınıklığı yani. Oysa saat akşamın beşiydi. Hizmetçi kadın da mı gelmemişti? Birden bir gürültüyle yerinden sıçradı Aysel. Yüreği daha da hızla atmaya başladı. Oysa, kendiliğinden işlemeye koyulan buzdolabı motorunun sesinden başka bir şey değildi. Nedense bunu anlayınca yüreğinin atışı durulmadı, daha da hızlandı. Dizleri titrediği için hafifçe sallanarak yatak odasına yöneldi.

Aysel onu tanıyalı beri, ama herhalde çok daha uzun süreden, belki de bebekliğinden beri kimbilir, kara ipek çarşaflar üzerinde, çırılçıplak yatardı Halûk. Aysel onu

başka bir yatakta düşünemezdi bile. O gün de, odaya ilk girdiği anda, kara çarşaflar üstünde yatan ak adamda olağandışı bir şey görmedi. Sırtüstü yatıyordu; kolları dümdüz iki yana açılmıştı: çarmıha gerilmiş gibi... İnce uzun, ak bir gövde, yastığın üstüne dağılmış uzun kumral saçlar... Tipik bir İsa yani. Ama ömründe çarmıha gerilmiş İsa resmi görmemiş olan Aysel böylesi bir benzetme yapamazdı elbet. Gene de "Halûk" diyen sesi fısıltı olarak çıktı. Durduğu yerden, kara çarşaf üstündeki kan lekelerini göremiyordu ama bacaklarındaki titreme, yüreğindeki çarpıntı geçmedi. Yavaş yavaş yaklaştı yatağa ve gövdenin üstündeki kurumuş kan lekelerini, eksiklikleri o zaman gördü. Uzaktan uzağa kulağında çınlayan çığlıklar işitti birden. Bilemiyordu ki işittiği kendi sesidir; bağıran, deliler gibi haykıran kendisidir... Döndü, hep bağırarak, fırlayıp kaçtı odadan... Haykırışlarını işitip koşanlar, Aysel Alsan'ı merdiven başına çömelmiş bir yandan avaz avaz ağlar, bir yandan kusarken buldular.

Sulhi Bey'in rahat bir mırıltıyla horladığı yataktan fırladı Aysel. Ter içindeydi, midesi bulanıyordu, gene kusmak istiyordu. Banyoya koştu. Dengesini bulmak için kapıya tutundu; orada sallandı biraz. Bir eli kendiliğinden ışık düğmesine uzanmıştı. Ortalık birden parladı, gözleri kamaştı. Musluğa gitti, pembe fayansa abanıp bir süre öylece durdu. Kusamayacaktı. Musluğu açıp yüzüne su çarptı... Bir süre sonra kafasını kaldırıp aynaya bakacak kadar kendine geldi. Yüzü korkutucu bir solgunluk içindeydi. İçerde, Sulhi Bey'in homurdanmayla inilti arası sesi geldi.

N'oluyor Tanrım, n'oluyor? Neden en olmayacak şeyleri anımsıyorum bu gece? Anımsamaktan

öte yaşıyorum yeniden... Adanalı... Halûk'un ölümü... Bir şeyler oluyor bana... Aysel, Aysel, n'oluyor sana?.. Halûk'u öylece bulduğum gün bile, ilk şok geçtikten sonra böylesine yitirmemiştim kendimi... Çabuk toparlanmıştım... O Tarık puştunun yakalanmasını, Halûk'un öcünün alınmasını bile ben sağlamıştım... Peki ama şimdi... Şimdi?..

Başını çevirdi, duvarı kaplayan boy aynasına baktı. Minik mayosu örttüğü için soluk kalmış iki bölge, bir de olağandışı bir sarılık içinde olan yüzü dışında kızılımtrak parlayan gövdesini gördü. Yaz biteli iki aya yaklaştığı halde güneşten aldığı rengi yitirmemiş olan gövdesini çirkinleşmiş sandı. Sanki şişmanlamıştı, şurası burası sarkmaya mı yüz tutmuştu? Bir gevşeme, bir yumuşama, sanki bir çürüme başlangıcı vardı her yanında. Titredi. Gözlerini aynadaki kocaman, korkmuş gözlere dikti.

Yumuşuyorum, yumuşuyorum, bırakıyorum kendimi. Ama bırakmamalıyım, toparlanmalıyım... N'olur Halûk, toparlanmalıyım... Hiç değilse senin hatırın için... Yarattığın kadına saygımı yitirmemeliyim... Hayır ama hayır... O yaratmadı beni... Kendim yarattım... O yardım etti yalnızca... Yarattığım, bugüne dek her şeye karşın yaşattığım, Halûk öldükten sonra da yaşattığım kadını harcayamam böyle... Harcatamam.

Öyle ya, Halûk öldükten sonra da gelişmiş, çoğalmıştı Aysel Alsan'ın ünü. Halûk'un büyük gürültüler çıkaran ölümüne adının karışmasına, hem de ölüyü ilk bulan kişi, katili en yakından tanıyan kişi olarak çok derinden karış-

masına karşın iş çağrıları azalmamış, tersine artmıştı bile. Gazetelerde en çok onun resmi çıktığından, en çok ondan söz edildiğinden midir nedir, yıldızı birden beklenmedik bir hızla parlamıştı... Bir-iki ay geçmeden olayın filmini bile çekmişlerdi. Film gereği kişiler de olaylar da az biraz değişmişti elbet... Aysel, sevdiği bir adam için her şeyini feda etmeye hazır, masum bir genç kız olmuş, sevdiği adam Halûk rolünde, zamanın en parlak, en "erkeksi" jönü, en erkeksi kompozisyonunu çizmişti! Sonra bir kötü adam çıkagelmiş, dansöz olarak kullanıp sırtından para kazanmak istediği Aysel'i elde edebilmek için onun mert sevgilisi Halûk'u öldürmüştü... Sevgilisinin ölüsünü bulan Aysel çılgınca haykırarak odadan dışarı fırlamış, ama merdiven başına çömelip kusmak gibi gayri estetik bir şey yapacağına kendini camdan atarak canına kıymıştı. Bayağı iyi iş yapmıştı film. Hatta, Aysel'in başına gelen korkunç olaydan sonra oyunculuğunun daha iyileştiğini, daha duygulu oynadığını söyleyecek kadar ileri gidenler olmuştu.

Gerçekten de iyi oyuncuydu Aysel. Buna "evet" demeyen yoktu. Film piyasasında keyfince soyunduğu, gerektiğinde kötü kadın oynadığı halde bunca uzun süre tutunmasının asıl nedeni buydu. Hiçbir zaman yalnızca bir cinsel simge olarak ikinci derecede rollere ya da filmlere itilmemişti. Her türlü role çıkan, gene de sevilen tek kadın yıldızdı. Oyuncuydu, evet. İyi oyuncuydu... Her yerde, ama en iyi, en güzel kamera karşısında oynadığını kendisi de biliyordu.

> İyi oyuncu olduğum belli ki, beni perdede sevişirken görenler, gerçekte de koynuma girmek istiyorlar. Ama aslında sinemada rol diye yaptıklarım kendi yatağımda yaptıklarımdan daha gerçek. Yatağımda sinemadaki Aysel'i oynuyorum çünkü... Yani

iki tarafta da aynı rolü yapıyorum demek değil bu... Sinemada, yalandan sevişirmiş gibi yaptığım bir adam aracılığıyla, aslında beni seyredecek olan yüz binlerce adamla sevişiyorum.... Ve de, sırf onların beni göreceğini düşünerek, yatakta hiçbir zaman ulaşamadığım doygunluğu duyuyorum. Kendi yatağımda ise, o binlerce adamla sevişene, Aysel Alsan diye tanıdıklarına benzemeye çalışıyorum. Hiçbir şey duyamıyorum... Öykünüyorum yalnızca... Kendi kendimi öykünüyorum... Aslında ikisi de yalan elbet ama, yataktaki daha bir yalan... Orada rolün rolünü yapıyorum... Ne gerek var ki? Bedeli düşmüş bir orospu olmaktansa... Halûk iyi bilirdi ikisi arasındaki dengeyi... Orospuluk amaç değil araç, derdi... Bense düpedüz orospu olup çıktım... Unuttum oyunculuğu, sıkıldım belki de... Oysa oyunculuğum olmasa bu heriflere hiç dayanamam, katlanamam... Ne diye düştüm şu Sulhi olacağın peşine sanki? O moruk benim neme yarayacak ki? Oyuncuyum ben, sanatçıyım bal gibi. Orospu değil. Canı cehenneme hepsinin! Neme gerekleri var ki? Yarından tezi yok kovacağım bu ihtiyarı da... Gitsin pörsümüş karısının koynuna girsin, bana ne!

Aysel döndü. Banyo odasından çıktı, kararlı adımlarla yatağına yürüdü. Sulhi Gebzeli'yi hemen o anda yataktan tekmelemek istedi canı. Ama sonra yorgunluğunu duydu, saatlerdir bekleten uyku üstüne bastırdı birden, üşendi... "Bunca ay çektim madem, yarın sepetlerim serseriyi," diye düşündü. "Canı cehenneme!"

Oysa ertesi sabah Sulhi Bey'i kovacak ne fırsatı, ne vakti oldu. Adamın bar bar bağırtısıyla, sıçrayarak uyandı.

Sulhi Gebzeli, Aysel'in yatağında geçirdiği gecelerin sabahında ilk iş bürosunu, çeşitli yerlerdeki adamlarını arardı telefonla. Onlar kendisini aramayacakları için, önemli bir haber varsa hemen almak için bunu yapmak zorundaydı. Ama hiçbir sabah gürültü etmemiş, Aysel'i böyle yerinden sıçratmamıştı... Şimdiyse sanki resmen delirmiş, aklını oynatmış gibi haykırıyordu:

"Ne ne ne? Delirdin mi sen? Aklından zorun mu var? Peki o hayvanlar ne güne duruyor?.. Sonra? Eee, ne demişler: Tövbe estağfurullah!.. Şindi bana bak... Hemen İçişleri Bakanı'na telefon aç... Ne bileyim ben, erkense evine aç, metresinin evine aç, nereden bulursan bul, durumu anlat... Ben on beş dakikaya kadar geliyorum, yetişirsem ben de konuşurum. Hemen harekete geçsinler! Bu iş yirmi dört saat uzarsa çekecekleri var... Emniyet müdürünü de ara... Saat... dur bakayım... On buçukta büromda olsun!" Adam telefonu gürültüyle kaparken, "N'oluyoruz be?" diye yatakta döndü Aysel. Sesi kalın, kızgın, uykuluydu.

Bağırmaktan soluğu kesilmiş olan Sulhi Bey, kızgın olmaktan çok bitkin olan bir suratla baktı son soluğunu verircesine, "Çetin!" dedi.

Aysel gene ters ters, "Eee, n'olmuş Çetin'e? Sabahın köründe ne diye uyandırıyorsun beni onun yüzünden?" diye sordu.

Yaşlı adamın yüzünde kızgınlıktan en ufak bir iz kalmamıştı. Şaşkınlıkla karışık bir korku vardı yalnızca. Sanki başına gelen olayın gerçekliğini ancak ilk ağızda hiç düşünmeden verdiği önlem komutlarından sonra kavrayabilmişti. Aysel, yaşlı adamın kendisiyle hiç ilgili olmadığını sezinleyip, belli belirsiz toparlandı.

"N'olmuş Çetin'e diyorum?"

"Kaçırmışlar," diye karşılık verdi adam. İşittiklerine, kendi ağzından çıkan sözlere bile hâlâ inanamıyormuş gibi bir durumu vardı. "Bir yığın serseri Çetin'imi kaçırmış. Para istiyorlarmış..."

Aysel yatağın içinde doğruldu. "Kim kaçırmış peki? Neden?"

Sulhi Bey dişlerini gıcırdattı. Kızgınlığı geri gelmeye başlamıştı.

"Neden olacak, para için! Üç milyon istiyormuş itler. Kim olduklarını öğlene dek öğrenip canlarına okuyamazsam hiç merak etme, hükümet düşer!"

Aysel sırıttı. "Üç milyon senin için ne ki?" dedi. "Veriver gitsin! Sevgili oğluna öğlen olmadan kavuşursun o zaman!"

"Ne diyorsun sen, ulan!" diye haykırdı yaşlı adam. Aysel'in o güne dek tanıdığı yumuşak, ince, hatta güçsüz görünüşlü Sulhi Bey gitmiş, yerine hırçın, kaba, konuşacağına hırlayan, gözü dönmüş, çevreye salyalar saçan biri gelmişti... Onu ağzı açık bir şaşkınlıkla dinleyen Aysel, bir kez daha, belli belirsiz, Adanalı'yı anımsadı.

Sulhi bağırtısını sürdürüyordu: "Kimin haddine benim oğlumu kaçırmak? Beni ne sanıyor o piçler? Her isteyene milyon versem benim halim ne olur, ha? Paramı aptallar gibi saçıp savuracak olsam, ne diye bunca adam besleyeyim, ha? Memlekette asayişi koruyamayacaklarsa ne diye getirdik bu herifleri iş başına? Ben kimim, ha kimim? Benim oğlumu kaçırmak ne demek? Dekanlık basmaya, yürüyüş yapmaya benzer mi bu? Nasıl yaparlar böyle bir şey?.. Bunu yapanları yaşatır mıyım ben, ha? Üç milyonmuş! Her birini ipe çektirmek için yüz milyon veririm de üç kuruş koklatmam o itlere!"

"Bağırmasana be!" dedi Aysel yüzünü buruşturarak. "Ben mi kaçırdım oğlunu?"

Sulhi Bey birden uyanır gibi oldu. Şaşkın şaşkın baktı kadına. Sanki onun varlığını yeni fark etmişti. Ya da, şu anda onun yanında olmasının, onunla vakit geçirmesinin ne denli gereksiz, anlamsız olduğunu kavramıştı. "Geç kalıyorum," diye yerinden fırladı. "Daha İçişleri Bakanı olacakla görüşeceğim..."

Aysel onun toparlanıp çıkışını hiç yerinden kıpırdamadan, en küçük bir ilgi gösterisine gerek duymadan izlerken, onunla ilişkisini kesmeye karar verdiğinden dolayı kendi kendini kutladı. Adama hiç aldırmadığını belirttiğini umduğu bir davranışla uzanıp bir sigara aldı, yaktı.

> Sulhi Gebzeli, ha? Hiç de belli etmemiştin ne koskocaman, ne çekilmez bir hırt olduğunu! Ama ben gene de çakmışım demek ki. Demek dün gece Adanalı'yı düşünüp uyuyamamam bundanmış. O yumuşacık, halim selim görünüşün ardında gizlenen Adanalı'yı, Dündar efendiyi sezmişim... Hepiniz aynısınız orospu çocukları, hepiniz birsiniz... Bir daha elime erkek eli değerse, en aşağılık bir orospu olduğumu kabulleneceğim!

8

Seyda, Sulhi Gebzeli'nin oğlunu kaçıranların başında Selim'in olduğunu çok çok sonra öğrendi... Aradan geçen zaman süresi öyle pek uzun değildi belki, ama olanlar, olanlar öylesine değiştirmişti ki her şeyi, yüzyılların ötesinden gelen bir haberdi sanki Seyda'ya verilen... Ve genç kadın o ilk kaçırılma olayının çevresinde yarattığı heyecanı, çıkarttığı gürültüyü çoktan unutmuştu...

Oysa, olay ilk işitildiğinde nasıl da birbirine girmişti millet! Bütün uğraşmalara, bakanların, emniyet müdürlerinin, Gebzeli'nin özel ordusunun tüm çabalarına karşın delikanlıyı kaçıranlar yakalanamamış, olay gazetelere düşmüş, ortalık günlerce çalkalanmıştı. Sonunda üç milyonu vermişti Sulhi Bey, ve kendisini kaçıranların yüzünü bile

göremediğini söyleyen on beş yaşındaki Çetin ile boy boy resim çektirip gazetelere dağıtmıştı. Seyda, çocuğun kaçırılması ile Selim'in bir haftalığına ortadan kaybolmasını birbirine bağlamamış; bir yandan Selim'i özleyip nerede olduğunu merak eder, bir yandan da Çetin Gebzeli'nin kaçırılma olayını gazetelerden izlerken, sevgilisinin kaçıranlar arasında olabileceği aklına bile gelmemişti. Zaten öyle herkes kadar ilgilenmemişti olayla, gazeteleri şöyle bir okumuş ama kafa yormamış, kimseyle bu konuda uzun uzadıya konuşamamıştı. Onu şaşırtan tek şey, böylesine önemli bir adamın oğlunu kaçıranların, İçişleri Bakanı kalkıp İstanbul'a dek gelecek, aramalara katılacak kadar işe karıştığı halde yakalanamamaları olmuştu. Hatta, fidye ödenip, Çetin sağ salim ana-babasına geri verilip, Selim de döndükten sonra bu şaşkınlığından Selim'e bile söz açmıştı. Selim karşılık olarak gülümsemiş, "İyi örgütlenmişler, iyi çalışıyorlar herhalde," demişti. "Ayrıca sen bakma, bu tepemizdekiler pek yüksekten atıyorlar, ileri geri konuşuyorlar ama, aslında pek öyle güçlü değiller..."

Selim'in bunu nerden bildiğin sormak Seyda'nın aklına gelmemişti. Sevgilisinin yakınlığı çok daha başka şeyler getiriyordu aklına.

Olayı kendi açısından izleyen Aysel de şaşırmıştı ilk önce. Sulhi Bey'in gazetecilerle yaptığı yumuşak konuşmaları okumuş, başlangıçta çektirdiği "acılı, kaygılı baba" resimlerini, çocuğuna kavuştuktan sonra çektirdiği "muhabbetli baba" resimlerini görmüş, şaşkınlığı anlayışlı bir gülümsemeye dönüşmüştü. "Topladı kendin pezevenk," demişti içinden. Üç kuruş koklatmayacağına, ipe çektireceğine and içtiği "itlere" üç miyonu kuzu kuzu saydığında da gülmüş, "Vardır bir hikmeti herhal," demişti. En şaşırtıcı olayların ardında çok gerçekçi bir mantığın, çok

hesaplı bir kurnazlığın yattığını öz yaşamından bilirdi. Sulhi Gebzeli nedensiz iş yapacaklardan değildi. O da fazla durmamıştı işin üstünde. Zaten kısa bir süre sonra ortalık durulmuş, her şey unutulur gibi olmuştu. İkinci kaçırılma olayı çok daha gürültülü patırtılar koparana dek...

Bu arada yaz kışa dönüşüvermiş, güz Seyda'dan habersiz gelip gitmişti. Hiç bitmeyecekmişçesine uzayan günlerin sıkıntısından ayların geçişini duymamıştı bile... Kaç aydır, yalnızca Selim'le birlikte geçirdiği saatlerde yaşıyordu sanki. Selim'le ne zaman birlikte olacağı, bu birlikteliğin ne kadar süreceği de hiç belli olmuyordu. Çoğu günler telefon başında boş yere beklemekle geçiyordu. Bu yıl erkenden, daha eylül sonu bile gelmeden dönmüştü Topağacı'ndaki eve. Selim öyle istemişti. Artık Çiftehavuzlar'da yalnız kalıyordu Selim. Kış aylarında bekçi olarak orada kalan bahçıvan Halit efendiyi Seyda'nın annesinin Levent'teki evine yollamışlardı. Oktay bu düzenlemelere istemeyerek izin vermiş, Selim'in birtakım gizli eylemler içinde olabileceğini bilmediği için karşı çıkmamıştı. Selim evde yalnızken ya da arkadaşlarını getirdiğinde ne yapıyor, ne işlerle uğraşıyor bilmiyordu Seyda. Bilmek de istemiyordu. Korkuyordu çünkü. Oysa korkulacak hiçbir olay olmamıştı daha. Ama Seyda "devrim" sözcüğünü işitmişti ya bir kez, Selim'in gizli gizli birileriyle buluştuğunu biliyordu ya, sonsuz bir tedirginlik içindeydi. Hiçbir şey olmaması, neler olabileceği konusunda bir fikir vermediğinden, daha bir ürkütücüydü. Selim'i orada telefonla araması bile yasaklandığından, ancak çağrıldığında gidiyordu Çiftehavuzlar'a. O gittiğinde Selim'den başka kimse bulunmuyordu. Evde yaşandığı belliydi ama, mutfakta birikmiş bulaşık bile bulamamak şaşırtıyordu Seyda'yı. Birileri yıkıyordu demek ki? Kim? Kimler? Sormaya korkuyordu.

Selim'in öteki yaşamından alabildiğine uzaktı. Yakınlaşmak da istemiyordu. Bu yüzden, ikinci kaçırılma olayının ne kadar yakınından geçtiğini hiçbir zaman öğrenemedi.

Selim ile Kemal arasında gittikçe sıklaşan tartışmaların en büyüğüne neden olmuştu ikinci kaçırma olayı. Tartışma Çiftehavuzlar'da değil de Kemal'in Taksim taraflarında tuttuğu evde olmuştu bu kez. Kemal'in akıl almaz önerisinin gülünçlüğünü kendinin de bildiğinden, sırf kavga çıkarmak için ortaya attığından şüphesi yoktu Selim'in. İlk işittiğinde ciddiye bile almamıştı Kemal'in sözlerini.

"Dalga geçmeyi bırak. İş konuşuyoruz şurada."

"Dalga geçmiyorum," dedi Kemal kaşlarını çatarak. "Sen eve girip çıktığına göre, öbüründen çok daha kolay olur. Bir sabah kapıp gelivririz. Bunlardan Gebzeli'den aldığımız kadar alamayız elbet... Olsa olsa beş yüz bin falan..."

Selim'in kan tepesine sıçradı.

"Boşuna saçmalama," dedi. "O kadar da alamazsın."

"Neden?"

"Çünkü üç yaşında bir çocuğu kaçıracak değiliz!"

"Senin akraban olduğu için mi?"

"İşte şimdi iyice saçmaladın."

Kemal soğuk soğuk sırıttı: "Ben hiç böyle düşünmüyorum. Sözde senden iyi devrimci yok. Ama burjuva ailene, klan çıkarlarına şöyle bir uzaktan dokunsak saçmalıyoruz nedense!"

Grup içindeki yerini Kemal'in her sözünü kesinlikle onaylamakla koruyan Recep girdi araya:

"Kemal doğru söylüyor, Selim. Sınıf bağlarından kurtulmuş değilsin. Ayrıca tipik bir burjuva duygusallığın var. Bu çelişkilerin çözümlenmesi gerek bir yere varmak istiyorsan. Bence Kemal'in önerisi sırf senin kendi yerini,

kendi kendine saptaman bakımından yararlı olacaksa bile, uygulanmalıdır."

"Kitap gibi döktürdü gene," dedi Memet bıyık altından gülümseyerek.

Selim, Kemal'in hesabını bildiğini sandığı için öfkelenmemeye, bağırmamaya kararlıydı ama, kendini tutamadı:

"Ulan ne konuşuyorsunuz siz? İşiten geri zekâlılığınıza hepten inanacak! Üç yaşında bir çocuğu kaçırmak ne demek be? Benim ailemle ne ilgisi var bunun? Babamı kaçıralım, isterseniz anamı kaçıralım demiyor muyuz size? Üç yaşındaki çocuğu kaçırıp ne yapacaksınız? Nasıl bakacaksınız el kadar bebeye? Hastalanırsa, elinizde ölüverirse ne olacak? Gebzeli'nin kazık kadar oğlunu kaçırmaya benzer mi bu?"

Kemal yeniden sırıttı: "Bir sürü kızımız var. Çocuk bakmasını bilirler elbet. Sonra ne denli nazlı zengin piçi olursa olsun, üç gün içinde hastalanıp öleceğini sanmıyorum. Gerekirse hekim de bulunur. Bu işin tek sakıncası sence buysa, kaygılanma, bütün önlemleri alırız."

"Peki kamuoyunun tepkisi ne olacak? Minicik bir bebenin yaşamını boş yere tehlikeye sokacak kadar kötü kişi mi bellesinler bizi?"

"Kamuoyunun tepkisi bizi ilgilendirmez," diye atıldı Recep. Bu söz hepsini, Kemal'i bile, yerinden sıçratacak denli şaşırttı. Büyük bir kızgınlıkla Recep'e dönen gene Selim oldu:

"Ne dedin? Aklını oynattın sen – eğer bu dediğin doğruysa, hiçbirimizin burada bulunmasına gerek yok. Yanlış işe girmişiz demek ki... Paraları aldığımız gibi Amerika'ya kaçalım... Ya da, o bile gereksiz, her gece bir başka bara gidip eğlenelim, ezelim milyonları babamın yaptığı gibi."

"Uzatma," dedi Kemal. "Recep onu demek istemedi aslında, ağzından yanlış çıktı."

"Sıçarım ben o ağıza," diye doğruldu Memet. Doğan ufak bir el devirmesiyle Memet'in ayağa kalkmasını önledi. Konuşmadı.

"Ne demek yanlış çıktı?" diye sürdürdü Selim. "Bu tür yanlışlara, bu tür yanlışları yapanlara karşı çok dikkatli olmamız gerekir sanıyorum."

Recep ağzını açtı. Ama Kemal, arkadaşı konuşursa daha büyük pot kıracağından korkarak önce davrandı:

"Çocuğu sağ salim geri vereceğiz, bir kötülük yapmayacağız. Herkes görecek bunu. Kamuoyunda ters tepki yaratacağına inanmıyorum."

"Ben inanıyorum. Yarın bizden hesap soracaklar var. Bu paraları topluyoruz, köylü çocuklarını, işçi çocuklarını yetiştirmek için. Arkadaşlarımızı Filistin'e gönderebilmek için... Yarın bir gün demezler mi, bir bebenin yaşamını sorumsuzca tehlikeye atabilen adamın sözüne inanmayız demezler mi? Onu harcamayı göze alan bir adam bizi de harcar, insanlıkdışı her şeyi yapar, demezler mi?"

"Gözyaşı edebiyatı," dedi Kemal. "Sen bırak bunları şimdi. Söz konusu olan şunun bunun çocuğu değil de ondan böyle coşkulanıyorsun. Binlerce çocuk harcanıyor ülkede. Her gün binlercesi açlıktan, bakımsızlıktan ölüyor... Onları kurtarmak için bir burjuva piçini harcadık diye kimse kızamaz."

"Kimi kurtarıyorsun? Gil'i kaçırmakla kimi kurtaracaksın?"

"Neymiş, neymiş adı?" diye matrak geçmek istedi Recep. Kimse ona kulak asmadı.

"Kendin söyledin, para türlü şeyler için kullanılacak," diye yeniden başladı Kemal. "Bu arada kurtulacak olan çocuklar da var elbet."

"Elimize üç kuruş para geçti diye hemen devrim yapıp ülkeyi kurtarmaya kalkacak değiliz. Eğitim, belli bir bilinçlendirme çabası söz konusu olan. Rahat çalışabilmek için para... Ama değil bunun için, ne halt, için olursa olsun... Evet, başka bir çocuğu kurtarmak için bile olsa, başka yollar varken bir çocuğun yaşamıyla oynanmaz..."

Kemal dudak büktü: "Hele o çocuk bir burjuva piçi olursa... Ne diyorsun sen? Çocuklar, yoksul çocuklar elbet, hastane kapılarından çevriliyor... Oraya kadar varanlar yani... Yoksa sokak köşelerinde, tarla köşelerinde ölüyorlar da kimsenin kılı kıpırdamıyor. Bütün bunları bilmiyor musun yani? Zengin piçleri iki kez öksürdü mü dört hekim toplanır başlarına, değil yaşamı, akşam maması tehlikeye girdi mi dünya altüst olur... Tanrı bilir, sen de bebeyken hastalandığında, nice hekimler sabaha kadar başında beklemişlerdir... Yaşayasın, ölmeyesin diye... Büyüyesin, Paris'lere gidip adam olasın, devrimcilik öğrenesin, sonra gelip burada bizlere ukalalık edesin diye. Ama kimseye yutturamazsın, anladın mı? Burjuvasın işte. Sınıf mınıf değiştirdiğin palavra. Gidip sosyete yosmalarının koynuna girersin -nerde bizde o şans-, sosyete piçlerini her türlü tehlikeden korumak için seferber olursun! Ne o, küçük bey devrimciliğe özenmiş!"

Konuşmaları o ana dek, hiç ses çıkarmadan, gözlerini yerden kaldırmadan, başı eğik izlemiş olan Doğan, Selim'in dişlerini nasıl büyük bir güçle sıktığını, kendini tutmak için ne büyük bir çaba gösterdiğini, ama bu çabanın artık son kertesine gelmiş olduğunu, kemiklerinde duydu sanki. Her zamanki alçak, ölçülü sesiyle, başını hemen kaldırmadan konuştu:

"Konuyu dağıttık gibi geliyor. Sorunu, ya da sorunları, yanlış yerden kurcalıyoruz. Burada söz konusu olan üç

yaşında bir çocuğun fidye istemi ile kaçılırıp kaçırılamayacağı, değil mi? Selim'in burjuva kökeni değil..."

"İkisi birbirine bağlı," dedi Recep. "Selim burjuva kökenli olduğu için piçin kaçırılmasına karşı çıkıyor."

Doğan başını kaldırdı. Recep'in suratına baktı gözlerini kırpmadan:

"Yanılıyorsun gibime geliyor," dedi. "Ben de çocuğun kaçırılmasına karşıyım. Ben burjuva kökenli değilim. Yanılmıyorsam, burada Memet'le benim dışımda hepiniz burjuva kökenlisiniz. Selim'in tek ayrılığı çok zengin bir aileden, tanınmış bir aileden olması. Kemal'in babası hekim, hem de dört katlı bir evi var, kira topluyor. Senin babanın da evi var, değil mi Recep? Hem de emekli olduğu için sırf kiradan geçiniyor. Yani, teknik terimle, bal gibi rantiye... Ama, bu küçük burjuva kökeninizden dolayı sizi suçlamak aklıma bile gelmez. Sizi ancak, yanlış değerlendirmeler, yanlış işler yaptığınız zaman suçlayabilirim. Şu anda yaptığınız da bu. Hepimiz, umarım içtenlikle, bir şeyler yapmak istiyoruz. Belli bir yola başımızı koymuşuz. Selim'in bize olan üstünlüğü bu işin kuramını en iyi bilen kişi olmasının yanı sıra, uygulamasını da en iyi bilen kişi... Ayrıca en çok şeyi göze almış, en çok şeyi feda etmiş kişi... Ben işçi kökenliyim evet, ama sınıf değiştirme çabasını hemen hemen gerçekleştirmiş bir ailenin üyesiyim... Babam işçiydi, ama ağabeyim mühendis. Ben çocukken annem çamaşıra giderdi, şimdi ağbimin evinde sultanlar gibi oturmuş, gelinine iş buyuruyor... Ben, devlet memurluğuyla ozanlığı bağdaştırmaya çalışıyorum. Adımın devrimciye çıkmasına karşın, işten atılmanın, en az kafamın kesilmesi kadar güç olduğunu biliyorum. Recep, babasının aldığı kira paralarıyla okuyor... Babasının evi Üsküdar'da değil de Bebek'te olsaydı aramızda olur muydu?

Kemal'in babası yıllar yılı Anadolu'da gezeceğine İstanbul'un tanınmış bir operatörü olsaydı, burada olur muydu? Bilmiyoruz. Ama Selim'in aramızda olduğunu biliyoruz. Ve... İçtenliğine inanıyoruz... Şurada, tek işçi temsilcimiz, Memet..."

Bir an sustu Doğan. Yanında oturan Memet'in bacağını sevecenlikle, dostlukla sıktı. "Ama bu kendi başına ona bir üstünlük sağlayamaz. Kökenimiz ne olursa olsun hepimiz aynı şeylere inanıyoruz... Ya da, öyle olması gerek. Marksist olmak için proleter olmak koşul değil. Doğru düşünmek, bilimsel düşünmek koşul... Ve de... Ben şu tartışmada bilimsel bir yan görmüyorum. Derim ki boş yere fazla vakit kaybetmeyelim, meseleyi oya koyalım. Çocuğun kaçırılmasından yana olanlar?"

"Ben," dedi Kemal alçak sesle.

"Ben de," diye ekledi Recep.

Herkes dönüp Memet'e baktı. Memet bir an şaşkın sustu. Şaşkınlığı, kararının kesin olmamasından değil, son sözün kendisine kalmış olmasındandı. Okumuşların arasına girdiğinden beri ilk kez oluyordu bu.

"Hayır," dedi sonunda. "Elbette hayır. Karşıyım ben." Ve, söz sırasının uzun bir süre yeniden kendisine gelmeyeceğini bilirmişçesine acele acele sürdürdü konuşmasını: "Çocukların bu işe karıştırılması yanlış, hepten yanlış... Ama tek yanlış da o değil bana sorarsanız. Şu son zamanlarda adam kaçırmak, para bulmak konusundan başka bir şey konuşmaz olduk. Eskiden çok daha önemli sorunlar alırdık ele. Ne bileyim, rejimin temel yanlışlarını, bunları düzeltme biçimlerini. Yapılması, yani para bulma dışında, yapılması gerekenleri tartışırdık... Ben Selim'den, Selim'in deneyimlerinden çok şeyler öğrendim, sözgelimi. Ama daha dünya kadar öğreneceğimiz şey var... Hiçbir

şey öğrenmiyoruz... Bir para derdidir dolandı başımıza. Gerçek para babaları gibi -tıpkı tıpkısına bizim patron gibi- paradan başka bir şey düşünmez olduk. Tek sıkıntımız o. Nerden bulacağız, nasıl bulacağız?! Peki ama neden? İşimiz bu mu bizim? Sonra nereye gidiyor paralar, nasıl kullanılıyor, onu bile bilmiyoruz."

"İşte orası hiç ilgilendirmez bizi," dedi Kemal soğukça. "Bize verilen görevi yapıyoruz. Ötesi bileceğimiz iş değil."

"Peki ama neden? Hiç değilse paranın nasıl, nerede kullanıldığını öğrenmek hakkımız yok mu?"

Kemal ayağa kalktı. "Yok," dedi. "Parti disiplini diye bir şey var. Hiç işitmedin mi?"

İşitmişti Memet, Kemal'in hiç ağzından düşürmediği bir sözdü bu. Anlamı da yerine göre değişip duruyordu. Kesin anlamını sormayı çok düşünmüş ama bir türlü punduna getirip soramamıştı. Kemal her sorulan soruyu kişisel bir meydan okuma gibi alıyordu çünkü. Ancak, Memet'in anladığı gördüğü kadarıyla bu "parti disiplini" öteki anlatılanlarla sık sık çelişki doğuruyordu. Bir gün boş bir vaktinde Selim anlatırdı belki. Selim hemen her konuda Kemal'e karşı çıktığı halde bu disiplin konusunda sustuğuna göre bir bildiği vardı demek ki...

Toplantıdan sonra Kemal ile Recep birlikte ayrıldılar. Ötekiler ağır ağır, uzun süre sessiz, bir arada yürüdüler.

Sonunda Selim derinden içini çekti. "Neden böyle oluyor hep?" diye yakındı.

Doğan, "Biliyorsun, neden olduğunu," dedi. "Hep Ankara'dakinin işi bunlar..."

"Ayrıldılar ya artık... Kemal resmen, yazıyla karşı çıktı ya..."

"Olsun. İlk yetiştiren o bir kere. İlk yetişmesinin yan-

lışlarından kurtulamıyor Kemal... Seni çekememesi, belki önderliği elden kaçırmaktan korkması... Asıl sorun bunlar değil... Asıl sorun o Ankaralı domuz..."

"Gidip tanışmak istiyorum, biliyor musun?" dedi Selim. "Şöyle suratına suratına dökmek içimi... Fena olmayacak Ankara'ya bir uzansam. Öteki gruplarla da ilişki kurmak bakımından iyi olur. Kemal dışında tanıyalım şunları..."

"Belki," dedi Doğan. "Onunla konuşmanın bir yarar sağlayacağını sanmıyorum ama. Bir kere laf anlatamazsın. Hep o konuşur, sen dinlersin. Sonra... Öyle de tatlı konuşur ki, tüm dedikleri doğruymuş gibi gelir insana... Hani dayak atmak için gidersin de, boynuna sarılıp gözyaşları içinde ayrılırsın... O mektup hikâyesinde bile nasıl tereyağdan kıl çeker gibi sıyrıldı işin içinden..."

Memet atıldı: "Hangi mektup hikâyesi?"

Ankara'daki büyük adamı uzaktan, adıyla tanıyordu Memet... Gazetelerde gençliği kötü yola sokan, anarşizme, komünizme iten kişi olarak adı geçerdi ara sıra...Sonra bir-iki küçük kitabını, çevirisini okumuştu. Doğan'ın onun hakkında düşüncelerini öğrenene dek hayran olduğu kişilerin listesinde yeri vardı. Ama sonra, Doğan'ı çok sevdiği, saydığı, ona kesinlikle inandığı, Selim'in de aklına güvendiği için, o ikisinin Ankara'daki adam hakkındaki yargılarını benimsemişti. Doğan yalan söylemez, Selim yanlış düşünemezdi çünkü. Doğan ağır ağır anlatmaya koyuldu:

"Ablamın kocası vaktiyle bununla birlikte hapse girmiş. Çok küçükmüş o sıralar, senden benden küçük... Öğrenciymiş. Neyse, pek işe karışmadığı için ucuz kurtulmuş... Şimdi iyice elini eteğini çekti bu işlerden. Çoluk çocuk babası, aile geçindiriyor... Haklı belki de... Bir de, bu eski tüfekleri iyi tanıyor... Küçük yaşta büyük düş kırıklığına uğradığından mıdır, bunlarla hiçbir iş yapılama-

yacağı kanısında... Eskiden tartışırdım onunla, yanıldığını anlatmaya çalışırdım... İşte o zaman bana bir kitap vermişti... Vaktiyle ilk hapse girdiğinde yapılan duruşmanın zabıtları... Tanıkların söyledikleri, alınan kararlar, verilen cezalar, falan filan... Kararların, cezaların dayandığı en belli başlı kanıt da ne biliyor musun? Bu herife yazılan bir mektup, yazan da her Allahın günü gördüğü, konuşabildiği bir yakını... Yani, önce, mektubun yazılması hiç gereksiz... Sonra bu upuzun mektupla -daktilo ile 30 sayfa mı ne- sorguda, duruşmada söylenmeyen, söylenmemesi gereken her şey açıklanmış, bir sürü kişi açık açık ele verilmiş... Sözgelimi, diyor ki: Falancanın da bizimle birlikte olduğunu kimseye söylemedim... Filancanın yaptığı yardımlardan söz etmedim... Buna benzer şeyler işte... Kim ne yaptıysa sayılıp dökülmüş... Ve ceza kanununa göre, başkalarını ele verenlerin cezası azaltılacağından..."

Memet dayanamayıp Doğan'ın sözünü kesti:

"Peki madem biliyorsun bu adamın namussuzluğunu, neden herkese açıklamıyorsun? Yani böyle anlatarak değil de... Belki yazarak, ne bileyim?"

Doğan güldü: "Minareyi çalan kılıfını da hazırlar, oğlum... Bizim çevrelerde bu olayı bilmeyen pek az kişi var sanırım... En azılı müritleri bile bilir. Bir gün herkesin önünde konuyu ben açtım çünkü..."

"Ne karşılık verdi peki?"

"O mektubu bizden parti istemişti, dedi. Palavra! Daha doğrusu palavra olması gerek... Yoksa partiyi de en ağır biçimde suçlamak gerek çünkü...Öyle dedi işte, sonra bir-iki yuvarlak lafla işi kapattı, daha güvenli olduğu konulara geçti... İnanan inandı, inanmayan inanmadı... Kimisi de önemli bile saymadı adamın arkadaşlarını ele vermesini..."

"Nasıl olur ağbi, olur mu öyle şey?"

"Kişi değişebilir," diye gülümsedi Doğan... "Özeleştirisini yapıp doğru yola dönebilir... Böyle düşünenler var... Hepten haksızlık demiyorum... Kişiyi bir tek kötü davranışı yüzünden ömür boyu yok sayamayız ama..."

"Ama, o gruptakilerin çoğu aynı şeyi yapmışlar, değil mi?" diye söze katıldı Selim. "Herkes birbirini ele vermiş. Çürük bir takımmışlar bana kalsa..."

Doğan içini çekti, "Herkes değil... İçlerinde çok yürekli olanlar, büyük insanlar var. Ayrıca, kimin ne yapacağı işkenceden önce belli olmaz," dedi. "Öyle bir şey ki işkence... Daha doğrusu öyle bir şeymiş ki... Hiçbirimizin başından geçmedi, bilemeyiz... Fiziksel acıya dayanma, her türlü aşağısamaya katlanma gücü... İman gücüyle aynı oranda gelişmeyebilir..."

"İşkencenin en kötüsünü görmüş biriyle tanıştım," dedi Selim. "İkinci Dünya Savaşı'nda *resistance*'ın ileri gelenlerinden biriymiş... Nazi işkencesi görmüş biri. Dedi ki, korku diye bir şey yok değil... Var, hem de nasıl var... Hiç korkmadım diyen dünyanın en büyük yalanını söylüyor... Dillere destan Nazi işkencesinden korkmamak olur mu? Deli gibi korkuyorsun hem de... Öyle ki, adam 'işkenceye başlayacağım' dediği anda, biraz sonra duyacağın tüm acıların topunu birden duyuyorsun... Konuşulacak an, çoğunun konuştuğu an o an işte... Ondan sonra susmak, sonsuzluğa dek susmak için bir tek tokat yemek yeterli... O ilk tokattan sonra en korkunç acılara katlanabilirsin... Arkadaşlarına, ülkene bağlılık değil seni susturan... Susmak kendi kendine karşı bir görev oluyor. Bir yerde tek savunman. Sana vuran adama karşı ilk olağan tepki, ona vurmaktır, değil mi? Ama vuramıyorsun burada... Öyleyse tek özünü savunma yolu, konuşmamak...

Zorbanın istediğini vermemek. İşkence sırasında, seninle hiçlik arasında bir tek o söylemeni istedikleri ve senin söylememekte direndiğin şey var... Söylediğin anda bir hiçsin... O hiçliği benimseyemediğin için konuşmazsın..."

Bir süre hiç konuşmadan yollarına devam ettiler. Sonunda Doğan içini çekti gene, acımtırak gülümsedi...

"Bilmem ki," dedi. "Bir yerde, bir büyük adamın büyük sözlerine benziyor dediklerin... Ya da... İşkenceye dayanmış bir adamın yıllar sonra, alçakgönüllülüğe dönüştürmeye çalıştığı övünmesine... Aynı olayı işkenceye dayanamamış bir adamın ağzından dinlemek gerek..."

"Mutlaka," dedi Selim. "Ayrıca, dediğin doğru. Hem övünme hem alçakgönüllülük var bu sözlerde. Arkadaşlığa, ülküye bağlılıktan, yani yiğitlikten kurtarıyor susmayı, alçakgönüllülük ediyor... Sonra dönüp dolaşıp kişisel sağlamlığa bağlıyor... Sağlam kişi, özüne saygısı olan kişi demeye getirip gizlice övünüyor..."

"Belki o da değil," dedi Doğan. "Belki özüne saygıdan öte, daha başka bir şey. Bir tür inat... Ne bileyim ben? Çok soğuk bir havada uzun süre otobüs beklemiş olan bir adamın taksiye binmeme inadı. Binecek olsa başta binerdi... Ama bunca bekledikten sonra ağırına gidiyor. Onca vakit ziyan etmiş, otobüs geldi gelecek... Bir de para mı ziyan etsin?"

Selim uzun uzun güldü... "Ulan senin ozanlığına da..." dedi. "Her şeyi gündeliğe indirgeyen adamdan ozan mı olurmuş?!"

"Yanılıyorsun," dedi Doğan. "Ozan olduğum için bunu yapmak zorundayım. Her türlü güzellikten korkar oldum bir süredir. Herhangi bir şeyi sırf güzel olduğu için, doğruluğunu yanlışlığını düşünmeden benimseyivermekten korkuyorum. Bu yüzden, gündeliğe indirgeyemedi-

ğim şeyleri yadsıyıveriyorum ilk ağızda... O adamın sözleri, ya da o sözleri senin bize ilettiğin biçim, birden çok yiğitçe, çok okullarda belletilen şiirler gibi gelmişti bana. Karşı çıktım... Ama bak, otobüs bekleme benzetmesini bulunca rahatladım. Beğendim adamın dediklerini, hatta sevdim... Övünme değil. Doğru. Aklımızda tutalım bunu, unutmayalım. Günün birinde bizim de başımıza gelebilir işkence... Varsın biraz daha üşüsün ellerimiz ayaklarımız. Biraz daha acısın gövdemiz... Otobüs gelecek nasıl olsa... Bunca beklendikten sonra değmez taksiye binip kazıklanmaya..."

"Bi dakka," dedi Memet. "Benim kafam senin biraz önce söylediğin şeye takıldı kaldı, Doğan... Sizse tüm başka şeyler konuşmaya daldınız. Böyle bir anda kırk ayrı şey birden düşünmeniz, kırk ayrı yola sapmanız okumuş olduğunuzdan mı, yoksa dağınık olduğunuzdan mı allaseniz?"

Selim güldü, "Neye takıldı kafan, Memet?" diye sordu.

"Kişiyi tek kötü davranışı yüzünden ömür boyu yok sayamayız, dedi Doğan... Doğru dedi diyelim... Ama konuşmak, arkadaşlarını ele vermek -hele dediğiniz gibi konuşmamak kişisel sağlamlığa dayanıyorsa-, o adamın güvenilmeyecek biri olduğunu kanıtlamaz mı? Hadi yanlışını anladı, tövbe etti, özeleştiri yaptı, neyse... Yarın bir gün aynı koşullar altında aynı haltı yemez mi? Kişiliğini durup dururken sağlamlaştıramaz ya? Bir daha nasıl güvenilir o adama?"

"Doğru, güvenilmez," dedi Doğan. "Gizli bir eylem söz konusu oldu mu hiç güvenilmez... Ama bu demek değildir ki ağzından çıkan her şey kesinlikle yanlış ya da yalan olacak..."

"Yani?"

"Yani Ankara'daki herifi sırf o eski suçundan dolayı

dinlememezlik etmiyorum... Şimdi söyledikleri doğru dürüst bir şeyler olsa belki yanında olurdum. Ama... Kemal'in dediği gibi 'ideolojik' ayrılıklarımız var. Ayrıca, acayip bir aceleciliği var... Ankara'daki çocukları gereksiz eylemlere itmeye çalışıyor..."

"Bunları yanlış düşündüğü için de yapıyor olabilir... Milleti özellikle yanlış yollara sürüklemek istediği için de..." dedi Selim.

Doğan yüzünü buruşturdu. "İşte onu söylemek benim için çok güç. Elde esaslı bir kanıt olmadan adama ajan provokatör demek... Olacak iş değil..."

Memet, "Diyeceksek diyelim, ağbi," dedi. "Canımıza okunmasını mı bekleyeceğiz yani?"

"Çok ciddi, çok ağır bir suçlama bu... Ya yanılıyorsak?"

"Ne yapacağız peki?"

"Yörüngesine girmeyeceğiz şimdilik. Uzak duracağız. Yalnızca doğruluğuna inandığımız şeyleri yapacağız."

"Peki, ya ben adam kaçırıp para istemenin doğruluğuna inanmıyorsam?"

"Sahi inanmıyor musun?" diye güldü Selim. "Bana kalsa Sulhi Gebzeli'den üç milyon koparmaktan daha doğru bir şey olamaz. Az bile istedik pezevenkten. On milyon alsaydık ne yazardı? Onun parasını almayacaktık da kiminkini alacaktık?"

"İyi ama para toplamaktan başka yapacağımız şeyler de olmalı..."

"Var Memet, var. Yapacağız onları da... Yavaş yavaş... Acele etmemek gerek. En büyük düşmanımız hız bizim... Kaçınmamız gereken tek şey... Acele işe şeytan karışır demişler ya hani... Şeytanı karıştırmayalım işimize..."

"Şimdiye kadar karışmadıysa..."

İskeleye varmışlardı bu arada. Durdular.

"Hadi bana eyvallah," dedi Selim. "Görüşürüz."

Memet, kısa bir kararsızlık anından sonra, "Yahu Selim ağbi, bir işin yoksa bize gelsene," dedi. "Konuşurduk."

"Boş ver şimdi akşam akşam... Yengeyi rahatsız ederiz..." dedi Selim. "Yenge" sözcüğünü hiç yadırgamadan söyleyebildiği için de gülümsedi.

"Yok, yok, ne rahatsız olacak? Zaten bekliyor. Doğan ağbiyi getireceğimi söylemiştim. Bir şeyler hazırla, demiştim. Sen de gelirsen çok sevinir."

Selim durakladı. Seyda'yı özlemişti; yirmi güne yaklaşmıştı görüşmedikleri. Sabahtan telefon etmiş, karşıya geçip beklemesini söylemişti. Bir an önce yanına varmak istiyordu. Ama Memet'in evine çağrılmak da önemliydi. Şimdiye dek, Doğan'ın sık sık çağırmasına karşın Selim'i hiç çağırmamıştı. Güveninin, inancının arttığını gösteriyordu bu davranış. Şimdi bile biraz çekinerek, duraksayarak çağırmıştı. Selim iş uydursa, gelemem dese belki de bir daha çağrılmayacağını, Memet'in kırılacağını da biliyordu. Bir kez daha Seyda'dan vazgeçti.

"Ben de çok sevinirim aslında," dedi. "Bir zahmetimiz olmayacaksa çok isterim gelmek."

Memet gülümsedi, "Hadi öyleyse gidelim."

"Neyle gideceğiz?"

"En iyisi Sirkeci'den trene binmek. Gerçi dolmuşlar da var ama, eve epey uzak kalıyor. Boşuna yürüyeceğiz."

Yola koyulmuşlardı bile. "Trenle gidelim elbet..."

"İsterseniz Sirkeci'ye kadar binelim..."

"Yok canım, bir köprüyü geçeceğiz. Yürüyelim."

Trenden indikten sonra yürüdükleri yola da pek kısa denilemezdi. Kısacık bir asfalt hemen arnavutkaldırımına, arnavutkaldırımı da biraz sonra toprak yola dönüşüyordu.

Sokağın iki yanı beş-altı katlı yapılarla doluydu. Yeni yapılar, eskiler, hâlâ yapım halinde olanlar... Tümü de çağdaş görünüşlerinin, parlak badanalarının altına derme çatmalığı, kötü malzeme ile alelacele dikilivermişliği saklama çabasındaydılar; ama üç ay önce yapılmışların geçen hafta bitmişlerden ayırt edilebilmesini dış badanaların solmuşluğu sağlıyordu. Her katında dört daire, her dairesinde en az yedi-sekiz kişi bulunan bu evlerde oturanların çocukları, daracık sokağa taşmışlardı. Kasım ayının bu şaşırtıcı sıcak akşamında, toprak yolu kedi, köpek ve yüzbinlerce sinekle paylaşmaktaydılar. Sineklerin çokluğu şaşkına döndürdü Selim'i, hava kasıma göre sıcaktı ama, gene de sinek mevsimi geçmiş olmak gerekirdi. Birkaç ay önceki gezintisini anımsadı. İstanbul'un sineklerinin mevsime aldırmadan sürekli yaşadıkları semtler vardı demek.

"Buralar son zamanlarda çok gelişti," diye anlattı Memet. "Fabrikalara yakın olduğundan... Sigorta kendi de evler yaptırdı burada... Sonra mesken kredisi var ya altmış bin lira... Üç buçuk kuruşluk ev yapıp milletin altmış bin lirasını kapacağım diye bir sürü yapım şirketi türedi... Son bir-iki yıl içinde doldu hep buralar... Önceleri kırlıktı..."

Biraz ötede, sığ bir su birikintisinin çevresinde oynayan sekiz-on çocuktan beş-altı yaşlarında bir oğlan ayrılıp gelenlere doğru koşmaya başladı.

"Babacığım, babacığım, babacığım..."

Sevecen bir gülümseme kapladı Memet'in yüzünü. Oğlanı kucaklayabilmek için çömeldi, kollarını iki yana açtı. Çocuk babasının kollarına öyle bir hızla attı ki kendini, az kaldı ikisi de yere yuvarlanacaklardı.

"Dur len dur, düşüreceksin!"

Çocuk kucağında doğruldu Memet. Utangaç, mutlu bir gülüşle Selim'e döndü. "Bizim büyük bu. Devrim.

Ağbiye merhaba desene, Devrim!"

Çocuk hiçbir şey demeden Selim'i süzdü.

"Peki, bana da merhaba yok mu?" diye sordu Doğan.

Çocuk güldü bu sefer: "Hoş geldin Doğan Amca, bana ne getirdin?"

"Herifte din iman yok ki," diye güldü Memet. "Safi yüzsüzlük! Senin gibi pis herife ne getirsin Doğan Amca? Nerelere battın çıktın gene? Anan öldürürse karışmam..."

"Gene lağım sularına bulanmıştır. Adam olmaz bu çocuk," dedi Doğan.

"Yaaa, kayık yüzdürüyorduk..."

Selim artık gerilerinde kalmış olan su birikintisine ve ona doğru akan ince su yoluna baktı. "Lağım mı bu?"

"Ne olacak başka?" dedi Memet. "Kırk gündür yağmur mu yağdı ki sel olsun? Buralarda her gün bir boru patlar. Zaten doğru dürüst lağım değil bunlar. Foseptik hepsi..."

"O bile iyi," dedi Doğan.

Selim kolera salgınının yeni bittiğini; salgın süresince, lağım sularıyla uzaktan yakından hiçbir ilgisi olmayan Gil'i hastalıktan korumak için Seyda'nın aldığı aşırı önlemleri düşündü. Memet'in Devrim'ine yeniden, dikkatle baktı.

Dış badanası iyice soluk, yer yer dökülmüş bir yapının önünde durdular. Bu da sokaktaki öteki yapılar gibi beş katlıydı. Memet, Devrim'i yere indirdi.

"Dur bi dakka, hemen uçma... Al şu parayı, Hasan Amcandan bir ufak Yeni Rakı al gel..."

"Hay Allah, keşke biz alsaydık," dedi Selim. "Hiç aklımıza gelmedi."

Memet, "Ayıp ettin ağbi," dedi. "Kırk yılda bir konuk geliyorsun evime.. Var mı kendi rakısını kendi almak?" Koşarak uzaklaşmakta olan çocuğun ardından seslendi...

"Heeey, paranın üstünü yitirme, ha!" İçeri girerlerken Selim'e dönüp bir kez daha gülümsedi. "Bakma, beş yaşındadır ama, para hesabını hiç şaşırmaz," diye övündü.

Kadriye kapıyı açtığında kocasının, artık "ağabey" demeye alıştığı Doğan'ın yanında uzun boylu bir yabancı görünce belli belirsiz geriledi. İlk tepkisi, genç kızlığından kalma alışkanlıkla başının açık olduğunu anımsayıp hemen örtmeye kaçmak düşüncesi oldu. Oysa Memet evlendiklerinden beri bu baş örtme alışkanlığını yıkmaya çalışıyordu. Hele ev içinde örtmesine hiç izin vermezdi. "Saçını gizlemekle mi koruyacaksın namusunu?" diye sorardı. "Hem benim eve getirdiğim arkadaşlarım sana kötü gözle bakacak değiller ya..." Kapaya ardına dek açıp konuklarını buyur etti Kadriye. Doğrusu bu ya örtüsüz gezmekten bir kötülük gelmemişti başına... Memet'in yaptığı ya da yaptırdığı, ana babasınca, hele hele öz ağabeyince kötülük, dinsiz imansızlık sayılan hiçbir şeyden bir kötülük gelmemişti. Kocasına güveni inancı sonsuz olmasına sonsuzdu ama birtakım alışkanlıklarından kurtulamıyordu işte.

"Merhaba bacı," dedi Doğan.

Selim bir şey demeden başıyla selam verip gülümsedi.

"Hoş geldiniz Doğan ağbi. Hoş geldiniz."

"Hoş bulduk," dedi Selim. Memet'le Doğan'a bakarak ayakkabılarını çıkarmak üzere eğildi.

"Siz çıkarmasaydınız, Selim ağbi..."

"Ne demek?" Her zamanki sen'in birden siz'e dönüşüvermesi şaşırttı Selim'i. Evine, hatta mahallesine girince değişmişti Memet. Atak, coşkulu, meraklı delikanlının yerini biçimselliğe yaklaşan bir "aile babası" bir "ev sahibi" almıştı sanki. Kendini, çevresini çocuğunu beğendirmeye, belki de mazur göstermeye çalışan. Yadırgar gibi oldu Selim. Alındı. Kendi yabancılığını duydu. Doğan ile Memet ara-

sında bu tür bir tören, bu tür yabancılaşma yoktu. Bir yerde Memet, bilmeden, istemeden Kemal'in sık sık açık açık yinelediği şeyi belirtiyordu davranışlarıyla: sınıf ayrılığı!

Odaya girdiler. Aslında iki ufacık odaydı burası. Mimarın "salon, salomanje"liğe özendirdiği, iç içe iki odacık. Ancak, odayı döşeyen bu özentiye uymamıştı. Selim'i ilk anda afallatan odanın dehşetli aydınlığı, aşırı temiz paklığı oldu. Neden şaşırtıcı peki? Milyonlarca sinekten, lağım suları ile oynayan çocukların görüntüsünden sonra pis bir ev mi beklemişti? Yoksa, işçi evi deyince hep o Zeytinburnu'ndaki toprak tabanlı gecekondu mu geliyordu aklına? Hayır, hayır. Odada olağandışı bir temizlik, bir tür arılık olduğu kesindi. Toza karşı hasta bir düşmanlığı olan, bu yüzden ikide bir hizmetçiye çıkışan Seyda'nın evinden bile temizdi burası – ya da o izlenimi uyandırıyordu. Makine dokuması kilimin üstünde yürüyüp, Memet'in gösterdiği koltuğa oturduğu zaman bunun nedenini anlayıverdi Selim. Divan niyetine kullanılan somyanın, koltukların, masanın, radyonun, alçak sehpaların örtüleri hep apaktı. Lekesiz, dalgasız, dupduru, "kar gibi" ya da "sakız gibi" dedikleri, neredeyse gerçekdışı bir aklıktı bu. Örtülerin üstüne elle işlendiği belli olan türlü renkte çiçekler, yapraklar, dallar, aklığı azaltmıyor, tersine, bezemekten öte daha bir ortaya çıkarıyor, daha bir göze batar duruma getiriyorlardı. Çocuklu bir evde örtüleri böyle ak saklayabilmenin güçlüğünü, bir yerde mantıksızlığını düşünmedi Selim. Aydınlığı, aklığı öylesine sevdi ki, kapı aralığında üşümeye yüz tutan içi birden ısınıverdi.

Herkes oturduktan sonra Kadriye gelip yeniden el sıktı "hoş geldiniz" dedi bir bir. Memet Selim'i tanıştırdıktan sonra,

"Eee, yemeğin hazır mı?" diye sordu.

"Hazır hazır olmasına... Önce bir kahve içmez misiniz?"

"Bilmem, içelim mi bir yorgunluk kahvesi..."

"Hiç zahmet etme bacım," dedi Doğan. "Yemekten sonra içeriz."

"Oğlan rakı getirecek şimdi," dedi Memet. "İstersen biraz peynir, yeşillik falan doğra... Birer kadeh bir şey içelim..."

"Salata yapmıştım ama, biraz da ayrıca doğrayayım..." dedi Kadriye, hemen mutfağa koştu.

Meze hazırlamasını bilmezdi. Hiç içki geleneği olmayan, üstelik her türlü içkinin, özellikle rakının büyük günah sayıldığı bir evde büyümüştü. Sonraları ağabeyleri içmeye başlamışlardı ama hep gizli gizli...Bir keresinde büyük ağabeyi eve sarhoş geldi diye babası az daha koskoca adamı dövecekti, çok iyi anımsıyordu Kadriye... Nasıl korkmuştu ağabeyi evden kovulacak diye... O günlerde Rıza ağabeyi Kadriye ile en küçük Hasan'ın okula gönderilmesi için savaşıyordu çünkü... "İstanbul'a uydu bu da, iyice rezili çıktı," demişti babası... Oysa o da, ilerlemiş yaşına, uzun direnişine karşın yavaş yavaş İstanbul'a uymak zorunda kalacaktı... Başlangıçta, köydeki verimsiz tarlayı amcaoğluna yok pahasına satıp dört çocuğuyla karısını toplayıp İstanbul'a göçtüğü ilk yıllarda, gecekondu mahallesinde köy tipi yaşantısını sürdürmüştü. Okul da ne demek? Hele kız çocuğunun okulda ne işi var? Kadın dediğin evinde oturur. Ama koca İstanbul'da aileyi bir arada, babanın demir pençesi altında tutmak kolay mı? Daha o zamanlar bile çalışma çağında olan iki büyük oğlan babalarından daha kolay iş bulmuşlar, adamcağız inşaat işçiliğinde sürünürken oğulları fabrikaya girmişlerdi. Çok kısa bir süre sonra da kılık kıyafet düşünür, akşamları geç

gelir, bazı bazı içki içer olmuşlardı. Kadriye'nin okula başlama çağı geçmiş, en küçük Hasan'ınki de yeni gelmişken Rıza "Bunları okutacağım," diye tutturmuştu. O sıralar on yaşında olan Kadriye bir yandan okula gitmek istiyor, bir yandan da yedi yaşındaki Hasan'la aynı sınıfta olacağından utanıyordu. Rıza ağbisinin bir gece eve sarhoş gelmesi umutlarının da korkularının da boşa çıkmasına yetti. Babası aradığı bahaneyi bulmuş, "Bu sarhoşun aklına uyup çocuk mu okutacağım?" deyip çıkmıştı işin içinden. Sonraları baba-oğul barışmış, uzlaşmaya varmışlardı ama Kadriye'ye yaramamıştı bu. Uzlaşma sonucu küçük Hasan okula yazdırılmış, Kadriye evde oturmak zorunda kalmıştı. İçkinin kötülüğü konusunda işittiği, bellediği her şeyin dışında bir de okumamışlığını bu zıkkıma borçlu olması nedeniyle, korkmaktan öte, nefret eder olmuştu içkiden de içenlerden de... Evlendiğinin haftasında Memet elinde bir rakı şişesiyle eve geldiğinde dünyalar başına yıkılmıştı sanki. Yumuşak, sevimli, erdemli kocasının birden canavar kesileceğini, kendisini dayaktan öldüreceğini, kötü kadınlar getirip masasının üstünde oynatabileceğini bile düşünmüştü. Babasının, küçük ağabeyi Ali'nin tüm kötülemelerine karşın Memet'e olan inancı, sevgisi sarsılmamıştı da, o bir tek şişe rakıyı görür görmez allak bullak olmuş, içeri odaya kaçıp sessiz sessiz ağlamaya, Memet'in insanlıkdışı naralarını beklemeye koyulmuştu... Oysa hiç de beklediği olmamıştı... Çocukluğundan beri ona belletilen her şey gibi bu içki öyküsü de yalan çıkmıştı. Haftada bir, böyle konuk falan oldu mu haftada iki, içerdi Memet, hiç de bir kötülük yaptığı yoktu. Hatta, kimi zaman daha bile iyi oluyordu...

Kızardı Kadriye, kıvırcıkları daha çabuk çabuk doğramaya koyuldu... Akıl işte! Altı yıllık evlilikten sonra, hem

de içeride konuklar yemek beklerken, nelere kaymıştı kafası! Bilgisizlik! Kadın kısmının başka neye erer ki aklı? Yalan! Bu da yalan... Her bir dediklerinin yalan olduğunu Memet kanıtlamadı mı? Her şeyi biliyor Memet, en doğrusunu biliyor.

İlk göz göze geldikleri günü anımsadı. Biraz önceki gibi hemen utanca dönüşmeyen bir sıcaklık kapladı içini. Yüreğinin altında bir yerde bir şeyler kıpırdandı... Okula gidememe acısı küllendikten birkaç yıl sonra Rıza ağbisi evlenmiş (babasının küçümsediği, orospudan az iyi saydığı bir işçi kızıyla), kendine ayrı ev tuttuğu için eve para vermez olmuştu. Babası da yaşlanıp yoruldukça, eskisi kadar kazanamıyordu... Bir de "ne ettik de Rıza'nın aklına uyup okula verdik" Hasan'ın okul harcamaları vardı... Eve fazla para vermek zorunda kaldığı için istediği gibi gezip tozamayan Ali'nin de zorlamasıyla Hüseyin efendi İstanbul kentine verebileceği en büyük ödünü verdi: On dört yaşındaki Kadriye fabrikaya işçi girdi. Namus belasından okula bile yollamadığı tek kızını orospu saydığı gelini gibi işçi yapmak Hüseyin efendiye çok dokunuyordu dokunmasına ama ekonomik güçlükler karşısında çaresiz kalmıştı. Kadriye fabrikaya girdi ama, hiç değilse aynı yerde çalışan öteki "şırfıntı"lara benzememesi için gereken önlemler alındı. Bir kere "ustanın gözdesi," dolayısıyla kabadayı Ali'nin kız kardeşine yan gözle bakılmayacağını herkes ilk ağızda öğrendi. Sonra sabahları işe gelirken Ali getiriyor, akşam çıkışta da gene kapıda bekleyip eve kadar bırakıyordu. Ali'nin kardeşini eve götürme bahanesiyle kapıda beklemesi öteki kızlarla ilişki kurmasına yardımcı olduğundan bu görevi hiç unutmazdı delikanlı. Kadriye, ağabeyinin dalga geçtiği kızlar gibi kıkırdasa, kırıtsa bir temiz dayak yiyeceğini bildiğinden çevresine bakmaya bile

korkardı. Aylarca çalıştıktan sonra bir tek erkek işçinin yüzünü görmemiş, pek çok kadın işçiye bile bakmamıştı. Çalışırken başı eğik, gözü tezgâhta; yemekhanede, avluda, kapı önünde gene başı eğik, gözü yerde... Sonradan anladığı kadarıyla Ali'nin "oynaşı" olduğu için kendisine yanaşan, güler yüz gösteren Gülümser'e bile doğru dürüst bakmamıştı. Hele, üçü birlikte eve doğru yürürlerken Ali'nin çaktırmadan kızın şurasını burasını elediğini, Gülümser'in de kıkırdayarak buna izin verdiğini görüp de görmezlikten geldiğinden beri, onun kötü bir kız olduğuna iyice inanmış, ama bir türlü yanından uzaklaştıramamıştı. Kız her akşam fabrika çıkışında yanında bitiveriyor, onunla birlikte Ali'yi bekliyordu.

Çalışmaya başladığından beş-altı ay sonra, Ali bir gün onları her zamankinden uzun bekletmişti. Kadriye başı eğik, gözleri yerde bekleyedursun, cin gibi gözleri her an fildır fildır dönen, çevrede olup bitenden hiçbir şey kaçırmayan Gülümser dirseğiyle dürtmüştü onu:

"Bak kız, Rıza ağbin geçiyor. Emine'yle evlendiğinden beri konuşmadığınız doğru mu?"

Rıza ağabeyinin adını işiten Kadriye sevinçle başını kaldırmıştı. Kendini tutamayıp "Rıza ağbi!" diye bağırdıktan sonra görmüştü yanındaki delikanlıyı: Hemen hemen dört yıl önce, o da bir kez görmüş olduğu Memet'i hiç unutmadığını o an anlar gibi olmuştu. Dört yıl önce, Kadriye'nin okula gidemeyeceği iyice kesinleştiği gün, kızcağız kapı önünde sessiz sessiz ağlarken, Rıza gene bu Memet'le gelmiş, bir an durup kız kardeşinin başını okşadıktan sonra, "Okula gidemeyecek diye üzülüyor fakir," demişti arkadaşına. Gözyaşlarının arasından gördüğü kadarıyla, sevecenlikle, anlayışla bakmıştı Memet küçük kıza, "Boş vakitlerinde sen öğretsene okuma yazma," demişti.

"Yaa, iyi olur... Öğreteyim," diye karşılık vermişti Rıza'ya, küçük kızı bir süre umutlandıran bu sözünü unutup gitmişti çabucak. Demek Kadriye bu güzel öneriyi yapan yakışıklı delikanlıyı unutmamıştı ki, şimdi onu bir kez daha ağabeyinin yanında görünce yüreği hoplayıvermişti.

Bu kez de iki genç şöyle bir durakladılar Kadriye'nin yanında. Rıza, kırıtıp duran Gülümser'e hiç bakmadan Kadriye'nin başını okşadı bu kez de, "Ne haber, Kadriye kız?"

Memet'in yüzüne bakmamıştı Kadriye. "İyilik güzellik," diye ağabeyini yanıtlamıştı yalnızca. "Niye hiç gelmiyorsunuz?"

"Moruk yaşadıkça o eve adım atmam dedim ya..."

Arsız arsız sakız çiğneyen Gülümser, "Nasılsın Memet ağbi?" diye söze karışmıştı..

"İyiyim Gülümser. Sen nasılsın?"

"Eh işte, idare ediyoz..."

Kadriye, Gülümser'i kıskanmıştı.

O gün değildi ilk göz göze gelmeleri. O gün Kadriye Memet'in suratına bile bakmamıştı. Gerçi o günden sonra başını değilse bile gözlerini yerden kaldırmaya, yemekhanede, çıkışta çevresine kaçamak bakışlar atmaya başlamıştı ama, bir-iki kez dışında, o da uzaktan, görememişti Memet'i. Zamanla Ali, akşamları kız kardeşini beklemekten vazgeçmiş, Kadriye'nin çekingenliğine, korkaklığına güvenerek, "Hakkında bir şey duyarsam öldürürüm, ha!" deyip kızı yalnız bırakmıştı. Hemen hemen aynı sırada Gülümser de peşine takılmaz olmuştu Kadriye'nin, öteki kızlardan işittiğine göre Ali Gülümser'i bırakmış, bu yetmiyormuş gibi Beyoğlu'nda sazda çalışan bir "kötü kadın"a tutulmuştu. Kadriye'nin fabrikaya girişinden bir yıl kadar sonra kavuştuğu bu özgürlük, grev olayına dek Memet'le konuşmasına yaramamıştı ama.

Grev söylentileri ortalıkta dolaşmaya başlayana dek Kadriye sendikalı olup olmadığını bile bilmiyordu. Bu konuda kendisine bir şey söyleyen olmamıştı. Aylığını aldığı gibi, zarfın üstüne bakmadan, ya Ali'ye ya babasına verdiği için de herhangi bir kesintinin yapılıp yapılmadığını bilemezdi. Greve hazırlık yapıldığını yemekhanede ilk işittiği günün akşamı işin aslını Ali'ye sormuştu evde. Ali fena sinirlenmişti.

"Ne grevi kız? Sen ne karışıyorsun öyle şeylere? Bizim sendikadansın zaten, greve mreve katılacak değilsin."

"Nasıl yani? Kaç sendika var ki?"

"Bu grevi yapmaya kalkan ötekiler... Ama yapamazlar! Kanunsuz onların grevi de sendikası da... Güya biz sarı sendikaymışız! N'olmuş? Kızıl olmaktan iyidir! Canlarına okuyacağız da gelecek akılları başlarına!"

Bir şey anlamamıştı Kadriye... Sarı, kızıl... Biz, onlar... Haberi olmadan kayıtlı bulunduğu bir sendika... Birkaç gün sonra işe gittiğinde kapıda yüzlerce kadınlı erkekli işçinin birikmiş olduğunu görünce daha da afallamıştı. Kalabalığı gören Ali ağdalı bir sövgü salladıktan sonra çok acele işi varmış gibi yanından ayrılıp gözden yitmişti. Kadriye'nin yüreği birden yine hoplamıştı... Fabrika girişinin önüne konulmuş birkaç masanın üstüne çıkmış kişilerin arasında, hem de en ortasında Memet'i görmüştü çünkü. Memet elini kolunu sallıyor, yüksek sesle bir şeyler söylüyordu... Daha iyi işitebilmek için yaklaştı Kadriye.

"Arkadaşlar... Patron bize karşı bir sarı sendika kurmuş durumdadır. Bizi yıpratmak için bu sendika üyelerine bazı ayrıcalıklar tanıyormuş gibi görünmekle birlikte, aslında hepinizi aldatmaktadır. Bu alçakça aldatmacaya kanmayın. Siz de bize katılın... Bölünürsek haklarımızı alamayız... Onların istediği de bizim haklarımızı arayamaz du-

ruma gelmemiz... Hadi, hep birlikte direnelim..."

Birden havada uçan bir taş parçası Memet'in şakağında kızıl bir lekeye dönüştü. Memet sendeledi, ama düşmedi. Ortalık birden karıştı... Başka taşlar da yağmaya başladı... Uğultu arasında Memet'in bağırarak söylediği sözler işitilmez oldu. Sesini işitemiyordu ama Memet'in el kol devinmelerinden ötekilere durmalarını, kavga etmemelerini söylemeye çalıştığını anlıyordu Kadriye. Ve, ilk taşı kimin attığını görmemişti ama, işin içinde, hatta elebaşıların arasında Ali'nin olduğundan emindi. Ali'nin "patronun adamı" olduğunu bir yıl içinde birçok kez, kimi zaman kendi ağzından işitmiş, şu ana dek bu sözü değerlendirmemiş, tam anlamını kavrayamamıştı. Şimdi, tanımadığı bir güç, kızların kadınların çığlıklaşarak uzaklaştığı kavganın tam ortasına doğru iterken onu, her şeyi anladığını sanıyordu. Gözünü Memet'ten ayırmadan yaklaştı... Derken Memet de indi masanın üzerinden – ya da indirildi ve yumruk kavgasına karışmak zorunda kaldı.

O andan sonra olanları hiçbir zaman açık seçik biçimde anımsayamadı Kadriye. Tek çabası Memet'e yaklaşmak olduğu için gürültünün patırtının, kimin kime vurduğunun farkında bile değildi. Hele hele, kalabalık arasından Memet'e ulaşmak için şunu bunu var gücüyle itelediğini, hatta dirsek, yumruk demeden vurduğunu, yani düpedüz kavgaya karıştığını hiç bilmiyordu. Memet'i, böğrünü tutarak yerde kıvranır gördükten sonra iyice gözleri kararadı. Ne yaptığını, ne yapmak istediğini bile bilmeden onun üzerine kapanmak üzere olduğu sırada, "Geliyorlar Memet tüyelim," diyen bir ses işitip durakladı. Aynı anda polis arabalarının sirenlerini, derken düdükleri de işitti. Bir dakika bile geçmeden sağa sola bakmadan kavgacıları coplamaya başlayan toplum polisleri ile dolmuştu ortalık, ve

Kadriye "tüyelim" diyen sesin sahibi delikanlı ile Memet'i yakalamış bir yerlere sürüklüyordu.

Kadriye ile, sonradan adının Yusuf olduğunu öğrendiği delikanlı olmasaydı kavgayı başlatanları, en azılı biçimde sürdürenleri değil de, asıl grevin elebaşılarını toplamaya gelen toplum polislerinin elinden dünyada kurtulamazdı Memet. Bir ağacın altında gözlerini açtığında, elinde ak bir mendil, şakağıdaki kanları silmeye uğraşan Kadriye'yi gördü ilk. Kızcağız, büyük bir dikkat ve sevecenlikle, onu incitmemeye çalışarak, hatta ona dokunmaya korkarcasına yavaş yavaş yapıyordu bu işi. Mendilini ıslatma fırsatını bile bulamamıştı. İkisinin de bakacak başka yerleri olmadığı için göz göze geldiler. Memet güçsüzce gülümsedi: "Beni sen mi kurtardın, Kadriye kız?"

Kadriye Memet'in kendisini tanımasından, adını anımsamasından, hele hele Rıza ağabeyi gibi "Kadriye kız" demesinden öyle mutlulandı ki elini şaşıracak gibi oldu. Ses çıkaramadı.

"Memet ağbi, kalkabilecek gibiysen, bir an önce gidelim. Çok uzakta değiliz, görebilirler," dedi Yusuf.

Memet gözlerini güçlükle Kadriye'den ayırıp, öte yanında duran çocuğa baktı: "Gidelim ya, Yusuf kardeş, gidelim... Kalkabilirim elbet... Nasıl becerdiniz beni kaçırmayı?"

Yusuf soruyu yanıtlayacağına, "Yaralı olduğunu belli etme," dedi. "Kızın omzuna dolayıver kolunu. Kendi keyfinde geziyormuşun gibi, ağır ağır sokağın başına doğru geledur. Ben önden gidip araba çevireyim."

"Oldu," dedi Memet, Kadriye'nin yardımıyla doğrulmaya çalışırken.

Yusuf uzaklaşırken, "Ağır ağır dedimse o kadar da değil," dedi. "Çok uzak sayılmayız. Bakarsın bu yana dönen olur..."

Yusuf sesini işitemeyecek denli uzaklaştıktan sonra Kadriye ilk kez konuştu: "Çok uzak değilsek, yakın da sayılmayız. Kimden korkuyor ki bu?"

Memet gülümsedi: "Kimden korkulacağını iyi bilir," dedi.

Yürürlerken adımlarını elinden geldiğince ağır atıyordu Kadriye. Memet'in tüm ağırlığının omuzlarında olmasından duyduğu şeyin büyük bir mutluluk olduğunu açık seçik diyemezdi. Mutluluk nedir konusunda hiç düşünmüşlüğü, mutluluğu hiç duymuşluğu yoktu çünkü. Ama hoşuna gidiyordu bu ağırlık. İçinde dolaşan sıcak sıcak bir şeyler hoşuna gidiyordu. Bir de hiç gereği yokken, hatta tersine yersiz bir biçimde, bu kargaşalıktan sonra, Memet yaralı olduğu halde, durup dururken gülümsemekte oluşu garibine gidiyordu. Gülümser gibi, yerli mi yersiz mi demeden kıkırdayı mı verecekti yoksa?

"Olanca ağırlığımı sana verdim, kusura bakma," dedi Memet. "Ufacık da bir şeysin zaten... Nasıl oldu da sana düştü bu iş?"

"Bilmem... Yere yuvarlandığında yanındaydım... Sonra o -Yusuf mu ne adı?- 'tut ucundan bacım, polisler yetişmeden götürelim' dedi. Ben de yapıştım koluna işte..."

"Allah razı olsun..."

Yusuf'un sokak başında beklettiği taksiye varana dek bir daha konuşmadılar. Arabaya bindiklerinde Memet, "Bize mi gidiyoruz?" diye sordu.

Yusuf, "Yok, bize... Öylesi daha iyi," dedi. Bu kararının nedenlerini taksi sürücünün önünde açıklamak istemediği belliydi. "Gidip Metin ağabeyi getireyim birazdan... Şu şakağına baksın..."

Sürücü ardına dönmeden, "Geçmiş olsun," dedi. "Kavga var galiba..."

"Yok yok," dedi Yusuf aceleyle. "Arkadaş düştü de..."

Sürücüyle Memet aynı anda güldüler. "Öyle olsun" dedi sürücü.

Mutfakla yemek odası arasında mekik dokuyup sofrayı bir an önce hazır etmeye uğraşıyordu Kadriye... Yeni konuk yabancı olduğuna göre, Memet bir-iki kadeh attıktan sonra karısının nasıl da o ilk günden greve katıldığını, kendisini iyileştirmekten başka nasıl her türlü işe koştuğunu, sonra Ali'den nasıl dayak yediğini bir bir anlatacaktı kuşkusuz. Memet öyle övünürdü Kadriye'yle. Kadriye'yse olayı anımsamaktan ne denli mutlulanırsa mutlulansın, başkalarına öykü gibi anlatmasından tedirgin olur, düpedüz utanırdı kimi zaman... Memet'lerden yana oldu, greve katılıp gözcü oldu diye herkesin önünde Ali'den yediği meydan dayağını ne olsa unutmazdı kızcağız ya, olayı üzüntüyle ya da utançla değil de sevinçle anımsamasının nedeni başkaydı... Yeniden bir kargaşalık çıkarmak için fırsat kollayan Ali, bir ara Kadriye'yi gözcüler arasında görünce öyle bir deliye dönmüştü ki, kızı kolundan tutup çektiği gibi kafa göz demeden yumruklamaya, tekmelemeye koyulmuştu. Hır çıkmasın, toplum polisleri yeniden gelmesin diye büyük çaba gösteren, bir yandan da Ali'nin kız kardeşini dövmesine karışmayı herhalde gereksiz yere bela aramak sayan bir sürü kişi hiçbir şey demeden bakadurmuşlardı da, o sırada epey uzakta olan Memet öyle bir koşu koparıp gelmiş, sargısına margısına bakmadan Ali'nin üstüne öyle bir saldırış saldırmıştı ki, ağabeyinin vuruşları arasında ağlamayı kendine yediremeyen Kadriye bunu görünce sevincinden ağlamaya başlamıştı. Sonra, güçsüz durumuna karşın Ali'yi yere sermişti Memet. Kad-

riye'yi kolundan tuttuğu gibi, bir tek söz bile etmeden Rıza ağabeyinin evine götürmüş, "Bunu bir yerlere bırakma ha!" demişti Emine'ye. "Rıza gelene dek burada sakla. Ben akşam nöbeti devredince uğrarım."

Emine haklı olarak korkmuştu. Bir kere Kadriye'yi hemen hiç tanımıyordu. Sonra ikinci çocuğuna gebeydi. Rıza'yı ise o ilk günkü çatışmada içeri almışlar, daha bırakmamışlardı. Gerçi o gün serbest kalıp eve gelmesi bekleniyordu ama, ya gelmezse? Ya o gelene dek başkaları gelir de evin altını üstüne getirirlerse? Oysa Kadriye sevincinden bütün bunları düşünecek durumda değildi. Gün boyu bir köşede oturmuş, gülümseyip durmuştu gereksiz yere. Memet kendisini düşünüyordu demek? Oysa hiç belli etmemişti bunu. O ilk gün Yusufların kondusuna vardıklarında Yusuf Metin'i almaya gidip de yalnız kaldıklarında Memet, "Hadi kızım sen evine git artık, yalnız durma başımda," diye kovalamaya kalkmıştı onu. Kadriye tüm korkusuna, çekingenliğine, hiçbir erkekle baş başa kalmamışlığına karşın, "Birileri gelmeden gitmem, ya başına bir şey gelirse..." diye diretmişti. Pek az konuşmuşlardı sonra, hep grev konusunu konuşmuşlardı.

Bir-iki gün sonra, Memet iyileşip fabikaya gelince, Kadriye onlara katılmak, gözcü olmak istediğini söylediğinde Memet "Yaşa be kız Kadriye," diye gülmekten, başını şöyle bir okşamaktan başka bir şey yapmamıştı. Bu okşama Rıza ağabeyin okşamasından çok daha başka duygular uyandırmıştı kızcağızın içinde ya, görünüşte Memet'in davranışlarıyla Rıza ağabeyin arasında hiçbir başkalık yoktu... Şimdiye dek... Ama bugünkü olay Memet'te bir değişiklik meydana geldiğini göstermiyor muydu? Erkekler konusunda şüphesiz çok şey bilen Emine'ye bunu sorabilmek için can atıyordu. Ama hemen hiç konuşmuyordu

Emine; suratını asmış evin içinde dolanıp duruyor, iş görüyordu. Ancak akşamüstü kocası konusundaki korkuları, kaygıları içine sığamayıp ağzından taşmaya başlamıştı. Kerevetin bir ucuna ilişip sayıp dökmeye koyulmuştu grev yüzünden başlarına gelenleri, şimdi karnında bir çocuk, kucağında bir çocuk varken Rıza işten atılıverirse, hele Allah göstermesin içeri giriverirse nasıl çaresiz kalacaklarını. Böyle önemli konular açılmışken Kadriye kendi çocuksu, zıpır sorununu nasıl açıklayabilirdi?

Bereket versin akşam Rıza çıkagelmişti de geçici de olsa, dayanaksız da olsa bir bayram havası esmişti evin içinde. Rıza ile Memet birlikte, ateşli ateşli konuşarak gelmişlerdi. Memet Kadriye'nin varlığını onu yeniden görünceye dek unutmuşçasına en az Rıza kadar şaşırmıştı kızla karşılaşınca. Sonra olayı Rıza'ya kısaca anlatmış, derken sözü hiç uzatmadan, "Bak Rıza ağbi," demişti. "Ben büyük olarak seni bilirim. Babanı, o hırt Ali'yi hiç karıştırmayalım bu işe. Sen uygun bulursan bu Kadriye kızla evlenmek istiyorum ben....."

"Haydi buyrun," dedi Kadriye konuklarına. "Sofra hazır."

Üç erkek ikinci bir çağrı beklemeyi gereksiz görerek hemen kalktılar, masaya yanaştılar.

"Aman eline sağlık Kadriye bacı," dedi Doğan. "Pek de güzel bezemişsin sofrayı."

"Afiyetle yiyin."

Üçü oturdular, Kadriye ayakta kaldı. Selim masada dört tabak olmasına karşın oturmaya niyetli olmadığını gördü. Ama şu anda, bu konuda bir şey söylemek ona düşmezdi herhalde. Âdetleri bilmiyordu.

"Sen oturmuyor musun bacım?" diye sordu Doğan.

"Çocuklar daha aç da... Hem çok pis ikisi de. Onları yedirip yıkayayım diyorum. Siz içiyorsunuz nasıl olsa. Sıra yemeğe gelene kadar ben de işim bitirip gelirim."

"Peki öyle olsun," diye güldü Memet. Daha Kadriye odadan çıkmadan ötekilere, daha çok da Selim'e dönüp, "İçki sofrasına oturmayı sevmez bizimki," dedi. "Babası öyle alıştırmış..."

İki çocuğunu mutfakta yedirip, yıkayıp yatırdıktan sonra daha bir süre konukların yanına gidemedi Kadriye. Memet'in dediği doğruydu ama tümüyle değil. İçkiyi sevmemesinin yanı sıra, yabancı erkeklerle, herhangi bir sofraya oturmaya bir türlü alışamamıştı. Oysa Memet altı yıldır sürekli ısrar eder, kimi zaman zorla kolundan tutup masaya getirirdi... "Ne demek erkekler oturacak da sen hizmet edeceksin? Yanaşmalar gibi mutfakta karın doyuracaksın?.. Bu evin bir kişisisin sen de... Yaşamımızı, her şeyimizi paylaşıyoruz, soframızı neden paylaşmayalım? Arkadaşlarımızı neden paylaşmayalım? Ben eve konuk getiriyorsam, ikimizin de konuğu bunlar... Senin de onlara söyleyecek sözün, onlardan işiteceklerin, öğreneceklerin var..."

Kadriye içini çekip doğruldu. Evet haklıydı Memet; dedikleri her zamanki gibi doğruydu elbet. Sıcak yemeği alıp gitmeliydi içeri... Hem de baş örtmeden...

Kadriye yemekle birlikte odaya geldiğinde, Memet öyküsünü yarılamıştı bile..

"... Ben somyanın üstüne öylece yığılıp kalmışım, Yusuf doktor getirmeye gitmiş... Bir de kafamı çevirip bakayım ki, bir köşeye büzülmüş tir tir titriyor... Ama ne korku! Gözleri yuvalarından fırlayacak sanki... Acıdım fakire... Ömründe böyle işlere bulaşmamış, bulaşacaklardan da değil kendi haline bırakırsanız. Bari yüreğine inip de elimizde

kalmasın, gitsin bir an önce dedim. Göndermeye kalktım. Ne dese beğenirsiniz? Gitmem, dedi, direndi bayağı... Baktım ki yanılmışım, küçük müçük ama yüreğinde yiğitlik var... Ne de olsa Ali'nin kardeşiyse, bir yandan da Rıza'nın kardeşi... Peki, dedim, bugün orada neden kavga çıktı biliyor musun bari? Dedi ki... Yahu, ne demiştin Kadriye?"

Yemek dağıtmakta olan Kadriye kızardı, kafasını daha bir önüne eğdi. "Ne bileyim ben ne dedimdi," diye karşılık verdi. "Geçmiş gün, onu mu tutacağım aklımda?"

Memet güldü. "Neyse uzatmayalım, anlaşıldı ki hiçbir şeyden haberi yok. Ne grev bilir ne de başka bir şey... Sendika nedir bilmiyor ki sarı sendikayı anlasın. Yalnız Ali ağabeyi 'sarı sendika kızıldan iyidir' demiş, o kalmış aklında... Benim de kafa iyice hafiflemiş yediğim taşlardan yumruklardan. Başladım anlatmaya. Anlattıkça anlattım, anlattıkça anlattım, artık susturabilene aşkolsun. Neden derseniz, bu da pek meraklı dinliyordu... Ben konuştukça gözleri de ağzı da açıldıkça açıldı... Korku titreme kalmadı... Nasıl bir ilgiyle dinliyor, yutacakmış gibi her ağzımdan çıkanı! Arada bir soru da soruyor... Hem de doğru dürüst sorular... Yani sorulardan anlıyorsun ki, dediklerini anlamış... Derken..."

"Amaaaan, yetti artık be Memet," dedi Kadriye sıkıntıyla, "herkes bıktı usandı beni dinlemekten..."

"Seni gösteriş olsun diye söylemiyorum ya," dedi Memet. Oysa anlattıklarında apaçık gösteriş olmasa bile bir övünme payı olduğu kesindi. "Yani en bilgisizine, en aklı ermezine bile yolu yordamıyla bir şeyler anlatılırsa, işi kavrar, aklı erer demek için söylüyorum... Böyle yapmalıyız, böyle öğretmeliyiz herkese diyorum..."

Doğan, "Anlayacağın Kadriye bacı," dedi, "seni değil de kendini övüyor!"

Gülüştüler. Kadriye bardağına su doldurdu.

"Amma yaptın, ağbi... Övünmek mi bu şimdi? Övünecek olursam Kadriye'yle övünürüm elbet... Yiğitliğiyle, yüreğiyle övünürüm... Neler çekti benim yüzümden..."

Memet konuşmasını sürdürürken Selim Kadriye'nin yüzüne dalıp gitti; arkadaşının sesi uzaklaştı. Boyasız, bezemesiz olduğu için ilk bakışta dikkati çekmeyen, "akça pakça" denilen yüzlerdendi Kadriye'ninki... Ama baktıkça, odanın her yanındaki ak örtüler gibi aşırı bir arılığa, bir tür tinsel arınmaya götürüyordu kişiyi... Odayı aydınlatan öğelerin en başında genç kadının yüzü varmış gibi geldi Selim'e. Çizgileri de bir başka, bir alışılmamış biçimde yumuşaktı... Davranışlarına, tüm devinmelerine de yansıyordu bu yumuşaklık... Şaşırdı Selim. Ömründe böylesine sessiz, iddiasız, öylesine varlığını duyurmamaya çalıştığı halde, bulunduğu yeri böylesine dolduran kadın görmemişti... Böylesi kadınlar olabileceğini bile düşünmemişti... Başı dönerek gözlerini açan bir yaralının, karşısında ilk iş Kadriye'nin yüzünü görmesinin nasıl bir mutluluk olabileceğini anladı. Yüreği sevgiyle doldu. Coşkusuz ama güvenli, sıcak bir sevgi... Yıllar önce anasına duymuş olması gereken ama duyamadığı, duyurmadıkları bir sevgi... Memet'e yeni bir saygıyla baktı.

Konuşmasını sürdürüyordu Memet: "... İkimiz de çalışmasaydık nereden çıkacaktık bu eve? Sonra çocuk olunca bocaladık biraz elbet. Bizim fabrikada kreş mreş ne gezer? Devletin de yok buralarda. Olsa bile alırlar mıydı almazlar mıydı belli değil... Neyse, sonunda anamı razı ettik... Aslında o da sevindi ya gecekondudan çıkıp apartmana geldiğine, gene de biraz naz etti bu yaştan sonra çocuk bakacağım diye. Şimdi kovsan gitmez... Böyle arada bir ablamlara gönderiyorum da istemeye istemeye gidiyor...

Aslında istesem bu katı satın alırdım. Kredi veriyorlar biliyorsun, hemen hemen kira parasına ev sahibi oluyorsun beş-on yılda... Ama ben istemedim..."

"Neden?"

"Canım mal mülk sahibi olmak istemiyor da ondan. Oturuyoruz işte... Bura benim olacak da n'olacak?"

"İyi ama, çoluk çocuğun var... Yarın bir gün sana bir şey olsa ailen ortada kalmaz hiç değilse..."

Memet güldü: "Bir şey olmaz bana... Ya da, ev sahibi olursam bir şey olur belki ama, böyle durup dururken olmaz... Ne bileyim ben? Yitirecek bir şeyim olsun istemiyorum. Sırtımda fazlalık bir şeyler taşıyarak girmeyeyim kavgaya... Günün birinde, 'ya şu elimden giderse, ya bunu yitirirsem' diye hesaplar yapmak zorunda kalmayayım..."

"Yanlışsın," dedi Selim. "Yitirecek bir şeyim olmasın diye ev almamaya kalkan kişi, zaten o evi korumak için kavgadan kaçınmayacak kadar namusludur... Çocuklarının geleceğini sağlama al biraz, daha rahat dövüşürsün..."

Kadriye birden atıldı. "Tamam," diye ilk kez coşkuyla katıldı söze. "Ben de öyle dedim, aynı senin gibi dedim ağbi... Sen bir ev için gözünü sakınacak adam mısın, dedim..."

"Peki ya Rıza ağbin? O gözünü budaktan sakınır mıydı eskiden? Onun gibi gözü pek adam görmemiştim ömrümde... Ama şimdi ne diyor? 'Tam başımıza bir ev aldık, işimizi yoluna koyduk... Çocuklar okulda... Yüksekokula gidip adam olma fırsatları var... Karıştırma kafamı... Belâlı işlere sokma beni,' demiyor mu?"

Kadriye önüne baktı. "O başka," dedi, "Rıza ağbim seninle bir mi?"

"Benim de öyle olmayacağım nerden belli?"

"Olmazsın," dedi Doğan. "Olmazsın çünkü düşünüyorsun bunları bak. Bir ev aldın, kendi başını kurtardın diye yan gelip yatacaklardan değilsin."

Selim güldü, "Dur, çocuğun kanına girme," dedi Doğan'a. "Ne yapsın böyle çürük bir kat alıp da? Gazeteleri okumuyorsun galiba. Bir-iki yıla kalmayacak Dolmabahçe Sarayı'na yerleşeceğiz hepimiz!"

"Yaşa be Selim ağbi! Bizdensin valla!"

Saatler sonra, geceyi serinleten ama çevredeki türlü kokuları dağıtamayan sert rüzgâra karşı istasyona doğru yürürlerken Selim çok uzun süredir duymadığı bir coşkuyla durmadan konuşuyordu:

"İşte asıl önemli olanlar bunlar, bu Memet gibi kişiler... Sağlam olan onlar... Bir şeyler yapacaksak onlarla yapacağız ancak... Ya da, daha doğrusu onlar yapacaklar, biz belki yardım edeceğiz..."

"Elbette," dedi Doğan, coşkusuz.

"Herkesin bildiği bir gerçeği yineliyormuşum gibi geliyor sana, onun için kulak vermiyorsun doğru dürüst... Ama bak, iyi dinle, dediğim başka. Şimdiye dek yaptıklarımızın, hâlâ da yapılanların yanlışları söylemeye çalışıyorum... Asıl yapılması gereken işler beklerken öğrenci boykotları, yok işgaller, yok yürüyüşler, sokak kavgaları yapıyoruz da ne oluyor? Yararsız, boş şeyler, hatta zararlı şeyler bunlar... Boşa harcıyoruz vaktimizi... Ne elde ediliyor? Hiç! Kuru gürültü!"

"Belli bir birikime, bilinçlendirmeye gidiliyor..."

"Bir dakka... Kimi bilinçlendiriyoruz? Üniversitede boykot var, öğrenciler sokağa döküldü diye hangi işçi bilinçleniyor söylesene bana? Çoğunun gözünde durup dururken polisle vuruşan işsiz güçsüz birkaç çapulcudan, eli-

ne okuma fırsatı geçmişken bunu değerlendirmeyip dalga geçen serserilerden başka ne bu çocuklar? Bilinçlendirmeymiş! Birikimmiş! Bütün bu olaylar kimi bilinçlendirmeye yarıyor biliyor musun? Ötekileri! Bizden korkulması gerektiğini birdenbire anlayıverenleri! Tıpkı o geçen yaz gittiğimiz tiyatro gibi... Hani yazlık sinemada... Hani çok devrimciymişler de başlarına bir sürü işler geliyormuş... Peki kimler parayı basıp seyrediyor bunları? Kimler oyunun sanat değeri üstüne uzun uzadıya söz edip arkasından, 'aman bunlar gün gelir işi azıtır, bir an önce önlemlerimizi alalım' diye bilinçleniyor?... Değil... Değil, yapılacak işler bunlar değil... Olmadığı şurdan belli ki bu tiyatrocuların dünya kadar para kazandıklarını, bir bölüğüyle devrimci örgütlere yardım ettiklerini söyledin bana. Olur mu öyle şey? Dünyanın neresinde görülmüş bu? Tiyatronun en ileri olduğu ülkelerde bile devrimci tiyatro dedin mi para kazanmaz... Tersine... Devrimci örgütler devrimci tiyatrolara yardım ederler... Şimdi bunun gerisindeki anlamı görmüyor musun? Neden Türkiye'de tersi oluyor? Neden devrimci örgütlerin parası, desteği yok da, tiyatroların var? Çünkü ne örgüt gerçekten devrimci, ne de tiyatro... İkisi de benzetme, öykünme, temelsiz!"

"Peki ne yapalım istiyorsun be güzel kardeşim?"

"Ne mi yapalım? Her şeyden önce ne yaptığımızı bilelim... Eğlence olsun diye boykot yapmayalım, adam kaçırmayalım... Sağlam temellere, sağlam kişilere dayandıralım işimizi... Bilinçlendirmeyse, kimi bilinçlendireceğimizi bilelim... Burada kimseyle eski bir arkadaşlığım kişisel yakınlığım olmadığından mıdır, aynı tür olaylar, aynı tür yanlışlar daha önce başımdan geçtiğinden midir bilmem, daha nesnel bir değerlendirme yapabiliyorum gibi geliyor... Ayrıca biliyorum ki işler bir kızıştı mı, sokak kavgası sokak

savaşına dönüştü mü kişi iyice ipin ucunu kaçırıyor... Karşıdakiler sıkı bir provokasyona girişti mi, sen kimi zaman bunun provokasyon olduğunu bile bile saldırıyorsun... Bir tür savaş coşkusu sardı mı içini, sağlam kafayla kırk yılda yapamayacağın şeyleri yapabiliyorsun... Başıma gelmedi değil..."

"Allah esirgesin," dedi Doğan eğri bir gülümsemeyle. "Ama sen de bizim çocukları o besili Fransız piçleriyle bir tutmaktan vazgeç. Arada çok fark var..."

"Öyle mi dersin? Gördüğüm kadarıyla Memet gibi birkaç kişi dışında buradakiler de besili piçler... Öğrenci olayları, öğrenci işleri olmaktan kurtarmak gerek eylemleri... Öğrencilerin ve birtakım hevesi kursağında kalmış yaşlıların elinden alıp gerçek sahiplerine vermek gerek... Öğrencilerle, yaşlılarla iş yapılmaz... Öğrencilik geçici bir durumdur, bilirsin... Yaşlılıksa hepten umutsuz bir durum!.."

Doğan başını arkaya atıp bir uzun güldü önce, "Yalan da değil," dedi. Sonra ciddileşti. "Doğrusun, doğrusun bir yere değin... Ama o yerden sonra aşırı gidiyorsun gibime geliyor. Boykotlar sözgelimi.. Yalnızca eğlence olsun, keyif olsun diye yapılmıyor ki bunlar... Kötü koşullar altında çalışan işçiye grev hakkı tanıyorsun da, öğrencinin kötü eğitime, yetersiz, yanlış eğitime karşı direnmesine neden kızıyorsun? Ülkenin geleceğini kuracak olan gençliğin -öğrenci olsun, emekçi olsun- en iyi koşulları istemesi, araması yanlış mı? Sonra, aydın kişiler ya da geleceğin aydın kişileri olarak politik bilinçlenmeye en açık, en yatkın olanlar öğrenciler değil mi? Politik bilinci olan uyanık kişiler olarak belli tutumlara karşı çıkmak, belli durumlarda seslerini duyurmak sorumlulukları yok mu sence?"

"Evet, evet, evet... Ama ses duyurmak, sırf karşı çıkmak kendi başına bir sonuç olarak görülmemeli. Gerekti-

ği gibi kullanılmayan bir araç kişinin elini koparıp götürüverir bakarsın..."

"Evet, dediğin doğru elbet... Çoğu yerde yanlış kullanılıyor olabilir... Ama unutma ki çok yeni bütün bunlar... Yavaş yavaş alışacağız..."

"İşte, alışmamıza vakit bırakmadan işi aceleye getirmek isteyenler, yalnızca elimizi değil kolumuzu da koparıp götürmek isteyenler de var... Üniversitedeki silahlı çatışmalar bunun en belirgin örneği!"

"Olabilir... Olabilir değil, kesinlikle öyle... İşte onlara karşı çok iyi korunmak gerek... Biliyorum bunu. Ama bilmeyenler var. Haklısın... Ne var ki sağcıların silahlı saldırılarına karşı eli kolu bağlı durmak olanaksız... Ayrıca aptallık. Sana kurşun atana nutuk mu atacaksın yani? Geçen haftaki olayı düşün. Durup dururken saldırdılar... Ece, bizimkiler karşılık vermeseler miydi? Kurşunlara hedef olup ölseler miydi?... Sonra... Egemen çevreler, onların basını öyle bir değerlendiriyorlar, öyle bir yanlış yansıtıyorlar ki olayları, çoğu kişi işin aslını bilmeden suçluyor bizi... Ama bu tür yanıltıcı yorumlar yapılıyor diye eylemlere hepten son verecek değiliz ya?"

İçini çekti Selim... "Öyle yapmalı, yapabilmeli ki," dedi, "yanıltıcı yoruma yer kalmasın. Onun için çok dikkatli davranmalı... Çok iyi düşünmeden bir şey yapmamalı diyorum..."

Doğan güldü. "O zaman da korkarım Hamlet gibi kendi kendine şiir okumaktan başka bir şey yapmamamız gerekecek..."

"Dalga geçme, anlıyorsun ne demek istediğimi. Bize karşı silah çeken varsa ellerine gökten inmedi ya bunlar? Öğrencileri birbirine kırdırmakta yarar gören, çıkar arayan kişilerce donatıldıklarını hepimiz biliyoruz... Peki oyuna

gelmeyelim, tıpkı onların istedikleri gibi davranmayalım demek neden Hamletlik oluyor? Düzenledikleri oyunu benimsemekle çok daha korkunç, çok daha etkili bir silah veriyoruz ellerine... Kurşunlanmaktan çok daha beter edebilirler bizi... Hepimizi hepten yok edecek bir baskı kurabilirler... Bu yoldalar. Yalnızca kamuoyu üstünde kurulan bir baskı bile yeterli. Sokaktaki adamın bizi yanlış tanıması, bize karşı olması yetmez mi? Seni çapulcu, bozguncu sanan bir adamla birlikte nasıl devrim yapacaksın? Nasıl inandıracaksın onu dediklerinin doğruluğuna? Şaşarsın, en aklı başında kişiler bile nasıl anlıyorlar ya da hiç anlamıyorlar bizi... Sözgelimi Seyda... En yakın örneği alıyorum..."

"Seyda örnek değil... Boş ver şimdi Seyda'yı..."

"Öyle deme," diye coşkuyla haykırdı Selim. "Boş veremezsin, hiç de boş kafalı değil çünkü. Hatta aşırı akıllı... Üstelik tam bilinçsiz de sayılmaz... Ne bileyim ben? Daha el kadar kızken Nâzım'ın şiirlerini ezbere biliyormuş sözgelimi..."

"Nâzım'ın şiirlerini ezbere bilmek, hatta sevmek bile kendiliğinden Marksist mi yapıyor kişiyi?" diye güldü Doğan... "En iyi yanıtı Nâzım'ın kendisi vermiş sana...

"Hayır Maksim Gorki, hayır ihtiyar usta, bu hususta hemfikir değiliz! Nasıldı yahu? Lenin'i sevmek... anlamak değil! Şuurun çok uzun bir köprüsü var duymakla anlamanın arasında. Sen sevdin onu, onu duydun, fakat anlamadın! Öldü, ağladın, fakat bizim gibi ağlamadın! Onu sen anlamadın! Anlamadın! Anlamadın!

"Lenin'i anlamak demek inkılabı Lenin gibi anlamak demektir! Sen inkılabı anlamadın!"

"Ha öyle işte... Seyda Nâzım'ı bizim sevdiğimiz gibi sevemez... Anlayamaz. Ne de olsa zengin karısı."

Ne de olsa zengin karısı! Seyda'yı günün birinde böyle kısaca tanımlayıvermek! Ya da böylesi bir tanımlama karşısında susmak? Birkaç ay önce söyleseler güler geçerdi Selim... Ama o zamanlar Seyda'dan umudu vardı... Şimdiki umutsuzluğu ise, gerçek bir umutsuzluk değildi aslında... Kızıyordu; çaresiz, yeteneksiz hissediyordu kendisini kadının karşısında... Ona erişemediği, beyninin çevresinde örülmüş olan zırh mıdır, duvar mıdır onu yaramadığı, aşıp derinlerde bir kıpırtı yaratamadığı için kendi kendini suçluyordu... O anda Doğan'ın karşısında Seyda'yı savunmak aslında onu değil de kendisini savunmak olacağı için susmuştu... Peki ama neden? Neden hiç tanımadığı kişileri birkaç cümle konuştuktan sonra etkileyebiliyordu da Seyda karşısında güçsüz kalıyordu? İlk başlarda söylediklerine inanmış gibi görünmüş, her dediğini ilgiyle dinlemişti de neden birden kabuğuna çekilivermiş, Selim'in inançlarına, yaşamına hatta, karşı, düşmanca sayılabilecek bir tutum takınmıştı?

Anımsıyordu, bir gün Marksizm üzerinde uzun, kuramsal bir açıklamaya girişmişti. Yazdı daha, gene çalışma odasındaydılar, en iyi orada sevişiyorlardı çünkü. Seyda birden ayağa kalkmıştı. Çıplaklığını gizlemeye çalışmadan, hatta belirli biçimde sergileyerek, ukala olarak nitelenebilecek bir yürüyüşle kitaplıkların yanına gitmiş, camlı dolaplardan birini açarak gelişigüzel sekiz-on kitap almış, getirip Selim'in ayaklarının dibine bir yığın halinde fırlatmıştı. Sosyalizm üzerine İngilizce kitaplar!

"Ahanda hepsi burada," demişti, "biz de okuduk."

"Madem biliyorsun ne diye anlattırıyorsun bana? Ya da dediklerimi anlamazlıktan geliyorsun?"

"Hepsi palavra da ondan! Bu heriflerin tümü analarının koynuna girmek isteyip de girememiş, babalarını öldürmek isteyip de öldürememiş hasta kişiler! Alaşağı etmek is-

tedikleri düzen de aslında kafalarındaki baba simgesi!"

Selim'in kanı beynine sıçramıştı.

"Böyle konuşamazsın Seyda!"

Gülüvermişti Seyda işin ciddiliğini iyice bozmak istercesine:

"Matrak geçiyorum be! Ama tüm sorunu böyle yorumlayanlar da var. Bunu bile bilmiyorsan biraz daha okuman gerekecek!"

Selim bilmiyordu, bilemezdi, Seyda'daki bu direnişin onun tek savunması, sevgisini tek koruma yolu olduğunu... O ilk gün, Selim "devrim" deyip boşlukta erir gibi gittiği andan beri "devrim" ya da Selim'in Seyda dışındaki tüm uğraşları, tüm eylemleri genç kadının baş düşmanı olmuştu. Selim'i bir gün yitireceğini ve onun uçup gitmesinin "devrim" yüzünden olacağını kemiklerinde, iliklerinde duyuyordu. Onun için, kafasıyla benimsediği, inandığı düşünceleri bile yüreğiyle itiyor, diliyle küçümsüyor, gülünçleştirmeye çalışıyordu... Selim'in dedikleri de ne denli inandırıcı, ne denli etkili olursa yüreğindeki korku o denli büyük, o denli üşütücü, dış tepkisi o denli karşıt oluyordu. Selim nerden bilsin, nasıl anlasındı bunu? Tüm çabası Seyda'yı, Seyda'ya olan sevgisini yaşamına yön veren ülküyle, günlük eylemleriyle bütünleştirmekti. Bunda başarısızlığa uğradıkça Seyda'dan uzaklaşmıyordu ama, onunla olan ilişkisini gerçekdışı bir olay, bir tür tatlı düş olarak görmeye başlıyordu...

Memet'in evinde geçirdiği akşamın gecesi, Doğan'ın evinde kalmak çağrısına kulak asmayıp sabaha karşı saat üçte Seyda'nın evinin kapısını kendi anahtarıyla açtığında öylesine kızgın, öylesine hırçın bir hava içindeydi ki, ne olursa olsun Seyda'yla sevişmeye, gerekirse onu Oktay'ın yatağından zorla çekip almaya kararlıydı... Düşü gerçeğe yaklaş-

tırmanın tek yoluydu sevişmek! Oysa Oktay Topağacı'ndaydı o gece. Seyda da sırf Selim'le buluşmak için buraya gelmiş olduğuna göre, elbette sabaha karşı saatin üçünde bile onu bekliyordu. Çalışma odasında oturmuş kitap okumaktaydı. Selim odaya girince kitabı kapayıp yanındaki alçak masaya bıraktı. Oktay'ın yatak odasında gürültü çıkaramamanın getirdiği düş kırıklığıyla Seyda'dan önce kitabın kapağına baktı Selim. Sigmund Freud'un yaşamı! İngilizce!

"Bu süprüntüleri okuyorsun utanmadan, değil mi?" diye sordu kavga eder gibi. "Serseri herif, Marx'la aynı tarihlerde yaşamış da milletin cinselliğiyle uğraşmaktan başka bir halt etmemiş!"

Seyda sevimli gülümsedi: "Şu saatten sonra sen de cinsel konularla uğraşmak niyetinde değilsen, boşuna beklemişim demek," dedi.

Selim'in Seyda'ya çevirdiği gözleri koyulaştı. Güldüğünde kısılıp kapanıp, neredeyse yok oluyorlardı ya, kızdığında tersine büyüyor, yusyuvarlaklaşıyor, koyulaşıp, alabildiğine derinleşiyorlardı.

"Boşuna beklememişsin," dedi söver gibi. Seyda'yı kolundan yakalayarak çekti, oturduğu koltuktan kaldırdı. "Beklemişsin, bari adam gibi bekleseydin," diyerek savurdu kızı.

Seyda'nın gözleri korkuyla büyüdü: "İyisin ya Selim?"

"Değilim, hayır... İyiydim ama artık değilim... Kızıyorum sana..."

"Neden? N'oldu? Anlamıyorum..."

"Anlayamazsın elbet... Anlamazsın. İnsan değilsin çünkü... İşte onun için kızıyorum sana..."

Seyda önüne baktı, ses çıkarmadı. Diyecek bir şeyi yoktu ki. "Neden insan değilim?" diye sormaya korktu. Selim'in çok geçerli, çok gerçek bir karşılık verebileceğinden korktu.

"Tıpatıp insana benziyorsun oysa... Ama bir yerlerde yanlışlık olmuş anlaşılan... İnsanlıktan çıkmışsın..."

Bu bir ayrılık başlangıcı mı? Seyda'nın boğazı kuruyuverdi. Selim böylesi bir girişten sonra çıkıp gideceğini mi açıklayacaktı? Çıkıp gidiverecek, çıkıp gidiverecek... Başından beri bu korkuyla yaşamıştı Seyda. Korktuğu başına mı geliyordu?

Selim koltuklardan birine uzanırcasına oturdu. Hemen gitmeyecek demek ki. Hiç değilse şu koltuktan kalkıncaya dek gitmeyecek.

"Bir de akıllı geçiniyorsun, akıllısın da herhalde, kimbilir? Allah bilir deha üstü bir zekân vardır." Gözlerini Seyda'dan hiç ayırmadan, gittikçe kıyıcılaşan bir sesle konuşuyordu Selim.

Seyda başını kaldırdı. "Kim söyledi sana?"

"Sen söyledin, kendi ağzınla... Arada çaktırmadan övüyorsun özünü, yalan mı? Zekâm vaktiyle Ankaralı ölçekleri, ölçüleri tarifsiz şaşırtmıştı diyorsun... Tamam anladık, akıllısın. Akıllı olmak yetmez ki..."

"Yetmez," dedi Seyda. Duyulur duyulmazdı sesi.

"Akıllı olmak insan olmaya yeterli değil," diye sürdürdü Selim. "Uzun bir köprü var ikisinin arasında... İnsanı hayvandan ayıran akıl derler ya, o da yalan. Ya da herif bu sözü ilk ettiğinden beri insan aklı öylesine gelişmiş, öylesine üstün bir düzeye gelmiş ki, aklı insanlıktan ayırmayı başarmış..."

"Ne istiyorsun benden?"

"Ne mi istiyorum? Eksik olan insanlığın olduğuna göre, insanlaşmanı istiyorum biraz olsun... Korkunç bencilliğinden kurtul istiyorum..."

"Ben mi bencilim?"

"Şaştın mı? Neden? Bencillikle çıkarcılığı eşanlamda

tuttuğum için mi? Öyle bir karışıklık var Türk dilinde, evet. Ya da bazı kişilerin kafasında.. Oysa bencillik öz çıkarı düşünmek değil. Bencillik özünden başka bir şey düşünmemektir. Bir de özünden başka kişileri hep seninle olan ilişkileri çerçevesinden düşünmek... Geçmişine şöyle kısaca bir göz atıver, ya da istersen uzun uzun yor kafanı, kendini zorla... Ömründe kendinden başkasını düşündüğün oldu mu?"

Seyda inatla sustu. Dişlerini sıkmaya başlamıştı...

"Yok mu? Peki, gene düşün bakalım... Yanlışlıkla da olsa, kendinden başkasına yararı olan bir şey yaptın mı?"

Bu sefer gülümsedi genç kadın: "Kendime yararı olan hiçbir şey yapmadım ki," dedi. "Anlayacağın bencillikten de öte, ya da tam tersi bir şey benimki... Bensizlik belki de? Tümden, hepten yararsız bir kişiyim... Kendime bile yararım yok!"

"Bravo öyleyse, kutlarım," diyerek kızgınlıkla ayağa kalktı Selim. Biraz önce olduğundan daha kızgındı, ama bakışları yumuşamış mıydı biraz? Sesindeki kıyıcılık da gitmişti. "Marifetmiş gibi söylüyorsun bir de... Eminim övünüyorsun bile yararsızlığınla!"

"Övünmüyorum, hayır. Boyun eğiyorum yalnızca... Yararlı olabilme olanağını yitirdim bir kez... Şimdi bir sürü yalanla boş yere avunmaya kalkamam..."

"Bahane bu, bahane! Öyle bir yalan uydurmuşsun ki kendine, tüm öteki yalanlara karşı koruyor seni. Oysa yalanın âlâsını, en kocamanını yaşıyorsun! Fizikçi olamadın diye her şeye boş vermek kadar büyük bir yalan olamaz... Sana bir şey diyeyim mi, fizikçi olsaydın bile, dünyanın en yararlı işlerini görseydin bile insanlığa yararlı olabildiğin için değil, kendi gözünde yücelebildin için övünürdün sen! Öylesine bencilsin ki, iyi bir iş yapıldığı için değil, o

işi sen yaptığın için mutlu olursun! Peki ama neden? Kim oturttu seni evrenin en ortasına, ha? Gerçekten inanıyorsun değil mi, senden, bir de seninkilerden başka herkesin, her şeyin önemsiz olduğuna?"

"Evet öyle," dedi Seyda. "Galiba tümüyle haklısın... Görüyorsun doğru bir söz ettiğin zaman karşı çıkacak kadar inat kafa değilim. Önemsiz hepsi... Ya da, belki kendilerine göre önemleri var ama, beni ilgilendirmiyor hiç. İlgilendirmesi için de en ufak bir neden göremiyorum..."

Coşkusuz konuşmaya çalışıyordu Seyda ama her yanı titremekteydi. Selim ona doğru birkaç adım attı.

"Neden var oysa... En azından, en gözle görülür, en açık seçik neden şu ki, ilgisizlik hiçbir erinç getirmiyor sana. Tersine, dehşetli tedirginsin. Kendi deyiminle mutsuzsun. Boğuluyorsun. Soluk bile alamıyorsun. Değil mi? Öyle değil mi? Söyle!"

Durmadan üstüne gelen delikanlının karşısında sendeledi Seyda, geriledi. Bu yoğun saldırıya artık dayanamayacağını hissediyordu. Ayakta kalabilmek için bile öylesine büyük bir güç göstermekteydi ki... Yüzünü elleriyle kapayıp bir adım daha geriledi.

"Yeter, yeter artık!" diye bağırdı. "Sen benim ne çektiğimi biliyor musun? Bütün bu mutsuzluk..." Sesi boğuk, bulanık çıkıyordu, güç seçebiliyordu Selim sözcükleri. Seyda ellerinin ardında ağlıyor olabilirdi. Ya da ağlamamaya çalışıyordu. "Kişinin tüm mutsuzluğunu kendi kendine borçlu olduğunu bilmesi ne korkunç şeydir, haberin var mı? Hiçbir başka kişiyi ya da olayı suçlayamamak.. Babam öldü de ondan, anam dövdü de ondan, evimiz yandı da ondan diyememek... Her Allahın günü aynaya bakıp sen sen sen Seyda, sen yaptın, bilerek yaptın, senden başka sorumlu yok diye yinelemek... Aldanamamak, avuna-

mamak? Ne sanıyorsun sen? Unutmaktan, bir duvar örüp arkasına saklanmaya çalışmaktan başka ne yapabilirim? Ne gelir elimden?"

Selim bir süre hiç ses çıkarmadan baktı. Seyda'nın dökmediği gözyaşlarını içine akıtıp bitirmesini bekledi. Sonra alçak, yumuşak bir sesle,

"Delisin sen," dedi. "Biliyor musun, resmen delisin."

Seyda derin bir soluk aldı. Toparlanmaya çalışıyordu.

"Yeter, yeter artık dedim," dedi alçak sesle. "Rahat bırak beni. Hemen bu gece öldürmek zorunda değilsin."

"Saçmalama. Kulağını aç da beni dinle biraz. Buncadır konuşuyorum seninle... Kaç aydır konuşuyorum, dediklerimin yüzde doksanını işitmiyorsun bile... Dinlemiyorsun çünkü, dinlemeyi bile öğrenememişsin... Ama bu sefer dinle... Bu sefer senden söz ediyorum: Sorumlu sen değilsin. Değilsin, anladın mı? Suçlu sen değilsin. Mutsuzluk dediğin şeyi özüne borçlu değilsin! Sorumlu olanlar seni sen yapanlar! Çocukluğundan beri seni yalan yanlış yoğuran çevren! Ta ne zaman demedim miydi sana, bir şeyler yapabilmek, insan gibi yaşayabilmek için çevreni aşman gerek diye? Ne diye boş yere konuşturuyorsun beni, bilmezmiş gibi? Şu parlak camların ardında, ceviz rafların üstünde hiç mi sosyoloji kitabı yok? Kimsenin boşlukta yaşamadığını bilmiyor musun? Kişi durup dururken insanlıktan da çıkmaz. Seni insanlıktan çıkarmışlar. Çevren çıkarmış!"

"Çevre, çevre deyip durma bana," diye diklendi Seyda. "Bu çevre için yetiştirmediler ki beni... Oktay gibi biriyle evlenip işsiz güçsüz bir kadın olayım diye çabalamadılar ki... Babamın neredeyse yüreğine indi fakülteyi bıraktığımda... Şimdi neden böylesine boğuluyorum sanıyorsun? Beni tanıdığın öteki kolejli kızlarla bir tutma. Onlar

gibi olsaydım, senin zibidi anan gibi olsaydım ya da, sıkıntım mı olurdu? Bana saldırıyorsun, biraz da daha beterlerini gör bakalım ne diyeceksin?"

"Bana ne daha beterlerinden?" diye dudak büktü Selim. "Bana ne birtakım geri zekâlı karılardan? Onlarla uğraşmak aklıma bile gelmez. Seninle uğraşıyorsam kurtarılacak bir yanın vardır belki. Onu düşünsene!"

"Hıh! Çevreymiş! Benim büyüdüğüm çevre bambaşkaydı. Anadolu'da büyüdüm ben. Hani senin beyaz bir ata binip gidip kurtaracağın Anadolu'da, senin değil görmek, adını bile işitmediğini nice kentte, kasabada geçti çocukluğum."

"Nasıl yanlış geçen bir çocuklukmuş ki Anadolu'da büyümek en ufak bir iz bırakmamış üstünde... Mermerin üstünden akıp giden su gibi, minicik bir delik bile açamamış... Neden? Hep ayrıcalığın vardı da ondan, değil mi? İstanbullu olmaktan, iyi aile çocuğu olmaktan kurtulamadan o toplumun alabildiğine dışında yaşatmışlar seni de ondan... Yoksul yerli çocuklarıyla -hatta varlıklılarıyla bileoynamana izin verirler miydi? Olsa olsa savcının -ne derlermiş eskiden?- müddeiumuminin, belki de doktor beyin, kaymakam beyin çocuklarıyla oynardın, değil mi? Ötekilerle okulda aynı sıralarda oturmanız bile ne nimetti kimbilir? Ötekileri ezmeye bile kalkmadınız eminim. Öylesine üstündünüz, öylesine yukardan bakardınız ki hepsine."

Selim sustu. Seyda'yı uzun uzun süzmeye koyuldu. Seyda da susuyordu. Şaşkındı çünkü. Bütün bunları, Selim nerden bilebilirdi? Zekâ ölçümü olayı gibi bunları da kendisi anlatmış olamazdı. Şu ana dek, Selim söyleyene dek bu konuda hiçbir şey düşünmemişti ki. Ancak şimdi, onun ağzından işitince durumun gerçekten öyle olduğu-

nu kavramıştı. Peki Selim nerden biliyordu?

"Söyle bakalım, sokakta oynar mıydın hiç?" diye sordu delikanlı.

Seyda boğazını temizledi. "Hayır," dedi. "Hep... Her yerde bahçemiz olurdu..." Çocukluğunun karışık anıları birden karışık bir gülümseme yaydı yüzüne -acı, tatlı, mutlu, mutsuz...- "Mahalle çocuklarıydı sokaktakiler. Mahalle çocuklarıyla oynatmazlardı..."

"Elbette," diye güldü Selim. "Cici kızımız cici entarisini sokaklarda kirletmesin... Hele hele cici dilini hiç bozmasın. Türkçe'yi yalan yanlış öğrenmesin... Kime benziyormuş sizinkiler, biliyor musun? Sizinkiler ve onlar gibiler... Vaktiyle Afrika'ya giden Avrupalılara... Hani sömürücülerin yardımcısı misyonerler varmış ya, onlara işte... Vahşilere yol yordam öğretelim, din öğretelim, okuma yazma öğretelim... Yalnız fazla yaklaşmasınlar aman... Laubali olmaya hiç gelmez. Hadi biz görevimiz gereği bunlarla haşır neşir olmak zorundayız, hiç değilse ailemizi koruyalım, çoluk çocuğumuzu koruyalım..."

"Kafadan konuşma," dedi Seyda. "Ana babamın kimseyi sömürdüğü yoktu. İyi bir şeyler yapalım, yararlı işler görelim diye didinip durdu zavallıcıklar..."

"Olabilir, olabilir... İyi yürekli, hatta yufka yürekli bile olabilir kişi. Ama iyi yürekli, iyi niyetli olmak, kendi başına bir işe yaramaz... Ne demişler? Cehenneme giden yol iyi niyet taşlarıyla döşeli demişler. Yararlı olmak istemekle yararlı olmak arasında dağlar kadar ayrım var. Yararlı olmak için ne yapmak, nasıl davranmak gerektiğini bilmek gerek. Halka değil, egemen çevrelere yararlı olmuştur sizinkilerin çabaları. Sonra halkı ne sanıyorsun sen? Yukardan bakanı bir bakışta çakmaz mı? Ortak tencereye kaşık daldırmak istemeyeni, daldırsa bile dişlerini sıkıp da daldı-

ranı hemen seçmez mi? Öyle kişiye güvenebilir mi hiç?"

"Sen nerede tanıdın halkımızı?" diye sordu Seyda. "Paris'te mi, yoksa kolejde okurken mi?"

Selim güldü: "Touché," dedi. "Tanımaktayım ama, her geçen gün biraz daha tanıyorum, biraz daha öğreniyorum. Öğrenmeye karşı koyanlar düşünsün."

"Öğrenmeye karşı koyduğundan değil... Öğrenmeye gerek görmedim şimdiye dek de ondan... Yani, öğrenmemin bir işe yarayacağına inanamadım... Yoksa çevremin ne denli pis, ne denli adi olduğunu biliyorum... Sürüklediğim yaşamın boşluğundan, anlamsızlığından haberim var... Senin sandığından çok daha fazla dokunuyor bana bunlar... Ama yapabileceğim bir şey yok ki. Tek başıma ne değiştirebilirim, ne düzeltebilirim? Bir zamanlar... Çocukken, genç kızken akıl almaz bir okuma öğrenme didinmesi içindeydim... Hep daha çok okumak, daha çok, daha çok öğrenmek istiyordum... Bir yerde yaşamın dışında kaldım, çabam bile yaşamdışıydı belki. Benden önce yazılmış, düşünülmüş her şeyi öğrenmek çabasıydı... İlerde kendi düşüneceklerime, kendi yapacaklarıma hazırlıktı... Her şeyi bileyim ki öncekilerin ötesine geçeyim istiyordum... Yapılmışlardan başka, daha üstün bir şeyler yapmak istiyordum... Senin dediğin gibi bencillik belki... Evet, hep kendim için bir şeyler istiyordum... Ama inan ki para, ün gibi basit şeyler değil... Yüce bir şeyler yapmış olmanın kıvancıydı aradığım. Bunun hepten yanlış, ya da ne bileyim sapık bir istek olduğuna da inanmıyorum. Ne dersen de. Kişisel başarı üstüne kurulmuş dünya düzeni. Bir yerde ölçü o, sonuca götüren o... Kişisel başarı dediysem, gene para ya da ün demek istemiyorum... Kişinin kendi kendini gerçekleştirmesi diyorum, olanaklarını sonuna dek geliştirmesi diyorum. Her toplum, her düzen için ge-

çerli bu bence. Öyle olmasa Ruslar balerinleriyle övünmezlerdi. Ne bileyim, sanatçılarına, bilim adamlarına ayrıcalıklar tanımazlardı... Daha da ötesi, önder diye bir şey olmazdı dünya yüzünde. Sanatçı diye, bilim adamı diye bir şey olmazdı. Öyle değil mi? Einstein bulgularının gerçekliğini saptadığında kişisel bir sevinç duymamış mıdır sanıyorsun? İlk iş 'bu bulgu insanlığın işine yarayacak'mı demiştir? Hayır, olamaz öyle şey. 'Buldum, buldum' diye sevinmiştir, yüreği kendisi için çarpmıştır inan bana. Lenin devrimden sonra 'artık düşlerim gerçekleşiyor' demişti kuşkusuz. Düşlerim! Evet! Ama bu düş aynı zamanda milyonların da düşü olabilir. Ya da Marx'ın aklına gelinceye dek kimsenin düşünmediği bir gerçek olabilir... Ya da atomun bölünmesidir, çiçek aşısının bulunmasıdır... O başka... Düşler, düşünler, bulgular iyiye ya da kötüye kullanılabilir; insanlığın yararına ya da zararına geliştirilebilir. O da başka. Ama o düş, o düşünce, o bulgu ve karşısında duyulan sevinç en önce kişiseldir, özeldir. Kesinlikle öyledir, Selim."

Seyda yorulmuş gibi sustu. Alçak sesle, ağır ağır, coşkusuz konuşmuş olmasına karşın, belki de ömründe ilk kez derinlerinde yatan bir şeyleri ortaya çıkarıp bir başkasına aktarmış olduğu için yorgundu... Selim onun bu içten, bu yıpratıcı çabasına saygı duyduğunu belli etmek istercesine kısa bir süre sustu. Sonra, kadının konuşması onu da yormuş gibi, derinden bir soluk aldı:

"Doğru dediklerin elbet," dedi. "Yani, çoğu doğru. Topluma yararlı olmak için kişiliksiz olmak gerekir diye bir şey yok. Tersine, dediğin gibi, kişiliğin gerçekleştirilmesi söz konusu olan."

Seyda acımtırak gülümsedi:

"İşte ben kişiliğimi gerçekleştiremedim," dedi. "Tüm

hazırlıklarım boşa gitti. Kişiliğimi bulacağıma Oktay'ı buldum..." Sinirli sinirli güldü... "Öyle bir çevreye girdim ki, bir yerden sonra alay etmeye bile utanıyor insan. Unutuveriyor da alay etmeyi, unutması gerek çünkü. Bıktırmaktan, usandırmaktan öte, körletiyor insanı bu çevre... Bir süre sonra bunlar gerçek mi acaba demekten vazgeçiyorsun. Kimi zaman, kendini son anda yakalamasan onların ölçüleri içine kayıverecek gibi oluyorsun. Bunları uzun uzun incelemeye, yorumlamaya gerek yok ayrıca, kafanı yorduğun bile yazık aslında. En sıradan, en olağan işleri bile gülünçleştirirler... Ne bileyim, saptırırlar. Bir kadının en doğal işlevi nedir? Çocuk yapmak, değil mi? Düşünsene... Kocan çocuk doğurdun diye suçluyor seni... Kaynanansa o çocuğu bir gâvur mürebbiyenin eline bırakacağına kendin büyütmeye çabalıyorsun diye suçluyor, alınıyor, ailenin adını lekelediğinden, milletin parasızlık çektiğini sanacağından yakınıyor. Ne yaparsın bu durumda? Özünü savunmanın tek yolu olaylara dışardan bakabilmeyi başarmak, çekmek kendini, boşlukta yaşamaya çalışmak... Yoksa çekilir mi o beyinsiz karılar, kendini beğenmiş herifler? Kadınların ağzından giyim kuşamla ilgili olmayan söz çıkmaz genellikle. Fransız modasıyla İtalyan modası karşılaştırılır, kimin nerde ne giydiği, ne taktığı, kimin nerede ne takacağı tartışılır... Bir de eski okul arkadaşlarının çekiştirilmesi; bir de kulübe yeni üye olmuş hatunların görgüsüzce davranışları alay konusu olur. İnanmazsın ama, entelektüel bir ayrımlaşma bile vardır aralarında. Koleje gitmiş olanlar gitmemiş olanlara yukardan bakar; bitirmiş olanlar bitirmemişlere dudak büker. Koleje gidemeyecek ya da bitiremeyecek kadar geri zekâlı olanlar en varlıklı kocaları bulmuşlardır nedense. Onlar da ötekilerin küçümsenecek bir yanını ararlar. Bulurlar da genellikle... Ukala, ya da kendini beğenmiş,

ya da okumamışların konuştukları konular değişiktir. Kolejliler dedikodularını yarı İngilizce yarı Türkçe yaparlar yalnızca. Arada konuşmaya eski kolej argosunu karıştırırlar!.."

Seyda'nın anlattıkları Selim'i pek ilgilendirmiyordu. Yoz bir çevrenin gülünç zavallılıklarını ayrıntılarıyla işitmese de olurdu. Aralarında büyümüştü, o da biliyordu bunları. Üstelik bu düzeni yıkmak için eyleme girişi kadınlar beyinsiz olduğu için değildi. Gene de sesini çıkarmadı. Seyda birden canlanmıştı çünkü; bitkin yüzü allaşmış, yorgun gözleri parlamaya başlamıştı. Alaycı bir anlamla yükselen sesi coşkundu. Besbelli arkadaşlarının biçimsizliğini, adiliğini anlatırken dehşetli eğleniyordu. Seyda'nın arınmasıydı bu konuşma. Kabuğundan çıkması, boş vermişlikten, boşlukta yaşamaktan kurtulması belki. Hiç değilse ilerisi için yapılabilecek birtakım hazırlıkların hazırlanmasıydı. Onu susturmadı Selim. Dinledi.

"... bir-iki yıl üniversite okumuş olmak hafif bir üstünlük sağlayabilir, özellikle karılı kocalı bir arada oldukları zaman. Hiç ummadığın anda kadının biri Kafka der sözgelimi, ya da tiyatrodan söz açar, ama kadınlar bir aradayken bu gibi laflar etmek düpedüz görgüsüzlüktür. Üniversiteyi bitirmiş olmak da bir ayrı görgüsüzlük. Kadınlığa yaraşmayan bir şey bir kere. İşi aşırı ciddiye almak, fazla ileri götürmek, ne bileyim... Bir de zamanında koca bulamamış olmak elbet! Kocalar da bir başka âlem! Onların dilinde para, kumar, para, kadın... Çaktırmadan birbirlerinin karılarıyla dalga geçmek, ayartmaya kalmak dışında bir de sinema oyuncularıyla, şarkıcılarla, güzellik kraliçeleriyle yatma öyküleri. Aynı kızı deneyen beş kişinin not karşılaştırmaları... Kadın erkek bir araya geldiğimiz zaman konuşmalar gene modaya göre değişir. Şu son günlerde cinsel konular

pek gözde. Herkes son derece çağdaş ve alabildiğine açık kafalı olduğunu belirtmek hevesiyle yatak odasında yaptığı, yapmadığı ya da yapamadığı ne varsa ortaya döküyor ve bundan birtakım gülünç genellemelere gitmeye uğraşıyor..." Selim'in gözü hâlâ yanı başındaki alçak masada duran kitaba kaydı elinde olmadan. Seyda bu bakışı gördü, güldü. "Yok canım," dedi, "gösteriş yapmak için bilgi toplama hevesiyle okumuyorum onu. Zaten, içkili konuşmalarımız Freud'un derinliğine değin iner mi sanıyorsun? Bütün sorun baştan geçen birtakım deneyimleri açıklayarak ileride ne tür deneyimlere açık olabileceğini karşısındakine -kim ilgileniyorsa, ya da ilgilenen çıkarsa diye- anlatmak. Ya da doyurulmamış birtakım istekleri, gereksinmeleri konuşma yoluyla doyurmaya çalışmak... Yoksa Freud'la Mreud'la ilgisi yok kimsenin. Ad olarak işitmişlerdir yalnızca... Okumaya, anlamaya kalkmak işi aşırı ciddiye almak olur... Zaten hatunlar bir vakit bulup da herhangi bir kitaptan iki sayfa okuyuncaya dek bu moda da geçer..."

"Çekip gitmeyi düşündün mü hiç?" diye sordu Selim.

Seyda'nın yüzündeki alaylı, coşkulu anlam siliniverdi. Gözleri donuklaştı.

"Düşündüm," dedi alçak sesle. "Bir işe yaramayacağına karar verdim. Nedenlerini uzun uzun anlattırma bana, ne olur. Yeterince hırpalandım bu akşam..."

"Hırpalanmak iyi geliyor sana ama. Açılıyorsun, için paklanıyor..."

"Bu yaştan sonra yeniden okumaya başlayamam. Atom fizikçisi olma umudu yok. Başka bir iş de gelmez elimden... Çocuğum kucağında, aç susuz sokaklara mı düşeyim?"

"Şunu ya da bunu yapaydın demedim. Durup dururken ne diye savunmaya geçiyorsun?"

"Çünkü... Çünkü şimdiye dek, şu ana dek bunu yapmamamın nedenleri bence çok belli, çok geçerliydi. Senin karşında şüpheye düştüm birden... Sanki yapmam gereken bir şeyi yapmamışım gibi... Beni suçluyorsun gibi geliyor... Oysa... Oysa bütün bunları düşünmeyeli onca zaman var ki... Alışmıştım anlamsızlığa, pisliğe sen gelinceye dek... Daha o ilk geceden, kulüpte karşılaşıp iki laf ettiğimiz geceden dürtüklemeye başladın beni... Bir şeyleri ayılttın içimde... Sen gelmeden önce rahattım kabuğumun içinde, çukurumun dibinde, yaşamın dışında... Her nerdeydiysem işte, rahattım. Mutsuzluğu iş, uğraş edinmiştim kendime... Ama öyle bir uğraş ki zamanla mekanikleşmiş, hiç düşünülmeden yapılan bir iş olmuş... Fabrikada günde yüz bin vidayı yüz bin deliğe uyduran, ya da ne bileyim, bir mektubun tümünü okumadan, anlamını kavramadan daktiloya çeken biri gibi... Alışmıştık birbirimize. Neredeyse birbirimize aldırmaz olmuştuk. Yuvarlanıp gidiyorduk... Şimdi... Şimdi sen geldin... Ve biliyorum ki asıl mutsuzluk sonra başlayacak... Sen çekip gittikten sonra... Korkuyorum, korkuyorum... O zaman ne yapacağımı hiç bilmiyorum..."

Seyda yüzünü elleriyle kapadı. Son sözleri söylememesi gerektiğini bile bile, kendini susturmaya çalışa çalışa söylemişti... Durup dururken ayrılıktan söz etmek ne saçmaydı... Aklında yoksa bile aklına getirmek! Bir adamı kaçırmanın en kolay yolunun ona gitme demek olduğunu bilmiyor muydu? Yüzlerce kez yüzlerce kişiden işitmemiş miydi bunu? Hep yapılmayacak şeyleri yapıyordu. Hep, hep! Selim'in sessizliği yüreğini donduruyor, soluğunu kesiyordu. Şu anda yüzünü görmek isterdi ama korkuyordu bakmaya. Başını kaldırmaya, ellerini açıp Selim'in oturduğu koltuktan yana bakmaya korkuyordu. Ya baktı-

ğında orada olmazsa? Bir süre önce konuşurken dizüstü çökmüş olduğu halının üstünde öylece kaldı. Derken Selim'in yerinden kalktığını belirten sesler işitti. Hiçbir şey demeden mi gidecekti? Gitsin de bitsin bari... Gidecek mi, ne zaman gidecek işkencesi bitsin!

Birden Selim'in ellerini omuzlarında hissetti. İrkildi.

"Aç yüzünü bakayım, çocukluk etme," dedi Selim.

Seyda ellerini indirdi yüzünden, ama başını önünde diz çökmüş olan delikanlının yüzüne kaldırmadı.

"Gitmeyeceğimi söylemedim mi?" diye sordu Selim. "Öylesine olağandı ki, söylemeyi unutmuşum demek ki, ya da gerek görmemiştim. Burada kalıyorum. Gitmiyorum. Paris'e dönmüyorum..."

Seyda başını kaldırdı:

"Sahi mi? Sahi mi söylüyorsun?"

"Elbette sahi. Bir işe giriştik kızım, yaz eğlencesi diye girişmedik. Bak kasım sonuna geldik nerdeyse, hâlâ buradayım. Hiç mi aklına gelmedi bu herif hâlâ ne arıyor, neden gitmiyor diye sormak? Yapacak öyle çok şey var ki, canı cehenneme okumanın da, Paris'in de..."

Seyda'nın yüzündeki umut ışığı söner gibi oldu.

"Yani... Yani, öteki iş için mi kalıyorsun?"

Selim güldü. "Öteki iş diye bir şey yok," dedi. "Bir tek iş var. Benim işim... Düşlerim, düşlerimiz gerçekleşinceye dek bir tek işim var... İşimiz var..."

"İşimiz mi?"

"İşimiz elbette ya... Hele bu geceden sonra. Karım değil misin? Benim işim demek senin işin demek."

Karım değil misin karım değil misin karım değil misin?

9

Karşısındaki adamın dediklerini anlamakta güçlük çekiyordu Seyda. Adam zilzurna değildi, ama sesini çevredeki gürültülere göre ayarlayamayacak, dilinin arada bir dolandığını ayrımsamayacak kertede içmişti. Güzel geçmesi gereken bu gecenin herifin saçma sapan konuşmalarıyla bozulacağını düşünerek sıkıntıyla içini çekti, tam karşısında oturan Selim'e çevirdi gözlerini. Selim de gecenin bu tür başlamasından, şimdiye değinki gelişmesinden hiç hoşnut değildi. Boğaz'ın bir köşesindeki köhne meyhanenin ("Soyulup soğana çevrilmeden tadıyla kafa çekebileceğimiz tek yer," diye anlatmıştı Seyda'ya) kış ortasında böylesine kalabalık olabileceğini hiç düşünmemişti. Aslında kalabalık sayılmazdı küçük salon, bütün masaların dolu ol-

masına karşın içerde yirmi kişi ya var ya yoktu. Yazın bahçe açık olduğunda bunun sekiz-on katı kalabalık olurdu da gene kimse kimsenin masasına oturmak zorunda kalmazdı. Geldiklerinde, dört kişilik masada tek başına oturan adam ha kalktı ha kalkacak havasında olduğu için yanına oturmuşlardı ama, adamın kalkmaya hiç de niyetli olmadığı, ya da onlar geldikten sonra niyetini değiştirdiği artık açık seçik belliydi. Yemiş, tazeliğini saptamış olduğu birtakım mezeleri salık vermekle lafa karışmıştı; bir süre Seyda'nın birlikte geldiği iki erkeğin hangisinin karısı olduğunu çaktırmadan öğrenmeye çalışmış, şimdi de ötekilerin aralarında konuşmalarını kesinlikle önleyici bir monolog tutturmuştu. Bu monoloğun en kötü yanı, adamın arada bir susup, gözleri yanıt beklercesine üçüne de ayrı ayrı dikmesiydi. O zaman bir şeyler söylemek gerekiyordu işte...

Doğan için için güldü. Selim'in hevesle tasarladığı üçlü söyleşi gerçekleşmeyecek diye o da üzülmüştü ama, durumun gülünçlüğünü görmeden edemiyordu. Selim'i bu kırık dökük meyhaneye ilk kendisi getirmişti; birbirlerine ilk kez burada açılmışlar, birbirlerini sevmişler, dost olmuşlardı. Şimdi de sevgili Seyda'sını en yakın arkadaşına tanıştırmak için neden burasını seçtiğini çok iyi anlıyordu Doğan. Aslında Seyda'yı tanımak için büyük bir istek duymamıştı, duymuyordu da. Gerçi "sosyete karısı" olarak tanımladığı bir kadının Selim gibi birini neden bunca etkilediğini merak etmemiş değildi ama, bu merakı doyurmasa da olurdu. Selim'inkinin geçici bir sevda olduğuna inanmak istemişti. Şu yabancı adam yüzünden konuşamadıkları için kadının ne menem bir şey olduğunu anlayamamıştı daha. Tam yanında oturduğundan yüzünü bile doğru dürüst inceleyemiyordu. Selim'in dediğine göre birden çok değişmişti Seyda, şu son ay içinde bambaşka bir insan olmuştu. Onu

önceden tanımadığı için değişip değişmediğini, değiştiyse nasıl, ne yönde değiştiğini anlayamayacaktı Doğan elbet. Zaten kişinin belli bir yaştan sonra öyle tümüyle değişebileceğine pek aklı ermiyordu ya, neyse. Hele sosyete karıları öyle durup dururken devrimci kesilmezlerdi bildiği kadarıyla. Gerçi kafasındaki "sosyete karısı" tipine pek uymuyordu yanında oturan bu kadın, ama Doğan onu neye benzeteceğine de bir türlü karar verememişti. Şimdiye dek saptadığı tek şey Seyda'nın güzel sayılabileceği, bir de masadaki üçüncü adamdan en az Selim kadar sıkıldığıydı.

"... Olmaz efendim olmaz böyle şey... Memleketi felakete sürüklüyorlar..." dedi üçüncü adam.

Doğan düşüncelerinden uyandı. Şimdi nasıl olmuş da "memleket" girmişti konuşmaya? Gülümsedi. Eski bir gelenekti bu öyle ya, iki kadeh atan mutlaka "memleket" kurtarmaya başlardı bu ülkede.

"Ben bu memleketin başında olsam ilk iş üniversiteleri kapardım bir kere," diye sürdürdü adam, "komünist yuvası hepsi. Kapatacaksın! Ama böyle bir-iki günlüğüne değil. Hepten! Ne gerek varmış üniversiteye? Sonra o eli silahlı piçlerin topunu birden ipe çekeceksin! Mikrop bunlar mikrop!"

"İpe çekmiyorlarsa daha kolayını yapıyorlar, sokak ortasında kurşunluyorlar el kadar çocukları," dedi Seyda. Sesi titriyordu. Doğan şaşkınlıkla ondan yana döndü.

"Pek iyi ediyorlar, beter etsinler," diye kükredi adam. Dili biraz önceki kadar dolanmıyordu. Sesi de yükselmişti. "Temizlemek gerek bu mikropları. Öğrenciymiş! Nasıl öğrencilik bu be? Ama kim azdırıyor bunları bilmez değiliz... Asıl Moskof uşakları o profesör olacak herifler. Onlar öğretiyor çocuklara... En önce onları temizlemek gerek! Dizeceksin kurşuna topunu..."

Biraz önce kaşını kaldırarak Seyda'ya susmasını işaret etmiş olan Selim birden dayanamadı, adamın sözünü kesti:

"Ülkede mahkemeler var... Suçlu sanılan kişiler varsa yargıç karşısına çıkarılır. Hesap sorulur, kanunlara göre bir suç işlemişlerse cezaları verilir," dedi. "Sokakta adam kurşunlamak dünyanın hiçbir yerinde görülmemiştir."

Adam çok iğrenç bir şey görmüşçesine yüzünü buruşturdu.

"Ne münasebet efendim, ne münasebet," dedi. "Bu gibi itleri mahkeme etmek için harcanan memleket parasına yazık. Nerede yakalarsan orada temizleyeceksin, mesele bu kadar! Baksanıza mahkemeye düşenler hep kurtuluyor. Polis yakalıyor, götürüyor, tıkıyor deliğe, ertesi gün yargıç serbest bırakıyor! Neden? Çünkü yargıçlar da komünist! Onlar da Moskof uşağı... Zaten bu memleketi temizlemek için ilk iş yargıçları ipe çekeceksin!"

Elinde olmadan güldü Doğan.

"Bu gidişle ülkede ipe çekilmedik adam kalmayacak," dedi. "Kimlerin yaşamaya hakkı var sizce?"

"İyi vatandaşların, namuslu kimselerin!" diye bu kez iyice bağırdı adam. "Ekmeğini namusuyla kazanan kimselerin! Kim olacak başka?"

"Siz ekmeğinizi nasıl kazanıyorsunuz? Yani ne iş..." diye soracak oldu Seyda. Ama lafını ağzına tıktı.

"Nasıl kazanıyorsam kazanıyorum, namusumla kazanıyorum ya! Hiçbir eli silahlı serseri gelip benim dükkânıma, evime el koyamaz!"

"Anlaşıldı neden korktuğunuz!" Ses gene Seyda'dan gelmişti.

"Efendim? Efendim? Anlamadım, ne dediniz? Ben mi korkuyormuşum? Neden korkuyormuşum?"

Adam konuşurken Doğan, Selim'e bir işaret çaktı.

"Kalksak iyi olur gibime geliyor," dedi ağzının içinde.

Selim, "Seyda bitir içkini ve lütfen ağzını kapa," dedi. "Gidiyoruz. Garson hesap!"

"Yooo, yooo, kalkmayın hemen," diye karıştı adam. Dili yeniden dolanmaya başlamıştı. "Kim kimden korkuyormuş anlayalım..."

Bu gibi yerlere alışkın kişi olarak, kavga önleme işinin kendisine düştüğünü anladı Doğan. Ötekiler aşırı sinirlenmişlerdi. O anda ayağa kalkmanın bile yumruğa çağrı olduğunu bildiği için oturduğu yerden adama doğru eğildi, "Bizim hanımın kusuruna bakma kardeş," dedi. "Bu günlerde sinirleri çok bozuk da... Geçen ay babasını yitirdi..."

Adam gözlerini kısarak Seyda'yı süzdü.

"Öyle mi? Başınız sağ olsun... Allah rahmet eylesin..."

Hemen ayağa kalktı Doğan, dirseğinden tutup Seyda'yı da kaldırdı.

"Hadi size afiyet olsun... İyi geceler..."

"Size de, size de," dedi adam. "Başınız sağ olsun..."

Çabuk çabuk meyhaneden çıkan üçlünün ardından bakarken, hiç değilse kadının hangisinin karısı olduğunu öğrendiği için sevindi. Oysa biraz önce ötekisinin karısı olduğuna yemin edebilirdi. Öyle sanmıştı havalarından. Demek yanılabiliyordu kişi.

Sokağa çıktıkları anda hep birden kıkırdamaya başladılar.

"Sağ ol Doğan, iyi idare ettin herifi," dedi Selim.

"Zavallı babacığım. Allah gecinden versin," diye güldü Seyda...

"Sarhoşlara bulaşılmaz," dedi Doğan.

Kıyı yolunda yürümeye koyuldular.

Selim, "İşte sana sokaktaki adam," diye sürdürdü. "Olaylara nasıl bakıyor görüyorsun."

"Bir buna bakarak tüm sokaktaki adamları yabana atamazsın. Küçük burjuvanın en kötü örneği bu... Bu gibilerle gerçekleştirecek değilsin devrimi elbet... Bunlar başta kim varsa onun yanındadırlar. Yarın sen başa geç, o boktan dükkânının elden gitmeyeceğini öğrensin bak nasıl döner... Güçlü kimse onun peşine düşer... Yüzyıllardan beyni yıkanmış bunların... Konuşarak, hele hele içki sofrasında konuşarak değiştirmeye kalkmak düpedüz budalalık olur. Harcadığın zamana değmez."

Seyda güldü. "İpe çekeceksin bunları," dedi.

"Nasıl da herkesi ipe çekmeye meraklıydı herif, değil mi?" diye Selim de güldü. "Ancak, böylelerine gülüp geçmekle olmaz. Hiç önemsememek de yanlış, Doğan. Bak, içindeki tüm pislikleri döküp saçması için iki kadeh atması yetiyor... Düşün ki, bu gibilerin peşinden gittiği güçlü kişiler, gün gelir pisliklerini sözle değil, eylemle de döküp saçmalarına izin verebilirler... Yasaları, adaleti yok edip güçlerini keyiflerince kullanmak istediklerinde bu gibilerden yararlanacaklardır. Bir değil, iki değil ki bunlar. Yalnızca Mahmutpaşa'da iç donu satan bu herif değil ki, içinde yüzyıllardır biriken pisliği kusmak için fırsat arayan..."

"Elbette," dedi Doğan. "Onlara bu fırsatı vermemek de bizim işimiz..."

"Fırsatı vermemek, evet... Fırsat hazırlamaya çalışanlara karşı da gereken önlemleri almak... Oysa biz..."

"Oysa biz gürültüye gitmek üzereyiz, evet... Bu sefer çok hızlı giriştiler işe... Kısa süreli bir kışkırtma değil bu, belli ki daha uzun süreli hesaplara dayanıyor... Ve sana bir şey söyleyeyim mi dostum? Sen ben, bizim gibi düşünen birkaç kişi çaresiz kalmak gibi bir durum içindeyiz olanlar karşısında... Hiç değilse şimdilik. Bizden daha çok inandıkları, güvendikleri kişiler var... Nedense onlar da girmiş-

ler bu kışkırtmaların içine... Ayrıca, kışkırtmayı onlar desteklemeseler bile, işin önü kolay alınır mı bilmem... Her daim akılcı olmak kolay mı? Bu tür saldırılara karşı eli kolu bağlı durmak insanüstü bir güç ister. Her türlü coşkuyu denetim altına alabilecek şaşmaz bir bilgelik ister. Hiçbirimizde yok bu... Sende de bende de yok. Serseri bir sarhoşa karşı dilimizi tutmakta bile güçlük çekiyoruz baksana... Sen kendin de söyledin vaktiyle, karşındakiler sıkı bir provokasyona girişti mi, ortalığı bir savaş coşkusu sardı mı, kişiler, kitleler özellikle, bile bile yanlışlara sürüklenebiliyor... Bu işi tezgâhlayanlar da bilmiyor mu bunu sanıyorsun?"

"Ama saçmalık bütün bunlar. Düpedüz delilik... Hele bizim çaresizlik içinde seyirci kalmamız, eli kolu bağlı durmamız..."

"Git Ankara'dakilerle konuş öyleyse. Önderliklerini benimsetmiş, onaylatmış olanlara laf anlatmaya çalış. Dinlerlerse eğer!"

Selim içini çekti. "Öyle yapacağım zaten," dedi. "Hemen bugünlerde gitmek istiyorum Ankara'ya..."

Bir süre konuşmadan yürüdüler. Selim'in ağzından çıkan her "gitmek" sözü eskiden olduğunca korkutmuyordu Seyda'yı, ama gene de ufak bir titreme geçirdi. Aralık soğuğunu ta içinde duydu.

"Brr, donuyorum," dedi.

"Bir şeye binelim istersen."

"Hayır, hayır, istemez," diye atıldı Seyda. "Üşümek hoşuma gidiyor."

Doğan o gece ikinci kez olarak şaşkınlıkla Seyda'ya baktı. Seyda gördü onun bakışını, güldü... "Meğer üşümeyi, soğuk denilen şeyi unutmuşum," diye açıkladı. "Yeniden öğreniyorum, her yenilik gibi hoşuma gidiyor. Oy-

sa çocukken ne soğuklar tanımıştım... Karadeniz kıyılarının, Orta Anadolu kentlerinin kışını bilirim... İstanbul'a ilk geldiğimizde de Bebek'in en yüksek tepelerinden birinde otururduk... Durun bakayım... Yok, daha gelmedik... Birazdan gösteririm Allahın kara kışında her gün tırmandığım yokuşu... Eskiden kışlar daha mı kötü olurdu? Son beş-altı yıldır evden çıkıp arabaya bindiğimden, arabadan inip eve girdiğimden olacak unutmuş gitmişim soğuğu... Geçen gün Ihlamur Yokuşu'nu çıkıyordum, birden yeniden duydum... Soğuğu duyabilmek kişinin kafasını da daha iyi çalıştırıyor galiba..."

"Kimbilir?" diye soğuk soğuk yanıtladı Doğan. Selim'in sözünü ettiği değişim bu olsa gerek, diye geçirdi kafasından. Hanım yaya kaldırımından yürümeyi öğreniyor! Soğuğu, üşümeyi öğreniyor... Parlak başlangıç doğrusu! Devrimci olmasına şunun şurasına ne kalmış? Yan gözle arkadaşına baktı. Selim gülümsüyordu.

Anadolu'da geçen çocukluğundan söz edip çaktırmadan Doğan'a gösteriş yapıyor, diye gülümsüyordu Selim. Seyda'nın Doğan'ı etkilemeye çalışması, onun onayını araması bile şu anda yeterliydi sevinmesi için. Bir süredir Seyda'dan övünç duymaya başlamıştı. Haklıydı da... Bu yeni Seyda'yı kendi yapıtı sayıyordu çünkü. Seyda adam olmaya, insan olma yolunda adım atmaya, Selim'in kendisini çok zorladığı o geceden sonra başlamıştı. Seyda bilmeyebilirdi ama Selim biliyordu. Bin dokuz yüz yetmiş yılının yirmi bir kasım cumartesi gününü yirmi iki kasım pazar gününe bağlayan gecesi yaşamının bir dönüm noktası olmuştu.

Seyda gerçekten de kesin bir tarih koymamıştı yaşamında meydana gelen değişimin üstüne. Bunu düşünmemişti bile. Bildiği tek şey yeniden yaşamaya başlamış olduğuydu. Son bir aydır attığı her adımla, aldığı solukla duyuyordu

bunu. Üşümeyi anımsamak, soğuğu duymaya başlamak yaşama katıldığının en önemsiz kanıtıydı aslında. Çok daha keskin birtakım duygulara uyanmaya başlamıştı yüreği, kafası. Kızgınlık örneğin. Gittikçe çoğalan, yoğunlaşan olaylara karşı duyduğu çaresiz kızgınlık vardı... Yalnızca gençleri üniversite kapısında, yurt penceresinde, sokak ortasında kurşunlayanlara karşı değildi kızgınlığı. Hatta meyhanedeki adam gibi bütün yapılanları onaylayan, daha da ileri gidilmesini isteyen kişilere olan kızgınlığı bile, olayları tam bir ilgisizlik içinde izleyen, ya da izlemeye bile gerek görmeyenlere karşı duyduğunun yanında az kalıyordu... Çok değil, birkaç ay önce aynı onlarınki gibi bir ilgisizlik, derin bir aldırmazlık içinde olduğunu unutmuş değildi. Kendi eski durumunu anımsadıkça kendi kendinden de iğreniyordu; acıyordu eski zavallılığına bir yandan. Ne var ki, aynı durumdan kurtulamayanlara karşı en ufak bir acıma duymuyordu. Kızgınlık yalnızca; kine yakın bir kızgınlık. Duyduğu acı ötekiler içindi -yirmisine varmadan kaldırım üstünde can verenler için- çevresine olan ilgiyle birlikte ilişkileri de gelişedursun, kızgınlık, acı gibi yeni yeni duygular içinde büyüyedursun, uzun süredir alışkın olduğu bir başka duygu hepten yok olmuştu. Can sıkıntısı duymuyordu artık, içi sıkılmaz olmuştu. Yıllar yılı yüreğinin tam altında, midesinin tam üstünde sindirilememiş ağır bir yemek gibi oturup duran, giderek kayalaşmış olan yumru kendiliğinden eriyivermişti. Birdenbire olmuş olmalıydı bu, çünkü Seyda sıkıntısının azaldığını ayrımsamamıştı. Günün birinde yokluğunu duyarak şaşırmış, üstelik içindeki hafiflemeyi neye yoracağını bilememişti bir süre. Yüreğindeki ağırlıktan kurtulmak için motora atlayıp denize açılmak, yüksek tepelerden aşağı deli gibi koşmak, rüzgâr olup uçmak gibi istekler yoktu artık. Vakti bile yoktu bu tür istekler için. Çalışıyordu.

Çalışıyordu, evet. İşe yaramaya başlasın diye bir sürü kitap, dergi, broşür vermişi Selim eline. Kimisi İngilizce, kimisi Fransızca olan yazıları Türkçe'ye çevirmesini istemişti. Şimdilerde her günün büyük bir bölümünü bu çeviri işine ayırıyordu Seyda. Öteden beri bildiğini, çoktan öğrenmiş, anlamış olduğunu sandığı düşünleri bir dilden başka dile çevirmek, kendi sözcükleriyle anlatmak zorunda kaldığından beri, bunları öyle çok iyi anlamamış olduğunu kavramıştı. Bu yüzden birçok yeni şey de öğreniyordu, ya da birçok şeyi yeniden öğreniyor, yeniden anlama, yorumlama fırsatı buluyordu. Seviyordu yaptığı işi. Çoktan körlenen, ya da körlendiğine inandığı için zorlamadığı kafası yeniden işlemeye başlamıştı. Bir sürü kaygının, kızgınlığın, acının yanı sıra, bazı bazı sevinç duyduğu bile oluyordu.

Bin dokuz yüz yetmiş yılının yirmi iki aralık çarşamba gecesi. Boğaz yolunda, bir yanında Selim, bir yanında Doğan yürürken özel bir sevinç duyduğunu söyleyemezdi. Kızgın da değildi artık. Meyhanedeki adama olan kızgınlığı geçmişti. Selim'in koluna asılmış, kulağını Doğan'ın anlattıklarına vermişti. Kafasıyla ikisi arası bir yerdeydi. Doğan Doğu Anadolu'da askerliğini yaparken geçirdiği çok zorlu kışı, atlattığı donma tehlikesini anlatıyordu alçak, yumuşak bir sesle. Seyda'nın biraz önce sözünü ettiği Anadolu kışlarına dayanma, uzun yol yürüyebilme hünerleriyle boy ölçüşürcesine, bunları küçük görmeye çalışırcasına, hatta onun gösteriş yapmaya çalıştığını sanmışçasına değil de, Seyda'nın soğuğu duymak gerektiği savına sırf yüreğinin iyiliğinden katılırmışçasına, ya da, çok daha basiti, akla yakını, soğuktan söz edilince başından geçen en korkunç üşüme olayını anımsadığı için bu öyküyü anlattığı belliydi. Ve Seyda, Selim'in bu ufak tefek, sıska delikanlıyı neden böylesine sevdiğini anlayıverdi. Ölü-

me en yaklaştığı anı bunca alçak, tekdüze bir sesle, bunca iddiasız biçimde, hiç kimseyi ya da nesneyi suçlamaya yeltenmeden, olayı kişiselleştirmeden, duygusallaştırmadan anlatabilen herhangi bir kişiyi sevebilirdi Selim.

"... Yıkılıvermişim yere, bayılmışım anlayacağınız. Başlangıçta hasta olduğuma inanmayan teğmen de, numara yapmadığımı artık anlamış olacak ki, birkaç kişinin beni taşımasına izin vermiş... Birkaç gün sonra ayak tırnaklarım morardı... Morardı değil kararda, basbayağı kömürleşti... On güne kalmadan da hepsi döküldü. Çıtır çıtır, şamfıstığı kabukları gibi..." Güldü Doğan.

Seyda, "Oraların kışı benim gördüklerimden çok daha zorlu şüphesiz," dedi. "Sonra, kimse beni kar üstünde saatlerce yürümek zorunda bırakmadı..."

Doğan gene güldü. "Zorunlu olsa neyse," dedi. "Yani, zorunlusun elbet ama, bu zorunluluğun bir nedeni olsa... Bir yerden bir yere gitmek, yol almak, ne bileyim, bir yere varmak zorunda olmak kişiye olağanüstü bir güç sağlar belki. Daha dayanıklı olunabilir elbette. Burda benim dayanabilmemi olanaksız kılan yalnızca otuz sekiz buçuk ateş değil. İşin anlamsızlığı da var. Bir adamın sersemce inadı yüzünden, aynı yolu beş kez, on kez gidip gelmenin boşunalığı, gereksizliği de yıpratıyor kişiyi... Böylesi bir tinsel baskı dayanıksızlığı artırıyor..."

"Elbette," diye onayladı Seyda. "Zaten anlamsızlık üstüne kurulmuş bir düzenin içine düştü mü kişi, dayanmak, herhangi bir şeye dayanmaya çalışmak da anlamsız oluveriyor... Gülünçleşiyor!.."

Anlamsızlık üstüne kurulmuş bir düzen... Anlamsızlık üstüne kurulmuş bir düzen... Hep bu sözcükler dönüp

dolanıyor Seyda'nın kafasında. Aradan bir hafta geçmiş. Seyda gene Boğaziçi'nde bir meyhanede, gene bir içki sofrasında. Ne var ki burası, masaların güçlükle ayakta durduğu, kırık dökük ucuz bir meyhane değil. İçkili gazino dediklerinin en pahalılarından biri, belki de en pahalısı... Seyda, buraların akıl almaz fiyatlarını, ayrıca şişirilmiş, özel olarak tuzlanıp biberlenmiş hesap pusulalarının tutarına bile dikkatle bakmadan ödeyebilecek; kafaları yeterince bulanmışsa, önlerinde çirkin bir saygıyla eğilen garsonlara hesap tutarından fazla bahşiş fırlatacak kişilerle aynı masada oturuyor. Yılbaşı kutlanıyor. Bin dokuz yüz yetmiş yılı, yerini bin dokuz yüz yetmiş bire bırakalı bir-iki saat oldu. Anlamsızlık... Anlamsızlık... Ancak, gülünç bir anlamsızlık değil artık. Gülemiyor Seyda, iğreniyor çevresinde olup bitenlerden... Zaten bir süreden beri yavaş yavaş yitirmekte olduğu gülüp geçme yeteneği hepten yok oldu şu son hafta içinde. Daha neler neler oldu. Kurşunlanarak öldürülen öğrencilerin sayısı on yediyi buldu. Ülkenin her yanında grevler, lokavtlar, işsizler... İşsizler, işsizler, işsizlikten, açlıktan ölmek üzere olanlar... Masadaki yılışık, yayvan kahkahalara katılamıyor Seyda. Tüm başka nedenlerle de olsa, dudak bükerek, küçümseyerek de olsa gülemiyor. Kusmak istiyor. Ömründe ilk kez gelmiş böyle bir yere. Masadakilerin çoğu da, belki erkekler değil ama kadınların çoğu da ilk kez gelmişler. Bundan önceki yılbaşılarını İsviçre'de, Paris'te, hiç değilse Beyrut'ta geçirmiş kişiler hepsi... Ya da kendi özel kulüplerinde sürdürmüşler eğlencelerini. Rezilliklerini kendi aralarında yapmışlar, cebine gerekli parayı koyan herkesin girebildiği yerlerdeki kim olduğu belirsiz kişilerinkine karıştırmamışlar... Sahnede yarı çıplak, yarıdan da çıplak bir kadın sözde şarkı söylüyor. Şarkı mı? Çalınan, salonun her ya-

nından yankılanan müzik bozuntusu şeye uymak için en ufak bir çaba göstermeksizin birtakım açık saçık sözcükler yineliyor kargayı andıran sesiyle. Sofradakiler kadınla alay ediyorlar, gürültüyü bastırmak için bar bar bağırıyorlar. Bayağılıkları sahnedeki kızınkini kat kat aşıyor... Bir bulut arkasından bakıyor Seyda... Gene de alınlarda, burunlarda parlayan ter taneciklerini açık seçik görüyor... Yapışkanlığı bile duyuyor sanki. Kimi gözlerde, sarhoşluğun verdiği delice parlaklıkla birlikte sarhoşluğu çaktırmama çabasının getirdiği anlamsızca donuklaşmayı aynı anda görüyor. En çok bağıranlar, en çok konuşanlar bunlar işte... Türkçe konuşuyor sahnedeki kız, yalan yanlış, yoz bir Türkçe ama anlaşılıyor gene dedikleri. Oysa çalınan hava açıkça Rum havası... Fransız, Amerikan, İsrail havalarına olduğu gibi, Rum havalarına da Türkçe'ye benzeyen sözler uyduruyorlar artık. Kız havanın oynaklığına sesini uyduramıyor ama, gövdesini bal gibi uyduruyor. Kalçaları, göbeği, memeleri; her biri ayrı ayrı oynuyor. Masada sesini alayla yükseltenler arasında bu kızı koynuna almış olanlar var şüphesiz. Almayı düşünenler de var, buna şu anda karar verenler de... Eskiden olsa kıza acıyabilirdi Seyda. Şimdi hiç acımıyor... Selim Selim Selim... Selim'i özlüyor, hem de nasıl, Selim'le, Doğan'la birlikte geçirdikleri o son geceyi özlüyor deli gibi. Geceyi zehir eden o hırçın sarhoşu bile özlüyor... Neden geldi buraya sanki? Neden katıldı bu iğrenç kalabalığın arasına? Selim Ankara'ya gitmemiş olsaydı Çiftehavuzlar'da, sessiz bir yılbaşı geçirmeyi tasarlamıştı onunla birlikte. Nasıl becereceğini bilmiyordu ama, bir yolunu bulurdu herhalde... Oktay ortalığı birbirine katardı elbet; bu gece bile kulübe gitmek istemeyişine, hiç değilse saat ona değin Gil'le birlikte kalmakla direnişine nasıl da sinirlendi. Sonunda kulübe gitmeyi kabul etmek zo-

runda kaldı Seyda. Oraya daha kolaylıkla katlanabilirdi, alışkındı ne de olsa... Sonra kulüpte böylesine sarhoş olmuyordu kimse; ya da kapıp koyvermiyorlardı kendilerini, bir şarkıcı kızın göbeğine bakarak adice coşmuyorlardı. Kimin aklına gelmişti buraya gelmek? İsviçre'ye ya da Paris'e gidememenin yarattığı düş kırıklığını unutmak isteyenlerden birinin... Önceden tasarlanmış, hazırlıkları yapılmış bir sürü yolculuktan birden vazgeçilmişti. Kocalar, ülkenin bu karışık durumunda yurtdışına çıkmamayı, işlerinin başında bulunmayı yararlı görmüşlerdi, kimbilir? Demek ortada karışıklıklar olduğunu biliyorlar... Nasıl bilmesinler ki, kiminin fabrikasında grev var, kiminin işleri hükümetin yerinde kalmasına, başbakanın sarsılmamasına bağlı. Kiminin de üniversitede çocuğu vardır belki... Bu seferlik de bir yere gitmeyiverelim ne çıkar? Ortalık bir durulsun şöyle, on beş-yirmi günlüğüne gideriz... Kadınların kimi sinirlenmiş, kimi hırçınlaşmış, kimi gözyaşı dökmüş, kimi de isteri krizi geçirmişti ama sonunda boyun eğmişlerdi elbet... Sonra arkadaşlarının çoğu da gitmediğine göre... Gelip Paris anılarını ballandıra ballandıra anlatamayacaklarına, St. Laurent'den yeni alınmış giysileri sırtlarına geçirip salınamayacaklarına göre...

Sahnede çıplak kızın yerin sarkık bıyıklı, yapay sesli, yapay sözlü bir adam alıyor. Alkışlar... Yapay sesiyle, yapay sözcükleriyle seyircilerine sövgüler, aşağılamalar yağdırarak üne ve paraya kavuşmuş bir adam... Seyda'nın kusma isteği gittikçe artıyor. Başı da dönmeye başladı artık...

"Fazla kızdırmayın, gıdıklarım, ha..."

Ve salondakiler gerçekten gıdıklanmışçasına kahkahalara boğuluyorlar. Adam göbekli, adamın başı parıl parıl dazlak. Gülünç bile değil adam. Peki öyleyse, nedir bu milleti güldüren? Bu nasıl bir yozlaşmadır ki, kendi baya-

ğılıklarını bir ayna gibi sahneden yansıtan bu bayağılık simgesine kızmıyorlar? Neden alaşağı edip bir temiz dövmüyorlar? Nedenini bulmak için, sanki nedeni bulmak gerekliymiş, önemliymiş gibi çevresindekilere yeniden bir bir bakıyor Seyda. Uzun masanın öteki ucunda oturan adamı bir yerlerden gözü ısırıyor. Erdem değil mi bu? Hani bir vakitler kendisini çılgınca güldüren? Çok değil, beş-altı ay önce, koynuna girme isteğini açıklamanın ön hazırlıklarını birtakım hınzırca espriler yaparak maskelemeye çalışan? Şimdi soluk bir sarışının kulağına eğilmiş bağırarak bir şeyler fısıldıyor. Ne denli uzakta kalmış Erdem, her bakımdan öylesine uzak ki... Eski günlerini anımsayıp kendi kendine bir kez daha acıyor Seyda. Oysa şimdiki durumu, şu içkili gazinodaki durumu daha acıklı değil mi? O zamanlar da yerinin bu kişilerle birlikte olmadığını bilirdi ama yerini bulamamıştı daha. Şimdi yerini biliyor oysa; Selim'in yanı yeri... Ama Selim Ankara'da. Nedense gözlerini Erdem'den ayıramıyor. Sahnedeki sulu herife kulak vermeyen bir o olduğu için mi? Erdem bakışı hissettiğinden olacak, birden başını kaldırıyor; Seyda ile göz göze geliyorlar. Erdem gülümsüyor. Aralarındaki kopukluğu açık seçik belli eden, benimseyen bir gülümseme bu. Sonra genç adamın yüzündeki gülüş genişliyor, soluk sarışının dikkatini çekecek denli uzuyor hatta; niteliği de değişiveriyor. Erdem Seyda'nın gözlerinde bu kopukluğun onarılabileceği umudunu uyandırabilecek bir şeyler mi görmüş acaba? Soluk sarışın Sulhi Gebzeli'nin kızı, geç tanıdı onu Seyda. Başını çeviriyor, sahnedeki adamın rugan ayakkabılarına dikiyor gözlerini. Sulhi Bey yok bu gece. Kulüpte bile yoktu galiba... böyle yerlere gelmez o zaten, çok derli toplu, kapalı bir yaşamı olduğu söylenir... Peki kimin aklına geldi buraya gelmek? Kulüpte, bakara

masasının başındaydılar. Yeni yıla şanslarını deneyerek girmenin yerinde olduğunu düşünmüşlerdi... Oktay ile arkadaşları düşünmüşlerdi yani. Seyda her zamanki gibi yalnızca bakıyordu. Derken birisi, "Var mısınız," demişti, "şöyle iyice boktan bir yere gidelim. Deliler gibi eğlenip kurtlarımızı dökelim? Burası içimizi sıkmaya başladı..."

Ve kumar masasında gelecek yılın yeterince şanslı olacağını saptamış kişiler pek hevesle karşılamışlardı bu öneriyi. "Zeki Müren nerde söylüyor?" diye sormuştu biri. Oktay gitmeye en hevesli kişilerden biri olarak çıkmıştı ortaya. Zeki Müren'in nerede söylediğini şıppadanak açıklamıştı. Peşlerinden sürüklenip gelmişti Seyda. Aynı programda Aysel Alsan'ın da bulunduğunu, Oktay'ın bilgisinin bundan dolayı olduğunu bilemezdi elbet. Biraz sonra Aysel Alsan'ın da sahneye çıkacağını şimdi öğreniyor.

"Aysel Alsan vedet ameriken'e çıkıyormuş, öyle mi? Ne zaman başladı o karı şarkıcılığa?" diyor birisi yanı başında. Yanıtı işitmeye çalışmıyor Seyda. Herhangi bir yanıt geldiği bile şüpheli. *Vedette Americain*'in Türkçesi yok mu? Neden gâvurca konuşuyor bu herif? Olmayabilir, bakarsınız. Olmayabilir. Hem olsa ne çıkar? Nesi önemli bunun? Kusmak, kusmak istiyor. Şimdi kalkıp kusacak bir yer aramaya gitse, "Seyda bu gece çok içmiş," diyecekler. "Oysa her zaman böyle ipin ucunu kaçırmaz," diyecekler. Belki de kalktığının farkında bile olmayacaklar. Oturduğu yerde, masadaki mezelerin üstüne kussa herkes görür oysa. Ve de bir an için uyanırlar belki... Kadınlardan birinin pahalı giysisinin üstüne kussa kesinlikle uyanırlar. Onları uyandırmaya değer mi? Sarhoş olmadığını, çevresindeki bayağılıklardan iğrendiği için kustuğunu anlatmaya değer mi? Oturduklarından beri hep aynı viski bardağı önündeki. İki-üç yudum ya içti ya içmedi. Bütün gece içtiği, bir

vakitler yarım saat içinde içtiklerinden az... Değer mi bunları anlatmaya? Kim bunlar, kim? Konuşulur mu bunlarla? İpe çekeceksin topunu birden! Jjjjjj sesleri tırmalıyor kulağını. Sahnedeki adam her sözcüğü bir "j" sesiyle bitiriyor. Deli mi ne? Kusmalı, kusmalı, kusmalı...

"Ve işte, bu mutlu yılbaşının en mutlu sürprizini bendenij takdim ediyor sijlere... İlk kez olarak sahnelerimijde... Herhangi bir sahnede... Seksapelaj deyince aklınıza gelen kadın! Aysel Alsan karşınızda..."

Alkışlar arasında Seyda ayağa kalkıyor; sandalyesini geri itiyor bacaklarıyla... Burada kusmayacak, hayır. Sarhoşların her zaman kustukları yere, kubura kusacak... Sofradan ayrıldığını pek az kişi görüyor. Yılbaşını yurtdışında kutlayamamanın acısını bir türlü unutamamış olan takımın en dedikoducu kadınları bunlar. Kocasının Aysel Alsan'la olan yakınlığını, Seyda'nın biraz geç, serüven çoktaaan sona erdikten sonra, öğrendiğini sanarak birbirlerine bakıyorlar. Ne hınzır, ne mutlu bir kıkırdaşma oluyor aralarında!..

Seyda sendelemeyen düzgün adımlarla kuburun bulunduğu yere doğru ilerliyor, her şeyden habersiz. Selim Selim Selim, nerdesin nerdesin Selim?..

Selim Ankara'da. Dönmesine daha çok var... Dönecek ama, dönecek. Döndü de... Ne var ki yılbaşı gecesi Seyda'ya destek olamayacak denli geç döndü. Seyda kuburun yerini bulup, kusmadan masaya geri geldikten sanki yüzyıllarca sonra döndü. Neden kusamadığını bir türlü anlayamıyor Seyda. Midesi öylesine bulanıyordu ki... Uzun süre de uğraştı kusmaya, içinde birikmiş olan pislikten kurtulmaya. Dışarda epey kalmış olası gerekir. Döndüğünde Aysel Alsan artık sahnede değil çünkü... Sahnedeki süslemelerin, bezemelerin değişmiş olduğunu görü-

yor... Zeki Müren'e hazırlık bu... nasıl derler? Asıl vedet... Assolist yani! Seyda'nın sofradan ayrıldığını görmemiş olanlar geri gelişini görüyorlar. Birkaç kişi ayağa kalkıyor, o oturuncaya değin bekleyip sandalyesini ardından iten biri bile var... Oktay uzaktan soruyor.

"İyisin ya karıcığım?"

Seyda yanıtlamıyor. Kocasının sesindeki alaya yakın ilgisizliği işitmiyor. Sahneye dikmiş gözlerini. Salonun her yanındaki yılbaşı süslemelerine altın yaldızlı kâğıttan kesilmiş yıldızlar eklenmiş, tavana koyu mavi ışıklar yöneltilmiş... Anlaşılan yıldızlı bir gece canlandırılmak istenmiş... Sahnede, çiçeklerle donatılmış, mermeri andırmaya çalışan karton sütunlar... daha geride lacivert üzerine boyanmış, gene altın renkli gondolalar... Yılbaşını Avrupa'da geçiremeyenlerin düş kırıklığını biraz olsun hafifletmek için düzenlenmiş bir dekor işte... Ama ancak Venedik'i hiç görmemiş kişiler yaşayabilirler bu enfes Venedik gecesini! Masadakiler kıkırdıyorlar. Gene alay! İşi, arka perdenin çiziminde perspektif yanlışları bulacak denli ileri götürenler var... Gülemiyor Seyda... Midesindeki bulantı geçmedi işte, geçmedi... Baş dönmesi yerini dayanılmaz bir baş ağrısına bıraktı... Nasıl demişti Doğan? İşin anlamsızlığı dayanma gücünü daha da bir azaltıyor... nasıl dayanacak Seyda bu korkunç başağrısına?

Sütunların arasından, ipleri, görülemeyecek denli yükseklere tutturulmuş bir salıncak beliriyor müzikle birlikte... Salıncağın ipleri ak çiçeklerden örülmüş. Ve salıncağın üstünde, parlak payetli smokini, ensesinde dalgalanan sarı saçları, uzaktan bile seçilen kara takma kirpikleriyle beklenen adamın ta kendisi... Milyonların sevgilisi, kadife sesli, hanımefendi sanatçı! Bir öne bir geriye gidip geliyor salıncak... Alkışların bitmesini bekler gibi değil de, onların

alabildiğine uzamasını sağlamak çabası içinde sürüp gidiyor ileri geri sallanma... Sonunda gürültü patırtı durulunca, salıncaktan inmeden başlıyor ilk şarkısına ülkenin en birinci şarkıcısı...

Söylenen şarkıların sözlerin yarım yamalak ya işitiyor ya işitmiyor Seyda. Çalınan havaya uygun başka başka sözcükler dolanıyor kafasının içinde. Kuuusamıyoruuum seni. Geçmiiyooooor buulantım, geçmiyor ah! Neden, neden neden iğreniyorum senden? Ve işte sürüp gidiyor şarkı... Seyda'nın içini Doğan'ın anlattığı soğuk dolduruyor... Dayanmak ne güç Tanrım, ne güç! Hem de neden? Ne gereği var dayanmanın, burada oturmayı sürdürmenin? Doğan'ın ayaklarını donduran, nerdeyse canını alan soğuk Seyda'nın yüreğini donduruyor... Kurtuluş yok mu? Yok mu? Ne zaman gelecek Selim? Tek kurtuluş Selim... Bir gelse...

Selim ocak ayının on beşinden sonra döndü. Bu arada Ankara'da bir banka soyulmuştu. Soygunla ilgili olarak aranan kişiler arasında Selim'in adı yoktu ama, Seyda gene günlerce tir tir titredi korkudan... Bildiği kadarıyla soyguncu oldukları söylenen kişilerle arkadaşlığı bile yoktu Selim'in... ama bildiği kadarıyla işte... Ne biliyordu ki Seyda? Doğan dışında Selim'in hiçbir arkadaşını tanımıyordu, adlarını bile bilmiyordu... Seyda'dan hâlâ gizlemekte direndiği birtakım gizli işleri vardı. Bunlar konusunda en ufak bir açıklama yapmadığı gibi, soru sorulmasını kesinlikle önleyici bir tutum içindeydi. Bu yüzden Seyda kaygılarını, korkularını hiçbir zaman gideremediği şöyle dursun, çoğunluk bunları gizlemek, hiç açıklayamamak durumundaydı. Bu son olaydaki korkularının ne denli yersiz olduğunu Selim döner dönmez anladı ama.

İstanbul'a döner dönmez Seyda'ya telefon edip onu Çiftehavuzlar'a çağırdı Selim. Genç kadın eve vardığında Doğan'ın da orada olduğunu görerek şaşırdı. Selim'in evdeki buluşmalarında sevgilisi ile arkadaşlarını karşılaştırmamakta gösterdiği dikkat öylesine büyüktü ki, ortada olağanüstü bir şeyler olduğunu hemen sezdi. Gördüğü ilk olağanüstü şey Selim'in aşırı kızgınlığı, yerinde duramazlığıydı. Odanın içinde dört dönüyor, Seyda'nın kim olduğunu kavrayamadığı "Ankaralı" birine sövüp sayıyordu. Doğan, arada bir başıyla, kimi zaman da bir-iki sözcükle onaylamak dışında sessizce dinliyordu onu.

"Olmaz, olamaz böyle şey! Herif ya sıfır numara aptal ya da düpedüz ajan provokatör! Görülmemiş yanlış bir kışkırtma içinde... Çevresindekiler de ağızları açık dinliyorlar dediklerini... Aykırı bir söz söylemeye kalktın mı kulaklarını tıkıyorlar resmen. Döv dese döverler de, öldür dese öldürürler... Öylesine bir havarilik düzeni kurmuş! İnan ki aptal olması ajan olmasından daha korkunç. Ajan olduğu ortaya çıkarsa kısa yoldan temize havale edilir hiç değilse fazla can yanmadan... Ama gerçekten aptalsa ve de aklı başında olması gereken bunca kişiyi peşinden sürükleyebiliyorsa düşünebiliyor musun yıkımı?"

Doğan içini çekti, "Solcular arasında da aptallar çıkabilir," dedi. "Ne demiştin? Akılsız solcu gördüğüm oldu ama, akıllı sağcıya hiç rastlamadım, dememiş miydin vaktiyle?"

Salonun bir ucundan ötekine bir kez daha yürüdü Selim. Bir kez daha döndü. "Hayır, hayır, aptal değil," dedi. "Öyle hınzırca bir kurnazlığı var ki... Yanlışlarını doğruymuş gibi göstermeyi öylesine iyi biliyor ki... Dersin her sözcüğü söylemezden önce yüzyıl düşünüp tasarlamış, her türlü etkisini ölçmüş... En olmadık çelişkileri yuttura-

biliyor... Karmaşık sözler söyleyip açık seçik konuşuyormuş havasına bürünüyor... Ortada açıklığa kavuşan bir şey yok oysa... Tersine, bir dediği bir dediğine uymuyor... Doktrine aykırılığı hiç su götürmeyen savlarını da 'Türkiye'nin özel koşulları' deyip geçiştirmeye kalkıyor... Akıl almaz bir şey!.."

"Demiştim ben sana," diye gülümsedi Doğan. "Öyledir o herif..."

Selim daha da kızdı. "Ne var gülünecek?" diye sordu. "Çocukları – yalnız onları mı hepimizi, tüm ülkeyi yıkıma sürüklüyor!"

"Bir başına bunu becerebilmesi biraz güç değil mi?"

"Matrak geçme, anlıyorsun ne dediğimi. Sürüklemek isteyenlere yardımcı oluyor diyelim.. Oysa ne yürekli, ne esaslı çocuklar var çevresinde... Gözü pek, yiğit kişiler... büyük yararı olabilecek kişiler... ama öylesi bir acelecilik içine girmişler ki..."

"Tipik küçük burjuva aceleciliği!"

"Yok, ondan beter... Kışkırtılıyorlar, coşkulanıyorlar... iyi niyetli hepsi... ya da çoğu... Aman durun etmeyin, dedim. Ortalık böylesine karışmışken, bir sürü öğrenci boşu boşuna ölmüşken. Üniversiteler kapalı, her yanda grevler... Yapılacak iş karışıklığı daha da artırmak değil dedim, yeni eylemler tasarlamak değil, dedim. Baksanıza herifler tedbir kanunları çıkarıyorlar, güvenlik önlemleri diye resmen terör kurmaya davranıyorlar... Eskisinden, şimdikinden çok daha korkunç bir baskı kurmaya hazırlanıyorlar, besbelli. İşlerini kolaylaştırmanın gereği yok... Bir süre ara vermek kesinlikle gerekli, dedim... Ne oldu bütün bunları dedim de? İki gün geçmeden banka soyuldu!"

"Onun parmağı var mı işin içinde?"

"Olmaz olur mu? Kendisine sorsan haberi yok elbet

ama, ben eminim. Ankara'nın durumunu bir görsen... Savaş zamanı bile görülmemiş bir sıkılık... Bir arama tarama, kuşatmadır gidiyor. Sokakta milletin gözünde korku... Dolmuş lastiği patlasa silah diye yerinden zıplıyor herkes... Ayrıca, bir patlama oldu mu yüzde doksan dolmuş lastiği falan değil, silah gerçekten... Herkesin dilinde bir ordu, asker lafıdır gidiyor..."

"Burada da öyle..."

"Ne diyor seninki biliyor musun? Gelsinler fena mı diyor... Türkiye'de ordu devrimci nitelik taşırmış hep! Devrimi asker-sivil-aydın zümre gerçekleştirecekmiş! Hatta inanmayacaksın belki, işbirlikçi olmadığını, gerçek yurtsever olduğunu tanıtlamışsa 'milli burjuvazi' dediği kişiler de katılacakmış işin içine. Ne bileyim, benim babam sözgelimi, ya da bunun kocası..."

Son sözleri başıyla Seyda'yı işaret ederek söylemişti Selim. Oysa Seyda iki adamın da varlığını unutmuş olduklarını sanıyor, varlığını anımsatmak için herhangi bir çabaya girişmeyi düşünmüyordu.

Doğan, "Peki işçi sınıfı ne olacakmış bu arada?" diye sordu.

Selim güldü: "Canım onlar önder (!) miş. Söze 'işçi sınıfının önderliğinde' diyerek başlamazsa saçmaladığı iyice ortaya çıkacağından, böyle demekle daha az saçmaladığını sanıyor... Peki ama hani bu önderler? Ne yapıyorlar önderliği? Orası belli değil. Bir yıl önce sekiz-on bin kişi sendikal bir yürüyüş yaptı diye tüm bir emekçi sınıfı bilinçlenmiş, devrim yapmaya hazır duruma gelmiş sanki! Asker-sivil-aydın takımına önderlik yapıp bu herifin ön-önderliğinde eyleme geçecek!"

"Epeydir ısrarla üstünde duruyorlar bu kuramın. Aykırı yazılar yazıldı. Ben de yazdım, başkaları da. Yanlışlarını

bir bir ortaya döktük. Ama direniyorlar. Özellikle seninki. Neden olduğunu da anladığımı sanıyorum. İşi aceleye getirmenin en kestirme yolu olduğu için. Bütün eylemlerini demin sözünü ettiğim acelecilik düzenliyor bana kalsa. Hemen yarın gerçek bir Marksist-Leninist devrim olamayacağına göre ona uzaktan da olsa benzeyen bir şeyler yapalım, boş oturmayalım düşüncesindeler... Ama işin içine orduyu karıştırmakla..."

Selim dayanamayıp arkadaşının sözünü kesti. Öylesine doluydu ki içi.

"O konuda bayağı sert tartıştık," dedi. "Dünyanın hiçbir yanında askerin devrim yaptığı görülmemiştir, dedim. Ne dese beğenirsin? Ordu olmasaymış Lenin devrimini nasıl gerçekleştirirmiş?"

Bu kez Doğan da sinirle ayağa fırladı: "Bak sen," dedi. "Hangi yüksek rütbeli subayla işbirliği yapmış Lenin?"

"Ben de onu sordum... Her zamanki yanıt: Türkiye'nin özel koşulları varmış, Türkiye'de ordu devrimci bir nitelik taşırmış!"

Doğan kafasını iki yana salladı, "Öyle bir iş açacaklarmış ki başımıza... Canına okunacak milletin..."

İki erkek bir süre hiç konuşmadan odanın içinde karşıt yönlerde gidip gelmeyi sürdürdüler. Sessizlik uzadıktan sonra Seyda sesini yükseltti:

"Bir şey içmek ister misiniz? Çay? Kahve? Ya da viski filan? Evde ne olduğunu pek bilmiyorum ama..."

Selim durdu. Sevecenlikle baktı ona. Hevesle çağırmış olmasına karşın geldiğinden beri doğru dürüst yüzüne bile bakmadığını düşünerek üzülür gibi oldu... Ne de güzeldi bugün Seyda... Ne yumuşak, ne her şeye boyun eğmiş bir görünüşü vardı. Onu öpmek için içi gitti birden. Ama içini fazla dağlamadan geçip gitti bu istek. Ankara'da

kaldığı sürece onu özlemiş olmasına karşın sevgilisine sarılmaya acelesi yoktu. Bütün geceyi karısının koynunda geçirecek bir kocanın rahatlığı içindeydi sanki; yarım yamalak kaçamaklara heveslenen yeni âşık değildi artık.

"Biz viskiden anlamayık, abla," diye sırıttı, "boşuna ziyan etme içkini... Ama çay içeriz, değil mi Doğan?"

"İçeriz ya, çok iyi olur," dedi Doğan.

Seyda mutfağa doğru giderken Selim'in "Çocuklardan ne haber? " diye sorduğunu işitti. "Memet iyi mi? Kemal? Recep?"

Doğan, "İyiler," diye yanıtladı. "Memetlerin grevi hala sürüyor biliyorsun... Hepsi seni bekliyorlar, merak ediyorlar Ankara görüşmelerini! Bugün getir demedin diye..."

"Seninle Seyda'dan başka kimseyi görecek halim yok bugün... Ama bir an önce bir araya gelmemiz gerekiyor elbet... Enine boyuna tartışıp tavrımızı saptamamız gerekecek..."

"Bana kalırsa... Sorun açık seçik..."

Mutfak kapısını kapattı, Doğan'nın dediklerini işitmez oldu Seyda... Biraz önce konuşulanlara ekleyecek bir sözü olmadığı için susmuştu ama söylenilenlerle ilgilenmemiş değildi. En azından anlamıştı iki delikanlının dediklerini, onaylamıştı hatta... Bu konularda düşüncesi olacak denli ilerlemişti artık... Çevirdiği bir sürü yazının basıldığı dergileri getirmişti Selim. Kitabın da çıkmak üzere olduğunu söylüyordu... Seyda dergilerdeki öteki yazıları da okumuştu, ama ne yalan söylemeli kendininkileri, takma adla yazdığı yazıları, basılı sayfalarda yeniden okumak en çok hoşuna gidiyordu. Ali Rıza Argın denilen kişinin aslında kendisi olduğunu bilmek gizli bir sevinç veriyordu ona... Yazdıklarının güzel, doğru şeyler olmasından kıvanç duyuyordu... Biraz önce Selim ile Doğan'ı dinlerken de bir tür se-

vinç, bir tür kıvanç duymuştu... Aralarında olabilmenin verdiği sevinçti, kıvançtı bu. Ama yeterdi artık, değil mi? Artık Doğan çayını içip gitse iyi olacaktı... Çayın demlenmesini beklerken yeniden salona dönmek istemedi... Evin öteki yanlarını dolaşmak istedi canı... Üst kata çıktı... Aslında odaları görmek istediğinden değil, artık iyiden iyiye sabırsızlanmaya başladığı için dolanıp duruyordu. Selim bir saat konuşurken sabırsızlanmamıştı da şimdi içi içine sığamıyordu... Odaların kapılarını mekanik davranışlarla açıyor, içeri şöyle bir bakıp yeniden kapıyordu. Gil'in odası... Oktay'la birlikte yattıkları oda... Konuk odası... Bu sonuncusunun, içinde yaşanan tek oda olduğu dağınıklığından belliydi. Selim Ankara'ya giderken bile yatağını yapmamıştı... Aynı şeyi Oktay yapsa (yapmasa yani) bu sallapatiliğin nasıl batacağını, bu sallapatiliğinden dolayı adamcağızı nasıl küçümseyeceğini hiç düşünmedi Seyda... O sırada Oktay öylesine uzaktı ki kafasından... Sevecen bir gülüşle odaya girdi. İlk pencereye gidip, açtı. Odaya dolan buz gibi hava titretmedi içini... Ev zaten epey soğuktu... Salondaki şömineyi yakmışlardı geldiklerinde, o kadar... Gerçi kalorifer vardı ama, Oktay'ın teyzesi ölüp de köşk yalnızca yazlık bir eve dönüştüğünden beri yakılmamıştı. Tanrı bilir yakılmaya kalkılsa binbir eksiği çıkardı... Açık camın önünde durmuş, maviliğini hepten yitirip boz bir renge bürünmüş olan denize bakarken olağan zamanlarda kışın burada bekçi kalan Halit efendinin nasıl ısındığını merak etti Seyda... Bodrum katında, odunluğun yanındaki odasında bir sobası vardı herhalde... Ya da, belki o da salonda şömineyi yakıp yumuşak koltuklardan birine şöyle rahatça gömülüp keyfine bakıyordu. Tanrı bilir kafa bile çekiyordu alevlerin karşısında... Evin asıl keyfini o çıkarıyor, diye düşündü Seyda... Artık odayı adamakıllı doldur-

muş olan soğuğu duyarak ürperdi... Camı kapamadan pencerenin önünden uzaklaştı... Selim için bir elektrik sobası almanın gerekli olduğunu düşündü... Yatağın başına gelip durdu. Biraz önceki sevecen gülüş yeniden belirdi yüzünde. Çalışma odasının halısı ya da meşin koltukları kadar çok sevişme anısı saklamıyordu bu yatak... Ama kaç aydır Selim'in uyuduğu, düş gördüğü yer olarak onlardan daha değerliydi bir yerde... Yastığın üstünde hâlâ duran baş izine baktı... Yirmi günü aşkın bir süredir duruyordu bu baş izi... Bırakılsa yıllar yılı öylece kalabilirdi... Selim'in birkaç saatliğine başını yasladığı yer yıllar boyu onun izini taşıyabilirdi. İşte o an, ilk kez olarak, gerçek olarak, Selim'i hiçbir zaman yitirmeyeceğini anladı Seyda... Ne olursa olsun, Selim onu bırakıp gitse de, Paris'e dönse de (bu olasılığı pek göz önüne almıyordu, aralarındaki beş yıllık yaş ayrılığının kendisini daha önce alıp ölüme götüreceğinden şüphesi yoktu: tıpkı bir ananın çocuğunun kendinden önce ölebileceğini aklına getirmediği gibi) Selim ölüp ölesiye onundu artık... Gövdesinde, yüreğinde, kafasında bıraktığı izleri silmek olanaksızdı... Öyleyse Selim'siz yaşamdan korkması gereksizdi... Bundan sonra yaşam Selim'siz olamazdı ki... Nerdeyse kıskanç sayılabilecek bir davranışla yastığa uzandı, kabartmak için. Selim'in onda kalan izlerini silmek için. Birden yastık yüzünün de, çarşafların da iyice pislenmiş olduklarını gördü. Selim'in kendi başına çarşafları değiştirmeyi düşünemeyeceğinin olağanlığını duyarak daha bir yumuşadı içi... Yastık yüzünü yastıktan, çarşafları yataktan sıyırdı, bu arada iki battaniyeyi de yere düşürdü. Odadan çıkıp, koridordaki gömme dolabı karıştırdı. Yeni çarşaflar bulup getirdi, Selim'in yatağını yapmaya koyuldu. Uzun süredir böylesine hamarat, böylesine hevesli bulmamıştı kendini... Sonunda, kolalı üst çarşafını

koyu renkli battaniyenin üstüne kıvırırken, battaniyeyi de çarşafı da ayrı ayrı okşadı. Selim'e karşı duyduğu isteği onlarla gideriyordu sanki... Eli kolu pis çarşaflarla dolu olarak odadan çıktığında Selim'in bu gece yeni, pak çarşaflar içinde yattığını ayrımsayıp ayrımsayamayacağını merak etti... Oysa ne olacak? O bilmese bile kendi biliyordu ya Selim'in akça pakça bir yatakta yatacağını... Kucağındaki çarşafları nereye koyacağını bilemeden merdiven başına geldiğinde odada pencereyi açık tuttuğunu anımsadı. Elindekileri olduğu gibi yere bırakıp döndü. Pencereyi sıkı sıkıya kapadı... Odayı ısıtacak bir elektrik sobası olmadığı için bir kez daha hayıflandı... Ama kimbilir, belki de vardı. Yıllardır içinde yaşadığı, hem de çok severek yaşadığı bu evde, kirlilerin nereye konacağını bilmediği gibi, elektrik sobalarının da nerede olduğunu bilmeyebilirdi. Aramaya koyuldu. Koridordaki gömme dolabı bir kez daha açıp, alt gözlerin gerilerine baktı. Orada bulamayınca çevresine bakınıp, bu gibi şeylerin konulabileceği bir başka yer var mı diye araştırdı... Hiçbir şey göremeyince merdiven başında duran pis çarşaf yığınını yeniden kucaklayıp aşağı indi. Mutfağa girdi. Her yanı kaplayan dolaplardan birinde aradığını bulabileceğini sanıyordu. Ama içeri girer girmez, çaydanlığın sesinden içindeki suyun bitmek üzere olduğunu anlayıp doğruca ocağın başına koştu. Demliği dikkatsizce kaldırdığı için buhar elini yaktı. Elinin acısına aldırmadı Seyda... Çaydanlığın dibinden yüzüne vuran ısı hoşuna bile gitti. Gerçekten de su hemen hemen bitmişti. Gene de birer bardak içecek üç kişiye yetecek kadar vardı. Doğan'ın bir çaydan fazlaya kalmayacağı umuduyla ocağı söndürdü. Tepsinin üzerine özenle dizdi bardakları; çay kaşıkları ile şekerliği aramakla biraz vakit geçirdi. Bunca sıradan, bunca günlük bir ev işi bile yapmayalı öylesine uzun zaman

geçmişti ki, mutfakta yolunu hepten şaşırmadığından övünç bile duydu. Sonunda, elinde tepsi salona yöneldi. Mutfağın bir köşesine attığı pis çarşafları unuttu gitti.

Gerçekten de bir çaydan fazlaya kalmadı Doğan. Onu soğuk kış akşamına uğurlayıp ateş başına döndüklerinde, Selim koltuklardan birine upuzun bıraktı kendini. Olağanüstü uzun bacaklarını açarak alevlere doğru uzattı.

"Of be," diye içini çekti, "nasıl bitkinim bilsen!"

Seyda geride, kapının yanı başında dikilmiş duruyordu hâlâ. Selim ondan yana bakmadan, gözlerini alevlerden ayırmadan hatta, sol kolunu uzattı. "Gelsene," dedi.

Seyda gitti, Selim'in ayakları dibine çöküp uzun bacaklarına sarıldı. Bir süre şöminedeki odunların ateşlerine bakıp durdular.

Kendi çevrelerinde kıvrılarak uzayıp giden kızıl mumların cılız sarı alevinden bir türlü gözlerini ayıramıyordu Seyda. Her yanda elektrik ışıkları yanarken sofraya iki düzine mum konmasının anlamsızlığına dalıp gitmişti. Karşısındaki kızcağızın "Değil mi ama?" diyen ısrarlı sesiyle birden uyandı; kızın dediklerinden hiçbirini işitmemiş olduğunu kavradı. "Elbette," diye başını salladı yapmacık bir gülüşle, neyi onayladığını kesinlikle bilmeyerek... Kız konuşmasını sürdürdü:

"... Gerçi beni öyle pek sıkı büyütmemişlerdi ama, gene de okuldaki çaylar dışında erkek arkadaşlarımı görmeme izin vermezlerdi... Akşam eve dönüşte sekizi geçirdim mi vay halime. Gerçek özgürlüğün ne demek olduğunu Amerika'ya gittikten sonra öğrendim!.."

Kızın iriyarı kocasının yüzü hafifçe bozuldu. Sesine şaka karıştırmaya çalışarak, "İnşallah iyice ipin ucunu kaçırma-

mışsındır," dedi. Daha da konuşacaktı, genç yaşta dış ülkelere giden kişilerin birdenbire fazla açıldıklarından, öz geleneklerini, dinsel inançlarını unutuverdiklerinden sözedecekti. Ama karısının kınayan bakışları altında sustu. Kınamaktan da öte, güçlükle gizlenmiş bir küçümseme vardı kızın gözlerinde. Taşradan gelmişliğini, nedense soylu sayılan paşa ailelerinden birinden olmayışını, sıfırdan başlamışlığını sık sık yinelerdi karısının iri ela gözleri.. Şimdi ne denli varlıklı olursa olsun bir vakitler çöplüklerde süründüğünü, gereken soylu aile eğitimini görmemiş olduğu için, yeni yeni erişebildiği sınıfa yakışacak biçimde konuşamadığını, düşünemediğini hatta, anımsatırdı ona... Başka zaman olsa, verecek yanıtı hazırdı Mustafa'nın. Ama şimdi, ilk kez yemeğe çağrıldıkları bu evde çam devirmekten çekiniyordu açıkçası.

Kız, bakışlarını Seyda ile Oktay'a çevirerek soğuk bir sesle sürdürdü konuşmasını:

"Yalnızca kadın-erkek ilişkilerindeki özgürlükten sözetmiyorum... Her konuda özgürlük var Amerika'da... Herkes istediğini yapabilir, söyleyebilir... Solcular bile..."

"Burada da söylüyorlar ya işte," diye dayanamayıp yeniden karıştı adamcağız. "Demediklerini, yapmadıklarını bırakmıyorlar ya..."

Oktay güldü. "Bundan sonra pek bir şey yapamazlar artık," dedi. "İyi oldu ordunun işe el attığı."

Seyda titredi. Konunun açılmasını hiç istememişti... Dilini tutamayacağından korkuyordu... Oysa tutması gerekti... Selim'in korktuğu şey olalı daha birkaç saat geçmemişti, bu arada Selim'le görüşememişti ama olayın hazırlandığına birkaç haftadan beri inanmış olan Selim, ilerde olabileceklerden söz etmişti çok önceden. Bugün, öğlen ajansında muhtıra okunalı beri korkular içinde Selim'den haber bekleyip durmuştu Seyda. Çiftehavuzlar'ı

birkaç kez aramıştı ama karşılık alamamıştı... Geçirdiği korkunç günün akşamında ukala bir taşra zenginiyle, daha ukala karısını ağırlamaktan başka bir şeyler yapmalı, yapabilmeliydi aslında. Ne var ki Oktay, çok önceden yaptığı bu yemek çağrısını sırf 12 Mart muhtırası verildi, hükümet istifa etti diye ertelemeyi kesinlikle reddetmişti. Taşradan gelme, sıfırdan yetişme, ne olursa olsun çok paralı, çok önemliydi Mustafa... Birlikte yeni bir iş kuruyorlardı.

Seyda bu tarihsel geceyi olmadık saçmalık içinde geçirmeyi, aşırı soluk, aşırı ustaca boyanmış yüzlü kızın -kolejden anımsamıyordu onu, kendisinden dört-beş yaş küçük olanlardan, onu "Seyda abla" diye çağırabileceklerden biriydi şüphesiz- modadan, son filmlerden konuşmasına katlanmayı göze almıştı. Ama hanım AFS ile Amerika'ya gitmiş baksanıza, koca koca birtakım laflar öğrenmiş söyleyip duruyor... buna bile razıydı Seyda. Ama bu kişilerin el sürmemeleri gereken konulara da el atmalarına dayanabileceği şüpheliydi... Ne yapıp yapıp konuyu değiştirmek istedi ama, erkekler kendi açılarından sıkı yakalamışlardı sorunu, susmuyorlardı...

"Daha çok yeni, belli olmaz şimdilik," diyordu Mustafa, "iş hayatına karışmazlarsa iyi..."

Oktay, "Karışmazlar, karışmazlar," dedi. "Başta kalabilmeleri için ekonomik durumu düzeltmeleri gerek... alın Yunanistan örneği: Ekonomik durum düzelmeseydi böyle uzun süre kalabilir miydi albaylar? Bunlar da aynı şeyi yapmak, yani bizlerle işbirliği yapmak zorundalar. Yoksa oturamazlar... Hükümet son karışıklıkları bastıracak güçte değildi, kovuldukları iyi oldu... Bunlar bastırırlar kısa zamanda... Herkesin işi yoluna girer..."

"Bana kalsa," diye yeniden söze karıştı kız (Hülya'ydı adı galiba, aklında tutamamıştı Seyda) "birtakım şeyleri

yasaklayarak, yani özgürlükleri kısıtlayarak susturulamaz solcular, Amerika'da en iyisini yapıyorlar; bırakıyorlar konuşsun. Sonra yanlışlarını bir bir gösteriyorlar halka... Bence komünizmle savaşmanın en iyi yolu Marx'ı çok iyi bilmektir bir kere. İyi bileceksin ki, ileri sürdükleri şeylerin yanlışlığını bilimsel biçimde anlatacaksın... Sizin yorumladığınız şey, aslında böyledir, diyeceksin. Yalanlarını açıklayacaksın... Öyle değil mi?"

Bu kez kısaca "elbette" diyemedi Seyda. Sözcük ağzından çıkmadı bir türlü. "Herhalde" bile diyemedi. Dalgın dalgın gülümseyemedi. Suratını asıp sustu, konukseverliğe aykırı davrandığını bile bile... Varsın anlasınlar onları hiç mi hiç sevmediğini! Oktay ile Mustafa, akıllı kadınların bile kimi zaman ne dediklerini bilemediklerini karşılıklı onaylarcasına bakıştılar. Güzel kadınlar karşısında takındığı yumuşak, hoşgörülü tavırla gülümsedi Oktay:

"Sizin dediğiniz iyice gelişmiş, eğitilmiş, toplum bilincine varmış toplumlarda olur ancak," dedi. "Bizde olmaz. Bizimkiler bilgisiz çünkü... Her türlü saçmalığa inanıveriyorlar. Baksanıza nasıl sokağa döküldüler. Barbarlar gibi birbirlerini vurup duruyorlar... Bu gibileri ancak zorla susturacaksın... Bizim milletin başına şöyle güçlü bir diktatör ister. Güçlü ama aptal da olmayacak, ekonomiden anlayacak bir kere. Yoksa bu banka soymalar, adam kaçırmalar sürüp gider..."

"Aaa elbette, onları önlemek gerek," diye onayladı kız. "Hele şu Amerikalıları kaçırmaları çok kötü oldu. Dünyaya rezil olduk. Güney Amerikalılarla bir tutacaklar bizi artık!"

Seyda boğazını temizledi. "Sağ salim bıraktılar ya..." dedi sesinin titremeyeceğini umarak...

"Canım Seyda," diye ucunda bucağında en ufak bir hoşgörü izi kalmayan sesini yükseltti Oktay. "Sağ salim

bıraktılar diye olay olmadı demek değil ki..."

"Bir kere rezil olduk. Bırakmaları neyi değiştirir?" diye sordu Hülya.

Mustafa, "El altından paranın ödendiği bile söyleniyor... Çok çirkin bir şey, çok... Ülkemizde konuk olan kişilere böyle mi davranılır?" diyerek geleneksel Türk konukseverliğini yansıtmaya çalıştı. "İşadamları aralarında para toplayıp fidyeyi verselerdi çok iyi olurdu. Türkiye'de aklı başında, konuksever kişiler olduğunu da böylece dünya kamuoyuna duyurmuş olurduk... Ben birkaç kişiye açtım ama, kimse katılmadı..."

"İyi de olmuş katılmadıkları," dedi Oktay. "El altından para verildiyse verildi bilmem orasını. Ama bunun açıklanmadığı çok iyi oldu... Parayı açıkça verselerdi, ya da sizin dediğiniz gibi, işadamları verseydi, koskoca bir devletin üçbeş çapulcuya boyun eğdiği kanısı uyanacaktı dünyada... Özellikle bizim halkın kafasında. Bu da hiç iyi olmazdı..."

"Bak burada haklısınız."

Kız, "Kaçıranları yakalayamadılar ama," diye karıştı yeniden.

"Yakalarlar, yakalarlar merak etmeyin. Asker geldi ya, yakalanırlar artık..."

Seyda bu konuşmalara daha ne kadar dayanabileceğini düşünüyordu ki kapı çalındı. Dördü de irkildiler. Bu saatte kimse beklenmiyordu. Oktay gelenin yabancı olamayacağını, sokak kapısının kilitli, kapıcının da çok uyanık olduğunu söyleyerek konuşmaları kaldıkları yerden sürdümeye girişti ama, herkesin kulağı kapıdaydı gene de. Çok geçmeden uşak içeri girdi, Seyda'nın kulağına çok alçak sesle bir şeyler fısıldadı. Hemen, uşağın sandalyesini çekmesini beklemeden ayağa fırladı genç kadın.

"Bir dakka, özür dilerim," diyerek hızla kapıya yöneldi.

"Neymiş?"

"Hiç. Hiç, şimdi geliyorum."

Karısı böyle kısaca kesip attıktan sonra, konukların önünde bir de uşağı sorguya çekmeyi yersiz buldu Oktay. Gülümseyerek konuklarına döndü. Güzel kızdı şu Hülya denilen bebek... Çok soluk, çok soğuk görünüşüne karşın, çok ateşli bile olabilirdi... Gerçi iş yaptığı bir adamın karısına yan gözle bakması doğru olmazdı ama... Omuzlarına dümdüz dökülen saçlarını arkaya itmek için ikide bir elini kaldırması, parmaklarındaki çeşitli renkte taşları göstermek için miydi acaba? Yoksa bu taşlardan yansıyan ışıkların gözlerine daha bir parlaklık sağladığını biliyor muydu? Kadınların bilmedikleri yoktu ki bu konularda. Gene de bu aşırı takı gösterişi hoşuna gitmedi. Hiç değilse Seyda böyle on parmağına on pırlanta takmamayı bilirdi... Belki de bunu sonradan görme kocası zorlamıştı pahalı takılarını sergilemesi için. Ve birden o sonradan görme kocasının şu anda kendisi için çok daha önemli olduğunu anımsayarak, ona döndü...

"Demin de dediğim gibi, iş hayatı için çok iyi olacak. Bir kere istikrar sağlanması bakımından..."

Selim oturma odasında ayakta bekliyordu. Seyda bir an kapı ağzında durdu. Selim'in deli bir düşten fırlamışçasına kararmış, yıkık yüzünü görünce bir çığlık attı. "Selim, Selim!" diye koştu, boynuna sarıldı. "Sabahtan beri meraktan ölüyorum..."

Seyda'yı çok sıkı sıkı sardı Selim. "Sevgilim, sevgilim, sevgilim." Sonra, kendini zorladığı kadar Seyda'yı da zorlayarak kollarını açıp uzaklaştı. "Kapıyı kapa," dedi alçak sesle.

Seyda kapıyı kapayıp geri geldi. "Nasılsın?"

"İyi değilim. Gidiyorum, Seyda. Bir süre ortadan yok olmam gerek."

"Ne oldu? Ne yaptın? Arıyorlar mı seni?"

"Şimdi aramıyorlarsa bile çok kısa bir süre sonra arayacaklar."

Dudakları, boğazı kuruyuverdi Seyda'nın.

"Ne yaptın?"

"O önemli değil şimdi. Hiçbir şey yapmasam da arayacaklar nasıl olsa... İyi dinle beni Seyda. Çiftehavuzlar'a hiç gitme, anlıyor musun? Ben gittikten sonra hiç uğrama oraya."

"Neden?"

"Soru sorma. Ne kadar az bilirsen o kadar iyi, anladın mı? Aramızdan biri -arkadaşlardan yani- ajanmış. Yeni öğrendik. Seni tanımıyor... Aramızdakileri bilmiyor yani. Doğan'dan başka bilen yok. O da yakalansa bile söylemez bir şey nasıl olsa... Ama evi biliyor Recep. Birkaç kez gelmişti... Kesinlikle gözetliyorlardır orayı şimdi. Bodrumda da bir şeyler var..."

"Silah mı?" diye büyük bir korkuyla gözleri irileşerek sordu Seyda.

"Yok, yok silah falan değil... Teksir makinesi var yalnızca. Birtakım yazılar da. Sana soracak olurlarsa haberim yoktu dersin tamam mı? Sonra buradaki çeviri karalamalarını, yarım çevirileri falan at, yak ne yaparsan yap yok et. Ali Rıza Argın diye birini tanımıyorsun, tamam mı?"

"Kim?" diye sordu Seyda şaşkınlıkla. Sonra: "Haa, ben yani..."

"Sus! Benden başka bilen yok bunu! Sen de benim ne halt ettiğimi bilmiyorsun. Evinizde kalan, pek sevmediğiniz bir akrabadan başka bir şey değilim, anladın mı?"

"Peki ama ne yaptın? Banka soygunlarına filan mı karıştın? N'olur Selim..."

"Hayır, hayır, karışmadım onlara. Aslında, çok az şey yaptık... Ama bunların iyice gözü döndü artık. Ne kulp bulup takacakları belli olmaz..." Bir zaman Seyda'nın yüreğini titreten acımtırak gülümseme buruşturdu Selim'in yüzünü... "Bir şey yaptığımızdan değil... Gevezelik ettik aslında... Oyunlar oynadık aramızda... Herkesi kurtarmaya çalıştığım tuzağa kendim düştüm, hepsi bu. Allah kahretsin... Bundan sonra ne olacağı belli değil."

"Peki, nereye gidiyorsun?"

"Bilmiyorum... Bir yerlere işte. Saklanmak zorundayım."

"Burada saklan!"

"Olmaz. İlk arayacakları yer burasıdır. Aramasalar bile gözetlerler... Şimdi bile... Daha başlamamışlardır ama, onun için göze aldım gelmeyi..."

"Paris'e dön bari. Pasaportun hâlâ geçerli değil mi?"

"Gitmem Paris'e falan... Tüm korkak kahramanlar, ajanlar oralara dolacaklar şimdi. Ben kalacağım. Sersemliğimin bedelini ödeyeceğim gerekirse..."

"Selim, deli gibi konuşma, n'olursun. Git, git Paris'e işte her neydiyse yaptığın sersemlikler, bir sersemlik daha yapma..."

Selim gülmeye çalıştı. Ama yalnızca yüzünü buruşturabildi gene. "Gitmeyi düşünseydim bile artık çok geç. Adımı biliyorlar diyorum sana. Recep aylardır her şeyin raporunu veriyor olmalı..."

"Peki, nereye gideceksin öyleyse?"

"Soru sorma dedim ya. Ayrıca ben de bilmiyorum... Ajan olmayan... Olmadıklarını sandığım birtakım arkadaşlar var... Onlarla birlikte gideceğiz. Öyle ağlayacakmış gibi bakma bana... Say ki askere gidiyor yârin... Sen de onu sonsuzluğa dek bekleyeceğine yemin etmişsin... Öylesine uzun sürmez dönmem, üzme canını... Bakarsın olaylar beklediği-

miz biçimde gelişmez... On güne kalmaz, çıkar gelirim... Alırım seni buradan... Birlikte başka bir yola çıkarız!.."

"Ama Selim... Selim..."

Sözünü bitiremedi Seyda. Kapı ardına dek açıldı.

Oktay karısının uzun süren yokluğuna öylesine bozulmuştu ki konuklarını sofra başında yalnız bırakmak bahasına onu aramaya çıkmıştı. Uşaktan gelenin Selim olduğunu, ikisinin oturma odasına kapandıklarını öğrendiğinde onları kucak kucağa yakalayabileceğini düşündüyse bile -ki düşünmemişti- beklediği sahneyle karşılaşamayacaktı. Birbirlerine çok yakın duruyorlardı ama, el ele bile değildiler. Seyda'nın kapıya çevirdiği yüzü uzun ak giysiyle ayırt edilemeyecek denli soluktu. Dudakları titremekteydi.

"N'oluyoruz?" diye sordu Oktay.

Seyda'nın elleri, dizleri, derken tüm gövdesi titremeye koyuldu. Sesi çıkmadı. Kendini toparlayan Selim oldu.

"Rahatsız ettim, Oktay ağbi. Bağışlayın. Bu gece ansızın yola çıkmam gerekti de... Gitmeden Gil'i bir göreyim dedim... Sizin konuklarınız var diye... rahatsız etmek istemedim..."

Oktay kaşlarını çatarak -kızgın olduğu için değil de, durumu kavrayamadığı için- odanın içinde ilerledi.

"Yola mı çıkıyorsun. Nereye böyle?"

"Şeeey..." Selim ayaküstü bir yalan uydurmak konusunda bu kez Seyda'dan yardım bekleyemeyeceğini biliyordu. Kekeler gibi oldu. "Kötü bir haber aldım da..."

"Hayrola? Annen falan mı yoksa? İsviçre'ye gitti dedilerdi ama, hasta masta demediler..."

Annesinin İsviçre'de ne yaptığından uzak yakın hiçbir bilgisi olmayan Selim hevesle atıldı bahanenin üstüne: "Bir kaza geçirmiş... Ne kadar ciddi olduğunu bilemiyorum ama..."

Seyda ayakta durmak için ömründe böylesine büyük bir güç göstermek zorunda kaldığını anımsamıyordu. Durduğu yerde hafif hafif sallanmaktan alıkoyamıyordu kendini. Kulakları da uğuldamaktaydı.

"Hay Allah, geçmiş olsun. Ama böyle de gidilmez ki... Gel içeri bi kadeh bir şey iç hiç olmazsa..."

"Sağ ol Oktay ağbi... Bu gece gidiyorum... Uçağı kaçırmak istemem..."

"Eh, sen bilirsin..."

Selim Seyda'ya dönüp bir an bekledi. Oktay'ın çıkacağını sanmıştı. Oysa çıkmadı Oktay, gereksiz bir sevecenlikle delikanlının omzuna doladı kolunu.

"Öyleyse... Şimdilik hoşça kal Seyda..."

Elini uzattı Selim. Seyda da elini uzattı. Sesine güvenemiyordu. Dudaklarının sözcükleri biçimlendirebileceğinden bile şüpheliydi ama gene de "Güle güle" demeye çalıştı. Selim bile işitemedi dediklerini.

Bunca zaman evinde kaldıktan sonra Seyda'ya bir teşekkür bile etmeden giden Selim'in kabalığı, Seyda'nın bir "güle güle" demek gereğini bile duymayışındaki gariplik, içerde bekleyen konukları aklına getirdi Oktay'ın.

"Sen konukların yanına dönsen iyi olur, Seyda," dedi. "Ben Selim'i geçiririm."

Akrabasını kapıya doğru neredeyse iteleyerek götürürken bir yandan da avutucu sözler söylüyordu kendince: "Üzme kendini, inşallah ciddi bir şey değildir... Selam söyle benden... Haaa, Selim, evin anahtarını bırakmayı unutmadın ya..."

Çıktılar.

Odanın ortasında kalakaldı Seyda.

10

Sulhi Gebzeli'nin karısı beklenmedik zamanda beklenmedik biçimde ölmeseydi Aysel Alsan dünyada evlenemezdi onunla. Bir yıla yakınlaşan bir süredir sürüp giden, kaç kez denemesine karşın bir türlü bitiremediği, kesip atamadığı ilişkileri boyunca Aysel'in aklına evlenme olasılığı hiç gelmemişti. Kış başlangıcında verdiği, her şeyi bırakıp oyunculuğa dönme kararı onu Sulhi Bey'den kurtaracağına aralarındaki bağı daha bir sıkılaştırmaya yaramıştı. Aysel Alsan'ın artık para için olsun, keyif için olsun kimselerle yatmadığı, kendini tümüyle sanatına verdiği yayılmıştı ortalığa... Birkaç kişi dışında Sulhi Bey'den haberi olan yoktu... Aysel'in çok yağlı bir kuyruk yakaladığından kuşkulananlar, bunun kim olduğunu öğrenmeye çalı-

şanlar çoktu elbet. Ne var ki Sulhi Gebzeli'nin aşırı temkinli, dikkatli davranışları, kimi yerde de kurabildiği baskı, herhangi bir dedikodunun sızmasını önlemişti... Genel olarak bilinen tek şey Aysel Alsan'ın artık adamakıllı uslandığıydı. Sulhi Bey bu uslanmadaki payını yanlış hesaplamış, bir zamanlar ummaya bile çekindiği şeyin gerçekleştiğine, yani Aysel'in sevgisini gerçekten kazandığına inanarak, ona daha kopmaz biçimde bağlanmıştı. Her konuda aklı başında, işbilir, çıkar gözetir bir adamın ancak çok ileri yaşlarda yakalanabileceği çok derin, çok korkunç tutkuydu onunki. Karasevda dedikleri şey... Sevgi diye bir şey bilmemişti ömür boyu. Evliliği olsun, evlilik dışında çok büyük bir gizlilikle ve genellikle yurtdışında yürüttüğü cinsel ilişkileri olsun sevgi değil, çıkar ve para üstüne kurulmuş, gelişmişlerdi. Aysel bambaşkaydı oysa. Aysel bir güneş gibi parlamıştı yaşlılık yıllarının yorgun yaşamı üstünde. Ondan vazgeçmesi olanaksızdı.

Aysel onunla ilişkisini kesmek istediğini ilk söylediğinde, isteğinin gerçekliğini, ciddiliğini göstermek için telefonlarına bile yanıt vermemeye başladığında delirecek gibi olmuştu. Peşine adam takmıştı hemen. Kadının başka biriyle sevişmediğini öğrenince daha bir çileden çıkmıştı... Öyle ya başka bir sevgili öldürtülebilir, korkutulabilirdi. Ama ortada hiçbir somut neden yokken kendisini kapı dışarı eden bir kadına ne yapabilirdi?.. Ne yapılabileceğini tez kavradı Sulhi Gebzeli.

Aysel, sinemaya atıldığından beri çevirdiği en iyi filmlerinden birinde sanat yaşamının en iyi oyununu verdikten sonra yeni iş çağrılarının yağmamasına, tersine hepten kesilmesine çok şaştı önceleri. Neye uğradığını anlayamadı. Sulhi Bey'in bu işte parmağı olacağı gelmedi aklına. Adamın her gün yolladığı dehşetli pahalı armağanları, kimi

zaman içi giderek geri yollamayı sürdürdü. Bu arada işsizlikten sıkılmaya başlamıştı. Bu nedenle, bir gazino patronunun uzun süredir yinelediği şarkıcılık önerisini kabul ederek sahneye çıktı. Kararı çok acele almış olduğu için tam anlamıyla hazırlıklı değildi yılbaşı gecesi sahneye çıktığında. Başarısı çok parlak olmadı. Gene de sahneye heves eden birçok sinema oyuncusundan daha iyi becermişti işi. Ne var ki, on beş gün sonra süresi uzatılmadığı gibi, başka gazinolardan, düzenleyicilerden de ses seda çıkmadı. Sonunda durumu kavradı Aysel.

Bir gün evinde otururken, bir süredir açmaya da, geri göndermeye de üşendiği için odanın bir yanında birikmiş olan irili ufaklı paketlere takıldı gözü. Ve beyninde bir şimşek çaktı. "Vay pezevenk, vay," dedi yüksek sesle, "vay köpoğlu köpek. Sen ha? Bütün bunları senden başka kim yapabilir bana, itoğlu it!"

Yılların taktikçisiydi Aysel. Sulhi Gebzeli'nin göz göre göre canına okumasına izin veremezdi. Hemen telefon başına geçip pek az kişinin bildiği özel numarayı çevirdi. Hemen o akşam barıştılar. Sulhi Bey, Aysel'in en yumuşak yalvarmalarına, en canayakın, en boyun eğmez gözyaşlarına dayanamayıp yeniden film çevirmesine şartlı olarak izin verdi. İlişki de yeniden, eskisinden daha sıkı olarak kuruldu.

İyi hoş ya, boyunduruğa dayanamıyordu Aysel. Babasından kurtulduğundan beri, Halûk'la birlikte olduğu ilk acemilik günlerinde bile hiç kimsenin boyunduruğuna girmemişti... Hele böyle zorbalıkla yürütülen, Dündar efendininkine pek çok benzeyen bir baskıya katlanamayacağı kesindi. Sık sık darılıp barışmalar, ayrılıp yeniden başlamalar karşılıklı tehditlerle dolu bir-iki ay geçti. Bu arada Aysel'in "iyi oyunculuk" denemeleri olsun, "şarkıcılık" denemeleri olsun durmadan aksıyor, işleri bir türlü rayına

oturmuyordu. Sonunda pek parlak bir şey geldi aklına; Gebzeli'den kurtulmanın tek yolunu bulduğunu sandı. Adama, karısından boşanıp kendisini alması için baskı yapmaya başladı. Karşısında kıvrandığını, ilişkiyi sürdürme direncinin gittikçe azaldığını görerek seviniyor, kendi kendini kutlayıp duruyordu. Adamın karısını boşamaya hiçbir zaman razı olmayacağını çok iyi bildiğinden, pek yakında kaçıp gideceğinden şüphesi yoktu. Günün birinde kadının öleceğini, Sulhi Bey'in de "madem istiyorsun hadi evleniyoruz" diyeceğini nereden bilebilirdi?

Haziranın başlarında bir sabah Oktay karısıyla birlikte yediği ender kahvaltılardan birinde, ofset baskılı bir gazeteyi eline aldı ve birinci sayfanın sağ üst köşesinde Aysel'in dört renkli koskoca bir fotoğrafını gördü. Manşet ünlü sinema yıldızının ünlü işadamı ile gizlice evlendiğini dünyaya duyuruyordu.

"Vay anasını! Helal olsun karıya..." demekten kendini alamadı Oktay. Hafif bir ıslık çaldı.

Seyda başını kaldırmadı. Bir yudum daha aldı kahvesinden. Parmaklarını şakaklarına bastırmayı sürdürdü. Baş ağrısıyla uyanmıştı. Gözleri de ağrıyordu üstelik. Oktay'ın hangi karıya neyi helal ettiğini ise hiç merak etmiyordu. Yanı başındaki radyoyu biraz kıstı. Davudi sesli bir türkücünün Recep'e vermek istediği sarı liralar kafasını zonklatmaya başlamıştı. Haberleri bekliyordu, ama daha vakit vardı herhalde. Selim'in gittiği geceden beri hemen hemen hiçbir haber bültenini kaçırmamıştı. Aranan kişilerin listesinde Selim'in adını işitmek her seferinde, belki de ilk sefer olduğundan bile çok hoplatıyordu yüreğini. Ama işte, dinlemeden de edemiyordu. Spikerin soğuk, yansız sesinin günde birkaç kez Selim'in adını yinelemesini işitmese olmuyordu. Adı radyoda ilk işittiğinde dehşetli şaşırmıştı, başına balyoz

yemiş gibi irkilmişti. Selim'in kaçtığı, kaçmak zorunda kaldığı gerçeğini ilk kez o an derinden duymuştu sanki. Şimdilerde yüreğinin daha çok hoplaması listenin sırasını, Selim'in listedeki yerini bellemiş olmasındandı. Daha beş-altı ad öncesinden, şimdi söyleyecek, üç kişi kaldı, iki kişi kaldı diye bekliyordu artık. Günün birinde ad okunmazsa, Selim'in yakalanmış olacağını biliyor, korku içinde bekliyordu. İlk başlarda birkaç kez Ali Rıza Argın'ın adını da okumuşlardı. Sonraları çıkmıştı listeden. Gülmüştü Seyda. Takma adının günün birinde dönüp dolaşıp kendini bulabileceğini aklına bile getirmemişti. Selim için tir tir titriyordu da kendisi için korkmuyordu hiç. Selim'i sevmekten, bir de iki-üç yazı çevirmekten başka ne yapmıştı ki? Bu yüzden dokunmazlardı ona. Selim'in adı radyolarda okunmaya başladığında, hele hele evlerde yapılan aramalar sıklaşınca Oktay bile kaygılanmıştı da, o hiç aldırmamıştı.

"Bu yasaklanan kitaplardan sende vardır herhalde." demişti Oktay. "Yok etmeli onları."

"Daha neler!"

"Daha neleri var mı kızım? Bal gibi arayabilirler burayı. Selim aylarca evimizde kaldı. Gene geldi mi diye bakacak olsalar bu sefer üç-beş kitap için başımız derde girecek..."

"Selim'in artık burada olmadığını bilirler, merak etme. Her şeyi biliyorlar onlar."

"Yok et o kitapları diyorum."

"Saçmalama... Birtakım aptallar yüzünden kitap falan yakmam ben... Ayrıca hepsi İngilizce, Türkçe bir şey yok ki..."

"İyi öyleyse... Burada mı, karşıda mı?"

Birden "karşıya gitmeyesin ha!" diye haykırmaktan zor tutmuştu kendini Seyda. Herhangi bir şeyden kuşkulanmazsa neden gitsindi oysa?

"Burada," demişti kısaca.

Teksir makinesi sorunu arada bir düşündürmüyor değildi onu. Ne var ki makine ortaya çıksa bile, kendisi sorguya çekilse bile durumu kolayca idare edebileceğinden şüphesi yoktu.

Oktay'ın yüzü birazcık bozuk olmakla birlikte, kahkahası gevrekti. "Bak hele sen!" dedi. "Üç milyonluk bir bilezik vermiş düğün armağanı olarak..."

Gazeteyi boydan boya açıp alt bölümlerine baktı. Aysel'inkinin hemen hemen yarısı boyutlarında siyah beyaz bir resim gördü. Gözlerine inanamıyormuşçasına donup kaldı. "Seyda!" diyen sesinde öylesine bir dehşet vardı ki, daha kocasının korkunç bir şey görmüş olması gerektiğini bile kavramayadan, bir an durdu Seyda'nın yüreği. Boğazı da birden kuruyuvermişti. "Ne var?" bile diyemedi...

Oktay gözlerini baktığı resimden ayıramıyordu. "Bu... Bu... Selim değil mi bu?..."

Seyda uzanıp kocasının elindeki gazeteyi kaptı, gene hiçbir şey diyemeden. Resme baktı. Tüm gövdesi, bir tür saraya tutulmuşçasına titremeye başladı. Gözleri alabildiğine, çılgınca büyümüş, resme takılıp kalmıştı. "Hayır!" diye haykırdı birden, gırtlaktan gelen, böğürmeyle bağırma arası bir sesle. "Hayır. Hayır. Hayır! Selim değil bu! Selim değil bu, yalan!" Garip titremesi gittikçe artıyordu, yüz çizgileri kasılıp duruyordu. Büyük bir çaba harcayarak masayı itti, ayağa kalktı. Tek elini boğazına götürmüş, kendi kendini boğacakmış gibi sıkıyor, hâlâ öteki elinde tuttuğu gazeteye bakarak, o Oktay'ın hiç tanımadığı sesiyle haykırıyordu:

"Yalan, yalan, yalan! Yalan söylüyorlar! Selim değil bu. Selim olamaz! İnanmıyorum. Bu... Che Guevera bu! Selim değil!"

Oktay bir an ne yapacağını bilemeden kalakalmıştı. Seyda ayağa fırladığında sandalyesini geri itmişti ama, şaşkınlıktan ayağa kalkamamış, öylece karısına bakıyordu. Seyda'nın gözlerinin gittikçe dışarı fırladıklarını görerek, gerçekten kendi kendisini boğmakta olduğunu sandı. Koşup omuzlarından yakaladı onu. Önce, boynu kavramış ve sanki orada kasılıp kalmış olan eli büyük bir güçlükle, karısıyla boğuşarak kurtardı. Sonra iki omzundan yakalayıp sarsmaya başladı.

"Seyda! Seyda kendine gel! Kendine gel diyorum!"

Seyda çırpınıp duruyordu: "Bırak, bırak beni! Selim'i öldürdüler!"

Bu son söz ağzından çıkar çıkmaz sanki içinde bir bomba patlamış oldu. Gövdesinin her parçası bir yana dağıldı sanki. Oktay elinin altındaki gövdenin birden gevşediğini, kasılıp gerilmelerin yok olduğunu fark etti. Seyda hiçbir yanı tutmuyormuşçasına tüm ağırlığını ona bırakmıştı. Dizleri çözülmüştü anlaşılan, çöküyordu. Oktay büyük bir güç harcayarak tutuyordu onu ayakta.

"Hasan! Hasan!" diye yardıma çağırdı.

Kapının önüne birikmiş, ama içeri girmeye korkan uşak-hizmetçi grubundan biri, adı Hasan olanı, koştu Seyda'yı arkadan kavramak için. Ama Seyda Oktay'ın elinden Hasan'ın eline geçerken bir kopma oldu nasılsa; ikisinin de elinden süzülüp yere çöktü. Dizlerinin üstüne düştü. Başı bir kez arkaya kaydı. Oktay gözlerinin hâlâ açık, ıslak ve kıpırtısız olduğunu gördü. Derken öne düştü başı. Sırtı alabildiğine bükük -kambur sanki-, başı sahipsizmişçesine önüne düşük, öylece kaldı dizüstü. Oktay eğilip baktı. Gözler açık, durağan bir noktaya dikilmiş, ıslak... Soluk alıyorduysa, bunu gösteren hiçbir şey yoktu.

"Seyda! Seyda!" diye bağırdı Oktay. Onu kaldırmaya

çabaladı. Bir ölü kadar ağırdı Seyda. Kımıldamadı bile.

Kapıdakilerin arasından aşçı Haticanım koşarak geldi.

"Bağırmayın," dedi alçak sesle. "Bağırınca daha beter olur. Su... Su vermek gerek..."

"Ses nerden biliyorsun?" diye sordu Oktay, o anda öğrenilmesi gereken buymuş gibi.

Haticanım yanıtlamadı. Masaya koşup bir bardak su doldurdu, getirdi. Seyda'nın yanına çömeldi. "Hanımefendi... Bir yudum su... Bir yudum alın, ne olur!" diye yalvardı. Seyda'nın hiçbir şey işittiği yoktu.

"Seyda!" diye haykırdı Oktay. Seyda gözlerini bir kez, bir tek kez kırpıştırdı.

"Bağırmayın beyefendi. Bağırmayın çok fena..." Seyda'nın başını tuttu, kaldırdı Haticanım. "Hanımefendi... Su için n'olur!"

Oktay ayağa kalktı. Önünde zavallı bir yığın halinde çökmüş, başı ne yana çekilirse o yana devrilen karısına anlamsız gözlerle baktı. "Hasan, doktora telefon et, Faruk Bey'e..." dedi gözlerini ondan ayırmadan. O da kendi şokunu geçiriyordu. Aşçı kadının yumuşak yalvarmaları sonucu dudaklarını aralayan, iki yudum suyu zorlukla yutan, sonra gene bükük, devinmesiz, ölüyü anımsatan gözü açık baygınlığına dönen, suratı kül rengini almış karısına bakarken, çeşitli sahneler canlandı gözlerinin önünde: Selim'le karşılıklı kahkahalarla gülen, çocuklaşmış Seyda... Selim gelmediği, ya da geç kaldığı günler tedirginlikten tırnaklarını dişleyen Seyda... "Hiçbir yerde değildim, sinemaya gittim," diye omuz silken Seyda... Uzun, ak giysisi içinde, bembeyaz bir suratla kapıya dönen Seyda. Son zamanlarda Selim'in adını her anışta dudakları titreyen Seyda... Büyük bir kızgınlık kapladı içini. Geniş omuzlarının koruduğu geniş göğüs boşluğuna sığmayan bir kızgınlık...

Patladı kızgınlığı, içinde duramayıp dışarı fırladı.

"Orospu!" diye haykırdı karısına bakarak.

Seyda gözlerini bir kez, bir tek kez kırpıştırdı. Ama başı önüne eğik olduğu için kimse görmedi bunu.

Hasan telefon başından döndü. "Faruk Bey hemen geliyor," dedi.

Faruk Bey geldiğinde Seyda aynı durumdaydı. Yerinden hiç kıpırdamamış, gövdesinin herhangi bir üyesini oynatmamış, bir tek sözcük söylememişti. Hekim ilk iş nabzına baktı. Sonra Oktay'a dönerek,

"Hemen kliniğe götürmemiz gerek... Depressif stüpor..." dedi.

"Ne? Ne?" diye sordu Oktay.

"Depressif stüpor. Ne oldu?"

"Çok üzücü bir haber aldı..."

"Olağanüstü üzücü bir haber olmalı... Şimdi sedatif vermeyeyim. Klinikte veririz..."

"Ne sedatifi? Baksanıza kendinden geçmiş zaten..."

"İyi ya... Kendine getirmek için elektrik şoku gerek... Canı yanmasın diye de sedatif... Ayrıca bir şok olmasın diye... Cankurtaran çağırmak uzun sürer şimdi... Benim arabayla götürelim. Ya da sizinkiyle..."

Birden silkindi Oktay. "Benim arabam bana gerekli," dedi. "Kusura bakmayın Faruk Bey, çok işim var bugün... Hemen gitmeliyim... Siz gerekeni yapın, ben öğleden sonra ararım..." Hasan'a döndü bir kez daha, "Annesine telefon edin," dedi. "Gelsin, kızının başında bulunsun..." Ve, odada bir an daha durursa soluksuz kalacakmışçasına kaçar gibi çıktı gitti.

Dr. Faruk Balaban bir an hastasını unutup onun ardından bakakaldı.

Gün boyunca içindeki kızgınlığı eritmeye çalıştı durdu

Oktay. Kızgınlığı arada bir inanmamazlığa dönüşüyor, sonra gene, biraz öncekinden güçlü olarak geri geliyordu. Neden böylesine kızdığını sorsalar akla yakın bir açıklama yapamazdı şüphesiz. Yıllardır sevmediği, istemediği, kimi zaman nefret bile ettiğine inandığı kadının bir başkasını sevmesi neden bunca korkunçtu? Yıllardır Seyda'yı kıskanmaktan öylesine uzak olmuştu ki, burnunun dibinde yürüttüğü serüvenin bile farkında olmamıştı, değil mi? Öyleyse asıl kıskandığı Seyda değil de Selim miydi acaba? Evine girip, büyük bir aldırmazlıkla canı neye isterse ona el koyan hep Selim olmamış mıydı? Ta çocukluğundan beri? Ve de önceleri önemsiz sayılan ya da dikkate alınmayan her şey Selim onlara el koyduktan sonra değerlenmemiş miydi Oktay'ın gözünde? Babasının kitaplığından, anasının çoğu kez sıkıcı olan sevgi benzeri düşkünlüğüne değin ne vardıysa; Seyda'nın içinde saklandığından habersiz olduğu, arayıp bulmaya çalışmadığı sevme yeteneğinden Gil'in gözlerinde büyüyen hayranlığa değin ne varsa, Oktay'ın ilgisini çekmeyen; küçümsediği, önemsemediği ne varsa Selim değerlendirmişti. Gil'in Selim'e hayranlığı! Gil'i ne zaman sevmiş, onun sevgisini, hayranlığını ne zaman aramıştı ki, bunların Selim'e yönelmesine kızsın? Kendi esirgediği sevgiyi bir başkasının oğluna vermesi -oğluna mı? Gil'e bir oğul, özünden bir parça olarak bakmamıştı ki hiç-. Oğul mu? Hayır. Hayır, eve gelen bir yabancı. Selim gibi! Selim'le Gil eşleşmekteydiler içinde... Gil ve Selim... İki yabancı, onu soymaya gelen. Ve soyan... Ama bu kez Gil daha önce gelmişti... Selim gittikten çok sonra ve daha geri gelmeden önce Gil bozmuştu her şeyi... İşin başında Gil'in olduğunu birden kavradı Oktay. Seyda'yı elinden alan, ondan çekip koparan Gil'di ilk önce... Daha doğmadan, Seyda'yı çirkinleştirerek, durgunlaştırarak uzaklaştırmıştı. Sey-

da'yla Oktay'ı birbirlerine bağlayan o en kopmaz sanılan bağı, gecelerin karanlığında onları birbirlerine saran yırtıcı sevişmeleri o kesmişti, hem de daha kolu bacağı, beyni yüreği biçimlenmeden, ufacık bir yumrudan başka bir şey değilken... Giderek, karısının dölyatağında gelişen dirim parçasını, onun her yanını saran bir kanser olarak görmeye başlamıştı Oktay... Sonra kanser canlanmış, seslenmiş, dillenmiş, bir varlık olarak ayaklarına dolaşmaya başladığında tek çareyi onu unutmakta bulmuştu... Başarmıştı da bunu... Arada bir zorla, zorbalıkla varlığını anımsatıp sinirlerini ayağa kaldırdığı zamanlar dışında Gil'i yok sayabilmişti... Peki neydi şimdi içini kemiren, onu didik didik eden? Seyda, Seyda nasıl sevdin Gil'i, Selim'i? Asıl unutamadığı Seyda mıydı – kansere, analık hastalığına yani, tutulmazdan önceki Seyda?.. Son zamanlardaki derin ilgisizliğini arada bir delip geçen, içinde nefret uyandıran şey o eski Seyda'nın anısıydı işte... Seyda, Seyda nasıl da başka, nasıl da eşsizdin bir vakitler! Ceviz gibi memeler, evet, oğlan çocuğunkini andıran kıvrak bir gövde... Yeşil yeşil parlayan gözler... Nasıl da yeşil parlardı gözleri... Ada'nın denizinde yoktu öylesi bir derinlik... Uludağ'ın çamında yoktu böylesi bir parlaklık... Bambaşka bir şeydi... Bakarken ipince, öpüşürken kalınlaşan dudaklar! Neden kalınlaşırdı Seyda'nın dudakları? O zamanlar tüm yüreğiyle öperdi de ondan belki... Zamanla görünüşteki inceliği yansıtmaya başlamışlardı öpüşürken de... Gözler parlamaz mı olmuştu? Yoksa yalnızca Gil'e bakarken, sonraları Selim'e bakarken parladıkları için mi görmez olmuştu Oktay? Yitmişti o Seyda. Selim gelmezden çok önce... İçki, kumar, sululuk, başka kadınlar ve de... ve de nefret almıştı onun yerini... Şimdi, şu andaysa, nefretin de yavaş yavaş eridiğini duyuyordu Oktay... Nefretle birlikte eski Seyda da silinip, eriyip gidi-

yordu... Var mıydı, var olmuş muydu o kız? Gerçek miydi o eski Seyda, yoksa düş mü? Öylesine kısa sürmüştü ki mutlulukları, herhalde düş olmalıydı... Ve o düş, önce yaşanan, sonra unutulmaya çalışılan düş sona eriyordu artık... Bu sabah, ayaklarının dibinde canlıyla cansız arası düşüp kalmış olan bir kadın bitirmişti düşü... Düş ile birlikte karabasan da sona eriyordu... Seyda Gil'i de götürmüştü çünkü... Gil'in yarattığı karabasan, Seyda'sız önemini yitiriyordu yavaş yavaş... Tek düşman, asıl düşman, işin başından beri onu kovalayan düşman Selim ise ölmüştü... Selim öldü. Bağrı kurşun delikleriyle dolu yatıyordu bir yerlerde. Oktay kurtuldu artık!

Oktay kendi kendini çözümlemeyi tamamlayıp şaşılası bir iç dinginliğine vardığında saat akşamın beşi olmuştu. Kızgınlık kalmamıştı... Eriyip gitmişti, sonunda. Yerini, canlılığını yitirmiş bir anıya karşı duyulan hüzünle karışık hoşgörüye bırakmıştı... Güzel kadınlara karşı her zaman hoşgörülüydü Oktay. Seyda herhangi bir güzel, hatta güzelliğini yitirmeye başlamış bir kadındı artık. Nesine kızacaktı? Öylesine arınmıştı ki her türlü kinden, onu bağışlamasına bile gerek yoktu. Selim'in geride bıraktığı bir yığın yıkıntıdan biri olarak acıyabilirdi ona ancak. Acıyordu da... İçinde oturup kalan burukluk acıma duygusu olmalıydı. Karısının ölüp ölmediğini ilk kez olarak merak etti. Hatta yaşamasını, iyileşmesini tüm yüreğiyle diledi. Zile bastı; sekreterine kliniğe hemen telefon etmesini söyledi.

Uzunca bir beklemeden sonra Melâhat Hanım'la konuşabildi.

"Bilmiyorum, bilmiyorum, yanına bırakmıyorlar... Sabah elektrik verdiler... gene vereceklermiş... Ölüm tehlikesi yok diyorlar ama... En geç kırk sekiz saat içinde kendine gelir diyorlar ama... Bilmiyorum Oktay!" diye ağla-

maklı bir sesle konuştu Melâhat Hanım.

"Üzmeyin canınızı... Toparlanın biraz canım... Siz de böyle yaparsanız kim kollayacak Seyda'yı?" diye çıkışır gibi yaptı Oktay.

"Biliyorum, biliyorum. Tutuyorum kendimi aslında... Birden boşandım da... Gil'i bize gönderttim Oktay... Büyükbabası bakar artık... Çocuğa şok olmasın... Sultan'ı birlikte gönderttim..."

"İyi ettiniz. Çok iyi... Madem kimseye göstermiyorlar, benim bu akşam gelmem gereksiz... Siz ordasınız nasıl olsa... Gene ararım ben!"

Gil'in artık evde olmaması sonsuz rahatlatmıştı Oktay'ı. Gene de eve dönmek istemedi. Seyda'nın, Gil'in yaşadığı, Selim'i en son gördüğü yere dönerse kavuştuğu dinginliği yitirebileceğinden korkuyordu. Nereye gitmeli? Arkadaşlarından hiçbirini görmek istemiyordu şu sıra... Aysel? Aysel'i özledi, çok özledi ansızın. Oysa yeni evlenmişti o da... Yaşlı kocasının yatağına eski âşıklarını alamazdı daha... Birkaç ay sonra belki... Ama birkaç ay sonra Oktay'ın onu isteyeceği nereden belli? Şimdi... Hemen! Ötekini hiç çekmedi canı. Zaten öyle bir-iki saat önceden haber vermeyle gelemezdi ki... Binbir naz, kırıtma, yalvarma sonunda ancak... Bunlara katlanacak durumda değildi Oktay... Boktan karı işte! Son görüşmelerinden beri nazı bir yana bırakmış olsa bile kocasını atlatamazdı bu saatten sonra. Amaan be! Parayı bastırıp birini ayarlamaktan başka yapacak bir şey yoktu... Düşünce hoşuna gitti birden... Şöyle alabildiğine aptal ama güzel ve genç... Her şeyden önemlisi genç bir kız... Kara kaplı defterini açıp aradığı numarayı buldu. Bu kez sekreterinin zilini çalmadı, kendi çevirdi numarayı.

11

Gece oldukça geç bir saatte döndü evine. Korkuyu atlatmış olarak döndü. Gerçi akşamki kız boktan çıkmıştı ama, gene de rahatlatmıştı Oktay'ı... Arabasından indi, kapısını çarparak kapattı. Kıpırtısız karanlığın içinde ufak bir bomba gibi patladı Mustang'ın çarpan kapısı. Bu parlak, kara Mustang, Oktay'ın kişiliğini en iyi yansıtan şeylerden biriydi... Gösteriş isteği ile, aşırı gösterişin soyluluğa yakışmadığı düşüncesini birbirine bağdaştırmaya çalışan bir araç... Mustang ama al değil, sarı değil, kara... Yangın arabaları gibi cır cır ötmeyen; sinsi, sessiz, her an atlamaya hazır bir yırtıcı hayvan gibi bekleyen kaldırımın kıyısında... Kapıların kilidini denetledikten sonra, oturduğu yapıya yöneldi. Sokak kapısını anahtarıyla açıp içeri girdi.

Gününü nasıl geçirmiş olursa olsun, uyumaya karar verdiği anda uyuyabilen kişilerdendi Oktay. Ömrünün hiçbir gecesinde yatakta o yandan bu yana döndüğü, uyku bekleyişi içinde kıvrandığı olmamıştı. Sinirli ya da çok daha yorgun oldu mu daha bile çabuk dalardı uykuya. Uykusu tedirgin de olmazdı üstelik, kara düş görmezdi. Bir tür kurtuluş olmuştu uyku her zaman için... Kurtuluşu tam anında yakalayabilmeyi ömrü boyunca çok iyi bilmişti. Aldatılmış bir koca olduğunu öğrendiği, karısının yarı cansız hastaneye kaldırıldığı günün gecesi de başını yastığa koyar koymaz uyuyuvermişti... Birkaç saat sonra başına gelenlerin düş mü gerçek mi olduğunu uzun süre anlayamadı.

Kapının kırılırcasına dövülmesi... Oktay'ın, yüreği gümleyerek yataktan fırlayıp kalkışı... Düş de olabilirdi bunlar -alışık olmadığı kara düşlerden biri- gerçek de... Düş olması çok daha akla yakındı. Evin içini birden dolduran sanki yüzlerce eli silahlı yabancı... İtilip kakılarak ön salona götürülüşü... Konuşmak isteyip de konuşamaması, ağzını açıp ses çıkaramaması... Düşün en gülünç yanı Hasan ile Hatçanımın da salonda bulunmaları... Ne işi var onların Oktay'ın düşünde? Hem de böyle gecelikli, pijamalı?

"Durun bi dakka! N'oluyorsunuz? Kimsiniz siz? Dikkat, kırılacak o vazo! Babaannemden kalmadır, çok değerlidir!"

Oktay bu konuşan, ama sesi uzaklardan geliyor... Ağzından hâlâ ses çıkmıyor sanki.

"Beyefendi, rica ederim, bunların başında siz mi varsınız? Ne istiyorlar? Ne istiyorsunuz? Kırıldı değil mi vazo? Dedim, kırılacak diye... Söyler misiniz lütfen, ne arıyorsunuz burada?"

"Oktay Caner siz misiniz?"

"Evet benim... Ama siz..."

"Kimliğinizi görelim."

"Evde başka kimse yok efendim..."

"Yok mu? Karısı yok mu?"

"Yok efendim."

"Karınız nerede?"

"Karım mı? Karım yok. Yani... Burada yok... Hastanede..."

"Hangi hastanede?"

"Size ne be? Kim olduğumu biliyor musunuz siz benim? Nasıl girersiniz evime gece vakti? Namuslu kişileri rahatsız edeceğinize anarşistleri kovalasanıza!"

"Kes sesini!" Bir tokat. "Bizimle geleceksin!"

"Neden?"

"Uzatma! Hadi giyineceksen giyin!"

Ve merdivenlerden iniş... Asansörle değil de yürüyerek... Aralanan apartman kapıları... Ne de çok adam var... Gerçekten tomson mu ellerindeki? Yapay bir parlaklıkla ışıldıyorlar... Tıpkı filmlerdeki gibi... Tıpkı filmlerdeki gibi kara bir araba... Mustang değil ama... Mustang bıraktığı yerde duruyor olmalı... Keşke ona binilebilse... Tıpkı filmlerdeki gibi bir yarışa geçilebilse... Issız sokaklarda korkunç bir hızla ilerliyor kara araba... Mustang bundan hızlı gidebilir miydi? Gerçeğe hiç benzemeyen bir gri mavilik var ortalıkta... Sabaha karşı olmalı... Bu saatlerde hiç mi sokağa çıkmamıştı? Çoğu kez eve dönme saati bu, ama bu puslu mavilik hiç dikkatini çekmemişti... Her şey düş olduğu için mi her şey bir tuhaf?

Küçük bir oda... Gürültüyle kapanan ağır bir kapı. Bekleyiş... Neyi? Neden? Daha ne kadar?

Gerçeği düşten ayırt edebilecek kadar yalnız kaldı Oktay. Kaç saat geçtiğini bilemezdi, saatini takmayı düşünememişti o kara düşsel olaylar sırasında; ama çok uzun bir

süre beklediğini biliyordu... Belki de ona uzun geliyordu, kimbilir? Kızgın bir sobanın üstünde yarım dakika oturmak, sevgiliyle geçirilen tatlı saatlerden çok daha uzun gelir kişiye... Kim söylemişti bunu? Toparlayamıyordu Oktay. Uzun uzun bekliyor. Sevgili falan yok burada, soba da yok. Şaşılası bir soğukluk var tersine. Üşüyor... Üşüdükçe açılıyor kafası... İşin gerçeğine erebiliyor... İçeri alınmışlardan biri o artık. İçeri alınmış, evet. Ama neden? Selim? İyi ama Selim öldü. Hani kurtulmuştu ondan? Sonra, Selim'in ne işler çevirdiği konusunda en ufak bir bilgisi yok ki... Evinde kaldığı sıralarda bile pek görmezdi yüzünü... Hem o sıralar aranmıyordu ki Selim... Yataklık etmekle suçlayamazlar onu... Eğri bir gülümseme dolaşıyor Oktay'ın yüzünde... Yataklık etmiş elbet, ama başka türlü bir yataklık bu... Nerden bilecek bu herifler Selim'in Seyda'nın koynuna girdiğini? Ayrıca, karısı başka biriyle sevişti diye Oktay'ı suçlamanın âlemi var mı? Hayır, hayır, bir türlü aklı almıyor tüm gürültünün Selim yüzünden olduğunu. Selim'in suçu ne olabilir zaten? Olsa olsa bir-iki yürüyüşe katılmıştır... Koskoca Behçet Ersoylu'nun oğlu kalkıp banka soyacak değil a? Dünya kadar parası var... Bu karışıklıkları yaratanlar yoksul piçleri olmak gerek... İki-üç anarşist bozuntusu yüzünden tuttular Selim'i de vurdular... Şimdi de kalkıp kendisini içeri alıyorlar... Nasıl olur bu be? Ülkenin tanınmış bir işadamı, ünlü bir ailenin oğlu nasıl olur da gece yarısı evinde basılır, buralara getirilir? Bir yanlışlık bu. Ama öylesi bir yanlışlık ki, yapanların çekeceği var! Fitil fitil getirmezse burunlarından ona da Oktay demesinler! Birden bir şimşek çakıyor Oktay'ın kafasında... Böylesi aptalca bir yanlış yapılamaz. Olsa olsa... Belki de bir ihbar var hakkında. Olur da düşmanlarından biri – çekemeyen, kıskanan biri itlik olsun diye bir ihbar yapmışsa?.. Her türlü ihbarın

değerlendirileceği radyolardan basbas bağrılmıyor muydu? Sayın muhbirlere paralar dağıtılmıyor mu? Sırf para için başına bu işi açabilecek kadar aşşağılık birini tanıyor mu? Tanıdıklarının hepsinin yeterince, yeterinden de çok parası var... Ama kimbilir? Belki kovduğu bir işçi... Bu yakınlarda işçi kovdu mu? Bilemiyor ki... Sonra, ihbarın yanlış olduğu anlaşılınca para vermezler ki adama... Yoksa peşin mi alınıyor paralar? Nerden bilsin Oktay? Para için değil de, sırf domuzluk olsun diye yapılmışsa? Kim yapabilir bunu? Kendisini sevmeyen biri... Oysa herkesçe sevilen bir kişidir; kimseye zararı dokunmaz ki böylesi bir nefret uyandırabilsin... Mustafa mı acaba? Yok canım, deli mi o? Bir şeyler öğrense bile en fazla karıyı döver; iş ilişkilerini dünyada tehlikeye atmaz... Yoksa? Yoksa çocuklardan biri sırf matrak olsun diye mi yaptı? Sarhoş kafayla, işin ciddiliğini kavrayamayacak durumdayken, akıllarınca eğlenmeye mi kalktı birkaç arkadaş? En akla yakını bu. Vay köpeoğlular. Kim olduklarını öğrenir nasıl olsa... Öyle bir oyun oynayacak ki onlara... İyi ama, daha ne kadar sürecek bu bekleme? İşin tadını kaçırıyorlar... Düşün gerçekliğini çoktan kavradı Oktay... Gerçekten soğuk, çıplak bir odada oturuyor. Gerçekten üşüyor...

Gerçek, evet. Gerçek olmasına gerçek ya, bir tür film gerçeğinin içinde olduğu duygusundan kurtulamıyor Oktay. Karanlık koridorlardan geçirip karanlık bir başka odaya soktular onu. Odadaki tek ışık bir masa lambasından geliyor ve yüzüne çevrilmiş. Amerikan filmlerinin aynısının tıpkısı. Gözlerini kırpıştırıyor. Sorguya çekecek olanları seçemiyor karanlığın içinde... Birkaç kişi olduklarını seziyor yalnızca. Yoksa bu da bir alışkanlık mı? Filmlerde hep birkaç kişi soru sorduğu için mi öyle sanıyor Oktay? Olanca ağırbaşlılığını takınıyor. Bunca toparlanmışken ye-

niden yuvarlanmak istemiyor kara bir düşün içine. Coşkusuz, öfkesiz, olabileceğince soğuk bir sesle konuşuyor:

"Şu ışığı çeker misiniz gözümün üstünden..."

Yanıt yok. Sanki soluk alan bile yok odada. Acaba yalnız mı? Kendi kendine mi konuşuyor? Dişini sıkıp, aynı soğuk sesle sürdürmeye çalışıyor konuşmasını:

"Bana bu tür numaralar yapmanız gülünç! Kim olduğumu bilmiyor olamazsınız. Bir yanlışlık yaptınız... Bir an önce kabullenin şunu da işime gücüme döneyim..."

Gene ses yok. Soluk yok.

"Neden getirdiniz beni buraya? Bu ışık da ne oluyor?"

Panik yavaş yavaş dağılıyor sesine... Büyüyor. Kendisini tutmak, susmak istemesine karşın duramıyor.

"Adım Oktay Caner! Ülkenin tanınmış kişilerindenim ben! Nasıl olsa burada kalacak değilim. Bu yaptıklarınızın hesabını fena sorarım sonra, anlıyor musunuz?... İşitiyor musunuz beni? Canınıza okuyacak gücüm var! Hepinizi! Hepinizi sürdürtürüm! Anadolu'nun en uzak köşesinde bulursunuz kendinizi! Oktay Caner'in kim olduğunu biliyor musunuz siz?!.."

"Her şeyi biliyoruz..."

Ses çok yumuşak, çok alçak. Biraz önce bar bar bağırdığını ancak bu sesi işittikten sonra fark ediyor Oktay. Yanıt aldığı için sevinsin mi, korksun mu bilemiyor birden. Alçalttığı sesinin titremesine engel olamıyor nedense.

"Madem... Madem biliyorsunuz, ne diye getirdiniz beni buraya?"

"Sinirlenmeyin, lütfen... Bir-iki ufak sorumuz var... Önemsiz birkaç soru... Ondan sonra evinize gidebileceksiniz..." Gene yumuşak, son derece sakin bir ses.

"Sorun öyleyse... Ama şu ışığı çekin gözümden..."

"Uzun sürmez," diyor ses yalnızca.

"Evet? Sorsanıza!"

"Sinirlenmeyin Oktay Bey, rica ederim. Selim Ersoylu'yu tanıyor musunuz?"

"Elbette. Akrabam olur."

"Nasıl yani? Neniz olur?" Ses alaylı mı yoksa Oktay'a mı öyle geliyor?

"Uzak bir akraba... Annesi annemin bir şeyi oluyor galiba... Teyze çocuklarının çocukları mı, öyle bir şey..."

"Akrabalıktan öte bir yakınlığınız?"

"Yok!"

"Öyleyse neden uzun süre evinizde barındırdınız onu?"

"Evimde mi barındırmışım? Ne münasebet?"

Ses hafif titreyişle yükseliveriyor:

"Evinizde kalmadığını mı söylüyorsunuz?"

"Hayır, efendim! Ne münasebet. Kaldı elbet... Akrabam değil mi? Geldi, konuğum oldu... Barındırmak mı derler buna? Ta geçen yaz geldi. Annesi yolculuğa mı çıkıyormuş, neymiş... Bizde kal dedik..."

"Hangi tarihlerde evinizde kaldı?"

"Ne bileyim ben? Tarih tutmadım ki... Yazın geldi... Biz bu tarafa taşındıktan sonra da karşıdaki evde kaldı... Mart ayına kadar galiba."

"Annesi yolculuğa çıktığı için mi geldi size?"

"Evet... Öyle bir şey..."

"Öyle mi değil mi?"

"Öyle!" Bağırıyor Oktay. "Nesi önemli bunun?"

"Selim Ersoylu'nun annesi Şubat ayı içinde Avrupa gezisine çıkmış. Geçen yazı İstanbul'da geçirmiş. Ne dersiniz buna?"

"Ne bileyim ben ne zaman nereye gittiğini? Selim'in dediklerini söylüyorum... O öyle dediydi..."

"Dediklerinin doğru olup olmadığını araştırmadınız mı?"

"Ne diye araştırayım?.. Anarşistliğe özendiğini bilmiyordum ki o zamanlar!"

"Öğrendikten sonra ne yaptınız?"

"Radyolardan öğrendim arandığını... Gitmişti o zamanlar..."

"Yani, evinizde kaldığı sürece yaptığı işlerden haberiniz yok muydu?

"Yoktu. Hâlâ da yok. Ne yapmış Selim? Neden aranıyordu? Neden öldürüldü?"

"Biz soruyoruz soruları..."

Bu sözü daha önce de bir yerlerde işitmemiş miydi Oktay? Bir filmde... İki, on, kırk filmde... Yoksa okumuş muydu? Kabadayı Amerikalı polisler böyle demezler miydi sorguya çektikleri kişilere? *We're asking the questions!* Biz soruyoruz soruları! Nerelere düşmüş Oktay? Neden böyle zorluyorlar bunlar! Ama Selim öldüydü hani? Resmi çıktıydı ya gazetelerde, kurtulduydu ya Oktay? Bunlar neyin nesi öyleyse?

"Karınız nerde?"

"Hangi karım?"

"Kaç karınız var?"

İyice saçmaladığını kavrıyor Oktay. "Hangi karım?" diye soracak denli tersyüz ettiler onu. Biliyorlar mı? Seyda'nın Selim'i sevdiğini? Ne derler bu gibiler karısının başkasıyla sevişmesine göz yuman erkeklere? Hey Tanrım! Böyle saçmalamasını istiyorlar. Toparlanması gerek. Renk vermemesi... Bilmiyordu işte. Seyda ile Selim arasında olanları bilmiyordu!

"Klinikte... Rahatsız da..."

"Nesi var?"

"Bilmiyorum. Söylediler ama, aklıma gelmiyor şimdi... Elektrik veriyorlar kendine gelsin diye..."

"Elektrik mi?" Kuru bir gülme geliyor karanlığın içinden. "Biz de tedavi edebilirdik kendisini!"

Oktay gözlerini ovuşturuyor. Bu ışık kör edebilir kişiyi.

"Teksir makinesini ne için kullanıyordunuz?"

"Hangi teksir makinesini?"

Hay Allah! Tıpkı "hangi karım"a benziyor bu.

"Kaç tane teksir makinesi var!"

"Saçmalamayın!" diye haykırıyor Oktay. "Teksir makinesinden falan haberim yok benim! Hiç yok!"

"Çiftehavuzlar'daki evinizde bir tane var – dı!"

Selim'in işi bu! Soğuk terler döküyor Oktay.

"Ben bilmiyorum! Görmedim!" diye haykırıyor. Bağırmanın ne denli kötü olduğunu, kuşkulandırıcı, ele verici olduğunu bilmiyor mu? Oysa hiçbir şeyden haberi yok Oktay'ın. Neyi, kimi ele verecek? Toparlanmak için büyük bir çaba gösteriyor. Ağır ağır, aldırmazmış gibi konuşmaya çalışıyor. "Çiftehavuzlar'da oturmuyorum ki... Geçen yazdan beri uğramadım oraya..."

"Oysa," diyor, alçak ama artık yumuşak olmayan, buz gibi soğuk bir ses, "Oysa... Bizim elimizdeki bilgilere göre, 15 Nisan 1971 günü, 24 Nisan, 12 Mayıs, 22 Mayıs günleri Çiftehavuzlar'daki evinizde bulunmuşsunuz. Yanınızda Hülya Akarca adlı bir kadın olarak! Kim bu kadın?"

Başına balyozla vurulmuşa dönüyor Oktay. Nasıl olur, nasıl olur, nasıl bilirler bunları?

"Siz benim peşime adam mı taktınız? Deli misiniz siz?" diye bağırıyor. "Ne hakkınız var işlerime karışmaya? Her şeye burnunuzu sokmaya? Ne hakkınız var? Kimsiniz siz!?"

Sorgunun kaç saat sürdüğünü bilmiyor. Kaç saat, kaç

gün? Birkaç kez o çıplak soğuk odaya götürüldüğünü, sonra gene karanlık odaya döndüğünü sanıyor yalnızca... Kaç kez olduğunu bile bilmiyor. Zaman kavramı kaymış gitmiş... Bir keresinde koridorda attığı adımları saymaya çalışıyor. Bu da polis romanlarından kalma bir şey... Nerede olduğunu bilmeyen kişiler bunu anlamak için ya yol boyu saat tutarlar ya da adım sayarlar, değil mi? Ama nedense o kişilerin aklı başındadır hep. Ne yaptıklarını çok iyi bilirler... Yerinde attıkları bir dirsek, ya da tekme ile zorbaların elinden kurtulurlar... Oktay iki yüz elli adım saymaktan öte bir şey yapamıyor.

Bir deste resim atıyorlar önüne.

Başlangıçtaki "siz" inceliği bir yerlerde yok olmuş. Başta neden vardı zaten? Asıl soru bu. Bir sürü tanımadığı, ömründe hiç görmediği surata bakıyor Oktay. Arada Selim. Sonra gene tanımadık, görülmedik yüzler. Selim'in resmini ötekilerden ayırıyor.

"Selim," diyor. "Ötekileri tanımıyorum."

"İyice bak. Bir kez daha bak."

"Tanımıyorum, dedik ya..."

"Diklenme!"

"Asıllarını görse belki tanır," diyor karanlığın içinden bir başka ses. "Getirin..."

Odanın içinde bir devinme seziyor Oktay. Bir gölge bir başkasına yaklaşıp çok alçak sesle bir şeyler söylüyor. Fısıltıyı işitemiyor Oktay. Doğan Kaçmaz'ın gelecek durumda olmadığını, sol yanının hiç tutmadığını öğrenemiyor bu yüzden. "Ötekini getirin öyleyse," diyen yüksek bir ses işitiyor yalnızca. Kapı açılıp kapanıyor.

Korkuyor Oktay. Getirecekleri kişiyi tanımaktan korkuyor. Nedense bu kez tanıdığı birini getireceklerinden kuşkusuz. Kim ama kim? Seyda? Aysel? En olmadık kişiler

geliyor aklına... Kapı yeniden açıldığında soluk bir ışık aydınlatıyor odayı. Bir el uzanıp lambayı çekiyor. Işık Oktay'ın yüzünden uzaklaşıp yeni gelene çevriliyor... Dışardan gelen ışıkla birlikte aydınlanıyor oda. Kapının eşiğinde iriyarı genç bir adam var. Hayır, tanımıyor Oktay. Resimlerin hiçbirine de benzetemiyor. Adam gözlerini bir iki kırpıştırdıktan sonra sallanarak, güvensiz adımlarla ilerliyor, odanın içine... Yüzünün gözünün şiş, çürük içinde olduğunu fark ediyor Oktay. Adam çevresine bakınıyor. Oktay gözünü ondan ayıramıyor. Kim bu? Ömründe görmemiş, hayır... İriyarı genç adamın gözleri çevreyi iyi bir dolaştıktan sonra Oktay'ın üstünde duraklıyor. Önce anlamsız bakışlar... Sonra yavaş yavaş parlıyor mu ne gözleri... Oktay'ı tanıyacak mı yoksa? Yüzü çarpılıyor adamın... Bir gülümseme denemesi bu, ama başarısız... Karşılıklı öylece duruyorlar bir süre.

"Tanıdın mı?" diye soruyor bir ses.

Oktay ağzını açamıyor. Tanımadığını söyleyecek ama, çıkmıyor sesi.

Adam zorluyor kendini, güçlükle konuşuyor: "Ömrümde görmedim bu beyi." Sesini, hatta dudaklarını yönetmekte büyük zorluk çekmesine karşın, "bey" sözcüğüne aşağılayıcı bir anlam verebilmesine dehşetli şaşıyor Oktay. Kim bu? Öğrenci olamaz, daha yaşlı görünüyor.

"Amma iyi dayanmış," diyor seslerin soğuğu. "Hâlâ laf yetiştiriyor baksanıza. Götürün!"

Sesin geldiği yöne bakıyor adam; bu onun için tanıdık bir ses kuşkusuz. Yüzü yeniden çarpılıyor. Bu kez de gözlerindeki aşağısamayı, küçümsemeyi görüyor Oktay... Getirenlerden biri koluna yapışıp dışarı çıkarıyor adamı. Kapı yeniden kapanıyor. Yeniden bir el uzanıp ışığı Oktay'ın yüzüne çeviriyor.

"Evine sık sık girip çıkanlardan biri. Tanıdın değil mi?"

"Hayır."

"İyi düşün."

"Hayır, dedim. Hayır! Tanımıyorum."

"Hep böyle burnunun dibinde olanlardan habersiz mi yaşarsın sen?"

"Anlamadım. Ne demek istiyorsunuz?"

"Evine kim girip çıkıyor, bilmiyorsun... Yeraltı çalışmaları yapılıyor, haberin yok... Bodrumunda teksir makinesi var, görmüyorsun..."

Apaçık bir alay var seste; domuzuna bir kızdırma, kışkırtma isteği... Birden gözlerini kısıyor Oktay, bir şeyler anlamaya başlıyor.

"... Evine gelip yerleşen adam neden gelmiş, ne biçim yalan kıvırmış araştırmıyorsun... Ne biçim erkeksin sen? Hiç mi ilgin yok evinle, karınla?"

Oktay'ın kafasında şimşek çakıyor. Ansızın durulaşıyor kafası; anlayıveriyor... Kavrıyor durumu, her şey tam bir açık seçikliğe kavuşuyor... Bu adamlar, bu her şeyi bilen adamlar, olup bitenlerle ilgisi olmadığını bilmiyor olamazlar... İlgisiz bir adamla boşu boşuna harcamazlar vakitlerini. İstedikleri başka... Seyda'yı istiyorlar... tek istedikleri Seyda'yı suçlaması... Peki ama ne yapmış ki Seyda? Selim'i sevmekten başka ne yapmış? Onu da biliyorlar elbet... Bu dolambaçlı yoldan ona gelecekler...

"... Karın birden hastalanıyor, nedenini bilmiyorsun... Hastalığın adını bile bilmiyorsun... Aylarca evinde kalmış bir adam kaçıp gidiyor, sonra da vurulup ölüyor... Onun da nedenini bilmiyorsun..."

Biliyorlar, biliyorlar, onu söyletmek istiyorlar... Seyda'yı yakalayamadıkları için uğraşıyorlar Oktay'la... Seyda'yı bulabilselerdi... Klinikten çıkmaması gerektiğini na-

sıl iletmeli Seyda'ya? Peki karışmış mı bu işlere Seyda? Aptal kadın kafasıyla, âşık kafasıyla neler yaptı acaba? Oktay'ın yürek atışları hızlanıyor... Sonunda adamların ne istediğini anlamışlığın verdiği coşkuyla mı? Yoksa korkuyla mı? Bilmedikleri bir şey var ama... Oktay'ın bilip bilmediğini öğrenememişler... Yoksa böyle döndürüp dolaştırmazlar sorunu... Yıpratıp duruyorlar, biliyorlarsa dayanamayıp evet, evet, Selim'i seviyordu şüphesiz her şeyden haberi vardır orospunun, diye bağırsın, bilmiyorsa da söylediklerinde -er geç söyleyecekler elbet- öyle bir kızsın, deliye dönsün ki ağzına geleni söylesin diye çabalıyorlar. Ne yapacağını kestiremiyor Oktay... zaman gerek düşünmesi için. Zaman gerek.

"Karının Selim Ersoylu ile metres hayatı yaşadığını da bilmiyordun Allah bilir!"

Hah işte! Dediler diyeceklerini! Şimdi ne bekliyorlar Oktay'dan? Aşırı, duygusal bir tepki mi? Aldatılmışlığı benimsemiş bir kocanın zavallı boyun eğişi mi? İkisinden biri istedikleri, ikisinden biri... Ama hangisi? Susuyor Oktay, ne demesi gerektiğini toparlamaya çalışıyor.

"Konuşsana, ne susuyorsun?

Susmasının iyi olduğunu kavrıyor birden. Hem zaman, hem de ufak bir üstünlük kazanıyor. Başlangıçta onlar da üstünlüklerini susarak kazanmadılar mı? Gözünü bile kırpmıyor. İçindeki üstünlük duygusu her an büyümekte... Başlangıçta dağıttılar onu, hiç beklemediği olaylarla, sorularla karşı karşıya bırakıp şaşırttılar, darmadağın ettiler. Oktay'ın şimdiki üstünlüğü şu ki, son soruyu bekliyordu. Bu kez şaşırtamadılar onu, yalnız yanıt hazırlamasına zaman bırakmadılar... Yavaş yavaş içinde bir güven ışığının doğup büyüdüğünü duyuyor... İlk kez olarak gerçekten güvenli bu adamlara karşı.

"Kulaklarına inanamıyorsun, öyle mi? Gerçekten bilmiyor muydun?"

"Neyi?"

"Karının bu herifin metresi olduğunu?"

Elinden geldiğince soğuk, yansız bir ses bulmaya çalışıyor Oktay. Başarıyor da, "Öyle bir şey söylüyorsunuz ki," diyor. "Değil ben, dünyada kimse inanmaz. Beni, karımı tanıyan hiç kimse!"

"Nedenmiş?" Alaylı bir ses.

"Çünkü, çünkü karımın beni aldatması olanaksız..."

Gülüşmeler oluyor. "Bütün boynuzlular böyle der!"

"Boynuzluların ne dediğini bilemem. Benim hiç başıma gelmedi."

"Geldi ki, hem de nasıl! Kapılardan sığmıyor boynuzların! Yalnızca Selim'in mi? Hepsinin altına yatmış karın!"

"Fazla ileri gittiniz ama," diye sesi hafifçe titreyerek doğruluyor Oktay... Ama içi serin. Adamlara oyun oynuyor çünkü. Oynadığını bildiği için de sakin... "Öyle bir yalan uydurun ki, ucundan bucağından gerçeğe yaklaşabilsin... Dünyada inanmam bu dediğinize..."

Tamam mı, tamam mı? Yakaladı şimdi ipin ucunu. İnanmamakta direndiği sürece hiçbir şey yapamazlar ona.

"Şaşkınlığınızı çok iyi anlıyoruz, inanın," diyor yumuşak, alçak ses... İlk baştaki ses. Takımın ruhbilimcisi olmalı bu herif. Yani kendini öyle sanan biri... Oktay yutmuyor artık. "Ne yazık ki gerçeği kabullenmek gerek. Elimizde kanıtlar var..."

Gülüyor Oktay. "Boşuna fotomontaj resimler göstermeyin bana."

"Gizlice buluştuklarına birçok tanık var..."

"Karım kendisi gelip beni aldattığını söylese inanmam... Kimbilir ne amaçla oynadığınız bu anlamsız oyun-

da onu da zorla kullandığınıza inanırım, o kadar."

"Gözüyle görse bile inanmayacak neredeyse," diyor bir başka ses. "Düzüştüklerini gözünle görseydin, ne yapardın, ha?"

Oktay konuşanı iyice küçümsercesine yüzünü buruşturuyor.

"Gözümle görmüş olsaydım Selim çoktan ölmüş olurdu, elinize kalmazdı," diyor. "Evet, Selim'in karıma göz koymuş olabileceğine inanırım. Gösterdiği yakınlığı yanlış anlamış olabilir. Oysa karım onu oğlumuzdan ayırmazdı, anacan bir sevgiyle severdi. Acırdı Selim'e evet. Dediğiniz gibi onları birlikte görmüş olsaydım -olamazdı böyle bir şey ya, olsaydı diyelim- Selim'in karımı zorbalıkla elde ettiğini hemen anlayacağımdan onu temizlerdim kuşkusuz. Karımın kılına dokunmazdım. Günahsızlığı konusunda en ufak bir kuşkum olmazdı..."

"Godoş derler senin gibilere!"

"Sizin sözlüğünüz bir tuhaf zaten. Dediklerinizin çoğunu anlamıyorum."

"Bunu anla öyleyse: Karın hem orospu hem anarşist!"

"Anarşist mi dediniz? Bu gülünç işte. Öteki dediğiniz öylesine akıl almaz ki, gülünç bile değil. Ama o korkak karıma bir de anarşist denileceği hiç aklıma gelmezdi. Ortalık biraz karışınca, malımızı mülkümüzü elimizden alacaklar, çocuğumuz ortada kalacak diye öyle bir korkmuştu ki, yurtdışına gidelim diye tutturmuştu..." Nerden geliyor bu yalanlar Oktay'ın aklına?.. Öyle bir daldı ki oynadığı oyuna, hiç düşünmesine gerek kalmadan dökülüyor sözcükler ağzından...

"Sonraları düşüncesini değiştirmiş olmalı..."

"Çok şaşarım böyle bir şeye... Değişseydi bana söylerdi, şüphem yok. Benden hiçbir şey saklamaz karım..."

"Oyun oynamayın bizimle, Oktay Bey," diyor yumuşak ses. "Karınızın sizden çok şey sakladığı ortada. Siz de biliyorsunuz bunu. Boşuna uğraştırmayın bizi..."

Oktay bir an sarsılıyor. Çok kısa bir an bu, ama soru soranlar görebilmiş olabilirler... Başından beri anlamışlar mı oyun oynadığını? Yoksa bir sanı, karanlıkta sıkılmış bir kurşun mu adamın sözleri? Bunun üzerinde çok düşünmeye gerek görmüyor. Ne olursa olsun, sarsılmasına karşın, güvenini yitirmemiş. Yorgun olduğunu duyuyor birden. Bitkin hatta. Gene de gücünün son parçacıklarını toplayıp dudağını bükecek, sesine üşütücü bir hava verecek denli güvenli.

"Oyun oynayan sizsiniz," diyor. Biraz önce getirip gösterdikleri genç adam canlanıyor gözlerinin önünde... Besbelli ona işkence yapmışlardı, gene de dudağını bükebilmişti o. Oktay mı bükemeyecek? Oktay ki, kendisine işkence yapılamayacağını kesinlikle biliyor, çok daha korkusuzca bükebilir dudağını. Karşısında karanlıklara saklananları ne denli küçümsediğini apaçık gösterebilir. Oyun bitti. Ondan korkmuyorlar, ama o da onlardan korkmuyor artık. Karanlıktan gelen ses de dedi ya, uğraştırıyor onları... Uğraşsınlar bakalım.

"Buraya neden getirildiğimi hâlâ bilmiyorum... Birkaç soru soracağız dediniz oysa soru falan sormuyorsunuz... Birtakım uydurma teksir makinelerinden karımın anarşistliğine değin bir sürü ilgisiz şeyden söz ediyorsunuz. Şaştım kaldım, ne diyeceğimi bilemedim önce ama yaptığınız o saçma suçlama -karımın beni aldattığı konusunda- her şeyi değiştirdi. Onu demeseydiniz öteki dediklerinizin doğruluğundan kuşkulanabilirdim... Oysa, şimdi anlıyorum, dediklerinizin topu birden yalan... Neden? Anlamıyorum bu oyunu neden oynadığınızı. Ve de... inanır mı-

sınız anlamaya hevesim yok. İçim sıkılmaya başladı artık, fazla uzattınız çünkü!"

Birden başını arkaya attı Oktay. Gerçekten de gücünün son damlacıklarını harcamıştı. Gövdesinin her yanını saran küt bir sızı gibi duydu yorgunluğunu. Gözlerini yumdu. Kimbilir kaç zamandır gepgergin duran kasları gevşeyiverdi... Ter içindeydi. Gömleğinin sırılsıklam gövdesine yapışmış olduğunu görüyorlar mıydı acaba? Boş verdi. Hiçbir şeye aldırmıyordu. Soluğu kesilmiş, hızı yitip gitmişti. Ne şaşkınlık, ne korku, ne öfke, ne de o kurtarıcı üstünlük duygusu... Yalnızca yorgunluk! Başka bir yerde, başka bir zaman bu yorgunluğun, bu gevşemenin nasıl da tatlı, nasıl da yumuşak bir uykuya dönüşebileceğini düşündü... Uyumak... Uyumak... Neden olmasın? Yüzüne çevrili ışık bile keskinliğini yitirmişti sanki...

Karanlığın içindeki sorgucular Oktay'ın derin bir uykuya daldığını hemen anlayamadılar. Anlayınca da gözlerine inanamadılar. Nasıl inansınlar ki, sorgu sırasında böyle uykuya dalıveren kimse görmemişlerdi ömürlerinde.

Seyda'nın klinikteki odasında yalnız kaldıklarında bir tuhaf bakıyordu Oktay. Öyle ki, dışarıdan gören birisi kadının değil de onun yatakta olması gerektiğine inanabilirdi. Seyda bile görür görmez sezmişti Oktay'ın garipliğini, başlangıçta bir şey anlamamıştı. Klinikten çıkma hazırlıklarının durdurulmasını buyururken çok yakınındaki bir yangını haber verircesine sesine dağılan paniğe dehşetli şaşmıştı. Tanımadığı, o güne değin hiç görmediği bir Oktay vardı karşısında. Duyduğu şaşkınlık söze ya da davranışa dökülmeden, yalnızca gözlerinin büyümesiyle belirlenmişti. Sonra kocasındaki değişimin nedenini onun ken-

di ağzından öğrendiğinde, o ana değin donukluğu saklamış olan gözlerindeki parlamayla birlikte ellerine, kollarına atladı şaşkınlık. Uzanmış olduğu karyolanın iki yanına sıkı sıkı yapışan Seyda, büyük bir güç harcayarak yerinde doğruldu. Uyanmıştı birden sanki. Gövdesini saran sağlıksız canlılık bunu gösteriyordu. Oktay konuştukça, anlattıkça, şaşkınlığı inanmazlığa, sonra yeniden şaşkınlığa dönüştü. Hâlâ da şaşkınlıkla inanmazlık arasında bocalıyordu.

"Hiçbir şeyden, hiç kimseden korkmuyorlar, Seyda, anlıyor musun? Korkmuyorlar! İşin akıl almaz yanı bu. Bana işkence yapmadılarsa korkularından değil... Yani tuttular, besbelli işkenceden çıkmış, canına okunmuş bir adamı gösterdiler bana... Ben gidip şurada burada içerde işkence yapılıyor gözümle gördüm desem umurlarında bile değil... Başıma geldi desem, yetkili birine şikâyette bulunsam... Bulunamam ki... Biliyorlar bunu. Gideceğim yetkili biri yok ki... Kanıtlanması olanaksız işler gelmiş başıma üstelik... Ve düşün ki bu benim. Ben! Herhangi çapulcu değil... Korkudan ağzını açamayacak arkasız biri değil... Ben, Oktay Caner! Para, pul, ad, aile, nüfuz sahibi bir kişi! Düşündüm, düşündüm, düşündüm, nasıl yaparlar bunu diye. Sonunda buldum galiba. Ve gerçekten yıkıldım, Seyda. Yıkılacağım dünyada aklıma gelmezdi."

"Gene de... Ucuz atlatmışsın..." dedi Seyda dudakları titreyerek.

"Önemli olan o değil ki... Ben ucuz atlattım, kimilerinin canına mal oldu, kimileri ölmekten beter oldular, ya da olacaklar... Onlar da değil önemli olan... Önemli olan, bu işi hiçbir biçimde ucuz atlatamayacak olan... Türkiye!"

Seyda'nın gözleri şaşkınlıktan biraz daha açıldı:

"Türkiye mi? Türkiye'yi mi düşünüyorsun?"

Yüzünü buruşturdu Oktay.

"Yurtseverlikten değil," dedi. "O gibi şeylere aldırmadığımı bilirsin. Kendimi düşünüyorum gene. Türkiye'yi de içinde yaşadığım, işlerimi, işlevlerimi sürdürdüğüm bir yer olarak düşünüyorum. Her şeyi yapabilirler diyorum sana, yapamayacakları yok! Ve her şeyin yapılabildiği, hiçbir yasanın, yetkinin tanınmadığı bir ülkede yaşanmaz, Seyda! Bugüne dek yasaların benden yana olduğu bir ülkede yaşıyordum, hep de öyle olsun isterim... Ama olur a, yasalar başkasından yana da olsa, kendini ona göre ayarlayabilir kişi, gene de işini uydurabilir... Hiç değilse nasıl davranacağını bilir, gereken önlemleri alır. Ama, yasa diye bir şey yoksa? O zaman ne yapar?.. Türkiye'de yasa diye bir şey kalmamış, anlıyor musun? Onun için kimseden korkuları yok. Böyle bir durumda ast-üst ilişkileri de yok oluyor çünkü. Kimi kime şikâyet edeceksin? Yönetimin kimin elinde olduğu belli değil ki... En yetkili kim belli değil ki... Kendileri de bilmiyorlar. Karışmazlar birbirlerinin işine, herkes dilediğini yapıyor ve hiçbir kısıtlama, hiçbir kısıtlayan yok... Korkunç olan bu..."

Ayağa kalktı Oktay. Tedirgin gezinmeye koyuldu odanın içinde. Seyda gözlerini yumdu.

"İşkence! İşkencenin onca büyük bir önemi yok. Hepimiz işittik işkence hikâyelerini, kimisi inandı, kimisi inanmadı. Ben inanmıştım açıkçası. Yalnızca abartılıyor sanmıştım. Neden? Bizim burada en ufak hırsızlık suçundan karakola götürülenlerin bile sopa yemeden kurtulamadığını bilirim de ondan. Ayrıca bir sokak kavgası seyretsen bile yeter. İnsanların kimbilir neyin hıncını birbirlerinden nasıl kıyasıya aldıklarını görürsün... Çok da aykırı gelmemişti ayrıca, ortalığı karıştıran, kökü dışarıda birtakım eylemleri yürütenlerin akılları başlarına gelsin diye

sopa yemeleri. Sonra... Nasıl anlatsam?.. İşkence tek başına bir olay olarak ele alınabilir... Kişisel bir sadistlik olayı diyelim... Adamın biri ipin ucunu kaçırmış, eline bırakılan kişiye acımamış, hatta ona acı çektirmekten büyük zevk almış... Olabilir bütün bunlar... İster, klinik bir olay dersin, ister, herkesin içinde gizli yatan, belli durumlarda ortaya çıkan bir güdü dersin... Kitaplar dolusu açıklama var bu gibi şeyler üstüne... Ama şu anda Türkiye'de olanlar başka. Bambaşka. Benim başıma gelenler de bu başkalığı örneklediği için korkunç. Yoksa, üç gün içerde yatmışım, ne olacak? Millete elektrik işkencesi yaparken bana üç-beş soru sormuşlar, kılıma dokunmamışlar, ne yazar? Atlattık der dönersin işinin başına... Ama bu... Bu, neden önemli biliyor musun? İşin bir sistem haline geldiğini gösteriyor. İşkence; bir, iki, on, yüzlerce işkence sistemleşmediği sürece savuşturulabilir. Savunulur demiyorum, atlatılır diyorum. Ucuz ya da pahalı atlatılır. Ama sistemleşmiş durumda artık. Sistemleşmiş. Olaylarla hiçbir ilgisi olmayan, üstelik iyi vatandaşlığı saptanmış bir adam gece yarısı evinden alınabiliyor. Tinsel işkence uyguladıkları yetmiyormuş gibi, en ağır gövdesel işkenceden geçmiş bir adamı dikiyorlar karşısına. Ha dense aynı işi kendisine yapabileceklerini açık seçik koyuyorlar ortaya... Herkesin başına gelebilir bu, kimse bağışık değil. Hesap soran, hesap sorulabileceğini düşünen yok ki... İhbar edin, ihbar yapın, para alın, diyorlar mı? Neden olmasın? Pencerene halı silken komşunu, fazla para isteyen taksi sürücüsünü, çocuğunu döven öğretmeni neden ihbar etmeyesin? Herhangi bir ihbardan dolayı işkenceye yatırılman işten bile değil! Şimdi anlıyorum, herhangi bir biçimde gelebilirdi bu iş benim başıma. Senin yüzünden olmayabilirdi, bir düşmanım ihbar yapacak olsa..."

"Benim yüzümden mi?" Gözlerini açtı Seyda.

"Senin yüzünden elbet. Yoksa Selim için, ölmüş bir adam için neden sorguya çeksinler beni? Ama önemli değil. Başka türlü de olabilirdi. Sana gelince... Seni ele geçirirlerse benim gibi ucuz atlatamazsın bu işi... Bilerek söylüyorum, inan. Bu yüzden hemen davranmamız gerek. Şimdi gidip doktorla konuşacağım, ille de dışarıda ameliyat olması gerekir diye bir rapor alacağım. Tüm işlemler tamamlanıncaya dek klinikten kıpırdamayacaksın... Bu yasasızlığın bir iyi yanı, birbirlerinin yaptıklarından pek haberleri olmuyor. Ayrıca para yedirmek diye bir şey var ki, hâlâ geçerli. Yakalanmadan yedirmeyi başarabilirsen... Sanıyorum bir zorluk çıkmaz. Ama gene de buradan ancak havaalanına gitmek için ayrılacaksın. Doğru İsviçre..."

"İsviçre mi? Ama nasıl olur?"

"Başka bir şey olmaz. İşin ciddiliğini hâlâ kavrayamadın sen. Bu ülkede yaşanmaz, Seyda!"

"Peki ama... Gil?"

Bir an duraksadı Oktay.

"Ne olmuş Gil'e?" diye sordu. "Onu da götüreceğiz elbet." Gene duraksadı. "Oraya kapağı atalım bir, boşanırız... Hepimizi ayrı ayrı yaşatacak para var nasıl olsa..."

"İyi ama... Bilmiyorum ki..."

"Bilme daha iyi... Öğretmeye kalkarlarsa çok geç olabilir..."

Seyda sessiz sessiz ağlamaya başladı. Oktay bir süre duygulanmadan baktı karısına. Sonra onun da sesi birazcık kırıldı.

"Bir gün dönebiliriz belki," dedi. "Hiç sanmıyorum ama, bir gün belki..."

12

Her taşın arkasında bir çocuk saklanmıştı. Gülleri mezarın üstüne birer birer dizmiş olmasına karşın beş dakikadan fazladır öylece dikilmiş duran kadının çekip gitmesini bekliyorlardı. Epeydir bellemişlerdi bu mezarı. Önceleri yalnızca bir tek kadın gelirdi, düzensiz aralıklarla. Kimi zaman sık sık gelir, bazen de aylarca uğramadığı olurdu. Uzun saplı güller getirirdi hep, en çok para edenlerden yani. Çocuklar mezarı sık sık yoklamayı, güller solmadan alıp götürmeyi öğrenmişlerdi. Sonra birkaç aydır bu ikinci kadın çıkmıştı. Her hafta aynı gün geldiğinden çocukların işi bir yandan kolaylaşmış, bir yandan da güçleşmişti. Artık herkes öğrenmişti mezarın iyi bir hazine olduğunu çünkü. Kadının gelme saatinden önce böyle pusuya yatıp bekliyor-

lardı. Sonra bir koşudur başlıyordu, önce kim yetişip en çok gülü toplayacak diye. Bu ikinci kadının gülleri her yana yayma alışkanlığı da kötüydü. Öteki, demeti olduğu gibi bırakır gider, ilk yetişen genellikle çiçeklerin tümünü kapabilirdi. Oysa bu kadın yüzünden her seferinde kavga çıkıyordu. Çok çiçek kapma olanağı olmadığı gibi, kavga sırasında bozulan çiçeklere beş kuruştan fazla vermezdi Hüseyin ağbi. Oysa zedelenmemiş taze güller tam yirmi beş kuruş ediyordu... Hâlâ dikilip duruyordu karı... Amma da uzatmıştı işi. Yahu bu arada öteki gelir de yakalanırsa. Çocuklar kadınlardan birinin ölünün sevgilisi, ötekisinin de karısı olduğunu sanıyorlardı. Günün birinde iki kadının mezar başında karşılaşıp birbirlerinin saçını başını yolmalarını hınzır bir istekle bekleyenler de vardı. Daha karşılaşmamışlardı ama. Ayrıca çoğunluk, böylesi bir olayın kendi zararlarına olacağını bilecek kadar bilinçliydiler.

Sonunda kadın omuzlarına dökülen kara saçlarını bir baş devinimiyle silkeleyip döndü. Ağır ağır yürümeye başladı. Sesleri işitip geri dönmemesi için iyice uzaklaşmasını beklemek zorundaydılar çocuklar. Bu da kötüydü aslında. Saldırı anını çok iyi ayarlamak gerekiyordu. Hem kadın, hiçbir şey işitemeyecek kadar uzaklaşmış olacak, hem de öteki çocukların gerisinde kalınmayacak...

Kadının ağır ağır yürümesinin nedeni yerdeki çakıl taşlarının tümünü tuz buz etmek isteğiydi sanki. Gövdesinin tüm gücünü ayaklarında toplamış, toprağı delmek istercesine atıyordu her adımını. Ayaklarının altında ezilen taşların sesini dinliyordu. Bir yandan da dudakları kıpırdamaktaydı. Yanında kimse olmadığına, üstelik sesini de yükseltemediğine göre kendi kendine konuşuyordu besbelli.

Böyle sık sık mezarının başına gelişim öldüğünü

unutmamak için değil. Biliyorsun değil mi? Biliyorum öldüğünü çünkü, biliyorum. Biliyorum. O aptal hekim resmen deli yerine koyuyordu beni. Oysa deli değilim, neden deli olacakmışım? Eskiden de böyleydim ben, senin ölümünle başlamadı ki konuşmalarım. Onun adına düşünmek diyorlar, bu delilik oluyor, neden? Seninle konuşmayacağım da kiminle konuşacağım? Kiminle? Aslında seni yaşatmak çabası da değil bu. O aptalın bir yanlışı daha... Seni değil, senin yokluğunu yaşatıyorum içimde. Tüm tek yanlı konuşmalarımız yokluğun üstüne. Olsaydın eğer böyle boş şeylerle vakit harcar mıydık? Her küçük olayı en küçük ayrıntısına dek anlatmak, kendimi senin gözünle görmeye çalışmak, ya da seni görmeye zorlamak gibi işlere kalkışır mıydım?

Olsaydın eğer...

Yoksun... Yokluğunu bilmek, her an, her an duymak... İşte benim yaşamım...

Oktay döner koltuğunu pencereden yana çevirip arkasına yaslandı. Sigarasından derin bir nefes çekip denize bakmaya koyuldu. Tatlı bir yorgunluk içindeydi. Son derece hoşnuttu dünyasından bugün. Seyda'ya uyup Türkiye'ye döndüğü iyi olmuştu. Gerçi Seyda, gideceğim diye tutturmadan önce de dönmeyi ciddi olarak düşünmüştü ama, kesin kararı vermesinde karısının payı büyüktü. İlk yıl işsiz güçsüz, sorumsuz yaşamak hoşuna gitmişti, gençlik yılları geri gelmişçesine sevinmişti ama, ikinci yıl sıkılmaya başlamıştı bal gibi. Sonra para da kıtlaşmaya başlamıştı. Varlık dediğin çoğalmadıkça azalıyordu elbet; sonunda tükenmeye bile yüz tutmuştu. Hazır para yemek kolay mı? Hem de Avrupa'da, hem de buradaki yaşam bi-

çimini hiç değiştirmeden, lüksüyle, eğlencesiyle, kumarıyla... Üstüne bir de Seyda'nın hekim harcamaları eklenmişti ilk yıl... İsviçre'de kalsalar bile Oktay yeniden çalışmaya başlamak zorunda olacaktı. Orada ikinci sınıf bir iş yapmaktansa -onu Türkiye'den kaçıran durum da son bulduğuna göre- neden geri dönmeyecekti? Kısa zamanda işlerini yoluna koymuştu işte, birkaç ay içinde hem de. Bir sürü işte Sulhi Gebzeli ile ortaklığa değin varmıştı. Eskiden Sulhi Gebzeli ile ortaklık kurmak aklına bile gelmezdi. Babasının kuşağından olduğundan mıdır, varlığının akıl almaz çokluğundan mıdır, hiçbir zaman eşit görülemeyecek -küçümseme de vardı bu eşitsizliğin içinde, çekingenlik de-, hep uzaktan bakılacak kişiler arasında kalmıştı Gebzeli onun için. Ama artık... Akıllanmıştı Oktay. Bir zamanlar oyun oynarcasına hafife aldığı, daha sonra da sıkıcı bir yük olarak sırtında taşıdığı iş yaşamına bu dönüşünde yeni bir istek, bir tür coşkuyla atılmıştı. Para kazanmanın gerekliliğine, para kazanma işinin başlı başına bir zevk olabileceğine yeni ermişti sanki. Piyasanın durgunluğundan, işlerin giderek kötülediğinden yakınanlar arasında değildi. Öyle çok tarağa bez atıvermişti ki birdenbire... Bir kere İsviçre'ye giderken hiçbirini satmamak akıllığını gösterdiği -daha doğrusu buna vakit bulamadığı- için bir sürü taşınmaz malı vardı. Sonra işleri hiçbir zaman bozulmamış olan babasının yardımı, bir de Sulhi Gebzeli'nin desteği ile geleceğini iyice sağlama bağlamıştı. Kredi de alabilecekti istediği an. Baştaki hükümetin ileri gelenleriyle yakın ilişkiler kurmayı başarmıştı. Bu ilişkilerin kurulmasında iki yıl önce birkaç gün içerde kalmışlığının yardımı olduğunu sanıyor; hatta seçimlerde şaşılacak kadar çok oy almış olan partiye yazılmayı bile düşünüyordu. Gelecek bu kişilerin elindeydi çünkü ve Oktay bu gelecekten kor-

kanlardan değildi. Aşırı solculuk suçlamalarını, bunun doğurduğu korkuları gülünç bulacak kadar bilgisi vardı. Ülkeyi komünizme falan sürüklemeye ne niyetleri ne de güçleri vardı bunların. Tersine, üretici emekçi sınıflara biraz rahatlık sağlamakla, aşırı yoksulluğun yol açacağı patlamaları önleyeceklerdi. Bunu görmemek, anlamamak için aptal olmak gerekirdi. Aslında çoğunu körleştiren yalnızca aptallık değil, açgözlülüktü. Bu gün iki buçuk kuruş az kazanmanın ileriki kazançların sürekliliğini güvence altına alacağını göremiyordu sersemler – sözgelimi Mustafa gibi enayiler. İlerde durumu gerçekten bozulacak olanlar da onlardı zaten, Oktay gibiler değil... İşini bilen bir adamın hiçbir düzende topla tüfekle yıkılamayacağına inanıyordu Oktay, hele özel yaşamını da birazcık ayarlamayı bilirse, altınları, pırlantaları, lüks arabaları milletin gözüne gözüne sokmazsa...

Sekreter kız kapıyı hafifçe vurup odaya girdi. Seyda Hanım'ı aradığını, evde bulamadığını söyledi.

"İyi ya," dedi Oktay yüzünü buruşturmadan, "sen ara Aysel Hanım'ı öyleyse... Cumartesi geceki yemeğe gelmekten çok memnun olacağımızı söyle. Seyda Hanım çocuğu doktora götürmek zorunda kaldı birdenbire, arayamadı de..."

Gil'in hasta olup doktora falan götürüldüğü yoktu yoksa. Tersine çok sağlıklı, afacan bir çocuktu. Seyda İsviçre'deki ilk yılını hekim hekim, sinema sinema gezerek harcadığından ana-oğul arasına giren uzaklıktan mıdır, yaşı dolayısıyla mıdır, çok değişmiş, yavaş yavaş kendini babasına bile sevdirmeye başlamıştı. Oktay, İsviçre'deki yaşamın üçüne de değişik yönlerden çok, ama belki de en çok Gil'e yaradığına inanıyordu. Bir kere Fransızca'yı anadili gibi konuşuyordu artık. Böylece Seyda'nın bir vakitler

yabancı mürebbiye tutmamakta direnmesi sonucu meydana gelen eksikliği de ortadan kalkmıştı. Seyda'ya gelince... Hafifçe kaşlarını çattı Oktay. Günün güzelliğini, içinin rahatlığını bozacak bir durumu yoktu Seyda'nın, hiçbir zaman da olamazdı artık. İsviçre'ye kapağı attıktan sonra en kötü günlerinde bile belli belirsiz bir acıma duygusundan, arada iç sıkıntısından başka hiçbir şey uyandırmamıştı Oktay'ın içinde. Şimdilerde arada bir gelip giden cinsel istek de vardı, ama o kadar. Seyda hastayken, Oktay iç sıkıntısını ya kendini evden dışarı atarak giderir, ya da evde oturup onun sakat sessizliğine katlanarak kendi ruh yüceliğine olan hayranlığını okşardı. Onun hiç üstüne varmayışında hekimlerin sözüne uymanın ötesinde bir ilgisizlik vardı. Karısını rahat bırakmak daha çok işine gelmişti. İsviçre'ye ilk gittiklerinde Seyda'nın sağlığı yalnız yaşamasına elvermediğinden ayrılmaları olanaksızdı. Ama sonraları iyileşip toparlanmıştı. O zamana değin birbirlerine hiç ilişmeden, birbirlerini unutmuş olarak birlikte yaşamaya mı alışmışlardı, yoksa her ikisi de boşanma sözünü karşı tarafın açmasını mı beklemişti bilinmez, evlilik sürüp gitmişti. Gecelerden bir gece, Oktay, Seyda'nın yatağına bile girmişti. Kadının sevişmeye herhangi bir katkıda bulunmadan boyun eğişi sinirine dokunmuştu önce. Sonra hoşuna gitmeye başladı. O geceden beri canı çok istediğinde Seyda'nın rızasını sormaya en ufak bir gerek görmeden yanına gidiyor, garip, sessiz bir sevinç, kendi kendinden bile gizli bir sadizmle seviyordu karısını.

Kaşlarını çattığında bunları düşünmüyordu Oktay. Bütün bunlar yaşamının üstünde durmadan, düşünmeden yaşadığı bölümündeydi. Onu düşündüren, herkesin görebileceği, daha doğrusu herkesin gözüne batabilecek şeylerdi. Seyda'nın gün boyu ortalıkta dolaşması örneğin, ne-

reye gittiğini kimselere söylemeden sokakları arşınlaması ya da gittikleri önemli toplantılarda çok çabuk, çok sarhoş oluvermesi, eski canlılığından en ufak bir iz taşımayan bir suskunlukla bir köşeye çekilivermesi... İçip içip taşkınlık yapmaması iyiydi belki ama, suskunluğu da dikkat çekiyordu her yerde. Oktay öteden beri başkalarının ne düşündüğüne çok önem veren bir kişiydi, hele şimdi, bir yerlere varma çabası içine girdiğinden beri çok daha önemliydi başkaları. İsviçre'deyken karısının başıboş dolaşmasına, sabahlardan akşamlara değin sinemalarda oturup gözlerini kör edecek durumlara gelmesine, her akşam odasına kapanmasına göz yummuştu, ama burada böyle saçmalıklar yapması kesinlikle önlenmeliydi. Bir çare bulmak gerekiyordu en kısa zamanda. Geçenlerde yarım ağızla "bir iş bulup çalışsam bari" dediğinde pek kulak asmamıştı Oktay, ama şimdi bunun iyi bir şey olabileceğini düşünüyordu. Evet, bir iş, ama nasıl bir iş? Hem onu canlandıracak, hem de bir sersemlik yaptığı takdirde başına çok büyük dertler saramayacağı bir şey... Herhangi bir sorumluluk yüklenebilecek durumda mıydı Seyda? Al işte en basit örnek: Oktay'ın sürekli uyarılarına karşın üç gündür Aysel Gebzeli'ye bir telefon açıp cumartesi geceki yemek çağrısını kabul ettiklerini söyleyememişti. Gerçi bu tür toplumsal sorumluluklardan kaçınması beceriksizlikten çok domuzluk olabilirdi; özellikle Aysel Alsan'ı herhangi bir saygıya yaraşık bulmayabilirdi Seyda. Ama burada söz konusu saygının Aysel'e değil Sulhi Bey'e karşı olacağını bilmesi gerekirdi. Eskiden pek bilirdi böyle şeyleri, içinden dalgasını geçer ama her şeyi gerektiği gibi yapardı. Onun davranışlarının kusursuzluğuna, her yerde ilgi toplayan canlılığına bir vakitler nasıl da bozulduğunu anımsadı Oktay. Oysa şimdilerde o eski Seyda'yı özlediği olu-

yordu. Ne yapıp yapıp toparlanmaya zorlamalıydı onu. Hasta değildi artık, iyileşmişti ya... Gil'le yeniden uğraşmaya başlamıştı ya. Okul konusunda nasıl da sert çıkmıştı geçen gün... Kocasının işleri söz konusu oldu mu hasta numarasına yatması serserilikten başka bir şey değildi. Bir iş bulmalıydı Seyda'ya, kesin... Hem karısı çalışan bir işadamı olmak başka bakımlardan da iyiydi.

Gil'e okul için gerekli birtakım alışverişler yapmış, elinde paketlerle eve dönüyordu Seyda. Gelip geçenler yüzüne garip bakmadıklarına göre dudaklarını kıpırdatmadan sürdürüyordu konuşmasını bu kez.

İki kara önlük, beş ak yaka, beş çift ak çorap... Ak çoraplar çok çabuk kirlenir, birkaç çift daha alsa mıydım acaba? Neyse, sonradan da alınır... Pazartesi günü okula giderken tıpkı benim çocukluğuma benzeyecek Gil. Ben de kara önlük giyer, ak yaka takardım. Yalnız bir de kocaman kurdelem vardı benim. Kurdelelcri ak taftadan özel yaptırırdı annem, onun istediğince kalın olanları Anadolu kentlerinde dükkânlar satmazdı çünkü. İyice kolalardı, dev bir kelebek gibi tepeme oturturdu. Nasıl da mutlu olurdum kurdelemin kocamanlığından... Derken okullardan birinde -dördüncü sınıfa gelmiştim galiba- öğretmenin biri böyle kocaman kurdeleler takmamamı söyledi. Arkamda oturan çocuğun yüzünü göremiyormuş... Annem en az benim kadar bozulmuştu... Gil'in kurdelesi olmayacak... Okula başlaması öylesine akıl almaz büyük bir olaymış gibi geliyor ki bana. Altı yaşına geldiğine bile inanamıyo-

rum. Sen onun minicik halini bilirsin... Gene de minicik aslında, öylesine çelimsiz ki... Okulda koşacak, merdivenlerden yuvarlanıp beynini parçalayacak gibi geliyor... okulda koşmayacaksın, ha... dememek için zor tutuyorum kendimi. Koşacak elbet. En doğal hakkı değil mi koşmak? Ama merdivenler de öylesine dik ki... Hem de beton. Benim okuduğum ilkokulların merdivenleri tahtaydı. Koştuğumuzda, hatta yürüdüğümüzde bile inim inim inlerdi tahtalar. Anneme sordum neden diye. Hep eskiden kalma yapılarda okurmuşuz biz; sonra benim çocukluğumda, yeni yapılanlarda bile ağaç kullanmak beton dökmekten daha ucuza gelirmiş. Peki ama, ne yaparım ben Gil beynini parçalarsa? Yalnızca o mu? Kırk kişilik bir sınıfta okuyacak. Öğretmen çakabilecek mi bakalım onun o ince zekâsını, akıl almaz duyarlılığını? İlle de devlet okulunda okusun, özel okula gitmesin diye Oktay direndi. Ben karşı çıktım. Züppelikten dolayı karşı çıkmadığımı biliyorsun, değil mi? Oktay'ın züppeliği sinirime dokunan. Döndük döneli başka türlü bir gösterişçilik içine girdi. Paralı olduğunu çevreye çok belli etmemek gerekirmiş. Ayrıca halk çocukları arasında okumaktan ne çıkarmış, fena mı, oğlan yaşamı çabuk öğrenirmiş falan falan da filan. Halk çocukları arasında okutmasının gerçek bir nedeni olsa ses çıkaramazdım. Ben çocuğumu özel okulda okutmuyorum demek için yapıyor yalnızca; politikaya mı atılacak, ne? Üstelik bu da devlet okulu ama afrası tafrası yerinde. Dünya kadar para aldılar kayıtta. Bağışmış, daha da alacaklar. İşin parasında değil ki Oktay, gösterişinde! Ayrıca bu okulda da halk çocuğu falan yok. Bir-iki ka-

pıcı çocuğunun dışında hepsi de zengin piçi... Ötekilerin arasında ezilip gidecek yoksul çocuklar, ya da kötü bir özenti içine girecekler, değil mi? Peki benim oğlum ne olacak? Kırk kişinin arasından benimkinin üstünlüğünü ne zaman seçecek öğretmen? Kararlıyım, gidip oğlumun ne üstün bir çocuk olduğunu anlatmayacağım. Annemin gitmesine de engel olacağım... kendi kendine göstersin üstünlüğünü... Ya da hiç gösterme çabasında olmasın... Ama o zaman, ya ezilirse? Saçmalıyorum galiba... Ona her şeyin en iyisini vermekle -daha doğrusu, şimdiki duruma göre, vermeye çalışmakla-, ona dövüşerek, vuruşarak kendi bileğinin gücüyle yaşamı yenebilmesi için fırsat tanımak, olanak sağlamak arasında bocalayıp duruyorum. Hâlâ adam olamadım mı dersin, Selim? Ama sen gene de seviyorsun beni değil mi? Ne olursa olsun seveceksin... Şu geçen herif pek bir dikkatle baktı suratıma. Dudaklarımı mı oynattım acaba? Yoksa daha kötüsünü mü yaptım, yüksek sesle falan mı konuşuverdim? Oluyor bazı. Nerde olduğumu, çevremi tümüyle unutuyorum seninle konuşmaya daldığımda... Gerçekle ilişkim kesiliyor mu? Yani, delilik işareti gerçekle ilişkinin kesilmesi... Kısa süreli olursa, anında kendini toparlayabilirse kişi, delilik sayılmaz... Okudum, inceledim bütün bunları biliyorsun. O sersem hekimden daha çok biliyorum bu konuda... Sonra, gerçeğin ne olduğu konusunda da tartışabiliriz istersen. Sokakta avaz avaz bağıran satıcı mı daha gerçek, içimde taşıdığım sen mi? Elle tutulabilecek, gözle görülebilecek, somut şeylerin tek gerçek olduğunu savunsak bile – sendin hep bunları savunan.

Ölümün aşırı soyutluğuna ne diyeceksin peki? Ölüm soyut olmaz, peki haklısın olmaz. Öyle diyelim. Gene de kendi gerçekliğini yadsıyamazsın. Elimle tuttum seni, gözümle gördüm... Sevgimiz somut, ağırlığını, yumuşaklığını duyuran yoğun bir şeydi. Hâlâ da öyle. Değişmeyenlerin en başında geliyor sevgimiz. Öyleyse sen gerçeksin, ya da daha doğrusu, gerçek sensin. Ve ben asıl gerçekle ilişkimi sürdürmekten başka bir şey yapmıyorum.

Aysel yirmi kişi için kurulmuş sofraya şöyle bir göz attı. Gerçek bir denetime kalkması gereksiz, hem de anlamsızdı. Bu evde herkes, uşağından aşçısına, orta hizmetçisine değin herkes, sofra kurmasını kendisinden iyi biliyordu nasıl olsa. Vaktiyle Halûk çatal bıçakların tabak yanına diziliş sırasına göre kullanılacağını öğretmişti ona ama, baştan nasıl dizileceklerini belletmeye gerek görmemişti. Aysel böylesi bir sofranın nasıl kurulacağını, Sulhi Gebzeli ile evlendikten sonra satın aldığı bir görgü kitabından öğrenmişti. Aslında o bile gereksiz bir çabaydı belki. İç sıkıntısından bu işlerin üstüne eğilmişti Aysel. Şimdilerde ise görgü kurallarına uymak daha çok sıkıyordu içini. Tüm yaşam nedeninin kocasının yemek toplantılarını düzenlemek olması kimi zaman dayanılmaz bir başkaldırıya itiyordu onu. Şimdi bile kendini tutmasa şu koca masayı altüst edebilirdi. Gözlerini kristallerin ışığı kıran, gümüşlerin ışığı yansıtan parlaklığından ayırıp masanın ortasında duran çiçeklere yöneldi, sözde düzeltiyormuş gibi yapıp vazonun yerini iki milim değiştirdi. Biçimsel bir törendi bu, konuklar gelmeden önce sofrayı denetlemek işi, önünde dizili duran uşaklar ordusuna karşı yerine getirilmesi gereken bir görev. Çiçekleri şöyle bir ellemekten, kimi zaman

da iş olsun diye bir-iki isim kartının yerini değiştirmekten başka bir şey yapmazdı zaten.

"Tamam, tamam, olmuş. Çekilin başımdan," dedi adamlara. "Sen bana bir viski doldur, Mustafa..."

Mustafa bara doğru seğirtirken Aysel salona geçti, en yumuşak koltuğa bıraktı kendini. Konukların gelmeye başlamasına daha en azından on beş-yirmi dakika olduğuna göre bu gece neler yapacağını bir kez daha gözden geçirebilirdi. Süslenip püslenip şuraya buraya gitmekten, ya da evde konuk kabul etmekten, bir de hayır derneklerinde çalışır gibi görünmekten başka bir şey yapmaz olalı beri yeni bir oyun uydurmuştu. Yoksa sıkıntıdan patlayacaktı. Artık işi gücü milleti birbirine düşürmek, eline doladıklarını her yerde güç durumlara sokmaktı. Çok ustaca yapıyordu bunu. Herkesin girdisini çıktısını, gizlisini çeşitli yollardan öğreniyor, sonra bu bilgileri keyfince kullanıyordu. Ne kavgalara, darılmalara, yarı–skandallara yol açmıştı; gene de kendine açık seçik bir söz getirtmemişti. Erkekler yaptıklarını fark etmiyorlardı zaten, kadınlarsa pekâlâ biliyorlardı ne domuz olduğunu. Ama arkasından dedikodu edip yüzüne gülmekten başka ne yapabilirlerdi? Üstelik korkuyorlardı da ondan, hepsinden daha çirkef olabileceği, hepsinden daha varlıklı olduğu için. Onun dostu olmayı yeğ tutuyordu herkes, dostluğuna güvenilmeyeceğini, yalnızca yararlı oldukları sürece Aysel'den yüz bulacaklarını bile bile... Onun için yararlı olmaya çalışıyorlardı ya çoğu... Aysel öteden beri yatıp kalkmaktan hoşlanmadığından, hele şimdi böyle şeylere kalkışmanın tehlikelerini çok iyi bildiğinden çok uslu oturuyor, kimse namusuna dil uzatamıyordu. O da başkalarının namusuyla rahat rahat uğraşabiliyordu böylece.

Bu gece uğraşacağı en birinci kişi Ayşe Nur'du – Sul-

hi'nin soluk, silik, aşırı kıskanç en küçük kızı Ayşe Nur. Bu kızın kendisine karşı olan çok derin, çok açık seçik nefretini uzun süre anlamazlıktan gelmişti Aysel. Sonra, Sulhi'nin de kızı hiç mi hiç sevmediğini ayrımsayınca onu yavaştan yavaştan iğnelemeye, zavallının yaşamını daha bir zehir etmeye koyulmuştu. Hele kız, Erdem olacak o serseriyle evlendikten sonra... Erdem'in düşüp kalkmadığı kadın yok gibiydi. Her yeni olayı bire bin katarak Ayşe'ye yetiştirmekse Aysel'in en büyük zevkiydi. Deli gibi tutkundu kocasına aptal kız. Oysa Erdem'in onu parası için aldığını herkes, kendi babası bile biliyordu. Sulhi Gebzeli önce evlenmelerine karşı çıkmış, kızının acıklı direnişi, kendini öldürme gözdağları karşısında izin vermek zorunda kalmıştı. Ayşe'nin Erdem yüzünden çektikleri her yerde alay konusuydu artık. Kimi zaman Aysel bile böylesine zavallı, böylesine çabuk bozulan, bozulduğunu, acı çektiğini saklamaktan böylesine aciz bir kurbanla uğraşmaktan usanır, onu bir süre rahat bırakırdı. Ama kızı bir an olağandan daha mutlu, ya da yalnızca halinden hoşnutça görmek; daha bir güzelce değilse bile -Ayşe'nin güzelce görünmesi olanaksızdı- daha az çirkin görmek yeniden uyandırıyordu Aysel'in içindeki şeytanı; yeniden başlıyordu ona eziyet etmeye. Bu gece için beklenmedik bir fırsat geçmişti eline. Erdem'in, Oktay Caner'in karısı Seyda'ya eskiden âşık olduğunu fısıldamıştı biri. Onun için ikisini yan yana, Ayşe'yi de tam karşılarına oturtmaya karar vermişti Aysel. Durumun çatallaşmasına bir-iki imayla kendisi de yardım edecekti, edecekti elbet. O Seyda denilen karı için başka söylentiler de gelmişti kulağına. Sözde gizli bir sevdiği varmış, onun yüzünden melankoliye tutulmuş... İlerde ele alınacak kişilerdendi bu Seyda şüphesiz. Ama hemen değil. Onu yeterince tanımıyordu daha... Bakalım bu gece neler gös-

terecekti... Hülya'yı da Oktay'ın yanına koymuştu. Bir vakitler sevişmişler onlar da... Hülya'nın böyle herkesin koynuna girer oluşu Oktay'ın onu bırakıp İsviçre'ye gittiğindenmiş. Görülecek o da bakalım. Hülya Aysel'in en yakın arkadaşıydı sözde... Dedikoduculara gerek olmadan öğrenirdi onun serüvenlerini. Gene de Oktay'dan hiç söz etmemişti bugüne dek... Böylesine çığrından çıkmış bir kadının eski sevdasını giz gibi saklaması tuhafına gidiyordu Aysel'in. Kocası da biliyormuş her şeyi, orospu yerine koyuyormuş onu yalnız kaldıklarında. Herkesin içinde saygılı durması, onu boşamaması kızın ailesinin hâlâ çok güçlü olduğundan elbet. Mustafa boşasa Hülya'yı, iyice ortalığa düşeceğini biliyordu herkes. Bu gece Oktay'ın yanında ne yapacağını merak ediyordu Aysel. Karılar birbirlerini kıskanacaklar, belli edecekler ya da etmemeye çalışacaklar, Aysel'in de yardımıyla türlü olmadık laflar edip kimbilir kaç günlük dedikodu konusu sağlayacaklar... Bir vakitler bu çevrenin erkekleriyle uğraştığını anımsadı Aysel. Oysa kadınlarla uğraşmak çok daha eğlenceliydi.

Kapı çalındı. Erkencilerden biri gelmişti anlaşılan. Aysel viski bardağını kaptığı gibi salondan kaçtı. Konukları böyle hazır beklemek olur muydu ya?

Gene geç kalacakları için sinirlenip duruyordu Oktay. Şu Seyda'nın hiçbir yere vaktinde gidememe alışkanlığı kırk yıldır değişmemişti. Oysa Sulhi Gebzeli'nin yemeğine geç kalmak başka şeye benzemezdi. Gene yarım saate yakındır Gil'in odasına kapanmış kalmıştı işte. İçeri girip çocuk tam uykuya dalmak üzereyken onu uyandırmaya -dolayısıyla daha da geç kalacaklarını bildiği için- çekiniyordu Oktay. Salonda beş aşağı beş yukarı dolanıp durmaktan

başka bir şey yapamıyordu bu yüzden. Ne diye boşamamıştı Seyda'yı eline fırsat geçmişken?

Gil uyuyalı çok olmuştu oysa... Yatağın yanında diz çöküp oturmuş olan Seyda başını yastığa dayamış öylece kıpırdamadan duruyordu. Toparlanıp odadan çıkmak aklına geldiğinde de öyle hemen gidemeyeceklerdi üstelik. Seyda'nın gözlerini onarması gerekecekti. Sessizce akıp duran yaşlar rimellerini bozmuş, yanaklarında ince uzun, kara yollar meydana getirmişti. Hıçkırmıyordu. Ne ağladığı ne de konuştuğu işitilebilirdi.

Neye yarar ağlamak? Al sana beylik bir soru. Bir şeye yaramasa ağlar mıydık durup dururken? Neden öyle dedi Gil? Bildiğim bir şeyi söylediğine göre neden ağlıyorum? Hayır, hayır, sen yoksun diye değil ağladığım... Sen yokken ne yapacağımı bilemediğimden... Bulamıyorum yolumu. Yaşamımın şu akışını değiştirecek en ufak bir şey yapmadan sürüklenip gidiyorum. Neden? Neyim eksik? Bu eksik, sakat halimle neden sevdin ki beni? Neden çıkıp gidemiyorum, silkinip atamıyorum bu çevreyi yaşamımdan? Neden Oktay'layım hâlâ? Hiç sormamaya çalıştım bu soruyu bugüne dek. Soruyorum işte. Neden? Gidecek bir yerim yok da ondan mı? Bu bildiğim yabancılar arasında yaşamak, bilmediğim yabancılara koşmaktan daha güvenli. Belki de ondan. Ama sen olsaydın yanımda -içimde değil de yanımda- başka türlü mü olurdum? Bir şeylere zorlardın beni belki... İçimde oturup dırdırımı dinlemekten öte bir şeyler yapardın...

Peki ama, Gil'e dediklerimi nasıl gerçekleştireceğim? Benim beceremediğimi o nasıl yapacak? Akıl

ver bana... Yol göster n'olur... Gil yapabilecek mi, yoksa?..

Bugün sokakta Doğan'ı gördüm. Beni görmek istemiyordu belki, ya da görmedi gerçekten. Saçım uzadığı için tanımamış olabilir... Önüne dikilip yolunu kesmeseydim konuşamayacaktık. Gene de pek konuştuk sayılmaz. Hevesle, yürek çarpıntısıyla yolunu kestim ya, sonra bir tutuklaşıverdim. Ne diyeceğimi bilemedim. O da öyle. Rahatsız bir-iki dakika geçirdik; hal hatır sorduk, işte o kadar. Gülümsemesi çarpılmış gibi geldi. Belki eskiden de öyleydi, bilmem ki. Topu topu üç-beş kez görmüştük birbirimizi ne de olsa... Yok ama, düşünüyorum da, eskiden de öyle olsaydı ayrımsardım. Kişinin gülüşünün çarpıklığı yüzünün önemli bir özelliği olsa gerek. İlk bakışta göze batan bir şey. Bu kez hemen gördüğüme göre eski değil. Yeni çarpılmış Doğan'ın yüzü. Gene sıskacık... Eskisinden daha çok değil... İnsan onun her zamanki sıskalığının altına düşemez herhalde... Öyle karşılıklı dikildik işte, rahatsız, aptal... Ben durmadan sırıttım galiba. Gil'i sordu. Gil'in babasının sen olduğunu biliyor mu ne? Garip, aşırı bir neşe ile anlattım oğlumun yarın okula başlayacağını... Sanırım boş kafalılığıma iyice inandı. Senden, olanlardan hiç konuşmadık. Hatta sözünü açmamaya özellikle dikkat ettik gibi. Oysa ben konuşmak isterdim. Öyle sokakta, ayaküstü değil elbet. Bir gün eve gelsin, uzun uzun konuşalım isterdim. Söyleyemedim bir türlü. Elini tutasım geldi. Tutamadım. Ayrıldık. Herkes kendi yoluna gitti.

Herkes kendi yoluna gitti. Herkes kendi yoluna... Herkes. Bir seninle ben kalakaldık orta yerde.

Düşünüyorum, düşünüyorum, düşünüyorum... Hâlâ anlamadığım o kadar çok şey var ki... Karamsar değilim, inan. Olmamaya çalışıyorum hep. Yaşamakta direniyorum. Yaşama yapışmak, tutunmak sıkı sıkıya... Zorla, zorlaya zorlaya, inatla, inatla yaşamak... Buydu yapacağım, değil mi? Yapıyorum işte. Seni öldürenlere inat yaşıyorum. Gene de, ölmen neden gerekliydi diye soruyorum kendime. İyiyim aslında. Seninle konuşurken hele, çok iyiyim... Ama, hani o yumru var ya, boğazımla midemin arasında bir yerde, yüreğin olduğu sol yanda değil, tam ortada duran. O yumru bir türlü yok olmuyor. Yumuşuyor bazı seninle konuşurken, ya da ben unutuyorum. Ama hep yeniden duyuyorum. Kımıldamıyor yerinden. Herkesin yaraları kapanıyormuş, öyle diyorlar. Cezaevlerinde kimse kalmadı. Tüm özgürlüklere kavuşmuş bir ülke burası artık – sevmezdin özgürlük sözcüğünü, onun için hani benim özgürlüğüm, diye sormuyorum. Güzel konuşan, parlak bir başbakanımız var, kendinden öncekilere hiç benzemiyor. Peki, o başbakan olsun diye mi öldün sen? Neler neler değişti sen görmeyeli dediler, ilk döndüğümde. Ben bir değişiklik görmedim oysa. Bir şey diyemiyorum, konuşamıyorum kimseyle... Gene millet yarı aç, yarı tok. Gene millet işsiz... Gene çalışanlar sömürülüyor... Gene işi tıkırında olanlar Oktay gibiler, Gebzeli gibiler. Gene bize çalışıyor millet. Bizim gibilere... Biliyorum, biliyorum, bütün bunlar bir günde olmaz diyeceksin. Peki öyleyse neden öldün? Neden öldürdüler seni?

Yarın okula başlayacak diye bir nutuk çektim Gil'e, yatmadan önce. Aklımca güzel sözler ettim.

Büyük adam olacağını söyledim. Biliyorum, yapmamalıydım. Büyük adam olma hevesiyle büyütmemeliyim çocuğu. Benim gibi hasta, çarpık bir kişi çıkmasın ortaya diye çaba gösteriyorum sözde... Gene de tutamadım kendimi işte. Büyük adam olacaksın, dedim çocuğa. Önünde koca bir dağ var, dedim. O dağı aşacaksın sen. Ve o dağın ardında her şey güzel. İnsanlar sağlam, sağlıklı, mutlu... Birbirlerini sömürmeden, birbirlerini severek yaşıyorlar... Dağı aşacaksın, erişeceksin dağın ardındaki güzelliklere, dedim. Kara Murat gibi mi, diye sordu. Hayır, dedim, Kara Murat gibi değil, Selim ağbin gibi. Biraz durdu. Seni unuttu sandım. Unutmamış. Selim mi, dedi. Ama Selim dağı aşmadı ki. Selim öldü...

Ölmeseydin olmaz mıydı?

Geçmiş bugünün aynası mıdır her zaman? Çalışıp didinip kurduğumuz ya da sadece bize verilenlerle oluşturduğumuz gelecek nasıl taşır insanı yarına? Yaşam koca sürprizler, koca belki'ler, koca pişmanlıklarla doluyken, aniden karşınıza çıkan bir yüz ya bütün planlarınızı raydan çıkarırsa?..

Yarın Yarın, bir 12 Mart romanı. Seyda, Selim, Oktay ve Aysel o dönemin insanları. Radikal siyasi oluşumlarda yer alan Selim de, politikayla hiçbir ilgisi olmayan Seyda da, Seyda'nın zengin kocası Oktay ve onun metresi Aysel de bambaşka hayatlar sürdürüyor olmalarına rağmen etkileniyorlar darbe denen fırtınadan. Bu fırtına, her birinin içindeki çalkantıyı katmerliyor…

İlk kez 28 yıl önce yayınlanan **Yarın Yarın**, Türkiye tarihindeki çok önemli bir olayı yeniden gündeme getirmekle birlikte, zamanın iyi romanları asla eskitemediğinin de somut bir örneği.

Yarın Yarın

Pınar Kür

ISBN 975-289-123-3
9 789752 891234